

**İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

DOKTORA TEZİ

**İSTANBUL TARİHİ YARIMADA YEŞİL ALANLARININ
TARİHSEL SÜREÇ İÇERİSİNDEKİ DEĞİŞİMİNİN
İRDELENMESİ**

**Peyzaj. Yük. Mim. Nilüfer KART
Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı
Peyzaj Mimarlığı Programı**

**Danışman
Prof. Dr. T. Hakan ALTINÇEKİÇ**

Temmuz, 2008

İSTANBUL

**İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

DOKTORA TEZİ

**İSTANBUL TARİHİ YARIMADA YEŞİL ALANLARININ
TARİHSEL SÜREÇ İÇERİSİNDEKİ DEĞİŞİMİNİN
İRDELENMESİ**

**Peyzaj. Yük. Mim. Nilüfer KART
Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı
Peyzaj Mimarlığı Programı**

**Danışman
Prof. Dr. T. Hakan ALTINÇEKİÇ**

Temmuz, 2008

İSTANBUL

Bu çalışma 14/10/2008 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı Peyzaj Mimarlığı Programında Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Jürisi

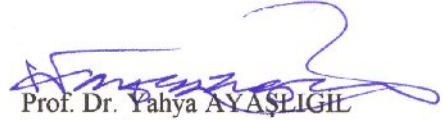
Prof. Dr. Hakan ALTINÇEKİÇ (Danışman)
İstanbul Üniversitesi

Prof. Dr. Aytuğ AKESEN
İstanbul Üniversitesi

Prof. Dr. Ahmet Cengiz YILDIZCI
İstanbul Teknik Üniversitesi

Prof. Dr. Yahya AYASLIĞIL
İstanbul Üniversitesi

Prof. Dr. Nilgün ERGUN
İstanbul Teknik Üniversitesi

Bu alışma İstanbul Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Yürütücü Sekreterliğinin T-844/02062006 numaralı projesi ile desteklenmiştir.

ÖNSÖZ

“İstanbul Tarihi Yarımada Yeşil Alanlarının Tarihsel Süreç İçerisindeki Değişiminin İrdelenmesi” konulu bu çalışma İ.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Programına bağlı olarak, İ. Ü. Orman Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Peyzaj Planlama ve Tasarım Anabilim Dalı’nda hazırlanmıştır.

Tez çalışmam sırasında, değerli bilgi ve düşünceleriyle çalışmalarına yön veren danışman Hocam Sayın Prof. Dr. T. Hakan ALTINÇEKİÇ’e, yakın ilgi ve yardımlarını gördüğüm Sayın Hocam Prof. Dr. Aytuğ AKESEN ve Sayın hocam Prof. Dr. Ahmet Cengiz YILDIZCI’ya, değerli vakitlerini ayırarak yardımlarını esirgemeyen Sayın Prof. Dr. Gülden ERKUT ve Sayın Prof. Dr. Nuran Zeren GÜLERSOY’a teşekkürü bir borç bilirim.

Bu çalışma sırasında hiçbir yardımı esirgmeden bana vakit ayıran Doç. Dr. Hakan YENER ve Dr. Muhittin İNAN’a en içten dileklerle teşekkür ederim.

Araştırma için gerekli materyalleri toplama konusunda yardımlarını esirgemeyen Kubilay SALİHVATANDAŞ ve İsmail ÇAKAL’a, en yoğun dönemlerinde bana vakit ayıran Kerem BUĞDAYCI’ya, her zaman yardımlarıyla yanımda olan değerli arkadaşım Ar. Gör. P. Alev BEKDEMİR’e, her zaman desteği ve yardımlarıyla yanımda olan Yılmaz AKTAŞ’a, bu çalışmada emeği geçen tüm hocalarıma, arkadaşlarıma ve çalışmamın uygulama kısmını destekleyen İstanbul Üniversitesi’ne teşekkürü bir borç bilirim.

Çalışma sırasında ve hayatım boyunca maddi ve manevi her türlü desteği ile yanımda olan aileme ve özellikle anneme en içten dileklerle teşekkürü bir borç bilirim.

Temmuz, 2008

Nilüfer KART

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
İÇİNDEKİLER	ii
ŞEKİL LİSTESİ.....	vii
TABLO LİSTESİ	xii
ÖZET.....	xv
SUMMARY	xvii
1. GİRİŞ	1
2. GENEL KISIMLAR	5
2.1. KENT VE KENTSEL PEYZAJ	5
2.1.1. Kentsel İmge Elemanları.....	7
2.1.2. Kentsel Peyzaj Oluşumu.....	8
2.1.3. Kentsel Peyzaj Değişimleri ve Nedenleri	12
2.1.3.1. Sosyal Yönden Değişim.....	14
2.1.3.2. Ekonomik Yönden Değişim	15
2.1.3.3. Planlama Politikaları Sonucu Yaşanan Değişim	16
2.1.4. Tarihsel Kent Merkezlerinde ve Kentsel Sit Alanlarında Değişim Süreci	17
2.2. KENTSEL YEŞİL ALAN KAVRAMI	19
2.2.1. Yeşil Alanların Sınıflandırılması	21
2.2.1.1. Bina Düzeyinde Yeşil Alanlar.....	24
2.2.1.2. İlköğretim Ünitesi Düzeyinde Yeşil Alanlar.....	24
2.2.1.3. Mahalle ve Semt Ünitesi Düzeyinde Yeşil Alanlar	24
2.2.1.4. Kent Ünitesi Düzeyinde Yeşil Alanlar	25
2.2.2. İmar Planlarında Yeşil Alan Kavramı.....	27
2.2.3. Yeşil Alan Normları.....	28

2.3. KENTSEL PEYZAJ PLANLAMASI VE KALİTE HEDEFLERİ.....	31
3. MALZEME VE YÖNTEM.....	35
3.1. MALZEME.....	35
3.1.1. Araştırma Alanının Tarihi Perspektivi.....	37
3.1.1.1. <i>Grek Dönemi</i>	37
3.1.1.2. <i>Doğu Roma Dönemi</i>	37
3.1.1.3. <i>Doğu Roma-Bizans Dönemi</i>	38
3.1.1.4. <i>Osmanlı Dönemi</i>	45
3.1.1.5. <i>Cumhuriyet Dönemi</i>	59
3.1.2. Araştırma Alanı ve Çevresinin Tanıtımı	61
3.1.2.1. <i>Konum</i>	61
3.1.2.2. <i>Topoğrafik Yapı</i>	63
3.1.2.3. <i>Jeolojik Yapı</i>	66
3.1.2.4. <i>İklim Özellikleri</i>	67
3.1.2.5. <i>Bitki Örtüsü</i>	68
3.1.2.6. <i>Demografik Yapı</i>	72
3.1.2.7. <i>Arkeolojik Yapı</i>	73
3.1.2.8. <i>Kültürel Yapı</i>	74
3.1.2.9. <i>Görsel Yapı</i>	78
3.1.2.10. <i>Ulaşım Durumu</i>	81
3.1.3. Tarihi Yarımada'da Gerçekleştirilen Haritalama Çalışmaları.....	87
3.1.3.1. <i>C. E. Goad Haritaları</i>	87
3.1.3.2. <i>Alman Mavileri</i>	87
3.1.3.3. <i>Necip Bey Haritaları</i>	88
3.1.3.4. <i>Muller Wiener Haritası</i>	88
3.1.3.5. <i>Ekrem Hakkı Ayverdi Haritaları</i>	88
3.1.3.6. <i>Pervitich Haritaları</i>	88
3.1.3.7. <i>Suat Nirven Haritaları</i>	89
3.1.3.8. <i>Taş Basmacı Haritalar</i>	89
3.1.3.9. <i>1965 Tarihli Halihazır Haritalar</i>	90
3.1.3.10. <i>1999 Tarihli Halihazır Haritalar</i>	90
3.1.4. İstanbul Tarihi Yarımada Yeşil Alanlarına İlişkin Planlama Süreci ...	90

3.1.4.1. Von Moltke Planı (1836-1838)	94
3.1.4.2. Bouvard Planı (1909).....	96
3.1.4.3. Elgötz Planı (1933).....	96
3.1.4.4. Prof. Martin WAGNER'in Çalışmaları (1935).....	98
3.1.4.5. Prof. Henri PROST'un Planlama Çalışmaları (1936-1950).....	99
3.1.4.6. Müşavirler Heyeti Dönemi Çalışmaları (1952-1956).....	107
3.1.4.7. Prof. Hans HÖGG'ün Planlama Çalışmaları.....	108
3.1.4.8. İller Bankası, İstanbul Planlama Müdürlüğü ve Prof. L. PICCINATO'nun Çalışmaları (1958-1960).....	109
3.1.4.9. UIA Şehircilik Komitesi Başkanı Andre GUTTON'un Raporu (1959)..	110
3.1.4.10. Geçit Devresi Çalışmaları	111
3.1.4.11. 1964 Tarihli 1/5000 Ölçekli İstanbul Sur İçi İmar Planı.....	112
3.1.4.12. Büyük İstanbul Nazım Planı Raporu (1971)	115
3.1.4.13. 1990 Tarihli Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı	117
3.1.4.14. Tarihi Yarımada Uygulama, Mevzii ve Tadilat Planları	119
3.1.4.15. Tarihi Yarımada'nın Sit Alanı İlan Edilmesi ve Hukuki Durum...	120
3.1.4.16. 1996 Tarihli Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı	124
3.1.3.17. 2004 Tarihli Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı	129
3.1.5. İ.B.B Projeler Daire Başkanlığı Yatırım Planlama Şube Müdürlüğü Bünyesinde Yaptırılan Projeler	134
3.1.6. Eminönü ve Fatih Belediyeleri Kapsamında Yaptırılan Projeler	134
3.1.7. Araştırmada Kullanılan Diğer Yardımcı Materyaller	135
3.2. YÖNTEM.....	135
4. BULGULAR	142
4.1. TARİHİ YARIMADA YEŞİL ALANLARININ DEĞİŞİM SÜRECİ.....	142
4.1.1. Sosyo-Ekonomik Yapı Değişimi.....	145
4.1.2. Fiziksel Değişim.....	159
4.1.2.1. Ekrem Hakkı Ayverdi Haritaları	159
4.1.2.2. Necip Bey Haritaları	161
4.1.2.3. 1965 Tarihli Taşbasması Haritaları	170
4.1.2.4. 1965 Tarihli Halihazır Harita	171

4.1.2.5. 1999 Tarihli Halihazır Harita	172
4.1.2.6. Haritalama Çalışmaları Kapsamında Yeşil Alanların Değerlendirilmesi	177
4.1.3. Planlama Politikaları Sonucu Yaşanan Değişim.....	178
4.1.3.1. Prost Planı (1936-1950)	178
4.1.3.2. 1964 Tarihli 1/5000 Suriçi İmar Planı.....	183
4.1.3.3. 1990 Tarihli Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı ..	186
4.1.3.4. 1996 Tarihli Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı ..	190
4.1.3.5. 2004 Tarihli Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı ..	193
4.1.3.6. Planlama Çalışmaları Kapsamında Yeşil Alanların Değerlendirilmesi.	201
4.2. TARİHİ YARIMADA YEŞİL ALANLARININ GÜNCEL DURUMU	202
4.2.1. Fatih İlçesi Yeşil Alan Envanteri.....	203
4.2.2. Eminönü İlçesi Yeşil Alan Envanteri	219
4.2.3. Tarihi Yarımada Yeşil Alanlarının Güncel Durum Değerlendirilmesi	228
4.3. ARAŞTIRMA ALANINDA YAPILAN ANKETLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ	229
4.3.1. Yerel Halk ile Yapılan Anketlerin Değerlendirilmesi	229
4.3.1.1. Yerel Halkın Sosyo-Ekonomik Yapısının Değerlendirilmesi	229
4.3.1.2. Yerel Halkın Kullanımlarına Ait Bilgiler.....	232
4.3.1.3. Yerel Halkın Ulaşımına Ait Bilgiler	238
4.3.1.4. Yerel Halkın Bölgeye Ait Planlama Çalışmalarına Yönelik Bilgi Düzeyi	238
4.3.1.5. Yerel Halkın Sosyo-Ekonomik Özellikleri ile Tarihi Yarımada Kullanımlarına Ait Bilgilerin Karşılaştırılması	239
4.3.1.6. Yerel Halkın Tarihi Yarımada Kullanımlarına Ait Bilgilerin Karşılaştırılması	265
4.3.2. Kullanıcılar ile Yapılan Anketlerin Değerlendirilmesi.....	267
4.3.2.1. Meydanlarda Yapılan Anketlerin Değerlendirilmesi.....	267
4.3.2.2. Araştırma Alanında Belirlenen Parklarda (Gülhane Parkı) Yapılan Anketlerin Değerlendirilmesi.....	284
4.3.2.3. Araştırma Alanında Belirlenen Parklarda (Miralay Reşit Çiyiltepe Parkı) Yapılan Anketlerin Değerlendirilmesi-.....	302

4.3.2.4. Turistler ile Yapılan Anketlerin Değerlendirilmesi	323
5. TARTIŞMA VE SONUÇ	334
KAYNAKLAR	361
EKLER	369
EK A. İ.B.B. PROJELER MÜDÜRLÜĞÜ YATIRIM PLANLAMA ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ BÜNYESİNDE YAPTIRILAN PROJELER	370
EK B. ARAŞTIRMA ALANINA İLİŞKİN DİĞER FOTOĞRAFLAR	373
EK C. ANKET FORMLARI	392
EK C.1. Yerel Halk ile Yapılan Anket Uygulaması Formları	393
EK C.2. Kullanıcılar ile Yapılan Anket Uygulaması Formları	396
<i>EK C.2.1. Meydanlara İlişkin Anket Formları</i>	<i>396</i>
<i>EK C.2.2. Parklara (Gülhane Parkı) İlişkin Anket Formları</i>	<i>399</i>
<i>EK C.2.3. Parklara (Miralay Reşit Çiyiltepe Sahil Parkı) İlişkin Anket Formları</i>	<i>402</i>
<i>EK C.2.4. Turistlere İlişkin Anket Formları</i>	<i>405</i>
EK D. ANKET DEĞERLENDİRME TABLOLARI	408
ÖZGEÇMİŞ	434

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 2.1	: Kentsel peyzaj.....	9
Şekil 2.2	: Kentsel strüktürler.....	9
Şekil 2.3	: Kentsel işlevler.....	19
Şekil 3.1	: Bizantion'un konumu.....	38
Şekil 3.2	: Bizantion Kenti'nin planı.....	39
Şekil 3.3	: Theodosius Dönemi Konstantinopol bölgeleri (408-450).....	40
Şekil 3.4	: Ortaçağda İstanbul'un görünümü.....	44
Şekil 3.5	: Bizantion ve Konstantinopolis'in gelişimi.....	45
Şekil 3.6	: Ayasofya'nın kubbesinden Topkapı Sarayı'nı gösteren bir gravür.....	47
Şekil 3.7	: İstanbul Piri Reis Haritası'nda (1465-1554) Yeni Saray (Topkapı), Eski Saray (Beyazıt), camiler, sağlam durumda sahil ve kara surları, tersane, Çukurbostan ve Yenikapı Limanı görülmektedir.....	48
Şekil 3.8	: Üsküdar'dan Sarayburnu silüetini gösteren bir gravür.....	49
Şekil 3.9	: Vavassore'nin yaklaşık 1520 yılına ait İstanbul panoraması.....	50
Şekil 3.10	: 19.yüzyıl başlarında İstanbul.....	52
Şekil 3.11	: Onophrius Panvinius tarafından hazırlanan 1450 yıllarında Hipodrom'u gösteren plan.....	55
Şekil 3.12	: Topkapı Sarayı'nın denizden görünümü.....	60
Şekil 3.13	: Tarihi Yarımada'nın genel görünümü.....	62
Şekil 3.14	: Tarihi Yarımada'nın konumu.....	63
Şekil 3.15	: Gülhane Parkı'nın bugünkü görünümü.....	71
Şekil 3.16	: Sultanahmet Arkeolojik Parkı (Hipodrom, Sultanahmet Meydanı, Ayasofya ve Topkapı Sarayı).....	76
Şekil 3.17	: Tarihi Yarımada'dan bir silüet görünümü.....	79
Şekil 3.18	: Yavuz Selim Camii minaresinden görünüm.....	80
Şekil 3.19	: 1900 yılında Eminönü'nden Galata Köprüsü görünümü.....	83
Şekil 3.20	: Vatan Caddesi'nin açılması.....	85
Şekil 3.21	: Eminönü Meydanı ve ulaşım özellikleri.....	85
Şekil 3.22	: Moltke planı.....	95
Şekil 3.23	: Prost Planı (1936).....	100
Şekil 3.24	: Prost Planı arkeolojik park haritası.....	103
Şekil 3.25	: Tarihi Yarımada bütününi içeren Prost Planı (1936).....	106
Şekil 3.26	: 1964 Tarihli Sur İçi Nazım İmar Planı.....	115
Şekil 3.27	: 1990 Tarihli Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı.....	118
Şekil 4.1	: Süleymaniye Camii ve semt dokusu 1950.....	149
Şekil 4.2	: 1908 yangını sonrası Fatih.....	153
Şekil 4.3	: Sur diplerinde tarım yapılan alanlar.....	155
Şekil 4.4	: Tarihi Yarımada nüfus dağılımı.....	156
Şekil 4.5	: Ekrem Hakkı Haritasına göre sayısallaştırılan yeşil alan fonksiyon ve miktarları.....	160
Şekil 4.6	: Ekrem Hakkı Haritasında sayısallaştırılan yeşil alanlar.....	163

Şekil 4.7	: Ekrem Hakkı Haritası ile 1999 Halihazır Haritanın karşılaştırılması.....	164
Şekil 4.8	: Necip Bey haritasına göre sayısallaştırılan yeşil alan fonksiyon ve miktarları	165
Şekil 4.9	: Necip Bey Haritası'ndaki yeşil alanlar	166
Şekil 4.10	: Ekrem Hakkı ile Necip Bey haritalarının fonksiyonel niteliklerinin karşılaştırılması	167
Şekil 4.11	: Ekrem Hakkı Haritası ile Necip Bey Haritasının karşılaştırılması	168
Şekil 4.12	: Necip Bey Haritasının 1999 Halihazır Harita ile karşılaştırılması	169
Şekil 4.13	: Taşbasması haritalarına göre sayısallaştırılan yeşil alan fonksiyon ve miktarları	170
Şekil 4.14	: 1965 Halihazıra göre sayısallaştırılan yeşil alan fonksiyon ve miktarları	172
Şekil 4.15	: 1965 Tarihli Halihazır Harita üzerinde sayısallaştırılan yeşil alanlar	175
Şekil 4.16	: 1965 Halihazır harita ile 1999 halihazır haritanın karşılaştırılması.....	176
Şekil 4.17	: Ekrem Hakkı (1875-1882), Necip Bey (1918), 1965 Taşbaskı, 1965 Halihazır ve 1999 halihazır haritaların yeşil alan miktarı açısından karşılaştırılması	178
Şekil 4.18	: Prost Planı'nda önerilen yeşil alanlar ve oranları	180
Şekil 4.19	: Prost Planı'nda önerilen yeşil alanlar.....	181
Şekil 4.20	: Prost Planı'nda önerilen yeşil alanların 1999 Halihazır Harita ile karşılaştırılması	182
Şekil 4.21	: 1964 Tarihli Suriçi İmar Planı'nda önerilen yeşil alanlar	184
Şekil 4.22	: 1964 Tarihli Suriçi İmar Planı'nın 1999 Halihazır Harita ile karşılaştırılması	185
Şekil 4.23	: 1990 Planı'nda önerilen yeşil alan miktarları	187
Şekil 4.24	: 1990 Tarihli Koruma Amaçlı İmar Planı'nda önerilen yeşil alanlar ...	188
Şekil 4.25	: 1990 Tarihli Koruma Amaçlı İmar Planı'nın 1999 Halihazır Harita ile karşılaştırılması	189
Şekil 4.26	: 1996 Planı'nda öneri yeşil alan miktar ve dağılımları	190
Şekil 4.27	: 1996 Tarihli Koruma Amaçlı İmar Planı'nda önerilen yeşil alanlar ...	191
Şekil 4.28	: 1996 Tarihli Koruma Amaçlı İmar Planı'nın 1999 Halihazır harita ile karşılaştırılması	192
Şekil 4.29	: 2004 Planı'nda öneri yeşil alan miktar ve dağılımları	197
Şekil 4.30	: 2004 Tarihli 1/5000 ölçekli Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı İmar Planı'nda önerilen yeşil alanlar	198
Şekil 4.31	: 2004 Tarihli 1/1000 ölçekli Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı İmar Planı'nda önerilen yeşil alanlar	199
Şekil 4.32	: 2004 Tarihli Tarihi Koruma Amaçlı İmar Planı'nda önerilen koruma bölgeleri.....	200
Şekil 4.33	: Prost Planı (1936-1950), 1964, 1990, 1996 ve 2004 tarihli Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı İmar Planlarının yeşil alan miktarı açısından karşılaştırılması	202
Şekil 4.34	: Bölgeden memnuniyet durumu	231
Şekil 4.35	: Semtte yaşama süresi	231
Şekil 4.36	: Alışveriş merkezlerinin değerlendirilmesi	232
Şekil 4.37	: Yeşil alanların yeterlilik durumu	234
Şekil 4.38	: Yeşil alanları kullanma sıklığı	234
Şekil 4.39	: En yakın parkı kullanma biçimi	235
Şekil 4.40	: En yakın parkı kullanmama nedenleri	235

Şekil 4.41	: Mahallelere istenilen fonksiyon alanları	236
Şekil 4.42	: Bölgenin yeşil alanlarından faydalanma amacı	236
Şekil 4.43	: Yeşil alanlarda rahatsız eden faktörler	237
Şekil 4.44	: Eksik görülen donatı elemanları	237
Şekil 4.45	: Cinsiyet-yeşil alanların miktarını yeterli bulma ilişkisi	241
Şekil 4.46	: Cinsiyet-en yakın parkı kullanmama nedenleri ilişkisi	242
Şekil 4.47	: Yaş grubu-mağaza, işporta ve alışveriş merkezlerinin birarada bulunmasının değerlendirilmesi ilişkisi	245
Şekil 4.48	: Yaş grubu-yeşil alanların miktarını yeterli bulma ilişkisi	250
Şekil 4.49	: Yaş grubu- eve en yakın parkı kullanma durumu ilişkisi	251
Şekil 4.50	: Yaş grubu-mahalleye istenilen fonksiyonlar ilişkisi	251
Şekil 4.51	: Yaş grubu-bölgenin açık ve yeşil alanlarından faydalanma amacı ilişkisi 252	
Şekil 4.52	: Yaş grubu-bölgenin açık ve yeşil alanlarında rahatsız eden faktörler ilişkisi	253
Şekil 4.53	: Yaş grubu-bölgenin açık ve yeşil alanlarında eksik görülen donatı elemanları ilişkisi	254
Şekil 4.54	: Yaş grubu-bölgede yaşanan ulaşım problemleri ilişkisi	255
Şekil 4.55	: Eğitim durumu-mağaza, işporta ve alışveriş merkezlerinin birarada bulunmasının değerlendirilmesi ilişkisi	257
Şekil 4.5	: Eğitim durumu -Tarihi Yarımada bölgesindeki tarihi yapıların korunması gerekliliği ilişkisi	258
Şekil 4.57	: Eğitim durumu -yeşil alanların miktarını yeterli bulma ilişkisi	260
Şekil 4.58	: Eğitim durumu - eve en yakın parkı kullanma durumu ilişkisi	260
Şekil 4.59	: Eğitim durumu -en yakın parkı kullanmama nedenleri ilişkisi	261
Şekil 4.60	: Eğitim durumu-bölgenin açık ve yeşil alanlarında rahatsız eden faktörler ilişkisi	263
Şekil 4.61	: Eğitim durumu -bölge ile ilgili alınmış koruma kararı hakkında bilgi ilişkisi	264
Şekil 4.62	: Yeşil alanların yeterlilik durumu	270
Şekil 4.63	: Meydanlarda bulunma nedeni	270
Şekil 4.64	: Rekreatif kullanımlarda meydanları seçme nedeni	271
Şekil 4.65	: Meydanlarda bulunması istenilen fonksiyonlar	272
Şekil 4.66	: Meydanlarda rahatsız eden faktörler	272
Şekil 4.67	: Alışveriş merkezlerinin değerlendirilmesi	273
Şekil 4.68	: Eksik görülen donatı elemanları	274
Şekil 4.69	: Ulaşım aracı tercihi	274
Şekil 4.70	: Yaşanılan ulaşım problemleri	275
Şekil 4.71	: Cinsiyet- bölgenin yeşil alanların yeterlilik durumu ilişkisi	276
Şekil 4.72	: Yaş grubu-en çok gelinen mevsimler ilişkisi	279
Şekil 4.73	: Yaş grubu-donatı yeterliliği ilişkisi	280
Şekil 4.74	: Yaş grubu- yaşanan ulaşım problemleri ilişkisi	281
Şekil 4.75	: Gülhane Parkı'nı kullanma amacı	286
Şekil 4.76	: Rekreatif kullanımlarda Gülhane Parkı'nı seçme nedeni	287
Şekil 4.77	: Parkta bulunması istenilen fonksiyonlar	288
Şekil 4.78	: Parkta rahatsız eden faktörler	289
Şekil 4.79	: Eksik görülen donatı elemanları	290
Şekil 4.80	: Ulaşım aracı tercihi	291
Şekil 4.81	: Yaşanılan ulaşım problemleri	291

Şekil 4.82	: Yaş grubu- bölgede bulunması istenilen fonksiyonlar ilişkisi	298
Şekil 4.83	: Yaş grubu-Gülhane Parkı'nda rahatsız eden faktörler ilişkisi.....	298
Şekil 4.84	: Yaş grubu -güvenlik hizmetlerinden memnuniyet ilişkisi.....	299
Şekil 4.85	: Yaş grubu -bakım çalışmalarından memnuniyet ilişkisi	300
Şekil 4.86	: Yaş grubu- eksik görülen donatı elemanları ilişkisi	301
Şekil 4.87	: Parkı kullanma amacı.....	304
Şekil 4.88	: Rekreatyonel kullanımlarda Miralay Reşit Çiyiltepe Parkı'nı seçme nedeni	304
Şekil 4.89	: Parkta bulunması istenilen fonksiyonlar	306
Şekil 4.90	: Parkta rahatsız eden faktörler.....	306
Şekil 4.91	: Eksik görülen donatı elemanları	308
Şekil 4.92	: Ulaşım aracı tercihi	308
Şekil 4.93	: Yaşanılan ulaşım problemleri.....	309
Şekil 4.94	: Yaş grubu- Miralay Reşit Çiyiltepe Sahil Parkı'nın kullanım amacı ilişkisi	313
Şekil 4.95	: Yaş grubu-en çok gelinen mevsimler ilişkisi	314
Şekil 4.96	: Yaş grubu-en çok kullanılan günler ilişkisi.....	315
Şekil 4.97	: Yaş grubu-en çok kullanılan vakit ilişkisi	316
Şekil 4.98	: Yaş grubu- bölgede geçirilen zaman ilişkisi.....	317
Şekil 4.99	: Yaş grubu-alana geliş sıklığı ilişkisi.....	318
Şekil 4.100	: Yaş grubu- bölgede bulunması istenilen fonksiyonlar ilişkisi	319
Şekil 4.101	: Yaş grubu -güvenlik hizmetlerinden memnuniyet ilişkisi.....	320
Şekil 4.102	: Yaş grubu-yaya dolaşımı rahatlığı ilişkisi	321
Şekil 4.103	: Yaş grubu-donatı yeterliliği ilişkisi	323
Şekil 4.104	: Yaş grubu- eksik görülen donatı elemanları ilişkisi	323
Şekil 4.105	: İstanbul – Tarihi Yarımada'ya gelme nedeni.....	326
Şekil 4.106	: Tarihi Yarımada'yı tercih etme nedeni	326
Şekil 4.107	: Tarihi Yarımada için ilk izlenim.....	327
Şekil 4.108	: Tarihi Yarımada'da eksik görülen fonksiyonlar	327
Şekil 4.109	: Tarihi Yarımada'da rahatsız eden faktörler	328
Şekil 4.110	: Tarihi Yarımada'daki favori alanlar	329
Şekil 4.111	: Tarihi Yarımada'nın peyzajında etkileyici faktörler.....	329
Şekil 4.112	: Tarihi Yarımada'da mağaza, işporta ve alışveriş merkezlerinin birarada bulunmasının değerlendirilmesi.....	330
Şekil 4.113	: Sorunların değerlendirilmesi.....	331
Şekil 4.114	: Eksik görülen donatı elemanları	332
Şekil 4.115	: Ulaşım aracı tercihi	333
Şekil 4.116	: Yaşanılan ulaşım problemleri.....	333
Şekil 1	: Beyazıt Meydanı (1900).....	374
Şekil 2	: Beyazıt Meydanı	374
Şekil 3	: Beyazıt Meydanı	375
Şekil 4	: Beyazıt Meydanı (1940).....	375
Şekil 5	: Beyazıt Meydanı (1958).....	376
Şekil 6	: Beyazıt Meydanı (2006).....	376
Şekil 7	: Seraskerlik Dairesi, Seraskerlik Kulesi ve Beyazıt Camii 1800'lü yıllar	377
Şekil 8	: Beyazıt Yangın Kulesi'nden İstanbul Üniversitesi bahçesi ve Beyazıt Meydanı (2008).....	377
Şekil 9	: Eminönü Meydanı, 1860'lar	378

Şekil 10	: Eminönü Meydanı (1890).....	378
Şekil 11	: Eminönü Meydanı (2006).....	379
Şekil 12	: Eminönü Meydanı (2008).....	379
Şekil 13	: Ayasofya Camii	380
Şekil 14	: Ayasofya Camii (2008)	380
Şekil 15	: Sultanahmet Camii (1870).....	381
Şekil 16	: Sultanahmet Meydanı (2008).....	381
Şekil 17	: Sultanahmet Meydanı	382
Şekil 18	: Sultanahmet Meydanı (2008).....	382
Şekil 19	: Seraskerlik Binası ve Süleymaniye Camii (1920).....	383
Şekil 20	: İstanbul Üniversitesi Rektörlük Binası ve Süleymaniye Camii (2008)....	383
Şekil 21	: Gülhane Parkı girişi (2007).....	384
Şekil 22	: Gülhane Parkı (2008).....	384
Şekil 23	: Marmaray çalışması ortaya çıkarılan Yenikapı'daki arkeolojik kazı alanı	385
Şekil 24	: Tarihi Yarımada ve sahil parkından bir görünüm.....	385
Şekil 25	: Sahil parkından bir görünüm	386
Şekil 26	: Sahil parkında spor alanından bir görünüm	387
Şekil 27	: Sahil parkında çocuk oyun alanlarından bir görünüm	387
Şekil 28	: Topkapı Sarayı ve Tarihi Yarımada (1940)	388
Şekil 29	: Topkapı Sarayı ve Tarihi Yarımada (2006)	388
Şekil 30	: Sultanahmet Meydanı	389
Şekil 31	: Eminönü	390
Şekil 32	: Tarihi Yarımada	391
Şekil 33	: Tarihi Yarımada	391

TABLO LİSTESİ

Tablo 2.1	: Kentsel peyzaj öğeleri.....	10
Tablo 2.2	: 1985 Tarihli 3194 sayılı yönetmelik ve 02.09.1999 tarihli değişiklikler sonucunda belirlenen yeşil alan standartlarının günümüzdeki durumu ..	30
Tablo 3.1	: Tarihi Yarımada nüfus dağılımı.....	72
Tablo 3.2	: Tescilli eski eserlerin dağılımı	78
Tablo 3.3	: Günümüze kadar Tarih Yarımada için yapılan planlama çalışmaları....	93
Tablo 4.1	: 2007 yılı adrese dayalı nüfus kayıt sistemi ile yapılan sayım sonuçları ...	157
Tablo 4.2	: Tarihi Yarımada demografik yapı özellikleri	158
Tablo 4.3	: Ekrem Hakkı haritasına göre sayısallaştırılan yeşil alan fonksiyon ve miktarları.....	160
Tablo 4.4	: Necip Bey haritasına göre sayısallaştırılan yeşil alan fonksiyon ve miktarları.....	165
Tablo 4.5	: Taşbaskı haritalarına göre sayısallaştırılan yeşil alan fonksiyon ve miktarları.....	170
Tablo 4.6	: 1965 Halihazır haritalara göre sayısallaştırılan yeşil alan fonksiyon ve miktarları.....	171
Tablo 4.7	: Tarihi Yarımada mevcut yeşil alan dağılımı.....	173
Tablo 4.8	: Tarihi Yarımada mevcut yeşil alan dağılımı.....	173
Tablo 4.9	: Prost Planı'nda önerilen yeşil alan fonksiyon ve miktarları	179
Tablo 4.10	: 1990 Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı'nda önerilen yeşil alan fonksiyon ve miktarları.....	186
Tablo 4.11	: 1996 Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı'nda önerilen yeşil alan fonksiyon ve miktarları.....	190
Tablo 4.12	: 2004 Tarihli Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı İmar Planı'nda önerilen yeşil alan fonksiyon ve miktarları.....	196
Tablo 4.13	: Tarihi Yarımada yeşil alan fonksiyonları ve miktarları.....	203
Tablo 4.14	: Fatih İlçesi yeşil alan dağılımları ve standartları	205
Tablo 4.15	: Fatih İlçesi Aktif Yeşil Alan Dağılımı – Parklar	206
Tablo 4.16	: Fatih İlçesi aktif yeşil alan dağılımı – çocuk oyun alanları	214
Tablo 4.17	: Fatih İlçesi aktif yeşil alan dağılımı – spor alanları	214
Tablo 4.18	: Fatih İlçesi pasif yeşil alan dağılımı – refüj.....	215
Tablo 4.19	: Fatih İlçesi pasif yeşil alan dağılımı – yeşil alan	216
Tablo 4.20	: Eminönü İlçesi yeşil alan fonksiyonları ve standartları.....	220
Tablo 4.21	: Eminönü İlçesi aktif yeşil alan dağılımı – parklar	221
Tablo 4.22	: Eminönü İlçesi aktif yeşil alan dağılımı – çocuk oyun alanları.....	223
Tablo 4.23	: Eminönü İlçesi pasif yeşil alan dağılımı – yeşil alanlar	224
Tablo 4.24	: Cinsiyet-bölgenin iş yoğunluklu olmasından duyulan memnuniyet durumu ilişkisi.....	240
Tablo 4.25	: Cinsiyet - Tarihi Yarımada'nın bilim, kültür, sanat ve turizm sektörlerinin olduğu bir bölge olarak düzenlenme isteği ilişkisi	240

Tablo 4.26	: Cinsiyet - yeşil alanların miktarını yeterli bulma ilişkisi.....	241
Tablo 4.27	: Cinsiyet - bölge ile ilgili koruma kararı hakkında bilgi ilişkisi	244
Tablo 4.28	: Cinsiyet - yaşanılan bölgenin tarihi geçmişi hakkında bilgi ilişkisi ...	244
Tablo 4.29	: Yaş grubu - bölgenin iş yoğunluklu olmasından duyulan memnuniyet durumu ilişkisi.....	246
Tablo 4.30	: Yaş grubu - Tarihi Yarımada bölgesindeki tarihi yapıların korunması gerekliliği ilişkisi.....	247
Tablo 4.31	: Yaş grubu - Tarihi Yarımada'nın bilim, kültür, sanat ve turizm sektörlerinin bulunduğu bir bölge olarak yeniden düzenlenme isteği ilişkisi	248
Tablo 4.32	: Yaş grubu - yeşil alanların miktarını yeterli bulma ilişkisi	249
Tablo 4.33	: Yaş grubu - eve en yakın parkı kullanma durumu ilişkisi.....	250
Tablo 4.34	: Yaş grubu ile yaşanılan çevrenin tarihi geçmişi hakkında bilgi ilişkisi	256
Tablo 4.35	: Eğitim durumu -Tarihi Yarımada bölgesindeki tarihi yapıların korunması gerekliliği ilişkisi.....	258
Tablo 4.36	: Eğitim durumu -yeşil alanların miktarını yeterli bulma ilişkisi.....	259
Tablo 4.37	: Eğitim durumu -bölge ile ilgili alınmış koruma kararı hakkında bilgi ilişkisi	264
Tablo 4.38	: Eve en yakın parkı kullanma durumu – eve en yakın parkı kullanma biçimi ilişkisi.....	265
Tablo 4.39	: Eve en yakın parkı kullanma durumu – eve en yakın parkı kullanmama nedenleri ilişkisi	266
Tablo 4.40	: Eve en yakın parkı kullanma durumu – mahalleye istenilen fonksiyonlar ilişkisi.....	267
Tablo 4.41	: Cinsiyet – bölgenin yeşil alanlarının yeterlilik durumu ilişkisi	276
Tablo 4.42	: Yaş grubu-en çok gelineen mevsimler ilişkisi	279
Tablo 4.43	: Yaş grubu-donatı yeterliliği ilişkisi	280
Tablo 4.44	: Bu alanda bulunma nedeni –en çok gelineen günler ilişkisi.....	282
Tablo 4.45	: Bu alanda bulunma nedeni –en çok gelineen vakit ilişkisi.....	282
Tablo 4.46	: Bu alanda bulunma nedeni –bölgede geçirilen süre ilişkisi.....	283
Tablo 4.47	: Alanda bulunma nedeni –alana geliş sıklığı ilişkisi	284
Tablo 4.48	: Cinsiyet-en çok gelineen mevsimler ilişkisi	292
Tablo 4.49	: Cinsiyet- en çok kullanılan vakit ilişkisi.....	293
Tablo 4.50	: Cinsiyet-yaya dolaşımı rahatlığı ilişkisi.....	294
Tablo 4.51	: Bölgenin yeşil alanların yeterlilik durumu.....	295
Tablo 4.52	: Yaş grubu-en çok kullanılan vakit ilişkisi	297
Tablo 4.53	: Yaş grubu -güvenlik hizmetlerinden memnuniyet ilişkisi.....	299
Tablo 4.54	: Yaş grubu -bakım çalışmalarından memnuniyet ilişkisi	300
Tablo 4.55	: Cinsiyet-en çok gelineen mevsimler ilişkisi	310
Tablo 4.56	: Cinsiyet-en çok kullanılan günler ilişkisi	311
Tablo 4.57	: Cinsiyet- en çok kullanılan vakit ilişkisi.....	311
Tablo 4.58	: Yaş grubu-en çok gelineen mevsimler ilişkisi	314
Tablo 4.59	: Yaş grubu-en çok kullanılan günler ilişkisi.....	315
Tablo 4.60	: Yaş grubu-en çok kullanılan vakit ilişkisi	316
Tablo 4.61	: Yaş grubu-bölgede geçirilen zaman ilişkisi.....	317
Tablo 4.62	: Yaş grubu-alana geliş sıklığı ilişkisi.....	318
Tablo 4.63	: Yaş grubu -güvenlik hizmetlerinden memnuniyet ilişkisi.....	320
Tablo 4.64	: Yaş grubu-yaya dolaşımı rahatlığı ilişkisi	321

Tablo 4.65	: Yaş grubu-donatı yeterliliği ilişkisi	322
Tablo Ek A.1	: İBB Projeler Daire Başkanlığı Yatırım Planlama Şube Müdürlüğü bünyesinde Tarihi Yarımada kapsamında yaptırılan projeler	371
Tablo Ek D.1	: Yerel halkın sosyo- ekonomik yapısı	409
Tablo Ek D.2	: Yerel halkın kullanımlarına ait bilgiler	411
Tablo Ek D.3	: Ankete katılan yerel halkın ulaşımına ait bilgiler	414
Tablo Ek D.4	: Ankete katılan yerel halkın bölgeye ait planlama çalışmalarına yönelik bilgi düzeyi.....	415
Tablo Ek D.5	: Meydan kullanıcılarının sosyo-ekonomik yapısı	416
Tablo Ek D.6	: Meydan kullanıcılarının kullanımlara ait bilgiler	418
Tablo Ek D.7	: Kullanıcıların donatı elemanlarına ait düşünceleri	421
Tablo Ek D.8	: Kullanıcıların ulaşımına ait bilgiler	422
Tablo Ek D.9	: Araştırma alanı olarak seçilen parkların sosyo-ekonomik yapı özellikleri.....	423
Tablo Ek D.10	: Araştırma alanı olarak seçilen parkların kullanım özellikleri.....	425
Tablo Ek D.11	: Araştırma alanı olarak seçilen parkların ulaşım özellikleri	429
Tablo Ek D.12	: Turistlerin sosyo-ekonomik yapı özellikleri	430
Tablo Ek D.13	: Turistlerin Tarihi Yarımada kullanımlarına ve donatılara ait bilgiler	431
Tablo Ek D.14	: Turistlerin Tarihi Yarımada ulaşımına ait bilgiler.....	433

ÖZET

İSTANBUL TARİHİ YARIMADA YEŞİL ALANLARININ TARİHSEL SÜREÇ İÇERİSİNDEKİ DEĞİŞİMİNİN İRDELENMESİ

Değişen ekonomik ve sosyal koşullar ile kentlerdeki hızlı ve ani büyümeler, düzenli ve huzurlu kent ortamlarının, karmaşık ve değişken ortamlara dönüşmesine neden olmuştur. Bu sebeple kent insanının nefes alabileceği, ruhsal ve bedensel anlamda dinlenebileceği alanlar, kentsel yaşam için son derece önem kazanmıştır. Ancak, gittikçe büyüyen metropol kent İstanbul için mevcut yeşil alanlar, nitelik ve nicelik olarak gerekli normları sağlayamamaktadır. İstanbul halkının dinlenebileceği ve rekreasyonel ihtiyaçlarını giderebilecekleri yerler, hızla yerini yapılaşmış alanlara bırakmaktadır.

2700 yıllık bir geçmişe sahip, üç imparatorluğa başkentlik yapmış, eski çağlardan günümüze kadar stratejik konuma sahip olan, eşsiz doğal güzellikleri, mimari ve arkeolojik özellikleri ve silütiyle günümüze kadar gelen Tarihi Yarımada, ancak 1995 yılında sit alanı olarak ilan edilmiştir. Günümüze kadar çok çeşitli planlama çalışmalarına konu olan bu bölge, hiçbir zaman tam anlamıyla planlanamamış ve bu nedenden ötürü tarihi kent merkezlerinin büyük problemi olan çöküntü alanlarına dönüşüm bu bölgede de görülmeye başlanmıştır. Gerek sosyal, gerek fiziksel değişimlerle Tarihi Yarımada büyük bir kimlik değişimi geçirmiş ve geçirmektedir.

Çalışmanın amacı, Tarihi Yarımada'nın ilk kuruluş tarihinden günümüze kadar gelen mekansal oluşumunu, literatür ve görsel kaynaklar (harita, gravür, fotoğraf vb.) ile ortaya koymak ve geçmişten bugüne kadar toplumsal yapı ile birlikte şekillenen yeşil alanların oluşumlarını ve öncelikli olarak toplumun, bunun yanında ise çeşitli fiziksel etkilerin, politik kararların ve planlama çalışmalarının etkileriyle şekillenen yeşil alan değişimlerini, kalitatif ve kantitatif olarak incelemektir.

Yukarıda bahsedilen amaçlar doğrultusunda Tarihi Yarımada'nın çeşitli tarihlerde hazırlanmış haritalar, zaman, çözünürlük ve yeşil alanların anlaşılabilirliği kriterlerine bağlı olarak seçilmiş ve yeşil alan nitelikleri ve büyüklükleri belirlenmiştir. Aynı zamanda yine Tarihi Yarımada için hazırlanan tüm imar planları incelenmiş ve tarihsel perspektif içinde planlardaki yeşil alan önerileri konum, nitelik ve büyüklük açısından incelenmiştir.

Çalışmayı destekleyici olarak yerel halk ve kullanıcılar olmak üzere Tarihi Yarımada'nın çeşitli bölgelerinde toplam 1700 anket yapılmış, halkın yeşil alanlara ilişkin görüşleri alınmış, gereksinimleri ve önerileri belirlenmiştir.

Sonuç olarak, bu çalışmada, dünyada bir örneği daha bulunmayan, İstanbul Metropolü için çok önemli bir nitelik taşıyan Tarihi Yarımada yeşil alanlarının, kentleşme sürecine

bağlı olarak geçirmiş olduğu doğal, sosyal ve fiziksel değişimler incelenmiş, bölge için yapılmış olan planlama ve haritalama çalışmaları araştırılmış, planlama çalışmalarının uygulanma durumu saptanmış, güncel durum tespiti yapılmıştır. Ayrıca, kullanıcıların istek ve ihtiyaçları belirlenmiştir. Tüm bu çalışmalar doğrultusunda, bu önemli bölgeye yönelik genel bir değerlendirme yapılarak çözüm önerileri geliştirilmeye çalışılmıştır.

Çalışmanın sonucunda geçmişten günümüze kadar Tarihi Yarımada'da yeşil alanlarının fonksiyonel ve alansal değişimleri incelenmiştir. Alansal değişimler hep yeşil alanların azalması şeklinde olmuş, fonksiyonel değişimler ise toplumsal yapının değişimi ile şekillenen farklı nitelikler almıştır. Doğu Roma ve Bizans İmparatorluğuna başkentlik yapan Bizantion ve Konstantinapol'den Türk İslam başkenti İstanbul'a dönüş yaşayan bu kent, Hıristiyanlıktan Müslümanlığa geçişinde mekansal değişimler de yaşamıştır. Açık alan kavramının bulunmadığı Türk İslam kent yapısında cami külliyesi kent forumlarının yerini almış, Bizans sarnıçları ise bostan alanlarına dönüşmüştür.

Günümüzde, bu değişimler gibi belirgin fonksiyonel değişimler çok fazla görülmemekte ancak her geçen gün yeşil alan miktarları azalmaktadır. Bu yeşil alanların korunmasına ve planlama çalışmalarında alınan kararlar kapsamındaki açık ve yeşil alan önerilerine uyulmasına gerekli özen gösterilmelidir.

SUMMARY

THE CHANGE ANALYSIS OF THE GREEN SPACES OF ISTANBUL HISTORICAL PENINSULA IN HISTORICAL PROCESS

Changed economic and social conditions and rapid and sudden expansion in districts have turned regular and comfortable ambient of the metropolitan areas into complicated living environment. Thence, areas which offers menthal and physical resting areas for urban population have become more important. Existing green spaces in Istanbul, which maintains its expansion, do not meet necessary qualitative and quantitative norms and criteria set by Turkish Public Works Legislation.

Historical Peninsula, having a 2700 year historical background, serving a capital city of three empires, having a strategic position to present, offering unique natural beauties, architectural and archeological values and silhouette, was declared as a protected area in 1995. Until today the area has been planned several times, however none of them addressed crucial issues of the city and caused conversion of historical downtown to suburban areas, which is considered as a common problems of historical cities. Then, the historical peninsula, through both social and physical changes, has experienced entity alteration identity permutation and stil it changes.

The purpose of this study is to investigate, the spatial formation of Historical Peninsula from past to present through literature review and visual materials (like map, photograph, gravure, etc); establishment of green spaces shaped from past to present with social structure; and alterations of those spaces formed by political decisions and planning rules, physical and social conditions, by using both qualitative and quantitative research methods.

To conduct the study, several maps of the referred peninsula, prepared in different dates and time periods, are selected by considering their time period, resolution and appearances and then the aspects and size of the green spaces have been specified. At the same time, all settlement plans of historical peninsula have been examined a particular attention to the locations, characteristics and size of the green spaces planning proposals through the history have been paid. To be supplementary to this study, the recommendations and needs of the users have been searched. To do that, a survey was carried out covering 1700 participants, who are both dailiy users and residents of the area.

In conclusion, it is found that the size of green spaces has decreased and such decrement has still been going on. Due to population increment, particularly Fatih district and its vicinity, existing green spaces per person have been decreased substantially. Also, security of those areas is another problem to be solved, which that majority of them have been under illegal occupation of drug users, drunks and other potential criminals

and all those have threaten to users. When looking at almost all plans it is seen that the locations of green spaces are the same, however the size of each has been diminished to a particular extent and this causes an extra green space loss.

1. GİRİŞ

Kentler, sahip oldukları fonksiyonların çeşitli etkenlere bağlı olarak değişimi ve gelişimi ile birlikte alansal büyüme ve beraberinde etki alanlarının genişlemesi ile özellikle de tarihi alanlarda kimlik değişimleri yaşamaktadırlar. Bu değişimler, politik, fiziksel, teknolojik ve en etkin olarak da toplumun yaşam biçimlerinin değişmesi ile toplum taleplerinin farklılaşmasına bağlı olarak kent dokularına zarar vermekte ve bu alanların çöküntü alanlarına dönüşmesine neden olmaktadır.

Dünya kentlerinde ve Türkiye’de çok boyutlu mekan olma özelliğine sahip eski kent merkezlerinin çoğu, düşük nitelikli çevre kalitesi, eğitim vb. diğer hizmetlerin yetersizliği, yüksek düzeyde suç ve şiddet imajıyla değerlendirilmeye başlanmış aynı zamanda kırsal kesimden göçle gelenlerin yerleştiği alan olma durumu devam etmiştir. Bu anlamda kent eski merkezleri çağdaş yaşam standartları ve sağlıklı çevre özelliklerinden uzak, aslına uygun olmayan fonksiyonel kullanım ve kullanıcılar, haddinden fazla müdahale veya ihmal ve diğer nedenlere bağlı olarak şehrin fiziksel, işlevsel, ekonomik ve sosyal yapısını olumsuz yönde etkilemiş, çekicilik ve cazibe özelliklerini yitirmiştir (Oruç ve Giritlioğlu, 2006).

Kültürel ve ekonomik koşullara bağlı olarak yerleşme merkezlerinde, işlevsel ilişkilerin farklılaşması nedeniyle alan-yapı kullanım eğilim ve tercihlerinde değişimler olmaktadır. Tercih ve eğilimlerde görülen farklılaşma, çok yönlü etken demetlerinin değişik kompozisyonlar oluşturarak yeni şehirli kullanıcının yerleşme alanı içinde bulunan bölgeler arasında hareketliğine etki eden kararlar üretmesine neden olmaktadır. (Giritlioğlu ve diğ., 1995).

Doğal nüfus artış hızının çok üstünde bir artışla, özellikle gelişmekte olan metropollerde görülen bu hareketlilik, yerleşmeler düzeninin hem sosyal, hem ekonomik hem de kültürel yapılarının farklılaşmaya başlamasının en belirgin nedeni olmuştur. Bu çerçevede düşünüldüğünde, yerleşmelerde görülen yapısal farklılaşmalar, bir taraftan

yoğun sanayileşme ve tüketim potansiyeli yığılımının, diğer taraftan da, yerleşme alanlarında var olan arazi kullanımının düzenini, ulaşım ilişki ve sistemlerinin, fiziki çevre biçim ve değerlerinin değişmesi sonucunu doğurmuştur (Giritlioğlu ve diğ., 1995).

Metropolitan merkezlerde görülen aşırı nüfus yığılımının yeni konut gereksinimleri, yeni işyeri birimlerinin ve bu yeni nüfusun teknik ve sosyal altyapı tesisleri, donatımları ile ilgili olarak yeni kullanıma açılan çevre arsalarının genellikle kontrol edilemeyen bir hızla kullanımı, yerleşmenin çevresi içinde dağılımına bağlı olarak, çevresel bir yozlaşma görülmektedir. Çevre alanlarda bulunan yeşil alanların ve doğal yapının yıpranması sonucunu doğuran bu büyüme, ekolojik denge bozukluklarına neden olmakta ve tekrar elde edilemeyecek değer kayıplarına sebep olmaktadır (Giritlioğlu ve diğ., 1995).

Gelişmiş ülkelerde merkezin büyümesiyle birlikte değişen işlevler ve işlevler arası ilişkiler sonucunda 80'li yıllarda, kentleri Pazar ekonomisi doğrultusunda kamu ve özel sektör katılımlarıyla fiziksel, sosyal ve en önemlisi de ekonomik açılardan tekrar canlandırma çabaları görülmeye başlanmıştır. Özellikle eski niteliklerini kaybetmeye başlayan merkez yakın çevresindeki konut alanlarının yeniden canlandırılması ve nitelikli hale getirilmesi amaçlanmış ve bir yenileme süreci başlamıştır. Kentlerin merkez bölgelerini istenen canlılığa kavuşturmanın ve yaşanabilir kılmanın etkili bir yolu, bu bölgelerde işlevsel çeşitliliği desteklemek ve çeşitliliği olan ama dengelenmiş bir nüfus yaratmaktır (Ergun, 2003).

Dünyada, özellikle gelişmiş ülkelerde görülen kent merkezlerindeki transformasyon süreci İstanbul'da yaşanmıştır ve yaşanmaktadır. 1950'lerden itibaren yoğun olarak yaşanan iç göç ve hızlı kentleşme sonucunda 1 milyon nüfuslu kentten 9 milyonluk bir metropole dönüşen İstanbul, özellikle yirmi yıl içinde mekansal değişimler açısından büyük gelişmeler göstermiştir (Ergun, 2003).

Metropolleşen İstanbul'un şehir eski merkezlerinde izlenen süreç ve aşamalar içinde değişen sadece, şehirsiz mekan doku özellikleri ve yapısal ilişkiler değildir. Gerçekte söz konusu fiziksel değişimi doğuran sosyal ve kültürel yapı ve onu yaratan insan ve

insan ilişkilerinde görülen farklılaşmalar da bu değişimin ana nedenlerindedir (Ergun, 2003).

İstanbul'da izlenen hızlı nüfus artışı ve ona bağlı olarak ortaya çıkan farklı sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel sorunlar İstanbul kentinin o döneme kadar elde ettiği doğal, sosyal ve insan eliyle yapılmış çevreden kaynaklanan kimlik elemanları üzerinde de yoğun bir baskıya, bir kimlik oluşturmaya ve yeni kimlik öğelerinin ortaya çıkmasına neden olmuştur (Suher ve diğ.,1996).

Yoğun kentleşme ve bakımsızlık etkisiyle hızla yok olan fiziksel çevrenin simgesel değeri, ekonomik baskılar karşısında yenik düşmektedir. Bu süreç içindeki en önemli olan konu bir daha tekrarlanamayacak olan şehir kültürünün korunmasıdır. Bir kültürün devamlılığı, onun toplumsal yaşamı kadar mimarisi, kentsel tasarımı ve planlamasıyla sağlanmaktadır. Kent kültürünün yapılaşmış şehirselleşmiş çevre ve sosyal yapı arasındaki ilişkinin gelişimi ile yakından ilişkisi olduğu söylenebilir. Bir özel kültürün fiziksel ve sosyal bildirilerinin kaybı bir kültürün yok olmasına yol açmaktadır. Bir şehrin doğal, sosyal ve yapılaşmış çevresine getirilen değişiklikler kent kültürü üzerinde ciddi bir etki yapabilmektedir (Ergun, 2003).

Bu çerçevede Tarihi Yarımada, tarihsel gelişim süreci ile oluşmuş dünyada örneği olmayan bir tarihi çevre, tarihi ve doğal çevrenin bütünleşerek oluşturduğu eşsiz bir silüet ve görünüm ve tüm bunların yanında binlerce küçük ticaret ve imalat fonksiyonlarının oluşturduğu bütünlüklü bir yapı olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak sosyal, işlevsel, mekansal ve kültürel anlamda büyük değişiklikler yaşamış ve yaşamaya devam eden Suriçi Bölgesi, çöküntü alanı olma tehlikesiyle karşı karşıyadır. Zaman içinde değişen sosyal yapı, beraberinde işlevsel yapı ile fiziksel yapının da değişmesine neden olmuştur. Bölgenin zaman içerisinde alansal olarak değerinin artması, yeşil alanların çeşitlilik, sayı ve boyut olarak azalmasına neden olmuştur. Her türlü sosyal sınıfın, din ve dil ayrımı yapmadan yaşadığı, verimli topraklarında bulunan bostanlarıyla ünlü bir bölgeden; yönetim, ulaşım, eğitim, sağlık, turizm ve ticaret (toptan ticaret, depolama ve küçük imalat) merkezine dönüşen bu bölgede, günümüz yeşil alanları, sayı ve boyut itibarıyla yetersiz olmakla birlikte, kalitatif anlamda da gerekli normları sağlayamamaktadır.

Bu bağlamda, çalışmanın amacı, Tarihi Yarımada'nın ilk kuruluş tarihinden günümüze kadar gelen mekansal oluşumu ile bölgenin yeşil alanlarının değişimini literatür ve görsel kaynaklar (harita, gravür, fotoğraf vb.) ile ortaya koymak ve geçmişten bugüne kadar toplumsal yapı ile birlikte şekillenen yeşil alanların oluşumlarını ve öncelikli olarak toplumun, bunun yanında ise çeşitli fiziksel etkilerin, politik kararların ve planlama çalışmalarının etkileriyle şekillenen yeşil alan değişimlerini, kalitatif ve kantitatif olarak incelemektir.

2. GENEL KISIMLAR

2.1. KENT VE KENTSEL PEYZAJ

Lynch (1960)'e göre kent, mimarlık gibi mekan içinde bir konstrüksiyon fakat büyük çapta bir yapı, uzun süre içinde algılanan bir yapıt olarak ifade edilmektedir.

Simonds (1961) kenti, zaman, mekan ve karakter bakımından harmonik fonksiyonları ile ideal bir çevre yada ekonomik, sosyal ve politik aktivitelerin cereyan ettiği bir kültür merkezi olarak tanımlamaktadır.

Keleş (1980) ise kenti, sürekli toplumsal gelişme içinde bulunan ve toplumun yerleşme, barınma, gidiş-geliş, çalışma, dinlenme ve eğlenme gereksinimlerinin karşılandığı, pek az kimsenin tarımsal uğraşılarda bulunduğu, nüfus yönünden yoğun olan ve küçük komşuluk birimlerinden oluşan yerleşme birimi olarak tanımlamaktadır.

Etimolojik olarak 'kent' sözcüğü;

- Yapısal, arkeolojik, topoğrafik ve kent planlama açısından insan topluluklarının bulunduğu bir mekan,
- Toplum hayatının temel çekirdeği ve karakterini oluşturan tarihi ve yasal bir oluşum.

şeklinde iki temel kavramı içermektedir.

Kenti genel anlamda açıklayan bu tanımlamalara karşın, kentler daha karmaşık yapılara sahiptirler. Kentsel gelişme ve ölçek olarak farklılıklar gösterirler. Kimlikleri her ne kadar geçmişe dayansa da sürekli değişmektedirler. Zamanla, birçok kent ve yerleşim, farklı gereksinimler, idealler, yaşam düzeyleri, yaşam seviyeleri ve yeni yaşam kaliteleri doğrultusunda gelişmiş ve yayılmışlardır.

Kentler öteden beri, temel kaynakların ve etki ağlarının merkezi olmuşlardır. Kentlerin yayılması ve kentleşmenin gelişmesi ile yeni sorunlar ortaya çıkmıştır. 19. yüzyıldan başlayarak endüstri devrimiyle birlikte, binlerce insan yoksulluğu geride bırakmış, yeni iş olanakları ve refahın çekimine kapılarak kentlere akın etmiştir. Daha sonraları ise yoğun yapılaşma ve nüfus artışı beraberinde kent ortamına pek çok sorunu getirmiştir.

İdeal kent; kentli haklarını koruyarak; en iyi yaşam koşullarını sağlayarak; halkına iyi bir yaşam biçimi sunarak; değerini orada yaşayan, ziyaret eden, çalışan ve ticaret yapan, eğlence, kültür ve bilgiyi orada arayan ve eğitim görenlerden alarak; birçok sektör ve aktiviteyi (trafik, yaşam, çalışma, dinlence gereksinimleri) bir arada uyum içinde barındıran yaşam yeri olarak tanımlanmaktadır (Anon, 1996b).

Bir kent, aynı zamanda modern gelişmeyle tarihi mirasın korunması arasında dengeyi kurmalı, eskiyi tahrip etmeden yeniyile bütünleştirmeli ve sürdürülebilir kalkınma ilkelerini sağlayabilmelidir. Kent dokuları, yapılar, ağaçlar, kiliseler, kütüphaneler, insanların kentlerdeki yaşamışlıklarının, çalışmışlıklarının ve kişisel tarihlerinin izleridir. Bunlar, geçmişin mirası olup, insanların yaşamda kalıcılık duygusuyla geleceğe hazırlanmalarını sağlamaktadır. Bu yaklaşım, diğer hakların ötesinde ek olarak insanlara:

- Yaşanabilir, güzel, makul fiyatlı, çevre dostu koşullara sahip, ayrıca iyi konumlanmış, aydınlık ve yeterli büyüklükte konutların sağlanmasını,
- Yeterli yeşil alan, gün ışığı, sessizlik, bitki örtüsü ve güzellikler gibi koruyucu sağlık önlemlerinin alınmasını,
- Kent hayatının çeşitli işlevleri arasında bağlantılar oluşturmasını,
- Kültürel olanaklar, spor ve dinlence faaliyetleri, sosyal gelişim, özgür dolaşım, tüm yol kullanıcıları arasında uyumlu bir denge (toplu taşıma, özel arabalar, yayalar ve bisikletliler) sağlanmasını,
- Gerekli toplumsal faaliyetler, yoksulluğa karşı önlemler ve özellikle özürülere, gerekli donanımın sağlanmasını,
- Güvenlik, refah, iş, eğitim ve öğretim olanaklarının, kültür ve tarih mirasına sahip olabilme haklarının sağlanmasını

desteklemektedir (Anon, 1996b).

2.1.1. Kentsel İmge Elemanları

Kentlerin tanımlanmasında etkili olan bazı yapısal ve doğal elemanlar bulunmaktadır. Bunlar; sınırlar, yollar, belirgin bir özelliği olan kentsel bölgeler, meydanlar, son olarak da tarihsel ve toplumsal anlamı olan yapılar ve işaretlerdir. Kentsel imge elemanları genellikle birbiriyle etkileşim içerisindedir. Kent imgesinin vurgulanması, görsel yapının belirginlik kazanması, bütün bu elemanların tek tek ve birlikte belirli ilkeler çerçevesinde düzenlenmesiyle olanaklıdır (Lynch, 1960).

Kent imgesi; çevre ve insan arasındaki karşılıklı ilişkinin sonucunda ortaya çıkmaktadır. Çevrenin sunduklarını insan algılayarak seçer, organize eder. İmge, karşılıklı ilişkiler sonucu çevreden ortaya çıkan verileri anlık filtrelerden geçirerek insanın algılamasıdır. İmge kişiden kişiye değişebilir. Kent imgesi Lynch'in kavramsal tanımlaması içinde, yapılaşmış mekanın öğeleri, bağlantılar, sınır elemanları, bölgeler, 'kent referans noktaları' (odaklar) ve düğüm noktaları (nirengiler) olarak kabul edilmektedir.

1. Bağlantılar: Gözleyicinin üzerinde hareket ettiği yada gezebildiği cadde, sokak, yaya yolu, transit hattı, demiryolu yada kanallar gibi elemanlardır. Kişi, kenti imge için başlıca öge niteliğindeki bu bağlantılar boyunca gözler ve diğer çevre öğeleri de bunlarla düzen ve ilişki kazanır (Altınçekiç, 2000). Lynch'den sonra yapılan araştırmalarda yolların, % 90 çoğunlukla insanın kentsel mekanı okurken en çok kullandığı eleman olduğu ortaya çıkmıştır.

2. Sınırlar: Gözleyici tarafından bağlantı olarak düşünülmeyen, iki aşama arasında sınır niteliğindeki ayırıcı öğeler olarak dikkat çeken doğrusal kesintilerdir (kıyı, bina yüzeyleri, duvar, vb.). Düzen kazandırıcı öğeler olarak sınırlar, alanları birbirinden ayırabilecekleri gibi, iki alan arasında ilişki sağlayan çizgiler niteliğinde de olabilirler.

3. Bölgeler: bir kenti oluşturan, ortak karakterle tanınan, içlerine girip çıkılabilir nitelikte ve çeşitli etkinliklerin süreklilik kazandığı mekanlardır. Bağlantı ve sınır öğelerinin çok güçlü olmadığı durumlarda, kentin karakterini belirleyici olurlar (Altınçekiç, 2000). Şehirsiz doku içinde bölgeler, belirli nitelikleriyle içlerinde toplanan işlevlere, sosyal öneme bağlı olarak diğer bölgelerden ayrılabilen bölgelerdir. Bir liman,

sanayi, yerleşme alanları, yeşil alanlar, birbirlerinden belirli nitelikleri dolayısıyla kolaylıkla ayrılabilirler.

4. Odaklar: Kent içinde gözleyicinin girip çıkabileceği yoğun aktivite noktalarıdır. Odaklar genellikle bir bölgenin içinde yer alır ve bölgenin simgesi olarak değerlendirilir. Bunlar bazen kent imgesini oluşturan en güçlü öğeler de olabilirler (Altınçekiç, 2000).

5. Nirengiler: Bu öğeler, mimari ve şehirselle boyutlarda, mekan içinde kendi nitelikleriyle ayırt edilebilen, yüksek yapılar, kuleler, meydanlar, anıtlar, parklar hatta ağaç grupları olabilirler. Yani bu öğeler genelde doku içinde seçilebilen yapıtlardır. Bu yapılar şehirliler nazarında şehre karakter veren, dolayısıyla da o kentin sevilmesinde benimsenmesinde etkinliği olan yapıtlardır (Giritlioğlu, 1998).

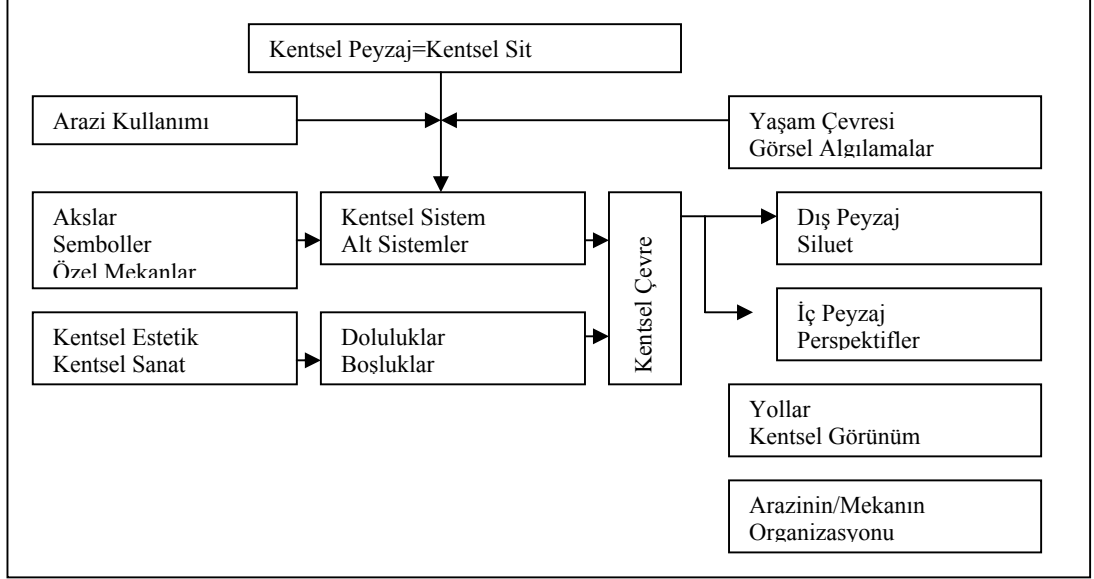
Kentsel imge elemanları genellikle birbirleriyle etkileşim içindedir ve çoğu kez ayırt edilmeyecek düzeyinde çakışır. Kent imgesinin vurgulanması, görsel yapının belirginlik kazanması bütün bu elemanların tek tek ve birlikte belirli ilkeler çerçevesinde düzenlenmesiyle olanaklıdır (Altınçekiç, 2000).

2.1.2. Kentsel Peyzaj Oluşumu

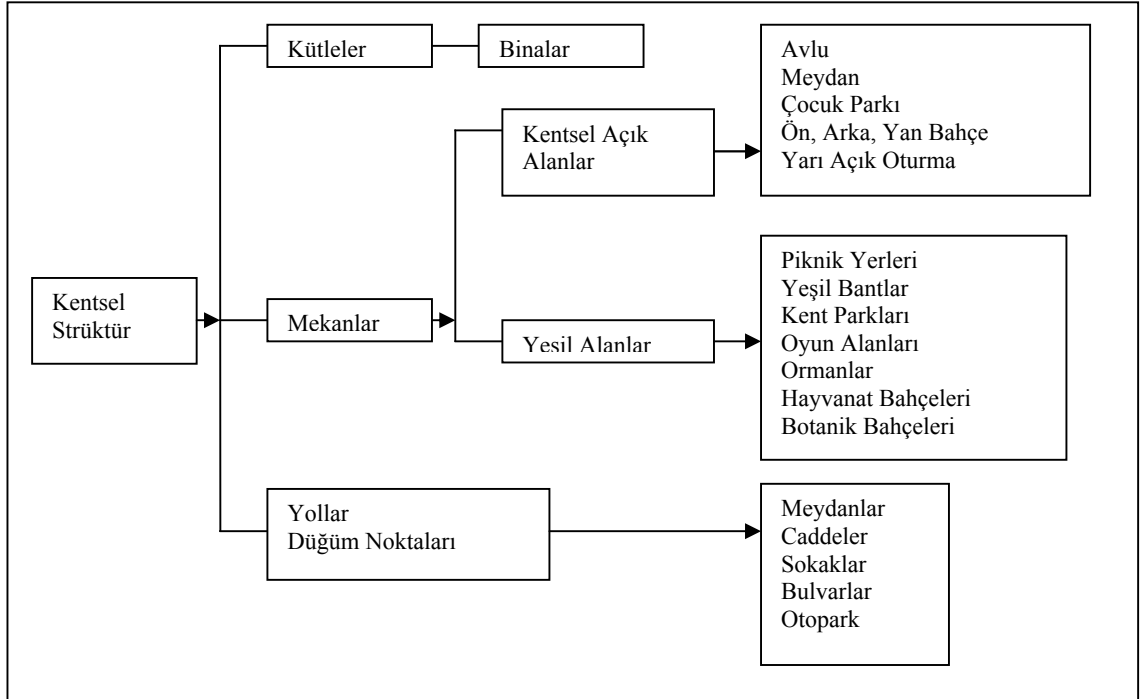
Doğadaki varlıkların yada objelerin bütününe yada bir bölümünün insan eli ile değişmiş, oluşturulmuş ve hareketlenmiş olduğu yerler, kültürel peyzaj alanlarıdır (Bayer, 1977). Daha çok insanın ve toplumun faydalanmasına ayrılmış kültürel sahalar ve bunların meydana getirmiş olduğu bir peyzajdır. Kentsel peyzaj da bir kültürel peyzajdır (Şekil 2.1).

Bir kentsel peyzaj, kentin kimliğini ve imgesini oluşturan öğelerle anılır. Lynch'e göre kimlik, bir varlığın diğer varlıklardan farklı ve özgün olma durumudur ve kimliğin benzerliklerle değil farklılıklarla oluşacağını vurgular. Wilberg (1993) ise kentlerin farklı karakterlerini üç kavram aracılığı ile açıklamaktadır. Bu kavramlar kent kimliği, kent profili ve kent imgesidir. Kentin coğrafi içeriği, kültür düzeyi, mimarisi, yerel gelenekleri, yaşam biçimi, niteliklerinin karışımı, kentin kimliğini tanımlar. Kentin

sosyo-ekonomik yapısı da profilini oluşturur. Bir kentin kimliği, karakteri doğal, sosyo-ekonomik ve yapılaşmış çevresinin mekansal öğeleri ile bir bütün olarak değerlendirilmelidir. Kentsel peyzajın malzemesi, ilgi alanı kentsel strüktürlerdir (Şekil 2.2).

Şekil 2.1: Kentsel peyzaj (Çubuk, 2001)

Şekil 2.2: Kentsel strüktürler (Bakır ve Bala, 1999)

Kentsel peyzaj, doğal ve beşeri organizasyondan oluşmaktadır. Kentsel peyzaj öğelerini fiziksel çevre, sosyal çevre ve kültürel çevre oluşturmaktadır (Tablo 2.1).

Tablo 2.1: Kentsel peyzaj öğeleri (Çubuk, 2001)

Fiziksel Çevre	Sosyal Çevre	Kültürel Çevre
Sit	Çalışanlar	Anıtlar
Bina	Kent mobilyalarını kullananlar	Tüm yapılar
Yeşil doku	Hareket halindeki	Reklam panoları
Ulaşım aksları	İnsanlar	Bina tarzları
Kent mobilyaları		İnsan giyimleri

Mekan ve toplum birbiriyle ilişkili ve bağımlıdır. Toplumsal ilişkilerin mekandaki izdüşümü ise yerleşmedir. Yerleşmenin özellikleri kentsel peyzajın karakteristiklerini vermektedir (Çubuk, 2001).

Kentsel peyzaj, devamlı değişim halinde bir “oluşum” dur. Dolayısıyla, böyle bir oluşumun geçmişi, bugünü ve geleceği söz konusudur. Bu durum kentsel çevre oluşumunu zaman değişkeninin nasıl etkilediğini göstermektedir. Ayrıca, kentsel çevrenin ya da kentsel peyzajın zaman içinde gösterdiği değişimler, toplumsal, ekonomik ve siyasal çevrelerdeki değişimlerle çok sıkı bir ilişki göstermektedir.

Kentsel çevre ya da kentsel peyzaj oluşumunda çeşitli boyutlar söz konusudur. İşlevsel ve fiziksel boyutlu çevreler zaman boyutu içinde anlam kazanmaktadır. “Zaman” bir yayılım veya bir birikim süreci olarak ele alındığında kentsel çevrenin oluşumu salt bu açıdan yaklaşılarak ortaya konulmaktadır. Oysa zaman bir yayılım ve birikim süreci olmanın ötesinde, kentsel çevre oluşumunda geniş bir kavramsal niteliğe de sahip olmaktadır. Dolayısıyla, kentsel görsel kaynaklar, mekansal, zamansal eylemler kentsel çevreyi oluşturmaktadır.

Çevre sisteminin tüm soyut öğeleri genel olarak mekanda somutlaştığına göre, doğal ve yapay öğeler, insanlar ve insan grupları, toplum, insan etkinlikleri, ilişkileri, tüm bu öğelerin zaman içinde birleşerek ortaya çıkışı, kentsel mekanı oluşturmaktadır. Bu mekanın da belirli bir dili, anlatımı vardır ve kentsel mekan zaman yayılımında belirli bir evrim geçirmiştir.

Kent imajını ya da kentsel peyzajı yaratan üç boyutlu kentsel mekanın oluşum analizi; geniş zaman boyutu ile birlikte, diğer iki boyutun daha kabul edilmesi gerçeğini ortaya koymaktadır. Bu gerçek, birikim olarak nitelendirilen ve zaman kesiti içinde beliren görsel değerlerin oluşumunda işlevselliğin ve tarih denilen geçmişin bulunması gerçeğidir.

Bu duruma göre, kentsel çevrede yaratılan görsel kaynakların ortaya koyduğu görsel değerler, “işlevsel” ve aynı zamanda “tarihsel” olduğu takdirde, kentsel çevre oluşumu anlamlaşmaktadır.

Toplumun, ekonomik, politik, sosyal ve kültürel hatta teknolojik gelişmişlik düzeyinde geçmiş dönemlere ait egemen yapıların izleri, tüm çevrenin oluşumunda, fiziksel ve görsel olarak kentsel mekanı olumlu yada olumsuz etkileyeceği bir gerçektir. Bu anlayış ile kentsel peyzaj oluşumunun dördüncü boyutundan yani “zaman” boyutundan söz edilebilir.

Kentsel çevre ya da kentsel mekan, yaşam gerçeğinde kullanıcı ile boyutlanan toplumsal bir üründür. Bu ürün tarihsel süreçte oluşur. İnsan faaliyetleriyle (tarımsal, sanatsal, endüstriyel faaliyetler gibi) değişikliğe uğrar. Kültürel, siyasal yapıyla da bağımlı olan bu ürün, çalışma ve iş bölümü ile bütünleşir, dolayısıyla kullanıcının özelleşmiş bir parçası olur. Sonuçta da bu ürün, kullanıcının belirli gereksinim ve isteklerine yanıt verebilmek için biçimlenir, donanır ki kentsel peyzajın bu özelliği “işlevsel boyut” olarak beşinci boyutu oluşturur.

Kentsel mekan ya da kentsel çevre kendini oluşturan tek tek öğelerin toplamından daha fazla ve daha farklı bir içeriğe sahiptir. Yani ‘mekansal biçim’ bütünü parçalarının toplam etkisinden öte, onların birikiminden, eklemlenmelerinden, bir araya geliş nedenleri ve süreçlerinden oluşan zengin bir anlama sahiptir. Toplumu oluşturan öğelerin toplamı, toplumu yaratmadığı gibi toplumsal örgütlenme ve onun tarihsel evrimi tanınmadan, bilinmeden toplumu tanımak da olanaksızdır. Tıpkı bunun gibi, mekansal bütünü oluşum ve evrimi göz önüne alınmadan, yapıların yoğunlaşması birikimi göz önüne alınarak ve biçimsel farklılaşımı izlenerek, kentsel mekan yada

kentsel çevre oluşumunda fikir yürütmek de olası değildir. Buna göre de kentsel peyzaj oluşumunda altıncı boyut olarak “tarihsel boyut”tan söz edilebilir (Çubuk, 2001).

2.1.3. Kentsel Peyzaj Değişimleri ve Nedenleri

İlk şehirler toplumların kapasitesi daha çok yerleşebilecek ve kalıcı olabilecek şekilde büyüdüğü zaman ortaya çıkmıştır. Dünyanın yerleşik bölgeleri büyüdükçe kentsel alanlar, ekonomik, politik ve kültürel merkezlere doğru kaymaya başlamış, büyüme göstermişlerdir (Weber, 1921). Kentleşme süreci olarak tanımlanan bu durum, ekonomik, politik ve toplumsal boyutları da hesaba katarak, sanayileşmeye ve ekonomik, gelişmeye bağlı olarak, kent sayısının artması olarak tanımlanabilir. Aynı zamanda bugünkü kentlerin büyümesi sonucu toplum yapısında örgütlenme, işbölümünün artması ve uzmanlaşma yaratan, insan davranış ve ilişkilerinde kentlere özgü değişikliklere yol açan bir nüfus olarak ifade edilebilir (Keleş, 2002). Sonuç olarak kentleşme zaman içerisinde yaşanan bir gelişme ve değişimi anlatmaktadır (Yılmaz, 2006).

Çoğunlukla değişen sosyal, politik ve zihinsel hareketlere toplumun yanıtı olarak ortaya çıkan değişimin, fiziki yapı ve eylemlere bağlantılı olarak herhangi bir toplumda varlığı kaçınılmazdır ve devamlı bir nitelik taşımaktadır (Foster, 1995).

Değişim, doğal ve yapay değişim olmak üzere iki alanda incelenebilir. Doğal değişim; insan tasarımı veya planı olmaksızın kendiliğinden ortaya çıkan gelişmelerdir. Doğa olayları sonucu yaşanan değişimler bu kapsamda değerlendirilebilir. Yapay değişim ise insanoğlunun planlı eylem ve davranışları sonucunda ortaya çıkmaktadır. Teknolojik gelişmeler, buluşlar, kentleşme süreçleri yapay değişim olarak ifade edilebilir (Aktan, 2003).

Değişimin söz konusu olduğu toplumlarda, insan ürünü çevre yani kentler üzerinde değişme yönünde sürekli bir baskı vardır. Kentsel değişme olarak ifade edebileceğimiz bu süreç, etkilerini kentlerin sosyal, ekonomik ve mekansal yönleri üzerinde daha yoğun göstermektedir. Mumford kentsel değişimi anlamak için kentin her dönemin incelenmesi gerektiğini ifade etmektedir. Bu nedenle değişim sürecinin başlangıcı,

oluşma biçimi ve işlevi tarihsel gelişim süreci içerisinde irdelenmelidir (Mumford, 1961).

Thorns'da Mumford'a katılarak, kentin yaşadığı değişimi anlamının, zaman içinde değişiklikleri ve dolayısıyla kentin tarihsel gelişiminin incelenmesi ile mümkün olabileceğini belirtmiştir. Zira kentsel doku, birbirini takip eden nesiller boyunca toplumların hem fiziksel yapıda hem de politik, ekonomik ve sosyal kurumlarda izlerini bırakmasının sonucu oluşmuştur (Thorns, 2002).

Geleneksel kültürel peyzajların ortadan yok olması ve yeni acil tehlike altında olan peyzajlar hakkındaki endişe, son dönemlerdeki bilimsel konferanslar ve workshoplarda tekrarlanan bir konu başlığı olmuştur. Peyzaj değişimleri, bir tehdit, bir negatif evrim (gelişim) olarak görülmektedir. Çünkü, güncel değişimler, mevcut peyzajların çeşitlilik, tutarlılık ve kimlik kaybı olarak karakterize edilmektedir. Her yerde birbirine benzeyen yeni eleman ve yapılar tanıtılmaktadır. Peyzaj her zaman değişir, çünkü çevrede doğal ve kültürel güçler arasındaki dinamik etkileşimin ifadesidir (Antrop, 2005).

Peyzaj değişimlerinin hızı ve büyüklüğü, hızla artan teknolojik yeniliklere ve toplumsal değişimlere bağlıdır. Değişimlerin hız ve büyüklük artışı 18. yüzyıldan bu yana birçok özellik için gözlenmiştir. Kent ve kırsal alan arasındaki denge bozulmuş ve artan hareketlilik uzun mesafeler üzerinde bir yayılma gözlenmiştir. Bu tip değişimleri incelemek için, 18. yüzyıl öncesi peyzajlar, 19. yüzyıl ve 2. Dünya Savaşı'na kadar olan dönem ve post-modern peyzajlar olmak üzere değişimleri 3 periyotta irdelenmek gerekmektedir (Antrop, 2005).

Geçmiş yüzyıllarda peyzaj değişim nedenlerinin analizi, karşılıklı olarak aynı anda hareket eden 3 ana dinamik gücü göstermektedir. Bunlar; ulaşılabilirlik, kentleşme ve globalleşmektedir. Bu dinamik güçlere ek olarak önceden tahmin edilemeyen bir faktör olan felaket de eklenmelidir (Antrop, 2005).

Antrop (2005)'e göre, dinamik bir kentte sosyal ve ekonomik değişimlerin yarattığı baskıya karşı fonksiyonel ve dolayısıyla fiziksel dokuda devamlı bir değişim meydana gelmektedir. Bu değişimleri zorlayan nedenler 5 grupta incelenebilir:

1. Sosyal yönden değişim,
2. Ekonomik şartların zorlanması,
3. Ulaşım şartlarının değişmesi,
4. Sağlık şartlarının bozulması,
5. Estetik yönden değişim.

Foster (1995)'e göre ise, kentsel mekanların değişiminde gerekli koşulları ekonomik, politik, sosyal, demografik ve kültürel gelişmeler sağlamaktadır. Dolayısı ile kentsel yapıdaki değişim ile ilgili yapılan tüm çalışmalarda ekonomik, politik, teknolojik, demografik ve kültürel değişimlerin mekansal etkisi başlıca değerlendirme alanını oluşturmaktadır.

Healey ve diğ. (1992)'ye göre ise kentsel değişimin farklı boyutları olmasına rağmen, kentsel mekan üzerinde en etkili olarak kabul edebileceğimiz üç değişim süreci bulunmaktadır. Bu değişimler:

1. Sosyal değişim
 2. Ekonomik değişim
 3. Planlama politikaları sonucu yaşanan değişim,
- olarak ifade edilebilir.

2.1.3.1. Sosyal Yönden Değişim

Sosyal değişim sürecinde, değişen yaşam şekilleri, özellikle küreselleşme süreci sonucunda ortaya çıkan homojenleşme ve gelir dağılımındaki aşırı farklılıklar etkin faktörler olarak ön plana çıkmaktadırlar (Yılmaz, 2006).

Kırdan kente göç ile kentleşme hareketlerinin büyük boyutlara erişmesi ile sosyal doku strüktürü değişmekte, ihtiyaçlar farklılaşmakta ve artmaktadır. Bu değişim özellikle ticaret, hizmet ve dolayısıyla konut bölgelerinde kendini hissettirmektedir. Sosyal profilin değişmesi ile;

- Kent dokularında kullanım şekilleri, değerlendirmeler, yer seçimleri ve yapı düzenlemeleri farklılaşmaktadır.
- Bir fonksiyon bölgesi diğerinin yerini alabilmektedir

Kent strüktüründe tarih boyunca sosyal faktörler rol oynamış, halkın yaşayışları, eğilimleri, dokuların biçimlendirilmelerine etki yapmıştır.

Gugler ve Flanagan (1979), sosyal değişimin analitik olarak üç yönüyle değerlendirileceğini ifade etmişlerdir. Bu süreçleri tarihsel, mekansal ve kültürel değişim süreçleri olarak tanımlamışlardır.

Zaman içerisinde yaşanan tarihsel değişim; bütün toplumsal değişim süreçleri ile birlikte değerlendirilerek ele alınmalıdır. Mekansal değişimin analizinde ise kentsel dokunun değişim süreci irdelenmelidir. Kültürel değişimde, özellikle kültürel anlamda yaşanan değişimlerin kentsel alandaki yansımalarının ele alınması gerekmektedir. Gerçekte, tarih boyunca yaşanan gelişmeler kültürel değişimin ve mekansal değişim için gerekli ortamın kurucusudur (Gugler ve Flanagan, 1979).

Sonuç olarak sosyal yapıyı oluşturan insanlar ve olaylar arasındaki etkileşimin ve kültürel eylem ve ürünlerin sunduğu çeşitliliğin sonucunda ortaya çıkan değişimler kentsel yapının da değişimini sağlamaktadır (Keleş, 2002).

2.1.3.2. Ekonomik Yönden Değişim

Ekonomik değişimler kentlerde sadece fiziksel yapıyı şekillendirmekle kalmaz, beraberinde kurumsal yapılanma da oluşturur. Kentlerde yeni ekonomik aktivitelerin, yeni işletmelerin gelişi ile yeni çalışma biçimleri oluşması yönünde baskılar gündeme gelir ve mekansal değişim süreci başlar (Healey ve diğ., 1992).

Sassen (1994)'e göre ekonomik yapıdaki değişim, gelir yapısında ve meslek gruplarında da değişim ve kutuplaşmaya neden olmaktadır. Bu kutuplaşmayı sosyal anlamada ayrışma, yerleşimden kopma ve etnik ayırım izlemektedir.

Kentlerde yaşanan değişim, özellikle kent merkezlerinde daha etkindir. Kent merkezlerinin sunduğu kolay erişilebilirlik, yığılma ve dışsal ekonomilerin oluşması gibi avantajlar nedeniyle burada toplanmış ekonomik fonksiyonlar, yaşanan gelişmeler sonucunda bu alana olan bağımlılıklarını yitirmekte, yüz yüze ilişkiler gerektiren

kentsel faaliyetler dışındaki iş kolları merkezde kalarak diğerleri yer değiştirmektedir. Bu durum merkezin konum değişimi de gündeme getirmektedir. Bu süreç sonucunda hizmet, konut yada sanayi fonksiyonlarının bu alanları terk etmesi gündeme gelmektedir. Kent dışına yerleşme eğilimi nedeniyle de bu tür alanları oluşturan yapı birimlerinin değerleri zamanla azalmaktadır (Erkut, 1995).

Kentlerde ihtiyaçların artması ve çeşitlenmesi ekonomik koşulları zorlamaktadır. Özellikle şehir merkezi olan yerlerde sıkışmalar olmakta, pahalı topraklar üzerinde değeri düşük binalar yer almaktadır. Farklı kullanışlar ile kötü değerlendirmeler meydana gelmektedir. Ömrünü tamamlamış binalar gelişmeye cevap verememekte, arsa değerlerinin zaman içinde artması istek ve ihtiyaçlar karşısında birden yükselmesi doku değişimini zorlamaktadır (Antrop, 2005).

2.1.3.3. Planlama Politikaları Sonucu Yaşanan Değişim

Sosyal ve ekonomik boyutuyla birlikte, kentlerde yaşanan değişimler çoğu zaman izlenen politikalar sonucunda ortaya çıkmaktadır. Politikalar, her dönemde kentsel mekanı biçimlendirmiştir. Kent ve politika arasındaki ilişkide kent, zaman zaman amaç olma niteliğini kaybederek, siyasi ve politik beklentilerin karşılanması için sahip olunan bir araç olarak ele alınmaktadır. Gerçekte kent mekanında aynı anda yaşanan bu ikili ilişkide kent, özellikle fiziksel yapısı ile ciddi düzeyde (olumlu yada olumsuz) değişim yaşamaktadır (Richards ve Biddick, 1994).

Kentsel değişimin politik boyutunu ifade ederken üç önemli yapının etkinliğinden söz etmek gereklidir. Bunlardan ilki merkezi ve yerel yönetim, ikincisi yatırımcılar, üçüncüsü ise yönetim yani bürokratik yapıdır. Bu üçlüye son dönemde sivil toplum örgütleri de eklenmiştir (Coates, 1999).

Politik kararlar, yönetim yapısının özellikleri, hukuk kurumları ve uluslararası ilişkilerden etkilenmektedir. Bu kararlar kentleşmeyi yönlendirici niteliklere sahip olabilmekte ve kentlerin değişiminde rol oynayabilmektedirler. Örneğin İngiltere’de 1946 yılında çıkartılan Yeni Kentler Yasası ile kentleşmenin yönü Londra çevresinde kurulan yeni kentlere yönlendirilmiştir (Richards ve Biddick, 1994).

Sanayileşmeye öncelik veren ekonomik ve toplumsal kalkınma planları ve toprak reformları da kentleşmeyi ve değişimi etkilemektedir (Healey ve diğ., 1992). Ülkeden ülkeye değişen yönetim yapısı ve politikalar nedeniyle kentlerin yaşadığı kentleşme ve değişim süreci de farklı olmaktadır (Yılmaz, 2006).

Plan, kentsel politikanın etkili aracı ve kentsel değişimin yönlendiricisi olarak kabul edilebilir. Ancak planlama anlayışının da geçirdiği bir değişim süreci bulunmaktadır. Yaşanan değişim sürecinde kentsel servisler, zoning'e ait ölçütler ve mülkiyet üzerine uygulanacak yasal kontroller gibi geleneksel işlevini sürdüren planlar yeni amaçlar da edinmiş, menfaat gruplarını harekete geçirici bir rol üstlenmiştir (Neuman, 1998).

İmar politikalarının doğası, büyük oranda zamanın ve mekanın niteliklerine bağlıdır. Her kentin, politik ve ekonomik kuvvetler arasında özgün yönetim düzenlemelerini oluşturduğu, kendisine ait ekonomik ve politik tarihi vardır. Burada izlenen planlama politikaları kadar uygulanmasındaki etkin bir yöntem de değişimin önemli bir mekanizmasıdır (Reichl ve Alexander, 1997).

2.1.4. Tarihsel Kent Merkezlerinde ve Kentsel Sit Alanlarında Değişim Süreci

Kent merkezleri, kentsel sistemin sürekli olarak iç ve dış etkenlerce biçim ve içerik olarak değiştirilen dinamik bir parçasıdır. Yüksek oranda artan arazi kullanımı, artan kirlilik, yoğunluk, arazi fiyatları, yerleşim alanlarının iş alanlarına dönüşmesi, artan suç oranları ve değişen aile yapısı gibi sürecin getirisi olan baskılar özellikle yıllar önce gelişimini tamamlamış kent merkezlerinde daha yoğun olarak hissedilmektedir (Mictta ve diğ., 2001).

Kentler büyüdükçe kent merkezi ve çevresi arasındaki bağlantı zayıflar ve nüfusun çevreye yayılmasına paralel olarak kent merkezi de çevredeki banliyölere kayar. Bu desantralizasyon (desantralizasyon: büyük sanayi tesislerinin gelişmiş, hizmet sektöründe uzmanlaşmış kentlerden başka kentlere taşınmasını ifade eder) ve nüfus yapısındaki değişim kent merkezlerinin boşalmasına ve genellikle çöküntüye neden olur. Kent merkezlerinin değişim süreci değerlendirildiğinde;

- kentin büyüklüğü,
- ülkesi içindeki yeri ve konumu, ülkenin içinde bulunduğu gelişmişlik aşaması, kent içindeki konumu
- bütünle ilişkileri ve ölçeği,
- kent merkezinin karakteri ve özellikleri

değişimden etkilenme yoğunluğunu belirlemektedir (Schilding, 1981).

Kent merkezlerinde değişim;

1. fonksiyonların değişimi,
2. merkezin geleneksel dokusundaki değişim,
3. nüfusun ve iş alanlarının desantralizasyonunun

sonucunda oluşmaktadır (Consen, 1981).

Kent merkezleri çoğunlukla tarihsel niteliğe sahip geleneksel dokuları bünyesinde barındırmaktadır. Kentin kuruluşundan itibaren yaşadığı her döneme tanık olan ve etkilenen bu alanlarda yer alan geleneksel dokular büyük oranda sit alanı niteliğindedir. Kenti oluşturan yapısal öğelerin kalıcılığı yanında, yaşanan değişimler bu alanların değişmesi yönünde baskı oluşturmaktadır (Ashworth ve Tunbridge, 1990).

Bu değişim baskıları sonucunda yerleşimin sabitliği ve yeri ile ilişkili olarak, bu alanlar kullanıcıları tarafından terk edilmektedir. Bu süreçte alandaki;

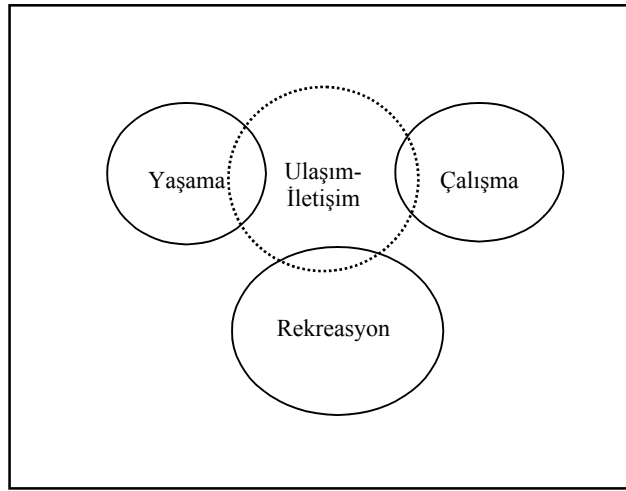
- fiziksel/strüktürel yıpranma,
- fonksiyonel değişim,
- imaj kaybı,
- yasal ve idari gereklilikleri yerine getirememe,
- erişebilirliğin yetersizliği,
- finansal yetersizlikler,

etkin olmaktadır (Ashworth ve Tunbridge, 1990).

1960'lar sonrasında bu tür geleneksel dokulara sahip, sit alanı niteliğindeki dokuların korunarak planlanması görüşü önem kazanmıştır. Kent planlama ve korumanın gerekleri ve amaçları tarihsel gelişim nitelikleri, yasal ve örgütsel sistemlerine bağlı olarak her ülkede değişmektedir. (Zeren ve diğ., 1982).

2.2. KENTSEL YEŞİL ALAN KAVRAMI

1933 yılında Atina’da yapılan CIAM 4 (Le Congrès Internationaux d’Architecture Moderne) Kongresinde, kent planlamanın anahtarları olarak kentin dört işlevi olduğu belirtilmiştir. Bunlar, yaşamak için yer, çalışmak için yer, rekreasyon için bir yer ve bu üçünü birleştiren bir ulaşım-iletişim sistemidir (Gürel, 1978) (Şekil 2.3).

Şekil 2.3: Kentsel işlevler (Kırgızoğlu, 1995)

Böylece kent planlamasında “rekreasyon” kavramı ile kent insanının kendini yenileme, dinlenme, yeşil alan, temiz hava gereksinimi vurgulanmıştır (Kırgızoğlu, 1995). Dinlenme ve rekreasyon aktivitesinin büyük bir kısmını yeşil alanlar oluşturmaktadır.

Yeşil alan planlaması, bir kentin yeşil alanlarının yerel halkın yararı için, mekansal olarak nasıl planlanabileceği ve daha sonra en iyi şekilde nasıl tasarlanıp yönetilebileceği ve bakımının yapılabilmesi ile ilgilenen bir mekanizmadır.

Bir kentte yeşil alan sistemini oluşturmadaki genel ilkeler:

1. Bir kentte yeşil alan sistemi, kentlinin rekreasyon ve estetik yönden isteklerinin her ikisine birden yeterli olmalıdır.
2. Yeşil alan sistemi, kentin şimdiki ve gelecekteki gereksinimlerine göre belirlenmelidir.

3. Yeşil alan sistemi bulunduğu çevrenin, doğal ve toplumsal koşullarına uyabilen düzeyde olmalıdır.
4. Yeşil alan sisteminin, çeşitli amaçlara ayrılmış diğer kullanım alanlarıyla fiziksel yönden yakın ilgisi olmalıdır.
5. Yeşil alan sisteminden, kentin fiziksel dengesini sağlayan bir unsur olarak yararlanılmalıdır.

şeklinde sıralanabilir (Kırgızoğlu, 1995).

Uygun fonksiyonlara ayrılmış kentsel yeşil yapı, kentlilerin yaşam kalitesinden kentin altyapısı kadar önemlidir ve bu alanların bu planlama sistemi içinde tanımlanmasına ihtiyaç vardır.

İmar Yasası'nda ise yeşil alanlar; “toplumun yararlanması için ayrılan oyun bahçesi, çocuk bahçesi, dinlenme, gezinti, piknik, eğlence ve kıyı alanları toplamıdır” şeklinde tanımlanmaktadır. Metropol ölçekteki fuar, botanik ve hayvanat bahçeleri ile bölgesel parklar da bu alanlar kapsamında bulunmaktadır.

Toplumun yararlanmasına açık olan; park alanları, çocuk oyun alanları, spor alanları, kent içi ve çevresindeki korular, dinlenme ve gezinti alanları, aktif yeşil alanlar olarak ifade edilmektedir. Yapı parselleri içinde kalan özel bahçeler, tarım alanları, meyve bahçeleri ve kamuya açılmamış ticari amaçlı koru ve fidanlıklar, devlet ormanları, mezarlıklar, askeri alanlar, okul ve hastane bahçeleri, spor tesis alanları, yol ve meydanlardaki güvenlik şerit ve refüjleri pasif yeşil alan kapsamındadır (Aksoy, 2001).

Kentsel yeşil alanlar incelendiği zaman kent içerisindeki yeşil doku sisteminin önemli farklılıklar gösterdiği görülmektedir. Bu farklılıkların ortaya çıkmasında kentin topoğrafyası, morfolojisi, iklimi, kentin karakteristik yapısı, yani bir tarım, ticaret, sanayi yada turistik kenti olup olmaması ve kentin politikası önemli rol oynamaktadır. Aynı zamanda, yeşil alan gereksinimleri, insan topluluklarının, yaş, kültür, meslek, sosyal ve ekonomik durumları gibi niteliklere göre de farklılıklar göstermektedirler. Bu çeşit gereksinimlere cevap vermek her yerde aynı tip bir yeşil alanın oluşturulması ile olanaksızdır. Bu nedenle çeşitli insan gruplarının değişik yeşil alan gereksinimleri kentlerde çeşitli tipte yeşil alanlarının doğmasına neden olmuştur.

Kentsel açık alanlar, tasarım ilkeleriyle birlikte insanların çevre ve yaşam kalitesini arttırmak için belirli standartlar dahilinde oluşturulmalıdır. Kentlerin coğrafi konumu, arazinin topoğrafik yapısı, kentlerin içinde bulunduğu makro iklim kuşağı ile yöresel ve yerel iklim koşulları bu standartların oluşturulmasında büyük rol oynar ve kent için seçilen planlama tipi, kent zonlarının karakteri, zondaki bina yoğunluğu ve yapı yükseklikleri de ayrıca bu standartları etkilemektedir (Pamay, 1976). Coğrafi konum, nüfus yoğunluğu, ve insanların yaş, meslek, eğitim, gelir düzeyi doğrultusundaki ihtiyaçları da bu standartlarda bir kriter olarak değerlendirilmelidir.

2.2.1. Yeşil Alanların Sınıflandırılması

PAMAY (1978)'in yaptığı sınıflandırmaya göre yeşil alanlar, genel alanlar ve özel alanlar şeklinde iki ana gruba ayrılmaktadır;

a. Genel alanlar (Toplumun yararlandığı açık alanlar)

1. Su yüzeyleri ve kıyıları (deniz, göl, gölet, akarsu, baraj, bent, havuz vb),
2. Ormanlar (işletme, park ve av ormanları),
3. Korular (koruluklar, kent ormanları veya korulukları (>30 da)),
4. Parklar (şehir, kasaba, semt ve mahalle parkları (< 30 da)),
5. Çayırliklar-yeşil yamaçlar, manzara seyir noktaları,
6. Genel bahçeler(botanik bahçeleri, arboretumlar, hayvanat bahçeleri vb.),
7. Mezarlık ve şehitlikler,
8. Sergi parkları, lunaparklar,
9. Meydanlar (büyük küçük kent meydanları, çarşı ve iskele meydanları, pazar yerleri),
10. Çocuk bahçeleri,
11. Oyun ve spor alanları (futbol, basketbol, hentbol, voleybol, tenis vb.),
12. Okul bahçeleri, okul oyun ve spor alanları,
13. Yeşil kuşaklar ve perdeler (alleler, refüjler, koruyucu perdeler, promenad yeşillikleri),
14. Hastane, tarihi saray ve müze bahçeleri,
15. Hava alanları, uçak, otobüs terminal alanları,
16. Açık hava tiyatroları, konser yerleri,
17. Taşıt park yerleri (otomobil, otobüs, kamyon, motosiklet, bisiklet vb.),

- b. Özel alanlar (Toplumun yararlanamadığı, özel surette yararlanılan alanlar),
1. Mesken bahçeleri (ev, köşk, yalı, yazlık vb.),
 2. Özel koruluklar (Özel avlanma alanları),
 3. Tarımsal kültür alanları(meyve, sebze, çiçek bahçeleri ve fidanlıklar),
 4. Kulüp ve benzeri kuruluşlara ait bahçeler,
 5. Koloni bahçeleri (fabrika, toplu iş yerleri, kışla bahçeleri, talim yerleri),
 6. Askeri bölgelerdeki açık alanlar.

Akdoğan (1984)'e göre yeşil alanlar, en genel anlamda kentsel ve kırsal yeşil alanlar olmak üzere iki ana başlık altında incelenmektedir;

1. Kentsel Yeşil Alanlar:

- a. Konut Yeşil Alanı,
- b. Komşuluk Biriminde Yeşil Alan,
 - Toplu Konut Yeşil Alanları (bahçeler, çocuk bahçeleri)
- c. Mahalle ve Semt Biriminde Yeşil Alanlar
 - Meydanlar,
 - Mahalle, Semt Parkları,
 - Spor Alanları,
 - Okul Bahçeleri,
- d. Kent Biriminde Yeşil Alanlar
 - Kent Parkları,
 - Hayvanat Bahçeleri,
 - Botanik Bahçeleri,
 - Bahçe Sergileri, Fuar, Kültür Park vb.,
 - Korular,
 - Meydan, Yol, Yaya Yolları vb.,
 - Biyotoplar vb.,

2. Kırsal Yeşil Alanlar

- Bölge Parkları,
- Milli Parklar,
- Manzara Yolları,

- Manzara Koridorları,
- Rekreatyoneel Amaçla Donatılmış Tarım Alanları,
- Plajlar,
- Tatil Köyleri.

Kentsel alanda belli nüfusa sahip olan alanlarda, niteliklerine göre yeterli yeşil alan miktarı ve ölçęęi için yapılan hiyerarşik ayırmada ise yeşil alanlar; Yıldızcı (1982) tarafından aşağıdaki gibi sınıflandırılmaktadır:

1. Kentsel Yeşil Alanlar

- a. Konut düzeyinde yeşil alan,
- b. İlköğretim ünitesi düzeyinde yeşil alan,
 - Toplu konut yeşil alanları,
 - Çocuk oyun bahçeleri,
- c. Mahalle ve semt ünitesi düzeyinde yeşil,
 - Mahalle parkları,
 - Spor alanları,
 - Meydanlar,
 - Semt parkları,
- d. Kent ünitesi düzeyinde yeşil,
 - Kent parkları,
 - Hayvanat bahçeleri,
 - Botanik bahçeleri,
 - Kent içi yollar, refüjler ve yaya yolları,
 - Mezarlıklar,
 - Kent ormanları,
 - Fuar ve sergi alanları,
 - Kıyı düzenlemeleri,
 - Spor alanları,

2. Doğal Yeşil Alanlar,
 a. Bölge parkları,
 b. Ulusal parklar,
 şeklinde sınıflandırılmaktadır.

2.2.1.1. Bina Düzeyinde Yeşil Alanlar

Yeşil alanların temel tipleri bina düzeyinde ele alınmaktadır. Bina düzeyinde yeşil, binaya bütünlük kazandırmaktadır. Bina düzeyinde yeşil, binanın ön, arka ve yan bahçelerinde yer alan yeşil alanlardır. Bir bina yeşil elemanlarla yaratılan kontrastlar, mekanlar, biçim ve renk ritimleriyle estetik değer kazanır. Bütünlük kavramı binanın karakterinin yanı sıra, insan ve çevre ölçeğine de bağlıdır. Bütünlüğü hem bitkiler arasında, hem de bitkilerle mimari elemanlar arasında sağlamak gerekmektedir (Yıldızcı, 1982).

2.2.1.2. İlköğretim Ünitesi Düzeyinde Yeşil Alanlar

İlköğretim ünitesinin alansal büyüklüğü min. 15 ha., yoğunluğu ise max. 350 kişi/ha.'dır. 700-1000 konutu ve 3500-5000 nüfus öngören bu birimde okul bahçesi ile kombine edilmiş bir oyun ve çocuk bahçesi önerilmektedir.

İmar ve İskan Bakanlığı Metropolitan Alan Nazım İmar Planı'nda İlköğretim ünitesi düzeyinde kişi başına 1,5 m² oyun ve çocuk bahçesi önerilmektedir.

Çocuk Oyun Bahçeleri: Çocuk oyun bahçeleri, çocukların yaş gruplarına göre belirlenen oyun oynama isteklerine ve yeteneklerine cevap verebilecek nitelikte oyun elemanlarıyla donatılmış, motorlu taşıt trafiğinden tamamen arındırılmış bir bölgede, güvenli bir şekilde oyun oynayabilmeleri için tasarlanmış ve düzenlenmiş alanlardır (Odabaşı, 1997). Çocuk oyun bahçeleri, 0-3, 4-7 ve 8-15 yaş gruplarına göre ayrılır ve bu yaş grubundaki çocukların istek ve ihtiyaçlarına göre planlanması yapılır.

2.2.1.3. Mahalle ve Semt Ünitesi Düzeyinde Yeşil Alanlar

İmar ve İskan Bakanlığı Metropolitan Alan Nazım İmar Planı'nda mahalle ünitesi nüfusu min. 15000 kişi, alanı 4-5 ha, yoğunluğu ise max. 350 kişi/ha olarak kabul

edilmektedir. Mahalle ünitesi düzeyinde donatım çeşidi olarak oyun ve spor alanı ile mahalle parkı önerilmektedir. Kişi başına ise 2 m² oyun ve spor alanı, 2 m² mahalle parkı önerilmektedir.

Mahalle Parkları: Konut alanları içinde bulunan ve yapı adaları ile çevrelenmiş olan genellikle mahalle birimine hizmet eden yeşil alanlardır. Minimum 8 dekar olması gereken mahalle parklarının etki alanı 800 m²'yi geçmez.

Spor Alanları: Spor alanları, kentsel doku içerisindeki büyük ve işlevsel açık alanlardır. Her yerleşim biriminin nüfus büyüklüğü ve özelliklerinin gerektirdiği donatım tesisleri içinde, spor alanları, insan sağlığı, zihinsel ve bedensel gelişme ile bireyin boş zamanını değerlendirme açısından önem taşımaktadır.

Semt Parkları: 2000-3000 konut ve 10.000-15.000 nüfus barındıran semt yerleşme biriminde yer alan, her yaş grubuna hizmet edecek rekreasyon alanlarıdır. Bu alanlar, oyun alanları, spor alanları, dinlenme, gezinti gibi aktif rekreasyon öğelerini içerir.

Meydanlar: Meydan, doğal çevre ve/veya yapılaşmış çevre öğeleri ile çevrelenmiş sınırlı bir mekandır. Meydan, belirli bir amaca yönelik toplu etkinliklere olduğu kadar bireysel isteklere bağlı hareketlere de olanak sağlar. Bireysel ve toplu etkinlikler için hiçbir ödeme yapılmadan kullanıma açıktır. Bu kamu arazisini çevreleyen yapılaşmalar tarihsel gelişme sürecinde zaman içinde oluşur. Kent kimliğini yansıtan bu yapısal gelişme genelde korunması gereken bir ortak miras yaratmaktadır (Suher, 1998).

Aynı zamanda meydan; kentsel sirkülasyonu başlatma ve yönlendirme ile kent insanına toplanma mekanı olarak hizmet veren geniş açık alanlar olup, bu mekanlar her türlü yerleşim biriminin odak noktası yada odak noktalarıdır (Küçükerbaş ve Özkan, 1994). Meydan mekanı, aktif yaşamın merkezi olmasıyla beraber kent yaşamının bir kesitini sergilemekte ve aynı zamanda sosyal yaşamı yansıtan bir ayna görevi görmektedir.

2.2.1.4. Kent Ünitesi Düzeyinde Yeşil Alanlar

Kent ünitesindeki yeşil alanlar, etki alanları bakımından bütün bir kent halkına hizmet edecek büyüklük ve işlevleri kapsamaktadır.

Kent Parkları: Kent parkları; kentsel yeşil alan sistemi içerisinde, farklı ölçek, farklı amaç, fonksiyon ve donatılara sahip olan ve kent bütününe hizmet veren yeşil alanlardır.

Yıldızcı (1982), kent parklarını; mahalle parkından daha büyük bir çerçevede kent halkına fiziksel, psikolojik ve sağlık yönünden hizmet veren, bazı grup elemanlarıyla donatılmış büyük yeşil alanlar şeklinde tanımlamaktadır.

Kent parkları, büyük ölçekli üniteleri içerirler. Bu parklarda yapay göletler, çocuk bahçeleri, spor kompleksi (basketbol, voleybol, tenis, yüzme), süs havuzları, botanik bahçeleri, açık hava sergi ve tiyatro anfileri, piknik alanları, yaya gezinti alanları, paten alanları, teraslar, çay bahçeleri, lokanta, büfeler ve bunlarla beraber acil yardım, PTT, WC, servis hizmetleri, güvenlik, otopark gibi birimler bulunmalıdır (Uzun, 1990).

Kentlerin, rekreasyonel gereksinimlere yanıt verebilecek mekanlarının en önemlisi olan kent parkları için asgari ölçü olarak 200 dekar alan önerilmektedir. Bazı ülkelerde alt sınır 400 dekar alan olarak kabul edilmektedir. Modern şehircilikte kullanılan alan standartlarına göre kişi başına 10-40 m²'lik park alanı hesap edilmektedir. Ülkemizde kent parkları için kişi başına 3,5 m²' alan kabul edilmektedir (Akdoğan, 1984).

Hayvanat Bahçeleri: Bir büyük park ve yeşil alan karakteri taşıyan ve sosyo-kültürel değeri olan bu tür mekanlar canlı müze değerindedir. Doğadan kopmuş kentlilerin doğayı daha yakından tanıdıkları, boş zamanlarını değerlendirdikleri, özellikle çocuklar için çekici özellik taşıyan alanlardır (Bakan ve Konuk, 1987).

Botanik Bahçeleri: Botanik bahçeleri , bilimsel eğitim ve araştırmalar yönünden çeşitli bitki türlerinin bir araya getirildiği koleksiyon sahalarıdır. Nesli tükenen bitki türlerinin yetiştirilip çoğaltılmaları için de doğa koruma yönüyle özel bir fonksiyona daha sahiptir (Öztan, 1990).

Mezarlıklar: Kasvetli, etrafı duvarlarla çevrili, genellikle mimari değeri tartışma konusu olabilen mezar ve yapıtlardan oluşan geleneksel mezarlıklarımız kent peyzajını

çirkinleştirmektedir. Bu alanlar planlanırken dikkat edilecek en büyük özelliklerinden bir tanesi mezarlığın bir park özelliği kazanmasıdır (Yıldızcı, 1982).

Kıyı Düzenlemeleri: Toplumun yürüyüş, koşu, gezinti, seyir gibi aktif rekreasyon ihtiyaçlarını karşıladığı yeşil alanlardır. Kentler için çok önemli alanlardır.

2.2.2. İmar Planlarında Yeşil Alan Kavramı

Ülkemizde kentsel yerleşmelerde insanların yaşadığı mekanları, çalıştığı yerleri, çeşitli hobilerini gerçekleştirdiği fonksiyon alanlarını düzenlemek, bu bölgelerin birbirleriyle ilişkilerini kurmak amacıyla imar planlama eylemleri yapılmaktadır. Bu tür eylemler; yerin sosyo-ekonomik özelliklerini göz önüne alarak, yasal ve yönetsel koşullara uygun olarak hazırlanan kent fiziki planını içerirler.

Nazım İmar Planı, varsa bölge veya çevre düzeni planlarına uygun olarak kentin gelişme yön ve büyüklüklerini belirleyen ve o kentin gelişme politikası ve stratejisini belirleyen plan belgesidir. Uygulama İmar Planı da Nazım İmar Planı esaslarına göre hazırlanan ve o kentin yerleşme ve politikasına göre yapılaşma esaslarını ayrıntılara kadar saptayan bir uygulama planı belgesidir. İmar Planı Yapılması ve Değişikliklerine Ait Esaslara Dair Yönetmelikte Nazım İmar Planı için 1/5000 ve Uygulama İmar Planı için 1/1000 ölçek belirlenmiştir (Suher, 1996).

Kentsel yeşil alanlar, imar planında, aktif yeşil alanlar ve diğer yeşil alanlar olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Aktif yeşil alanlar: Parklar, dinlenme alanları, çocuk bahçeleri, oyun alanlarıdır. Diğer Yeşil Alanlar: Orman alanları, ağaçlandırılacak alanlar, makilik, fundalık ve çalılık alanlar, fuar, panayır, festival alanları, mezarlıklardır.

İmar Planında yapılan tanımlara göre;

a. Çocuk Bahçeleri: 0–5 yaş grubunun ihtiyaçlarını karşılayacak alanlardır. Bitki örtüsü ile çocukların oyun için gerekli araç gereçlerinden, havuz, pergola ve umumi wc.'den başka tesis yapılamaz.

b. Parklar: Kentte yaşayanların yeşil bitki örtüsü ile dinlenme ihtiyaçlarına cevap veren alanlardır. İmar planında park alanlarının içerisinde park için gerekli başka tesisler gösterilmemişse büfeler, havuzlar, pergolalar ve umumi wc.'den başka tesis yapılamaz. Gereği halinde çevrenin ihtiyacı değerlendirilerek belediyesince uygun görülmesi halinde onaylanacak proje ile açık spor tesisleri yapılabilir.

c. Piknik, Dinlenme, Eğlence Alanları (Rekreasyon): Kentlilerin günübirlik eğlenecekleri ve dinlenebilecekleri alanlardır. Bu alanlarda büfeler, oturma ve yemek yerleri, çeşmeler, oyun alanları, yemek pişirme yerleri, lokanta, gazino, çayhane v.b. tesislerle otoparklar, yeşil bitki örtüsü bulunur. Genel olarak inşaat alanı TAKS (Taban Alanı Kat Sayısı): 0.05 ve bina yüksekliği H=6.50 m.'yi aşamaz. Ancak bölgenin özelliğine göre bu ölçüler değiştirilebilir.

d. Fuar Alanları: Aktif açık alanlarla birlikte eğlence ve dinlendirme amacı yanında sanayi, tarım v.b. ürünlerin sergilendiği, ticaret yapılan, çağdaş teknolojik sosyal tesis ve ilgili yönetim merkezleri ile donatılmış alanlardır.

e. Kırsal Alanlar: Nazım imar planlarında korunacak tarım alanı ve bağ bahçe alanı olarak belirtilen alanlardır. Bu alanlarda yapılacak yapıların brüt inşaat alanı 250 m^2 'yi H=6.50 m. TAKS (Taban Alanı Kat Sayısı)= 0.05 i aşamaz.

f. Ağaçlandırılacak Alanlar: Nazım ve uygulama imar planlarında bu amaca ayrılmış alanlardır.

2.2.3. Yeşil Alan Normları

Kentlerde yaratılan yeşil alanlar, ülkeden ülkeye, kentten kente önemli farklılıklar göstermektedir. Yeşil alanların gerek tipleri ve gerekse içerikleri, yeşil alanlarda yer alan eylem biçimleri ve alansal büyüklükleri,

- Hizmet edilen nüfus büyüklüğüne,
- Yerleşmenin özelliklerine,
- Topoğrafya, toprak kabiliyeti ve bitki örtüsü gibi kentlerin doğal özelliklerine,
- İklimsel koşullara,

- e. Gereksinimlere,
- f. Kullanım yoğunluğuna göre değişmektedir (Ersoy, 1994).

Yeşil alan standartları, ilk olarak 1933–1936 yılları arasında geçerli olan 2290 sayılı Belediye ve Yapı Yollar Kanunu’nda yer almıştır. Yeşil alanların, koru, ayır, göl ve oyun yerleri olarak tanımlandığı bu kanunda kişi başına önerilen yeşil alan miktarı 4m²’dir. Yine bu kanun çerçevesinde, şehir genelinde % 6,1 oranında yeşil alan oluşturulması hedeflenmiştir.

2290 Sayılı Belediye ve Yapı Yollar Kanunu, lkemiz planlama tarihinde donatı standartlarına yönelik geerleştirilen ilk çalışma olmasına rağmen, donatı alanlarının net olarak tanımlanmadığı, kentsel alanların fiziksel, doğal ve sosyo-ekonomik yapılarından kaynaklanan farklılıkların göz edilmediği ve sağlıklı bir donatı-nüfus-mekan ilişkisi kurulamadığı görülmektedir (etiner, 1991).

2290 Sayılı Belediye ve Yapı Yollar Kanunu’nun, 1950’li yıllarda yaşanan yoğun göç ve gecekondulaşma, arsa spekulasyonu ve plansız kentleşme gibi sorunlara cevap verememesi sonucunda, 1956 yılında 6785 Sayılı İmar Kanunu yurrlge girmiştir. 1956–1985 yılları arasında geçerli olan 6785 Sayılı İmar Kanunu/1605 Sayılı Yasa’nın 28. maddesinde, kişi başına düşen yeşil alan buyklgunn 7 m²’den az olamayacağı hükmü getirilmiş fakat bu buyklgunn farklı ölçeklerdeki yerleşim birimlerine dağılımının nasıl olacağı belirtilmemiştir.

Bu dönemlerde, donatı standartları ve donatı türlerinin kademelenmesi üzerine yapılan bilimsel çalışmalar sonucunda, 6785 Sayılı Kanun’da değişiklik öngören 1972 tarihli 1605 Sayılı Kanun’un 28. maddesinde, donatı standartlarının İmar ve İskan Bakanlığı’nca daha sonra çıkarılacak yöneticilerle belirtileceği hükmü getirilmiştir. Fakat, ilgili yöneticiler, izleyen yıllar boyunca yayınlanmadığından, bu dönem içerisinde yapılan planlardaki donatı büyüklükleri, plancılarının bilgi ve birikimleri doğrultusunda belirlenmiştir.

1975 yılında ise İmar ve İskan Bakanlığı, “İmar Planı Dışındaki Toplu Konut Alanlarında Teçhizat ve Standartlar” çalışmasını gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada metropoliten alan nazım planlarında yerleşime açılacak alanlar için hazırlanacak uygulama planlarında yeşil alan standartlarının, yerleşim ünitesi ölçeğine göre kademelendirilmesi öngörülmüştür. Buna göre, 5000 kişilik komşuluk biriminde 1,50 m²/kişi, 15000 kişilik mahalle biriminde 3 m²/kişi ve 45000 kişilik mahalle gurubu biriminde ise 2,50 m²/kişi olmak üzere toplamda 7 m²/kişi olan yeşil alan standardı kademelendirilmiştir (Çetiner, 1991).

1985 yılında, planlamayı bir sisteme bağlamak, yerel yönetimlerin planlama ve uygulama süreçlerindeki etkinliklerini artırmak ve sosyal, ekonomik ve teknolojik gelişmelere cevap vermek üzere 3194 Sayılı İmar Kanunu yürürlüğe girdiği görülmektedir (Abama, 1987). 1956’da yayınlanan İmar Kanunu’nda geçerli olan 7 m²/kişi yeşil alan standardı, 1985’te yayınlanan İmar Kanunu’nda da aynen korunmuştur. Belediye ve mücavir alan dışındaki plan alanlarında ise, kişi başına düşen yeşil alan miktarı 14 m² olarak belirlenmiştir.

02.09.1999 tarihinde yayınlanan 23804 sayılı “İmar Planı Yapılması ve Değişikliklerine Ait Esaslara Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılması Hakkında Yönetmelik” ile yapılan değişiklik sonucunda, kişi başına 7 m² olan yeşil alan standardı 10 m²’ye çıkarılmış ve bu büyüklüğün nüfus büyüklükleri ve yeşil alan türlerine göre dağılımı belirlenmiştir. Bu değişikliğe göre, 5000 kişilik ilköğretim ünitesi düzeyinde 1,5 m²/kişi büyüklüğünde çocuk bahçesi, 15000 kişilik mahalle ünitesi düzeyinde 2 m²/kişi mahalle parkı ve 2 m²/kişi spor alanı olmak üzere toplam 4 m²/kişi yeşil alan ve 45000 nüfuslu kent ünitesi düzeyinde ise 3,5 m²/kişi büyüklüğünde kent parkı ve 1 m²/kişi büyüklüğünde stadyum olmak üzere toplam 4,5 m²/kişi yeşil alan öngörülmüştür (Tablo 2.2).

Tablo 2.2: 1985 Tarihli 3194 sayılı yönetmelik ve 02.09.1999 tarihli değişiklikler sonucunda belirlenen yeşil alan standartlarının günümüzdeki durumu

Çocuk Oyun Alanları	Mahalle ve Semt Parkları	Kent Parkı	Spor Alanları	Toplam
1,5 m ² /kişi	2 m ² /kişi	3,5 m ² /kişi	3 m ² /kişi	10 m ² /kişi

Bu standardın yerleşme birimlerine göre dağılım ise aşağıdaki miktarlarda yapılmıştır. 5000 nüfuslu ilköğretim ünitesi düzeyinde 1,5 m²/kişi yeşil alan (oyun+çocuk bahçeleri), 15000 nüfuslu mahalle ünitesi düzeyinde 4m²/kişi yeşil alan (2 m² mahalle parkı, 2 m² spor alanı), 45000 nüfuslu kent ünitesi düzeyinde 4,5 m²/kişi yeşil alan (3,5 m² park, 1 m² stadyum) (Aksoy, 2001).

İstanbul Metropolü 1950'lerden bu yana süre gelen aşırı göç ve sağlıksız kentleşme olguları sonucunda yeşil alanlarını önemli ölçüde yitirmektedir. Nitekim İstanbul kentinde kişi başına düşen yeşil alan miktarının 1975 yılında 2,3 m², 1980 yılında 2,2 m², 1990 yılında 1,2 m² ve 2000 yılında da 1,9 m² olması, bunu açık bir şekilde göstermektedir. Birçok Avrupa kentinde ise bu miktar 18-154 m² arasında değişmektedir (Altınçekiç ve Aksoy, 2002).

Bugün için bile çok düşük olan kişi başına düşen kent içi yeşil alan miktarının, sürekli artış gösteren İstanbul nüfusunun gereksinimleri için gelecekte bugünkünden çok daha yetersiz kalacağı açık bir şekilde görülmektedir (Altınçekiç, 1988).

2.3. KENTSEL PEYZAJ PLANLAMASI VE KALİTE HEDEFLERİ

Peyzaj planlaması, ekolojik ve doğal bilimlere bağlı kalınarak, ileriye dönük bir arazi kullanması için arazinin uygunluk ve yeteneği yönünden, sistematik bir değerlendirme işlemi olup, bir grup uzmanın birlikte gerçekleştireceği bir planlama prosedürüdür. Arazi kullanım biçimlerinin dağılışı, karayolları güzergahlarını, endüstriyel yerleşimi ,su, toprak ve peyzaj güzelliklerinin korunması ve kırsal alanın rekreasyon için kullanılması gibi konuları içeren ve genel olarak arazi kullanma politikasını belirlemek olarak tanımlanabilen bir çalışmadır (Akdoğan, 1984).

Kentsel peyzaj planlaması ise, kentlerde yeşil alan sisteminin oluşturulmasıdır. Peyzaj planlamasını, kent insanını ve toplumunu tekrar doğaya kavuşturma amacını gerçekleştirecek bir vasıta olarak görmek gerekir (Pamay, 1978).

Planlamada kentlerin yakın çevresinde yer alan çekici özellikteki arazi kullanımına, kitlelerin rekreasyonel ve turistik gereksinimleri için öncelik kazandırılması öncelikli ilkelerden biri olmalıdır. Bu da planlama da kent dokusuyla bütünleşen bir yeşil doku sisteminin, kentlilerin tüm gereksinimlerine yanıt verebilecek nitelikte, çeşitli boyut ve işlevlerde ve uzaklıklarda yeşil mekanların yaratılması zorunluluğunu meydana getirmektedir.

Rekreasyon, yaşa, kişilere, öğrenim düzeyine, zaman ve mekana göre çeşitlilik gösterebilir (Akesen, 1978a). Kentsel rekreasyon yerleşim alanlarının içinde kalan, kentsel organizasyonun dikte ettiği koşullar doğrultusunda ortaya çıkan rekreasyondur (Akesen, 1978b).

Kentsel çevrenin ve özellikle kentsel rekreasyon alanlarının bu amaçlara hizmet edebilmesi için mekansal organizasyon dışında çevrenin ve mekanın kalitesi de çok büyük önem taşımaktadır.

Kentsel çevrenin yaşam kalitesine etkisini ilk kez ele alanlardan olan Perloff, 1969 yılında bir kentsel yerleşme etrafında toplanmış kişilerin yaşam kalitesinin doğal ve insan yapımı çevrenin karşılıklı etkileşmesiyle belirlendiğini söylemektedir (Perloff, 1969). Bu konuda izlenecek politikalar hem doğal çevreyi hem de yapılaşmış çevreyi göz önünde tutmalıdır.

Mimari ve kentsel çevrede kalite arayışları sürecinde, öncelikle çevrenin hangi nesnel özelliklerinin bileşiminin “iyi kalite”li bir çevreyi belirlediğinin saptanması gerekmektedir. Bu süreçte izleyen aşama, bu çevreyi kullanan insanların yaşadıkları çevreyi algılamalarına ilişkin öznel değerlendirmelerdir. Öznel değerlendirme sürecinde ise, bireyin sosyo-ekonomik düzeyindeki (eğitim-iş-gelir) farklılıklar kadar kültürel birikimlerdeki farklılıklar da önem taşımaktadır (Erkut, 1995).

Bir kent için “yaşanabilirlik” yada başka bir anlatımla “yaşam kalitesi” kavramı, süreklilik içermelidir ve bu kapsamda ilk sayılabilecekler; çalışma, eğitim olanakları, ticari etkinliklerin kalitesi, kentsel servis ve hizmetler vb.leridir. ancak bunların yanında bir de mekansal yaşanabilirlik veya mekansal yaşam kalitesi önemle belirlemektedir ki,

kentteki yapıların içleri ve dışları, parklar, meydanlar, bina bahçeleri, spor alanları, gölet ve nehirler, cadde ve sokaklardan bu kapsamda söz edilebilir (Şenlier, 1995).

Zorunlu ve isteğe bağlı aktiviteler için oluşturulan fiziksel çevre koşulları yaşam kalitesini oluşturmaktadır. Tekeli (1994), oluşturulan bir kentsel mekanda gerçekleştirilmesi gereken kalite özelliklerini şu şekilde sıralamaktadır;

- a. **Yaşanabilirlik:** Çevre insanların kendilerini yeniden üretebilmelerine uygun gerekli hava, ışık, enerji vb. girdileri sağlamalı, güvenli ve kararlı olmalıdır.
- b. **İşlevine uygunluk:** İşlevin ergonomik olarak, kültürel davranış kalıpları açısından, konumuna ve yerine uygun olmasıdır. Toplumda işlevin zaman içinde değişeceği düşünülürse, uygunluğunun zaman içinde sürebilmesi için esnekliğe de sahip olması gerekecektir.
- c. **Kolay okunurluk, öğrenilebilirlik ve kestirebilirlik:** Bir kentsel çevrenin başarısı, yeterli açıklıkta algılanabilmesi ve kolayca öğrenilebilmesine bağlıdır. Çevrenin özgün olması için kişilere kendini hatırlatabilecek özellikleri olması gerekmektedir.
- d. **Sağladığı görsel doyum:** Ölçek, oran, renk ve dokunun biraraya gelişindeki özellik ve estetik değerlerdir.
- e. **Çağrimsal algılama yoluyla anlam yüklenmiş olmak:** Bir tasarımın yer niteliği, kimlik kazanması, ona sembolik algılamaları teşvik edecek anlamlar yüklenmesiyle sağlanmaktadır. Kimlik ve anlam, zaman göre değişebilir. Önemli olan kimlik ve anlamın değişmesi değil ama sürekliliğin sağlanmasıdır.
- f. **Özel ve kamu denetiminde olan mekanların dengesi:** Kentsel mekanlar kamuya açıktır. Sahip olduğu özellikler, toplum tarafından tüketilecektir. Bu nedenle, toplumun her kesimine fırsat eşitliği tanınmalıdır. Kamu mekanları, özel bir kesimin simgesel hegemonyasına karşı korunmalıdır.

- g. **Gerçekleştirilebilirlik:** Gerçekçi olmak, hayata geçirilmek ve öngörülen yaşam biçiminin yaratılması ve sürdürülebilmesidir (Tekeli, 1994).

Tüm bu anlatımlara göre kentsel çevrede kalite bileşenlerini sosyal ve fiziksel olmak üzere iki temel grupta toplamak mümkündür. Sosyal bileşenler, kentte sağlanan hizmetlerin çeşitliliği ve kalitesi, güvenilirlik, sosyal homojenlik, çevrenin sosyal imajı ve prestiji olarak sıralanabilirken; fiziksel bileşenler arasında çevrenin genel görünümü, mimari çeşitlilik, zenginlik, çevrenin kimliği ve estetik ve güzellik, işletme, bakım ve onarım, yoğunluk ve topoğrafya, gürültü düzeyi vb. sayılabilir (Şenlier, 1995).

3. MALZEME VE YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın yapılmasında yararlanılan malzemeler ile kullanılan yöntemler açıklanmıştır. Malzeme bölümünde araştırma alanının tarihçesi, araştırma alanı ve çevresinin tanıtımı, araştırma alanının yeşil alanlarına ilişkin planlama süreci ile araştırma alanına ait haritalama çalışmalarından yararlanılmıştır. Yöntem bölümünde ise çalışmanın amacına ulaşması için kullanılan yöntemler ve aşamaları anlatılmıştır.

3.1. MALZEME

Çalışma alanı olarak seçilen Tarihi Yarımada, Eminönü ve Fatih İlçeleri sınırları kapsamında yer almaktadır.

Eminönü İlçesi, İstanbul'un ilk kurulduğu mevkidir. İlçe, adını İstanbul limanının bir bölümünü teşkil eden ve Osmanlı döneminde bu mevkide bulunan Gümrük Eminliği'nden alır. Tarihi Yarımada'nın doğu ucunda bulunan Eminönü, batıda Fatih İlçesi ile komşudur. Bugün, İstanbul'da iş hayatının en yoğun olduğu bölgelerden biri olan Eminönü, İstanbul'un ön önemli ve en bilinen tarihi eserlerini de içinde barındırır. Ayasofya ve Sultanahmet Camileri, Topkapı Sarayı, Süleymaniye Camii, Bizans döneminde Hipodrom, Osmanlı döneminde Atmeydanı olan bugünkü Sultanahmet Meydanı, Yeni Cami, Kapalıçarşı, Nuruosmaniye Camii, Çemberlitaş, Bayazıt Camii, İstanbul Üniversitesi Merkez Binası, Şehzade Camii, Yerebatan ve Binbirdirek Sarnıçları gibi önemli tarihi eserler Eminönü İlçesi sınırları içindedir. Binlerce dükkanın sayısız merak ve ilgiye hizmet ettiği İstanbul'un iki büyük kapalı çarşısı olan Kapalıçarşı ve Mısır Çarşısı Eminönü ilçesindedir. Tarihi ve ticari özelliklerinin yanı sıra, İstanbul'un yönetim merkezi de Eminönü'ndedir. İstanbul Valiliği, Defterdarlık, vergi dairelerinin birçoğu bu ilçenin sınırları içinde bulunmaktadır. İstanbul Üniversitesi'nin birçok fakültesi, sadece İstanbul'da yada Türkiye'de değil, dünyada da çok iyi tanınan Süleymaniye Kütüphanesi başta olmak üzere Beyazıt, Köprülü gibi

kütüphaneler Eminönü İlçesini aynı zamanda bir eğitim ve kültür merkezi haline getirmektedir.

Kentin en eski yerleşim alanlarından bazılarının bulunduğu Fatih ilçesi de tarihsel yapılar açısından oldukça zengindir. Bunlardan başlıcaları Bozdoğan Kemeri, Yedikule Zindanı, Blahernai Sarayı, Fethiye Camii, Kariye Camii ve Fatih Külliyesi'dir. İstanbul şehrindeki önemli eğitim ve sağlık kurumlarından bir bölümü, Cerrahpaşa ve İstanbul (Çapa) Tıp Fakülteleri de Fatih İlçesi'nin sınırları içindedir. Fatih'in önemli alışveriş merkezleri, Aksaray, Fatih ve Fındıkzade semtlerinde odaklaşmış durumdadır. Bunlardan en düzenli olanı Aksaray'daki yeraltı çarşısıdır. Önemli konaklama tesisleri daha çok Millet Caddesi kenarında, başlıca eğlence yerleriyle lokantalar ise genellikle sahil yolu çevresindeki semtlerde yer alır.

İstanbul'un ilk büyük cami ve imaretinin çevresinde oluşan Fatih semti, Türk döneminin en ünlü ve simgesel nitelikli yerleşim alanlarından biridir. Fatih, güneybatıda Bayrampaşa vadisine inen yamaçlarla Atikali ve Yeni Odalar (yeniçeri kışlaları) önündeki Et meydanı ve Horhor Semtleri ile Aksaray'a bağlanır. Doğuda Saraçhanebaşı'ndan Şehzadebaşı ve Haliç'e doğru Zeyrek, Çarşamba ve Yavuzselim, Edirnekapı yönünde de Karagümrük gibi semtlerle sınırlanır. Constantinus Suru Fatih Külliyesi'nin hemen batısından geçer.

Fatih ilçesi uzun yıllar İstanbul'un merkez ilçesi olmuştur. 1928 yılında alınan bir kararla Tarihi Yarımada bütünün oluşturan Fatih İlçesi, Fatih ve Eminönü İlçeleri olmak üzere ikiye ayrılmıştır.

Tarihi Yarımada, Eminönü ve Fatih İlçelerini kapsamakta olup, toplam 1562 hektarlık bir alana sahiptir. Eminönü İlçesi, Tarihi Yarımada'nın doğusunda; Haliç, İstanbul Boğazı, Marmara Denizi ve Fatih İlçesi ile sınırlı olup toplam 511 hektarlık bir alana sahiptir. Eminönü İlçesi, toplam 33 mahalleden oluşmaktadır. Fatih İlçesi ise, Eyüp, Zeytinburnu, Eminönü İlçeleri, Marmara Denizi ve Haliç ile sınırlı olup 1051 hektarlık bir alan kaplamakta ve 69 mahalleden oluşmaktadır.

Ancak, 06.03.2008 tarihli, 5747 sayılı “Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun” ile Eminönü’nün tüzel kişiliğine son verilerek Fatih ilçesi sınırlarına katılmış ve Tarihi Yarımada tümüyle Fatih İlçesi’ne bağlanmıştır. Ayrıca 69 olan Fatih İlçesi mahalle sayısı 24’e düşürülmüştür (Resmi Gazete, 2008).

3.1.1. Araştırma Alanının Tarihi Perspektivi

Kadıköy ile birlikte İstanbul’un ilk yerleşmesinin kurulduğu bölge olan Tarihi Yarımada, yaklaşık 2700 yıllık bir tarihi süreçten günümüze kadar ulaşmıştır.

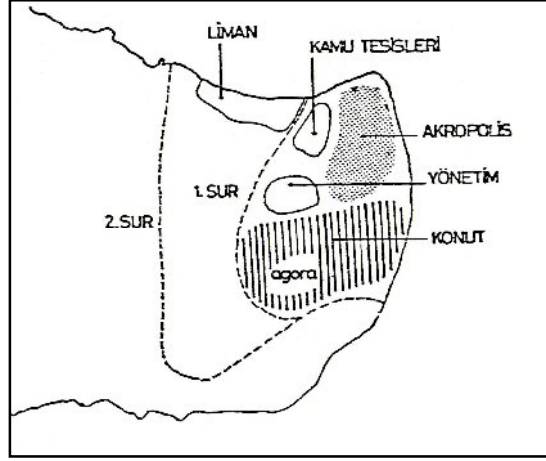
3.1.1.1. Grek Dönemi

İstanbul’un ilk yerleşme yapısının temelleri, Milattan önce 7. yüzyılda 660–658 yıllarında Megaralı Grekler tarafından önce Kadıköy Koyu ile Kalamış Koyu arasında (Chalceodon) ve sonra şimdiki Sarayburnu civarında (Bizantion) koloni şehirleri olarak kurulmuştur (Yıldızcı, 1978). Bizantion’un çekirdeğini oluşturan yer bugün Topkapı Sarayı ve Ayasofya’nın bulunduğu bölgedir. Topkapı Sarayı’nın bulunduğu yer kentin akropolisidir (Tekin, 1996). Bizantion, topoğrafik avantajlarından ötürü önemini arttırmış ve bağımsız bir kent olmuştur (Yıldızcı, 1978).

3.1.1.2. Doğu Roma Dönemi

M.S. 196 yılında Septimus Severus şehri (Bizantion) işgal etmiş ve surları savunma yönünden daha uygun olması amacıyla batıya doğru Cağaloğlu üzerinden Eminönü’ye doğru genişletmiştir. Bu dönemde yapılan hipodrom, anıtsal yapılar, ana arterler ve meydanlar yerleşme içini, surlar ise yerleşmenin makroformunu belirlemektedir (Yıldızcı, 1978) (Şekil 3.1).

Kentin merkezindeki askeri merkez Strategion, ve bugünkü Ayasofya Meydanı civarında bulunan Trakion Kapısı kentin kamusal ve askeri işlevlerine yönelik iki önemli unsur olmuştur (Çelik, 1998).

Şekil 3.1: Bizantion'un konumu (Anon, 2004)

Yarımada'nın en yüksek noktasında, bugünkü Topkapı Sarayı'nın bulunduğu yerde, koloninin merkezi olan Akropolis bulunmakta ve burada Zeus, Apollo, Poseidon, Afrodit, Artemis ve Athena tapınakları yer almaktaydı. Hamamlar ve tiyatrolar, bir gimnazion ve bir stadion kentin başlıca anıtlarını oluşturmuştur (Çelik, 1998).

3.1.1.3. Doğu Roma-Bizans Dönemi

Byzantion'un büyümesinde ve gelişmesinde, Yunan kolonisi döneminden Constantin dönemine; Constantin döneminden Theodosius II dönemine olmak üzere iki ana dönem bulunmaktadır. Bu dönemler arasında kent, 150 hektardan 700 hektara, daha sonra ise 1300 hektara çıkmıştır (Mango, 1997).

M.S. 323-324 yıllarında şehir Kral Maximilus tarafından zaptedilmiş, iki yıl sonra Kral Constantin kente hakim olarak, kenti Doğu Roma İmparatorluğu'nun başkenti haline getirmiştir (Anon, 1990). 330 yılında idareciler kente yerleşmeye başlamış, Roma'dan devlet adamları çağırılmış ve imparatorla birlikte kentin imarına katılmışlardır.

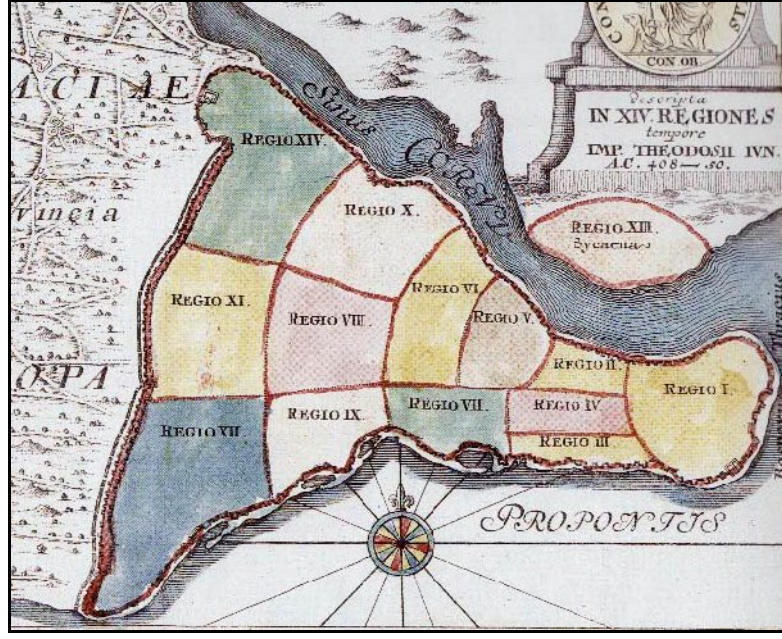
Mango (1997)'ye göre kent, birinci ve ikinci tepeyi de içine alan ızgara plana göre inşa edilmiş, ancak Müller Wiener (2001)'e göre ise kent, birbirinden yelpaze biçiminde ayrılan ana caddeler ve bunları kesen ana büyük caddeleri öngören bir plana göre tasarlanmıştır.

Müller Wiener (2001), II. Theodosius'un (408-450) ilk yıllarında yaptırmış olduğu kenti çepeçevre kuşatan yeni surların, 5. yüzyıldan günümüze kadar kentin çevresini ve çehresini değiştirmiş olduğunu belirtmektedir. Yeni surların gereksinimi, yoğunlaşan nüfustan kaynaklanmaktadır. Böylece kentin alanı 6 km²'den 12 km²'ye çıkmaktadır (Müller Wiener, 2001), (Şekil 3.2). İki sur arası bölge 20. yüzyıla kadar tam kentleşmemiş, kenti besleyen bağ, bahçe, bostan ve ordunun yerleştiği yarı askeri bölge niteliğinde kalmıştır (Anon, 1990).

Şekil 3.2: Byzantion Kenti'nin planı
(<http://www.unc.edu/awmc/downloads/connorConstLblMed.jpg&imgrefurl>)

Genişletilen bu kent alanı 424/430'da yazılan Notitia Urbis'e göre 14 bölgeye ayrılmaktadır (Şekil 3.3).

Şekil 3.3: Theodosius Dönemi Konstantinopol bölgeleri (408-450) (Kayra, 1990)

Doğu Roma'nın başkenti olan ve Konstantinopolis adını alan kent, artık ticaret gelirleri ile yaşayan koloni kenti olmaktan çıkmış, ülkede elde edilen gelirlerin toplandığı merkez niteliği yanında büyük bir dünya devletinin başkenti olma iddiası ile yeniden inşa edilmeye başlanmış ve ticari, kültürel, sosyal açılardan hızlı bir gelişim sürecine girmiştir (Anon, 1990).

Constantinus, Hipodrom ile Marmara kıyısı arasındaki sahada Büyük Saray'ın inşasını başlatmış ve Hipodrom'un inşaatını tamamlattır. Ayasofya, Aya Eirene, Havariler kiliseleri gibi önemli ve büyük kiliselerin yapımına onun İmparatorluğu döneminde başlanmıştır (Anon, 2004).

Sonraki İmparatorlar da büyük kiliseler ve kamu yararına binalar yaptırmışlardır. İmparator İulianus 362 yılında Marmara kıyısında kendi adıyla tanınan bir liman yaptırmak istemiş ancak bu liman II. İustinus (565-578) tarafından tamamlanarak karısı Sophia'nın adı verilmiştir. Sophia limanı Türk devrinde de Kadırga Limanı adıyla XVI. Yüzyıla kadar kullanılmıştır. İmparator Valens ise 368-378 yılları arasında, Romalıların çok önem verdikleri, şehirlere akar su getirme politikasının muhteşem bir uygulaması olarak şehrin iki tepesi arasındaki vadiyi aşan bir su kemeri yaptırmıştır. Bozdoğan Kemerini adını alan bu yapı bütün Türk devri boyunca yeni su tesislerine de bağlanmak

suretiyle şehre hizmetini sürdürmüştür. İmparator I. Theodosius'un (379-395) adını yaşatmak gayesiyle şimdiki Beyazıt'da uzunluğu 200 metreyi bulan dev ölçüde bir forum yapılmıştır. Forum Tauros denilen bu meydanın bir kenarında 386'da İmparatorun adına yapılmış büyük bir anıt yükselmekteydi (Anon, 2004).

380 yılına gelindiğinde kentin nüfusu düzenli olarak artmış, Septimus severus zamanındaki 20.000-30.000 kişilik nüfus, 100.00 ile 150.000 arasında bir sayıya ulaşmıştı (Çelik, 1998).

II. Theodosius (408-450) devrinde şehrin sınırlarını daha da genişletmek gereği duyulmuştu. Bunun içinde İstanbul Yarımadası'nın daha batısında yeni bir kara tarafı suru yapılmasına karar verilmişti. İnşaata 412 veya 413 yılında başlanmış ve Attila'nın korkusundan 447'de gerekli bazı tamir ve eklemeler çok hızlı sürdürülerek çok çabuk bitirilmişdir. Sonraları bu surların kuzey-batı köşesi daha geç devirlerin Bizans İmparatorları tarafından değiştirilerek, surların dışında kalan Blakhernai Mahallesini de içeri alacak biçimde yeni sur duvarları yapılmıştır. Bu biçimi ile kara tarafı surları Marmara'dan Haliç'e kadar 6670 metre uzunluğa sahiptir.

Konstantin surunun dışı genellikle geniş bahçeler, büyük manastırlar ve gevşek bir yerleşme alanı olarak kalmıştır. 12. yüzyılda surların eteğindeki büyük bahçelerin yer altı kanallarıyla sulanarak şehre sebze temin ettiği bilinmektedir. Latin istilasından sonra ise bu bölgenin, hatta kentin içinde pek çok yerin, bu arada dolmuş olan Theodosius Limanı'nın (Langa) tarla haline gelmiştir. 14. yüzyıl içinde İstanbul'u anlatan Ebulfeda kentin içindeki ekilmiş kitaplardan bahsetmektedir. 1403'te gelen Clavijo ise kentin büyük fakat boş olduğunu, kentin merkezinde tepeler, vadiler, tarla ve bahçeler olduğunu anlatmaktadır (Kuban, 1993).

5. yüzyılda nüfusun 100.000 kişiyi aştığı ve kentin gerek ticaret, yönetim ve gerekse konut bölgelerinde batıya doğru bir yayılım olduğu bilinmektedir. Şehir klasik Roma kenti düzeninde olmayıp, sadece klasik Roma şehir tipi elemanlarına sahiptir (Anon,1990).

Yapımına 196 yılında Septimus Severus tarafından başlanmış ve İmparator. I. Constantinus Dönemi'nde (324–337) bitmiş olan Hipodrom, 100.000 kişi alabilecek kapasitede olan bu geniş alan, araba yarışları, imparatorların taç giyme törenleri ve büyük kutlamaların yapıldığı bir merkezdi. Üç yanı seyirciler için basamaklı amfilerle çevrili bu alanın dördüncü yanını imparatorların locası oluştururdu. 12. yüzyıl sonlarına kadar bu geniş meydan, kentin kalbinin attığı bir merkez olmuştur. Bundan sonra semtin öneminin büyük ölçüde azaldığı, İstanbul'un Latin istilasına uğradığı dönemde ise (1204–1261) yakılıp yıkıldığı bilinmektedir.

Bizans Dönemi'nde yoğun bir ticaret merkezi ve Musevi'lerin yoğun olarak yerleştiği bölge olan Bahçekapı Senti'nde, şimdiki Yeni Cami'nin yerinde St. Antonie Kilisesi bulunmakta idi (<http://www.eminonu.bel.tr>).

Bizans Dönemi'nin en önemli meydanlarından biri olan Constantinus Forumu'nun bulunduğu bölgenin bugünkü Çemberlitaş olduğu kaynaklardan anlaşılmaktadır. Semt, adını burada bulunan bir dikilitaştan almaktaydı. Bölgedeki inşa faaliyetleri sırasında ortaya çıkarılan iki büyük kapalı sarnıç, buradaki Bizans yerleşiminin delili durumundadırlar. Bunlar Binbirdirek Sarnıcı ile İmparator II. Theodosius döneminden kalan Maksima Sarnıcı'dır (<http://www.eminonu.bel.tr>).

Çemberlitaş Semtinden sonra gelen ve adını, fetihten sonra Sultan II. Mehmet'in yaptırdığı Çarşu-yı Kebir (Kapalı Çarşı)'in önemli giriş kapılarından birinin çevresinde yer almasından dolayı alan Çarşıkapı Senti, Eminönü İlçesine bağlı küçük bir semttir.

Bizans Dönemi'nde kentin en büyük meydanının Beyazıt Meydanı olduğu sanılmaktadır. Çevresinde oluşan bugünkü Beyazıt Senti'nde ve özellikle Beyazıt Meydanı'nda o dönemde yer alan çeşitli yapıların, İstanbul'un en önemli tarihi alanını oluşturduklarından bahsedilmektedir. Forum'un yapılmasından önce İmparator Valens'in 372-373'te buraya kentin en büyük çeşmesini (Nimfeum Maksimus) yaptırması, burada kent halkının toplandığı büyük bir meydan olduğunu göstermektedir. Beyazıt Meydanı'nın kuzey bölümünde anıtsal yapılarla çevrili bir alan olduğu, aynı zamanda imparator İulianus Dönemi'nde (361–363) ölüm cezalarının yerine getirildiği kaynaklarda belirtilmektedir. 4. yüzyıl sonlarında I. Theodosius Dönemi'nde bu bölgede

yaptırılan ve daha sonra Tauri Forumu adıyla anılan forumun çevresinde çok sayıda anıt ve heykellerin yer aldığı ancak bunların Bizans Ortaçağında deprem ve yangın gibi sebeplerle büyük ölçüde tahrip olduğundan bahsedilmektedir. Bu forum ya da Tauros adıyla anılan büyük meydan, Bizans Dönemi'nde önemini koruyarak çevresinde kiliseler inşa edilmiştir. Tauri Forumu ve çevresini oluşturan bölge sonraları Hayvan Pazarı ve Saman Pazarı olarak hizmet görmüş, 1204'te haçlıların kente girmesinden sonra, Forum yağmalanarak eserler tahrip edilmiştir. Beyazıt, Tarihi Yarımada'nın merkezinde, kentin ana ulaşım akslarının odağındaki meydanın çevresinde yer almaktadır. İstanbul kentinin en eski yerleşim yerlerinden biri de Eminönü İlçesi'ne bağlı Gedikpaşa Sempti'dir. Bizans'ın ünlü Kadirga Limanı'nın hemen kuzeyinde yer alan bu semtin çok eskiden beri meskun olduğu, çevrede bulunan Bizans kalıntılarından anlaşılmaktadır (<http://www.eminonu.bel.tr>).

Kapalıçarşı ile Mısır Çarşısı arasında yer alan Mahmutpaşa Sempti'ni, Bizans Dönemi'nde, deniz kıyısındaki Neorion Kapısı (Bahçe Kapısı)'na inen yamaçlar oluşturmaktadırlar. Bu bölgenin o dönemde kent soyluların, ileri gelenlerin konutlarının yer aldığı, denize hakim ve kent merkezine yakın bir yöre olduğu bilinmektedir.

Bizans Dönemi'nde "Küçük İskele" anlamında "Kostoskalion" adını taşıyan semt bugünkü Kumkapı'dır. Bizans döneminde kara içine sokulmuş ve önü bir mendirekle korunmuş olan Kostoskalion Limanı'nda 1263 'te İmparator VIII. Mihael Paleologos tarafından yaptırılmış olan tersanenin duvar temeli, 1819'daki bir yangında ortaya çıkarılmıştır. Eski liman zamanla dolmuş, yerini kente kum getiren gemilerin yük boşalttıkları iskeleler almıştır.

Bugünkü Kumkapı ile Çatladıkapı semtleri arasında yer alan Kadirga Sempti ise adını Bizans Dönemi'nde burada bulunan Kadirga Limanı'ndan almıştır.

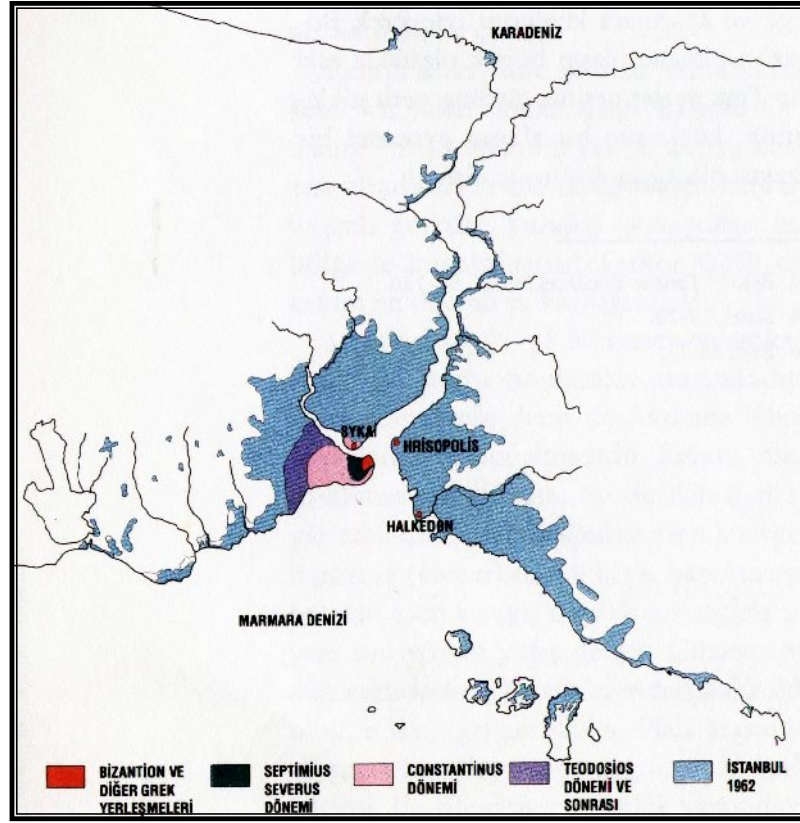
Constantinus döneminde şehrin ana ulaşım çizgisi Aksaray üzerinden Yedikule'ye uzandığı için, Osmanlı dönemine göre, şehir içinde ikincil bir statüde olmasına karşın, Constantinus döneminin ve sonrasının önemli sarayları bu bölgede yoğunlaşmıştır. Flasilia ve Augusta Pulheria'nın sarayları, Arkadius ve Modestus'un büyük sarnıçları, Bozdoğan Kemer, Markianos Sütunu bu bölgenin sınırlan içindeydi. I. İustinianos

döneminin (527-565) en büyük kiliselerinden biri olan Aziz Polieuktos Kilisesi de Bozdoğan Kemerli'nin güneybatısında platonun Marmara yamaçlarındaydı. Bugüne kadar yaşamış olan Bizans dönemi yapıları içinde kuzeyde Pantepoptes Manastırı (Eski imaret Camii) ve kuzeydoğuda Pantokrator Manastırı Kilisesi de (Zeyrek Kilise Camii) ortaçağ Bizans'ının bu bölgedeki önemli yapılarıdır (Şekil 3.4).

Konstantinopolis, başkent olmasından kaynaklanan öneminin yanı sıra, kentin ekonomi merkezi olarak da önemli bir role sahipti. Ancak ekonomi merkezi olması hiç kolay olmamış, depremler, yangınlar ve salgınların yanında isyan ve istilalar kentin büyük ölçüde tahrip olmasına neden olmuştur. 1204 yılında kent, Latinler tarafından ele geçirilir ve büyük tahribata uğrar. 1261 yılında tekrar Bizanslıların eline geçen kent, 29 Mayıs 1453'te Fatih Sultan Mehmet tarafından ele geçirilir ve adı İstanbul olarak değiştirilir (Şekil 3.5).

Şekil 3.4: Ortaçağda İstanbul'un görünümü (<http://tr.wikipedia.org/wiki/Konstantinopolis>)

Şekil 3.5: Byzantion ve Konstantinopolis'in gelişimi (Kuban, 1996)

3.1.1.4. Osmanlı Dönemi

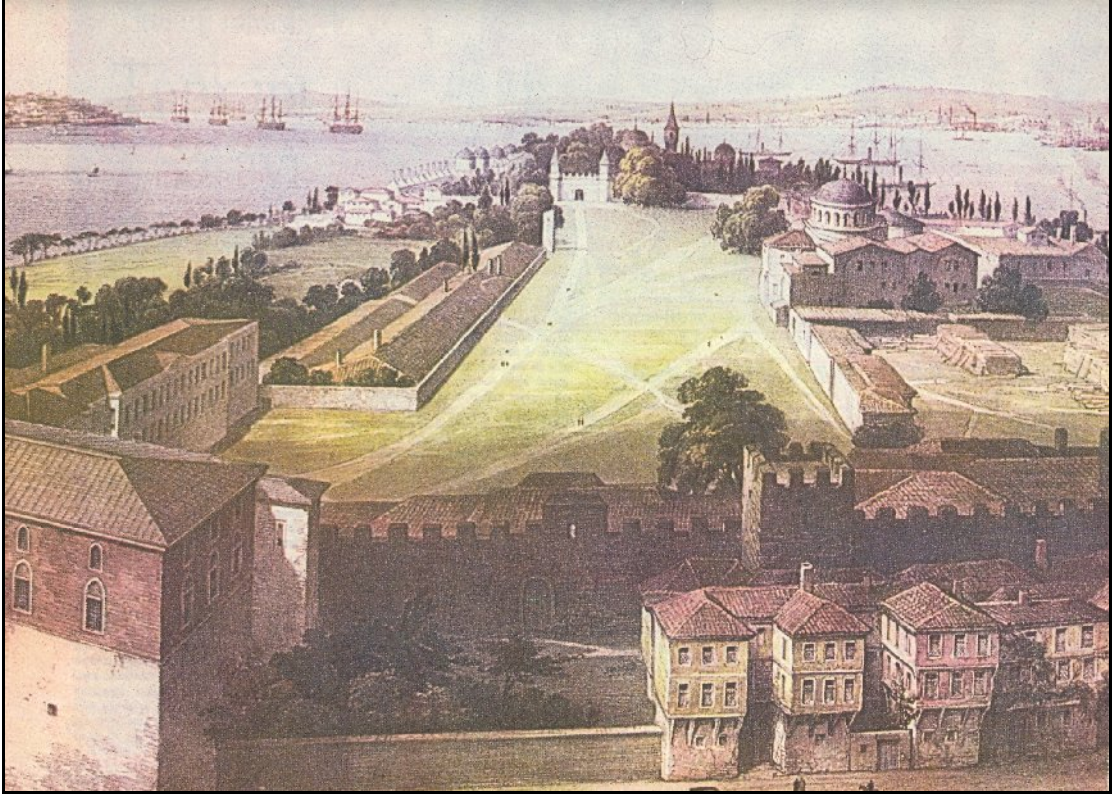
Fetihle ele geçirilen kent hemen başkent olamayacak kadar bakımsız ve haraptı. Fatih'in ilk işi, kentte kalan nüfusu barındırmak ve yeni nüfus getirmek olmuştur. İlk imar eylemi surların yeniden onarılması olmuştur (Kuban,1993).

Türklerin İstanbul'u alması ile bu tarihi şehre yeni bir düzen, yeni bir sanat ve yeni bir yaşama anlayışı da gelmiştir. Fetihden sonra usulden olduğu gibi İstanbul'un en büyük kilisesi Ayasofya Fatih Sultan Mehmet Vakfı olarak camiye çevrilmiş ayrıca bazı büyük manastırlar da ilk ihtiyaçları karşılamak üzere barınak olarak kullanılmıştır.

İstanbul'un fethi ile şehirdeki en önemli değişiklik ilk İmparatorların mezarlarının bulunduğu Havariler Kilisesinin harabesinin ortadan kaldırılarak, burada şehre vurulan ilk Türk damgasını teşkil eden Fatih Külliyesinin 1463-1470 yılları arasında yapılmasıdır. Fatih, surları tamir ettirerek Altınkapı'nın iç tarafına eklenen burçlu bir duvarla burayı bir iç kale (Yedikule Hisarı) biçimine sokmuştur. Ayrıca Bizanslılardan

tamamen iki değişik yerde saray komplekslerinin inşaatına başlanmıştır. Bunlardan ilki şehrin ortasında eski Theodosius Forumunun kenarında kuzeyin temiz havasını alan ve Boğaz girişini Haliç'i gören bir yerde kurulan Eski Saray (Saray-ı Atik) idi. Pek çabuk gözden düşen ve yerine 19. yüzyılda Seraskerlik binası yapılan bu saraydan bugüne hiçbir iz kalmamıştır. İkinci saray için ise, şehrin böyle bir yerleşmeye en uygun yeri seçilerek, Yarımada'nın ucu, Sur-u Sultani denilen bir duvarla bölünmek suretiyle ayrılmış, Yeni Saray (Saray-ı Cedid) adı verilen kompleksin temeli burada atılmıştır (Anon, 2004).

Yapımına 15. yüzyılda başlanılan Yeni Saray yada Sur-i Sultani, bugünkü Topkapı Sarayı'nın yapımı 17. yüzyılın sonunda tamamlanmıştır. Eski Saray, Beyazıt Meydanı'ndan Süleymaniye'ye kadar uzanan bir yerde inşa edilmişti. Sonradan burası yetersiz bulunduğundan, mahallelerle çevrili olmayan, daha büyük, daha büyük ve mevkii itibariyle daha ihtişamlı olan Sarayburnu'ndan Ayasofya'ya kadar uzanan alan saraya ayrılmıştı. Bu arazi, Sur-i Sultani denilen büyük duvarlarla çevrilmiş, yalnız deniz tarafında öteden beri mevcut olan Bizans surları muhafaza edilerek bunlardan istifade edilmiştir. Bu büyük arazinin içinde yine kendi duvarları ile çevrili iç saray inşa edilmiştir. Bu bloku çevreleyen arazi dış bahçe olarak bırakılmış ve çeşitli kısımlara bölünerek yer yer "dış köşk"lerle donatılmıştır. Yüzyılların geçmesiyle dış bahçe ihmeal edilmiş ve adeta bir servilik ormanı haline gelmiştir. Sultan Aziz'in son senelerinde fazla marafa neden oluyor diye son kalan köşkler de yıkılmış, bu arada devrin anlayışına göre İstanbul'u Avrupa'ya bağlayan şark demiryolları Batı'da Marmara sahili boyunca saray bahçesinin içinden geçirilerek Sinan Paşa köşkleri de yok edilmiştir. Yaklaşık dört yüzyıl boyunca Osmanlı İmparatorluğu'nun yönetim merkezi olma niteliğini taşıyan Topkapı Sarayı kuruluş yıllarında yaklaşık 700.000 m²'lik bir alana yayılan dev bir "kompleks" niteliği taşımaktadır (Eldem, 1984) (Şekil 3.6).

Şekil 3.6: Ayasofya'nın kubbесinden Topkapı Sarayı'nı gösteren bir gravür (Kuban, 1996)

1470'li yıllarda Fatih Külliyesi ve Yeni Saray (Topkapı Sarayı)'ın inşası yanında kentte, limanlar, su yolları, çeşmeler, hamamlar, imarethaneler, türbeler, camiler ve mescitler inşa edilerek tam bir Osmanlı başkenti görünümüne büründürölmekteydi (Şekil 3.7).

İstanbul'un Türkleşmesi için yapılan çalışmalar arasında vakıf sisteminin payı büyüktür. Şehrin çeşitli yerlerinde vezirlerin adlarına inşa edilen camiler, bunların yanlarında veya başka yerde kurulan medreseler ve sıbyan mektepleri, zengin tüccarların yaptırdıkları mahalle mescitleri şehrin görünümünü hızla değiştirmiştir. Şehrin Bizans devrinden arta kalan sokak sistemi pek değişmeden kalması topoğrafyanın doğal sonucudur. Arazinin engebeli oluşundan dolayı bazı duvarların yardımıyla elde edilen teraslar aynen bırakılmış ve Türk devri boyunca bunlara yenileri de katılmıştır. Büyük konaklar özellikle bu terasların üzerinde kurulmuştur (Kuban, 1993).

Şekil 3.7: İstanbul Piri Reis Haritası'nda (1465-1554) Yeni Saray (Topkapı), Eski Saray (Beyazıt), camiler, sağlam durumda sahil ve kara surları, tersane, Çukurbostan ve Yenikapı Limanı görülmektedir (Kayra, 1990).

16. yüzyıl başında kent yapısını etkileyen ve kent silüetine yeni bir simge daha ekleyen Bayazıt Külliyesi yapılmıştır. Fatih Külliyesinden sonra, eski Forum Tauri üzerine bu külliyenin inşasıyla Konstantinopolis ile İstanbul'u ayıran en büyük strüktürel özelliklerden biri belirgin olarak ortaya çıkmış oluyordu. Konstantinopolis'in anıtsal aksı, Bayazıt'tan sonra Marmara sahiline paralel olarak büyük forumlar dizisinden geçiyordu. Türklerin İstanbul'unun anıtsal gelişmesi Beyazıt Edirnekapı yolu üzerinde Haliç'e paralel bir aks yaratmıştır. Nitekim 16. yüzyıl ortasında önce Şehzade Külliyesi, bir süre sonra topoğrafik ve boyutsal nedenlerle, bu aksın biraz dışında kalan Süleymaniye Külliyesi bu yeni strüktürü kesinleştirmişlerdir (Kuban, 1993) (Şekil 3.8).

Kentin ticaret bölgesi 16. yüzyılda yine Sirkeci ile Unkapanı arasında olmak üzere daha da gelişmiştir. Çarşı yeni ve eski Bedesten etrafında loncaların faaliyetlerine göre ayrılmış çeşitli çarşılardan meydana gelmiştir. Fatih çevresindeki Saraçhane'den başka yeni çarşı ve pazar yerleri meydana çıkmıştır. Kentin ağırlıklı ticaret yolu yine deniz olmakla birlikte, İstanbul artık karayolu ile de beslenmeye başlamıştır. Nitekim kara gümrüğü de Edirnekapı yakınında kurulacaktır (Kuban, 1993).

Şekil 3.8: Üsküdar'dan Sarayburnu silüetini gösteren bir gravür (www.istanbulfotoğraflari.org)

16. yüzyıl İstanbul'u dış görünüşüyle dünyanın en anıtsal yerleşmelerinden biri olmasına karşın kentiçi batılı gözlemciler için hayal kırıcı bir kent olmuştur. Kentin tek düz yolu Ayasofya-Beyazıt yoludur. Bütün yollar eğri, dar ve pis durumdaydı. Halkın oturduğu evler, gösterişsiz, moloz taş veya kerpiçten, zenginlerin altı taş, üstü ahşap konakları bulunmaktaydı. Büyük sarayların kent içinde olanları taş malzeme ile inşa ediliyorlardı. Bunların büyük bir kısmı duvarlara çevrili ve bahçe içinde idi. Merkez dışında kent bahçeli ev dokusunda idi ve surlara yaklaştıkça yeşil alanlar çoğalmaktaydı (Kuban,1993).

1546-1596 arasındaki 50 yılda İstanbul'da 1594'ten 3180'e çıkan vakıf sayısı başkent büyük bir hızla İslam kentine dönüşmekte olduğunu göstermektedir. Bizans kentinin sokak dokusundaki belirgin dönüşüm Fatih devrinde başlamıştır. Düzensiz, yoğun ancak önemli meydanları birbirine bağlayan ana arterlerin oluşturduğu Bizans sokak dokusu, İslam kenti modelinde, her biri merkezi düğümden başlayarak kendi kendine yeterli nahiyeler ve mahalleler şekline dönüşmeye başlamış, büyük meydan ve ana

arterlerin önemi gittikçe azalmıştır. 1520’lerde Vavassore’nin yaptığı kent planında görülen ana arterler 16. yüzyıla ait planlarda görülmemektedir (Çelik, 1998), (Şekil 3.9).

Şekil 3.9: Vavassore’nin yaklaşık 1520 yılına ait İstanbul panoraması (Çelik, 1998)

Osmanlı dönemindeki bazı fermanlardan öğrenildiğine göre şehrin belediye nizamları oldukça sıkı tutulmaktaydı. 16. yüzyıl sonlarına ait belgelerde yaya kaldırımlarının bozulmaması, sokaklara pis su akıtılmaması ve yaşlılara zahmet verdiği için yokuşlarda merdivenli yol yapılmaması emredilmişti. 1699 tarihli bir fermanla dükkan sahipleri önlerindeki kaldırımların bakımından sorumlu tutulmakta; 1572’de surlara bitişik ev yapımı yasaklanmış, arada 3m. mesafe bırakılması uygun bulunmuştur. Yangınların artması yüzünden de evlerde saçaklar azaltılmış, yangına karşı her evin merdiven ve su dolu fiçı bulundurması şart koşulmuştur. 1695 ve 1702 tarihlerinde evlerin taş ve tuğladan yapılması istenmiş, hatta bunun için gerekli malzemenin sağlanması hususunda kolaylıklar gösterilmiş ise de yine de ahşap malzemenin vazgeçilmediği için 1918’lere kadar İstanbul yangınları sürmüştür. Ayrıca binaların yüksekliklerine de kısıtlamalar getirilmiştir (Anon, 2004).

İstanbul 17. yüzyılda büyümeye ve kalabalıklaşmaya devam etmiştir. Ancak büyük yapı etkinliği çok azalmıştır. Yüzyıl başında Sultanahmet ve ikinci yarısında, 1596’da

başlanılıp yarım kalmış olan Yenicami bu ölçüde yapılan son hamlelerdir. Kentin görünümüne büyük katkıları olan bu iki cami dışında, yüzyılın ikinci yarısında Sadrazamlar tarafından yaptırılan cami ve medreseler yine Divanyolu üzerinde yoğunlaşır. Yüzyıl içindeki sayısız ve büyük ölçüde yangınlara karşı dini yapı inşaatı geçen yüzyılın üçte birini bile bulamaz. Kentin içinde hala büyük boşluklar, yeşillikler olduğunu yabancı gözlemciler yazmaktadır. Evliya Çelebi, surlar içinde bir çok mesire adları sayar. Bu boşlukların nedenleri de birbirini izleyen yangınlardan sonra, boş alanların yapılaşamamasıdır. Diğer bir neden halkın giderek sur dışına yerleşme eğilimi olmasıdır. Kent nüfusu ile ilgili yeterli belge yoksa da, 1638'de yapılmış bir sayıma dayandığını söyleyen Evliya Çelebi, 262.000 lonca mensubundan söz etmektedir (Kuban,1993).

17. ve 18. yüzyıllarda İstanbul, 15. ve 16. yüzyıllardaki gelişme çizgisini izlemiş ancak, imparatorluğun iktisadi gücündeki azalma nedeni ile ölçek olarak daha önceki dönemlerle karşılaştırılamayacak durumdaydı. 17. yüzyıl, başkente iki anıt kazandırmıştır. Bunlar, At Meydanı'nın batısında eski Bizans Sarayının arazisinde Sultanahmet Külliyesi (1616) ve Eminönü'nde Yeni Camii (1597-1663)'dir. 17. yüzyılın ikinci yarısında, eski Mese, yani Divanyolu boyuca daha küçük camiler ve medreseler yapılmıştır. 18. yüzyılda İstanbul önemli anıtsal yapı inşaatına sahne olmamış ancak Avrupa mimarisindeki modalardan benimsenmesine doğru ilk adımlar atılmıştır (Çelik, 1998).

18. yüzyıl, İstanbul'un eski şehri bırakarak kıyıları boyunca surlar dışında büyümesine tanık olur. Nitekim, Fatih İlçesi de 18. yüzyıldan sonra fazla bir gelişme göstermemiştir. 18. yüzyılda meydana gelen yangınlar bu eski mahalleleri yer yer yok ettiği gibi, 1766'daki büyük depremde Fatih Külliyesi de büyük ölçüde tahrip olmuş, cami tümüyle yıkılmıştır. III. Mustafa (1757-1774) tarafından yeniden yaptırılan cami 1771'de tekrar hizmete açılmış, Fatih'in ve Gülbahar Hatun'un türbeleri de ancak I. Abdülhamid döneminde (1774-1789) bitmiştir. Külliye'nin bazı yapılarının depremden sonra tekrar yapılmamış olmaları, bölgenin yerleşim alanı olarak öneminin 18.yüzyılın sonunda azaldığına işaret eder.

19. yüzyılda nüfus genellikle İstanbul yarımadası ve Galata'da yoğunlaşmıştır. İstanbul yarımadasını oluşturan üçgenin sınırı batıda Teodosios Surları ile belirlenmiş ve yoğun bir nüfus burada barınmıştır. Seyrek, boş alanlarda ise bazıları eskiden Bizans sarnıçları olan bostanlar bulunmaktadır. Yarımada'nın batısında, surlara bitişik mahallelerdeki yol yapısından anlaşıldığına göre, kentin bu bölgelerindeki nüfus diğer bölgelere göre seyrek (Şekil 3.10).

Şekil 3.10: 19.yüzyıl başlarında İstanbul (<http://www.azizistanbul.com>)

20. yüzyıl başlarında, 1908 yılında Fatih, Çırçır yangınında büyük ölçüde tahrip olmuş, 31 Mayıs 1918'deki Cibali yangınında ise yöredeki binlerce bina yok olmuştur. I. Dünya Savaşı'ndan önce ortogonal (birbirini dik açılarla kesen) sistemde bir yol dokusuyla planlanan semtte ahşap yapılar giderek küçük ölçekli iki-üç katlı apartman ve evlerle yer değiştirmiş; günümüzde hâlâ kullanılan kaymakamlık binası yapılmış, önüne de Filistin'de şehit olan ilk Türk havacılarının anıtı dikilmiş ve çevresine bir park yapılmıştır. Yine de, Saraçhane'den geçen Atatürk Bulvarı ve Fatih Medreselerinin temellerini ortaya çıkararak Edirnekapı'ya uzanan büyük bulvar (Macar Kardeşler ve

Fevzi Paşa caddeleri) açılana kadar, yangın yerleri dışında, Fatih'te eski sokak dokusunu ve ahşap yapılarını koruyan mahalleler vardı. Menderes'in imar hareketleri döneminde (1954-1960) yapı yoğunluğu artmaya başlayınca çok katlı beton apartmanlar giderek çoğalmış, semtin eski sakinleri yeni nüfus karşısında azınlıkta kalmış, çoğu aile Fatih'i terk etmiştir. Böylece Fatih'in tarihi dokusu ve sivil mimarisinin hemen hemen hiçbir izi kalmadığı gibi, sosyal dokusu da tümüyle değişmiştir. 1960'ta hizmete giren Belediye Sarayı'nın da etkisiyle, artan nüfus yoğunluğu alt ticaret bölgelerinin gelişmesini teşvik etmiş ve Fevzi Paşa Caddesi boyunca, konut alanlarını işgal eden bir ticaret eksenini ortaya çıkarmıştır (<http://www.fatih.bel.tr>).

Bizans Dönemi'nde olduğu gibi, Osmanlı Dönemi'nde de kentin ithal ettiği malların boşaltılıp, saklandığı, binlerce denizci ve tüccar ile onlara hizmet verenlerin işlerini gördüğü yoğun bir iş merkezi olmaya devam eden Eminönü, aynı zamanda İstanbul'un büyük bir liman semti idi. Dolayısıyla bu bölgede çok sayıda yer alan dini anıtların yanında, hanlar ve çarşılar da yoğun bir alanı kaplamaktaydı. Özellikle meydanı, Yeni Camii'nin silueti, deniz kenarına sıkışmış ahşap dükkanlarından oluşan mimari karakteri oldukça değişikliğe uğramıştır. Bu değişimde İstanbul'u birbirine bağlayan özellikle Galata Köprüsü'nün rolü büyüktür. Böylece eskiden kıyıda oluşan kent mekanı, Galata'ya doğru uzanan bir şekillenmeye yönelmiştir. Buharlı gemilerin yapılmaya başlanması, Şirket-i Hayriye, Sultan Abdülaziz Dönemi'nde demiryolunun Sirkeci'ye gelişi, tünelin yapılması, atlı ve daha sonra da elektrikli tramvaylar, 19. yüzyıl sonunda Galata ve Sirkeci'de yapılan yeni rıhtımlar ve depolar, Eminönü'nün ve meydanının görüntüsünü tümüyle değiştirmiştir (<http://www.eminonu.bel.tr>).

Sirkeci, Osmanlı döneminde Topkapı Sarayı'na yakın oluşu, sonra da Babıali'nin, yani hükümet konağı merkezinin iskelesi olması sebebiyle önemini korumuştur. Bu yöre hem ulaşım, hem de ticaret açısından Babıali'nin denize doğru uzantısı durumundaydı. Demiryolları ve Sirkeci Garı'nın yapılması buranın daha da önem kazanmasına yol açmış ve Gar, semte farklı bir canlılık ve işlev kazandırmıştır (<http://www.eminonu.bel.tr>).

Bahçekapı'nın, sadrazamlığa terfi edenlerin saraya götürülmek üzere geçirildikleri kapı olduğu bilinmektedir. Kente getirilen zahire ve her türlü ticari metanın da bu kapıdan

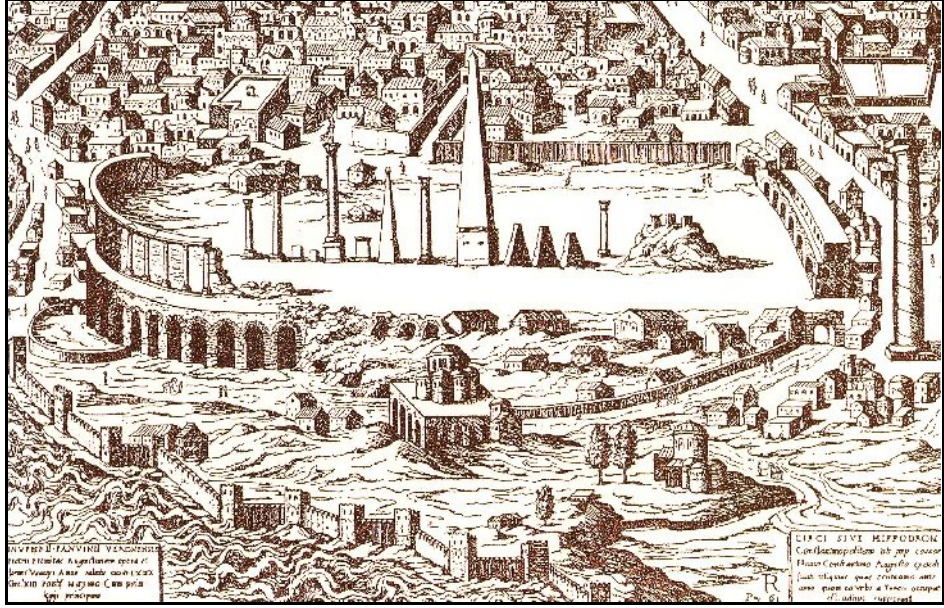
geçirildiği kaynaklarda belirtilmektedir. Akşamları şehir kapıları kapandıktan sonra geç kalanların şehre girdikleri kapı da burası idi. 1569'da Demirkapı'dan başlayıp Bahçekapı'ya kadar uzanan yangında semtin Yahudi Mahallesi bütünüyle yanmış, kapı ve çevresindeki surlar 1865 yangını ve sonra da yol genişletme çalışmaları sırasında yıktırılmıştır (<http://www.eminonu.bel.tr>).

Cağaloğlu Senti Evliya Çelebi'nin belirttiğine göre, Osmanlı Dönemi'nde Ekabir Saraylarının bulunduğu bir semtti. Bunda semtin saraya yakın oluşunun önemli payı olmalıdır. 16. yüzyılın son çeyreğinde sadrazamlık yapan Çiğalazade Sinan Paşa'nın sarayının ve yaptırdığı hamamın bu bölgede bulunması semtin "Çiğalaoğlu" adını almasına sebep olmuştur. Çiğalaoğlu adı daha sonra halkın ağzında "Cağaloğlu"na dönmüştür. Osmanlı devletinin sadaret makamı ve devletin yönetim merkezi olan Babıali'nin varlığı semte daha 18. yüzyıldan itibaren özellik kazandırmış ve burası Osmanlı bürokrasisinin, sadaret mensuplarının, paşaların yaşadığı bir bölge haline almıştır. 1870'lerden sonra ise Cağaloğlu, Türk Basının merkezi haline gelmeye başlamıştır (<http://www.eminonu.bel.tr>).

Bizans Dönemi'nde kentin seçkin kişilerinin konutlarının yer aldığı bir semt olan Mahmutpaşa'nın Osmanlı Dönemi'nde de rağbet gören bir yöre olduğu anlaşılmaktadır. Fetih'ten hemen sonra Sultan Fatih'in ünlü sadrazamlarından Mahmut Paşa tarafından buraya 1463–1474 yıllarında büyük bir külliye yaptırılmıştır. Bu külliyenin yer aldığı semt ise günümüze kadar bu sadrazamın adıyla anılmıştır. Uzun bir dönem Haliç'e bakan konumuyla yüksek düzeyde seçkin kişilerin konutlarına sahip olmayı Osmanlı döneminde de sürdüren bu semt, limanın hemen üstünde bulunduğundan, zamanla ticaretin artmasıyla hanlar, ardiyeler ve dükkanların yoğun bir şekilde yer aldığı bir görünüm kazanmıştır. Semtteki konutlar gittikçe azalmış, çıkan yangınlarla konut bölgesi iyice boşalmıştır. 19. yüzyılda Mahmutpaşa'nın ticari özelliği iyice belirginleşmiş, Kapalıçarşı ve Mısır Çarşısı gibi iki önemli alışveriş biriminin arasında olması önemini daha da artırmıştır (<http://www.eminonu.bel.tr>).

Bizans Dönemi'nden günümüze değin tarihi önemini sürdüren en önemli semtlerden bir tanesi de Sultanahmet'tir. 1453'te kentin Osmanlıların eline geçmesiyle Sultanahmet Senti'ndeki Hipodrom ve çevresi At Meydanı olarak anılmaya başlamıştır. Tıpkı

Hipodrom gibi At Meydanı da saray düğünlerine, büyük merasimlere, ayaklanmalara ve kanlı olaylara sahne olmuştur. Hipodroma göre çevredeki yapılar sebebiyle daha da daralan At Meydanı, yine de Suriçi İstanbul'un en geniş meydanı olma özelliğini korumuştur. Sultanahmet Senti'nin merkezi ve kalbi durumundaki At Meydanı, 17. ve 18. yüzyıllar boyunca çeşitli ayaklanmalara karışan kitlelerin, yeniçerilerin toplantı meydanı işlevini görmüştür. 1876'da Yeniçeri Ocağı kaldırılırken yeniçeriler bu meydanda toplanmışlar, daha sonra bu ayaklanmaları ve yeniçeri isyanlarını hatırlatacak yer adları yasaklanırken, meydanın adı da Ahmediye olarak değiştirilmiştir. Giderek meydan ve semt, Sultanahmet olarak anılmıştır. Sultanahmet semti 19. yüzyıl boyunca şehrin seçkin konaklarının bulunduğu bir semt, meydanı da en büyük meydan olma özelliğini korumuştur (Şekil 3.11) (<http://www.eminonu.bel.tr>).

Şekil 3.11: Onophrius Panvinius tarafından hazırlanan 1450 yıllarında Hipodrom'u gösteren plan (Arel, 2002).

İstanbul'un fethinden sonra, Osmanlı Dönemi'nde önemli ve rağbet gören semtlerden biri de Çemberlitaş olmuştur. Bu semtin çevresinde yoğunlaşmış ahşap evlerden ve tarihi yapılardan oluşan yerleşme, sık sık çıkan yangınlarla zarara uğramıştır. Daha sonra geçirdikleri restorasyonlarla bu eserlerden bir kısmı günümüze sağlam halde gelmiş, bir kısmı ise ne yazık ki yok olup gitmiştir (<http://www.eminonu.bel.tr>).

Beyazıt Sementi, İstanbul'da ilk Osmanlı sarayının yapıldığı semttir. Bizans döneminde olduğu gibi, Osmanlı döneminde de önemini korumaya devam etmiştir. Topkapı Sarayı yapıldığı zaman Beyazıt'taki Eski Saray'ın tamamen terkedilmediği, 19. yüzyıla kadar Sultanların burada yaptıkları çeşitli yapılardan anlaşılmaktadır. Beyazıt Meydanı, külliye'nin burada yapılmasıyla 16. yüzyıl başlarından itibaren yeni bir görünüm ve statü kazanmış, zamanla meydanın içine çeşitli yapılar yapılmıştır. Ancak meydan, 17. ve 18. yüzyılda sık sık çıkan yangın ve depremler sebebiyle sürekli biçim değiştirmiştir. 18. yüzyılda bayramlardan önce getirilen kurban sürüleri bu meydanda sergilenip satıldığından, halk arasında burası, Kurban Pazarı olarak adlandırılmıştır. Tanzimat Dönemi'nde Beyazıt'ın önemi daha da artmış, Vak'a-i Hayriyye'den sonra Eski Saray'ın yerine Serasker Kapısı kurulmuştur. Bugün İstanbul Üniversitesi Merkez Binası olan yapı ise, Sultan Abdülaziz Dönemi'nde 1866'da "Seraskerat" olarak kullanılan Eski Saray yapılarının yıkılmasından sonra onların yerine yaptırılmıştır (<http://www.eminonu.bel.tr>).

19. yüzyılda İstanbul camilerinin avlularında açılan ramazan sergileri içinde en zengininin Bayezid Camii'nde kurulduğunu anlaşılmaktadır. Bu sergilerde yiyecek giyecek ve başka eşyalar satılmaktaydı. Bunların çevresinde ise kahvehaneler yer almaktaydı. Sultan II. Abdülhamid Dönemi (1876-1909) başlarında her çeşit esnafın barakalarının yer aldığı bir meydan olarak işlev gören Beyazıt, bütün tarihi boyunca olduğu gibi pazar meydanı olma özelliğini hep korumuştur. Meşrutiyetin ilanından sonra ise bu meydan önemli olaylara sahne olmuştur.

Laleli Sementi, 18. yüzyıla gelene kadar İstanbul tarihi içinde adı fazla geçmeyen semtlerden biridir. İstanbul'un fethinden sonra özellikle Sultan II. Bayezid'in giriştiği imar faaliyetlerinden Laleli Camii'nin yapılmasına kadar geçen uzun dönemde bu bölgede önemli bir yapı inşa edilmemiştir. 18. yüzyılda geçirdiği iki büyük yangından sonra semtte yeniden yapılanma çalışmalarına girişilmiştir. Yapılan tamirlerden sonra I. Dünya Savaşı'na gelene kadar Laleli'nin kent içi işlevlerinde bir değişiklik olmamıştır. 1918 yangınından sonra, bölgede yeni sokak planlama çalışmaları yapılmış ve bu semtte kentin orta sınıfına ve eski ailelerine mensup kişiler oturmuşlardır (<http://www.eminonu.bel.tr>).

Eminönü İlçesi'ne bağlı bir semt olan Süleymaniye ise 16. yüzyıl ortalarından itibaren, 1557'de tamamlanan Süleymaniye Külliyesi'nin adıyla anılmaya başlanmıştır. Semt olarak Süleymaniye, bugün İstanbul Üniversitesi Merkez Binası'nın arkasındaki kesimleri kapsamaktadır. 17. yüzyılın ilk çeyreğine kadar ulemanın bu dönemdeki saygınlığına da bağlı olarak şehrin belki de en seçkin ve önemli semti olan Süleymaniye'deki külliye'nin medreseleri, İstanbul'un en yüksek düzeyde eğitim veren kurumları idiler. Semtin Haliç sahiline doğru uzanan kesiminde ise tüccar evleri ve konakları yer almaktaydı. Ayrıca Süleymaniye'nin çevresinde ticarethaneler ve dükkanların oluşturduğu alan, şehrin ticaret ve alışveriş merkezi olan Mercan'a ve aşağıda Haliç'e kadar uzanmaktaydı (<http://www.eminonu.bel.tr>).

Adını, Fatih Sultan Mehmed döneminin sadrazamı ve kaptan-ı deryası Gedik Ahmet Paşa'nın yaptırdığı çifte hamamdan alan Gedikpaşa Semti'nin, İstanbul'un fethinden sonra da kentin en eski yerleşim yerlerinden biri olduğu bilinmektedir. Eminönü İlçesi sınırları içinde yer alan Gedikpaşa gibi Kumkapı Semti de Osmanlı Dönemi'nde büyük yangınlar geçirmiştir. Kumkapı Semti 19. yüzyılın ikinci yarısından sonra, yangınlara karşı getirilen düzenlemelerle, 2, 3 ya da 4 katlı, çıkmalı kargir yapılardan oluşan bir görünüme kavuşmuştur. Semte ulaşımın 19. yüzyılın ilk yarısına kadar kayıklarla sağlandığı bilinmektedir. 19. yüzyıl ikinci yarısında, demir yolunun buradan geçmesiyle semtin fiziksel yapısı da değişmiştir.

Osmanlı Dönemi'nde de önemini koruyan Kadirga Semti'nde liman, tersane ve liman kompleksi olarak kullanılmaya devam etmiştir. 1515'ten sonra limanın bir süre küçük gemilere terk edildiği anlaşılmaktadır. Daha sonra zamanla dolan limanın yerini bir meydan almıştır. Kadirga, uzun yıllar ulemanın, yüksek düzeyde bürokratların ve hanedan mensuplarının yaşadığı bir semt olmuştur.

Bizans Dönemi'nde İstanbul kentinin bölgelere ayırımında üçüncü bölge içinde kalan Çatladıkapı, Osmanlı Dönemi'nde 18. yüzyıl sonlarına kadar surla çevrili bir koy olduğu bilinmektedir. Zamanla bu koyun toprakla dolması sebebiyle geçit tıkanmış, daha önce deniz tarafındaki geçitten içeri giren gemilerin geçmesine imkan kalmamıştır.

Fetihten sonra, Fatih Külliyesi'nin kurulması (1463-1470) saraçların ve demircilerin çalıştığı büyük Saraçhane Çarşısı ve Şehzadebaşı'ndaki yeniçeri odalarının yapımı bu bölgede yeni mahallelerin gelişmesine neden olmuştur. Fatih Külliyesi İstanbul'a Türk döneminin karakteristik görünümünü kazandıran büyük külliye dizisinin ilk halkasını oluşturmaktadır. Bine yakın çalışanı ve çevresindeki çarşılarla, bu külliye şehrin bundan sonraki gelişmesinde etkili olan yeni bir ağırlık merkezi yaratmıştır. İstanbul'un Trakya çıkışı, Bizans döneminden farklı olarak Edirnekapı'ya gelince, fetihten sonra şehirde yapılan dini ve sosyal işlevli yapılar da Haliç yamaçlarında yoğunlaşmış ve suriçinin üçte bir nüfusu Edirnekapı, Sultanselim, Fatih üçgeninde yerleşmiştir. O dönemde Fatih Külliyesi, Edirnekapı yolunun tam ortasında bulunuyordu. Caminin dış avlusunun kuzeybatıya çıkan Boyacı ve Börekçi (ya da Çörekçi) kapıları çevresinde bir çarşı daha oluşmuştu. 15. yüzyılın sonunda ya da 16. yüzyılın başında Edirnekapı yolu üzerinde Atik Ali Paşa Camii yapılmıştır. Edirnekapı içinde Mihrimah Sultan Külliyesi'nin inşası sırasında, cami avlusunun altında dükkânlar yapılması, Saraçhane'den Edirnekapı'ya kadar sürekli bir alışveriş ekseninin de bu yol üzerinde geliştiğini kanıtlar niteliktedir. 16. yüzyılda İstanbul'da yapılan mescit ve camilerin üçte biri bu bölgededir. Yine bu dönemde Fatih ile Edirnekapı arasında kara gümrüğü kurulmuştur. Süleymaniye gibi Fatih'te de cami çevresinde devlet büyüklerinin, özellikle ulemanın konakları vardı (<http://www.fatih.bel.tr>).

Fatih Camii'nin, medreseler arasında bulunan Fatih Meydanı olarak anılan, çeşitli etkinliklere açık ve bütün kenarları düzenli bir mimari ile çevrili, dört hektar büyüklüğündeki dış avlusu Atmeydanı'ndan sonraki en büyük kent alanı olmuştur.

16. yüzyılda yapılan İskender Paşa Camii, Edirnekapı'ya doğru Bayrampaşa vadisi yamaçlarındaki Mesih Mehmed Paşa Camii, Çarşamba'daki Nişancı Mehmed Paşa Camii gibi yapılar semtin anıtsal çevresini zenginleştirmiştir. Bunlara 17. yüzyılın yapılan Saraçhane'deki Ankaravî Mehmed Efendi Medresesi, Bozdoğan Kemerinin yanındaki Gazanfer Ağa Medresesi, yine Saraçhane'deki Amcazade Hüseyin Paşa Külliyesi, Fatih Külliyesi'nin karşı köşesindeki Feyzullah Efendi Medresesi gibi öğretim yapıları da eklenmiş, böylece Fatih 18. yüzyılın sonlarına kadar başşehirin sosyal ve kültürel yaşamındaki önemli statüsünü korumuştur.

Fatih'in paşalarından Has Murat Paşa'nın kurdurduğu cami ve çevresi bugün Murat Paşa mahallesi olarak bilinir. Bunu Koca Mustafa Paşa, Küçük Mustafa Paşa, İskender Paşa ve Atik Ali Paşaların yaptırdığı külliye izlemiştir. Külliye yapılan yerde yerleşme daha çabuk olmuş ve Fatih semtinin çehresi daha çabuk değişmiştir. Kanunî Sultan Süleyman, Süleymaniye ve Çarşamba'daki Selimiye Camilerini yaptırmıştır. Zamanla ünlü kişiler de ilçeye büyük eserler bırakmışlardır. Bu arada Mimar Sinan, Mihrimah Sultan, Davut Paşa, Fatma Sultan, Hacı Evhattin, Abdi Çelebi, Kâtip Muslıhiddin ve diğerleri de ilçeye ünlü eserler bırakan, semt ve mahallelerin oluşmasını sağlayan kişilerdir. İlçe, Şehremanetinin bir ara merkezliğini yapmış ve o zaman Şehremini semti meydana gelmiştir.

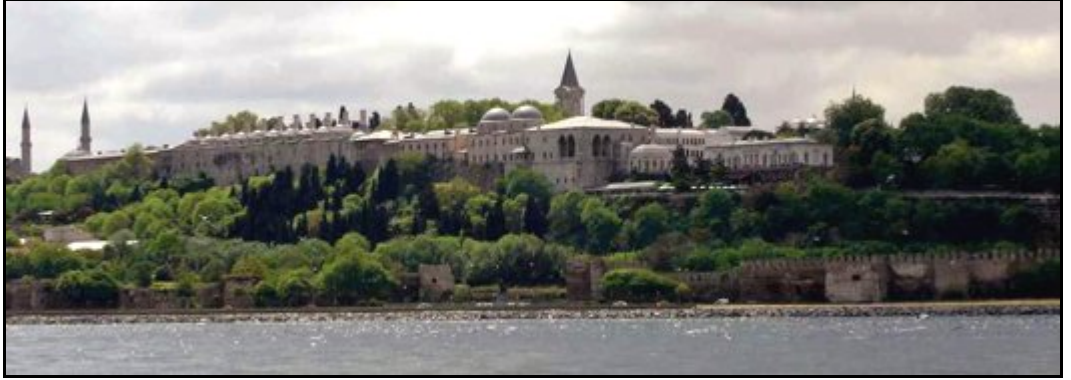
3.1.1.5. Cumhuriyet Dönemi

Osmanlı Döneminde Eminönü Meydanı'nın mimari karakterinin değişmesinde, Sirkeci Garı'nın yapılması, Dördüncü Vakıf Han ve Postane gibi yapılar ile Sultan I. Abdülhamid döneminin ticari yapılarının da etkisi vardır. Ancak Eminönü'nün 19. yüzyıldaki fiziki yapısı, asıl Cumhuriyetin ilanından sonra, özellikle Vali ve Belediye Reisi Lütfi Kırdar zamanında (1938–1949) değişmeye başlamıştır. Yeni Camii'nin önündeki yapılar, köprü için bilet kesen kulübeler ortadan kaldırılarak meydan açılmıştır. Mısır Çarşısı'nın etrafı açılarak, restore edilmiş, 1955–56 yıllarında Unkapanı-Eminönü yolunu açma çalışmaları sırasında balıkçı ve meyhaneleriyle ünlü Balıkpazarı da yok olmuştur. Eminönü'nün eski silueti bir ölçüde 1986 yılına kadar ayakta kalabilmişse de 1984–89 yılları arasında, Haliç uygulamaları sırasında Yemiş İskelesi ve çevresi tamamen ortadan kalkmıştır. 1980'li yıllarda ise meydana yapılan yaya köprüleri semtin eski karakterini bozmuştur (<http://www.eminonu.bel.tr>).

20. yüzyılın ilk yarısı boyunca Sirkeci, ucuz otellerin, gurbetçilerin nakliyat şirketlerinin merkezi olmuştur. Özellikle Gar'ın arkasındaki oteller gurbetçilerin mekanıydı. Ayrıca etrafta küçük lokanta, büfe ve işyerleri de mevcuttu. Ancak Sirkeci, tarihin her döneminde rıhtım olarak hizmet vermiştir. Diğer yandan Babıali caddesi ve onun devamı olan Ankara Caddesi'nden aşağı, denize ve Galata köprüsüne inen trafiğin bağlantı noktası olma özelliğini yine her dönemde korumuştur.

Eminönü İlçesi'nin Bahçekapı Sempti 1960'lara kadar konutların da bulunduğu bir bölge iken daha sonra tamamıyla bir ticaret merkezi haline gelmiştir. Galata köprüsünün ayağının doğusunda, Eminönü meydanından Sirkeci'ye doğru şehrin Rumeli yakasını, Anadolu yakasına ve Boğaziçi'ne bağlayan şehir hatları vapur iskeleleri sıralanmıştır. Cumhuriyetin ilanından sonra Cağaloğlu Sempti'nin siyasal nitelik ve ağırlığını kaybetmiş olduğunu görmekteyiz. Ancak Osmanlı döneminde olduğu gibi bu dönemde de basın merkezi olma özelliği öne çıkmıştır.

Kuruluş yıllarında yaklaşık 700.000 m.² lik bir alanda yer alan Topkapı Sarayı'nın bugünkü alanı 80.000 m.² dir. Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün emriyle 3 Nisan 1924 tarihinde halkın ziyaretine açılmak üzere İstanbul Âsâr-ı Atika Müzeleri Müdürlüğü'ne bağlanan Topkapı Sarayı önce Hazine Kethüdalığı, sonra Hazine Müdüriyeti adıyla hizmet vermeye başlamış ve nihayet Topkapı Sarayı Müzesi Müdürlüğü adıyla hizmet vermeye devam etmektedir (Şekil 3.12) (<http://www.eminonu.bel.tr>).

Şekil 3.12: Topkapı Sarayı'nın denizden görünümü (www.videosofturkey.com)

1957-59'da açılmaya başlanan Sirkeci-Florya sahil yolu Sarayburnu'nu sahilden dolaşarak Sirkeci trafiğinin hafiflemesini sağlamıştır. 1960'lardan sonra Sirkeci'deki ucuz otellerin Laleli-Aksaray semtlerine kaymasıyla, semtte ticaret ve iş merkezi niteliği ağır basmıştır. Semptin sahil kesiminde Bandırma-Mudanya, İzmir vb. seferleri yapan vapur ve feribot iskelesi ile Sirkeci Garı'nın karşısına gelen kısımda Harem-Sirkeci araba vapuru iskelesi yer almaktadır (<http://www.eminonu.bel.tr>).

Haliç'in batı kıyısına Marmara kıyısındaki deniz surları büyük ölçüde tahrip olduğundan önemli bir bölümü günümüze ulaşmamıştır. Atatürk Köprüsü'nün güneybatısından başlayan Atatürk Bulvarı ve daha güneydeki Mustafa Kemal Caddesi, Fatih ve Eminönü İlçeleri arasında sınır oluşturur, İstanbul şehir içi ulaşım bağlantılarından bazıları Fatih İlçesi'nden geçer. Bunlardan başlıcaları Saraçhanebaşı'ndan Edirnekapi'ya uzanan Macar Kardeşler ve Fevzi Paşa caddeleri, Aksaray'ı Topkapı-Edirnekapi Caddesi'ne bağlayan Vatan Caddesi (Adnan Menderes Bulvarı) ile yine Aksaray'ı Topkapı'ya bağlayan Millet (Turgut Özal) Caddesi'dir. Haliç kıyısı boyunca Ayvansaray, Demirhisar, Balat Vapur iskelesi ve Abdülezel Paşa caddeleri uzanır. Bu caddelerle Haliç arasında yeşil alanlar yer alır. İlçenin Marmara kıyısından Sirkeci'yi Bakırköy'e bağlayan ve "sahil yolu" da denilen Kennedy Caddesi geçer. Fatih İlçesi'nin Marmara Denizi kıyısı yeşil alanlar halinde düzenlenmiştir, İstanbul'u Avrupa ülkelerine bağlayan ve şehrin batı yakasındaki banliyö ulaşımını sağlayan çift hatlı demiryolu da yer yer sahil yoluna paralel olarak uzanır. Fatih ilçesi "Çağdaş Tramvay ve Hızlı Tramvay" adıyla anılan raylı ulaşım sistemlerinden de yararlanır. Haliç kıyısında da su yolu ulaşımı yapılan bazı iskeleler vardır.

3.1.2.Araştırma Alanı ve Çevresinin Tanıtımı

Araştırma alanı ve çevresi tanıtımında konum, topoğrafik yapı, jeolojik yapı, iklim özellikleri, bitki örtüsü, demografik yapı, arkeolojik yapı, kültürel yapı, görsel yapı ve ulaşım durumuna ilişkin özellikler irdelenmiştir.

3.1.2.1. Konum

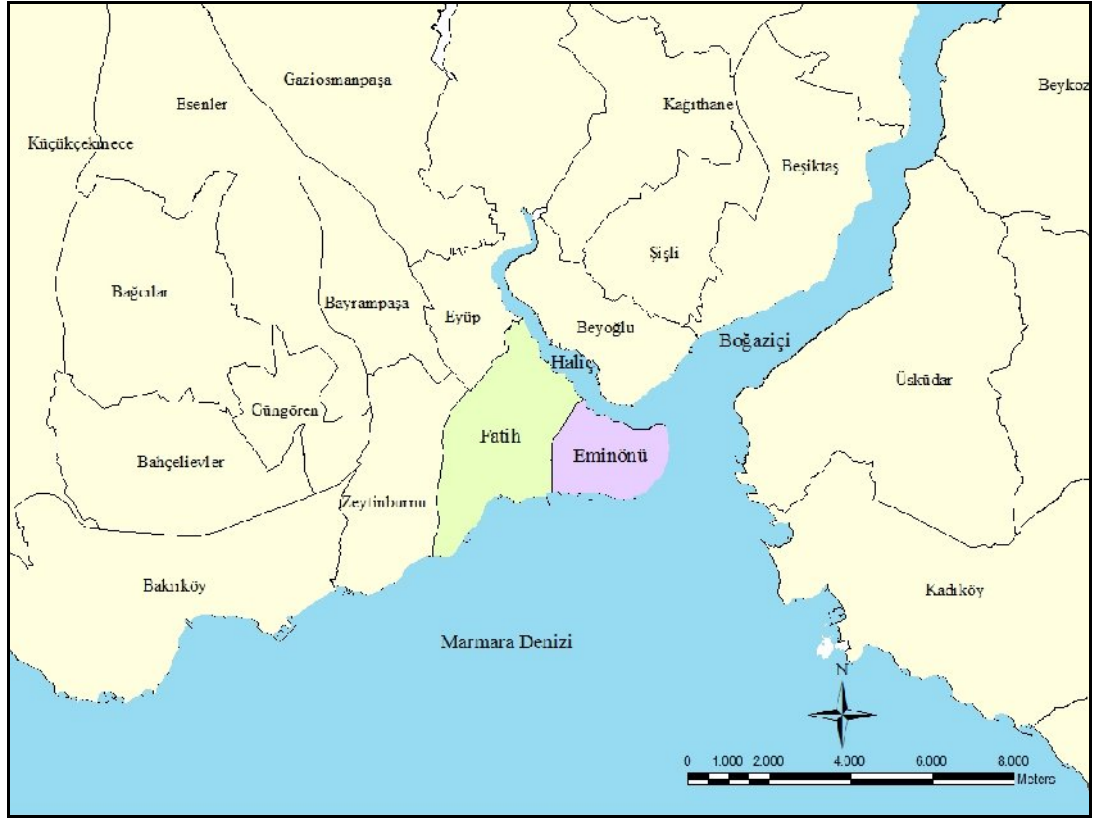
İstanbul Tarihi Yarımada, kuzeyde Haliç, güneyde Marmara, batıda surlar ile sınırlı olup, doğuya doğru genişleyerek uzanan coğrafi bir konuma sahiptir (Şekil 3.13).

Şekil 3.13: Tarihi Yarımada'nın genel görünümü

Tarihi Haliç körfezi güneydoğu-kuzeybatı gidişiyile Alibeyköy Barajı'na kadar uzanmaktadır. Araştırma alanı $28^{\circ}53/15//$ - $29^{\circ}00/00//$ boylamları ile $40^{\circ}29/20//$ - $41^{\circ}04/15//$ enlemleri arasında kalmaktadır.

Tarihi Yarımada, Eminönü ve Fatih İlçelerini kapsamakta olup, kuzeyde Haliç ve İstanbul Boğazı, batıda Zeytinburnu, Eyüp İlçeleri, doğusunda Haliç, İstanbul Boğazı, Marmara Denizi ve güneyinde Marmara Denizi ile sınırlıdır (Şekil 3.14).

Şekil 3.14: Tarihi Yarımada'nın konumu

3.1.2.2. Topoğrafik Yapı

İstanbul'un kuruluşundan bugünkü makro formunun oluşmasına kadar geçirdiği gelişme aşamalarının tümünde doğal-fiziksel yapısının çok önemli etkisi olmuştur. Yine şehrin jeomorfolojik yapısının, metropoliten alan ölçeğinde, önceleri radyo-konsantrik, daha sonra bugünkü lineer makro formu belirlediği ortadadır. Tarihi Yarımada ölçeğinde de, önemli anıtsal yapı kompleksleri ile bütünleşen bu yapı, İstanbul'un ve Tarihi Yarımada'nın silüetini oluşturmuştur. İstanbul Metropoliten Alanı, Marmara kıyılarından kuzeye doğru hafif eğimlerle yükselen ve yer yer belirginleşen platolar ve tepeliklerle vurgulanan Trakya-Kocaeli pennepleni içinde yer alır. İstanbul ve Beyoğlu platoları ile 100 m. dolayına varan bazı yayvan tepeler dışında bu penneplen, düz ve hatta yeknesak bir arazi formu gösterir. Benzer bir doğal yapı, tepelerin biraz daha yüksek ve eğimlerin biraz daha fazla olması dışında, doğu yakası içinde geçerlidir. Bu alan içindeki biçimlenişler I. II. ve III. jeolojik zamanlara ait tektonik hareketlerden kaynaklanmaktadır. Trakya-Kocaeli pennepleni İstanbul Boğazı ile ikiye bölünürken bu penneplenin batı kesimini oluşturan İstanbul-Beyoğlu platoları da Haliç ile birbirinden

ayrılmış ve gerek Boğaziçi'nin gerekse Haliç'in bu platolarla olan ilişkileri de dik yamaçlarla belirginlik kazanmıştır (Anon, 2004).

İstanbul'un topografyasındaki büyük değişikliklerle vadilerin yükselmesine, kıyı girintilerinin dolmasına, şehirde 100–150 yılda bir olan büyük depremler yol açmıştır. Bunların yıkıntıları olduğu gibi yerinde bırakılarak üzerlerine yeni binalar yapılmıştır. İstanbul'un ikinci büyük felaketi olan yangınlardan arta kalan yığıntılar İstanbul'un zemin kotunun yükselmesine sebep olmuştur. Böylece şehrin içinde ana topraktan yukarıya 2–10 metre arasında yükselmeler olmuştur. İstanbul'un topografyasında büyük değişikliklere 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren bazı caddelerin açılması ve genişletilmesi de sebep olmuştur. Mercan-Aksaray yangınından sonra açılan Beyazıt-Aksaray Caddesi ve bununla birlikte girilen hatalı toprak tasfiyesi, şehri enine kesen ve yine zemin kotlarının değişmesine yol açan Atatürk Bulvarı, kentin topografyasını oldukça değiştirmiştir. Marmara kıyısının kent içindeki istimlaklerde yıkılan enkaz ile doldurularak sahil yolunun oluşması, İstanbul'un topografyasının büyük ölçüde değişmesine sebep olmuştur. Alt ölçekte, plato formunda belirginleşen Tarihi Yarımada'nın doğal-fiziksel yapısının tarihi ve bugünkü yapılaşmanın ölçüsü ve özellikle de biçimi açısından önemli olagelmış ayrıntıları, doğal formları vardır. Bunlar arasında:

- a. Marmara-Haliç Kıyı Şeridi
- b. Tepeler ve Sırtlar
- c. Yamaçlar ve Teraslar
- d. Bayrampaşa-Yenikapı Vadisi

önemlileri durumundadır (Anon, 2004).

Marmara-Haliç Kıyı Şeridi: Tarihi Yarımada'ya biçimini veren Haliç ve Marmara Denizi ile eğimli yamaçlar arasında kalan kıyı şeridi genelde dar ve düz ve yer yer dolgularla genişletilmiş bir alan oluşturmaktadır. Bu şeridin genişliği Haliç boyunca 100 m. ile 300 m. arasında değişirken, Sarayburnu'ndan Yenikapı'ya kadar olan kesimde yok denecek kadar sınırlıdır. Yenikapı kesiminde ise Aksaray'a kadar uzanan geniş bir düzlük bulunmakta ve bu düzlük Bayrampaşa Vadisi ile bütünleşmektedir. Yenikapı'dan Yedikule'ye kadar olan kesimde de yine kısmen dolgularla sağlanmış

olan düzlükler, 100 mt. arasında değişen bir şerit olarak Tarihi Yarımada'yı güneyden çevirmektedir (Anon, 2004).

Tepeler ve Sırtlar: Tarihi Yarımada'nın doğal-fiziksel yapısının en belirgin ve özellikle biçimlenmiş ve silüet açısından en önemli öğeleri tepeleridir. İstanbul silüetini 7 noktada vurgulayan tepeler gerçekte, vadilerle ayrılmış bir sırt elemanının yüksek noktaları durumundadır. 1. Tepe, Marmara ile Haliç girişi arasındaki yarımada'nın en uç noktası olan Sarayburnu Tepesi olup 65 metre yüksekliğindedir. Topkapı Sarayı ile Ayasofya ve Sultanahmet Camilerinin yanı sıra Yerebatan Sarnıcı ve Gülhane Parkı da bu tepe üzerinde yer alır. 2. tepe 55 metre yüksekliğinde olan Nuruosmaniye Tepesi'dir. Bu tepe üzerinde Nuruosmaniye Camii, Sultan Mahmud Türbesi, Çemberlitaş ve Binbirdirek Sarnıcı yer alır. Sarayburnu ile Nuruosmaniye tepeleri arasında bulunan Beyazıt Tepesi 3. tepe olup 60 metredir. Üzerinde İstanbul Üniversitesi'nin geniş alanı ile Beyazıt ve Süleymaniye Camileri bulunmaktadır. Fatih Külliyesi'nin bulunduğu yerdeki 4. tepe 65 metre, Yavuz Selim Camisi üstündeki 5. tepe 55 metre, Edirnekapi semti, surlar ve Tekfur Sarayı'nın yer aldığı 6. tepe 55 metre ve Yedikule kıyılarından yükselerek Topkapı dolaylarına yayılan 55 metre yüksekliğindeki 7. tepede Davutpaşa Tepesi'dir (Sezer ve Özyalçiner, 2005). 5. ve 6. tepeler sembolik niteliktedir.

Tepelere ilişkin önemli bir özellik de çevrelerindeki geniş uzantılarla oluşturdukları manzara terasları dizisi ve bu diziyi bütünleştiren sırt çizgilerinin yarattığı sembolik akslardır. Bu akslardan Haliç kıyısına paralel olanı, Tarihi Yarımada'nın Osmanlı dönemi boyunca süren gelişmesi ile vurgulanmış ve Tarihi Yarımada'nın çarpıcı silüetinin oluşmasını sağlamıştır (Anon, 2004).

Yamaçlar: Kıyı ve tepelerin oluşturduğu sırtlar arasında kalan yamaçlar Tarihi Yarımada'nın doğal fiziksel yapısının önemli bir başka öğesidir. Kıyı düzlüklerinin bittiği kottan başlayarak +40 ve +50 arasında değişen kottaki sırtlara kadar uzanan bu yamaçlar, eğim açısından önemli ölçüde üniform görünmektedir. Ortalama olarak % 10 - % 20 arasında değişen eğimler, Sarayburnu yöresinde, Süleymaniye, Zeyrek ve Yavuz Selim eteklerinde, Sultanahmet'in bazı kesimlerinde %30'a ulaşmakta ve bazı kesimde de daha eğimli hatta teras niteliğinde formlar oluşturmaktadır. Özellikle sahile bakan kesimde, eğimlerin % 5-10 dolayına kadar düştüğü küçük, dar vadilerden parçalanmış

yamaçların bu parçalanış durumları, doğal formu önemsemeyen yapılaşma nedeni ile algılanamamaktadır (Anon, 2004).

Haliç yamaçlarının gerekse Marmara yamaçlarının, tarihin her dönemi boyunca paralel gelişme ile bütünleştiği görülmektedir. Özellikle de Haliç yamaçlarının görsel olarak daha fazla eğimli olmalarına karşın, daha önemli ve yoğun gelişme alanları oldukları bilinmektedir. Gerçekte yamaçların eğimi aşırı sayılmamalıdır. Ayrıca yamaçların genel olarak dışa dönük, uzak perspektif yönünden zengin olarak sağlayan konumları ve daha fazla eğimli kesimlerinde bile ortaya çıkan manzara terasları yamaçların kendilerinin olduğu kadar Tarihi Yarımada'nın tümünün görsel değerini arttırıcı özelliklerdir. Bu terasların tepelerle ve teraslarda yer alan abidelerle ve de kıyılarla bütünleştirilmesi doğal-fiziksel yapıya zenginlik kazandırmak yanında estetik yönden anlamlı bir biçimlenme sağlamak bakımından da önem taşır. Prost planında, +40 kotu üzerindeki yapılanmaya getirilen sınırlandırmanın listelenen düzeyde gerçekleşmiş olmasa bile, doğal forma bağlı genel koşullarının etkililiğinin göstermesi bakımından ilginç bir örnek olduğu düşünülmelidir (Anon, 2004).

Bayrampaşa – Yenikapı Vadisi: Tarihi Yarımada'nın bir başka önemli doğal yapı ögesi de Bayrampaşa Vadisi'dir. Haliç yamaçları boyunca bir dizi dar, küçük vadi, tepelere ve onları birleştiren sırtlara kadar uzanarak bu yamaçları parçalarken Bayrampaşa Vadisi Yarımadayı önemli iki büyük sırt-tepe grubuna ayırmaktadır. Düz, geniş bir formda kuzey-batı, güney-doğu doğrultusunda alçalarak Aksaray yöresinde, Langa'da Marmara kıyı düzlükleri ile bütünleşen bu vadi, Yarımada'nın tarih boyunca da pek gelişmeye zorlanmamış, yeşil kalmış bir kesimidir (Anon, 2004).

3.1.2.3. Jeolojik Yapı

Tarihi Yarımada Trakya Formasyonu, Bakırköy Formasyonu, Güngören Formasyonu, Çukurçeşme Formasyonu, Kuşdili Formasyonu (Haliç çökelleri) ve Dere alüvyonları ile yapay dolgu alanları olmak üzere altı farklı birim yüzeyleşmektedir.

Bölgenin temel kayası niteliğindeki Trakya Formasyonu Fatih ve Eminönü ilçelerinin kuzey kesimlerinde yüzeyleşmektedir. Formasyon, Haliç' in her iki yakasında, bölgenin en genç birimi olan alüvyonlar ile örtülmektedir.

Fatih ve Eminönü ilçelerinin güney kesiminde geniş bir alanda yayılım gösteren Güngören Formasyonu her iki ilçenin Marmara Denizi kıyı şeridinde kadar gözlenir. Stratigrafik olarak Güngören Formasyonunun altında yer alan Çukurçeşme Formasyonu ise Fatih ilçesinde, Vatan Caddesi ile Edirnekapı mevki arasında bulunan vadi tabanında gözlenmektedir. Tarihi Yarımada sahil şeridi boyunca eski liman yerlerinin ve denizin doldurulması ile oluşturulmuş yapay dolgu alanları (Kadırga, Kumkapı, Yenikapı) bulunmaktadır.

Bu birimlerden Trakya Formasyonu kaya özellikli olup en sağlam kısmı teşkil etmektedir. Diğer birimler ise eğimin yüksekliğine bağlı olarak orta ve zayıf özellikler gösterirler. Tepe, tepe düzlükleri, sırt ve sırt yamaçları en iyi yerleşim alanlarını içerirken; vadi tabanları, yakın alanları, sahil düzlükleri ve alüvyon alanları kentleşme süreci ve planlama açısından en sakıncalı alanları oluşturmaktadır (Anon, 2004).

3.1.2.4. İklim Özellikleri

Meteorolojik veriler açısından bölge, Akdeniz, Karadeniz ve Marmara ile karasal iklimin bir karışım alanı olma niteliğindedir. Yazları sıcak ve kurak geçen havalar, kışın yağışlı ve soğuk olmaktadır.

Yıllık ortalama sıcaklık 13,8 derecedir. En sıcak aylar Haziran, Temmuz ve Ağustos ayları olup bu aylarda yağış miktarları da asgariye inmektedir.

Yıllık yağış ortalaması 600 gr/m²'dir. Birinci derecede hakim rüzgar istikameti kuzeydoğu (Poyraz) olup ikinci hakim rüzgar istikameti ise güneybatı (Lodos) tur. Rüzgarın yerleşime etkisi ise genel olarak bölgenin kuzey tarafları poyraza açık olmadığı için etkilenmez. Ancak İstanbul Boğazı ve Marmara'ya bakan güney yamaçlar şiddetli lodostan etkilenirler. Ayrıca sahil kesimindeki alçak alanlar deniz baskınlarına maruz kalırlar. Haliç civarındaki alçak kısımlarda aynı durumla karşılaşılır.

İstanbul, Marmara Bölgesi'ndeki diğer illerden klimatolojik olayların yaşanmasının etkisiyle farklılıklar gösterir. Bu alanlardan biri de Tarihi Yarımada'dır. Tarihi Yarımada, denizle çevrilmiş olmasının ve Boğazın varlığının getirdiği, özgün mikro-

klima özelliklerini taşır. Yazlar sıcak ve kurak, kışlar yağışlı ve soğuk geçer. İlkbahar mevsiminde ılık ve nemli havalar ağırlıktayken, sonbaharda serin ve nemli havalar hakimdir.

Genel olarak kuzey ve güney yönlü hava hareketlerinin dominant olmasına karşın sakin ve rüzgarsız günlerde çoktur. Kasım-Şubat ayları arasında % 75 düzeyinde kuzey ve kuzeybatı rüzgarları hakim olmakla birlikte, sıcaklık değerleri (11-5 °C) arasında değişmektedir. Nem oranlarının her mevsim de yüksek kaydedilen Tarihi Yarımada'da bu dönem aralığında bağıl nem oranı %77-78 olarak belirlenmiştir. Ortalama 26 gün bulutlu, 14 gün açık, 46 gün kapalı, 5 gün ise karlı olarak kaydedilmiştir. Mart-Haziran dönemleri arasında kuzey ve kuzeybatı rüzgarları hakim olmakla birlikte, sıcaklık değerleri 7-20 °C arasında değişmektedir. Ilık ve yağışlı havaları hakim olduğu bu zaman diliminde ortalama 16 gün bulutlu, 34 gün açık, 22 gün kapalı olarak belirlenmiştir. Temmuz-Ekim dönemlerinde ise NNW rüzgarları ağırlıklıdır. Sıcaklık değerleri 16-24 °C olarak kaydedilmiştir. Bu süreç içerisinde en yüksek sıcaklık değeri 1945 Ağustos ayında 39,4 °C olarak gerçekleşmiştir. Ortalama 60 gün bulutlu, 54 gün açık, 10 gün kapalı olarak kaydedilmiştir.

3.1.2.5. Bitki Örtüsü

İstanbul Metropoliten Alanı'nın doğal bitki örtüsünü orman, maki ve kıyı bitkileri meydana getirmektedir. Maki formasyonu ilin daha çok güney kesimlerinde yaygındır. Kuzey kesimlerinde nemli orman alanları, güney kesimlerinde ise kuru orman alanları mevcuttur. Bu iki formasyonu Marmara Denizi'ne ve Karadeniz'e dökülen akarsular ayırmaktadır.

İstanbul'un bitki örtüsünde insan emeği ile yetiştirilmiş kuru, park ve konut bahçeleri de önemli bir yer tutmaktadır.

Bizans döneminde İstanbul'da da ilaçlar, çeşitli ot ve bitkilerden elde edildiğinden, tıbbi amaçla bitkilerin üretildiği bahçeler önemliydi. Bu tür bahçeler manastırlara, çeşitli dinsel kurumlara bağlı ya da özel kişilerin mülküydü. Buralarda çemen otu, biberiye, nane, adaçayı, sedef otu, süsen, bergamut, kimyon, yabancı kereviz, rezene, leylak, gül yetiştirilirdi (Yaltırık ve diğ., 1997).

İstanbul'un fethinden sonra, yükselme döneminde (1453–1700) peyzaj kültüründe oldukça belirgin bir ilerleme olmuştur. Bu dönemin en önemli yapıtları arasında Topkapı Sarayı ve bahçesi (bugünkü Gülhane Parkı) dikkat çekmektedir.

1450–1700 yılları arasında Osmanlı bahçe sanatında ilerlemeler meydana gelmiştir. Topkapı bahçe düzenlemesinde Rönesans ve Barok bahçe stillerine rastlanmamış, burada sadelik ve yararlılık ön planda tutulmuştur. Sarayburnu'nun Bizans'ın her devrinde ağaçlarla ve geniş zeytinliklerle kaplı olduğu söylenir. Fatih tarafından da buraya egzotik ağaçlar diktirilmiş, içinde köşkler ve pavyonların bulunduğu bir park düzenlemesi yaptırmıştır. Parkta iç içe geçen avlu sistemi uygulanmış, avlunun düzeni genellikle yalın tutulmuştur. Avlular yer yer ağaçlarla gölgelenmiş, avluların arasındaki toprak patikalar boyunca dikili ağaçlar dışında peyzaj ögesine pek yer verilmemişti. Divan Meydanı denilen ikinci avlu, diğerine göre daha küçüktü. Bu avluda çeşmeler, servilerle gölgelendirilmiş patikalar, çimlerle kaplı mekanlar bulunuyordu. Mutfakların önünde, duvarlarla ayrılmış, hem ilk hem de ikinci avlulara hizmet veren bir başka avlu yer almaktaydı. Üçüncü avluda da birkaç tane yüzyıllık ağaca rastlamak mümkündü. Avlu çimle ya da çiçeklerle yükseltilmiş bir platform üzerinde bulunuyordu. Sarayın dördüncü avlusu ise, içinde köşkların yer aldığı bir bahçeler topluluğuydu. Ana yerleşim binalarının, tepenin üstünde, bahçelerin de eteklerinde olmasına rağmen, yeşillikler arasında tek tek köşklar arasında bağ kurulmuş ve bu ilişki sahil saraylarıyla denize dek uzatılmıştır (Aksoy, 2004).

16. yüzyıl sonlarında İstanbul'da saray içinde ve dışında padişahlara ait 39 adet hasbahçe bulunmaktadır. Bu dönemde eski Türk mahallerinde yeşil alanlar evlerin bahçeleridir. Korular, hasbahçeler, camii ve hazine ağaçlıkları, bostanlar, saray bahçeleri ve mezarlıklar dışında şehrin ortak yeşilliği meydanlar ve mesirelerdir (Yaltırık ve diğ., 1997).

17. yüzyıl başından itibaren padişah ve üst düzey yöneticilere ait ev, köşk ve kasır bahçelerinde artış olmuştur. Boğaziçi ve Haliç'te sahip oldukları yeşil alanlarda, eğlenceler ve kayık yarışları düzenlemişlerdir (Yaltırık ve diğ., 1997).

18. yüzyıl ile birlikte İstanbul, Lale Devri olarak bilinen dönemde en parlak zamanlarını yaşar. İstanbul'un gelişiminin karakteristiği haline gelen Haliç ve Boğaziçi'nin Tarihi Yarımada ile entegre olması, su çizgisini takip eden bir yerleşimin bu çizgi etrafında gelişmesi, asırlarca unutulmayacak bir yaşamı doğurmuştur (Aksoy, 2004). Bu devir eğlencenin günlük hayata girmesine ve eğlence zevkinin gelişmesine neden olmuştur. Bu dönemde padişah ve vezirlerin batı örneği düzenlenip, süslenen bahçelerin, boş zamanların geçirilmesi amacıyla düzenlenmiş ilk açık alanlar olarak kabul edilmesi gerekmektedir (Yaltırık ve diğ., 1997).

İstanbul'da Cumhuriyet'ten önce yeşil alan kullanımlarında önemli değişimler 19 yüzyıl Tanzimat'la yaşanmıştır. 19. yüzyılda Tanzimat ile gelen batılılaşma ile eğlenceler daha çok benimsenir olmuş, halk evlerinden çıkarak doğada daha çok vakit geçirmeye başlamıştır. Bu nedenle de mesire yerlerinin kullanımı yoğunlaşmıştır. İstanbul'un çevresi bağlar, bahçeler, dutlar, asırlık çınarlar, kestane ağaçları ile kaplı bulunmaktadır. İstanbul halkı için bahçeler, bostanlar, kırlar, dere ağzı çayırları, ağaçlıklı alanlar, tepeler, güzel manzaralı dutluklar, su kenarları, güzel içme sularının bulunduğu yerler mesire alanları olmuştur (Yaltırık ve diğ. 1997).

İstanbul'da ilk park, 1854'te Sultanahmet Meydanı'nda kurulmuş ve çok sonraları Yeni Millet Parkı adını almıştır. Üçgen şeklindeki parkın bir kenarı Divanyolu'na paralel uzanmakta, köşesi de Firuz Ağa Camii'nin duvarına dayanmaktadır. Park, büyükçe bir köşk bahçesi görünümünde olup, ortasına kiremit çatı ile örtülü, verandalı, tek katlı bir kafe yapılmıştır. Park, ahşap malzeme ile çevrelenmiş, böylece ağaçlar ve çiçek tarhları kontrol altına alınmıştır (Aksoy, 2004).

19. yüzyıl sonunda Sultan Abdülaziz, kente büyük bir fedakarlık yaptığını düşünerek sarayının surlarını, bahçelerini, eşsiz güzellikteki İncili Köşk gibi mimari şaheser olan köşklarini yıkarak demiryolunu Sirkeci'ye kadar uzatmış, ancak bu sebeple asırlarca bir cennet olarak gelişmiş Haliç'in bir sanayi sahası olarak kirlilik ve çirkinlik sembolü haline gelmesinin asıl nedeni olmuştur. Topkapı Saray bahçesi parçalanmış, Sepetçiler Kasrı saraydan kopmuş, Cebeciler Kasrı da yok olmuştur (Cansever, 1993).

İstanbul'un kent içindeki veya dışındaki mesire yerleri kamu yeşil alanları olarak kabul edilebilirse de, planlı bir park, bir yeşil alan planlaması eylemi Cumhuriyet dönemi başlamıştır (Yıldızcı, 1978).

Planlama alanını oluşturan Tarihi Yarımada, M.Ö. 2000'li yıllara dayanan bir yerleşime sahip olduğundan buradaki ekosistem yüzyıllardır insan faktörünün ve kentleşmenin etkisi altında değişim göstermiştir. Bugün artık Tarihi Yarımada'da surların çevresi, mezarlık alanları, önemli yapı ve külliyelerin çevreleri dışında çok az yeşil alan kalmıştır.

Tarihi Yarımada genelinde yeşil alanların oldukça yetersiz olduğunu söylemek mümkündür. Suriçi'ndeki mevcut yeşil alanlar; askeri alanlar, külliye ve üniversite, hastane bahçeleri gibi kamuya doğrudan açık olmayan alanlar ile Gülhane Parkı, Saraçhane Parkı gibi alanlar ile geçmişte imar uygulaması ile gerçekleştirilen çok kısıtlı miktarda park-çocuk bahçeleri ve dolgu alanları gibi zamanla denizden kazanılmış ancak çok fonksiyonel kullanılmayan alanlardan oluşmaktadır (Şekil 3.15).

Şekil 3.15: Gülhane Parkı'nın bugünkü görünümü

3.1.2.6. Demografik Yapı

1935 yılında “Tarihi Yarımada” bölgesi Fatih % 20.63, Eminönü % 10.19 olmak üzere İstanbul nüfusunun % 30.82’sini oluştururken, 1990 yılında Fatih % 6.33, Eminönü ise % 1.14 olmak üzere % 7.47’ye düşerek % 23.35’lik bir azalma göstermiştir.

Eminönü 1965 yılından bu yana nüfus kaybetmesine rağmen, Fatih’te 1975 yılından sonra nüfus azalması yaşanmaya başlanmıştır. Bu sonuç, Fatih’te bulunan boş alanlara Eminönü’nden boşalan nüfusun yerleşmesi, Fatih’teki 1975’ten sonraki azalma ise Aksaray’dan başlayarak konut alanlarının otel ve diğer ticaret alanları tarafından yer değiştirmeye başlaması olarak açıklanabilmektedir.

1990 yılı nüfus sayımına göre Eminönü nüfusu 83.444 iken 2000 yılı nüfus sayımına göre nüfus 55.635 olmak üzere değişmiş ve % 33.32’lik bir yıllık nüfus azalması görülmüştür. Fatih nüfusu ise 462.464 iken 2000 yılı nüfus sayımına göre nüfus 407.991 olmak üzere değişmiş ve % 11.77’lik bir yıllık nüfus azalması görülmüştür.

Bu bilgilere göre “Tarihi Yarımada” bütününde 2000 nüfus sayımına göre toplam nüfus 459.143’tür (Tablo 3.1)

Elde edilen bu nüfus bilgilerine rağmen gerek Fatih, gerekse Eminönü gündüz çok fazla kullanıcı tarafından rağbet görmektedir. Fatih özellikle tekstil, giyim üzerine ve tabii ki İstanbul Çapa ve Cerrahpaşa Tıp Fakülteleri Hastanelerinin bu bölgede bulunması sebebiyle yoğun kullanıma maruz kalırken, Eminönü ise ulaşım merkezi, ticaret merkezi, turizm merkezi, eğitim merkezi ve çoğu kamu dairesinin bu bölgede bulunması sebebiyle yoğun kullanılmaktadır. Nitekim Eminönü ilçesinde gece nüfusunun 40.000 civarında olmasına karşın, gündüz nüfusu bu bölgede 4 milyona ulaşmaktadır (Er, 2005).

Tablo 3.1: Tarihi Yarımada nüfus dağılımı (DIE, 2007)

Yıllar	Türkiye	İstanbul	Tarihi Yarımada	Eminönü	Fatih
1935	16.158.018	883.599	258.305	85.403	172.902
1940	17.820.950	991.237	266.272	105.683	160.589
1945	18.790.174	1.078.399	292.089	111.064	181.025

1950	20.947.188	1.166.477	349.909	123.056	226.853
1955	24.064.763	1.533.822	433.629	146.896	286.733
1960	27.754.820	1.882.092	435.446	134.852	300.594
1965	31.391.421	2.293.823	482.451	137.849	344.602
1970	35.605.176	3.019.032	554.659	136.997	417.662
1975	40.347.719	3.904.318	628.817	124.126	504.691
1980	44.736.957	4.741.890	578.070	92.672	485.398
1985	50.664.458	5.842.985	559.435	74.037	485.398
1990	56.473.035	7.309.190	545.908	83.444	462.464
1997	62.865.574	9.198.809	493.591	65.256	428.335
2000	67.844.803	10.072.447	459.143	55.635	403.508
2007	70.586.256	12.573.836	455.498	32.557	422.941

3.1.2.7. Arkeolojik Yapı

İstanbul 1 No'lu Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 12.7.1995 gün ve 6848 sayılı kararı ile Eminönü ve Fatih İlçelerini kapsayan Tarihi Yarımada'nın (Sur içi alanı) Kentsel ve Tarihi Sit, Kentsel ve Arkeolojik Sit ve Sur-u Sultani içinin 1.Derece Arkeolojik Sit Alanı ilan edilmesinin en önemli nedenlerinden biri de Tarihi Yarımada'nın taşıdığı olduğu yeraltı değerleridir (Anon, 2004).

Byzantion, kuruluşundan başlayarak özellikle de Osmanlı ve Türkiye Cumhuriyeti dönemlerinde olmak üzere yoğun iskan görmüş olması nedeniyle kentte arkeolojik kazı çalışmaları yapmak zordur. Dolayısıyla, Byzantion'daki yapılar hakkında bilgi ancak antik kaynaklardan (özellikle ortaçağ kaynakları) edinilebilmektedir (Tekin, 1996).

Byzantion'un ilk çekirdeğini oluşturan yer, bugün Topkapı Sarayı ve Ayasofya'nın bulunduğu alandır. Topkapı Sarayı'nın bulunduğu yer kentin akropolisidir. Akropoliste çeşitli tapınaklar yer almaktadır. Haliç'te iki ya da üç liman olduğu bilinmektedir. Kaynaklarda, sütunlu dört galeriyle çevrili, içinde Helios'un heykeli bulunan bir agoradan söz edilmektedir. Yunan yazar Ksenophon (MÖ 5-4 yy) ise, Thrakion olarak adlandırılan büyük bir meydandan söz eder. Bunun kuzeyinde Strategion adı verilen, üst düzeyde devlet yöneticilerinin oturduğu bir alan vardı. Aynı zamanda gymnasionlar ve sarnıçlardan da söz edilmektedir. Roma İmparatorluk Dönemi'nde kent, Sarayburnu ile sınırlı kalmayıp daha da genişlemiştir. İmparator

Hadrianus döneminde (MS 117-138) bir sukemerinin yapımına başlandığı bilinmektedir. Bu arada Hipodrom'un da yapımına başlanmış, ancak bu yapı İmparator Constantinus döneminde (MS 306-337) bitirilmiştir. Kentte İmparator Septimus Severus döneminde (MS 193-211) inşa edilmiş bir tiyatro da vardı. En önemli hamam yapısı ise Strategion yakınındaki Akhilleus Hamamı'ydı. Ancak bu yapılardan günümüze hemen hiçbir iz kalmamıştır (Tekin, 1996).

Byzantion olasılıkla en erken dönemlerden beri surla çevrilmişti; ama bu surlardan da günümüze hiçbir iz ulaşamamıştır. Bizans İmparatoru Iustinianus döneminde (MS 527-565) yaşamış olan Byzantion'lu Dionysos ise kenti çevreleyen sur duvarlarının uzunluğunun 35 stadion (yaklaşık. 6.5 km) olduğunu, bunun 5 stadionunun (yaklaşık. 1 km) kara tarafında bulunduğunu söylemektedir (Tekin, 1996).

Eminönü ilçesinin neredeyse tamamı ve özellikle Sultanahmet–Cankurtaran Bölgesi Yeraltı Envanteri ve arkeolojik değerler açısından en zengin alanlardır. Fatih ilçesinde, Zeyrek ile Fener–Balat Bölgesi sahip olduğu Arkeolojik değerler açısından önem taşımaktadır (Anon, 2004).

Eminönü ilçesinde 132, Fatih ilçesinde ise 66 adet kurul kararı bulunan yer altı bulgusunun olduğu ortaya çıkmıştır. Yeraltı bulgularının büyük çoğunluğunu kalıntılar ve sarnıçlar oluşturmaktadır. Bu şekilde, kazılarla yerüstüne çıkmış olan ve yer altı bulgusu niteliğini yitirerek yerüstü kalıntı durumuna gelen, birçok korunması gerekli kültür varlığı da bulunmaktadır. Bunlar Eminönü ilçesinde 35, Fatih ilçesinde ise 3 adet olup, çok büyük sayılarda değildir. Eminönü ilçesindeki yerüstü kalıntıların tamamına yakını, Kentsel Arkeolojik Sit Alanı içerisinde yani Sultanahmet-Cankurtaran bölgesinde bulunmaktadır. Yerüstü kalıntıların hepsi kazılar sırasında ortaya çıkmamıştır, bazıları zaman içerisinde fiziki köhneme, bakımsızlık ve ağır tahribatlar sonucu büyük kısmı kaybolan kültür varlığı esere ait olduğu bilinen kalıntılardır (Anon, 2004).

3.1.2.8. Kültürel Yapı

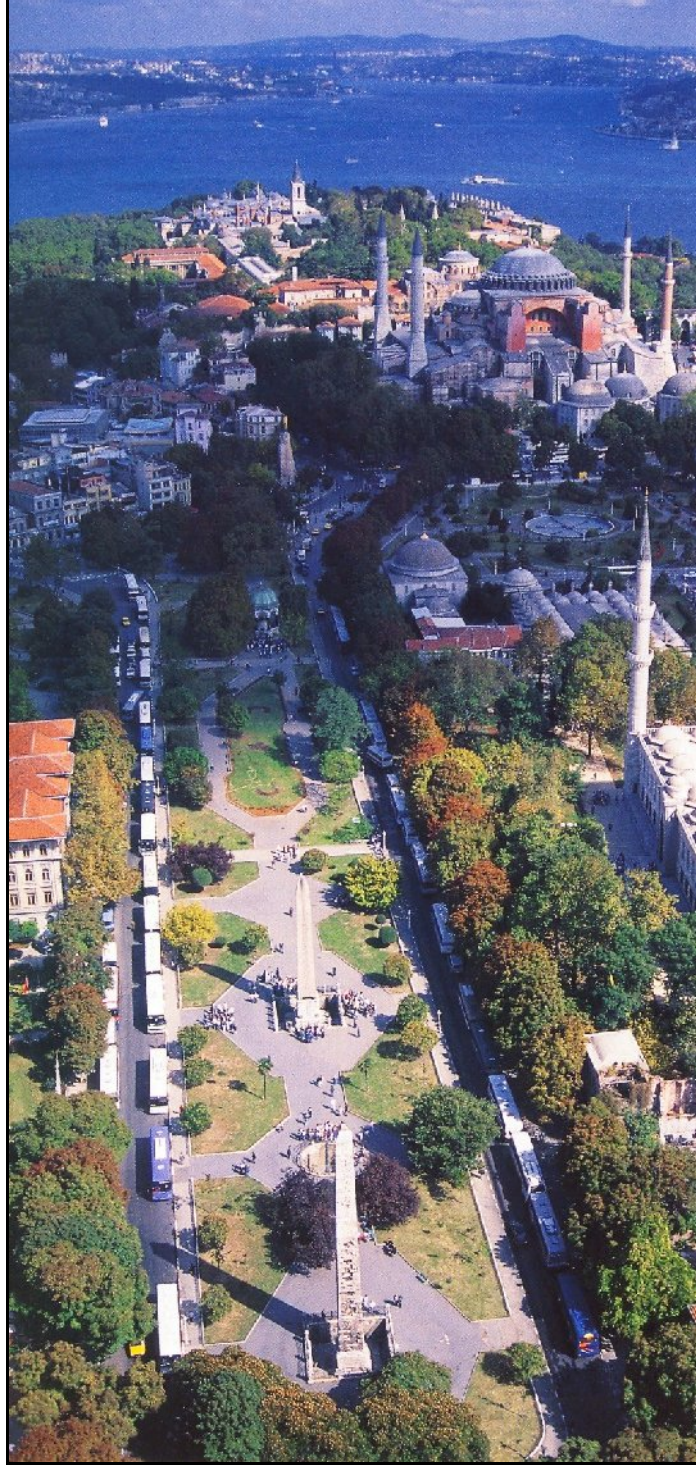
Yaklaşık 2700 yıllık bir tarihe sahip olan Tarihi Yarımada, dünyada eşine nadir rastlanan zengin bir kültürel mirasa sahiptir. Tarihi Yarımada'nın tamamı sit alanı

olarak ilan edilirken, aynı zamanda birçok bölgesi Unesco'nun "dünya kültür mirası" listesindedir. 1972'de hazırlanan 'Dünyanın Kültürel ve Doğal Mirası'nı Koruma Sözleşmesi' yürürlüğe girmiş ve tarih öncesinden 20. yüzyıla kadar geniş bir yelpazede yer alan, evrensel değer taşıyan anıt ve sitleri içeren dünya mirası listesi oluşturulmuştur. 1985 yılında Unesco tarafından İstanbul, beş bin yıldan daha uzun süreli yerleşim yerleri, arkeolojik, mimari ve şehircilik mirası ile öne çıkan küresel değerleri nedeni ile bu listeye dahil edilmiştir.

İstanbul 1985 yılından bu yana Tarihi Yarımada'da Sultanahmet Arkeolojik Parkı, Süleymaniye Camii ve çevresi Koruma Alanı, Zeyrek Kilise Camii ve Çevresi Koruma Alanı ve İstanbul Kara Surları Koruma Alanı olarak belirlenen 4 bölgeyle Dünya Miras Listesi'nde bulunmaktadır (Şekil 3.16).

İstanbul, Roma, Bizans ve Osmanlı dönemine ait birçok mimari eserleri barındırmaktadır. Tarihi Yarımada bölgesindeki en önemli sivil mimari örnekleri, özellikle en yoğun şekilde Zeyrek, Süleymaniye, Fener ve Balat çevresinde bulunan ahşap yapılarıdır. Sivil mimari örneklerine, çeşme, sebil, hamam gibi sayısız eser ilave edilebilir.

İlkçağın en güçlü duvarlarından biri olarak tanınan surlar, ilk olarak Byzantion kentini çevrelemesi için inşa edilmiştir. Şehrin genişlemesi ile kuzeye doğru geri çekilen surlar, günümüze kadar gelebilmiştir.

Şekil 3.16: Sultanahmet Arkeolojik Parkı (Hipodrom, Sultanahmet Meydanı, Ayasofya ve Topkapı Sarayı) (Anon, 2006)

Tarih Yarımada'daki mevcut dini tesis yapılarının büyük çoğunluğu Bizans ve Osmanlı döneminden kalan yapılardır. Hıristiyanlık Tarihi Yarımada'nın geçmişinde önemli bir rol oynamıştır. Doğu Roma ve Bizans İmparatorlukları yaklaşık beş yüzyıl boyunca

Tarihi Yarımada'da hüküm sürmüştür. Bu dönemlere ait eserlerin pek çoğu İstanbul'un Fethi ve Osmanlı İmparatorluğu öncesinde Bizans Döneminde yok olsa da günümüze önemli sayıda tarihi eser bırakmışlardır. Bu imparatorluklarda kalan mirasın üzerine kurulan ve gelişen Osmanlı İmparatorluğu'nun en önemli başkenti, inşa ettiği dini tesislerde kendinden önceki imparatorlukların bıraktığı mirastan da yararlanmıştı. Kimi Kilise ve diğer dini tesisler hiç bozulmadan, aynı fonksiyonları ile günümüze kadar gelirken, cemaati kalmamış bazıları da ya eklentilerle özgün yapısı kısmen korunarak ya da yıkılarak cami veya medreseye çevrilmiştir. Ayrıca gerek geçmiş çağlarda gerek Osmanlı döneminde İstanbul'da yaşanan büyük depremler ve yangınlar da bu tür dini eserlerin kısmen yok olmasına yol açmıştır. Cumhuriyet döneminde ise gerek 1940'lı yıllarda çıkarılan yasalar uyarınca vakıf eserlerinin ve arsalarının satışı ve konut yapma amacı ile üzerinde yer alan eserlerinin yıkımına olanak sağlanması, gerekse 1950'li yıllarda İstanbul'un imar hareketleri kapsamında açılan ana arterler ve caddeler, pek çok anıt eser nitelikli yapı, medrese, külliye, cami ve mescitlerin yok olmasına yol açmıştır (Anon, 2004).

Bizans Döneminin en önemli anıtları, 532-537 yılları arasında inşa edilen Ayasofya Müzesi (Hagia Sophia Kilisesi), 306-307 yılları arasında yapılan Hipodrome (Hipodrom-At Meydanı), 364-378 yıllarında inşa edilen Valens Kemer (Bozdoğan Kemer), 408-450 yılları arasında inşa edilen Hagios Andreas en te Krisei (Koca Mustafa Paşa Camii), 413 yılında inşa edilen Theodosios Surları, 450-453 yıllarında inşa edilen Blakhernae Kilisesi, 532 tarihli Hagia Irene Kilisesi (Aya İrini Müzesi), 527-565 tarihleri arasında inşa edilen St. Savior in Chora Kilisesi (Kariye Müzesi), 527-565 tarihleri arasında inşa edilen Bazilika Sarnıcı (Yerebatan Sarnıcı), 527-565 tarihleri arasında inşa edilen Philoxenus Sarnıcı (Binbirdirek Sarnıcı), 963-969 tarihlerinde inşa edilen Bukoleon Sarayı ve Limanı, 1125 tarihli Pantokrator Kilisesi (Zeyrek Kilise Camii) olarak sayılabilir. Ayrıca Ortodoksların merkezi olan Fener Rum Patrikhanesi de 1602 yılından beri bu bölgede bulunmaktadır.

Fatih Dönemi eserleri arasında en önemlileri ise Eski Saray (bugünkü İstanbul Üniversitesi), Yeni Saray (bugünkü Topkapı Sarayı) ve Fatih Camii Külliyesi sayılabilir.

Bu bölgede bulunan eserlerin bir kısmı tescilli eski eser olarak tanımlanmıştır ancak henüz tescil edilmemiş birçok eser daha olduğu bilinmektedir. Buna göre tescilli eserler ve sayıları şu şekildedir (Tablo 3.2).

Tablo 3.2: Tescilli eski eserlerin dağılımı (Planlama ve İmar Müdürlüğü, 2003)

Eski Eser Türleri	Eminönü	Fatih	Tarihi Yarımada
Anıt Eser	981	898	1879
Resmi Yapı	157	71	228
Sanayi Yapısı	0	11	11
Sivil Mimarlık Örnekleri	2030	2652	4682
Toplam	3168	3632	6800

3.1.2.9. Görsel Yapı

Tarihi Yarımada'nın görsel yapısı manzara noktaları ve siluet olarak iki başlık altında incelenecektir.

Manzara Noktaları: Tarihi Yarımada'nın jeomorfolojik yapısı ile bütünleşen tarihi yapılaşma, eşsiz bir siluet yaratmaktadır. Tarihi Yarımada'nın jeomorfolojik yapısının sağladığı önemli avantajlardan biri de çok sayıda manzara teraslarına ve bir noktadan çok geniş açığa uzak perspektiflere sahip bakış noktalarına olanak sağlamış olmasıdır. Tüm Sarayburnu ve Sultanahmet boyunca Boğaziçi, Anadolu ve Adalar'a Marmara Denizi'ne açılan manzara terasları vardır. Haliç boyunca da gerek sırt eteklerinde gerekse yamaçlarda hatta tüm kıyı boyunca biraz daha yakın manzaralı olmakla birlikte etkili manzara terasları bulunmaktadır. Uzak ve yakın perspektife hakim olmak bakımından en anlamlı noktalar kuşkusuz İstanbul'un sembolleşen tepeleridir. Bu tepelerle bütünleşen külliye ve camilerin her hangi birinin minaresinden İstanbul ve çevresinin görünüşlerini 360 derecelik açıda yakalamak olanağı vardır. Gerçekte Tarihi Yarımada, hemen her noktasında, yakın ve uzak perspektife giren tarihi eserleri, organik yol dokusunun yarattığı çok zengin, ritmik, canlı ve sürpriz etkisi güçlü mekanlar ve mekan sıralanışları ile bezenmiştir. Ancak, tüm bu bakış noktalarının ya da mekan dizilerinin potansiyel olarak çok güçlü olmasına karşın bugün için yeterince değerlendirilmemektedir. Örneğin, Sultanahmet yöresinde ancak sınırlı noktalardan dramatik uzak perspektif algılanabilmekte, bu yönden çok etkili olan Hipodrom

bitişindeki teraslar, kurumsal yapılaşma ile kapatılmış durumdadır. İmparator Sarayı Topkapı Sarayı terasları da düzenli tur ziyaretleri dışında açık değildir. Öte yandan Haliç yamaçları boyunca yer alan ve tepelerle de yer yer bütünleşen tarihi yapıların ve oturdukları önemli manzara teraslarının da görünümüne ve kullanıma yeterince açık değildir (Anon, 2004).

Siluet: Tarihi Yarımada, eşsiz doğal yapısı ve tarihi eserleri ile özellikle de bu iki öğenin anlamlı bütünleşmesinden sonucu oluşturduğu siluet ile İstanbul'a büyük bir değer kazandırmıştır. Sarayburnu kesiminde yer alan Topkapı Sarayı, Sultanahmet Camii ve bu alandan başlayarak Edirnekapi'ya kadar sırt boyunca sıralanan tepeler ve bu tepelerle bütünleşen camiler ve çok sayıdaki minareleri eşsiz bir siluet oluşturmaktadır (Şekil 3.17).

Şekil 3.17: Tarihi Yarımada'dan bir siluet görünümü (www.wowturkey.com)

Tarihi Yarımada 7 tepe üzerine kurulmuştur. Hemen hemen her tepenin üzerinde çok önemli bir anıtsal yapı yer almaktadır. Bu anıtların her birinin bir tepe üzerinde oluşu o tepeleri yükseltir ve daha da belirginleştirir. Ancak bu tepeleri asıl belirginleştiren unsurlar, eteklerden anıtsal yapıya doğru yükselen ve onu saran sivil mimari örnekleridir.

Bizans'ta "Manastır-Kilise", Türklerde "Küllüye" biçiminde yapıların egemen olduğu, tarihin derinliklerinden gelen evrensel doruklara anıt yapma geleneğini yaşatan

Megaralılar, Romalılar, Bizanslılardan sonra Türkler elinde “siluet” olgusuna dönüşmüş; özellikle Türkler geliştirdikleri “yatay kubbe – düşey minare” yapıları ile siluet ögesinin tüm olanaklarını ortaya sererek hem mimarlığı, hem şehirciliği doruklara ulaştırmıştır (Şekil 3.18).

Şekil 3.18:Yavuz Selim Camii minaresinden görünüm

İstanbul silueti, şehrin büyük felaketler (ayaklanma, deprem, yangın, imar hareketleri, vb) geçirmesine rağmen hafif bozulmalarla bugüne kadar korunmuştur.

H. Prost iki boyutlu siluet üzerinde durmuş, +40 rakımda görsel eşikler yapmak üzere onu korumuştur. Prost'un getirmiş olduğu 40 kotu kısıtlaması İstanbul'un eşsiz siluetinin korunması açısından alınmış çok önemli bir karardır. Prost'un amacı, 40 kotundan sonra yapılacak binaları bir disiplin içine almak, bina arsa oturumları ile kat adedini kısıtlayarak, yüzyıllardan beri bozulmadan gelen İstanbul siluetini korumaktı.

Prost planında +40 kotu üzerindeki yapılanmaya getirilen sınırlandırma, istenen düzeyde gerçekleşmiş olmasa bile, doğal forma bağlı gelişme koşullarının etkinliğini göstermesi bakımından ilginç bir örnek olmuştur (Anon, 2004).

3.1.2.10. Ulaşım Durumu

Haliç çevresi ile Tarihi Yarımada'da başlayan ilk yerleşimler zaman içinde deniz ulaşımının sağladığı olanakla Boğaz kıyılarında birbirinden kopuk köyler şeklinde gelişim göstermiştir. Daha sonra doğu-batı yönünde olmak üzere Marmara denizi boyunca lineer bir büyüme gösteren kentin bu şekilde genişlemesinde topoğrafik özellikleri yanında her iki yakada sahil boyunca mevcut olan demiryolu hattı ile E-5 karayolunun sağladığı ulaşım kolaylıkları da etkili olmuştur.

Tarihi Yarımada'daki hükümet merkezine gidip gelme ihtiyacı ulaşım sisteminin erken gelişmesine yol açmıştır. Düzenli vapur seferlerinin 1851'de başlamasına kadar, kent sahilleri arasındaki ulaşım kayık ve mavnalarla sağlanmaktaydı. Eminönü merkez olmak üzere kayıklarla Galata tarafına, Haliç'in köyleri arasında ve Boğaz'ın iki yakasındaki köylere seferler düzenlenmekteydi. Kayık trafiğinin en yoğun olduğu hat, Galata – Eminönü arasındaydı.

Karayolu sistemi tarihsel süreç içerisinde incelendiğinde; Divanyolu şehrin tarihi yapısını teşkil eden ilk yol sistemidir ve ikiye ayrılmaktadır:

Divanyolu ; Sultanahmet – Aksaray – Belgrad Kapısı aksı

Divanyolu ; Sultanahmet – Fatih – Edirnekapı aksı

I. Derece yollar;

Bu yolların önemli bir özelliği, tarihi gelişim süreci içinde şehrin çarşı alanını oluşturmasıdır. Bizans devrinde çarşı alanı, Ayasofya yakınlarından başlayıp, Divanyolu ve Çemberlitaş'ı takiben Beyazıt ve Şehzadebaşı'na, buradan Fatih Camii'nin bulunduğu bölgeye kadar uzanmaktaydı. Ayrıca Beyazıt'tan sonra Aksaray-Koska'ya doğru da çarşı dokusu uzanmaktaydı. Yine çarşının bir kısmının Kapalıçarşı'nın bulunduğu alanın bir bölümünü içine almaktadır.

II. Derece Yollar;

Şehrin tarihi dokusu üzerinde daha sonradan yapılmış yol sistemidir. (Divanyolu ile bağlantılı, şehrin batıya açılan ışımsal yollarını kapsamaktadır)

a. Vatan Caddesi (Sulukule Kapısı – Aksaray Meydanı)

- b. Millet Caddesi (Topkapı - Aksaray Meydanı)
- c. Silivrikapı-Cerrahpaşa Caddesi (Silivrikapı- Aksaray Meydanı)

III. Derece Yollar;

Tarihi doku içinde yer alan ve planlama süreci içinde oluşmuş olan sokaklardır. II. Derece yollara bağlanan ve bu yollarla yapı adalarının mahalleleri oluşturduğu akslardır.

1825'den itibaren Tarihi Yarımada'nın ulaşım sürecini şu şekilde açıklanabilir:

1825'e kadar İstanbul'da yaya egemenliği hakim olup, faytona binmek sadece padişahın imtiyazı idi. 1830 yılından itibaren ilk toplu taşıma örneği olarak deniz ulaşımında kayıklar kullanılmaya başlandı. 1831 yılında yaya egemenliğinin devam etmekte ancak Tanzimat sonrası her köşede fayton kiralamak mümkün olmaktaydı. 1836 yılında III. Selim tarafından imar plan çalışmaları başlatıldı. İstanbul'un ilk imar planını yapan Moltke, planında Azapkapı-Unkapanı arasına yaya köprüsü önerdi ve bu köprü yapıldı. 1845 yılında ise Karaköy ile Eminönü arasına ilk ahşap köprü yapıldı. 1851 yılında kent içi vapur işletmesi olan Şirket-i Hayriye kuruldu. 1852 yılında Ayvansaray-Hasköy arasında köprü yapıldı. 1864 yılında Galata Surları'nın yıkımı ve büyük Hocağa yangını sonrasında Divan yolu, araçlarının geçişini sağlamak amacıyla 19 m'ye genişletildi. 1869 yılında Kabataş-Üsküdar arasında arabalı vapur çalışmaya başladı. İstanbul'da toplu taşımacılığa yönelik ilk sözleşme imzalandı. Dersaadet tramvay şirketi kuruldu ve 1. etapta açılması planlanan 4 hat için güzergahlar; 1.Azapkapı-Galata-Fındıklı-Kabataş-Ortaköy, 2. Eminönü (Köprü tahta olduğu için henüz geçilmiyor)-Babiali- Soğukçeşme- Divanyolu-Aksaray-Yusufpaşa Çeşmesi, 3. Aksaray-Samatya-Yedikule, 4. Aksaray-Topkapı olarak önerildi. 1869 yılında Eugene- Henry Gavand'ın İstanbul İmar Planı Çalışmaları başladı. 1872 yılında 18 m genişliğinde Unkapanı Köprüsü yapıldı. Rumeli Demiryolları Şirketi tarafından Sirkeci-Hadımköy banliyö hattı işletmeye açıldı. Azapkapı-Beşiktaş ile Eminönü-Aksaray hatlarında 6 tramvay işletmeye açıldı. Günde ortalama 17.000 yolcu taşıyordu. 1876 yılında Eugene-Henry Gavand tarafından projelendirilen İstanbul metro önerisi ile Yedikule-Sarayburnu arasında liman önerisi getirildi. 1878 yılında 14 metrelik Galata Köprüsü yapıldı (Şekil 3.19). 1908 yılında İstanbul'a ilk araba getirildi. 1911 yılında "Osmanlı İmparatorluğu İstanbul Şehri Metropolitan Demiryolu Projesi" adı ile Beyazıt-Şişli arasında metro

önerisi getirildi. 1912 yılında Şirket-i Hayriye'nin 25 gemiden oluşan filosu ile günlük denizyolunda taşınan yolcu sayısı yaklaşık 49.000 idi. Galata Köprüsü çift hatlı tramvayın geçebilmesi için genişletildi. 1926 yılında şehir içinde ilk otobüsler işlemeye başladı. 1927 yılında İstanbul Tramvay Şirketi 320 vagonla 31 km 230 m'lik bir şebekede günde ortalama 183.000 yolcu taşıyordu. Sirkeci-Yeşilköy Banliyö Hattı'nda günde ortalama 11.800 kişi yolculuk ediyordu. 1929 yılında Fatih-Edirnekapı hattı işletmeye açıldı. 1935 yılında Tramvay güzergahı, Rumeli yakasında 35 km 448m ve Anadolu yakasında 23 km 950 m ile ilk şebekeye sahipti. 97 adet halk otobüsü güzergahları belirlendi: Taksim-Yenimahalle, Sirkeci-Bakırköy, Sirkeci-Rami, Sirkeci-Koca Mustafa Paşa, Keresteciler-Eyüp. 1936 yılında Prof. Henri Prost İstanbul'un nazım planını hazırlamak üzere çalışmaya başladı. 1945 yılında kent içi toplu taşıma yapan şirketler devleştirildi. Şirket-i Hayriye hükümetçe satın alındı. Deniz yolları Umum Müdürlüğü Şirket-i Hayriye'ye son verdi. 1950 yılında Sirkeci-Karaköy ve Kartal-Yalova arabalı vapur hattı açıldı. Başbakan Adnan Menderes'in imar operasyonları ve kent içi ulaşımın motorlu araçlara yönlendirme süreci başladı. 1956 yılında Sirkeci-Halkalı banliyösü elektrikli olarak işletmeye açılmıştır (27.6 km).

Şekil 3.19: 1900 yılında Eminönü'nden Galata Köprüsü görünümü [Foto: Römmeler&Jonas, (Nuhoğlu ve Çolak, 2007)]

Başbakan Adnan Menderes'in trafiği rahatlatmak uğruna yolları genişletmesi ve tarihi dokuyu tahrip ederek 30 m ve 50 m genişliğinde yeni yollar açması yine bu tarihtedir. Araba merkezli kent içi ulaşımı destekleyen uygulamaların başlıcaları, Millet Caddesi, Ordu Caddesi, Vatan Caddesi, Londra Asfaltı, Beşiktaş, Yıldız, Zincirlikuyu Asfaltı, Hacı Osman Bayırı, Bağdat Caddesi ve Haydarpaşa'dır (Şekil 3.20). 1959 yılında Sirkeci-Kadıköy arabalı vapur hattı açıldı. 1961 yılında İlk trolleybüs trafiğe çıktı, Eminönü-Topkapı hattına ilk trolleybüs güzergahı. Avrupa yakasında tramvaylar ulaşımdan kaldırıldı. 1971 yılında Üçüncü Haliç Köprüsü törenle hizmete girdi. 1986 yılında hafif metro sisteminin temeli atıldı. 1987 yılında deniz otobüsleri çalışmaya başladı. 1988 yılında Aksaray-Kartaltepe hafif metro hattının açıldı ve bu hat daha sonra ve Esenler'e kadar uzatıldı. 1989 yılında Hızlı tramvay hattı, 1990 yılında ise Aksaray-Topkapı otobüs yolu güzergahı işletmeye açıldı. 1992 yılında Sirkeci-Aksaray-Topkapı otobüs özel yolu güzergahı yerine 10.7 km'lik çağdaş tramvay hattı uygulanmaya başladı. Galata Köprüsü yandı. Yeni Galata Köprüsü trafiğe açıldı. 1996 yılında Sirkeci-Eminönü çağdaş tramvay istasyonlarının tamamlandı. 1997 yılında Büyükşehir Belediyesi ve İTÜ işbirliği ile 1/50.000 Nazım İmar Planı verileri baz alınarak 2010 yılı hedefli İstanbul Ulaşım Master Planı çalışmasına başlandı (Üstündağ, 2000).

Şekil 3.20: Vatan Caddesi'nin açılması (Güler, 1995)

Günümüzde ise Tarihi Yarımada, İstanbul metropoliten alanının ticaret, kültür, turizm merkezi olması sebebiyle ulaşım açısından da odak noktasını teşkil etmektedir. Hem karayolu hem demiryolu hem de denizyolu açısından önemli bir merkez konumundadır. TEM ve E-5 bağlantıları ile direk ilişki içinde olması karayolu ile Tarihi Yarımada'ya ulaşımı cazip hale getirmektedir. Demiryolunun son durağı ve Avrupa yakasının en önemli istasyonunun Sirkeci'de yer alması ve bu noktadan metropolün birçok noktasına denizyolu veya karayolu ile ulaşma imkanlarının olması demiryolu hattının da önemine işaret etmektedir. Yine denizyolu ulaşımının Eminönü ve Yenikapı'daki iskele alanları hem şehir içi hem de şehirlerarası ulaşımında en önemli iskeleler olarak göze çarpmaktadır. Bu açıdan değerlendirildiğinde Tarihi Yarımada'nın ulaşım açısından çok önemli ve stratejik bir odak teşkil ettiği açık olarak görülmektedir (Şekil 3.21).

Şekil 3.21: Eminönü Meydanı ve ulaşım özellikleri

Tarihi Yarımada genelinde karayolu ulaşımı değerlendirildiğinde; Aksaray ile Topkapı ve Bayrampaşa arasında yer alan ve uzantıları E-5 ile TEM Bağlantı Yollarına ulaşan Vatan ve Millet Caddeleri; Şehzadebaşı ile Edirnekapı arasında bulunan ve devamında Sultançiftliği'ne kadar uzanan Fevzipaşa Caddesi; Unkapanı ile Yenikapı arasında hizmet veren ve Unkapanı Köprüsü ile Taksim'e uzanan Atatürk Bulvarı ile Mustafa Kemal Caddesi; Yedikule, Yenikapı, Sirkeci, Unkapanı, Ayvansaray arasında Tarihi Yarımada'nın çevresinde ring oluşturan ve devamında Bakırköy'e ve Alibeyköy'e ulaşan Sahil Yolu (Kennedy Caddesi) birinci kademe yollar olarak belirlenmiştir.

Birinci kademe yollar 103,6 hektarlık bir alanı kaplamakta ve tüm ulaşım üst yapılarının % 25,1'ini oluşturmaktadır.

İkinci kademe yollar; Eminönü İlçesi'nde, Aksaray'dan başlayıp Beyazıt'ta son bulan Ordu Caddesi ve Yeniçeriler Caddesi; Şehzadebaşı'nı Süleymaniye'ye bağlayan Şehzadebaşı, Vezneciler, Bakırcılar, Fuatpaşa ve Ord.Prof. Cemal Birsnel Caddeleri; Sirkeci ile Küçük Ayasofya arasında hizmet veren Bab-ı Ali, Ankara, Klod Farer, Peykhane, Nakilbent ve Aksakal Caddeleri; Binbirdirek ile Yenikapı arasında yer alan Hayriye Tüccari, Türkeli, Çifte Gelinler, Piyer Loti Caddeleri; Laleli Bölgesi'nde yer alan Aksaray, Mesih Paşa, Koca Ragıp Paşa, Genç Türk, Vidinli Tevfik Paşa, Büyük Reşit Paşa Caddeleri; Fatih İlçesi'nde, Fevzipaşa Caddesi ile Sahil Yolu arasında bağlantıyı sağlayan Yavuz Selim ve Haliç Caddeleri; Karagümrük ile Fatih arasındaki bağlantıyı sağlayan Draman, Fethiye ve Salma Tomruk Caddeleri ile Bali Paşa, Sarı Güzel ve Kızanlık Caddeleri; Fevzipaşa ve Vatan Caddeleri arasındaki bağlantıyı sağlayan Akşemsettin ve Akdeniz Caddeleri; Vatan ile Millet Caddeleri arasındaki bağlantıyı sağlayan Oğuzhan ve Molla Fenari Caddeleri; Millet Caddesi ile Sahil Yolu arasındaki bağlantıyı sağlayan Kızıl Elma, Etyemez ve Namık Kemal Caddeleri; Aksaray ile Yedikule arasında yer alan Küçük Langa, Samatya, Org. Nafiz Gürman, İmrahor İlyas Bey ve Yedikule Caddeleri olarak belirlenmiştir. İkinci kademe yolların alansal büyüklüğü 31,8 hektar olup toplam ulaşım üst yapıları içindeki payı % 7,7 seviyesindedir.

Birinci ve İkinci kademe yolların haricindeki yollar üçüncü kademe yol olarak belirlenmiştir. Bu yollar, Fatih İlçesi'nde ızgara dokunun yer aldığı alanlar haricinde, genel olarak topoğrafik koşullar, tarihi doku gibi sebeplerle düzgün bir yol profili ve sürekliliği olmayan niteliktedir. Üçüncü kademe yolların toplamı 222,3 hektar olup tüm ulaşım üst yapıları içindeki oranı % 53,9 seviyesindedir.

Tarihi Yarımada'da eski sokak dokusunun korunduğu Fener, Balat, Zeyrek, Cibali, Silivrikapı, Mevlanakapı, Yedikule, Samatya, Süleymaniye, Hanlar Bölgesi, Cankurtaran, Sultanahmet, Gedikpaşa ve Kumkapı çevresinde, organik sokak dokusunun yanında çıkmaz sokaklar da dikkati çekmektedir. Tarihi Yarımada'nın ve organik sokak dokusuna sahip bölgelerin karakteristik özelliği olan çıkmaz sokaklar,

Tarihi Yarımada genelinde 395 adet olup alansal dağılımı 7,4 hektar ve ulaşım üst yapıları içindeki payı ise % 1,8 dir.

Yaya yolları olarak belirlenmiş alanlar, planlı yaya güzergahları niteliğinde olmayıp, genellikle taşıtın giremediği, eğimli, merdivenli ve dar sokakları ifade etmektedir. Özellikle Hanlar Bölgesi ve çevresinde yaya yolu olarak gözüken sokaklar bu niteliktedir. Yaya yollarının toplam alansal büyüklüğü 10,3 hektar ve ulaşım üst yapıları içindeki payı % 2,5 civarındadır (Anon, 2004).

3.1.3. Tarihi Yarımada’da Gerçekleştirilen Haritalama Çalışmaları

Tarihi Yarımada Bölgesi için geçmişten günümüze çok çeşitli haritalama çalışmaları gerçekleştirilmiş olup, bu haritaların bir kısmı günümüze kadar ulaşabilmiş ancak bir kısmı ise ulaşamamıştır. Günümüze kadar ulaşabilen en önemli haritalar Goad Haritaları, Alman Mavileri, Necip Bey Haritaları, Müller Wiener Haritası, Ekrem Hakkı Ayverdi Haritaları, Pervititich Haritaları, Suat Nirven Haritaları ve Eski Kadastral Haritalar olarak sayılabilir.

3.1.3.1. C. E. Goad Haritaları

1904 – 1906 yılları arasında C. E. Goad Sigorta Şirketi tarafından hazırlanan, Yangın Sigortası haritalarıdır. 1/600 ölçekli bu haritalarda binaların işlevi, yapıldıkları malzemeler gibi özellikleri hakkında bilgi verilmektedir. 1/3600 ölçekli anahtar paftaları olan bu harita 3 parçalı yapılmıştır. Birinci parça Tarihi Yarımada’nın Sirkeci’den Cibali’ye kadar uzanan kesimi ile Beyazıt Camisine kadar olan kısmını kapsamaktadır. İkinci parça Pera ve Galata’yı; üçüncü parça Haydarpaşa ve Moda’yı kapsamaktadır.

3.1.3.2. Alman Mavileri

1909 – 1913 yılları arasında kent planlama amacıyla İstanbul’a davet edilen Bouvard’ın isteği üzerine yaptırılan bu harita alım işi, Halil Ethem Bey’in Şehreminliği döneminde Fransız Topoğrafya Cemiyetine ihale edilmiş, harita alım işi sürecinde I. Dünya Savaşı’nın çıkması üzerine bu iş bir Alman firması tarafından yürütülmüştür. 27.000 hektar alanda hazırlanmış olan 1/500, 1/1000 ve 1/2000 ölçekli bu haritalar, haritacılar arasında Alman Mavileri diye bilinen haritalardır (Tekeli, 1993). Haritaların üzerindeki

yazıları Fransızca olup, haritalarda sokaklar, yapı adaları ve kamu binaları oldukça detaylı gösterilmiştir. Haritalarda eşyükselti eğrileri yoktur ve parsel düzeyinde bilgi bulunmamaktadır.

3.1.3.3. *Necip Bey Haritaları*

1918 yılında İstanbul Şehremaneti Harita Müdürü Necip Bey tarafından çizilen 1/5000 ölçekli topoğrafik kent haritasıdır. Osmanlıca olan bu haritada Aksaray, Gedikpaşa, Mercan yangın yerlerini, bostan alanlarını, anıtsal yapıları, cadde ve sokak isimlerini de görmek mümkündür.

3.1.3.4. *Muller Wiener Haritası*

1/10 000 ölçekli bu haritada İstanbul'un adeta bir topografyası çıkarılarak; Bizans ve Osmanlı Dönemine ait anıtsal niteliği olan yapılar orijinal yerlerinde işaretlenmiştir. Harita üzerinde Sur içinde kalan tüm Bizans yapıları ile Sur içi ile birlikte Eyüp, Galata, Üsküdar ve Boğaziçi kesimlerindeki Bizans ve Osmanlı yapıları görülmektedir. "İstanbul Topografyası Üzerine Resimli Lügat" adını taşıyan kitabın eki olan bu harita 1976–1988 yılları arasında Alman Arkeoloji Enstitüsü İstanbul şubesi 1.direktörü olarak görev yapan arkeolog Wolfgang-Müller Wiener tarafından hazırlanmıştır. Bu eserde birçok yapının günümüze kadar geçirdiği aşamalar ve mevcut durumlar hakkında bilgi, daha detaylı harita ve fotoğrafa yer verilmiştir.

3.1.3.5. *Ekrem Hakkı Ayverdi Haritaları*

1875 – 1882 yılları arasında subay mühendisler tarafından çizilen ve daha sonra Ekrem Hakkı Ayverdi tarafından yayınlanan 1/2000 ölçekli haritalardır. Ayverdi, orijinali Osmanlıca olan bu haritalarda Türkçe okunuşlarını da belirtmiştir. Sur içini kapsayan bu haritalarda cami, mescit, türbe, hamam, fabrika, medrese, sarnıç vb. tarihi yapıların adlarını, sokak ve cadde adlarını bulmak mümkündür.

3.1.3.6. *Pervititch Haritaları*

1922 – 1945 Yılları arasında Türkiye Sigortacılar Daire Merkezi için Topograf Mühendis Jacques Pervititch tarafından hazırlanan sigorta haritalarıdır. Kent dokusunun ve yapıların genel özelliklerini anlatan, ortadan kalkmış birçok yapının yerini ve konumunu öğrenmek bakımından çok faydalı olan bu haritalar 1/2000, 1/1000, 1/500 ve

1/250 ölçeklidir. Çoğunluğu 1/500 ölçekli olan haritalarda bina cinsleri değişik renkler kullanılarak ifade edilmiş, kat adetleri belirtilmiş ayrıca sokakların birbirleri ile kesiştikleri noktaların deniz seviyesinden olan kotları belirtilmiştir.

Pervititch haritalarının Tarihi Yarımada ile ilgili olanları şunlardır:

- 1922-1923 tarihli haritalar; 1/2000 ölçekli Beyazıt, Nişanca, Çemberlitaş, K.Ayasofya bölgeleri ile 1/500 ölçekli Gedikpaşa, Kumkapı, Emin Sinan, Kadırga, Nişanca, Küçük Ayasofya ve Tülbentçi mahallerini kapsamaktadır.
- 1928-1929 tarihli haritalar; 1/1000 ölçekli Balat, Fethiye, Kesmekaya, Kariye, Edirnekapı, Karagümrük ve Yavuz Selim bölgeleri ile 1/500 ölçekli Fener, Küçük Mustafa Paşa, Balat gibi semtleri kapsamaktadır.
- 1932-1933 tarihli haritalar; 1/1000 ölçekli Zeyrek, Vefa, Unkapanı ile 1/500 ölçekli Unkapanı semtlerini kapsamaktadır.
- 1934-1936 tarihlerinde telif edilmiş haritalar;1/1000 ölçekli Koska, Langa, Nişanca, Cerrahpaşa bölgeleri ile 1/500 ölçekli Şehzadebaşı, Baba Hasan, Kemalpaşa, Aksaray, Vezneciler,Beyazıt,Aksaray Valide Sultan, Yenikapı gibi mahalleleri kapsamaktadır.

1940-1943 tarihlerinde telif edilen haritalar; 1/500 ölçekli Eminönü, Mercan, Sarıdemir, Timurtaş, Zindankapı, Yavuz Sinan, Mahmutpaşa, Süleymaniye, Tahtakale, Daya Harun ile 1/250 ölçekli Zinkankapı, Yemişkapı, Ahi Çelebi ve Rüstempaşa mahallelerini kapsamaktadır.

3.1.3.7. Suat Nirven Haritaları

Pervititch Haritaları sonrasında 1946 – 1950 yılları arasında Suat Nirven tarafından yapılmış olan 1/500 ölçeğindeki renkli baskılı haritalar Beyoğlu, Galata, Karaköy ve Tarihi Yarımada'nın bir kısmını kapsamaktadır. Haritalar 20 adet olup, adı geçen bölgelerin tümü için yapılamamıştır. Tarihi Yarımada'nın Sultanahmet – Cankurtaran kısmı için çalışılmıştır.

3.1.3.8. Taş Basmalı Haritalar

Ocak 1964 - Şubat 1965 tarihleri arasında Behçet Ünsal tarafından 1/2000 ölçekli olarak hazırlanmış bu haritalar 9 paftadan oluşmaktadır. Bu haritalar, Tarihi Yarımada'nın tamamını oluşturmamaktadır.

3.1.3.9. 1965 Tarihli Halihazır Haritalar

1965 yılına ait halihazır haritalar, toplam 7 paftadan oluşmakta ancak Tarihi Yarımada'nın tamamını oluşturmamaktadır.

3.1.3.10. 1999 Tarihli Halihazır Haritalar

1999 tarihli halihazır haritalar, 1996 yılında çekilen renkli hava fotoğraflarından, 1998 yılında onaylanan fotogrametrik yöntem ile üretilen 1/5000 ve 1/1000 ölçekli sayısal ortofoto haritalardan hazırlanmıştır. Bu halihazır haritalar 1/1000 ölçekte Eminönü İlçesi 22 ve Fatih İlçesi 41 paftadan, 1/5000 ölçekte ise Eminönü İlçesi 2, Fatih İlçesi ise 8 paftadan oluşmaktadır.

3.1.4. İstanbul Tarihi Yarımada Yeşil Alanlarına İlişkin Planlama Süreci

İstanbul'un, Türkiye ölçeğinde doğal ve kültürel kaynaklar bakımından ve ekonomik açıdan taşıdığı önem, yerleşme kararlarının, ulusal çapta çözülmesi gereken bir sorun niteliğine bürünmesi sonucunu doğurmuştur.

Bir yandan farklı üretim biçimlerinin, tarihi, kültürel kalıtlarının beraberce ve iç içe varlığını sürdürmesi, diğer yandan üretimde meydana gelen değişmelerin, kültürel ve teknolojik sonuçlarıyla şehir fonksiyon ve dokusunda meydana getirdiği derin değişimlerin ortaya çıkardığı sorunlar, İstanbul ile ilgili planlama olayının, çeşitli devirlerde, önemle üzerinde durulması zorunluluğunu getirmiştir.

Atlı araba döneminin geride kalarak, motorlu araçların yoğunlaşması, ulaşım arterlerine nicel ve nitel zorlamalar getirmiştir. Ağır bir gelişim gösteren sanayinin şehir dokusunda meydana getirdiği önemli değişimler ve buna bağlı olarak, altyapı ve ulaşım sistemlerinde ortaya çıkan yeni ihtiyaç ve araçların fonksiyonuna uygun bir şehirsal dokunun gerekliliği, yeni planlama tekniklerini ve şehirsal planlama çalışmalarını zorunlu kılmıştır.

Tanzimatın ilanından II. Meşrutiyete kadar uzanan sürede, kentin gelişmesi, büyük yangın alanları ve yeniden yerleşmeye açılacak alanlar için yapılan mevzii planlar ve Ebniye Nizamnamelerinin uygulanmasıyla yönlendirilmeye çalışılmıştır. Kentin yapısı,

kentin tümünü kapsayan bir planın uygulanmasıyla değil, parça parça yapılan, mevzii planların mozaikler halinde yan yana gelmesiyle dönüşmüştür (Tekeli, 1993).

İstanbul'un planlama süreci II. Mahmut dönemi 1836-1837 yıllarında, Von Moltke tarafından, 1/25.000 ölçekli harita üzerinde İstanbul'un ilk imar planının yapılması ile başlamıştır. Yine bu dönemde, çeşitli yabancı mühendis ve firmalar tarafından tünel, liman ve Boğaz köprüsü teklifleri hazırlanmıştır. Ayrıca, II. Abdülhamit döneminde, Arnodin ve Bouvard'ın da İstanbul için projeleri olmuş ancak bu projeler de uygulanmamıştır.

1848 ve 1849 yıllarında Meclis-i Ebniye'ce sadece İstanbul'da uygulanmak üzere Ebniye Nizamnameleri hazırlanmıştır. 1855 yılından sonraki büyük yangın alanlarında, bu nizamnameler uygulanarak, yangın yeri planları yapılmıştır (Tekeli, 1993).

Diğer yandan 1855'te kurulan İstanbul Belediyesi, bütün bu olguların zorlamasıyla, sokakları genişletmek, parklar açmak, yapıların kagir inşa edilmesini sağlamak gibi imar hareketlerini gerçekleştirmek ve yeni ile eskinin girişiminin ortaya çıkardığı sorunları karşılamak görevlerini yüklenmiştir.

Önceleri yabancı mühendislerce yapılan Ebniye Nizamnameleri kapsamında yapılan planlar, kısa bir süre sonra Mühendishane'den yetişen harita subaylarınca yapılmaya başlanmıştır. 1863 yılında Ebniye ve Turuk Nizamnamesi yürürlüğe konulmuş olup bu yeni nizamnamede ilk kez kentsel altyapıdan söz edilmekte, yangın yerlerindeki planlamada mülkiyetin yeniden düzenlenmesine olanak sağlamaktaydı. Bu nizamname 1864 yılında çıkan, Sirkeci'den Kumkapı'ya kadar uzanan alanda 3500 binayı yakan Hocapaşa yangınının yerinin yeniden imarında uygulamaya konulmuştur (Tekeli, 1993).

II. Abdülhamit döneminde de kentin yapılanması benzer mevzii planlarla benzer biçimde denetlenmeye çalışılmış ve 1882 yılında Ebniye Kanunu çıkarılmıştır.

1902 yılında tasarlanan Bouvard'ın projesi İstanbul için tamamen yeni bir imaj öneriyordu. Fransız mimar İstanbul'un bazı muteber mekanlarında beaux-arts ilkelerini kent dokusuna uygulayarak, düzenlilik, simetri, anıtların meydana çıkarılması ve temaşa

alanlarının açılması gibi uygulamalara gitmiştir. Bouvard'ın İstanbul'da yeniden planlama alanı olarak At Meydanı, Beyazıt Meydanı, Yeni Camii Meydanı ve Galata Köprüsü gibi alanları çizmiştir.

1908 yılında, II. Meşrutiyetin ilanından sonra Bouvard İstanbul'a yeniden davet edilmiştir. Bu kez İstanbul'a gelen Bouvard, incelemeler yaptıktan sonra, kentin yeterli duyarlılıkta ve ölçekte haritası olmadan plan yapılamayacağını bildirmiştir (Tekeli, 1993).

Bunun üzerine 1910 yılında Alman Mavileri adıyla bilinen haritaların alım işleri başlamış oldu. 1919 yılında tamamlanan bu haritaların alımı sonrasında 1922 yılında İstanbul hükümetinin izniyle inşaat ve Keşfiyat A.Ş. yeni alanların haritalarının alımına başladı. Bu iş de 1940 yılında tamamlanmış ve bu haritalar Pervititich haritaları diye bilinen kadastro planlarına altlık olarak kullanılmıştır (Tekeli, 1993).

1930'lu yılların ilk yarısı Cumhuriyetin Osmanlı döneminden kalan tüm kent yönetimi ve imar yasalarının değiştiği yıllar olmuştur. 1930 yılında çıkarılan 1580 sayılı Belediyeler ve 1593 sayılı Umumi Hıfzısıhha Kanunları, 1933 yılında çıkarılan Belediyeler Bankası Kanunu, 1933 yılında Ebniye Kanununun yerine geçmek için çıkarılan Yapı ve Yollar Kanunu ve nihayet 1934 yılında çıkarılan Belediye İstimlak Kanunu yeni bir kentsel yönetim çerçevesi oluşturuyordu. 1580 ve 1593 sayılı yasaya göre belli bir büyüklüğün üstündeki belediyelerin plan yapması yada yaptırması zorunluluğu getirilmişti (Tekeli, 1993).

Böylece çeşitli dönemlerde İstanbul planlaması ile ilgili çalışmalar sürüp gitmiştir. Tarihi Yarımada için yapılan plan çalışmalarından ilki Von Moltke tarafından 1837'de yapılan plandır. Bundan sonra Marie De Lavnay (1864), Carl Ch. Lörcher (1922-1928), Herman Elgötz (1933), Alfred Agache (1933), Jack H. Lambert (1933), Henri Prost (1936), Martin Wagner (1938), Piccinato (1960) ve 1960 sonrasında da Türk plancıları tarafından yapılmış plan çalışmaları mevcuttur.

1837 yılından günümüze dek Tarihi Yarımada için yapılmış planlama çalışmaları kronolojik olarak şu şekilde sıralanabilir (Tablo 3.3).

Tablo 3.3: Günümüze kadar Tarih Yarımada için yapılan planlama çalışmaları (Anon,2004)

Tarih	Yapılan Çalışmalar
1836–1837	Von Moltke Planı
1864	Marie De Lavnay Planı
1869	Eugene-Henry Gavand'ın İstanbul İmar Planı Çalışmaları
1922–1928	Carl Ch. Lörcher Planı
1923	Alman şehircilik uzmanı Dr. Rahtree İstanbul yakasının imar planı yaptı
1933	Herman Elgötz Planı
1933	Alfred Agache Planı
1933	Jack Lambert Planı
1936	Henri Prost Planı
1937	Martin Wagner Planı
1952–1956	Müşavirler Heyeti Dönemi Planı
1956	Prof. Hans Högg Planı
1958–1960	İller Bankası+İstanbul Planlama Müdürlüğü+Prof. L. Piccinato Planı
1959	UIA Şehircilik Komitesi Başkanı Andre Gutton Planı
1964	1/5000 Ölçekli Sur İçi Nazım İmar Planı
1971	Büyük Nazım Planı Raporu
1990	Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı (Prof. Dr. Gündüz Özdeş Planı)
02.11.1990	1/5000 ölçekli Özdeş Planı'nın onanması
11.01.1991	Mimarlar Odası ve bir grup İTÜ öğretim üyesinin plana itiraz dilekçesi vermesi
10.05.1991	Mimarlar Odası'nın İBB'ye yürütmeyi durdurma ve duruşma istemiyle dava açması
09.03.1993	Eminönü İlçesi 1/500 ölçekli uygulama planının onanması
07.02.1994	Fatih İlçesi 1/1000 ölçekli uygulama planının onanması
17.11.1994	1/5000 ölçekli Özdeş Planı'nın iptal edilmesi
19.06.1995	İBB'nin itirazı ve Danıştay'ın iptal kararını bozması
12.07.1995	Tarihi Yarımada'nın tamamının sit alanı ilan edilmesi ve yürürlükteki planların iptal olması
12.08.1995	Geçiş Dönemi Yapılanma Koşulları'nın belirlenmesi
02.04.1998	İBB Planlama ve İmar Müdürlüğü tarafından hazırlanan 1/5000 ölçekli teklif planın Meclis'e sunulması
03.03.2000	Teklif plan İmar Komisyonu'nda değerlendirme aşamasında iken 17 Ağustos depremi ile birlikte, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'nın genelgesi doğrultusunda planın Planlama ve İmar Müdürlüğü tarafından tekrar gözden geçirilmesi, düzeltmeler yapılması ve tekrardan Meclis'e sunulması
26.05.2000	İBB Meclisi tarafından İmar Komisyonu'na iletilen teklif planın; sehven birçok tarihi eserin plana işlenmediğinin görüldüğüne dair raporu üzerine, gerekli düzeltmelerin yapılması için aynı gün Meclis Kararı ile Planlama ve İmar Müdürlüğü'ne iade edilmesi
12.12.2000	İade edilen planın gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra tekrar İBB Meclisi'ne sunulması
23.01.2001	Meclis'in "...teklif planın 1/1000 ve 1/5000 ölçekli planların birlikte hazırlanarak getirilmek üzere Müdürlüğü'ne iadesi..." kararını alması
14.02.2001	Fatih Belediye Meclisi'nin 1/1000'lik planların yapım işini İBB'ne devretmesi
19.02.2001	Eminönü Belediye Meclisi'nin 1/1000'lik planların yapım işini İBB'ne devretmesi
2001	Planlama ve İmar Müdürlüğü'nün TASLAK PLAN çalışmalarına başlaması
17.12.2002	Planlama ve İmar Müdürlüğü'nün TASLAK PLAN çalışmalarını tamamlaması ve İBB Meclisi'ne karar alınmak üzere iletmesi
09.05.2002	Tarihi Yarımada 1/5000 ölçekli Koruma Amaçlı Nazım İmar Planının İBB Meclisi'nde oy birliği ile kabul edilmesi
03.07.2003	Tarihi Yarımada 1/5000 ölçekli Koruma Amaçlı Nazım İmar Planının 1 No'lu KTVKK'na gönderilmesi
05.09.2003	Tarihi Yarımada 1/1000 ölçekli Koruma Amaçlı Uygulama Planlarının İlçelere gönderilmesi
26.06.2004	Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı'nın sunulması
26.01.2005	Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı'nın kabulü.
16.06.2005	Mimarlar Odası'nın İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne itirazı

Tablo 3.3'ün devamı

Tarih	Yapılan Çalışmalar
Ekim 2005	Mimarlar Odası'nın Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı İmar Planı'nın iptaline dair dava açması Danıştay 6. dairesinin, Mimarlar Odası'nın itirazlarını haklı bularak planın yürütmesinin durdurulmasına ve iptaline karar vermesi Danıştay 6. dairesinin, 2006/7587 Esas No'lu, 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu'nun 7. maddesi uyarınca 22.9.2005 tarihinde Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından onanan 1/5000 ölçekli Tarihi Yarımada-Eminönü İlçesi Koruma Amaçlı Nazım İmar Planının
14.3.2008	Süleymaniye, Sultanahmet, Barbaros Evleri Turizm Merkezleri kapsamında kalan ve 6 ayrı madde olarak belirtilen kullanım kararları ile 30 ayrı madde olarak sayılan plan uygulama hükümlerinin; şehircilik ilkelerine, planlama esaslarına ve kamu yararına aykırı olduğu öne sürülerek iptali ve yürütmenin durdurulması kararı

Bu plan çalışmalarından Tarihi Yarımada üzerinde en fazla etkisi olanlar, plan kararları açısından sırasıyla aşağıda değerlendirilmiştir.

3.1.4.1. Von Moltke Planı (1836-1838)

Tanzimat Fermanı'nın 1839'da ilanından, 1908'de II. Meşrutiyet'in ilanına kadar geçen 70 yıl içinde, İstanbul'a yönelik 3 iddialı ve geniş kapsamlı kent tasarımı projesi hazırlandı. Bu projelerin amacı ulaşım ağını modernleştirmek ve Batı teknolojisi ile kültürünü esas alan bir kent imajı geliştirmektir. Her üç tasarımı da yabancı mimar ve mühendislere ihale edildi (Çelik, 1998).

Helmuth Von Moltke, II. Mahmut tarafından İstanbul'un ayrıntılı bir haritasını çıkarmak ve sokak örtüsünü düzenlemek için plan yapmakla görevlendirildi. Kısım kısım yapılmış olan kent ilk kez bir bütün olarak düşünülmüştür (Şekil 3.22).

Von Moltke'nin başlıca amacı, İstanbul yarımadasının ticari ve idari işlerinin yürütüldüğü eski Bizans kapıları arasında geniş yollar açarak kesintisiz ve kolay ulaşım ağı geliştirmektir. Aynı zamanda, konut mimarisi, yangınları önlemek amacıyla aşamalı olarak ahşaptan kagire dönüştürülecekti. Von Moltke beş ana arter öneriyordu. Ana arterlerin ön görülen genişliği 15–20 metredir. Yolların her iki yanından üçer metrelik kaldırım payı düşüldükten sonra taşıt trafiğine kalan kısım 9–20 m genişliğindeydi. Ana arter öngörülen yolların iki yanının ağaçlandırılması, cami ve diğer önemli anıtların önleri gibi uygun mekanlarda meydanlar açılması planda yer alıyordu (Çelik, 1998).

Şekil 3.22: Moltke planı (Kaynak: Atatürk Kitaplığı)

Haliç'in iki yakasındaki sahil temizlenip yeniden düzenlenecekti. Bu bakımdan özellikle önemsenen iki şeritten bir tanesi Sirkeci ile Unkapanı Köprüsü arasında olan şeritti. Von Moltke'nin projesine göre ahşap rıhtımların yerine 15–20 m genişliğinde taş rıhtımlar yapılacaktı. Diğer ana arterler gibi, bunların da iki tarafında ağaçlandırılmış üçer metre genişliğinde kaldırımlar bulunacaktı.

Von Moltke'nin tasarımları günümüzde bile çözüm bulunmaya uğraşılan sorunların çözümüne yönelikti. Başlıca sorunlar, eski kentin yoğun yerleşim dokusunun içinden doğrudan ve kolay ulaşımın sağlanması, sokakların ve rıhtımların düzenlenmesi, meydanlar oluşturulması, yapı malzemesinin ahşaptan kagire dönüştürülmesi olarak sıralanabilirdi. Von Moltke İstanbul'un kent örtüsünün giderek ağırlaşan sorunlarına pratik çözümler öneriyordu. Ancak Moltke'nin planında imaj sorunu önemli bir yer tutuyordu. İstanbul Tanzimat felsefesine uygun olarak bir Avrupa kentine dönüştürülmeliydi (Çelik, 1998).

Planda, bu önerilerin gerçekleşmesinin pahalıya mal olacağı düşünülerek yeni bina ve yollara yangın görmüş yerlerden başlanması öngörülmüştür.

Her ne kadar Von Moltke'nin projeleri uygulanmadıysa da bu projeler yeni inşaat nizamnamelerinin temelini oluşturmuştur.

3.1.4.2. Bouvard Planı (1909)

Cumhuriyet öncesi döneminde hazırlanan diğer bir proje ise Joseph Antonie Bovard'ın projesidir. 1909 yılında İstanbul'un yeniden imarının planlanması üzerine Bouvard İstanbul'a davet edilmiş ancak Paris'teki iş yükü sebebiyle gelememiştir. İstanbul'un düzenli bir haritasının bulunamaması sebebiyle, İstanbul'un büyük boy fotoğrafları Paris'e gönderilmiş ve Bouvard bu fotoğraflar yardımıyla bir avan proje hazırlamıştır.

Bouvard bu projede planlama alanı olarak At Meydanı, Beyazıt Meydanı ve Galata Köprüsü ve Yeni Camii Meydanı'nın seçmiş ve İstanbul için tamamen yeni bir imaj önerisinde bulunmuştur. Mekanlar arası bağlantıların oluşturulamaması, topoğrafyanın tamamen gözardı edilmesi, toplumsal karakterin dikkate alınmaması gibi çeşitli nedenlerle çizimler eskizden öteye geçememiştir.

3.1.4.3. Elgötz Planı (1933)

Cumhuriyet döneminde İstanbul'un planlama sorunu ile ilgili çabaların başlangıcı 1933 yılı olarak görülmektedir. Bu dönemde çıkarılmış çeşitli yasalarla plan yapılmasının zorunlu hale gelmesi ile İstanbul Belediyesi tanınmış şehirciler arasında bir yarışma açmış ve ülkelerinde isim yapmış üç şehir planlamacı bir fikir yarışması için İstanbul'a davet edilmiştir. Alfred Agache, Herman Elgötz ve Jack H Lambert, İstanbul'a ayrı ayrı gelerek birer aylık bir süreyle incelemelerde bulunmuşlar ve yarışmaya konu olacak raporlarını hazırlamışlardır. Belediyece oluşturulan jüri, yarışmacıların raporlarını incelemiş ve yarışmayı Elgötz kazanmıştır. Buna göre Elgötz (1934)'ün İstanbul'un planı için düşünceleri özetle şöyledir:

Dünyada imara en çok ihtiyacı olan şehir İstanbul'dur. İstanbul'un iki bin senelik bir tarihi vardır. Öyle bir şehirdir ki kıta ve iki medeniyet yani doğu ile batı arasında bulunmaktadır.

İstanbul'un tabii güzelliği dünyada emsalsizdir. Ona hususi bir karakter veren İstanbul yarımadasında yedi kilometre uzunluğunda sırt boyunca bir cadde mevcuttur. Fakat gezinti yolları hiç yoktur. Müstakbel imar faaliyetinde en mühim nokta şehirden denize doğru bir istikamet vermektir. Tabii ve topoğrafik vaziyet de bunu icab ettirmektedir.

Şehri o suretle tanzim etmeli ki; her noktadan deniz manzarasını görmeğe mani bir hail bulunmamalı, mevcut tepeler üzerinde yapılacak inşaat İstanbul'un sakin silüetini bozmayacak surette olmalıdır.”

Elgötz (1934)'ün şehrin anayolları üzerine görüşleri de şöyledir:

“Eski yollar korunmalı ve yenilenmelidir. Ayasofya-Beyazıt, Beyazıt-Edirnekapı, Beyazıt-Aksaray-Yedikule, Aksaray-Silivrikapı, Aksaray-Topkapı yolları genişletilerek aynen korunacaktır. Marmara ve Haliç'i bağlayan bir yol aksı, Haliç ve Marmara sahili boyunca uzanan birer yol düşünülmektedir. Bu yol aksları Karaköy, Gazi, yeni yapılacak Eyüp ve Balat köprüleri ile Beyoğlu yakasına ulaşacaklardır. Taksim ve Şişhane arasında gidiş ve dönüş için iki ayrı yol yapılacaktır. Şişli'den Karaköy'e gelip Beyazıt ve Aksaray'a ulaşılması düşünülen metro Karaköy Köprüsü yanında yapılacak ikinci bir köprüyle karşıdan karşıya bağlanacaktır.”

Elgötz (1934), şehrin bölgelere ayrılması üzerine görüşlerini de şöyle sıralamıştır:

“İstanbul'un planını hazırlarken unutulmamalıdır ki bu şehir şeklen binlerce senelik eski kültürlerin birikmesinden oluşmuştur. Bugün de her tepe üzerinde şehre timsal olacak mühim birer şaheser vardır. Bu tepeler arasında sokakları Edirnekapı'dan Altıncapı'ya kadar uzanan tarihi merkez etrafında İstanbul şehri kalelere kadar uzanmıştır. Şehrin istikameti tarihi binaları içeren Sarayburnu'na yönlendirilmiştir. Bu mihver Beyazıt'tan Hipodroma kadar gitmekte ve Ayasofya Meydanı'nda Adliye binası önünde sonlanmaktadır. Güzellik itibariyle emsalsiz camiler ve kiliseler buradadır. Beyazıt ve Hipodrom arasındaki bu eksen etrafında şehrin ticari ve dini hayatı toplanmaktadır. İlk önce şehrin etrafını büyük bir halka ile kuşatmaya çalıştım. Sarayburnu, Ayasofya,

Adliye binası, Sultanahmet ve Hipodrom eski medeniyetin merkezi ağırlığını teşkil etmektedir: İstanbul'un diğer tarafında eski kale önünde, şehir makamatının beyanatına göre, koşu meydanı ile bitişik yeni bir stadyum bulunacak; şehrin bu iki kutbunu bir halka şeklinde birçok gezinti caddeleri ve içtimai binalarla birleştirilmelidir. Fatih, Sultanahmet, Süleymaniye, Kapalıçarşı ve etrafındaki birçok tarihi kıymetleri olan yollar bu bağlantıyı teşkil ederler. Diğer taraftan deniz sahilinde ve kale dahilinde birçok gezinti yolları ile bu halkayı kapatmaya çalıştım. Yeni planda modern parklar gösterilmemiştir. Ben daha ziyade mevcut olan park ve mezarlıkları muhafazaya karar verdim. Çünkü yazın güneşin tesirinden parkların çimen ve çiçekleri sararır, onların yeşilliklerini muhafaza ettirmek çok masraflı olur. Benim gösterdiğim yeni yeşil yollar Batı Avrupa'nın yeşillikleri tarzında düşünülmemiştir. Avrupa medeniyetinden ayrı olarak Doğu ve Türk medeniyeti İstanbul'da muhafaza edilmeli, bu tarihi eserlerle dolu caddeleri, küçük yolları şehir inşaatı kanunları ile muhafaza etmek büyük gaye olmalıdır.

“Bu yenileşme devam ederken eski anıtları dikkatle korumak gerekir. Anıtları esas sirkülasyon yollarından ayırmak ve birbirine küçük gezinti yollarıyla bağlamak gerekir. Eski tarihi yol şebekeleri yenilenmelidir. Sirkeci'den başlayarak sahil boyunca, surun ve denizin güzelliğini gösteren bir yol yapılmalıdır.” şeklinde görüşlerini açıklamıştır.

Elgötz, Ayasofya Meydanı, Beyazıt Meydanı, Yeni Köprü ile Eski Köprü arasındaki bölge ve Eminönü üzerine özel fikir ve çizimleri bulunmaktadır.

Ancak tam olarak bilinmeyen nedenlerle Elgötz'le plan yapılması konusunda bir anlaşma yapılmamış ve temel konular olan büyüme, ulaşım, tarihi korumacılık ve bölgelerin oluşturulması gibi önerilerinin hiçbiri gerçekleşmemiştir.

3.1.4.4. Prof. Martin WAGNER'in Çalışmaları (1935)

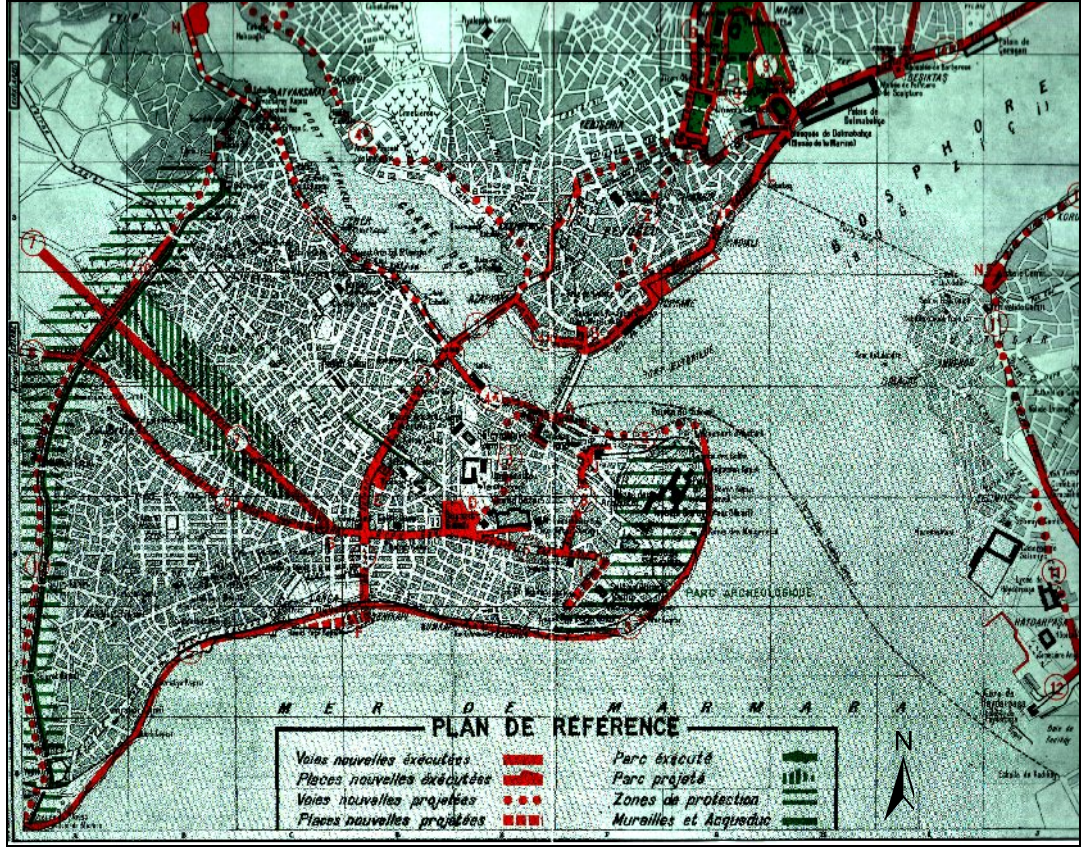
1932 yılında açılan yarışmada elde edilen raporlardan, şehrin gelişmesine yön verecek düzeyde bir çözümleme elde edilemediği gerekçesiyle 1935'te Alman şehirci Prof. Wagner İstanbul planlamasını yapması için davet edilmiştir (Duranay ve diğ., 1972).

Wagner, İstanbul'u çevresiyle ele almış ve bu genel inceleme üzerine, özellikle ulaşım konusunda ayrıntılı incelemelerde bulunmuştur. 1936 yılında Bayındırlık Bakanlığı'na danışman olarak atanana kadar hazırladığı rapor yeterli görülmemiş ve 1938'de Türkiye'den ayrılmıştır (Duranay ve diğ., 1972). Wagner (1937)'in, İstanbul planlaması ile ve özellikle dinlenme alanları ile ilgili görüşleri genel olarak şöyledir: "İstanbul'un gezinti ve dinlenme ulaşımı henüz Batı Avrupa'daki orana erişmekten çok uzaktır. Nedeni belki şöyle açıklanabilir; halkın geliri azdır, işçi nüfus kanaatkardır. Sinirleri henüz harap olmamıştır. Gençlikte spor ruhu, yürüyüşler yapmak zevki henüz yeni yeni uyanmaya başlamıştır. Şehrin kendisi zaten doğrudan güzeldir ve 20 km uzunlukta bir deniz sahiline sahiptir .Bütün Boğaziçi sahili özellikle Boğaz'ın doğu kıyıları başlıbaşına bir yürüyüş alanıdır. Taksim Meydanı'ndan otobüs ile deniz kıyısına ve Kilyos plajına yapılan gezmeler Kilyos'a yukarıdan şose yapıldığı zaman çok daha büyük bir önem kazanacaktır. Bundan başka, Belgrad Ormanı'nın halkın gezmelerine yarar bir hale getirilmesi ve Terkos Gölü civarlarının da maksatla canlandırılması İstanbul halkına çok güzel yürüyüş alanları kazandıracaktır. İstanbul'da halk denize bol bol sahiptir ve adeta denize doymuştur. Bu nedenle deniz yerine ormana özlem duymaktadır. Böylelikle ormanlar yetiştirmek, düzenleme çalışmalarında önemle üzerinde durulması gereken bir konudur."

3.1.4.5. Prof. Henri PROST'un Planlama Çalışmaları (1936-1950)

1936 yılında, İstanbul şehri planlama çalışmalarını yönetmesi amacıyla Fransız şehircilik uzmanlarından, Prof. Henri Prost davet edilmiştir. Prost yönetimindeki planlama çalışmaları sonucunda 1939 yılında yürürlüğe giren İstanbul yakasının 1/5000 ölçekli nazım planı hazırlanmıştır (Şekil 3.23).

Bu planla birlikte güzel bir kent yaratma ve koruma konusunda önemli kararlar alınmıştır. Planda hala geçerli olan bazı ilkeler; "Galata Köprüsü'nün Haliç içine doğru kaydırılarak yenilenmesi ve iki ucundan başlayarak düzenli alanlar yaratılması, Sarayburnu'nun depo ve kargo taşımacılığı fonksiyonlarından arındırılarak korunması, Sultanahmet bölgesindeki arkeolojik ve turistik alanların korunarak geliştirilmesi, Tarihi Yarımada içinde silueti korumak amacıyla + 40 rakım üzerinde 9,50 m.den daha yüksek yapılmaya izin verilmemesi"dir. Bu koşullar sınırlı da olsa günümüze kadar Tarihi Yarımada'nın silüetinin korunmasına katkıda bulunmuştur.

Şekil 3.23: Prost Planı (1936) (Kaynak: Atatürk Kitaplığı)

Bu kalıcı ve korumacı ilkelere karşın, Prost'un özellikle kentsel gelişme ve sanayi için arazi seçimi gibi konularda önemli yanılgıları da bulunmaktadır. Planında belirttiği "Kapalıçarşı tamamıyla modern bir şekle sokulacak, umumi teşekkülü aşağı yukarı, aynen bırakılacaktır. Dış sınırları geniş yollarla çevrilecek ve geniş otomobil durak yerleri bırakılacaktır" notu ile Tarihi Yarımada'ya verdiği kimliğin bir kent merkezi (MİA – Merkezi İş Alanı) olduğu görülmektedir (Anon, 2004).

İstanbul'un Nazım Planı'nı izah eden raporda Prost (1937)'un, Tarihi Yarımada ile ilgili yapmış olduğu planlar aşağıdaki şekilde özetlenebilir;

- Sarayburnu limanı geçicidir. Sarayburnu'nu Galata Köprüsü'ne bağlayan teras şeklinde bir gezinti caddesi yapılacak ve bunun altında katlı depolar bulunacaktır.
- Galata Köprüsü Haliç'e doğru kaydırılacak, köprünün iki başında iki meydan teşkili böylece kolaylaşacaktır.
- Atatürk Köprüsünün yapımı projesine göre devam edecektir

- Haliç kıyıları ticaret ve yerel sanayinin rasyonel bir şekilde oluşmasına olanak sağlayacak şekilde düzenlenecektir. Nispeten büyük sanayi için Haliç'in başlangıcına doğru olan yerler ayrılacaktır. Koyun her kıyısında da ağır kamyonlar için geniş birer sanayi yolu yapılacaktır.
- Atatürk Bulvarının güney ucunda Haydarpaşa'ya giden Avrupa Asya trenlerinin feribot limanına bağlı bir uluslar arası tren istasyonu yapılacaktır.
- Sirkeci istasyonu yalnız elektrikli banliyö trenlerine ve geçici olmak üzere Sarayburnu limanına gelecek eşya trenlerine ayrılacaktır.
- Yenikapı uluslararası istasyonu ve feribot iskelesini koruyan dalgakıran Yenikapı körfezine yapılacak modern bir limanın gerektirdiği ölçüde eşya ulaşımına yeterli olacak biçimde düzenlenecektir.
- Kapalıçarşı bütünüyle modern bir şekle sokulacak, fakat genel oluşumu aşağı yukarı aynen korunacaktır. Dış sınırları geniş yollarla çevrilecek ve girişleri çevresinde geniş otoparklar yapılacaktır.
- Üniversite Beyazıt ve Şehzadebaşı arasında gelişecektir. Mevcut üniversite meydanı ve çevresi öğrencilere mahsus büyük bir park ile üniversitenin merkezi yönetim yapılarına ayrılacaktır. Üniversitenin her bir bölümü muhtemel gelişimi göz önüne alınarak bu alana yerleştirilecektir. Milli kütüphane üniversite mahallesinin merkezi bir yerinde bulunacaktır.
- Yenibahçe'de sur içinde hayvanat bahçesi, bitki – kültür park yapılacaktır.
- Yenibahçe'de sur dışında koşu yeri yapılacaktır.
- Sarayburnu ile K. Ayasofya semti arasında arkeolojik bir park tesis edilecektir.

Başlıca sit alanlarının korunmasına yönelik kararlar da şu şekilde sıralanmıştır;

Sarayburnu: Liman ve Sirkeci istasyonu zamanla kaldırılarak bu alan temizlenecektir.

Kara Surları: Dış kısmında 500 m genişliğindeki alana iç kısımda ise sur boyunca mevcut mahallelerin gelişimine uygun olarak yapılacak düzenlemeye göre tespit edilecek genişlikteki alana bina yapımı yasaklanacaktır.

Deniz Surları: Arkeolojik yönden değerli olanları ve buldukları bölgelerde özellik gösteren surlar korunacaktır.

Haliç Surları: Buradaki ticaret ve sanayi bölgesi sıhhileştirilecek ve surların ulaşım zarar vermeyecek şekilde özellik gösteren kısımları korunacaktır.

Ayrıca şehir manzarasına hakim olan başlıca eserler çevre binalarının yükseklik ve karakteri hakkında tedbirler alınmasını gerektirmektedir. Bunlar bölgelerin özel imar planlarında belirtilecektir.

Tarihi Yarımada'da yer alan başlıca meydanlar ve genel binalara ve yeni yol şebekesine ilişkin kararlar da aşağıdaki gibi sıralanmaktadır:

Büyük Cumhuriyet Meydanı: Hipodromun (Atmeydanı'nın) güney ucundaki binalar kaldırılarak Büyük Cumhuriyet Meydanı olacaktır. Bu meydan büyük askeri geçit resimlerine uygun olacak şekilde düzenlenecektir. Meydana, Marmara ve Boğaz'dan görülecek kadar yüksek, Cumhuriyeti sembolize eden bir anıt dikilecektir. Çevresinde Adliye Sarayı ve diğer devlet binaları yer alacaktır.

Ayrıca Prost (1938), At meydanı ile ilgili olarak Sanayi Okulu'nun kaldırıldığı takdirde alansal olarak meydanın genişleyeceğini ve Yedikule'ye ve bütün sahile karşı muazzam bir panorama elde edileceğini, bununla birlikte bir arkeolojik parka hakim mükemmel bir gezinti alanı olacağını, bu büyük meydanda Belediye, Adliye Binası ve diğer umumi binalar bulunacağını ve milli bayramlarda resmi geçitlerin burada yapılacağını söylemektedir (Şekil 3.24)

Beyazıt Meydanı: Zafer takı meydana çıkarılacak ve meydan o kısma kadar uzatılacaktır. Bu meydan planda 6 sayılı meydandır. Meydanın güney tarafındaki binalar iki katlı yapılacak ve yaya kaldırımları direkli ve üstü kapalı olacaktır. Bu iki katlı binaların üzerleri teras olacak, bu suretle Üniversiteden görünen manzarayı bozmaması temin edilecek ve bu teras üzerinde Marmara manzarasına hakim kahveli rahat bir gezinti yeri de teşkil edilebilecektir.

Atatürk Bulvarı ile Fevzipaşa Caddesinin birleştiği noktadaki meydan: Burada bulvarın güney yönünden bakıldığında görülecek ve devrimleri sembolize edecek bir anıt dikilecektir. Bu meydan planda 19 sayılı meydandır.

düzeltecektir. Zeminin doğal eğimleri köprü–viyadük ve tünellerle geçilecek, bu suretle yol kesişmeleri önlenerek ulaşımaya uygun yollar elde edilecektir.

Haliç'in sağ yakasında ise çeşitli noktalarda özellikle Galata Köprüsü ile Beyazıt arasında daha sade güzergahların sağlanması mümkün olacaktır. Dünyanın tanıdığı Eski Saray, Ayasofya ve Sultanahmet Camilerinin minareleri bütün bir tarihin ağır yükünü taşıyan bu anıt silüetleri, yanlarında istenmeyecek bir komşu gibi yükselecek olan doklar ve fabrika bacaları yüzünden manzaraları ile değerlerini kaybetmek tehdidi altındadır.

Şehirlerin gelişimi ekonomik zorunluluklara hiçbir şeyin karşı gelmediğini kanıtlamıştır. Hatta mantık bile bir garın, bir limanın yanında doklar ve fabrikaların bulunmasını ister. Galata Köprüsü ile Sarayburnu arasına politik baskılarla kurulması istenen deniz tesisleri ancak geçici kaydıyla kabul edilebilir. Bu liman taslağı göz önünden kalkmalıdır.

Prost'un planında önerilen belli başlı yol ve bulvarlar da şöyledir (Prost, 1937):

13 numaralı iş: Kültür Parka ulaşan cadde, 20 sayılı meydan ile Vatan caddesi arasında Yenibahçe'nin bugünkü ekseninde açılacaktır. İki tarafı geniş yeşil alanlarla çevrelenecek, bina cepheleri arasında 60 m mesafe bırakılacaktır.

14 ve 15 sayılı işler: Muhtelif yerleri geniş manzaralı bir turizm yoludur. Sultan Selim ve Fethiye Camileri terasları bunun esaslı turistik unsurlarıdır.

17 sayılı iş: Şehzade Camii'ni Fatih Camii'ne bağlayan turistik yol; Bozdoğan Kemer meydana çıkarılmalı, iki tarafı geniş bir yeşil saha ile ayrılmalı, bundan sonra iki taraftan iki şose yapıp bunların bir tarafındaki binalar birbirinden ayrı olur ve şosedan geniş bir bahçe ile ayrılır.

19 sayılı iş: 19 sayılı meydan, Yenikapı'dan itibaren düz giden Atatürk Bulvarı üzerinde dört köşe bir meydan. Meydanın bir tarafı bir meydan ile çevrelenmiştir. Bu meydanın asıl unsurunu kısmen restore edilebilecek eski bir Türk mimarı ve fevkalade güzel bir ağaçlık teşkil eder. Meydanın arasında bir zafer hatırası olmak üzere kolon veya obelisk gibi düşey bir motif yükselecektir.

19 C sayılı iş: İtfaiye caddesinin kuzey tarafını Atatürk Bulvarının yeni güzergahına ulaşan küçük meydan.

24 sayılı iş: Topkapı'nın içinde meydan; bozulmaması mühim olan kalelerle mezarlıkların gösterdiği karakteristik dekor göz önünde tutularak kale duvarında yeni çıkış kapıları açılması.

Prost (1937)'un serbest sahalar için getirdiği öneriler ise şöyledir:

- Kültür parkın sınırı kesinlikle mahalli imar planları üzerinde tespit edilecektir.
- Koşu yeri; olimpiyatların İstanbul'da yapılması ihtimali de göz önünde tutularak, ayrı bir proje olarak etüd edilmiş, sporların bir kısmı kültür parkta kale duvarları civarında düşünülmüştür.
- Hayvanat ve botanik bahçeleri, özellikle ağaçlık ve limonluk gibi muhtelif unsurlar konut bölgesine giriş yolu olan 13 sayılı yol boyunca düzenlenecek ve bu geniş parkın genel yapısına göre mahalle imar planlarında ayrıntıları gösterilecektir.
- S 1; 4 sayılı yolun, Süleymaniye'ye doğru bakınca ilk planda görülen ve 7 sayılı yol ile birleştiren meydan.
- S 2; Yanmış saray binası yıkılarak ortaya çıkacak düzlükte tesis edilecek ve Sarayburnu ve Boğaz'a doğru korunması gereken çok güzel geniş manzaralı meydan.
- S 3; Validehanı yeri; 5 sayılı yol sınırındaki yüksek duvar muhafaza edilmiştir.
- Meydan 4; Beyoğlu'ndan gelirken Atatürk Köprüsü'nden görünecek meyilli bir meydan.
- Meydan 5; Pantokrator Kilisesi'ne sokulmuş teşkil eden eski istinat duvarları ile tutturulmuş teraslardan oluşur.
- Bu iki iş, 4 ve 5 sayılı meydanlar, Atatürk bulvarına çok yeşil ve bambaşka güzel bir manzara vermeye yararlar.
- Meydan 6; 13 ve 25 sayılı yolların birleştiği noktada camiye kuşatan ağaçlık alanı tamamlar.
- Meydan 7; Ortalarında fevkalade güzel ağaçlar büyümüş olan eski dini Türk eserleri ile oluşur.
- Meydan 14; Yeşil Meydan-bu üstü açık eski bir sarnıçtır (Çukurbostan). Çukurbostan, mevcut binalardan temizlenmeli ve Sultanselim'in güzel silüetini gösteren bir gezinti sahası haline getirmelidir. Sultanselim Camii önündeki terasın

altındaki binalara buradan görülen manzarayı kapatmayacak şekilde zorunluluklar yüklenecektir.

- Meydan 1; Yeşil-Sarayburnu'na ve müzelere yeni bir medhal; bahçenin buna göre düzenlenmesi gereklidir.

Atatürk Bulvarı ile 11, 12, 21 numaralı yollar arasında mevcut olup bugün bostan halinde bulunan yerler serbest saha olarak kalmalıdır. Uluslar arası garın ve Yenikapı'da yapılabilecek limanın gelişmesi halinde bu alanların ne işe kullanılacağı kesin olarak kararlaştırılacaktır. Bu yerlerde önemli antika duvarlar da vardır (Şekil 3.25).

Şekil 3.25: Tarihi Yarımada bütününi içeren Prost Planı (1936)(Kaynak: Atatürk Kitaplığı)

Prost Planı'nın ilk büyük imar hareketi, 1938'de Eminönü Meydanı'nın genişletilmesi ve Yeni Cami'nin etrafının açılmasını sağlamak olmuştur. Prost Planı getirdiği +40 kotu (denizden 40 m. yükseklikteki yerlerden yukarıda 3 kattan yüksek yapı yapılamaz) kararıyla yaklaşık 2700 yıllık Tarihi Yarımada silüetinin korunmasında başarı

göstermiş, ancak Haliç'i bir sanayi aksı haline getirerek Haliç'in büyük zararlar görmesine neden olmuştur. Prost Planı'nın bazı ilkeleri daha sonra yapılan planlarda da benimsendiğinden bugün bile geçerliliğini korumaktadır.

1936 yılından 1950 yılına kadar İstanbul Belediyesi İmar Müdürlüğünde Şehircilik mütehassısı olarak çalışmış bulunan Prof. Henri Prost'un ayrılması üzerine, şehir meclisi imar komisyonunun teklifi, genel meclis kararıyla bu zamana kadar hazırlanmış olan nazım planları, imar planları ve detay çalışmalarının, şehrin bünyesi, ekonomisi ve tarihi durumu ile uygunluğunu, bunlardan hangilerinin tamamen, hangilerinin de kısmen uygulanabilirliğini ve hangilerinin de uygulanamayacağını belirlemek amacıyla bir 'Revizyon Komisyonu' kurulmuştur (Duranay ve diğ., 1972).

3.1.4.6. Müşavirler Heyeti Dönemi Çalışmaları (1952–1956)

1952 yılında İstanbul Belediyesi, şehircilik çalışmalarının gelişen şehir perspektifi yönünden yönetilmesi için İstanbul Teknik Üniversitesi ve Devlet Güzel Sanatlar Akademisi ile temasa geçmiştir. Bu kurumların şehircilik kürsülerinde görevli öğretim üyelerinden oluşturulan "Müşavirler Heyeti" şehircilik çalışmaları yönetmekle görevlendirilmiştir (Duranay ve diğ., 1972).

1956 tarihli 2. İstanbul Ciheti İstanbul İmar Planı İzah Raporunda yeşil sahalardan ve iskan dışı sahalardan için aşağıdakiler önerilmektedir:

İstanbul cihetinin belli başlı yeşil sahalardan Topkapı Sarayı ve güneyindeki arkeolojik saha; Yenikapı-Samatya arasında denizden kazanılacak yer ile elde edilecek fuar alanı; eski nazım planda (1 no'lu park) olarak isimlendirilen Yenibahçe ve bunun sur dışındaki Edirnekapı ile Topkapı mezarlıkları arasında kuzeybatıya doğru uzanan saha; surların içinde ve dışındaki tecrit sahalardan ve Veliefendi Çayırı'dır. Diğer ufak yeşil sahalardan planda ayrıca işaret edilmiştir. Bunlar dışında bu bölgenin 1/2000 ölçekli imar planının ya da mevzii imar planlarının hazırlanması sırasında lüzum görülen yerlerde çocuk bahçelerine ve oyun yerlerine lüzumu kadar yer ayrılacaktır. Nazım planda renk itibarıyla yeşil saha ile iskan dışı sahalardan arasında bir ayırım yapılmaya lüzum görülmemiştir. Zira bunlardan yeşil saha olarak ayrılanlar imkan olur olmaz belediyece

istimlak edilecektir. Fakat o zamana kadar gerek yeşil sahalar gerekse iskan dışı sahalar aynı rejime tabi tutulacak, yani bunlar hiçbir surette 5000 m²'den ufak parçalara parsellendirilmeyecektir (Anon, 1956).

3.1.4.7. Prof. Hans HÖGG'ün Planlama Çalışmaları

1956 yılında 6785 sayılı yeni imar, 6830 sayılı yeni istimlak yasaları TBMM'den geçmesiyle, Adnan Menderes, İstanbul'da gösterişli bir imar operasyonu başlattı. Operasyonun üç amacı vardı. Bunlardan birincisi trafiği rahatlatmaktı. Bunun için trafiğin düğümlendiği meydanlar ve ana yollar yıkımlarla genişletiliyor, o zamana kadar görülmemiş hızla ve genişlikte yollar açılıyordu. Bu yollar karayolu mühendislerince kentin topoğrafyasına ve tarihsel eserlerine duyarlılık göstermeden gerçekleştiriliyordu. Operasyonun ikinci amacı ise kenti güzelleştirmekti. Meydanların ve camilerin çevrelerinin açılmasına dayanıyordu. Üçüncüsü ise camilerin ve dini yapıların restorasyonunu yapmaktı. Menderes operasyonunun uygulamaları Mimarlar Odası'nın muhalefeti ile bu operasyonları yasal hale getirmek amacıyla Almanya şehircilik uzmanı Prof. Högg şehircilik çalışmalarını yönetmek üzere davet edilmiştir (Tekeli, 1993). Högg planında özellikle mekansal kullanım esasına göre ayrışmanın önemine değinmiştir (Çelik, 1998)

Bu kapsamdaki planlama kararları şöyle sıralanabilir;

Sahil Bandı: İskeleler, sahil boyu ticaret ve endüstrileri, rekreasyon alanları, Marmara Denizi boyunca Haliç ve Boğaz kıyılarını izleyerek, topoğrafik şartlara ve şehir planlama programına dayanarak kıyı ve kıyı arkasında dar bir bant olarak uzanacaktır.

İş Bandı: Alışveriş merkezlerinin bağlantısı, büro-banka-otel-basın-yönetimsel ve kültürel bölgeler, korunması gereken kesimlerin strüktürel konturunu izleyerek ve eski donatımdan yararlanarak tekrar planlanmıştır.

İç Kavşak Bandı: Avrupa ve Anadolu semtlerinin üç merkezini bağlayan ana yol ve onun bölümleri olup, birincisi İstanbul içinden Atatürk Bulvarı'ndan ikincisi Haliç üzerinden Atatürk Köprüsü ile geçen bölümdür.

Dış Bant: Havaalanı, banliyöler, Avrupa'dan Asya tarafına geçen taşıtlar için şehirlerarası yol, sahil bandı ve içi ve dış bantlar, geçici olarak Galata araba vapurlarının durak mahallinde, gerçekleştirildikten sonra Boğaz Köprüsü'nde birleşecektir (Duranay ve diğ., 1972).

Prof. Högg'ün planlama çalışmaları, kamuoyundaki tartışmaları ortadan kaldırmaya yetmemiş ve bunun sonucunda da İstanbul Planlama Müdürlüğü kurulmuştur.

3.1.4.8. İller Bankası, İstanbul Planlama Müdürlüğü ve Prof. L. PICCINATO'nun Çalışmaları (1958–1960)

Halihazır haritaların durumu ve mevcut 'Prost Nazım Planları' ile 'Müşavirler Heyeti' tarafından hazırlanan tasdikli Nazım Planların girişilen imar hareketleri ölçüsünde yetersiz oluşu, bu nazım planların yeniden ele alınmalarını gerektirmiştir. Büro öncelikle 1/5000 ölçekli nazım plan esaslarını İstanbul, Beyoğlu, Üsküdar, Kadıköy, Boğaz ve Adalar bölgeleri üzerinde geliştirmiştir.

İki yıllık çalışma süresinde, büro gerek İmar ve İskan Bakanlığı'ndan gerekse İstanbul Belediye'sinden intikal eden imar planları ile ilgili konularda hazırlık çalışmaları yapmıştır. "Geçit Devresi Nazım Planı" olarak adlandırılan bu çalışma ile İller Bankası Planlama bürosunda Prof. Piccinato'nun direktifleri doğrultusunda hazırlanmıştır. Piccinato tarafından İstanbul Nazım Planı'nın ana hatları özetle şöyle açıklanmaktadır: "İstanbul teması aslen herhangi bir şehrin teması gibi tarihi, kültürel, ekonomik, sosyal bir kelime ile: Ürbanistik genel verilerine bakmasını bildiğimiz takdirde gerçek simasını kazanır. Bu itibarla İstanbul'un teması mevcut şehre yeni gelişme sahaları sağlamak, nüfusunu arttırmak, iskan şartlarını ve trafiğini düzeltmekten ibaret olmayıp, daha ziyade şehrin gelişmesini ekonomik fonksiyona bağlayacak yeni bir organizma yaratmaktır.

İstanbul planının düzenlenmesi sırasında memleketin genel tablosu göz önünde tutularak Marmara havzasının, yani İstanbul bölgesinin determinantları belirlenmelidir. Determinantlar, bölgenin aşağıda yazılı kuvvetlerinin incelenmesi suretiyle ortaya çıkarılmalıdır:

- Belirli ham madde ve enerji kaynakları,

- Marmara havzası ve şehrin bölgesinde nüfus dağılışı ve İstanbul'a akın eden işçi göçünün nereden geldiği,
- Ulaştırma ağının durum ve gelişmesi(demir, kara ve deniz yolları, limanlar),
- Turizm kaynakları (plajlar, tabii kaynaklar vb.)
- Coğrafi sahalar
- En önemli determinantı teşkil eden İstanbul şehrinin ta kendisidir.

Turizm kaynakları; bu şehrin dünyada eşine rastlanmayan tarihi zenginliklerini muhakkak surette muhafaza ve restore etmek, bunların kıymetlerini ortaya çıkaracak şekilde çevresinin düzenlenmesini sağlamak gerekmektedir. Tarihi İstanbul şehrinin bir sistemin merkezi haline getirmekten her ne pahasına olursa olsun kaçınmak şarttır. Tarihi çevrede önemli olan abidenin yalnız kendisi değildir. Ona nisbeti veren genel tablosunu vererek atmosferinin yaratan etrafı da abide kadar önemlidir. Tarihi bir çevreyi imar etmek, orasını yerle bir edip yeniden inşa etmek olmayıp tersine sağlıklı hale gelen binalar, asgari müdahale ile onları yeniden hayata kavuşturacaktır”.

Prof. Piccinato yeni Nazım Planı kati bir plan olarak değil, ileride hazırlanması düşünülen bir bölge planının hatta memleket çapında bir iktisadi plan programının ve bunlara dayanan bir Nazım Planın öncüsü olarak düşünmektedir (Duranay ve diğ., 1972).

3.1.4.9. *UIA Şehircilik Komitesi Başkanı Andre GUTTON'un Raporu (1959)*

The International Union of Architects (UIA) Şehircilik Komitesi 1959'da İstanbul'da toplanmıştır. Komite başkanı Andre Gutton hazırladığı raporda, komitenin çalışmalarından bahsederek şehirde yapmış olduğu gezileri ve incelemeleri belirterek özetle şunları söylemiştir: “Halkın iyi şartlarda yaşayabilmesi için, şehir bölgesi içinde ve bu bölge, memleket içerisindeki bütün politik ve ekonomik meselelerle etüd edilmesi şarttır.”

İstanbul'un ülke içindeki rolü, bir bölge planı ile hemen tespit edilmelidir. Şehrin tarihi gelişim süreci içinde tarihi ve kültür yapısının fiziki görünümüleri üzerinde durulmalıdır. Bu fiziki yapının korunması ve yaşaması şehircilik sanatı içinde değerlendirilmelidir.

Bu tarihi şehirde çalışma konusu mevcuttur. Bunun adı da turizmdir. Bu tarihi şehrin endüstrisi de o olacaktır. Kolaylık düşüncesi ile bir tek abidenin bile feda edilmesi doğru değildir. Zira bunların her biri kendi başına birer kıymet olup milletin malıdır. Bu fikir şehrin yeniden şekillenmesine esas olmalıdır. Şehrin planının programlaştırılması bakımından şehrin genişletilmesinin mutlak olarak durdurulması zarurettir. Kanunlaştırılacak bir bölgesel plan, gelecekte şehrin dokusunu ve onun gerçek ölçüsünü etüd etmeye imkan verecektir (Duranay ve diğ., 1972).

3.1.4.10. Geçit Devresi Çalışmaları

İstanbul Belediyesi İmar Planlama Müdürlüğünün 1961-1962-1963 yıllarına ait planlama faaliyeti ana programı hazırlanmıştır. Bu program, İstanbul Metropoliten sahasının takriben 20 yıllık gelişmesinde rehber olması istenilen ve kentin tarihi, kültürel, fiziki, sosyal ve ekonomik yapısının icablarını göz önünde tutarak, bu bakımlardan şehrin gelişmesine yardımcı olacak bir fiziki planın 1963 sonunda elde edilmesi esasına göre hazırlanmıştır. 1963 yılının sonunda İstanbul Metropoliten saha planının elde edilmesi şu bakımdan gerekli bulunmuştur:

- Şehir nüfusu çok süratli bir artış göstermektedir.
- Şehirde sanayi ve ona bağlı faaliyetlerle lüzumlu tesislerin yerleşme meselesini, hem şehir hem de bu tesislerin ve faaliyet şekillerinin istikbali bakımından çok acele çözümlenmek gerekmektedir.
- Oluşan yeni iskan sahalarının ve gecekonduların mahallelerinin yarattığı durumun vahameti her gün artmaktadır.
- Şehirde, bir taraftan yapı nizamındaki anarşi, yeni gelişmeleri zararlı bir istikamete götürürken, diğer taraftan da tarihi ve kültürel sahalar ile tabiat kıymetlerinin, korkunç tahribatı ile karşılaşmaktadır.

Programda şöyle denmektedir; “Elde mevcut en son plan olan Prof. Piccinato planının, geçmiş senelerdeki plansız ve gagesiz tahribatı sınırlamak için gerekli bilgi ve verilere sahip olamadan ve o günkü zaruretler içinde hazırlanmış bulunması, şehri çevresi ile beraber ele almak ve metropoliten sahası ile birlikte planlamak imkanından mahrum bulunması, kapladığı saha, ele aldığı meseleler ve bu meselelerle şehrin gelişmesini tayin edemeyeceği, bizzat planın müelliflerince de açıklanmıştır. Prof. Piccinato tarafından birçok raporlarla yapılması zarureti belirtilmiş bulunan, bölge planı verileri elde

bulunmadan ve gerekli haritalar yokken hazırlanmış olan bu planın uzak bir istikbalin ihtiyaçlarını eksiksiz bir şekilde karşılayabileceği düşünülmez.”

Geçit devresi çalışmalarında;

- Geçit devresi olarak adlandıracağımız bu 2,5 yıllık dönemde karşılaşılabilecek esas mesele bugünkü anarşiye son vermek vazifesi olacaktır. Bugüne kadar en düzensiz faaliyetin “planlanmamış bir sözde planlama faaliyeti” sırasında birbirini nakseden sayısız planın, bir arada mevcut bulunmasından, bu planların çok defa hiçbir gayeye hizmet etmeyen daha doğrusu yalnızca şahıs menfaatlerine hizmet eden belgeler olması neticesinde doğan duruma biran evvel son vermek en önemli bir vazife ve zaruret halindedir,
- Geçit devresi içinde yapılacak önemli bir iş de, bugüne kadar şehirde oluşmuş derin tahribatı tedavi etmek, zedelenmiş şehir kısımlarının yaralarını örtmek ve şehri bir harabe halinden kurtarmaktadır, denilmektedir.

Bu amaçla hazırlanacak planlar;

- Geçit devresi Nazım Plan- Metropoliten Saha planlaması
- Geçit devresi tatbikat planlaması
- Plan tefsir ve tatbikat düzenleme

çalışmaları olmak üzere üç bölümde ele alınacaktır (Anon, 1961).

3.1.4.11. 1964 Tarihli 1/5000 Ölçekli İstanbul Sur İçi İmar Planı

Bu planda, Tarihi Yarımada'nın içinde bulunduğu ve daha önceden tasdikli bulunan mevzii imar planlarının birleştirilerek tek bir plan altında uygulanması ve konut alanlarının teşekkülünün belirtilmesi amaçlanmıştır.

İstanbul Belediye İmar ve Planlama Müdürlüğünce hazırlanan 1/5000 ölçekli İstanbul Sur İçi İmar Planı özetle şöyledir;

“Şehrimizin, tarih, kültür ve turizm değerlerini toplu olarak sinesinde barındıran, klasik silueti ile şehrimizi dünyaya İstanbul olarak tanıtan bölgesi “Sur İçi İstanbul” diye adlandırılan İstanbul Yarımadasının kendisidir. Asırlardan beri bir sanat ve kültür merkezi olan şehrimizin bu bölgesi ile Boğaziçi, tarihimizin en büyük varlığı, turizm

gelişmesinin en kuvvetli zeminidir. Zaman zaman çeşitli nedenlerden dolayı tahribatlar olmuştur. Bu tahribat önlenmelidir. Bu tarihi yarımada'nın tarih, kültür ve turizm değerlerini korumamız en büyük sorumluluğumuz olması gerekir.”

Bu plan bir bölgeleme planı olup ilerideki çalışmalara ışık tutmak amacıyla hazırlanmıştır. Tarihi Yarımada'da yapılan bölgeleme çalışması sonucunda ortaya çıkan bölgeler şu şekilde belirtilmiştir:

- **Yapıları Az Yoğun Olan ve Karakterini Muhafaza Eden İskan Bölgeleri:** Yarımada'nın, tarihi ve turizm değerlerini arttıran, ufak ölçüde parçalı yapıları ile eski eserler ve abidelerin nispetlerini veren bu mahallelerin korunması yoluna gidilmiştir. Haliç yamacı ile Edirnekapı-Topkapı, Topkapı-Yedikule Salmatomruk imar planları, öncelikle bu bölgeleri kapsamaktadır.

- **Yapıları Yoğun Teşekkül Eden İskan Bölgeleri:** İstanbul Yarımadası'nda muhtelif tarihlerde büyük yangınlar meydana gelmiştir. Bu yangınlardan sonra, şehir dokusu ile bağdaşmayan, topoğrafyaya uymayan, sıhhiyet şartları, yön ve komşuluk ilişkilerini gerçekleştirilmeyen yani bugünkü şehircilik prensiplerine aykırı olarak birbirine paralel yollar geçirilmiş ve bu yollara göre de kadastro teşekkül etmiştir.

- **Hanlar Bölgesi:** Yarımada'nın Hanlar Bölgesi olan kesimi hususi bir önem taşımaktadır. Tarihi eserlerin özel numunelerini veren Hanlar, özellikle korunacaktır. Esasen Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu kararlarına göre de korunmaktadır.

- **Marmara ve Haliç Sahil Şeritleri:**

Marmara Sahilleri: Yarımada'nın Marmara sahillerini ihtiva eden bu bölge Sur İçi İstanbul'un Marmara sahillerinden istifadesini sağlayan bir gezi yeri, halkın nefes alacağı bir bölgedir. Bu bölgenin Bizans surları ile de çevrenmesi, bölgenin turizm değerini bir kat daha artırmaktadır. Geniş parseller teşkil edilmek suretiyle ve sur görüşleri kapatılmadan turistik tesislere imkan verilecektir. Tafsilat planları ile tayin ve tespit edilmeden herhangi bir iç yolun münferit olarak sahil yoluna bağlantısı önlenecektir.

Haliç Sahilleri: Yarımada'nın Haliç sahillerini kuşatan bu bölgesi turizm bakımından ıslahı gerekli bir sahil parçası olarak karşımıza çıkmaktadır. Sur kalıntıları ile 17. ve 18. asırlardan kalma Türk sivil mimarimizin numunelerini veren yapıların muhafazası ile bu bölgenin bir park olarak tanzimi bir gerçektir. Bu alanlarda yeniden sanayi tesisi ile mevcut tesislerin tevsiine imkan verilmeyecektir.

- **Arkeolojik Saha:** Bu bölgede 5805 sayılı kanun ile teşkil edilen Gayri menkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu tarafından 13.11.1953 tarihli 18. toplantıda tespit ve kabul edilen İstanbul Sultanahmet Camisi ve Ayasofya civarındaki mıntıkanın arkeolojik saha hudut ve bölge planının Yüksek kurulun 17.07.1956 tarihli 40. toplantısı kararı gereğince tadilli şekli ve ekleri uygulanacaktır. Bu bölgede çatı katı ve bodrum kata müsaade edilmeyecektir.

- **Eski Eserler ve Çevresi:** Yarımada dahilinde, birbirleri ile irtibatlı olarak bu kadar eski eserin toplu olarak bulunmaları, Sur İçi İstanbul'un tarihi dokusunu meydana getiren en büyük hususiyetidir. Planda işaret edilmemiş olsalar dahi, etrafı ile birlikte titizlikle korunacaklardır.

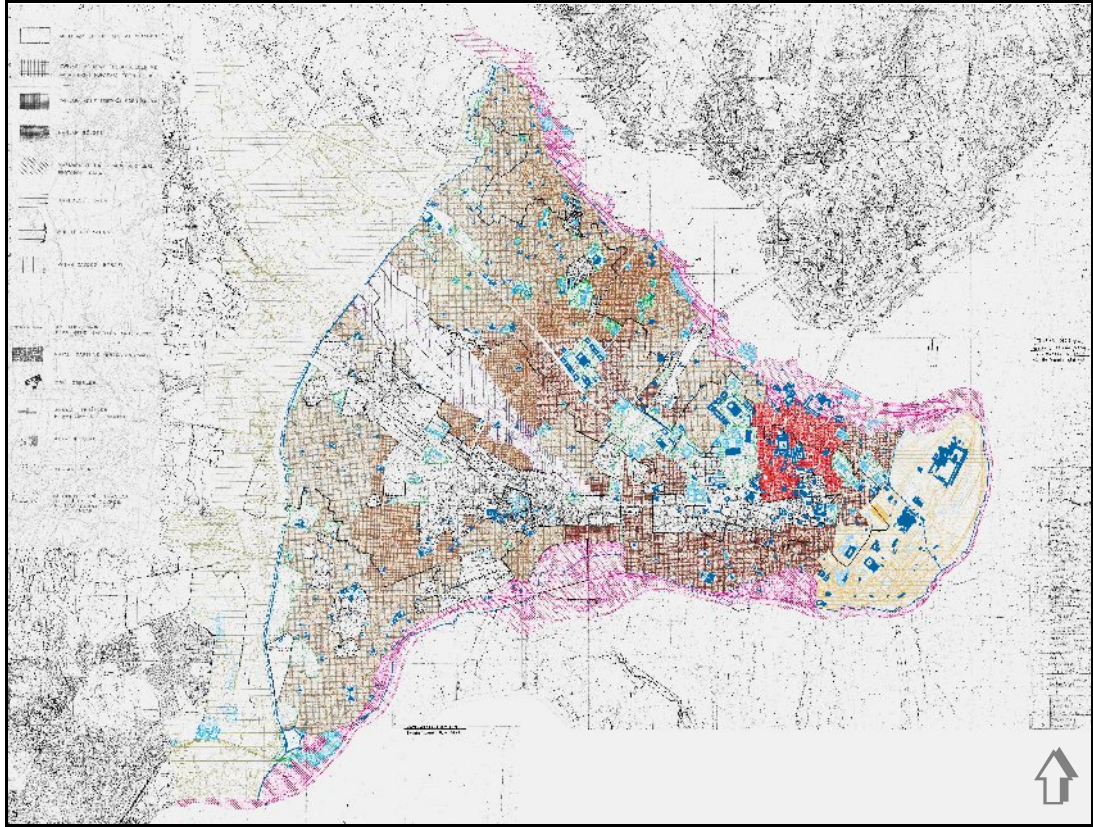
- **Bilumum Yeşil Sahalar:** Eski eserlerin çevresi, muhafaza edilebilmiş veya tahakkuk yoluna girmiş imar planı yeşilleri, bostanlar, mezarlıklar, okul ve hastane bahçeleri bu sahaları ihtiva etmektedir. Muhtelif fonksiyonları olan bu yeşiller özellikle korunacaktır.

- **Sur Tecrit Sahası:** Surlara paralel yeşil sur tecrit sahasının temini eskiden beri düşünülen bir husus olmuş ve ilk evvel H. Prost'un İstanbul Nazım Planında surlara paralel 500 m'lik tecrit sahası şeklinde planlanmıştır.

Modern şehircilik planlama çalışmalarında tarihi kent parçalarının yeşil bir bantla ayrılması prensip haline gelmiş bulunmaktadır. Asırlardan beri bilim, sanat, kültür ve ticaret merkezi halinde bulunan İstanbul Yarımadasının, çevresindeki tarihi surlarla beraber yeni gelişmelerden yeşil bir saha ayrılıp korunması zorunludur. Bu şerit içinde mezarların bulunması bölgenin hususiyetini bir kat daha arttırmaktadır. İstanbul

Yarımadası, mezarlıklarında bulunduğu bu yeşil tecrit sahası ile beraber bir bütün teşkil etmektedir.

Muhafazası zorunlu olan bu sahanın içine muhtelif zamanlarda muhtelif tesirlerle gecekondular, depolama, fabrika gibi yabancı ve zararlı unsurlar bulunmaktadır. İstanbul Yarımadasının bütünlüğünü temin eden bu yeşil bandı parçalamaya başlayan yabancı ve zararlı unsurların gelişmesini önlemek ve zamanla tamamen temizlenmesini temin etmek, bu gün sorumluluğu hissedilmesi gereken önemli bir husustur. Sur tecrit sahası için H. Prost'un nazım plan şartları aynen geçerlidir (Şekil 3.26).

Şekil 3.26: 1964 Tarihli Sur İçi Nazım İmar Planı (Kaynak: İBB Arşivi)

3.1.4.12. Büyük İstanbul Nazım Planı Raporu (1971)

İstanbul'da Nazım Plan Bürosunun kurulması Bakanlar Kurulu'nun kararıyla 1966 yılı ortalarında çalışmaya başlamıştır. 1966–1968 dönemindeki ön çalışmalar 1969–1970 yıllarında yapılan analizler ve uygulanan test programları sonucunda plan üst üste iki revizyon geçirmiş ve 1/25000 ölçekli çalışmalar 1970 yılı sonunda bitirilmiştir.

Araştırma Çalışmaları: Bu çalışma, kırsal alan planlaması, turizm ve rekreasyon etüdü, ulaşım etüdü, arazi mülkiyeti ve arazi kıymetleri konu başlıkları altında incelenmiştir. Turizm ve rekreasyon etüdü; Turizm ve Tanıtma Bakanlığı elemanları ile ortak çalışılarak, İstanbul Metropolitan Alanı dahilinde, öncelikle Marmara ve Karadeniz sahillerinin günlük ve hafta sonu, dış ve iç turizme dönük kullanılma imkanları ve bu açıdan değerlendirmesi olanakları ve Tarihi Sur İçi İstanbul Yarımadası'nın (Tarihi hanlar gibi yapıtların konaklamaya dönük kullanımları) bu açıdan değerlendirilmesi konularının araştırılmasını içermektedir.

Planlama Çalışmaları: Bu kapsamda ise 1/25000 ölçekli Metropolitan Alan Nazım Plan ilkelere uygun olarak genellikle 1/5000 ölçekli bölgesel fiziki planlama ve zoning kararları çalışmalarına geçilmiştir.

Bu çalışmalar için bölgeler tespit edilmiş ve çalışma grupları oluşturularak Nazım Plan ana kararları kapsamında ayrıntılı fiziki planlama çalışmalarına geçilmiştir. Bölgelerin ayırımı aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

- a. Tarihi Sur İçi İstanbul Yarımadası,
- b. Sur Dışı bölge,
- c. Beyoğlu,
- d. Boğaziçi,
- e. Kadıköy, Moda, Üsküdar,
- f. Anadolu yakası.

Bu bölgelerin önemlilerinden biri olan Tarihi Sur İçi İstanbul Yarımadası'nın tamamı ve bu bütünlüğün Haliç sahilinde bir devamı olan Eyüp Sultan merkezi ve çevresini oluşturan mahalleleri, şehrin tarihi çekirdeğinin en önemli kesimini oluşturmaktadır. Bu alan değişik medeniyetlerin üst üste bıraktıkları yoğun sanat eserlerini ve kültür değerlerini kapsamaktadır. Henüz bozulmamış şehrsel dokunun bu değerlerle ahenkli olarak meydana getirdiği plastik, İstanbul'u sembolize eden eşsiz silüetini, çeşitli iç perspektiflerini vermektedir. Özellikle son senelerde bu değerlerin planlama ve uygulama açısından çok aykırı davranışlarla, şehir dokusunun yenilenmesi esasında kayboldukları görülmektedir. Bu olguda, Yarımada'nın, Bizans'tan bugüne kadar, bir

şehir merkezi olarak gelişmesi ve her türlü merkez fonksiyonları kapsamının büyük rolü olmuştur.

3.1.4.13. 1990 Tarihli Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı

Planın Amacı; “Tarihi Yarımada’nın eşsiz tarihi, kültürel ve doğal değerlerinin korunması ve yaşayan bir kentsel alan olarak, gelecekteki gelişmesinin, tarihi ve kültürel yönden var olan potansiyelini olumsuz yönde etkilemeyecek biçimde düzenlenerek, bu eşsiz yerin, İstanbul, Türkiye hatta dünya insanının yararına sunulması” olarak benimsenmiştir.”

Plan, bu amacı genel olarak ortaya koyarken sorunun yalnızca “koruma” olmadığını, Yarımada’nın yaşayan bir kent olarak da ele alınması gerektiğini ve buna göre düzenlenmesini savunmaktadır.

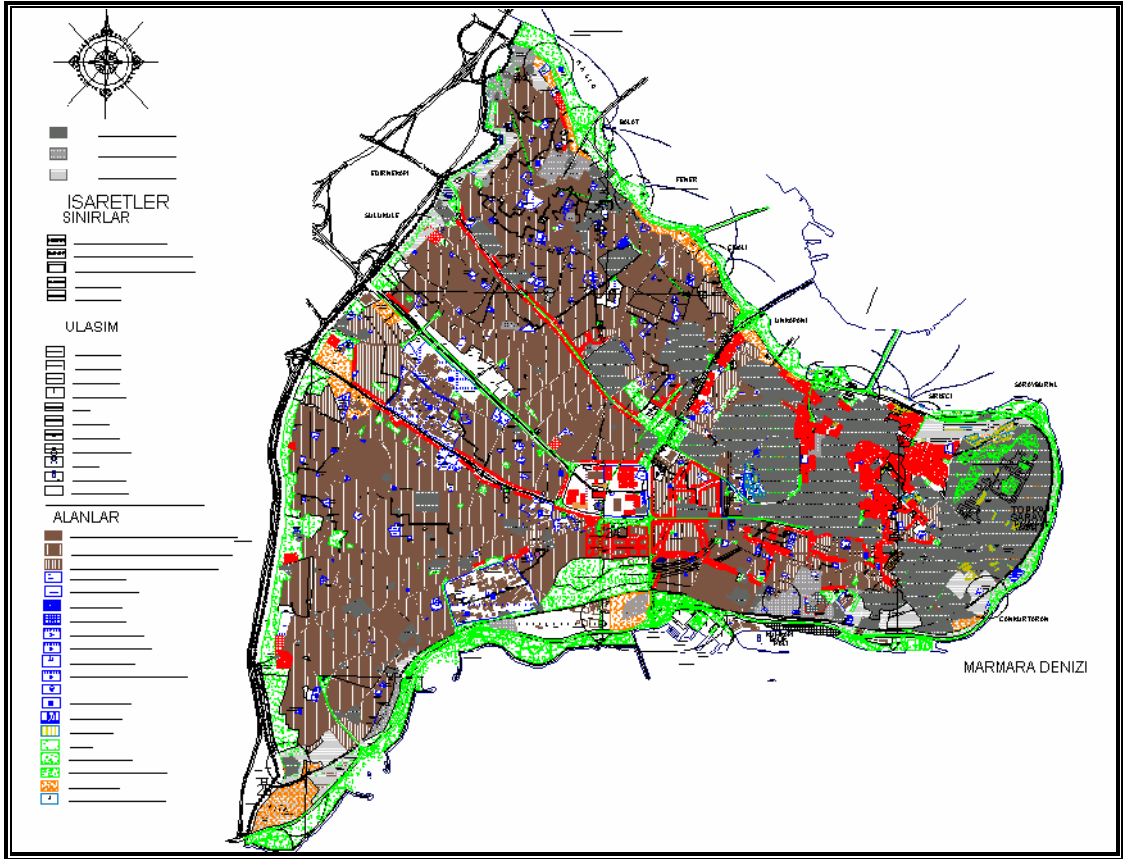
Mekanı “koruma-geliştirme-yaşatma” çerçevesi içinde ele almaktadır.

“Amaç ve koruma-geliştirme sürekliliğine ilişkin görüş çerçevesinde, Tarihi Yarımada için, içinde yer aldığı geniş çevre de gözetilerek, kentsel fonksiyonlar, ulaşım, görsel yapı-mekan düzenine ilişkin olarak bir dizi hedef saptanmıştır.”

Buna göre Tarihi Yarımada bir merkezi iş alanı (MİA) olmaktan kurtarılarak, belirli bir yerleşik nüfus ile bütünleşen bir tarih, kültür, turizm, ticaret ve rekreasyon alanı olarak gelişmesi planlanmıştır (Şekil 3.27).

Belirlenen bu hedefler çerçevesinde oluşturulmuş olan plan kararları da şunlardır:

- Tarihi eserler ve sit kapsamına giren tüm yapı, sokak ve dokuların geniş çevreleri ile birlikte korunarak ve iyileştirilerek kültür, konaklama ve özgün konut yerleşme alanları olarak yaşatılması.
- Tarihi Yarımada’nın yapı ve potansiyeli ile uyumlu olmayan (İmalat, Depolama gibi) fonksiyonlardan arındırılarak tarihi kesimlerinde (Hanlar Bölgesi, Haliç) kültür, turizm, rekreasyon ve ilgili ticaret kullanışlarının ağırlık kazanacağı canlı kent merkezleri ve odakların oluşturulması; Aksaray’da var olan merkez potansiyelinin, kültür fonksiyonları ile bütünleştirilerek geliştirilmesi.

Şekil 3.27: 1990 Tarihli Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı (Kaynak: Harita Müdürlüğü Plan Arşivi)

- Fatih ve Eminönü kesimlerindeki mevcut konut stokunun yerleşik nüfusu arttırmaksızın korunarak, yerleşik nüfus için gerekli donatım ve altyapı sağlanmış sağlıklı yaşam çevrelerinin oluşturulması.
- Haliç ve Marmara kıyılarının kültür, turizm, rekreasyon potansiyelinin değerlendirilmesi ve Tarihi Yarımada'da su-kıyı ilişkisinin güçlendirilmesi.
- Surların ve çevrelerinin, öncelikle yerleşik nüfusun spor ve yeşil alan gereksinimleri gözetilmek üzere kültür, turizm ve rekreasyon potansiyelinin değerlendirilmesi.
- Tarihi Yarımada'nın silüetinin korunması ve genel mekanın iyileştirilmesi, tarihi eserlerin etrafının açılarak değil doku karakteri ile bütünleştirilerek düzenlenmesi gibi fiziksel mekana yönelik kararlar olduğu gibi, mevcut nüfus yığılmasını azaltacak düzenlemelerin yapılması ve koruma-geliştirme-yaşatma zincirinin oluşturulmasına yönelik mekansal olmayan kararlar da bulunmaktadır.

- Plan kararları ile sit etkileşimi çerçevesinde, plan içinde koruma alanları belirlenmiştir. Bunlar koruma öncelikli yapıların önemi ve yoğunluklarına bağlı olarak;
- 1.derece koruma bölgeleri.
- 2.derece koruma bölgeleri.
- 3.derece koruma bölgeleri.

olarak belirlenmiştir. Bu alanların her birine farklı kullanım ve yapılanma koşulları getirilmiştir. Buna bağlı olarak özel proje alanları belirlenmiştir.

3.1.4.14. Tarihi Yarımada Uygulama, Mevzii ve Tadilat Planları

Tarihi Yarımada'nın planlama süreci içerisinde 1939 yılından, tamamının Sit Alanı ilan edildiği 1995 yılına kadar genel planların yanında daha alt ölçekte bir çok uygulama, mevzii ve tadilat planı yapılmıştır. Mevzii Planlar; bölgesel olarak, birden fazla parseli ilgilendiren yol, meydan, çevre düzenlemesi ve ulaşım kararlarını içeren planlardır. Tarihi Yarımada için yapılan mevzii planlar 1/200 – 1/500 – 1/1000 ve 1/5000 ölçeklidir. Tadilat Planları ise parsel bazında yapılan imar değişikliklerini belirtmekte olup; 1/200-1/500 ve 1/1000 ölçeklidir.

1939 yılı ile 1/5000 ölçekli Sur içi Nazım İmar Planı'nın tasdik tarihi olan Nisan 1964 arasında Tarihi Yarımada genelinde 143 mevzii ve 66 tadilat planı yapılmıştır. 1964 tarihli Sur içi Nazım İmar Planı ile Prof. Gündüz Özdeş tarafından yapılan 02.11.1990 tasdik tarihli Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı arasında Tarihi Yarımada tamamında 45 adet mevzii, buna karşı 623 adet de tadilat planı yapılmıştır. Tadilat planlarının büyük çoğunluğu Fatih ilçesinde yapılmıştır. Bu süre, Tarihi Yarımada'da irtifaların yükseldiği, birçok parselin imara açıldığı, yeşil alanların yok edildiği, tarihi ve kültürel dokunun büyük ölçüde tahrip edildiği döneme rastlamaktadır. Ayrıca yine aynı dönemde, Tarihi Yarımada'da fonksiyonel değişim baş göstermeye başlamış ve fonksiyonel köhneme bölgeleri de bu yıllarda oluşmaya başlamıştır. Bu süreç içinde, 1/5000 ölçekli Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı'nın ana hükümleri doğrultusunda Uygulama Planlarının hazırlanması zorunluluğu doğmuştur. Eminönü ilçesi 1/500 ölçekli Uygulama Planları 09.03.1993 tarihinde, Fatih ilçesi 1/1000 ölçekli Uygulama Planları 07.02.1994 tarihinde tasdik edilmiştir.

Eminönü 1/500 ölçekli Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planları: 09.03.1993 tarihinde onanan bu planlar Eminönü ilçesi parselasyonunun çok küçük olması ve kadastral haritaların 1/500 ölçekte olmaları dikkate alınarak 1/500 ölçeğinde hazırlanmıştır. Hazırlanan planlar Eminönü ilçesine ait olan genel plan notları ve 1/5000 ölçekli plan doğrultusunda sınırları belirlenmiş olan koruma bölgeleri için hazırlanmış olan özel notlarla birlikte geçerlidir. 1/500 ölçekli uygulama planlarında koruma bölgeleri ve diğer alanlar için farklı fonksiyon ve yapılanma koşulları belirlenmiştir. Plan notları ile detayda binaların derinlikleri, kapı, pencere oranları ve detayları, cephe kaplamaları, yol kaplama ve şehir mobilyalarıyla da ilgili belirlemelerde bulunulmuştur.

1/500 ölçekli Uygulama Planları ile Eminönü'nde farklı noktalardan ve farklı bakış açılarından siluet çalışmaları da yapılmıştır.

Fatih 1/1000 Ölçekli Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planları: Fatih ilçesi 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planları 07.02.1994 tarihinde onanmıştır. Bu planlar da 1/5000 ölçekli Tarihi Yarımada Koruma İmar Planı ana kararları doğrultusunda hazırlanmıştır. 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planları tüm bölge için hazırlanmış olan genel plan notları ve plan açıklama raporu ile birlikte geçerli olup, Kurul Kararı eki listeler ve daha önceki kurul kararları da geçerliliğini korumaktadır. Fatih İlçesi'ndeki koruma bölgeleri daha çok anıt eserleri ve çok sınırlı olarak bu eserlerin yakın çevresini kapladığı için ayrıca koruma bölgeleri için plan notları hazırlanmamıştır. Fatih İlçesi için Uygulama Planları hazırlanırken önemli anıt eserler ve yakın çevreleri "onama dışı" alan olarak bırakılmış ve Kurul kararı ile tasdik edilmiştir.

3.1.4.15. Tarihi Yarımada'nın Sit Alanı İlan Edilmesi ve Hukuki Durum

İstanbul'un Eminönü ve Fatih İlçelerini içeren Tarihi Yarımada (Sur içi) bölgesine ait 2.11.1990 onanlı 1/5000 ölçekli Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı 11.12.1990 tarihinde 3194 sayılı imar yasası gereği askıya çıktıktan sonra, Mimarlar Odası ve bir grup İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi öğretim üyesi tarafından plana itiraz dilekçeleri verilmiştir. Yapılan bir dizi toplantı sonucunda Mimarlar Odası tarafından 10.5.1991 tarihinde yürütmeyi durdurma ve duruşma istemiyle İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığına dava açılmıştır.

1/5000 ölçekli İstanbul Tarihi Yarımada Koruma İmar Planının; Anayasa'nın "Sağlık Hizmetleri ve Çevrenin Korunması" başlıklı 56. maddesi ile "Tarihi, Kültürel ve Tabiat Varlıklarının Korunması" başlıklı 63. maddesine aykırı olduğu; planla getirilen yapı yoğunlukları, geniş yollar, tarihsel-kültürel nitelik taşıyan birçok bölgenin koruma kapsamı dışında bırakılması, Tarihi Yarımada'yı mahvedebilecek nitelik taşıdığı; bu açıdan planın, kültür ve tabiat varlıklarını koruma amacına, anlayışına ve yasasına bütün olarak ters düştüğü, işlemin imar yasasının plan hiyerarşisini düzenleyen 5.maddesine aykırı olduğu, 1/50.000 ölçekli Metropolitan Nazım Planına uyum sağlayamadığı, sonuç olarak planın şehircilik bilimine, planlama ilkelerine ve imar hukukuna aykırılık teşkil ettiği ileri sürülerek, planın iptali istenilmiştir.

Mimarlar Odasının plana itiraz sebepleri şu alt başlıklarda toplanabilir:

- Planın kullanım ve ulaşım kararları açısından üst ölçekli plana (1980 onaylı 1/50.000'e) uygun olmaması;
- Tarihi ve Arkeolojik Sit korumasının sağlanamaması; toprakaltı eski eserlerin korunması ile ilgili önlemlerin planda ve raporda yer almaması; 1.Derece koruma bölgelerinde her parselin koruma kurulunun kararına bağlanmasının yanlışlığı;
- Korunması gerekli mahalleler düşüncesi yanlış bulunuyor; Tarihi Yarımada tamamının kentsel sit olması gerekliliği;
- Tüm Tarihi Yarımada için tescil işlemi tamamlanmadan plan üretilmiş, Koruma Bölgesi kapsamına alınması gereken alanlar koruma dışında bırakılmış, asıl korunması gerekli alanlar sanki çöküntü bölgesiymiş gibi gösterilmiş düşüncesi;
- Kara surları dışında ve içinde "Sit Koruma Bandı" düşünülmemiş, Prost Planındaki 500m.lik şerit olmadığı gibi, tasdik hududunun yer yer sur hendeklerinin dışında bırakılması;
- Sur-u Sultani içindeki askeri tesisler ve müze dışı kullanım yanlış bulunuyor. Sur-u Sultani içinde 3 büyük alanda turistik tesis yapılması uygun bulunmamakta;
- Nüfus ve yoğunluklar arasındaki tutarsızlık;

Bu itirazlar sonucunda dava konusu plan ile değişikliğin şehircilik ilkelerine planlama esaslarına uygun hazırlanıp, hazırlanmadığının ve anılan planda kamu yararı bulunup, bulunmadığının tespiti amacıyla mahkeme kararı ile yerinde keşif ve bilirkişi incelemesi yapılmasına karar verilmiş; bilirkişi heyetini oluşturan ODTÜ Mimarlık Fakültesi Şehir

ve Bölge Planlama Bölümü öğretim üyeleri tarafından 29.7.1994 günlü bilirkişi raporu hazırlanmıştır.

Bilirkişi raporunda değerlendirme 3 ana başlık altında yapılmıştır.

- Kent planlama ilkeleri açısından planın irdelenmesi;
- Planlanan alanda yer alan kentsel arkeolojik eserler açısından planın irdelenmesi;
- Genelde koruma planlaması ve özelde bu alana ilişkin yer üstünde bulunan korunacak tarihi ve kültürel varlıklar açısından planın irdelenmesi,

Sonuçta bilirkişi raporunda yer alan hususlara Mahkeme Heyeti de iştirak etmiş ve bilirkişi raporuna davalı idarece yapılan itirazlar yerinde görülmemiştir. Bu durumda plan raporunda belirtilen “İstanbul Metropolitan Alan içinde Tarihi Yarımada’nın bir merkezi iş alanı (MİA) bir kentsel yığılma yeri olmaktan kurtarılarak ölçekli bir düzeydeki yerleşik nüfusu ile de bütünleşmiş yaşayan bir tarih, kültür, turizm ve rekreasyon alanı olması” yolundaki amaca plan kararları ile ulaşamadığı, tam tersi bu planın yaşama geçirilmesi halinde İstanbul tarihi silüetinde, kentsel arkeolojik kaynaklarında, tarihi dokusunda ve toprak üstü kültürel değerlerinde geriye dönüşü mümkün olmayan kayıpların verilmesine neden olacağı, bu bağlamda planın uygulanmasında kamu yararı bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Bu belirtilen nedenlerle, İstanbul 4.İdare Mahkemesince 17.11.1994 gününde oybirliği ile dava konusu 1/5000 ölçekli İstanbul Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı’nın iptaline karar verilmiştir. Bu karardan sonra İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı tarafından Danıştay 6. Dairesine başvurularak, 17.11.1994 günlü kararın usul ve yasaya aykırı olduğu öne sürülerek bozulması istenmiştir.

Bu süreç yaşanırken, İstanbul 1 No’lu Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu’nun 12.7.1995 gün ve 6848 no’lu kararı ile Tarihi Yarımada Kentsel ve Tarihi Sit, Kentsel ve Arkeolojik Sit ve Sur-u Sultani’nin içi 1.Derece Arkeolojik Sit Alanı ilan edilmiştir.

Batıda II. Teodosios Dönemi Kara Surları, güney ve kuzeyde Marmara ve Haliç Surları ile belirlenen Tarihi Yarımada’nın geçmişte en büyük iki imparatorluğa başkentlik yapması, Ayasofya, Süleymaniye, Fatih, Sultan Selim, Mihrimah Sultan Külliyesi gibi

ünlü anıtsal yapıları, kente kimlik veren çeşme, sebil, han, sivil yapıları, türbe, hazire ve mezarlıkları, köşk ve konakları, kentsel sit özelliği taşıyan alanların yoğunluğu ile çok özel bir niteliğe sahip olması sit alanı ilan edilmesinde önemli etkenler olarak gösterilmektedir. Tarihi Yarımada'yı parça parça dağınık sitlere bölmek bölgeyi bir bütün olarak ele almayı engellediği, kentin silüetini ve doku bütünlüğünü koruma açısından yetersiz kaldığı, İstanbul 1 No'lu Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun bölgeyi sit alanı ilan eden kararında açıklanmaktadır. Tarihi Yarımada'ya ilişkin Sit Alanı Geçiş Dönemi Yapılanma Koşulları ise; İstanbul 1 No'lu Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 02.08.1995 gün ve 6898 sayılı kararı ile belirlenmiştir. 12.07.1995 gün, 6848 sayılı kurul kararına göre Sur-u Sultan-ı içi 1.Derece Arkeolojik Sit Alanı, Tarihi Yarımada'nın güney doğusunda sınırları ilgi paftada gösterilen Sultanahmet Camii civarı Kentsel ve Arkeolojik Sit Alanı, Yarımada'nın geri kalanı ise; Tarihi ve Kentsel Sit Alanı olarak 3 bölgeye ayrılmıştır.

Kurulun 1. Derece Arkeolojik Sit Alanı olarak belirlediği bölge, içinde Topkapı Sarayı, Darphane, Arkeoloji Müzesi, Aya-irini Kilisesi, Gülhane Askeri Hastanesi'nin de bulunduğu Sur-u Sultani ile çevrelenen alandır. Geçiş Dönemi Yapılanma Koşullarında bu bölgede yeni yapılanmaya izin verilmemiş, kültür ve rekreasyon işlevlerine yer verilebileceği belirtilmiştir.

Kurulca sınırları belirlenen Kentsel ve Arkeolojik Sit Alanı'nın geçtiği cadde isimleri şunlardır. Batıda; Küçük Ayasofya Sokak, Küçük Ayasofya Medresesi Sokak, Kadırga Caddesi, Dizdariye Yokuşu, Üçler Sokak, Claude Ferrer Caddesi, kuzeyde; Divanyolu Caddesi, Bestekar Osman Sokak, Çeşme Sokak, Çatal Çeşme Sokak, Alay Köşkü Sokak, Soğuk Çeşme Sokak, doğuda; İshakpaşa Caddesi, güneyde Kennedy Caddesidir. Ayasofya Camii Müzesi, III.Ahmet Çeşmesi, Yerebatan Sarnıcı, Sultan Ahmet Camii, Küçük Ayasofya Camii, Sokullu Mehmetpaşa Camii, İbrahimpaşa Sarayı bu bölgedeki tarihi eserlerden birkaçıdır.

Tarihi Yarımada'nın tümünü kapsayan sit alanı kararı ile bu alan için önceden hazırlanmış olan bütün planlar geçerliliğini kaybetmiştir.

Sit Alanı ilanından sonra planlama çalışmalarına İstanbul Büyükşehir Belediyesi Planlama ve İmar Müdürlüğüne başlanmış ve 1/5000 ölçekli Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı hazırlanarak 2 Nisan 1998 gün ve 936 sayı ve eki ile birlikte karar alınmak üzere Büyükşehir Belediye Meclisine iletilmiştir.

3.1.4.16. 1996 Tarihli Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı

1996 Tarihli Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı onaylanmadan çeşitli gerekçelerle iptal edilmiştir. 1996 Tarihli 1/5000 Ölçekli Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı'nın amaç ve hedefleri plan raporunda aşağıdaki şekilde açıklanmıştır.

Genel ilke ve hedefleri:

1. Türkiye ve İstanbul'un geçmişinde çok önemli bir rol oynayan Tarihi Yarımada'yı köhneleşerek yok olmaktan kurtarmak;

- Bunun sağlanabilmesi için gerek politik gerekse plan kararları olarak önemli adımlar atılmıştır. Plan kararı olarak düşünülen, Tarihi Yarımada'nın bir konut, kültür, turizm ve tarihi ticaret merkezi olması ve bu kararın politik olarak da desteklenmesi bu adımlardan biridir. Bu kararın uygulanması ile, Tarihi Yarımada'nın çağlar boyu üstlendiği işlevlerin devam ettirilerek, sosyal yapısının korunması amaçlanmaktadır.

2. Tarihi Yarımada'nın kent bütünü içinde yükleneceği işlevleri ve bunların sınırlarını ve niteliklerini belirlemek;

- Tarihi Yarımada'nın bugün kent merkezi içinde üstlendiği işlevin bir MİA olduğu görülmektedir. Bu işlev yarımada'nın geçmişten gelen sosyal, ekonomik ve kültürel değerleri ile uygun düşmemektedir. Bu nedenle bölgenin MİA fonksiyonlarından arındırılıp, kendi gerçek kimliği ile uyuşan fonksiyonların yaşama kazandırılması en önemli ilkelere biridir.

- Tarihi Yarımada içinde korunması gerekli yapı ve yapı gruplarını da içine alarak, konut, turizm, kültür ve ticaret temel fonksiyonlarını getiren ve bunların sınırlarını en esnek biçimde belirleyen bir planlama yaklaşımı izlenmiştir.

- Ayrıca Tarihi Yarımada'nın çeşitli sosyal ve kültürel fonksiyonlarının sadece İstanbul için değil tüm Türkiye için bir çekim merkezi olduğu da bilinmektedir.

- Bu amaçla, Tarihi Yarımada'ya geleceğe dönük olarak plan kararları getirilirken, bu plan kararlarının öncelikle bölgeyi yaşatması ve yaşanılan bir ortamın korunması hedeflenmiştir.

3. Tarihi, kültürel ve estetik mirasa etkin bir işlev, vererek onu bölgenin sosyo-ekonomik kimliği ile bütünleştirmek;

- Tarihi Yarımada içinde pek çok (yeraltı ve yerüstü olmak üzere) tarihi eser bulunmaktadır. Bunlar tek başlarına veya grup halinde olabilirler.

- Buradaki amaç, dini anıt eserler dışında, atıl durumda köhnemeye bırakılan, ya da asıl fonksiyonundan başka bir amaçla kullanılan eski eserlerin görsel veya işlevsel olarak topluma kazandırılmasıdır.

- Bu eski eser sadece bir duvar kalıntısı veya taş parçası bile olsa onu mutlaka korumak ve bir işlev kazandırmak korumanın en temel ilkesidir.

- Korumanın temel amacı olan yaşatarak koruma ilkesi bu karar ile plana aktarılmış ve uygulamaya yöneltilmiştir.

4. Tarihi Yarımada'nın kimliği ile uyuşmayan tüm işlevleri bölgenin dışına çıkarmak;

- Bu amaç sadece 1/5000 ölçekli bir plan kararı olarak değil, daha üst ölçekli plan kararları, sosyal ve ekonomik politikalar ile de desteklenen bir süreç olarak düşünülmektedir. Burada önemli olan Yarımada'nın tarihi ve kültürel kimliği ile uyuşmayan her türlü fonksiyonun (Sanayi, İmalat, Toptan Ticaret, Transit yollar gibi) tamamen bölgenin dışına yönlendirilmesi ve bu fonksiyonlardan boşalan alanlara da, köhnemelerine izin vermeden en uygun işlevin kazandırılmasıdır.

- Bu sadece plan kararları ile değil, yerel ve merkezi hükümetlerin izleyeceği akılcı ve etkin politikalarla ve yatırımlarla gerçekleştirilecektir.

- Plan kararları burada sadece politikalara yol gösterici bir özellik taşımaktadır.

5. Tarihi Yarımada'nın görsel bütünlüğünü olumsuz yönde etkileyen yapılaşmaları temizlemek,

- Tarihi Yarımada'nın en önemli görsel özelliklerinden biri de Haliç ve Marmara kıyılarından görünen silüetidir. Bu silüet 1936 yılındaki Prost Planından beri uygulanan kararlarla bugüne kadar korunmaya çalışılmıştır. Ama izlenen yanlış politikalar sonucu günümüzde yer yer bozulmalar göstermeye başlamıştır. Silüetin korunması için, +40 ve

+50 rakım üzerindeki yapılaşmanın kısıtlanması planın en önemli kararlarından biridir. +40 ve +50 rakım üzeri Yarımada'nın önemli bir bölümünü kapsamaktadır. Ayrıca bu bölgeler görsel ve tarihi değerlerin yoğun olduğu bölgelerdir.

- Ancak görsel bütünlüğü olumsuz etkileyen tek faktör silüetin bozulması değildir. Tarihi binaların etrafında gelişen yanlış ve çarpık yapılaşma da bu bütünlüğü bozmaktadır. Bunun önlenmesi için tarihi yapıların etraflarının olabildiği kadar açılması ya da bu yapı ile bütünlük sağlayarak, yapının görsel ve tarihi kalitesi üzerinde olumsuz etki yapmayan bir yapılaşma getirilmesi düşünülmüştür.

6. Tarihi Yarımada da, zaman içinde gelebilecek yoğunluk taleplerinin ve spekülasyon baskılarının gözönünde tutularak, yoğunluk, gabari gibi yapılaşma sınırları getirmek;

- Tarihi Yarımada, kültürel ve tarihi değerlerinin yanı sıra aynı zamanda İstanbul'un merkezi konumunda olan ve rant geliri oldukça yüksek bir alandır. Arsa fiyatlarındaki bu yüksek rakamlar, bölgeyi bir spekülasyon alanı haline getirmiştir. Yarımada'nın kimliği ile bağdaşmayan yüksek yapılaşmalar ve aykırı fonksiyonlar bu spekülasyonlar sonucu, ortaya çıkmıştır.

- Bu nedenle planda belirlenen ana ilkelerden biri de bölgesel yoğunluk değerleri belirleyerek, yapılaşmanın bu yoğunlukları aşmayacak şekilde dengelenmesini sağlamaktır. Ayrıca anıt eser ve sivil mimarlık örnekleri çevresine de kısıtlamalar getirilmiştir.

- Yapılaşma şartlarının bu şekilde dengelenmesi hem yoğun yapılaşma talebini kısıtlamayı amaçlamaktadır. Hem de silüetin korunması için faydalı olacaktır.

- Bunun yanı sıra "Kentsel Tasarım Bölgeleri" olarak düşünülen ve hepsinin Yarımada içinde tarih, kültür, doku ve sosyal açıdan değişik özellikler taşıyan alanlarda, yapılaşma kontur ve gabari şartları da belirlenerek kısıtlamalar getirilmiştir. Bu alanlar bölgenin özellikle rantı yüksek bölgeleri olduğu için buranın çevre baskılarından korunması ve spekülasyonlara hedef olmaması için gerekli yapılaşma kısıtlamaları yapılması hedeflenmiştir.

7. Tarihi Yarımada'ya gerekli tüm kentsel donatı ve servisleri getirebilmek;

- Gerek sağlık hizmetlerinin, gerekse ulaşım hizmetleri ve kentsel hizmet alanlarının Tarihi Yarımada'dan çok İstanbul ve Türkiye'ye hizmet etmesi, bölgenin yoğunluğunu ve çekim gücünü arttırmaktadır.

- Buna rağmen buradan verilen hizmetler artık bu bölge ile kaynaşmış, buranın bir parçası olmuş faaliyetlerdir. Böyle olunca bu fonksiyonların dondurularak, Yarımada içinde kalması uygun görülmüştür.

- Pek çok kentsel donatı ve servis alanı sadece Yarımada'ya hizmet edecek şekilde planlanmıştır. Fakat Yarımada için düşünülen kültür-konut ve turizm merkezi olma hedefinin gerçekleşmesi koşulunda, bu alan içindeki hiçbir teknik ve sosyal servis kent bütününden bağımsız olarak düşünülmemelidir.

- Bölgenin konut yerleşiminin oldukça yoğun olması bölünmüş kadastral doku ve ortaya çıkan yasal zorluklar, sosyal donatı alanlarının istenen düzeyde gerçekleşmesini engellemektedir. Ama, tarihi yapılara getirilen sosyal donatı fonksiyonları ile bu eksiklik minimum düzeye indirilmeye çalışılmıştır.

8. Tarihi Yarımada'da geçmişten günümüze gelen mevcut yol ve yerleşme dokusunu belli ölçüler içerisinde çağdaş şehirselle fonksiyonlara cevap verecek şekilde düzenleyerek korumak.

- Tarihi Yarımada'nın yol ve yerleşim dokusuna bakıldığında; çoğu yerde hala eski geleneksel dokunun korunmakta ve kullanılmakta olduğu görülmektedir.

- Ulaşım dokusu şu anda yetersiz görülmektedir. Ancak bölgenin kültür ve turizm merkezi olarak düşünülmesi ile birlikte getirilen çok önemli toplu taşınım kararları bulunmaktadır.

- Bu kararları desteklemek ve özel ulaşımı engellemek için transit yollara hiçbir şekilde yer verilmemesi ve mevcut yolların en rasyonel şekilde iyileştirilerek kullanımı amaç olarak belirlenmiştir.

- Ayrıca genişletilmesi sakıncalı olan yollarda ve görsel, kültürel değerlerin yoğun olarak bulunduğu alanlarda yayalaştırma projelerinin yapılması öngörülmüştür.

Hedefler:

- Bu planın hazırlanma süreci içindeki en önemli ve en yoğun şekilde takibinin yapılması gereken konu kültür ve tabiat varlıkları yeraltı ve yerüstü envanteri çalışmasıdır.

- Bu envanter çalışması Türkiye ölçeğinde ve özellikle Tarihi Yarımada için yapılan ilk ve tek örnektir. Ancak bilindiği üzere bütün envanter çalışmalarında olduğu gibi bu çalışmada da eldeki bilgi ve veriler oldukça kısıtlıdır.

- Bundan başka 1/5000 ölçekte tam olarak ortaya konulmasına imkan olmayan ve Tarihi Yarımada'da yeni oluşturulacak yapılarda yükseklik, mimari üslup, biçim, nitelik gibi konularda parsel ölçeğine kadar inen titiz ve ayrıntılı bir çalışmanın 1/5000 ölçeği takiben uygulama imar planlarında yapılması gerekecektir. Bu da planlama-koruma sürecinin içindeki uzun vadeli hedeflerden biridir.

- Bir başka uzun vadeli hedef ise, tarihi nitelikteki yapıların, alacakları işlevler doğrultusunda ele alınması ve buna uygun iyileştirme çalışmalarının yapılmasıdır. Bu ancak Tarihi Yarımada'nın turizm-kültür merkezi olması yolundaki ana hedefine ulaşma süreci içerisinde gerçekleşecektir.

- Bütün bu çalışmalar süresi içinde ulaşılması planlanan ana hedef Tarihi Yarımada'nın konut fonksiyonunu yitirmeden, metropoliten alan ölçeğinde bir kültür-turizm ve bunlarla bağlı olarak da bir tarihi ticaret merkezi haline gelmesi ve artık tarih boyunca üstlendiği işlevi böylece bir kere daha kazanmasıdır.

- Böylece gerek tarihi çevrenin, gerekse tek tek tarihi eserlerin sadece korunmuş olmak için korunması değil, yaşatarak ve içinde yaşayarak korunması gerçekleşecektir. denmektedir (Anon, 1996a).

Söz konusu planın iptali sonrasında 23.01.2001 gün ve 01 sayılı Büyükşehir Belediye Meclis Kararı, 14.02.2001 gün ve 27 sayılı Fatih Belediye Meclisinin ve 19.02.2001 gün ve 2001/12 sayılı Eminönü Belediye Meclisinin kararları doğrultusunda; İstanbul Eminönü-Fatih İlçelerini içeren Tarihi Yarımada (Sur İçi) Bölgesine ait alanda 1/5000 ölçekli Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı ile 1/1000 ölçekli Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planı çalışmalarına başlanmıştır.

1/5000 ölçekli Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı hazırlanarak 1998 tarihinde karar alınmak üzere Büyükşehir Belediye Meclisine iletilmiştir. Plan, İmar Komisyonunda değerlendirilme aşamasında iken Marmara Bölgesinde 17 Ağustos depremi olmuştur.

Deprem sonrasında Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'nde Afet İşleri Genel Müdürlüğü'nün yayınladığı genelgelere bağlı olarak mecliste inceleme aşamasında bulunan 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı, bir kez daha afet yönünden değerlendirilmiş ve yapılan değişiklikler 2000 tarihinde Büyükşehir Belediye Meclisi'ne iletilmiştir.

3.1.3.17. 2004 Tarihli Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı

2004 Tarihli Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı'nda amacı olarak şöyle denmiştir; "Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı Plan çalışması ile Suriçi'nde bugün mevcut olan olumsuzlukları ortadan kaldırmak; dünya kültürleri arasında farklı bir odak teşkil eden yapısını dikkate alan ve bu farklılıkları öne çıkaran, evrensel düzeyde taşıdığı tarihi, kültürel, mimari öz değerlerine sahip çıkan ve tarihi kültürel değerleri ile özdeş, geçmişte olduğu gibi günümüzde de bir dünya kenti statüsü kazandırmak üzere tarih, kültür, bilim, sanat, ticaret yönlerinden özgün kimlik yapısını sağlamak; geçmiş ile gelecek arasında kurulabilecek sürekliliğin niteliklerinin ortaya konulmasıdır."

Koruma Amaçlı İmar Planı'nın Plan Hedefleri;

- Tarihi Yarımada'nın kimliği ile uyuşmayan tüm işlevlerin bölgeden çıkarılarak, bu alanlara Tarihi Yarımada'nın kimliği ile özdeş işlevlerin yüklenmesi,
- Türkiye ve İstanbul'un geçmişinde çok önemli bir rol oynayan Tarihi Yarımada'nın çöküntü bölgesi yönelişlerinin ortadan kaldırılması,
- Tarihi Yarımada'nın kent bütünü içinde yükleneceği işlevlerin ve bunların sınır ve niteliklerinin belirlenmesi,
- Geleneksel kent dokusunun, mutlak surette metropoliten alan alt bölge gelişme dinamiklerinin baskısından kurtarılması ve bu alanların küçük sanayi, imalat, depolama gibi bu mekanlara zarar veren fonksiyonların kaldırılması, dönüştürülen mekanlardaki dokuların düzenlenmesi ve iyileştirilmesi,
- Tarihi eserlerin yoğunlaştığı bölgelerin özelliklerinin vurgulanarak asli fonksiyonları çerçevesinde korunmasının sağlanması,
- Tarihi Yarımada'nın evrensel düzeyde taşıdığı tarihi, kültürel ve mimari öz değerleri korunarak, tarihi ve kültürel kimliği ile özdeşleşen kayıp anıtsal eserler ve önemli sivil mimarlık örneklerinin de tarihi dokuya entegre edilerek kazandırılması,
- Tarihi Yarımada'nın görsel bütünlüğünü olumsuz yönde etkileyen yapılaşmaların tasfiye edilmesi,
- Tarihi Yarımada'nın geleneksel yeşil dokusunun canlandırılarak peyzaj kalitesinin artırılması,
- Mevcut lastik tekerlekli ulaşım sisteminin tarihi mekanlar üzerindeki taşıt baskısını her türlü önlemlerin alınarak sınırlandırmanın sağlanması,
- Ulaşım türlerinin birbirlerini besleyecek ve tamamlayacak biçimde entegre edilmesi

- Görsel yönden tarihi dokuya olumsuz etki eden ulaşım üst yapılarının oluşturduğu görüntü kirliliğinin giderilmesi, olarak belirtilmiştir.

Plan Politikaları ise,

- Tarihi çevrenin, anıt eserler ve sivil mimarlık örnekleri ile bir bütün içinde fiziksel kaliteyi yükselterek korunmasının etkin ve dinamik bir planlama süreci içinde ele alınması,
- Tarihi Yarımada'da zaman içerisinde gelebilecek yoğunluk taleplerinin ve spekülatif baskıların göz önünde tutularak, yoğunluk, gabari gibi yapılaşma sınırlarının getirilmesi
- Tarihi Yarımada'nın çağlar boyu devam ettirdiği sosyal-kültürel işlevlerin korunmak ve geliştirilmek suretiyle sürdürülebilirliğin sağlanması,
- Tarihi Yarımada'nın yüzyıllardır devam eden ticari kimliği reddedilmeksizin ticaret alanlarının dengeli dağılımının sağlanması, alt sektörel çeşitlenmesi ve ticaret alanlarının Tarihi Yarımada'nın korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarını zedeler ve konut alanlarını tehdit eder duruma gelişinin ortadan kaldırılması, gece-gündüz nüfus dengesinin olabildiğince sağlanması, lineer ticaret gelişimin sınırlandırılması, geleneksel mahalle - semt ticaret merkezlerinin özgün yapısına uygun biçimde oluşturulması,
- Tarihi Yarımada'nın kültürel ve tarihi kimliği ile uyuşmayan fonksiyonların yerel ve merkezi yönetimlerin akılcı politikaları ile halkın ve sivil toplum kuruluşlarının da desteği alınarak tasfiyesinin sağlanması
- Fiziksel ve sosyal köhneme bölgelerinin analitik araştırmalar doğrultusunda belirlenen sebeplerinin ortadan kaldırılması, desantralizasyon ve çıkarılacak fonksiyonların yerine gelecek uygun olanlarının belirlenmesi
- Anıt eserlerin ve sivil mimarlık örneklerinin yoğunlaştığı bölgelerin; doku özelliklerine göre koruma bölgelerinin derecelendirilmesi suretiyle koruma kullanma devamlılığını sağlayacak detaya özgün tedbirlerin getirilmesi,
- Konut alanlarında; Tarihi Yarımada'nın korunması gerekli kültür ve tabiat varlıklarının fiziksel yapısına saygılı, görsel etki alanını zedelemeyen, mutlak +40 ve +50 rakım sınırlarını koruyan, Tarihi Yarımada silüetini geri kazandıran alt ölçekli planlarda getirilecek kısıtlamalarla; kullanılacak irtifalara yol gösterici şekilde yoğunluk

değerlerinin belirlenmesi, gece - gündüz nüfus dengesini gözetir, farklı fonksiyonlara dönüşerek eksilmiş tarihi konut alanlarını canlandıracak kararların alınması,

- Tarihi Yarımada'nın yaşam kalitesini yükseltmek yönünde, mekansal stratejiler ortaya konulması, gerekli mekansal düzenlemeler yapılarak bu yönde sürdürülebilirliğin sağlanması için gerekli kurumsal, idari ve mali imkanlar geliştirilmesinin sağlanması,
- Özel sektör için yatırımcı kuruluşlara yön ve kayıt gösterilmesi suretiyle çekim oluşturması ve tarihi yarımada fonksiyon, mekan ve yaşam kalitesinin yükseltilmesi paralelinde işlevsel koruma ve sürdürülebilirliğin gerçekleştirilmesi,
- Prestijli alanların ihtisasları tespit edilerek bu alanların konut, geleneksel ticaret, hizmet ve konaklama fonksiyonlarında planlanırken kentsel sosyal, teknik kalite ve standartlarının yükseltilmesi,
- Korumaya ve fonksiyonlarına uygun uluslararası kültür turizmine yönelik düzeyde konferans, kongre, sanat, kültür merkezleri ve sergi mekanlarına yönelik kentsel projeler geliştirilmesi, eski eserlerin restore ve kayıp eserlerin ihya edilmesi; müzeler, araştırma ve kültür merkezleri oluşturulması,
- Sosyal ve teknik donatı standartlarının niteliklerinin Tarihi Yarımada'nın bugüne kadar taşımış olduğu tarihi kimlik ve kültürel değerler çerçevesinde günümüze uygun özgünlük ve geçerliliğe kavuşturulması,
- Tarihi Yarımada'da metropoliten donatıların dışında semt/mahalle ölçeğinde olabildiğince donatı alanlarının yaşayan nüfusa yeterli hale getirilmesi,
- Desantralize edilen ve işlev değişikliğine gidilecek fonksiyonlardan boşalan yerlere tarihi dokunun özgün fonksiyonu ile uyumlu işlevlerin yüklenmesi,
- Dokuyu olumsuz yönde etkileyen yapılanmalara getirilecek kısıtlamalar ile yapı yoğunluğunun azaltılması suretiyle görsel yaşam standartlarının yükseltilmesi ve görsel değerler bütünlüğünün sağlanması,
- Özellikle külliye ve meydanların tarihi kimliğini bozan yapılaşmaların yasal mevzuat çerçevesinde, meydanları ve anıt eserleri daha iyi vurgulayacak şekilde düzenlenmesi,
- Tarihi Yarımada genelinde, özellikle; korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının yoğun olduğu bölgeleri ve tarihi yarımada kimliğinde odak noktalarını belirleyen alanlar arasında yaya aksları-gezi güzergahları-toplu taşıma sistemleri ile desteklenen meydanların ortaya çıkarılması ve yaya kimliğinin vurgulanması,

- Gerekli yerlerde sınırlı olmak koşuluyla otopark alanları ihdas edilerek, özellikle tarihi bölgelerdeki ulaşım sisteminde getirilen kısıtlamalara entegre edilmesi,
 - Her türlü ulaşım sistemi kararlarının koruma prensiplerine aykırı sonuçlar oluşturmadan mevcut ulaşım sistemi ile entegre edilmesinin sağlanması,
 - Tarihi mekanlara ulaşımı gerçekleştiren ve diğer ulaşım sistemleriyle entegre olan özgün bağlantıların sağlanması,
- şeklinde belirtilmiştir.

Arazi Kullanım Kararları:

Desantralizasyon Alanları da;

- Topkapı İETT Garajı Alanı (Prestij Konut Alanı-Türk Mahallesi olarak düzenlenecektir.)
- Kumkapı Belediye Hizmet Alanındaki Balık Hali (İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığınca geliştirilecek Tarihi Yarımada kimliğine uygun deniz ulaşım türleri-sistemlerine ait, teknik eğitim ve hizmet alanları, geleneksel deniz tekneleri sergi birimleri yer alacak Belediye Hizmet Alanı olarak düzenlenecektir.)
- Unkapanı İstanbul Manifaturacılar Çarşısı (Prestij Konut Alanı olarak düzenlenecektir.)
- Özel Üniversiteler-Planda belirtilenler dışında kalan Özel Eğitim-Sağlık Kuruluşları
- Üniversite Sağlık Tesis Alanları, İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa ve Çapa Tıp Fakülteleri (üniversite sağlık eğitim birimleri ve yalnızca eğitimi destekleyici ölçekte üniversite araştırma hastaneleri, araştırma laboratuvarları araştırma hastaneleri, kültürel ve misafirhane türü yapılaşmalar, çocuk bahçeleri, park ve dinlenme alanları olarak düzenlenecektir.)
- İstanbul Adliyesi (Kültürel Amaçlı Kullanım olarak düzenlenecektir.)
- İstanbul Emniyet Müdürlüğü (Mesleki Teknik Öğretim ve Araştırma Amaçlı Eğitim Alanı -Polis Okulu olarak düzenlenecektir.)
- Gülhane Parkı ve Topkapı Saray bahçesi içinde yer alan Askeri Alanlar (Topkapı Sarayı ve Gülhane Parkı ile bütünleştirilerek kültür, müze, gezi ve dinlenme alanları ve yeşil alanlar olarak düzenlenecektir.)

- Deniz Ulaşım Sistemleri Eminönü İskelesi (kısmen Yenikapı İskelesi'ne Şehir Hatları İskelesi düzenlenecek, Sirkeci'deki Şehirler arası hizmet veren TDİ İskeleleri Kazlıçeşme'de yapılacak yolcu limanına desantralize edilecektir.) olarak sıralanmıştır.

1/5000 ölçekli Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı 2003 tarihinde, 1/1000 ölçekli Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planları da 2004 tarihinde Büyükşehir Belediye Meclisi tarafından uygun görülmüş ve yasalar çerçevesinde incelenmek ve karar alınmak üzere İstanbul 1 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'na iletilmiştir.

İstanbul 1 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nda inceleme aşamasında bulunan Tarihi Yarımada 26.01.2005 tarihinde 1/5000 ve 26.03.2005 tarihinde ise 1/1000 ölçekli Koruma Amaçlı İmar Planları, alınan Koruma Kurulu Kararları ile uygun görülmüştür.

Ancak, Mimarlar Odası, Tarihi Yarımada (Eminönü-Fatih) 1/5000 ölçekli Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı'nın kabulüne ilişkin İstanbul 1 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 26.01.2005 günlü 399 sayılı kararı iptali istemiyle dava açılmıştır. Mimarlar Odası, gerek planların hazırlanması ve onaylanması gerekse kurul kararının alınması sürecinde gerekli ve zorunlu olmasına rağmen meslek odasının görüşünün alınmadığı, planlar hazırlanırken ve planlama sahasına ilişkin kullanım amaçlar belirlenirken tarihi dokunun gözetilmediğini diğer taraftan, planların hazırlanması aşamalarında fiilen görev yapan iki kişinin bu planların görüşülmesine ilişkin kurulda da görev aldıkları ve oylamaya katılarak kabul yönünde kullandıklarını, bu durumun 2863 sayılı yasanın 53/3. maddesine aykırılık oluşturduğunu ve bu haliyle söz konusu kararın hem usul hem de esas yönünden mevzuata aykırı olduğunu ileri sürmüştür. İstanbul 8 No'lu İdare Mahkemesi, 2006/388 Esas No ve 2007/2444 Karar No ile 1/5000 ölçekli Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı'nın kabulüne karar veren kurulun yasanın amacına uygun teşekkül etmediği gerekçesi ile planın iptaline karar vermiştir.

İstanbul 1 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 26.01.2005 tarih ve 399 sayılı kararı ile kabul edilen 1/5000 ölçekli Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı'nın usul yönünden mahkemece iptal edilmesi üzerine, 26.03.2008 tarih ve 2015 sayılı İstanbul IV Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu kararı ile 26.01.2005 tarih ve 402 sayılı kararla uygun bulunmuş olan 1/1000 ölçekli Fatih Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planı ve 26.01.2005 tarih ve 403 sayılı kararla uygun bulunmuş olan 1/1000 ölçekli Fatih Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planı'nı ilke, esas, plan notları ve bugüne kadar yapılmış olan tadilatları geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartları olarak kabul edilmiş olup, 09.07.2008 tarih, 2183 ve 2184 sayılı kurul kararları ve eki plan notları doğrultusunda revize edilmiş haliyle geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartlarının geçerli olduğuna karar verilmiştir.

3.1.5. İ.B.B Projeler Daire Başkanlığı Yatırım Planlama Şube Müdürlüğü Bünyesinde Yaptırılan Projeler

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Projeler Daire Başkanlığı Yatırım Planlama Şube Müdürlüğü Bünyesinde çeşitli kentsel tasarım projeleri yaptırılmaktadır. Tarihi Yarımada kapsamında da çok çeşitli kentsel tasarım projeleri yaptırılmış olup bazılarının KTVK (Kültür ve Tabiatı Koruma Kurulları) tarafından onaylanması beklenmektedir. Söz konusu projelerin büyük bir kısmı da çeşitli nedenlerle uygulamaya geçirilememiştir (Tablo Ek A 1).

3.1.6. Eminönü ve Fatih Belediyeleri Kapsamında Yaptırılan Projeler

Eminönü ve Fatih Belediyeleri kendi belediye imkanları ile çeşitli projeler üretmekte ve uygulamaya geçmektedirler. Ancak bu projeler küçük ölçeklerde olup, belediyenin kapsamında olan alanlar ile sınırlıdır. Bu projeler günümüzde öncelikle yayalaştırma projeleri olmakla birlikte çeşitli çocuk oyun alanları, mahalle parkları vb. düzenlemeleri içermektedir.

Ayrıca Fatih Belediyesi, 16.05.2005 tarihinde çıkan 5366 no'lu yasaya dayanarak ve 13.09.2006 tarihli Bakanlar Kurulu kararı ile 7 adet yenileme alanı ilan etmiş ve bu bölgelere yönelik proje çalışmalarına başlamıştır. Bu bölgeler;

- Hüsambey, Kırkçeşme ve Şeyh Resmi Mahalleleri,
 - Haraççı, Küçükmustafa Paşa Mahalleleri,
 - Beyazıt Ağa ve Ereğli Mahalleleri (Sur 1),
 - Veledi Karabaş, Cambaziye, Hacı Hamza, Hacı Evhaddin, ve İmrahor İlyasbey Mahalleleri (Sur 2)
 - Yenikapı-Yedikule sahil Şeridi 1. Etap,
 - Yenikapı-Yedikule sahil Şeridi 2. Etap,
- Yenikapı-Yedikule sahil Şeridi 3. Etap, olarak belirlenmiştir.

3.1.7. Araştırmada Kullanılan Diğer Yardımcı Materyaller

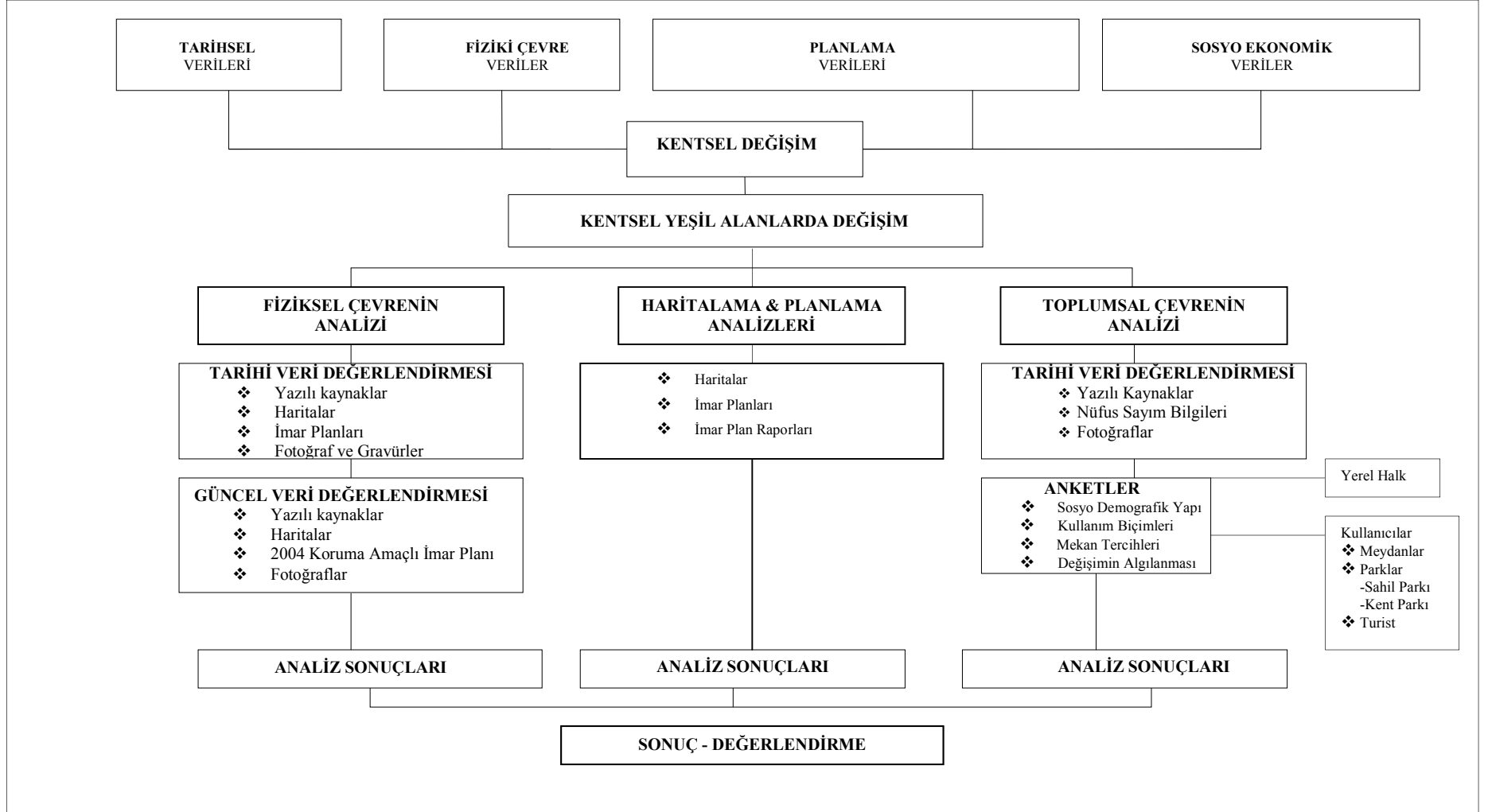
Çalışma kapsamında haritalar, planlar gibi temel materyallerin yanında geçmişten günümüze Tarihi Yarımada'nın geçirdiği değişimleri görsel olarak en iyi şekilde anlatan fotoğraf ve gravürler bu çalışma kapsamında yardımcı materyaller olarak kullanılmıştır.

3.2. YÖNTEM

Binlerce yıllık geçmişe sahip olan Tarihi Yarımada, Doğu Roma, Bizans ve Osmanlı İmparatorluğu gibi büyük medeniyetlere başkentlik yapmış ve bu medeniyetlerin etkisinde değişen mekansal oluşumlar ile günümüze ulaşmıştır. Ancak bu dönemler incelendiğinde kaybedilen eski eserlerin yanı sıra yeşil alanlardaki azalma da çok net bir şekilde gözlenmektedir.

Bu çalışmanın amacı, kentin ilk kuruluş tarihinden günümüze kadar gelen mekansal oluşumu ile Tarihi Yarımada'da yeşil alanların değişimini, literatür ve görsel kaynaklar (harita, plan, gravür, fotoğraf vb.) ile ortaya koymak ve geçmişten bugüne kadar toplumsal yapı ile birlikte şekillenen yeşil alanların oluşumlarını ve öncelikli olarak toplumun, bunun yanında ise çeşitli fiziksel etkilerin, politik kararların ve planlama çalışmalarının etkileriyle şekillenen yeşil alan değişimlerini, kalitatif ve kantitatif olarak incelemektir (Tablo 3.4).

Tablo 3.4: Tez yöntem şeması.

Bu amaçlar doğrultusunda öncelikle konuya ilişkin yerli ve yabancı kaynaklar araştırılarak literatür taraması gerçekleştirilmiştir. Bu süreç içerisinde yoğun olarak ANTROP (2004 ve 2005), ÇELİK (1998), KUBAN (19), MANGO (1997), MÜLLER WIENER (2001), ORTAYLI (19), PAMAY (1976 ve 1978) ve YILDIZCI (1978 ve 1982)' dan yararlanılmıştır.

Daha sonra ise 19. yüzyıldan günümüze kadar yapılan tüm planlar (Moltke Planı, Prost Planı, 1964 tarihli 1/5000 ölçekli Suriçi İmar Planı, 1990 tarihli 1/5000 ölçekli Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı İmar Planı, 1996 tarihli 1/5000 ölçekli Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı İmar Planı, 2004 tarihli 1/5000 ölçekli Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı İmar Planı ve 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planı), birçok harita [Ekrem Hakkı Ayverdi (1975-1882), E. Goad (1904), Alman Mavileri (1904-1913), Necip Bey (1918), Müller Wiener (1922), Pervitich (1929), Suat Nirven (1946-1950) ve Behçet Ünsal (1965)] İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Planlama ve İmar Daire Başkanlığı, Planlama Müdürlüğü ile Atatürk Kitaplığı'ndan, halihazır haritalar (1965, 1999 ve 2006) da İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Planlama ve İmar Daire Başkanlığı, Harita Müdürlüğü'nden sağlanarak araştırmaya devam edilmiştir.

Bu harita ve planların incelenmesi sonrasında, çalışmada tüm planlar kullanılmış, ancak yeşil alanların fonksiyon niteliklerinin detaylı olarak işlenmesi, belli tarihsel periyodları oluşturması ve çözünürlük (ayırım gücü) özellikleri dikkate alınarak sadece Ekrem Hakkı Ayverdi (1975-1882), Necip Bey (1918) ve Behçet Ünsal (1965) haritaları seçilerek kullanılmış, diğer haritalar değerlendirme dışı bırakılmıştır.

Tarihi Yarımada'nın mevcut yeşil alanlarına ait güncel bilgiler ise, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Eminönü ve Fatih Belediyeleri Park ve Bahçeler Müdürlüğü dökümanları değerlendirilerek belirlenmiştir.

Araştırmanın görsel olarak desteklenmesi amacıyla alanın tarihi fotoğrafları ve gravürleri elde edilmiş, güncel fotoğraflar çekilerek değişimlerin görsel olarak anlatılması amacıyla çeşitli karşılaştırmalar yapılmıştır. Güncel fotoğraf çekimlerinde, alana ait elde edilen tarihi fotoğrafların konumları, çevrenin algılanmasına ve değişimlerin algılanmasına olanak veren yerler çekim noktaları olarak belirlenmiştir.

Araştırma gerçekleştirilirken, Autocad 2006, Netcad 4.0 (Cad yazılımları) ve ArcGIS 9.1 (GIS-Geographic Information System/ CBS yazılımı-Coğrafi Bilgi Sistemi) yazılımları kullanılmıştır.

3.1. Malzeme bölümünde bahsedilen ve JPEG formatında taranmış olarak İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Planlama ve İmar Daire Başkanlığı, Planlama Müdürlüğü'nden sağlanan haritalar, vektör formatta sayısal olarak temin edilen halihazır haritalar ile imar planlarını birlikte değerlendirebilmek için GIS ortamında gerekli geometrik düzeltmeler yapılarak aynı harita koordinat sisteminde kaydedilmiştir.

Toplam 19 paftadan oluşan Ekrem Hakkı Ayverdi (1875-1882), 7 paftadan oluşan Necip Bey (1918), 73 paftadan oluşan Pervititch (1929) isimli JPEG formatında taranmış haritalar, GIS ortamında geometrik düzeltmeleri yapılarak 1/5000'lik koordinat sisteminde kaydedilmiştir. Daha sonra ArcGIS yazılımı kullanılarak raster formattaki bu haritalardaki yeşil alanlar çizgi (vektör) formatta sayısallaştırılmış ve veri tabanı oluşturularak yeşil alanların bilgileri bu veri tabanına girilmiştir.

Yeşil alanlara ait zamansal değişimlerin belirlenmesi amacıyla vektör formatta sayısallaştırılan bu haritalar CBS ortamında altlık olarak kullanılmıştır. CBS ortamında çakıştırma (overlay) analizleri uygulanarak alansal ve niteliksel olarak değişimler belirlenmiştir.

Aynı şekilde sayısal ortamda elde edilen 1964 Suriçi İmar Planı, 1990 Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı İmar Planı, 1996 Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı İmar Planı, 2004 Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı İmar Planı ve 1965 ile 1999 tarihli Halihazır Haritaların aynı koordinat sisteminde oluşturulan haritalar ile çakıştırma (overlay) analizleri yapılmıştır.

Bu işlemler sonucunda ise Tarihi Yarımada için hazırlanan imar planlarının uygulanıp uygulanmadığına yönelik bilgiler de edinilmiştir.

Tarihsel süreç içerisinde Tarihi Yarımada'nın yeşil alanlarının değişiminin irdelenmesinde alansal büyüklük ve fonksiyonel değişimin belirlenmesinin yanısıra

nüfusa ait bilgiler de araştırma için önemli görülmüştür. Bu sebeple, geçmişten günümüze nüfus bilgileri Devlet İstatistik Enstitüsü'nden temin edilerek kişi başına düşen aktif ve pasif yeşil alan miktarları da belirlenmiştir.

Tarihi Yarımada'nın geçmiş ve güncel yeşil alanlarına ilişkin saptamalardan sonra, gelecek için çeşitli önerilerin geliştirilmesi amacıyla da anket çalışması yapılmış ve çalışmayı destekleyici bir yöntem olarak kullanılmıştır. Kullanıcıların da planlamaya katılımının planlamanın kullanılabilirliği ve sürdürülebilirliği açısından gerekliliğinden hareketle, Tarihi Yarımada'nın belirlenmiş farklı kullanıcı tipleri olan yerel halk, meydan ve parklardaki kullanıcılar ve turistler ile karşılıklı görüşme tekniği ile anket çalışması yapılmıştır.

Anketler, her iki ilçeden 4 bölge seçilerek oluşturulmuş olan örnek alanlarda yapılmıştır. Bu örnek alanlar, Tarihi Yarımada bütünü temsil etmesi açısından Marmara Kıyısı, Haliç Kıyısı, iş merkezleri ile iç kısımlar olmak üzere Fatih ve Eminönü İlçelerinden 4'er bölge olmak üzere toplam 8 bölgeyi kapsamaktadır. Bu bölgeler Fatih İlçesi'nde Fener, Kariye, Yedikule ve Fatih merkez, Eminönü İlçesi'nde ise Sarayburnu, Yenikapı, Sultanahmet ve Vefa bölgeleri olarak belirlenmiştir.

Yerel halk ile yapılacak anketler, zümrelere göre örnekleme yöntemiyle yapılmıştır. Zümrelere göre örnekleme, basit tesadüfi örnekleme oranla anakütle hakkındaki mevcut bilgileri kullanarak, ana kütleyi daha iyi temsil edecek, tesadüfi örnekler oluşturmaya yarayan bir örnekleme türüdür. Bu örnekleme uygulamaları için her zümreden basit tesadüfi örnekler seçilip birleştirilerek zümrelere göre örnek oluşturulmaktadır ve bu örnekler orantılı veya orantısız olabilmektedir (Orhunbilge, 2000). Buna göre, örnek büyüklük, her bölgeden 4'er mahalle nüfus yoğunluğuna göre orantılı olarak belirlenmiş ve bu mahallelerde tesadüfi örnekleme yapılarak Fatih'te 772, Eminönü'nde 228 anket olmak üzere toplamda 1000 anket yapılmıştır.

Yerel halk için nüfus yoğunluğuna göre orantılı olarak belirlenen örnek büyüklük, kullanıcılar için kullanım yoğunluğuna göre oranlanarak yapılmış olup, Tarihi Yarımada'nın dört önemli meydanı; Eminönü, Beyazıt, Sultanahmet Meydanları ve Fatih Anıt Parkı olmak üzere 400, Miralay Reşit Çiyiltepe Sahil Parkı ile Gülhane

Parkı'nda 100'er ve turistler ile de 100 anket olmak üzere diğer kullanıcılarla da toplam 700 anket yapılmıştır. Tarihi Yarımada'nın turizm potansiyeli bilindiğinden İngilizce anket formu hazırlanmış ve çeşitli ülkelere ait turistlerle de karşılıklı görüşme tekniği ile tesadüfi örnekleme yöntemiyle anket uygulaması yapılmıştır.

Sonuç olarak yerel halk için örnek büyüklük 1000, diğer kullanıcılar için de 700 olmak üzere toplam 1700 anket yapılmıştır.

Yerel halkın ve diğer kullanıcıların sosyo-ekonomik yapıları, alanlara ait kullanım, ulaşım tercihleri, bölge ile ilgili bilgi birikimleri ve bilinç düzeyleri hakkında bilgi edinilmek amacıyla oluşturulan ve (Ek C)'de anket formu verilmiş olan bu anketler, 4 bölüm ve 27 sorudan oluşmaktadır. Birinci bölümde kullanıcıların sosyo-ekonomik yapısına ilişkin, ikinci bölümde kullanımlara, üçüncü bölümde ulaşım, dördüncü bölümde ise donatılara ilişkin sorular sorulmuştur. En son soru ise açık uçlu tutulmuş ve deneklerin bölge hakkındaki düşünceleri, ihtiyaçları, sıkıntıları kısacası memnuniyetleri belirlenmeye çalışılmıştır. Tüm anketler eşit sayıda olmak üzere dört mevsimde de uygulanmıştır.

Yerel halk ve kullanıcılarla yapılan anketler sonucunda elde edilen verilerin değerlendirilmesinde SPSS (Statistical Package for the Social – Sosyal Bilimler İçin İstatistiksel Paket) paket programı kullanılmıştır. Anketler, % 95 güven derecesine göre değerlendirilmiştir. Açık uçlu soruların ise önce alınan cevaplara ve oluşturulan gruplara göre kodlaması yapılmıştır. Tüm sorular yüzde ve sıklık durumlarına göre değerlendirilmiş olup ayrıca sosyo-ekonomik yapı, kullanım özellikleri ile çaprazlanarak değerlendirmeler yapılmıştır. Elde edilen tüm veriler, EXCEL ve WORD programlarında oluşturulan tablo ve grafiklerle desteklenerek açıklanmıştır.

Anketler, istatistiksel yöntem olarak iki değişken arasında ilişkinin olup olmadığını sorgulayan Khi-Kare (x^2) bağımsızlık testi uygulanmıştır. Khi-kare (x^2) testi, çapraz tablonun iki değişkeninin birbirinden bağımsız olup olmadığını test ederek, iki değişken arasında ilişki bulunması koşulunun sağlanması ile sonuçlara ilişkin yorumlar yapılmasına olanak sağlar. Güven düzeyi, % 5'lik bir yanılma payıyla $p \leq 0.05$ alınmıştır.

Tartışma ve Sonuç bölümünde de elde edilen tüm literatür bilgileri ve anket sonuç verilerinin ışığında araştırma alanının, yeşil alanlarının gelişim süreci, fonksiyonel dağılımı ve yeterliliği, fonksiyon ve donatı elemanları açısından kullanıcı gereksinimlerini ne derece karşıladığı, alanın sosyal ve fiziksel yapısından kullanıcıların memnuniyet durumlarının ne olduğu açıklanmış ve bu bilgiler ışığında, araştırma alanının sit alanı olduğu düşünülerek, mevcut kaynakların en iyi şekilde değerlendirildiği, kullanıcı istek ve gereksinimine yönelik planlama ve tasarım önerileri getirilmeye çalışılmıştır.

4. BULGULAR

4.1. TARİHİ YARIMADA YEŞİL ALANLARININ DEĞİŞİM SÜRECİ

Tarihi Yarımada tarihsel süreç içerisinde incelendiğinde ada ve parsel ölçeğinde; kullanım amacı, kullanım biçimi, fonksiyon ve mekan tasarımı anlamında çok çeşitli değişimler geçirdiği belirgin olarak görülmektedir. Tarihi Yarımada'daki bu değişimlerin temel nedenleri, sosyal ve fiziksel yapı değişimleri, ekonomik değişimler, bireysel ve toplumsal talepler sonucu ihtiyaç değişimleri ile bölge için hazırlanan planlama çalışmaları sürecinde öngörülen fonksiyon yaklaşımları olarak sıralanabilir.

Sosyal değişimler, bir kentin değişiminin en etkin nedeni olarak gösterilebilir. Şöyle ki; sosyal yapı değişimi beraberinde fiziksel yapı değişimlerini de getirmektedir. Ancak tarihsel süreç incelendiğinde Tarihi Yarımada'daki fiziksel değişimin nedeninin sadece sosyal yapı değişimi olmayıp, bunun yanında yaşanan yangınlar, depremler ve salgın hastalıkların da bu değişimlere belirgin bir yön verdiği gözlenmektedir.

Tarihi Yarımada için en büyük felaketi yangınlar olarak nitelendirmek mümkündür. 18. yüzyıl boyunca sayı ve tahribatı gittikçe artan yangınların en etkili olanlarının sayısı doksanı bulmuştur. Bu yangınlardan 1718, 1756 yada 1782'de meydana gelenler, Haliç'ten, Cibali'den başlayıp, Marmara kıyılarında Langa'ya kadar giden ve onbinlerce binayı yok eden “denizden denize” yangınlardır. Konutların yalnızca ahşaptan ve derme çatma yapılması, bu yangınlarla doğrudan ilişkili olduğu izlenimini vermektedir. Yapıların kagir olarak yapılması ve diğer önlemlerin alınması konusunda her büyük yangından sonra verilen emirlerin tersine, açıkta kalan on binlerce insanı barındırma zorunluluğu, birkaç günde inşa edilebilen bildiğimiz İstanbul tipi ahşap evin doğmasına yol açmıştır. Böylece en hızlı biçimde kurulan bu konutlar aynı zamanda en kolay yananlar olmuştur (Yerasimos, 1996).

Bazı yangınların neden olduğu perişanlıklar oldukça iyi belgelenmiş durumdadır. İstanbul Sur içi'nde çıkan 1908 Çırçır yangınında 1.500, 1911 Aksaray yangınında 2.400, 1911 Balat yangınında 350, 1918'in ünlü Cibali yangınında 7.000'den fazla ev tahrip olmuştur. 23 Temmuz 1911'de çıkan ve bütün gün devam eden Aksaray yangınında ise, basında çıkan sayılara göre 2.400 eve, 3.000 dükkan, on beş fırın, on altı cami, üç hamam ve iki okul yanmıştır (Duben ve Baher, 1998).

1830'lu yıllarda peşpeşe çıkan yangınların ve Beyazıt semtini tahrip eden bir yangının ardından Ekim 1836 tarihinde Tanzimat'ın kurucusu olan Reşad Paşa büyük elçi olarak bulunduğu Londra'dan zamanın padişahı II. Mahmud'a Osmanlı tarihinin ilk şehircilik manifestosu olarak adlandırılan mektubunu kaleme almıştır (Yerasimos, 1996).

Söz konusu önerilerin resmi bir metinde yer almasının ilk örneği ise 17 Mayıs 1839 ilmühaberidir. Bu metinde başkent İstanbul'da "resimsiz ahşap" evlerin yapılmaması gereğinden başlayarak bir kent planı çizilmiştir. Burada "Bab-ı Hümayun'dan Divanyolu'yla Aksaray'a oradan Silivri ve Mevlevihane Kapılarına, Sultan Bayezid'den Edirnekapısı'na, Cihârşenbe (Çarşamba) pazarından geçilerek Eğrikapı'ya, Kadırga limanından Yedikule'ye ve dahil-i surdan Bağçekapısı'ndan başlayarak Eyyüp el-Ensari... civarına varınca" açılacak olan yolların 15.20 metre genişliğinde olacağı, iki yanına ağaç dikileceği ve 3.04 metrelik yaya kaldırımları bırakılarak 9.12 metre genişliğindeki şosenin at ve arabalara ait olacağı yazılmıştır. Diğer yollar 11.40 metre, 9.12 metre ya da en az 7.60 metre genişliğinde olacak ve asla çıkmaz sokak yapılmayacaktır. Sur dışında "Yalı Köşkü'nden başlayıp Unkapanı'na ve Tophane-i Amire'den Cısr-i Cedid'e (Unkapanı köprüsü) varıncaya taş iskeleler ile 15.20 metrelik yollar", uygun yerlerde açılacak meydanların çevresinde ise camiler ve diğer önemli binalar yapılacaktır. Ancak, bütün bunların gerçekleşmesinin pahalıya mal olacağı düşünülerek, yeni bina ve yollara yangın görmüş yerlerden başlanması da öngörülmüştür. Böylece Tanzimat'la birlikte İstanbul'da bir yangın şehirciliği başlamıştır. Bunun temelleri 1848 ve 1863 Ebniye Nizamnameleri ile atılmış ve 1854 Aksaray yangınından sonra, İtalyan mühendis Luigi Storari'ye 1856'da yaptırılan ilk ifraz planıyla hayata geçirilmeye başlanılmıştır (Yerasimos, 1996).

17 Mayıs ilmühaberinin yayımlandığı tarihte başkentteki en önemli yolun (Divanyolu) genişliğinin 6 metreyi bulmadığı göz önüne alınırsa bu resmi metnin salt ütopya olduğu düşünülebilir. Oysa kaleme alınmasından 150 yıl sonra, burada yazılanların tümü gerçekleşmiştir. Öngörülen büyük bulvarları 1937'de Henri Prost tarafından çizilen İstanbul Nazım Planı'na alınacak ve 1950'li yıllarda gerçekleşmiş, Marmara sahil yolu düzenlenmiş ve son olarak Haliç sahil yolları 1980'li yılların ikinci yarısında açılmıştır. Tarihi Yarımada dokusunun geometrik bir düzene sokulması ise, öngörüldüğü gibi, yangından yangına ele alınmış ve yapılmıştır.

İstanbul, Anadolu'da patlayan Celali İsyancıları ile de önemli bir göçe maruz kalmıştır. 17. yüzyıl boyunca Anadolu'daki 18. yüzyılda da Rumeli'deki asayişsizlik ve aynı dönemde Avrupa ve Kırım'da toprak kayıplarının başlaması da göçü körüklemiş ve nüfus artışı ancak bir-iki ayda İstanbullular'ın beşte birinin ölümüne neden olan büyük veba salgınlarıyla dengelenebilmiştir (Yerasimos,1996).

İstanbul'un fiziksel yapısını etkileyen bir diğer felaket de depremlerdir. İstanbul, bir deprem çizgisi üzerinde bulunduğundan kent zaman zaman depremlerden büyük ölçüde zarar görmüştür. İstanbul ve yakın çevresinde kaynakların yardımıyla şiddetli veya hafif 54 deprem belirlenmiştir. Kaynakları zengin olduğundan, 6. yüzyıl depremleri daha iyi bilinmektedir. 342-1454 yılları arasında meydana gelen 54 depremden özellikle 437, 447, 525, 526, 542, 557, 583, 740, 790, 862, 869 (40 gün), 989 ve 1323 yıllarındaki depremler İstanbul'a büyük zarar vermiştir.

Bizans döneminde İstanbul'da birçok büyük depremler olmuş hatta Ayasofya'nın kubbesi iki defa bu depremler yüzünden kısmen çökmüştür. Fetihden sonra en şiddetli deprem II. Bayezid döneminde 1509'da olmuştur. Bu korkunç deprem şehrin yapı karakterinde çok büyük değişikliklere yol açmıştır. Ağustos veya Eylül ayında başlayarak kırk günü aşkın süren bu depremde, surlarda, sarayda, Fatih Camii ile yeni yapılan Bayezid Camii'nde Arcadius sütununda ve daha birçok binada büyük hasarlar meydana gelmiş, binlerce insan ölmüştür. Kıyamet-i suğra (küçük kıyamet) denilen bu depremin korkusundan halk ve sultan çadırlara çıkmıştır. Depremin hemen ardından Anadolu ve Rumeli'den toplanan işçilerle derhal tamirlere girişilerek, zararların birkaç ay gibi kısa bir süre içinde giderilmiş olmasına rağmen, halk kagir binalardan korkması

sebebiyle, evlerini yeniden inşa ederken, ağaç malzeme kullanmayı tercih etmiştir. Halkın ev yapımında ahşabı tercih etmesi şehir için diğer bir felaket kaynağı olarak tanımlanabilecek yangınların çıkmasına sebep olmuştur. Bu tutum, dört yüz yıl boyunca şehrin ev mimarisine damgasını vurmasının yanında, büyük harcamalarla yapılan birçok muhteşem konakların, özel sarayların ve evlerin yok olmasına yol açmıştır (Eyice, 2006).

Aralarda ufak çapta depremler olmakla birlikte şiddetli bir deprem de 1640 yılında olmuştur. Bu deprem de birçok yerlerde ve özellikle tarihi camilerde zararlara yol açmıştır. Üçüncü büyük deprem 1766'da olmuş ve özellikle Fatih Camii olmak üzere büyük camilerine onarım kabul etmeyecek derecede zararlar vermiştir. İstanbul'da yaklaşık 120-150 yıl içinde tekrarlanan çok şiddetli depremlerden biri de 1894'te olmuş ve şehrin içinde ve hatta çevresinde birçok yapının yıkılmasına yol açarken can kayıplarına da sebep olmuştur (Eyice, 2006).

İstanbul Tarihi Yarımada bölgesinde yaşanan bu felaketler dışında da birçok değişimler gözlenmiştir. Araştırma konumuz olan Tarihi Yarımada yeşil alanları da bu değişimlerden payını almıştır. Tarihi Yarımada'daki yeşil alanların değişimleri, genel anlamda sosyal, fiziksel ve planlama politikaları sonucu yaşanan değişimler neticesinde meydana geldiğinden yeşil alan değişimleri bu 3 başlık altında incelenmiştir.

4.1.1. Sosyo-Ekonomik Yapı Değişimi

Tarihi Yarımada'da M.Ö. 7.yüzyılın ortalarında Megaralı balıkçı ve tacirlerin yerleştiği bölge, bugünkü Sur-u Sultani eteklerinde küçük bir alanı kaplamaktaydı. Nüfusunun 40.000 kişiyi geçmediği tahmin edilen Bizantion halkı ticaretle uğraşmaktaydı. Topkapı Sarayı'nın bulunduğu tepede şehrin Akropolü, Akropolün kuzeybatısındaki denize yakın bölgelerde gimnasyum, stadyum ve tapınak gibi yapılar, güneybatısında yönetim birimleri, güneyinde Akropole yakın bölümlerinde kentin ileri gelenlerinin ve arka kısımlarda da alt gelir gruplarının oturduğu konut alanları yer almaktaydı. Roma İmparatoru Septimus Severus zamanında (196) eski liman da dahil olmak üzere yeni surlar yaptırılmış ve kent batı ile güneybatı yönünde genişletilmiştir (Anon, 2004).

Konstantin 330 yılında şehri kendi adıyla yeniden kurduktan sonra surları daha batıya kaydırarak güçlü bir başkent oluşturmak amacıyla mevcut ortak kullanım alanlarını temel alarak, yeni iskan bölgeleri oluşturmuştur. Konstantin döneminde kentin nüfusu 150.000 ila 200.000 arasında bir rakama ulaşmıştır. Yerleşme alanının ve nüfusun büyümesine paralel olarak, Marmara sahilindeki Konstantin Surları dahilinde yeni limanlar inşa edilmiştir. Haliç de ise bir dizi ticari rıhtım yine bu dönemde yapılmıştır.

Konstantin Surlarının dışında birçok konak ve orta sınıf konutu belirince Teodosios Surları (413) yaptırılmıştır. Böylece Tarihi Yarımada, Blahernai Sarayını içine alan küçük ekleme dışında bugünkü sınırlarına kavuşmuştur. Fakat Teodosios ve Konstantin Surları arasındaki bölge Bizans döneminde hiçbir zaman yoğun olarak iskan edilmemiştir. Surların arasında kalan bölgede genellikle manastırlar, villalar ve bostanlar yer almıştır. Fakat sarayın Blahernai'ye taşınmasından sonra Blahernai ile Tekfur Sarayı arasındaki bölge, istisnai olarak yoğun yerleşime maruz kalmıştır. Yabancılar (Amalfililer, Venedikliler, Pisalılar ve Cenevizliler) bugün Eminönü'ne denk gelen alana yerleşmişlerdir. Latin istilasında yapılan talanlar ve çıkan yangınlar nedeniyle kent nüfusu azalma göstermiş, salgın hastalıklar da nüfusun azalmasında önemli bir rol oynamıştır. Bu nedenle 15.yüzyılda kent nüfusu 30.000–50.000 aralığına kadar gerilemiştir (Anon, 2004).

Fetihten sonra daha da azalan nüfusun geri gelmesi için, savaş esirleri Haliç boyunca iskan edilerek belirli bir süre vergiden muaf tutulmuştur. İmparatorluğun çeşitli yerlerinden Müslüman, Hıristiyan ve Yahudiler mecburi iskanla İstanbul'a getirilmiştir. Fatih İstanbul'u 13 nahiyeye ayırmış, nahiyelerin alt birimleri olan mahalleler ise vakıflarca desteklenen daha küçük camilerin veya tekkelerin çevresinde gelişmiştir. Kentin gelişmesi için vakıf sistemine önem verilmiş, elli yılda vakıf sayısı iki katına çıkartılarak büyük bir dönüşüm sağlanmıştır. Fatih zamanında dini yapıların yapılmasına önem verilmiş, nüfus yoğunluğu düşük olan Edirnekapı'ya giden yol üzerinde yapılan Fatih Külliyesi, bu bölgedeki Müslüman Mahallelerinin oluşmasında önemli rol oynamıştır.

Kırım savaşından sonra Kefe'den getirilen Ermeni'ler Unkapanı ve Balat arasındaki bölge ile Gedikpaşa'ya, Yavuz zamanında Doğu eyaletlerinden getirilen Ermeniler

Samatya'ya ve İspanya'dan getirtilen Yahudiler ise Balat'a yerleştirilerek kent nüfusunun ve kentin kozmopolit özelliğinin artmasına neden olmuştur (Anon, 2004).

15. yüzyılın başından beri Balat'ta yaşayan Museviler, önceleri Bahçekapı ve bugünkü Eminönü civarında oturmaktaydılar. 1660 yangınından sonra bu semtlerin büyük bir kısmı yanmış ve Musevi nüfus da, limanın genişlemesi ve Valide Turhan Sultan'ın Yeni Camii inşa ettirmesi üzerine bu semti terk ederek Balat'a yerleşmişlerdir. Balat çok uzun süre fakir ama kendine özgün bir hayatın yaşandığı bir semt olmuştur, Zenginleşenler de bu mahalleyi terk etmişlerdir. Günümüzde Balat, yarısı harap ve neredeyse tümüyle eski sakinleri tarafından terk edilmiş bir semttir (Ortaylı, 2007).

Tarihi Yarımada'nın en ilginç semtlerinden bir tanesi de Fener'di. Tarihsel süreç içinde, bu semti sadece İstanbul'un değil, bütün Akdeniz dünyasının en önemli ve anlamlı mahallelerinden biri olmuştur. Bizans devrinde limanın kalabalık, gürültülü ve pis yaşamın aktığı ama aynı zamanda bütün dünyayla kurulan ilişkilerin düğüm noktası olan bu semt, Patrikhanesi, zengin konağı ve fakir vıranesiyle Rumların yaşadığı bir semti. Fener, Ortodoksların ruhani merkezi, Babıali'nin dışişleri ofisinin en göze batan memurlarının, yani Fenerli aristokrat tercüman beylerin semti idi. Bütün gayrimüslimler içinde en imtiyazlı grup Fenerlilerdi. Fener, ahşap evin yanında kâgir konak yavrusunun, barok taklidinin yanında art nouveau denen bir üslubun birlikte bulunduğu bütün İstanbul semtleri gibi zenginle yoksulun yan yana yaşadığı bir mahalleydi. Sözü edilen Fenerli bey konaklarının az ötesinde de "yahudhane" denen İstanbul'un ilk sefalet apartmanları olan yüksek ahşap binalar yükselmekteydi (Ortaylı, 2007).

Karagümrük Senti, abideleri, folkloru ve edebiyatı ile şehir ahalesinin memur ve medreseli ve esnaftan oluşan, İstanbul Türkçesi'nin en seçkin ağzının konuşulduğu mahallelerdendi. Ancak günümüzde, sakinlerinin önemlice kısmı başka semtlere göç etmişse de herşeye rağmen çarşısı ve mahallenin atmosferiyle birçok semte nazaran eskiyi muhafaza edebilen yerlerdendir. Karagümrük İstanbul surlarının, batı kıyısına yakın bir yerleşim yeri olduğu halde; bu semt İstanbul kenar mahallelerinin özelliklerinin aksine Fatih, Çarşamba, Aksaray ile aynı sınıf ahali kompozisyonu ve geleneksel yapıyı göstermekteydi. Medreseler yakındı, bundan başka suriçi İstanbul'un ve tören yolunun yanibaşında yer alması, yani ana ulaşım yolunun kıyısında olması,

semte hem iktisadi, hem de sosyal bakımdan hayat vermiştir. Fatih medreselerine bitişik olduğundan ulemanın oturduğu, camileri ve tekkeleri itibariyle de önemli bir semtti ve bunların etrafında oluşan doku, mahalle sakinlerinin bazı bürokratlar ve ulemayı da içermesinin nedenidir. Karagümrük, değişen mimari dokusuna rağmen gerek halkı gerekse gelenek kalıntılarıyla eski İstanbul'un izlerini en çok barındıran semttir (Ortaylı, 2007).

Sulukule, şehrin hayatında kendi rengiyle ün yaptığından sakinleri başka mahalleye yerleşse de, Sulukule ve Sulukuleli halen yaşayan bir isimdir. Sulukule, Müslüman çingenelerin yaşadığı bir mahalleydi (Ortaylı, 2007).

Kumkapı Senti, Samatya ile birlikte Ermeni mahalleleri idi. Bu semt ile akla ilk odun depoları, bir de kentin Marmara sahiline yakın yerlerine obalanmış balıkçı meyhaneleri gelirdi. Fakat Kumkapı, her şeyden önce kentin ilginç küçük mescitlerinin, sefaletle rağmen sevimliliği kaybolmayan sokakları, en güzel kiliselerin ve Ermeni Patrikhanesi'nin bulunduğu semttir. Kumkapı, Bizans döneminin liman bölgesidir ama hiçbir zaman Haliç ve Eminönü gibi işlek bir ticari bölge değildi. Kumkapı, eskiden beri balıkçıların semti olmalıdır. Balığı tutma, balığı satma, satanın yanında sebze meyve, Langa bostanlarının ürünlerinin pazarlanması derken, Kumkapı şehrin merkezine de yakın bir semt olduğu için, İstanbul mutfağını besleyen bir pazar mahallesi olarak gelişmiştir. Bir süreden beri semtin meyhaneleri turistik bir yapı kazanmış olup, eski fiyatlar, eski atmosfer ve müşteri yapısı çok farklılaşma göstermiştir (Ortaylı, 2007).

Fatih ve Süleymaniye, Bizans devrinden geçen yüzyılın sonuna kadar kentin en kalabalık ve makbul mahalleleri arasındaydılar. Bugünkü Fatih bölgesinin, Bizans döneminin en şık semtlerinden biri olduğu bilinmektedir. Süleymaniye ve Fatih semtleri; medrese hocalarının, kadınların ve medrese talebelerinin oluşturduğu Osmanlı ilmiye sınıfının canlı tarihi gibidir. Bir bakıma medrese eğitimi görüp ilmiye sınıfına girmek, Anadolu ve Rumeli Türk çocukları için toplumsal tırmanmanın tek yoluydu (Ortaylı, 2007).

Adını, 16. yüzyıl Osmanlı İmparatorluğu'nun büyük mimarı Sinan'ın eserinden alan Süleymaniye semti dar sokakları, fevkani konak artıkları ve ara sıra rastlanan

parmaklıklı pencerele duvarların ardındaki mescid ve mezarlıklarıyla, Osmanlı İstanbul'unun sakın fakat çarpıcı bir köşesidir (Şekil 4.1). Sokağın konakları, Tanzimat asrının ve sonrasının zengin tüketim ve zevkini yansıtan yapılardı ancak bugün boş viranelere veya sefalet apartmanlarına dönüşmüş durumdadırlar. Süleymaniye sadece ilmiye takımının semti değildi, aynı zamanda Ağakapısı dediğimiz yeniçeri komutanlığı da buradaydı. Ağakapısı yerini 19. yüzyılda Seraskerlik ve Harbiye Nezareti'ne sonra da üniversiteye bıraktı (Ortaylı, 2007).

Şekil 4.1: Süleymaniye Camii ve semt dokusu 1950 (Yerasimos, 1995)

Zeyrek Senti, geçmişte İstanbul'un en hoş manzaralı ve zengin konaklarla bezenmiş bir semtiydi. Bizans-Osmanlı tarihinin düğüm noktalarını yaşayan bir mahalledir. Bugünkü Molla Zeyrek Cami, Bizans dönemindeki Pantokrator manastırı ve kilisesiydi. Son

dönemin Bizans tarihindeki önemi, kilise kavgalarının yoğunlaştığı bir yer olmasından ileri gelmektedir. Bugün için burada beton yapılanma önlenmiş, ancak semtin koruma altına alındığı söylenemez. Zeyrek, bugün İstanbul'un bir sefalet mahallesine dönmüş durumdadır (Ortaylı, 2007).

İlk defa 17. yüzyılın ortalarında, Derviş Paşa'dan itibaren sadrazamın konağı ve resmi ofisi olarak devamlı kullanılmaya başlanan semtin ve konağın adı olan Babıali; sarayın dışındaki devlet bürokrasisinin ve dış dünyanın gözünde Osmanlı hükümetinin de adı olmuştur. Ancak, Babıali günümüzde hükümet değil, basın anlamı kazanmıştır. Türkiye'nin fikir hayatını, kamuoyunu biçimlendiren basın bu semte yerleşmiş, ve günümüzde hükümetlerin ister istemez kulak verdiği ve çekindiği bir çevrenin adı olmuştur. Babıali bugün çirkinleşen bir semt. Bir yığın atölye ve deponun gündüzleri yarattığı Şark Pazarı kalabalığı ve kargaşası, geceleri yerini mezarlık sessizliğine terk etmektedir (Ortaylı, 2007).

Tarihi Yarımada semtlerinin sosyal yapısının tüm bu çeşitliliğine rağmen, mahalle kavramı bütün bu semtlerde aynı özellikler taşımaktaydı. İnsanlar öncelikle sosyal statü ve gelir farkı olmaksızın din ve dile göre mahallelere yerleşir, daha sonraları ise hiçbir ayırım gözetmeksizin kaynaşırlardı (Ortaylı, 2007).

Eski mahalle gizlisi saklısı olmayan bir dünya idi. Bu sebeple insanlar evlerinde de dış dünyanın düzenine göre yaşarlardı. Yokluklar ve ihtiyaçlar mahalle halkını birbirine kenetlerdi. Mahallenin güvenliği, temizliği, yangından korunmak ve namus için mahalleli bir araya gelirdi. Mahalleli yönetim karşısında birbirinin kefiliydi, bu nedenle de birbirlerinin her işine karışırlardı (Ortaylı, 2007).

Fetihten sonra şehir, eski Konstantinopolis örneğine uygun olarak 13 nahiyeye ayrılmıştı. Bu 13 nahiyeye içinde 219 mahalle yer alıyordu. Tabii mahalleler eski kiliselerin etrafında, yani eski üniversitelerin bulunduğu yerde gelişmişti. İlk zamanlar camiye çevrilen kiliselerin etrafında yerleşilmiş, sonraları yeni yerleşmelerle bazı yeni mahalleler de doğmuştur. Mahalleler başlangıçta mescidin veya caminin adıyla anılmıştır. Fetihten sonraki yerleştirme süreci ve faaliyeti geleneksel şehrin tipik yerleşme kalıplarını büyük ölçüde bozmamıştır.

İstanbul'un sosyal yapısının değişiminin bir etkeni de ticari yapıdır. Doğal Haliç limanı Osmanlı döneminde de yoğun olarak kullanıldığı gibi, eskiden kullanılan iskelelere ilave olarak gelen malların ismine göre birçok iskele kurulmuş (Yemişkapanı, Unkapanı, Yağkapanı vb.), bu iskelelerden kente mal akımı sağlanmış, iskelelere yakın alanlardaki ticaret bölgelerinde ise gelen malların pazarlaması yapılmıştır. Ticaretin yoğun olarak yapıldığı bölge Eminönü'ndeki Hanlar Bölgesi olmuştur. Bunun yanı sıra Saraçhane'ye ismini veren deri imalatı yapan saraçlar, Şehzadebaşı Camii ile Fatih Camii arasındaki bölgede faaliyet göstermekteydi. Yine bu bölgedeki At Pazarı, Fatih Camii'nin kuzeybatısında yer alan Karaman Çarşısı, karayolu ile kente giren mallar için Eski Edirne Yolu üzerindeki Karagümrük ve yedinci tepede bulunan Arcadius forumunun bulunduğu alanda ise Avrat Pazarı diye adlandırılan alanlar ticaret alanları olarak kullanılmaktadır (Ortaylı, 2007).

Azınlık semtlerdeki çarşılarda Rum, Ermeni ve Yahudi esnaf birlikte çalışırlardı. Esasen bu üç cemaate mensup esnaf ve zanaatkâr, şehrin diğer yerlerindeki çarşılarda da Türklerle birlikte faaliyette bulunmakta ve loncaların da üyesi olabilmekteydiler (Ortaylı, 2007).

18. yüzyıl boyunca asayişsizliğin, nüfus fazlalığının, yangın ve salgın hastalıkların yoğunlaşması kent merkezinden Haliç kuzeyine kaçıışı arttırmıştır. 19. yüzyılda Galata ve Pera'da Batı'ya yönelik yeni bir kültür ortamıyla birlikte yabancı elçilikler ve bankerler çevresinde oluşan yeni bir güç odağı da ortaya çıkmış ve sonucunda da Saray'ı da etkisi altına alarak Padişahın, Haliç'in iki yakası arasında kolayca dolaşması için yapılan Unkapanı (1836) ve Galata (1854) köprülerinden sonra Dolmabahçe Sarayı'nın bitirilmesiyle (1856) Osmanlı Hanedanı, sur içi kenti bir daha dönmek üzere terk etmiştir. Dolmabahçe, Beşiktaş ve Yıldız sırtları üst düzey yöneticilerin yerleşme alanları haline gelmiştir. Aynı zamanda Batı'ya ve onun kültürel ve ekonomik değerlerine açılan kentin Müslüman, Rum, Ermeni ve Yahudi aileleri, bu açılmanın bir göstergesi olarak sur içindeki geleneksel mahallelerini bırakarak Haliç'in kuzeyine taşınmıştır (Yerasimos, 1996).

Zengin sınıfının konutları ise giderek Haliç'in kuzeyine ve Boğaz'ın iki yakasına doğru kaymıştır. 1720'li ve 1730'lu yıllarda Taksim ve Üsküdar su şebekesinin yapılması, aynı yüzyılın ikinci yarısından başlayarak padişah ve önemli kişilerin yaptırdığı camilerin Boğaz'a doğru kayması (Ayazma, Beylerbeyi) ve nihayet III. Selim'den (1789-1807) başlayarak padişahların, zamanlarının büyük bölümünü Topkapı Sarayı'nın dışında Boğaziçi saraylarında geçirmesi bunu kanıtlamaktadır (Yerasimos, 1996).

19.yüzyılda sık çıkan yangınların yok ettiği birçok yerleşim yeri daha sonra yerini Batılı şehir planı ilkelerini izleyerek inşa edilmiş cadde ve ev tipine bıraktı. Ancak bunlar eski organik şehrin içinde, büyüklüğü yangınların genişliğiyle belirlenen, çevresinden kopuk adalar oluşturmaktaydı. Yenilikler sonucu birçok cadde ve sokak büyük değişimlere uğramıştır. Yangınlar sonrası yeniden yapılan yerleşim mimarisinin ahşaptan giderek uzaklaşmasının yanı sıra binaların giderek yükselmesi, eski tip evlerin ayrılmaz bir parçası olan küçük bahçelerin giderek yokolması, kente ve bölgeye olan yoğun göçün yarattığı baskının sonucunu ortaya koymaktadır (Duben ve Behar, 1998).

20. yüzyılda varlıklı sınıflar Balat, Fener ve Samatya'yı terk edip, Beyoğlu tarafına geçmişlerdir. Sur dibindeki mahallelerde, ayak esnaflığı ve hamallık gibi işlerle geçinen alt gelir grubundan ailelerin yerleştikleri sefalet mahalleleri doğarken (Karagümrük, Haseki) azınlık mahallerinde de bir slumlaşma söz konusu olmaktadır. Balat ve Fener yavaş yavaş slum (sefalet mahallesi) bölgesine dönüştüler ve bu durumlarını hala sürdürmektedirler (Ortaylı, 2007).

İstanbul'un kuruluşundan itibaren farklı azınlıkların oluşturduğu Tarihi Yarımada'nın nüfusu 1477 yılı sayımına göre 14803 iken, 1927 sayımına göre 900 bin civarındadır. Bu nüfusun 250 bin kadarı İstanbul surlarının içinde yaşamakta ve surların içinde bile bahçeli evler, bostanlar göze çarpıyordu. Şehrin nüfusundaki artış, imparatorluktan dilim dilim kopan Rumeli eyaletlerinden, özellikle Balkan Savaşı'nda işgal edilen vilayetlerden Müslüman ve Musevi halkın buralara göç etmesiyle meydana gelmiştir. Birinci büyük savaşa girerken, İstanbul nüfusunun % 60'ı Müslüman, % 20'si Rum-Ortodoks, % 10'u Ermeni ve % 6'sı Musevi olarak görünmektedir. 1922'den sonra Anadolu'dan göçen ve Anadolu şivesiyle Türkçe konuşan Karamanlı Rumlara çokça

rastlanmaktaydı. İstanbul'da bugünkü Aksaray, Laleli, Şehzadebaşı, Süleymaniye, Vefa, Zeyrek, Çarşamba, Fatih, Atikali ve Dizdariye Müslüman nüfusun en fazla yaşadığı bölgelerdir (Ortaylı, 2007).

1907 sayımında, şimdiki Fatih ve Eminönü'nden oluşan Sur içi İstanbul'unda 147 mahalle olduğu belirlenmiştir. İstanbul'un bu kısmının 1914 nüfusu 240.528 idi. Her mahallenin ortalama nüfusu 1.600 civarındaydı. Yangınlar ve savaş yıllarının yoğun nüfus hareketleri bu mahalleleri yeniden kurma gereğini doğurmuştur (Şekil 4.2). Ancak, ortalama büyüklük yeniden düzenlenme sonrası fazla değişmemiştir. 1928'de, idari yeniden sonucu sur içi İstanbul'unda mahalle sayısı 114'e indi. Bu mahallelerin ortalama nüfusu ise 1.800'dü. İstanbul'da yeni kadastro planının uygulanmasıyla birçok mahalle yok olurken, kalanların sınırları yeniden belirlenmiştir (Duben ve Baher, 1998).

Şekil 4.2: 1908 yangını sonrası Fatih (Erses, 2002)

Tarihi Yarımada dışındaki İstanbul nüfusunun da artmasıyla birlikte, yerel ve uluslararası ölçekteki sosyal ve ekonomik gelişmeler Yarımada'nın gece ve gündüz değerlerinin değişmesinde önemli rol oynamıştır. İstanbul'da mamul maddelerinin pazarlandığı Eminönü bölgesine yakın Gedikpaşa'daki konut alanları deri imalathanelerine, Süleymaniye'nin bir kısmı İMÇ (İstanbul Manifaturacılar Çarşısı)'ye diğer kısımları ise plastik eşya üreten imalathanelere, Sirkeci ve daha sonraları

Aksaray'da kurulan otogar ve nakliye ambarları nedeniyle Sirkeci ve Aksaray bölgeleri otellere, Cankurtaran bölgesi turizm nedeniyle konaklamaya, Laleli ise Doğu Bloğunun parçalanmasından sonra başlayan bavul ticareti ve buna bağlı olarak konaklama ve ticaret fonksiyonuna dönüşmüştür. Bununla birlikte, üniversite, ülke ölçeğinde hizmet veren hastaneler, çeşitli idari birimler nedeniyle İstanbul'un ve Türkiye'nin MİA (Merkezi İş Alanı)'sı konumuna gelen Tarihi Yarımada, kendi nüfusunun 25 katı fazlasına hizmet verir duruma gelmiş ve Yarımada'daki konut bölgeleri ve buna bağlı olarak nüfus gün geçtikçe azalmaya başlamıştır (Anon, 2004).

19. yüzyılda İstanbul nüfusundaki değişiklikler de İstanbul'un ve Tarihi Yarımada'nın gelişimini yakından etkilemiştir. 19. yüzyıl boyunca kentin nüfusu üç katına yaklaşan bir büyüme gösterirken, Müslüman nüfus oranı sürekli olarak yükselmiştir. Çeşitlenen ve değişen iş alanları nüfusun tabakalaşmasında önemli değişiklikler yaratmıştır. Bu gelişmeler yeni yerleşim alanları gerektirmiştir. Artık kentin konut alanları salt dini-etnik ayrımlara göre farklılaşmamakla birlikte, bu farklılaşma, tabakalaşmaya da duyarlı hale gelmeye başlamıştır (Tekeli, 1994).

Menderes'in imar hareketleri döneminde (1954-1960) yapı yoğunluğu artmaya başlayınca çok katlı beton apartmanlar giderek çoğalmış, semtin eski sakinleri yeni nüfus karşısında azınlıkta kalmış, çoğu aile Fatih'i terk etmiştir. Böylece Fatih'in tarihi dokusu ve sivil mimarisinin hemen hemen hiçbir izi kalmadığı gibi, sosyal dokusu da tümüyle değişmiştir. 1960'ta hizmete giren Belediye Sarayı'nın da etkisiyle, artan nüfus yoğunluğu, alt ticaret bölgelerinin gelişmesini teşvik etmiş ve Fevzi Paşa Caddesi boyunca, konut alanlarını işgal eden bir ticaret eksenine ortaya çıkmıştır. Bu eksen üzerinde eski Fatih Kervansarayı, bazı değişikliklerle, ticari amaçlı işlevlerle restore edilmiştir.

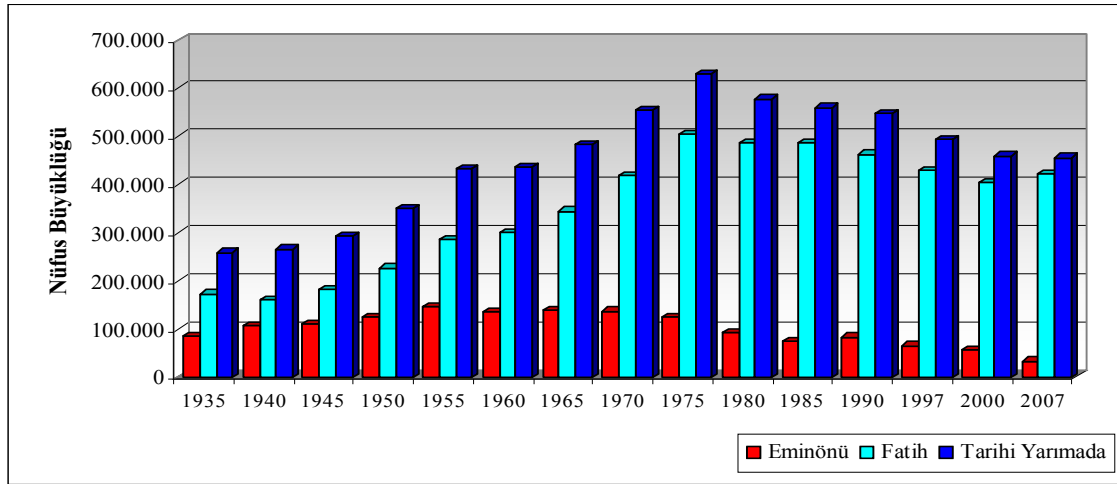
İlçenin büyük bir kısmında bulunan bostanlık alanlar nüfusun artmasıyla yerini yapılarla bırakmıştır. Günümüzde bostan alanlarına sadece sur çevresinde rastlanılmaktadır (Şekil 4.3).

Şekil 4.3: Sur diplerinde tarım yapılan alanlar (Aksoy, 2003)

Eminönü 1965 yılından itibaren nüfus kaybetmesine rağmen, Fatih'te 1975 yılından sonra nüfus azalması yaşanmaya başlanmıştır. Bu sonuç, Fatih'teki 1975'ten sonraki azalma ise Aksaray'dan başlayarak konut alanlarının otel ve diğer ticaret alanları tarafından yer değiştirmeye başlaması olarak açıklanabilmektedir. 1935 yılında İstanbul'un yaklaşık % 20'sini oluşturan Fatih nüfusu, bu yıllardan sonra azalmaya başlamış, fakat 1950 ve 1955 yıllarında tekrar % 19'lara yükselmiş, sonraki yıllarda azalma eğilimine girmiş ve bu oran 1990 Genel Nüfus Sayımına göre % 6,3'e 2000 yılında % 4'e ve 2007 Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi ile yapılan sayıma göre % 3,4'e kadar düşmüştür.

Eminönü nüfusu, Cumhuriyet'in ilk yıllarından 1960 yılına kadar artış, daha sonraki yıllarda ise sürekli olarak azalma eğiliminde olmuştur. Nitekim, ilçe nüfusu 1935-1940 yılları arasında % 4,7'lik bir artışa sahipken, bu oran 1955 yılında % 19,4'e yükselmiş daha sonra ise azalmaya başlamış, 1960 sonrasında sadece 1980-1985 yılları arasında % 0,1'lik bir artış görülmüştür. Eminönü nüfusu 1935 yılında 100.933 iken, nüfus miktarı en yüksek düzeyine 146.896 ile 1955 yılında ulaşmıştır. (Murat ve diğ., 2006). İlçenin nüfus miktarı, 1980 yılında 93.324'e, 2000 yılında, -%33,3'lük azalmayla 55.635'e ve 2007 yılında ise 32.557'ye düşerek % 41,5'lik bir azalma görülmüştür (Şekil 4.4, Tablo 4.1, Tablo 4.2).

Şekil 4.4: Tarihi Yarımada nüfus dağılımı

2000 yılı nüfus sayım bilgilerine göre Eminönü İlçesi mahallelerinin nüfus yapısındaki en göze çarpan özellik, neredeyse tüm mahallelerde çoğunluğu erkeklerin oluşturması ve bazı mahallelerde ise (Rüstempaşa, Sarıdemir, Tahtakale ve Tayahatun) hiç kadın nüfusunun bulunmamasıdır.

2000 yılı itibariyle Fatih'te ikamet edenlerin % 55,8'ini Fatih dışında doğanlar oluşturmaktadır. Fatih İlçesi'nin çoğunluğunu, % 44,2 ile Fatih'te doğanlar, daha sonra sırasıyla % 4,1 ile yabancılar, Kastamonu (% 4,1), Malatya (% 3,4), Siirt (% 2,9), Trabzon (% 2,4), Rize (% 1,7), Sivas (% 1,4) ve Mardin (% 1,3) gibi illerden gelenler oluşturmaktadır (Aydın ve diğ.).

Tablo 4.1: 2007 yılı adrese dayalı nüfus kayıt sistemi ile yapılan sayım sonuçları

(http:// www.tuik.gov.tr)

Yaş Grubu	FATİH			EMİNÖNÜ		
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
0-4	25.150	12.925	12.225	2.378	1.195	1.183
5-9	28.209	14.603	13.606	2.582	1.361	1.221
10-14	29.577	15.102	14.475	2.718	1.446	1.272
15-19	31.523	16.449	15.074	3.535	2.039	1.496
20-24	37.450	18.369	19.081	4.321	2.234	2.087
25-29	43.417	22.616	20.801	3.397	2.069	1.328
30-34	37.058	18.857	18.201	2.514	1.419	1.095
35-39	32.209	16.106	16.103	2.080	1.127	953
40-44	29.592	14.499	15.093	1.927	1.069	858
45-49	27.309	13.317	13.992	1.690	887	803
50-54	24.983	12.251	12.732	1.470	763	707
55-59	20.391	9.992	10.399	1.082	579	503
60-64	15.357	7.069	8.288	786	407	379
65-69	12.725	5.526	7.199	608	292	316
70-74	10.761	4.478	6.283	537	244	293
75-79	8.590	3.225	5.365	446	170	276
80-84	5.372	1.738	3.634	264	105	159
85-89	1.875	558	1.317	116	35	81
90 ve üstü	1.393	406	987	106	44	62
Toplam	422.941	208.086	214.855	32.557	17.485	15.072

2000 yılı itibariyle Eminönü İlçesi'nde ikamet edenlerin sadece % 18,5'ini İstanbul doğumlular oluştururken, en yüksek oranla yabancılar (% 19), daha sonra sırasıyla Mardin (% 5,7), Malatya (% 4,5), Batman (% 3,4), Adıyaman (% 3,3), Diyarbakır (% 3), Şanlıurfa (% 2,5), Bitlis (% 2,1) ve Kastamonu (% 1,9) gibi illerden gelenler oluşturmaktadır (Murat ve diğ.).

2008 yılı itibariyle Eminönü İlçesi'nin tüzel kişiliğine son verilmesi sonucunda Tarihi Yarımada bütünü Fatih İlçesi oluşturmaktadır. Fatih İlçesi günümüzde, nüfusu 455.498 olan ve 22 mahalleden oluşan Tarihi Yarımada'nın tek ilçesidir.

Tablo 4.2: Tarihi Yarımada demografik yapı özellikleri

Yıllar	FATİH							EMİNÖNÜ						
	Kadın	Erkek	Toplam	Nüfus Artış Hızı	Nüfus Yoğunluğu	Hane Halkı Sayısı	Hane Halkı Büyüklüğü	Kadın	Erkek	Toplam	Nüfus Artış Hızı	Nüfus Yoğunluğu	Hane Halkı Sayısı	Hane Halkı Büyüklüğü
1935	87.918	84.984	172.902					43.441	57.492	100.933				
1940	82.987	77.602	160.589	-7,1	8303			48.514	57.169	105.683				
1945	90.823	90.202	181.025	12,7	9283			48.795	62.269	111.064				
1950			226.853	25,3	11.633					123.056				
1955	137.222	149.511	286.733	26,4	14.704			55.734	91.162	146.896				
1960	144.744	155.850	300.594	4,8	23.123			51.923	82.929	134.852				
1965	164.375	180.227	344.602	14,6	26.507			51.255	86.594	137.849				
1970	199.811	217.851	417.662	21,2	32.251			51.354	85.643	136.997				
1975	243.074	261.053	504.127	20,7	38.779			49.883	73.002	122.885				
1980	230.880	243.698	474.578	-5,9	36.506			35.197	58.127	93.324				
1985	242.341	255.118	497.459	4,8	49.746	114.624	4,3	36.758	56.625	93.383			16.075	4,1
1990	228.141	234.323	462.464	-7,0	46.246	115.783	4,0	31.288	52.156	83.444			12.756	4,1
2000	201.853	201.655	403.508	-12,7	31.039	112.426	3,6	18.780	36.855	55.635			7.575	4,0
2007	214.855	208.086	422.941	4,8				15.072	17.485	32.557				4.069

4.1.2. Fiziksel Değişim

Geçmişten günümüze kadar olan süre içerisinde Tarihi Yarımada'nın kullanıcı özellikleri ve kullanım şekli çok çeşitli değişimler göstermiştir. Kullanıcı değişimlerine paralel olarak Tarihi Yarımada'nın yeşil alanları çeşitli dönüşümler yaşamıştır. Bu bölüm kapsamında Tarihi Yarımada'nın yeşil alanlarının geçmişten günümüze geçirmiş olduğu fiziksel değişimler incelenmiştir.

Bu bağlamda Tarihi Yarımada'nın fiziksel özellikleri nitelik ve nicelik olarak incelenmiş ve geçmişten günümüze kadar meydana gelen değişimlerin miktarı ve değişim şekli belirlenmiştir. Daha önceki bölümde (3.1.4) kısmen tanıtılmış olan Tarihi Yarımada'da gerçekleştirilen haritalama çalışmalarında sözü edilen haritaların bir kısmı altlık olarak kullanılmış ve Tarihi Yarımada yeşil alanlarının fonksiyonel değişimleri saptanmıştır.

Bu kapsamda 1875-1882 yıllarına ait Ekrem Hakkı, 1918 yılına ait Necip Bey, 1965 ve 1999 yıllarına ait halihazır haritalar incelenmiş ve karşılaştırılmıştır.

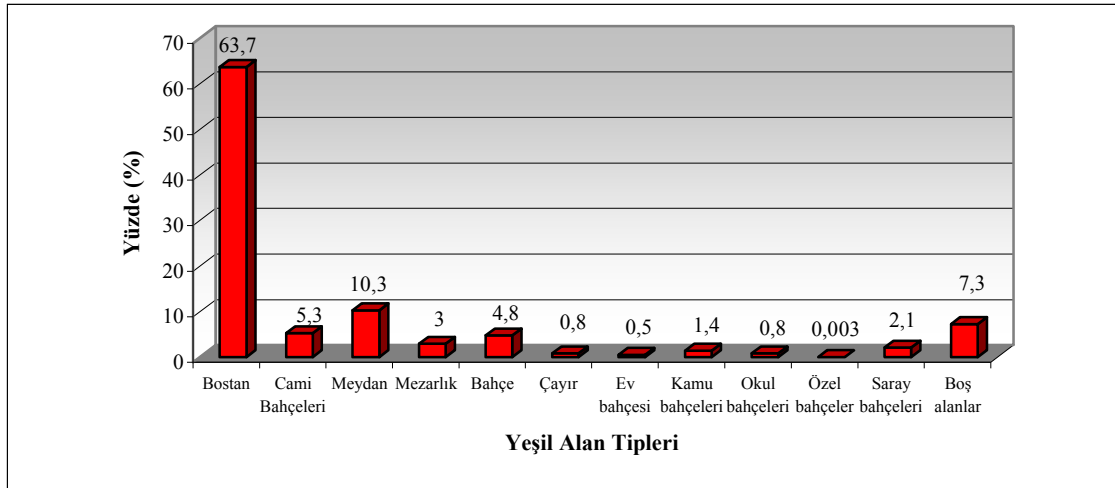
Bu haritaların seçilmesinde, yeşil alanlarının okunabilirliği, hazırlanma yılları ve değişimlerin gözlemlenebilmesi açısından belirli periyotları oluşturması kriter alınmıştır.

4.1.2.1. Ekrem Hakkı Ayverdi Haritaları

1875-1882 yıllarına ait haritalardan sayısallaştırılan yeşil alanlar, bostan, cami bahçesi, meydan, mezarlık, bahçe, çayır, ev bahçeleri, kamu bahçeleri, okul bahçeleri, özel bahçeler, saray bahçeleri ve boş alanlar olmak üzere harita üzerinde adlandırıldığı şekilde bölümlere ayrılmıştır. Kamu binalarına ait yeşil alanlar, kamu bahçeleri, özel binalara ait (kahve vb.) yeşil alanlar ise özel bahçeler olarak tanımlanmıştır (Tablo 4.3, Şekil 4.5, Şekil 4.6).

Tablo 4.3: Ekrem Hakkı haritasına göre sayısallaştırılan yeşil alan fonksiyon ve miktarları

Fonksiyon	Nitelik	Miktarı (ha)	Yüzde (%)
Bostan	pasif	176,6	63,7
Cami Bahçeleri	pasif	14,6	5,3
Meydan	pasif	28,6	10,3
Mezarlık	pasif	8,5	3
Bahçe	pasif	13,3	4,8
Çayır	pasif	2,2	0,8
Ev bahçesi	pasif	1,5	0,5
Kamu bahçeleri	pasif	4	1,4
Okul bahçeleri	pasif	2,2	0,8
Özel bahçeler	pasif	0,008	0,003
Saray bahçeleri	pasif	5,8	2,1
Boş alanlar	pasif	20,1	7,3
Toplam		277,2	100

Şekil 4.5: Ekrem Hakkı Haritasına göre sayısallaştırılan yeşil alan fonksiyon ve miktarları

1875-1882 yıllarında, toplam yeşil alanların 277,2 hektar olduğu Tarihi Yarımada'da Şekil 4.3'den de anlaşıldığı üzere yeşil alan fonksiyon dağılımı % 63,7 ile en çok bostan alanlarından oluşmaktadır.

19. yüzyılda Tarihi Yarımada'yı derinden etkileyen yangınlar sonucunda Batılı şehir planı ilkeleri doğrultusunda inşa edilen cadde, sokak ve ev tipleri, bölgede mevcut yeşil alanların miktarını ve büyüklüğünü azaltmaya başlamıştır. Bu dönemde yangınlarla

birlikte kente ve bölgeye olan yoğun göç, bahçeli evlerin yerini apartmanlara bırakmış ve sonuçta ev bahçesi kavramı yavaş yavaş yokolmaya başlamıştır. Bu sonuç Ekrem Hakkı Ayverdi'nin haritalarından da net bir şekilde gözlemlenmektedir. Büyük bir kısmının yangınlar sonucu oluştuğu düşünülen 'boş alanlar'ın %7,3'lük bir oranla bostan ve meydanlardan sonra 3. büyük açık alan olduğu saptanmıştır.

Bu dönemde bölgede tüm fonksiyonlar nitelik bakımından pasif yeşil alanlar kapsamında olup, rekreasyonel nitelikten çok ekonomik faaliyetler için kullanılan alanlar olarak düşünülmelidir. Bu tip alanlar günümüzde sur diplerinde yoğun olmak üzere faaliyetlerini sürdürmektedir. Bu dönemde bölgede aktif yeşil alan sistemi henüz oluşturulmamıştır.

Ekrem Hakkı Ayverdi haritası ile güncel durum karşılaştırıldığında, günümüzde yoğun olarak kamu idare binalarının (İstanbul Emniyet Müdürlüğü, Gelirler İdaresi Başkanlığı, Fatih Belediye Başkanlığı, yapımı devam eden İl Özel İdare Binası, Fatih Hükümet Konağı) bulunduğu Vatan Caddesi aksı ve yine bu aks üzerinde bulunan Emlak Bankası konutları ve yakın çevresi, Sulukule yerleşim alanına kadar Ekrem Hakkı Ayverdi haritalarında bostan alanı olarak gösterilmiştir. Edirnekapı'da bulunan Vefa Stadı da haritanın yapıldığı 1875-1882 döneminde yine bostan alanı olarak gösterilmektedir. Günümüzde önemli oteller ve İ.E.T.T garajı ile konut alanlarının bulunduğu bölge de bu haritalarda bostan alanı olarak görülmektedir. Ayrıca bugünlerde Marmaray projesi ile önemli arkeolojik kazılara sahne olan Yenikapı ve Langa bölgesinin de bu dönemde bostan olduğu haritada görülmektedir. En dikkat çekici ve az değişim gösteren durum ise sur diplerinin günümüzde belli bir oranda bostan olarak kullanılmasıdır. (Şekil 4.7).

4.1.2.2. Necip Bey Haritaları

1918 yılına ait bu harita ile belirlenen yeşil alan fonksiyonları, bostan, cami bahçeleri, meydan, mezarlık, bahçe, çayır, kamu bahçeleri, okul bahçeleri, özel bahçeleri, arsa, boş alanlar, park, refüj ve askeri alan şeklinde sıralanmıştır (Tablo 4.4, Şekil 4.8, Şekil 4.9).

Batılılaşma hareketleri sonucunda başlayan imar faaliyetlerinin belirtisi olarak bu dönemde arsa teriminin haritalarda kullanılmaya başlandığı görülmüştür. Ekrem Hakkı Ayverdi haritasında % 7,3 oranı ile belirlenen boş alanların Necip Bey Haritasında %

0.02 oranına gerilemesi ve arsa oranının % 17'ye çıkması imar hareketlerinin sonucu olmaktadır.

Ayrıca bu haritada aktif yeşil alan olarak park ifadesi ile ilk kez karşılaşılmıştır. 1912 yılında park haline getirilerek halka açılan Gülhane Parkı, Necip Bey haritasında net bir şekilde görülmektedir.

Dikkat çekici sonuçlardan biri meydanların Ekrem Hakkı haritasına göre % 10 dan % 2 seviyesine gerilemesidir. Ayrıca Tarihi Yarımada bölgesinde artan nüfus ve yerleşmelere bağlı olarak ibadethanelerde artış gözlenmiş, bu durum cami bahçesi oranına yansımıştır.

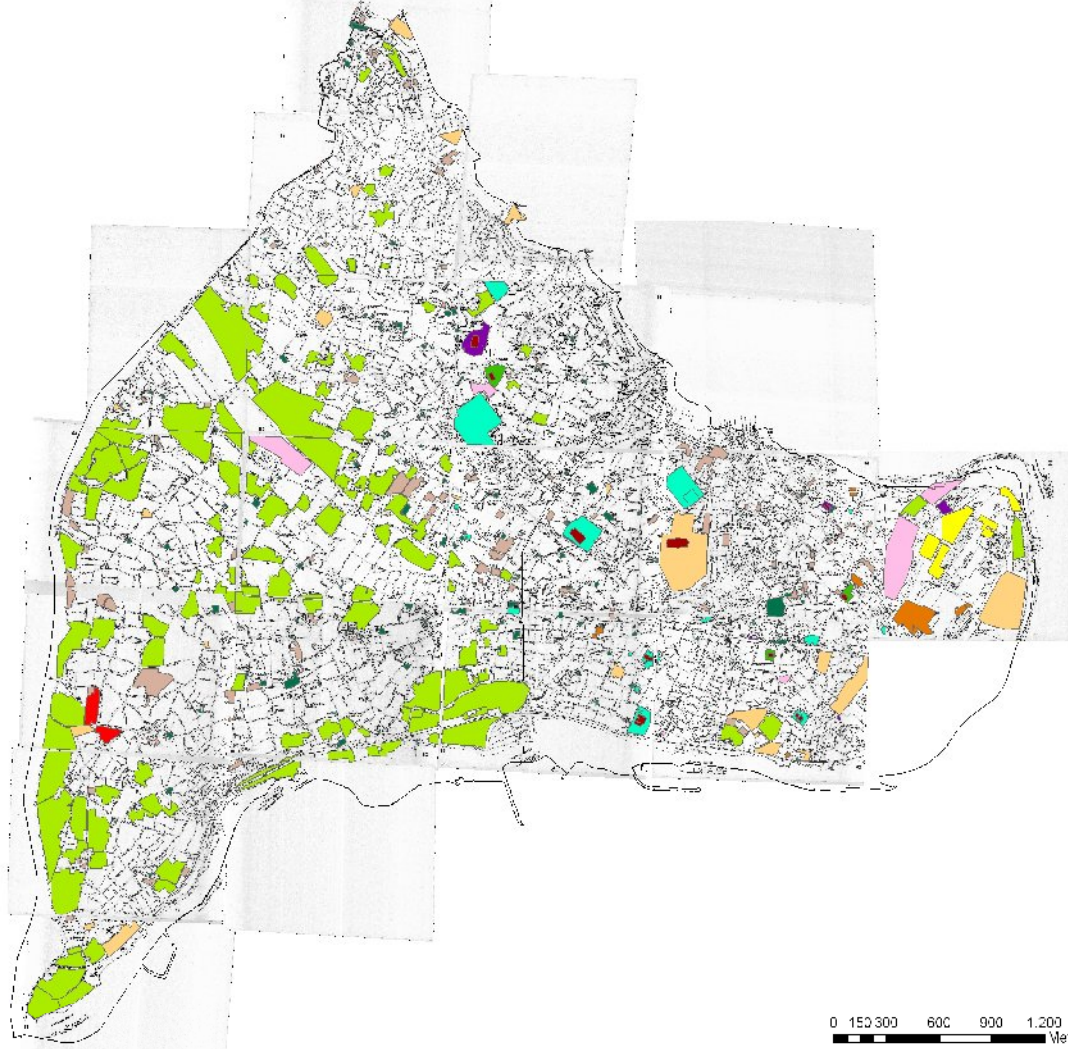
1918 yılına ait net nüfus sayım sonuçları olmamakla birlikte 200.000 ile 250.000 arasında bir nüfus olduğu tespit edilmiştir. Bu nüfusa ve belirlenen yeşil alan miktarına göre kişi başına düşen yeşil alan miktarı 19-23 m²/kişi arasında değişmektedir. Ancak yeşil alan miktarından arsa, boş alan, bostan ve askeri alanlar çıkarıldığında yeşil alan miktarı 200 ha olup kişi başına düşen yeşil alan miktarı 8-10 m²/kişi arasında değişmektedir.

EKREM HAKKI AYVERDİ HARİTASI (1875-1882)

Sayıslanştırılmış Pafta

Ölçek: 1/25.000

LEJAND

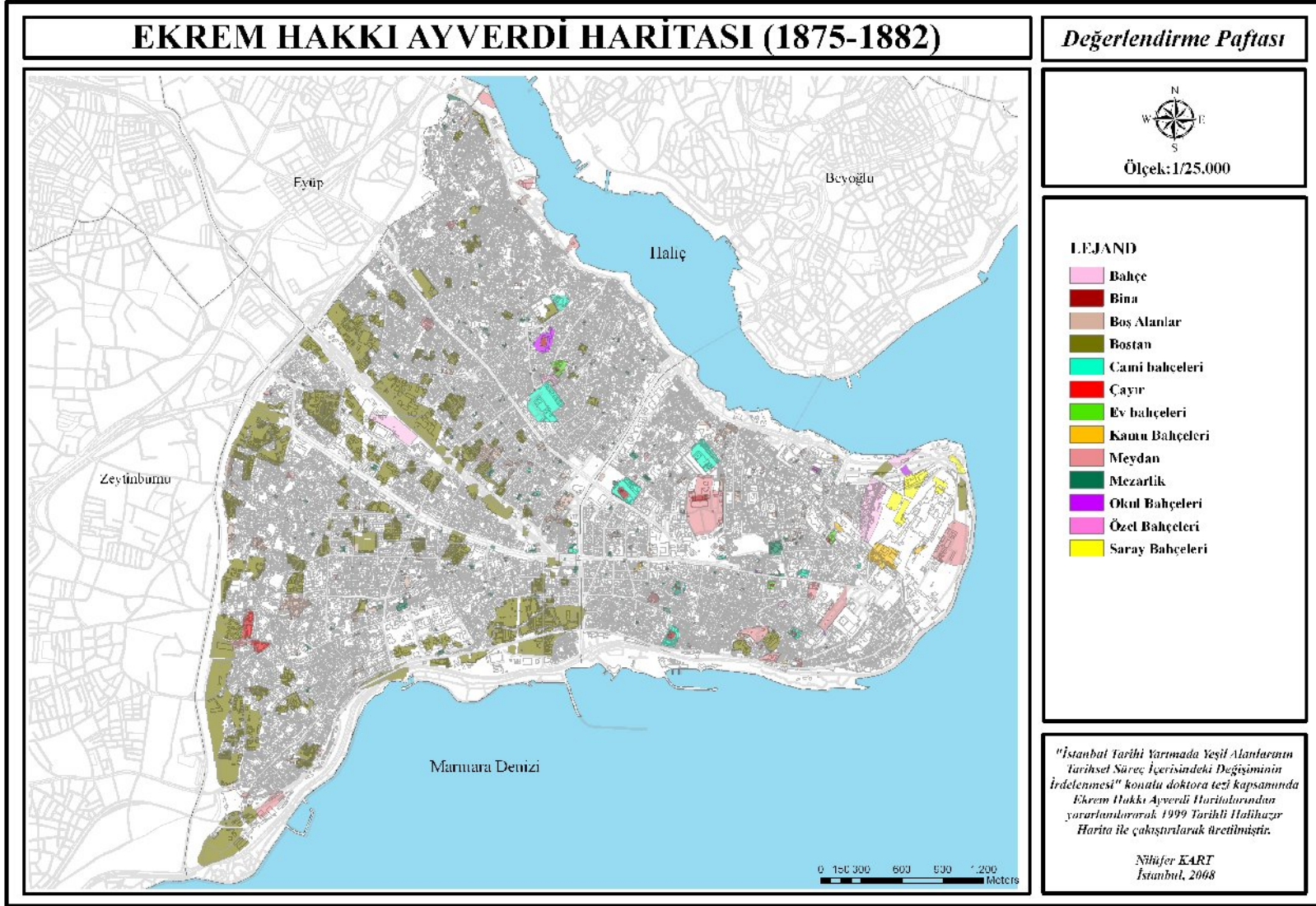
- Bahçe
- Bina
- Boş Alanlar
- Bostan
- Cami bahçeleri
- Çayır
- Ev bahçeleri
- Kamu Bahçeleri
- Meydan
- Mezarlık
- Okul Bahçeleri
- Özel Bahçeler
- Saray Bahçeleri

"İstanbul Tarihi Yarımada Yeşil Alanlarının Tarihsel Süreci, İçerisindeki Değişiminin İrdelenmesi" konulu doktora tezi kapsamında Ekrem Hakki Ayverdi Haritalarından yararlanılarak üretilmiştir.

Nilüfer KART
İstanbul, 2008

0 150 300 600 900 1.200
Meters

Şekil 4.6: Ekrem Hakki Haritasında sayıslanştırılan yeşil alanlar

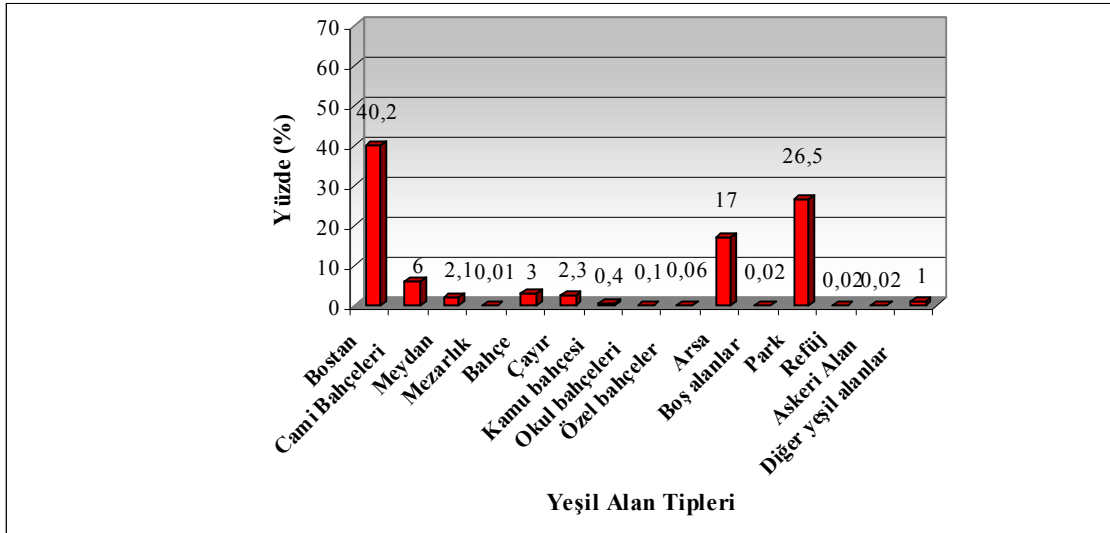

Şekil 4.7: Ekrem Hakkı Haritası ile 1999 Tarihi Halihazır Haritanın karşılaştırılması

Şekil 4.7: Ekrem Hakkı Haritası ile 1999 Halihazır Haritanın karşılaştırılması

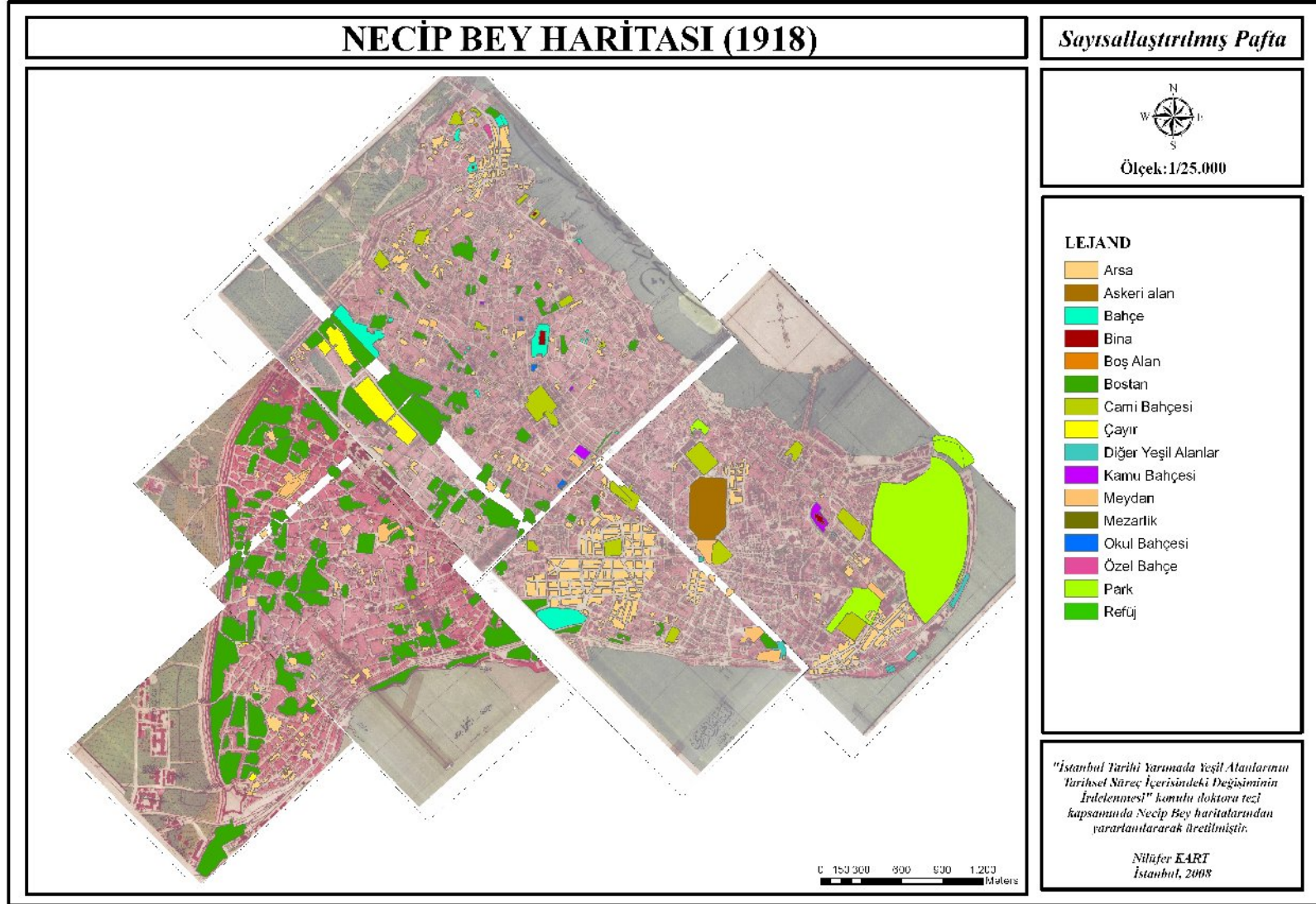
Tablo 4.4: Necip Bey haritasına göre sayısallaştırılan yeşil alan fonksiyon ve miktarları

Fonksiyon	Nitelik	Miktarı (ha)	Yüzde (%)
Bostan	pasif	187,8	40,2
Cami Bahçeleri	pasif	27	6
Meydan	pasif	10	2,1
Mezarlık	pasif	0,05	0,01
Bahçe	pasif	13,6	3
Çayır	pasif	10,62	2,3
Kamu bahçesi	pasif	1,9	0,4
Okul bahçeleri	pasif	0,5	0,1
Özel bahçeler	pasif	0,3	0,06
Arsa	pasif	77,3	17
Boş alanlar	pasif	0,1	0,02
Park	aktif	123,1	26,5
Refüj	pasif	0,1	0,02
Askeri Alan	pasif	0,1	0,02
Diğer yeşil alanlar	pasif	3,7	1
Toplam		467,7	100

Şekil 4.8: Necip Bey haritasına göre sayısallaştırılan yeşil alan fonksiyon ve miktarları

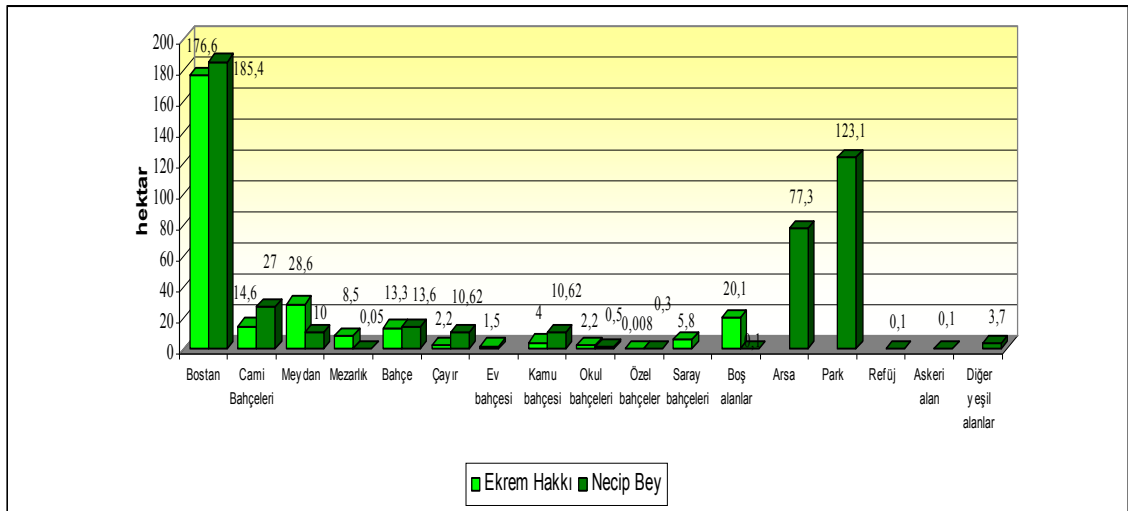
Aktif yeşil alan olarak nitelendirilebilecek açık alan, sadece park alanları olup, kişi başına düşen kent içi park alanı miktarı 5-6 m²/kişi arasında değişmektedir.

Şekil 4.9: Necip Bey Haritasında sayısallaştırılan yeşil alanlar

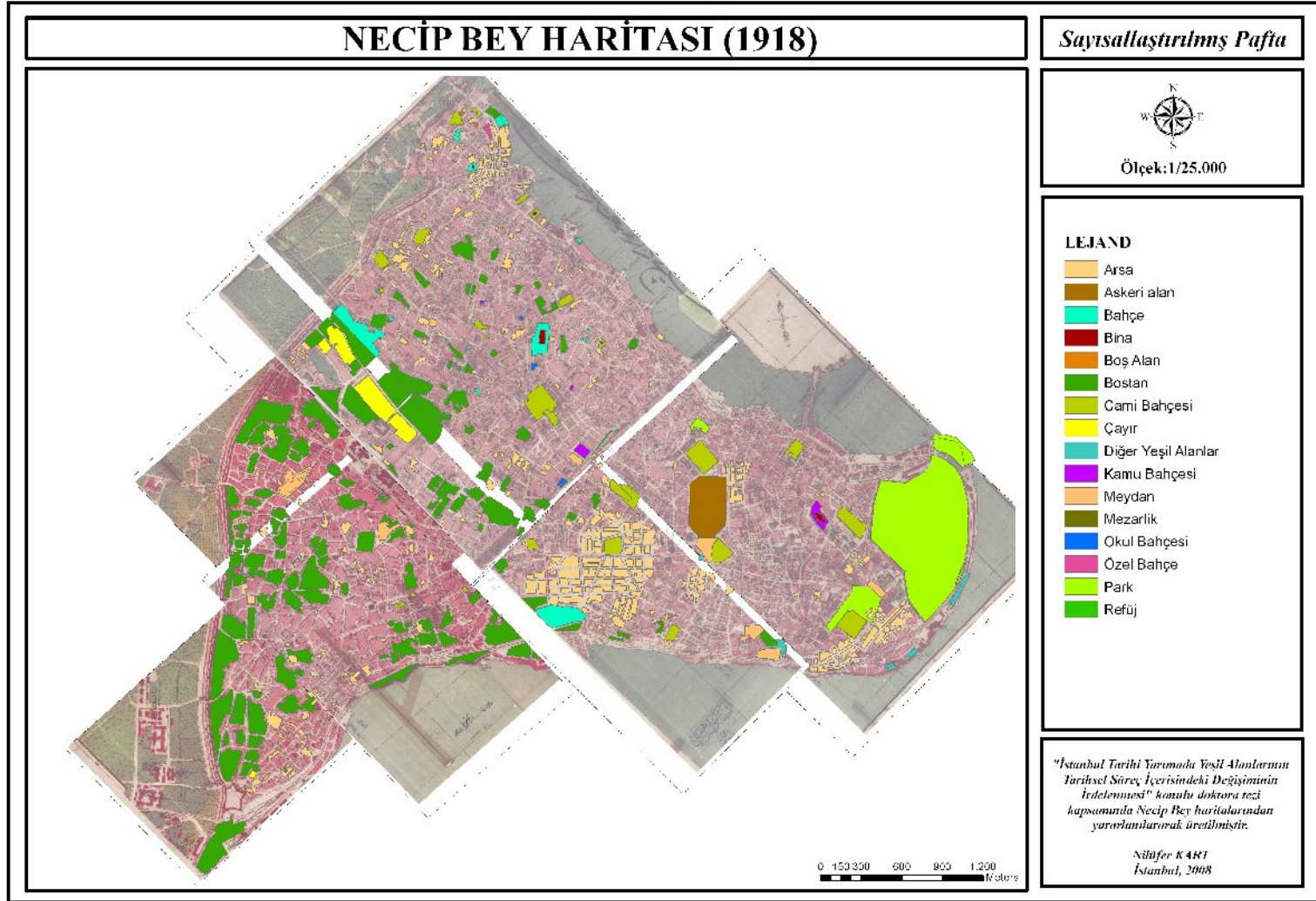
Şekil 4.9: Necip Bey Haritası'ndaki yeşil alanlar

1875-1882 yıllarına ait Ekrem Hakkı Haritası ile 1918 yılına ait Necip Bey Haritası karşılaştırıldığında 36 yıllık bir süreçte toplam yeşil alan miktarının 188,1 hektarlık bir artışı söz konusu olmaktadır. Ancak arsalar ve askeri alanlar çıkarıldığında (toplam 77,4 hektar), yeşil alan miktarının artışı 110,7 hektar olmaktadır. 22,4 hektar ile cami bahçelerinin, 11,2 hektar ile bostan alanları, 8,42 hektar ile çayır alanlarının artışı göze çarpmaktadır (Şekil 4.10), (Şekil 4.11). Bostan alanlarındaki değişimin nüfus artışı sonucu oluşan arz-talep dengesine bağlı üretim ve tüketim artışı önemli bir parametre olduğu düşünülebilir. Kocamustafapaşa ve Yedikule çevresindeki bostan alanlarının Ekrem Hakkı Ayverdi haritalarındaki şekliyle büyük oranda korunduğu bu harita da görülmektedir. Ancak günümüzde Emlak Bankası konutlarının yer aldığı alandaki bostanların bir kısmı Necip Bey haritasında kısmen çayır, kısmen bahçe ve kısmen bostan olarak gösterilmiştir. Bostan alanlarındaki artış ise daha ziyade iç bölgelerde küçük alanlar olarak görülmektedir.

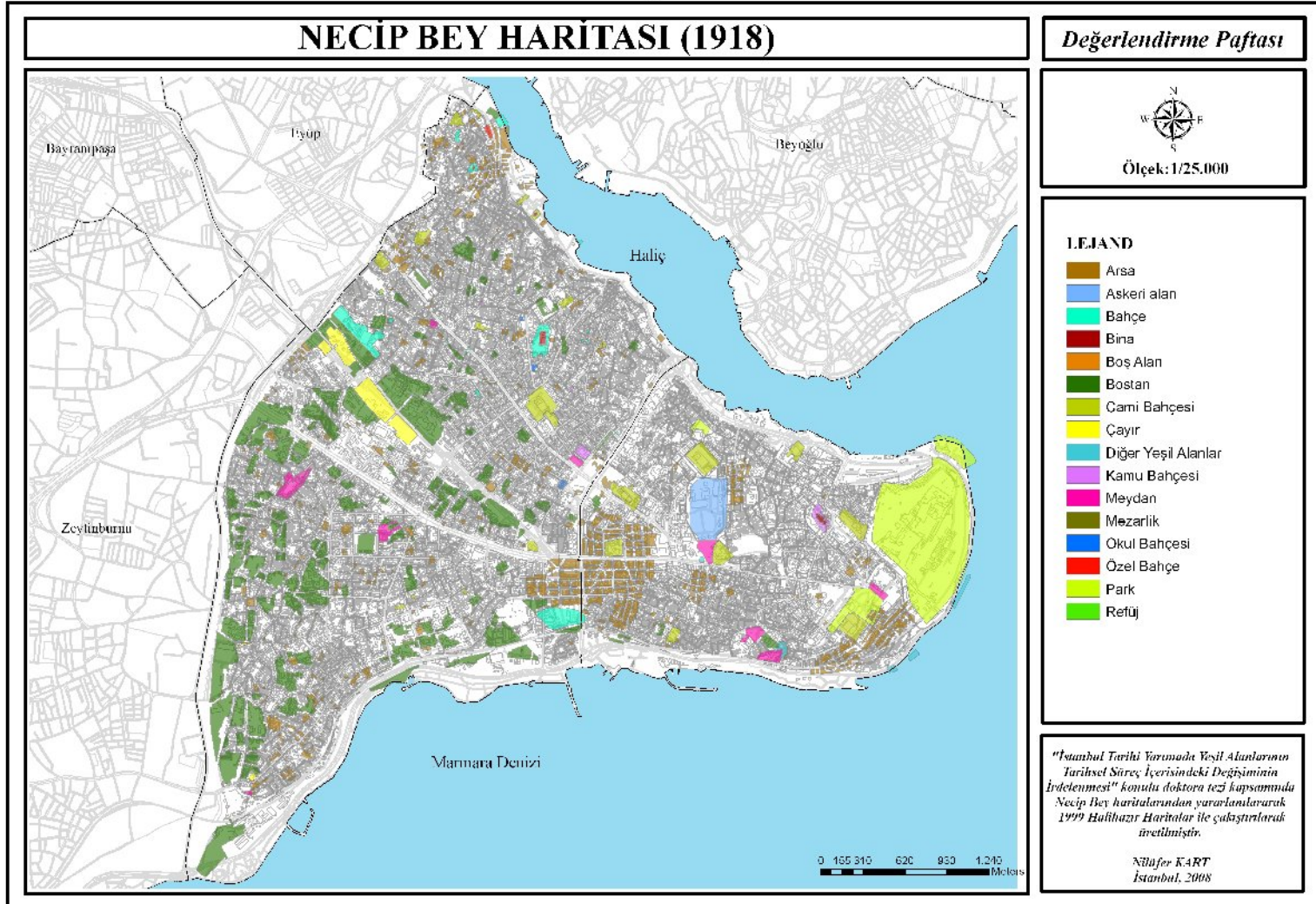
Şekil 4.10: Ekrem Hakkı ile Necip Bey haritalarının fonksiyonel niteliklerinin karşılaştırılması

Necip Bey haritası ile güncel durum karşılaştırıldığında, bostan alanları günümüzde sur diplerinde büyük oranda korunmakla beraber bir kısmı konut alanlarında kalmıştır. Laleli ve Aksaray semtlerindeki arsa üretimi bu dönem haritalarında görülmekte ve günümüz halihazırını ile örtüşmekte, haritalarda gösterilen arsalar bugün ticaretin merkezi konumundaki işyerlerinden oluşan apartmanları barındırmaktadır. Günümüzün önemli rekreasyon alanlarından Gülhane Parkı ile önemli turizm alanlarından Sultanahmet Meydanı ilk kez bu haritalarda park alanı olarak adlandırılmıştır (Şekil 4.12).

Şekil 4.9: Necip Bey Haritası'nda sayısallaştırılan yeşil alanlar

Şekil 4.11: Ekrem Hakkı Haritası ile Necip Bey Haritasının karşılaştırılması

Şekil 4.12: Necip Bey Haritası ile 1999 Tarihli Halihazır Haritanın Çakıştırılması

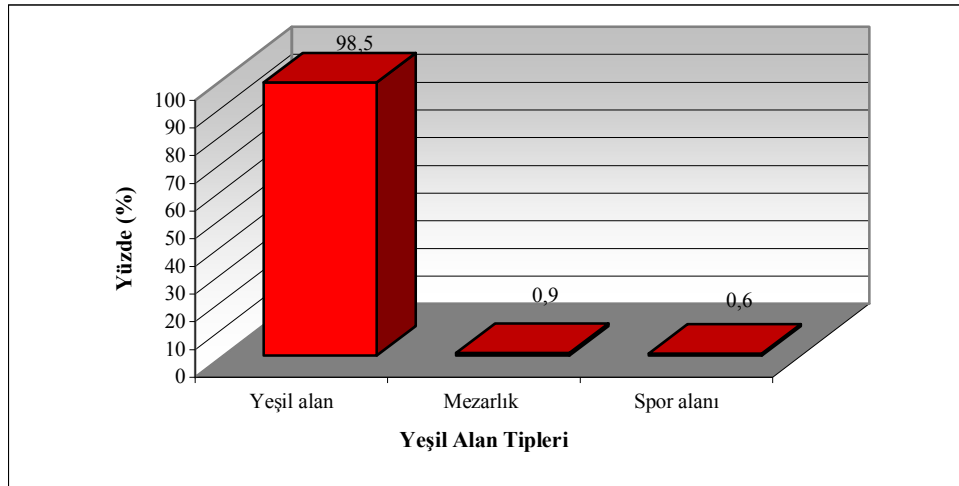
Şekil 4.12: Necip Bey Haritasının 1999 Halihazır Harita ile Çakıştırılması

4.1.2.3. 1965 Tarihli Taşbaskası Haritaları

1965 yılına ait bu taşbaskı haritada yeşil alanlar çok detaylı olarak gruplandırılmamış, sadece spor alanı, mezarlıklar ve diğer yeşil alanları bir bütün olarak gösteren yeşil alan ayrımı yapılmıştır. Buna göre; 1964 yılına ait toplam yeşil alan miktarı 428,5 ha olarak belirlenmiştir. Ancak bu harita Tarihi Yarımada bütününü oluşturmamaktadır (Tablo 4.5, Şekil 4.13).

Tablo 4.5: Taşbaskı haritalarına göre sayısallaştırılan yeşil alan fonksiyon ve miktarları

Fonksiyon	Nitelik	Miktarı (ha)	Yüzde (%)
Yeşil alan	pasif	422	98,5
Mezarlık	pasif	4	0,9
Spor alanı	aktif	2,5	0,6
Toplam		428,5	100

Şekil 4.13: Taşbaskası haritalarına göre sayısallaştırılan yeşil alan fonksiyon ve miktarları

1965 yılında Tarihi Yarımada nüfusu 482.451 olup toplam yeşil alan miktarı ise 428,5 olduğundan kişi başına düşen yeşil alan miktarı $9 \text{ m}^2/\text{kişi}$ olmaktadır. Ancak bu harita Tarihi Yarımada bütününü oluşturmadığından ve özellikle Topkapı Sarayının bulunduğu ve geçmişten günümüze kadar yeşil alan olarak korunan bu alanın yeşil alan miktarının içinde olmadığından kişi başına düşen yeşil alan miktarı bu sayının üstünde düşünülmelidir.

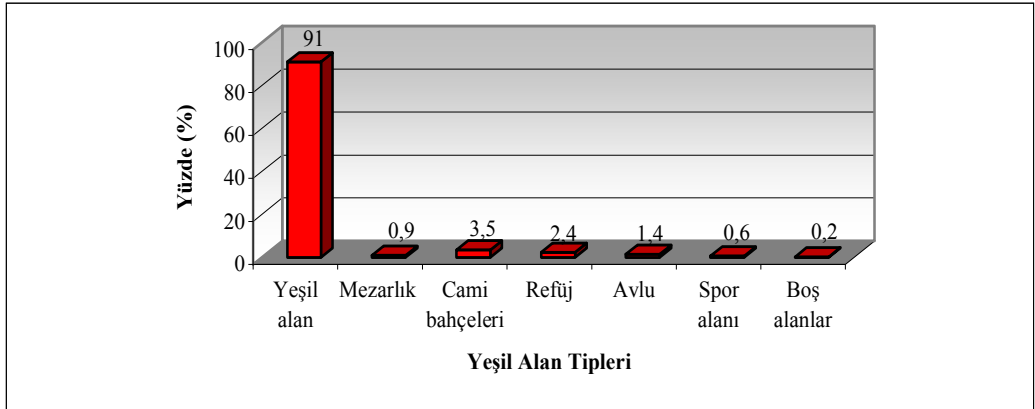
4.1.2.4. 1965 Tarihli Halihazır Harita

1965 yılına ait halihazır harita, taşbaskı harita ile yaklaşık olarak aynı bölgeyi göstermekte ancak bize daha detaylı bilgi vermektedir. Bu haritada cami bahçeleri, mezarlıklar, spor alanları, refüjler ve boş alanlar şeklinde sınıflandırma yapılmıştır. 1965 yılına ait bu haritada aktif yeşil alan olarak tanımladığımız spor alanlarının bulunduğu görülmektedir (Tablo 4.6).

Tablo 4.6: 1965 Halihazır haritalara göre sayısallaştırılan yeşil alan fonksiyon ve miktarları

Fonksiyon	Nitelik	Miktarı (ha)	Yüzde (%)
Yeşil alan	pasif	412,7	91
Mezarlık	pasif	4	0,9
Cami bahçeleri	pasif	16	3,5
Refüj	pasif	11	2,4
Avlu	pasif	6,2	1,4
Spor alanı	aktif	2,5	0,6
Boş alanlar	pasif	0,1	0,2
Toplam		452,5	100

Bununla beraber Necip Bey haritalarında park olarak karşımıza çıkan alanların bu haritalarda yeşil alan içerisinde gösterildiği düşünülebilir. Kısacası haritalama tekniğinde parklar belirtilmemiştir. Ayrıca bu haritalarda yapı adalarında ada ortaları ile üzerinde yapı bulunmayan alanlar yeşil alan olarak adlandırılmıştır. Yine ileriki yıllarda yapılaşma parselleri olan arsalarında bu alanlar içerisinde kısmen yer aldığı düşünülebilir. 1954-1960 yılları arasında imar ve şehirleşme faaliyetleri sonucunda bölgenin ticaret özelliğinin artması, bir cazibe merkezi haline gelmesi ile Tarihi Yarımada'nın sosyal ve fiziksel yapısında çok büyük değişim gerçekleşmiştir. Konut alanlarının yerini ticaret eksenine almış, araç ve araç yollarındaki artışa paralel refüj olarak adlandırılan yeşil alanlarda belirgin bir artış görülmüştür (Şekil 4.14), (Şekil 4.15), (Şekil 4.16).

Şekil 4.14: 1965 Halihazıra göre sayısallaştırılan yeşil alan fonksiyon ve miktarları

4.1.2.5. 1999 Tarihli Halihazır Harita

Günümüzde hazırlanmış olan en güncel halihazır paftalar 1999 yılına ait Halihazır Haritalarıdır. 2006 halihazırları İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nce hazırlanma aşamasındadır. Bu sebeple bu çalışmada 1999 tarihli Halihazır Haritalar, tüm harita ve planlarda altlık olarak kullanılmıştır.

Tarihi Yarımada'nın sosyal ve fiziksel yapı sındaki değişim yeşil alanların çeşitliliğinin değişiminde de etkin rol oynamıştır. Tarihi Yarımada'nın tarihsel süreç içerisinde şekillenen fiziksel yapısı gereği (ticaret, sağlık, eğitim, konut vb. işlevler) açık ve yeşil alanlara yer kalmamıştır. Ancak bölgede yaşayan insanların rekreasyonel ihtiyaçları doğrultusunda birtakım aktiviteler için halka imkan sağlanması gerekmektedir. Bu sebeple de çeşitli aktivitelere (aktif ve pasif) bu işlev karmaşası içinde az miktarda da olsa yer verilmiştir.

Tarihi Yarımada'nın mevcut fonksiyonel dağılım çeşitliliği gibi açık ve yeşil alanlarında da aynı çeşitlilik gözlenmektedir. Botanik bahçesi, parklar, spor alanları, bostan alanları, meydanlar gibi yeşil alan dağılımları 153,8 hektarlık bir alan kaplamaktadır (Anon, 2004). 153,8 hektarlık bu alan Tarihi Yarımada'nın tüm fonksiyonel dağılımı içerisinde % 9,9'luk bir oran oluşturmaktadır.

Tablo 4.7: Tarihi Yarımada mevcut yeşil alan dağılımı (Planlama ve İmar Müdürlüğü, 2003)

Yeşil Alanlar	Nitelik	Eminönü		Fatih		Toplam	
		Alan (ha)	Yüzde (%)	Alan (ha)	Yüzde (%)	Alan (ha)	Yüzde (%)
Botanik bahçesi	pasif	1,6	0,3	–	–	1,6	0,1
Park ve yeşil alanlar	aktif	49,5	9,7	74,5	7,2	124,0	7,9
Bostan/sera alanları	pasif	–	–	9,8	0,9	9,8	0,7
Spor tesisleri	aktif	2,3	0,5	10,5	1,0	12,8	0,8
Meydanlar	pasif	5,6	1,1	–	–	5,6	0,4
Toplam		59	11,6	94,8	9,1	153,8	9,9

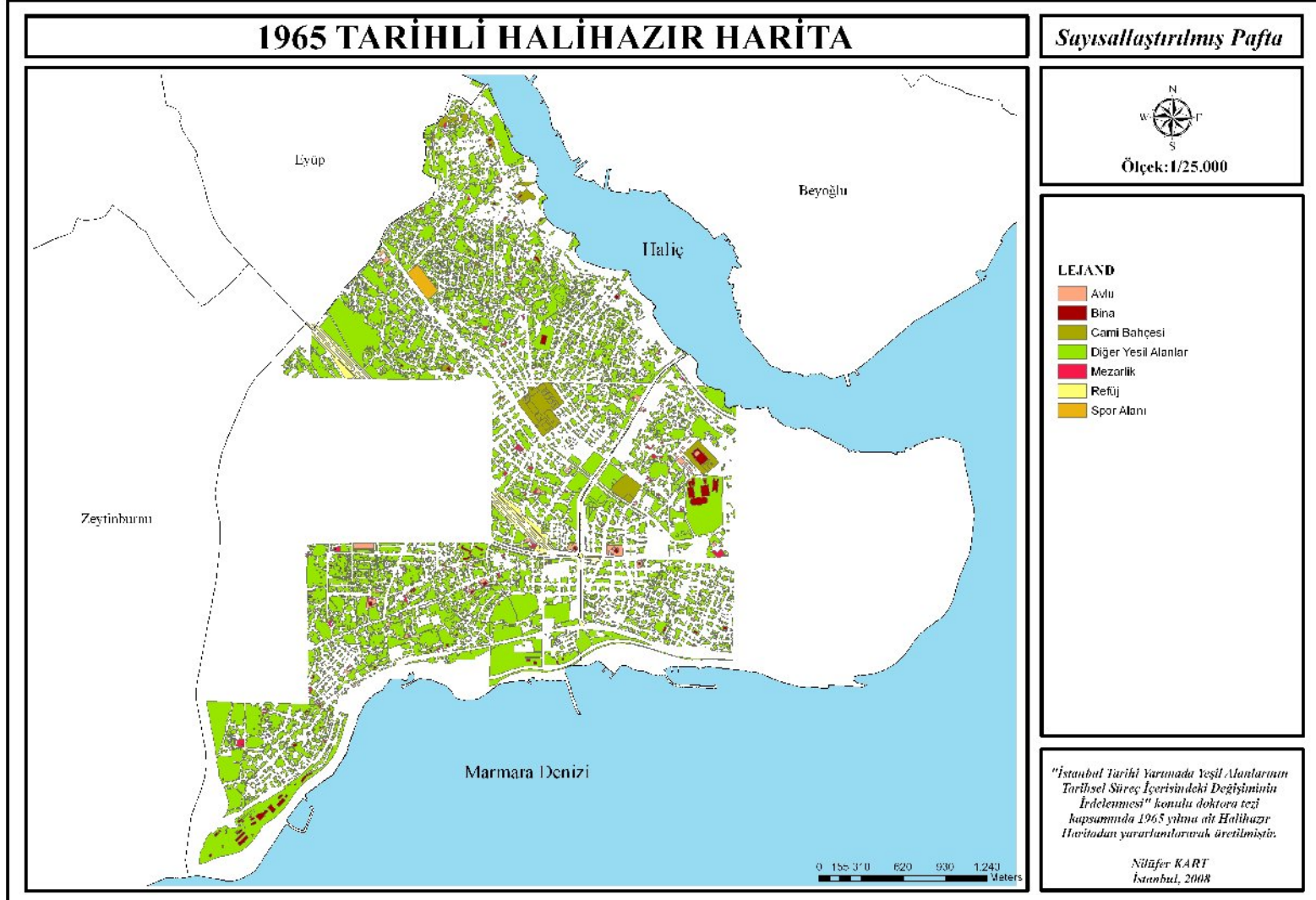
Ancak, bu yeşil alanlara dahil edilmeyen, askeri alanlar, cami, kilise, sinegog alanları gibi dini tesis alanları, üniversite alanları, hastane bahçeleri, açık otopark alanları, arkeolojik sur dış koruma bandı, boş alanlar gibi açık ve yeşil alanlar da bu dağılıma dahil edilmelidir (Tablo 4.8).

Tablo 4.8: Tarihi Yarımada mevcut yeşil alanlarına ilave edilmesi gereken açık ve yeşil alanların dağılımı (Planlama ve İmar Müdürlüğü, 2003)

Yeşil Alanlar	Eminönü		Fatih		Toplam	
	Alan (ha)	Yüzde (%)	Alan (ha)	Yüzde (%)	Alan (ha)	Yüzde (%)
Askeri alanlar	16,3	3,2	1,2	0,1	17,5	1,1
Cami alanı	20,5	4,0	36,8	3,6	57,3	3,7
Kilise alanı	3,0	0,6	5,5	0,5	8,5	0,5
Siengog alanı			0,2	0,0	0,2	0,0
Açık otopark alanı	11,9	2,3	17,3	1,7	29,2	1,9
Üniversite alanı	20,5	4,0	2,7	0,3	23,2	1,5
Üniversite hastanesi alanı	–	–	25,3	3,0	25,3	2,0
Boş alanlar	–	–	19,6	1,9	19,6	1,3
Arkeolojik Sur Dış Koruma Alanı	16,5	–	3,5	–	20	–
Toplam	88,7	14,1	112,1	11,1	200,8	12

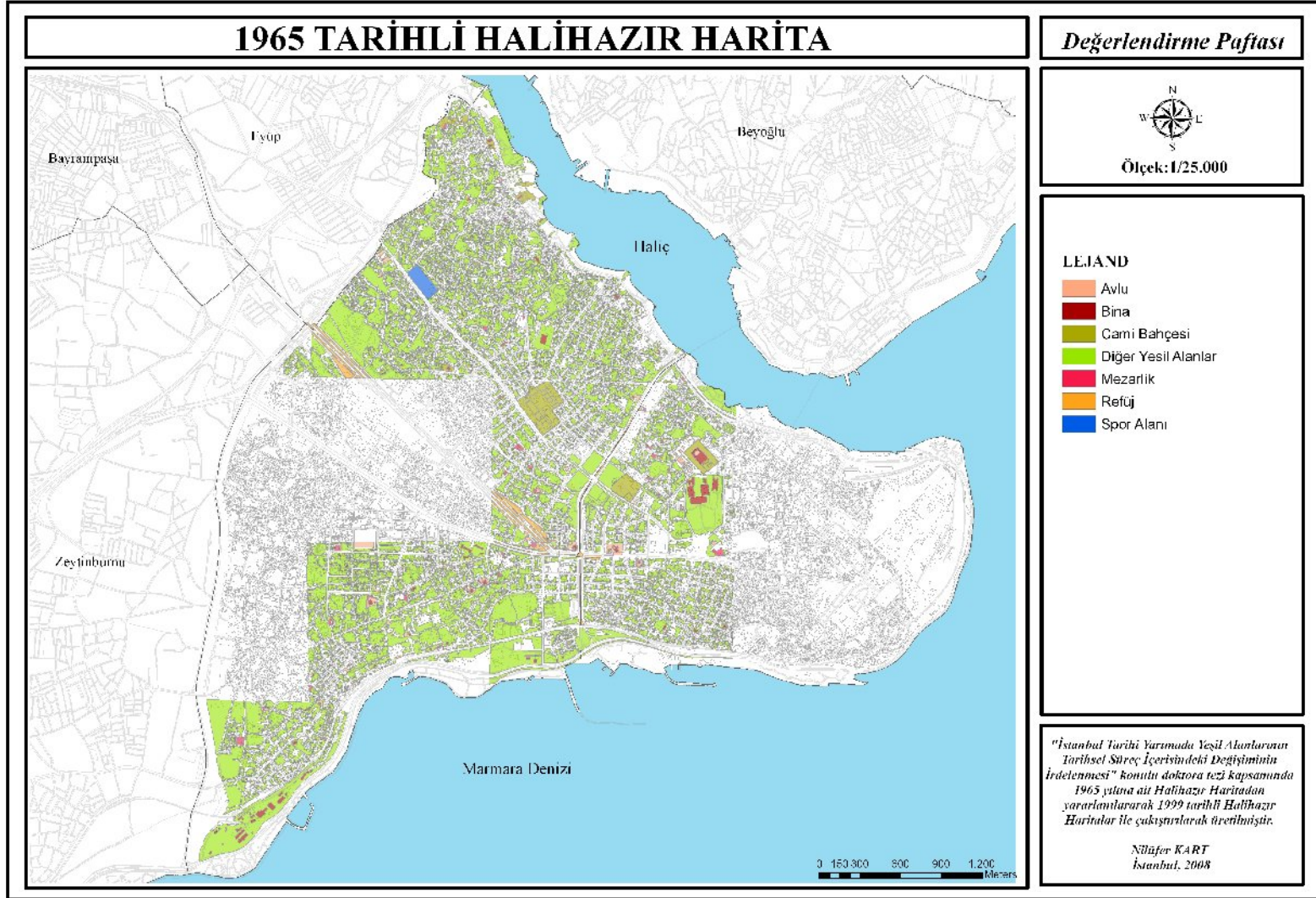
1999 halihazır haritaya göre tüm yeşil alanların toplamı 354,6 hektar olmaktadır. Bu yeşil alan büyüklüğüne göre 2000 nüfus sayımı dikkate alınarak kişi başına Ancak askeri alan ve üniversite alanının kamuya açık olmadığı dikkate alındığında kişi başına 7,7 m² yeşil alan düşmektedir. Ancak askeri alan ve üniversite alanının kamuya açık olmadığı, otopark alanı ve boş alanların da rekreasyonel amaçlara hizmet etmediği düşünüldüğünde yeşil alan toplamı 265,1 hektar olmakta ve kişi başına 5,7 m² yeşil alan düşmektedir.

Halkın rekreasyonel amaçlarına hizmet eden aktif yeşil alanlar ise 136.8 hektar olup 2000 nüfus sayımına göre kişi başına düşen aktif yeşil alan 3 m² olmaktadır. Bu oran hiçbir şekilde rekreasyonel ihtiyaçları karşılayacak nicelik ve nitelikte değildir.

Şekil 4.15: 1965 Tarihli Halihazır Harita üzerinde sayısallaştırılan yeşil alanlar

Şekil 4.15: 1965 Tarihli Halihazır Harita üzerinde sayısallaştırılan yeşil alanlar

Şekil 4.16: 1965 Halihazır harita ile 1999 Halihazır Haritasına karşılaştırılması

Şekil 4.16: 1965 Halihazır harita ile 1999 halihazır haritanın karşılaştırılması

4.1.2.6. Haritalama Çalışmaları Kapsamında Yeşil Alanların Değerlendirilmesi

Tarihi Yarımada'yı derinden etkileyen işlev ve nüfus yoğunluğu, yeşil alanların miktarında ve çeşitliliğinde değişimlerin olmasına neden olmuştur. İşlevler arttıkça yeşil alanların miktarı ve büyüklüğü azalmış, nüfus artışı ile de azalan mesire alanları ve bahçeli evler neticesinde rekreasyon ihtiyacının artması ile daha düşük miktar ve büyüklüklerde çeşitli yeşil alan grupları oluşturulmuştur.

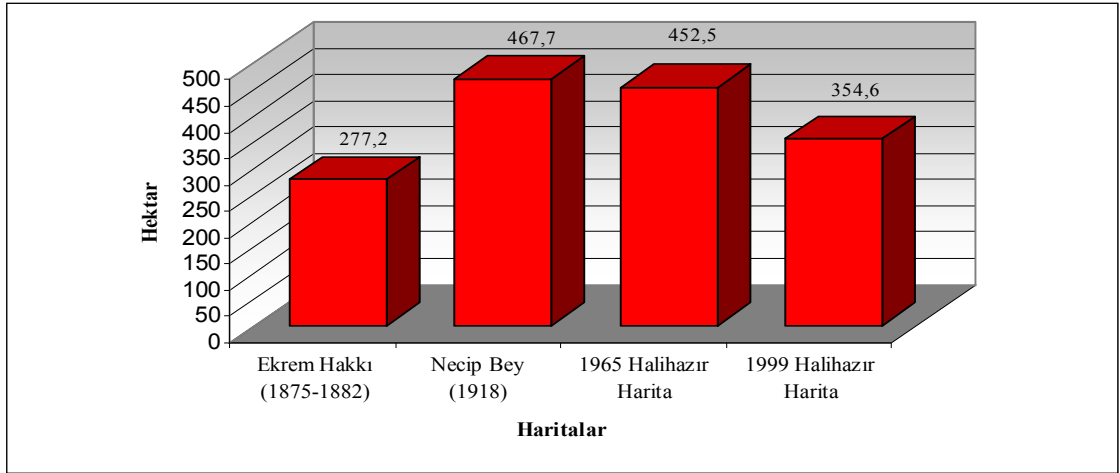
Yukarıda açıklanan haritalar toplam yeşil alan dağılımlarına göre incelendiğinde; 1875-1882 tarihli Ekrem Hakkı haritası, yeşil alan miktarının en düşük olduğu harita olarak göze çarpmaktadır (Şekil 4.17). Ancak, yeşil alanların miktarının düşük olmasının sebebi, bu tarihlerde henüz bölge için bir planlamanın olmadığı ve yollar içinde kalan adaların boş olması ve bu alanların boş alan olarak yeşil alana dahil edilmemesi olarak söylenebilir.

1918 tarihinin yeşil alan miktarının tüm dönemler içerisinde en fazla olduğu dönem olarak gözlemlenmektedir.

Tüm Tarihi Yarımada'yı oluşturmayan 1965 tarihli halihazır haritada da yeşil alan miktarının oldukça yüksek olduğu saptanmıştır.

1999 tarihli halihazır harita incelendiğinde sadece 354,6 hektarlık bir yeşil alan kaldığı görülmektedir. Eski kullanımlarda yeşil alanların çoğunluğunu oluşturan bostanlık alanlar bugün sadece sur çevresi koruma bandı olarak ayrılan alanlarda kaldığı gözlenmektedir.

Bütün bu süreç içerisinde bölgede yoğun bir şekilde görülen nüfus ve yapılaşma artışı ile günümüzde Tarihi Yarımada'da neredeyse nefes alacak yer kalmamıştır.

Şekil 4.17: Ekrem Hakkı (1875-1882), Necip Bey (1918), 1965 Taşbaskı, 1965 Halihazır ve 1999 halihazır haritaların yeşil alan miktarı açısından karşılaştırılması

4.1.3. Planlama Politikaları Sonucu Yaşanan Değişim

İstanbul'un 19. yüzyıl ortalarında yoğunlaşan, çevreselleşerek dünya ekonomisine eklenme süreci, beraberinde kentin gelişimini yönlendirecek imar mevzuatını ve planlamayı getirmiştir. Kent planlamasının girişi iki nedene dayanmaktadır. Bunlardan birincisi Batıdan alınmaya çalışılan aydınlanma düşüncesinin temelinde planlamanın bulunması, ikincisi ise yaşanan Batılılaşma ve çevreselleşme sürecinin kentin yapısında yaratmaya başladığı büyük dönüşümdü (Tekeli, 1994).

Bu bölümde geçmişten günümüze kadar Tarihi Yarımada için yapılan bütün planlama çalışmaları incelenmiş ve her planda öneri yeşil alan miktarları ve bunların uygulanıp uygulanmadığına dair sonuçlar elde edilmiştir. Bu kapsamda Prost Planı, 1964 Tarihli 1/5000 Suriçi İmar Planı, 1990 Tarihli Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı, 1996 Tarihli Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı ve 2004 Tarihli Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı değerlendirilmiştir.

4.1.3.1. Prost Planı (1936-1950)

Daha önceki bölümde de belirtildiği üzere Prost Planı, bölge için çok önemli öneriler getirmiştir. Prost Planı'na bakıldığında plan paftası üzerinde sadece park, refüj ve diğer yeşil alanlar olmak üzere ancak 3 grupta incelenebilmektedir. Buna göre; Prost,

hazırlamış olduğu bu plan ile yaklaşık 409,4 hektar yeşil alan önerisi getirmiştir (Tablo 4.9, Şekil 4.18, Şekil 4.19). Bu yeşil alanlara meydanlar dahil değildir.

Bu planın önerdiği yeşil alan miktarına göre, 1950 nüfus sayım sonuçları dikkate alındığında kişi başına 11,7 m² yeşil alan düşmektedir. Ancak planlama süreci gözönüne alınır ve 1955 nüfus değerlerine bakılırsa önerilen yeşil alan miktarı 9,4 m²/kişi olmaktadır.

Tablo 4.9: Prost Planı'nda önerilen yeşil alan fonksiyon ve miktarları

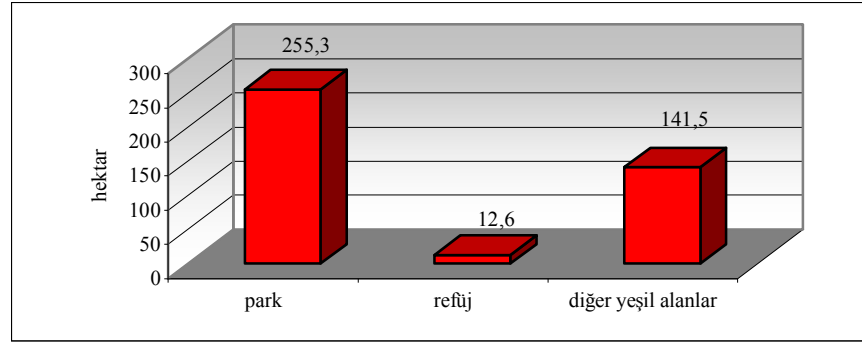
Fonksiyon	Nitelik	Miktarı (ha)	Yüzde (%)
Park	aktif	255,3	62,4
Refüj	pasif	12,6	3,1
Diğer yeşil alanlar	pasif + aktif	141,5	34,5
Toplam		409,4	100

Prost'un bu planı tam anlamıyla uygulanmamıştır ancak planda alınan bazı kararlar sonraki planlar için zemin oluşturmuş olup, bugün hala yürürlüktedir.

Bu planın en önemli özelliği, Tarihi Yarımada'nın silüetinin bugüne kadar korunabilmesine büyük katkıda bulunmasıdır. Prost, tarihi anıtların ortak zemin kodu olan artı 40 kodunun üzerine sadece 3 kat vererek günümüzde geçerli olan imar durumunu belirlemiştir.

Bununla beraber Prost planı Sultanahmet, Ayasofya, Küçük Ayasofya, Sarayburnu bölgesini tamamen arkeolojik park olarak planlamış ve günümüzde de bu bölge arkeolojik sit alanı olarak ilan edilmiş ve korunması sağlanmıştır.

Bugünkü Vatan Caddesi, Sulukule ile Millet caddesinin Topkapı ile Çapa Tıp fakültesi arasında kalan oldukça büyük bir alanı botanik park olarak planlanmaktadır ki bu bölge Ekrem Hakkı Ayverdi ve Necip Bey haritalarında bostan olarak gösterilen alanın büyük bir kısmını da içine almaktadır.

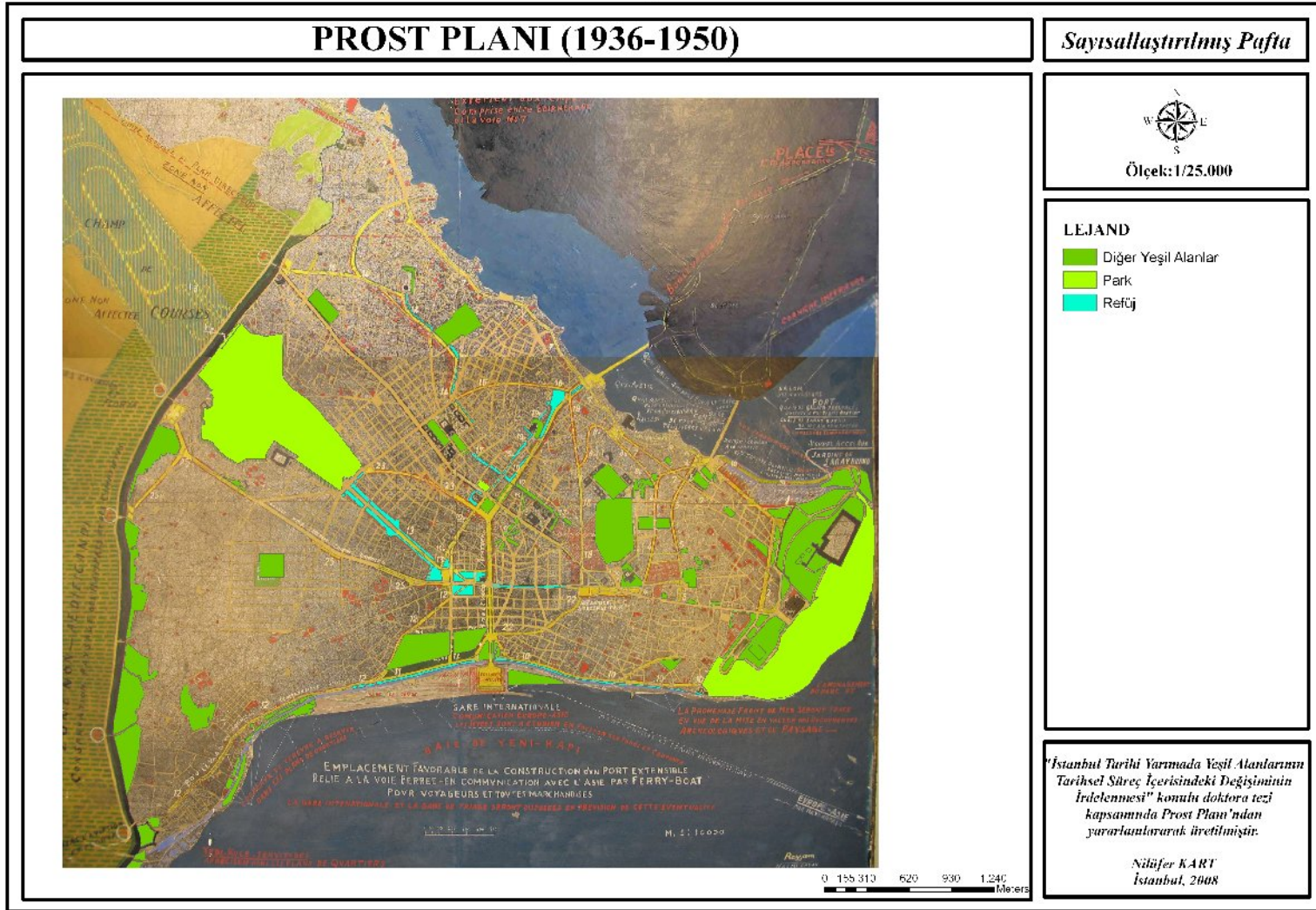

Şekil 4.18: Prost Planı'nda önerilen yeşil alanlar ve oranları

Prost'un planında uygulanmış olan en önemli kararlar ulaşım sistemi ile ilgili almış olduğu kararlardır. 50 m genişliğinde olmasını ve Süleymaniye, Şehzade, Fatih, Valens Kemerini değerlendirecek şekilde geçirilmesini düşündüğü Atatürk Bulvarı Prost'un çizimlerine uygun bir şekilde gerçekleştirilmiştir. Yine Topkapı Sarayı ve Ayasofya'dan başlayan Beyazıt'tan geçerek Topkapı'ya ulaşan Ordu ve Millet Caddesi ile Beyazıt Meydanı'ndan Edirnekapı ile Topkapı arasındaki bölgeye ulaşan ve Bayrampaşa yönünde devam eden Vatan Caddesi, Prost'un planında önerdiği şekilde gerçekleştirilmiştir.

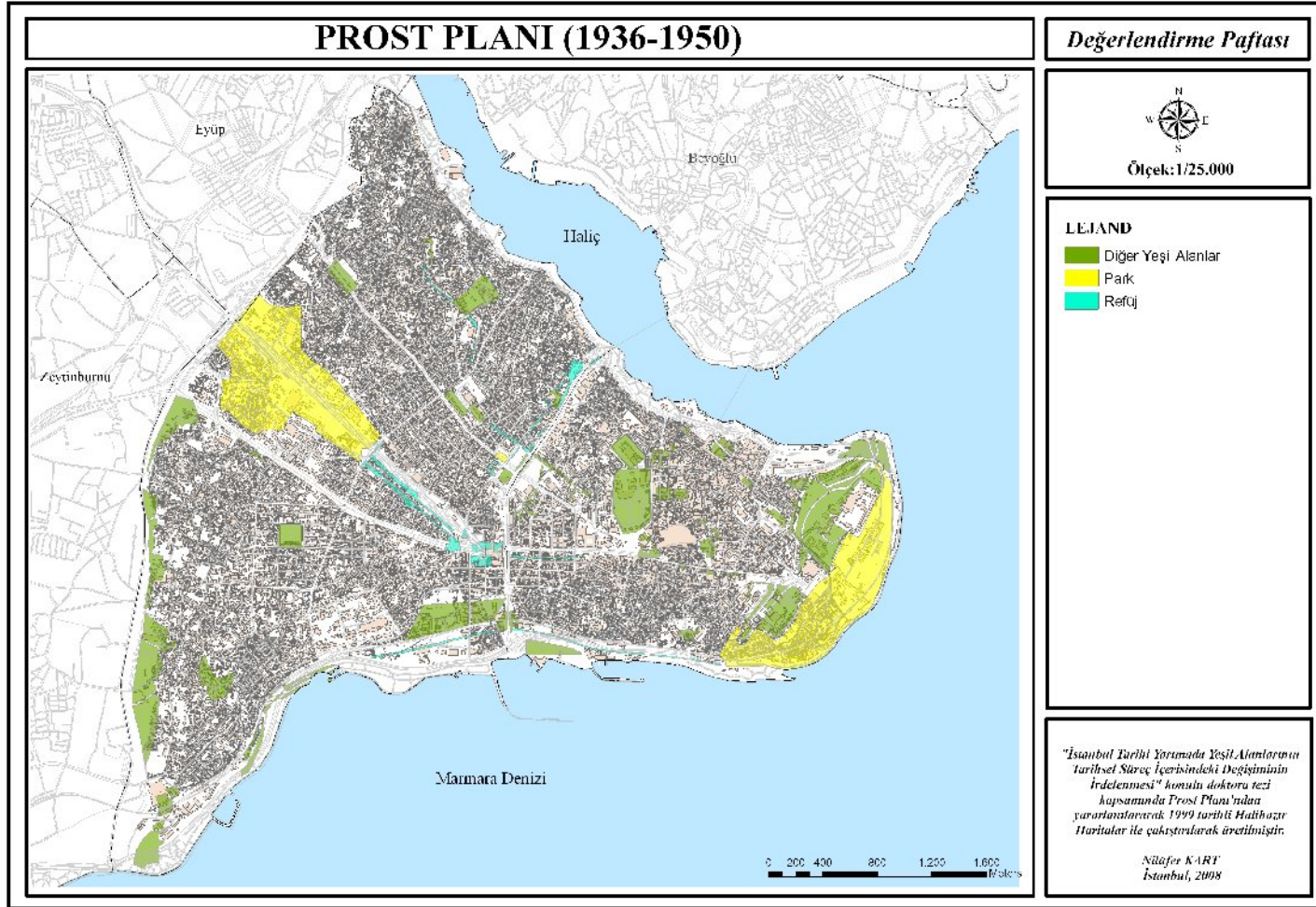
Prost'un planında kara ve deniz surlarını, sur dışında 500, suriçinde ise 80-100 m genişliğinde getirdiği yapılaşma yasağı bugüne kadar uygulanmaya çalışılmış ve önerdiği gezinti yolları ve yeşil alanlar ise hemen her planda tekrarlanmış ancak henüz uygulaması yapılamamıştır.

Prost planı ile güncel durum karşılaştırıldığında; planın öngördüğü büyük yeşil alanların uygulanmadığı, botanik bahçesi olarak öngörülen alanın konut alanları, otel, orduevi, Hastane, Vatan Caddesi Bulvarı, Kamu Kuruluşlarını (Fatih Belediye Başkanlığı, Yapımı devam eden İl Özel idaresi, Gelir İdaresi Başkanlığı, İstanbul Emniyet Müdürlüğü) bulundurduğu, büyük yeşil alan olarak adlandırabileceğimiz tek alanın ise yapım aşamasında olan Vakıf Gureba Parkı ile mevcut refüj alanlarının olduğu söylenebilir.(Şekil 4.20). Günümüzde Marmaray kazısının devam ettiği Yenikapı ve Langa bölgesi Prost planında yeşil alan olarak ayrılmıştır. Sultanahmet, Cankurtaran bölgesinde öngörülen arkeolojik park ise bugün yoğun bir kullanıma sahip turizm bölgesi olarak olup, küçük otellerin ve ticaret alanlarının oluşturduğu bir bölge olarak dikkat çekmektedir.

Şekil 4.19: Prost Planı'nda önerilen yeşil alanlar

Şekil 4.19: Prost Planı'nda önerilen yeşil alanlar

Şekil 4.20: Prost Planı'nda önerilen yeşil alanların 1999 Halihazır Harita ile karşılaştırılması

Şekil 4.20: Prost Planı'nda önerilen yeşil alanların 1999 Halihazır Harita ile karşılaştırılması

4.1.3.2. 1964 Tarihli 1/5000 Suriçi İmar Planı

1964 tarihli plan lejandında yeşil alanlar;

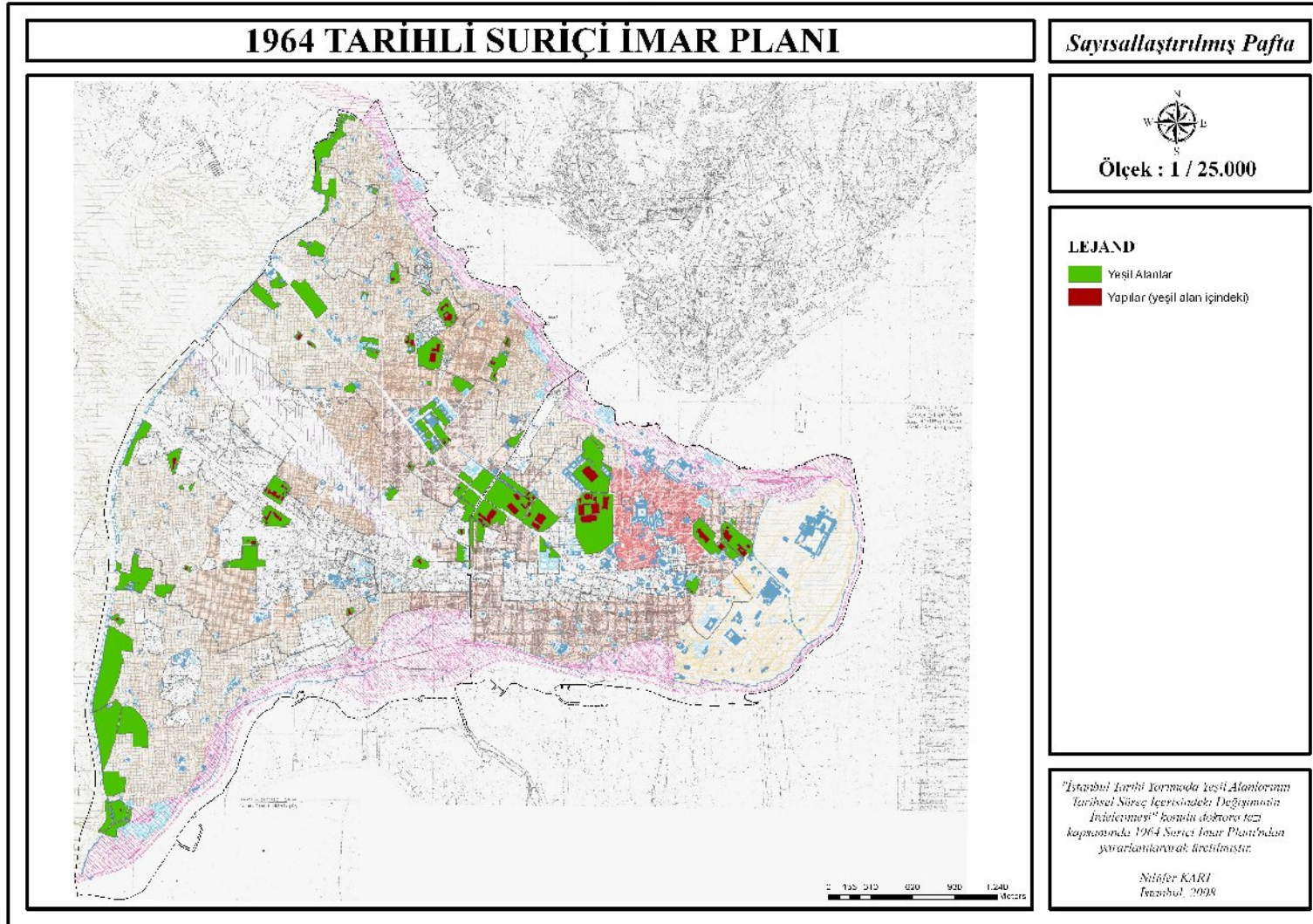
1. Mezarlıklar
2. Bilimum yeşil sahalar
 - a. eski eserler ve çevresi
 - b. imar planı yeşili
 - c. bostanlar

şeklinde bölümlendirilmiştir. (Ancak plan üzerinde bu ayırım belirgin olmadığından yeşil alanlar bütün olarak incelenmiştir) (Şekil 4.21).

Buna göre 1964 tarihli Koruma Amaçlı İmar Planı'nda 1162457,7 m² (~116,2 ha) yeşil alan önerilmiştir. Yeşil alanların bütünlüğünü koruma anlayışı ve sur tecrit bölgesi kararları bu planda da aynen geçerliliğini korumuştur. Bu plan ile 1965 nüfus değerleri dikkate alındığında 2.4 m²/kişi, plan süreci gözönüne alınarak 1970 nüfus değerlerine göre 2.1 m²/kişi olmaktadır.

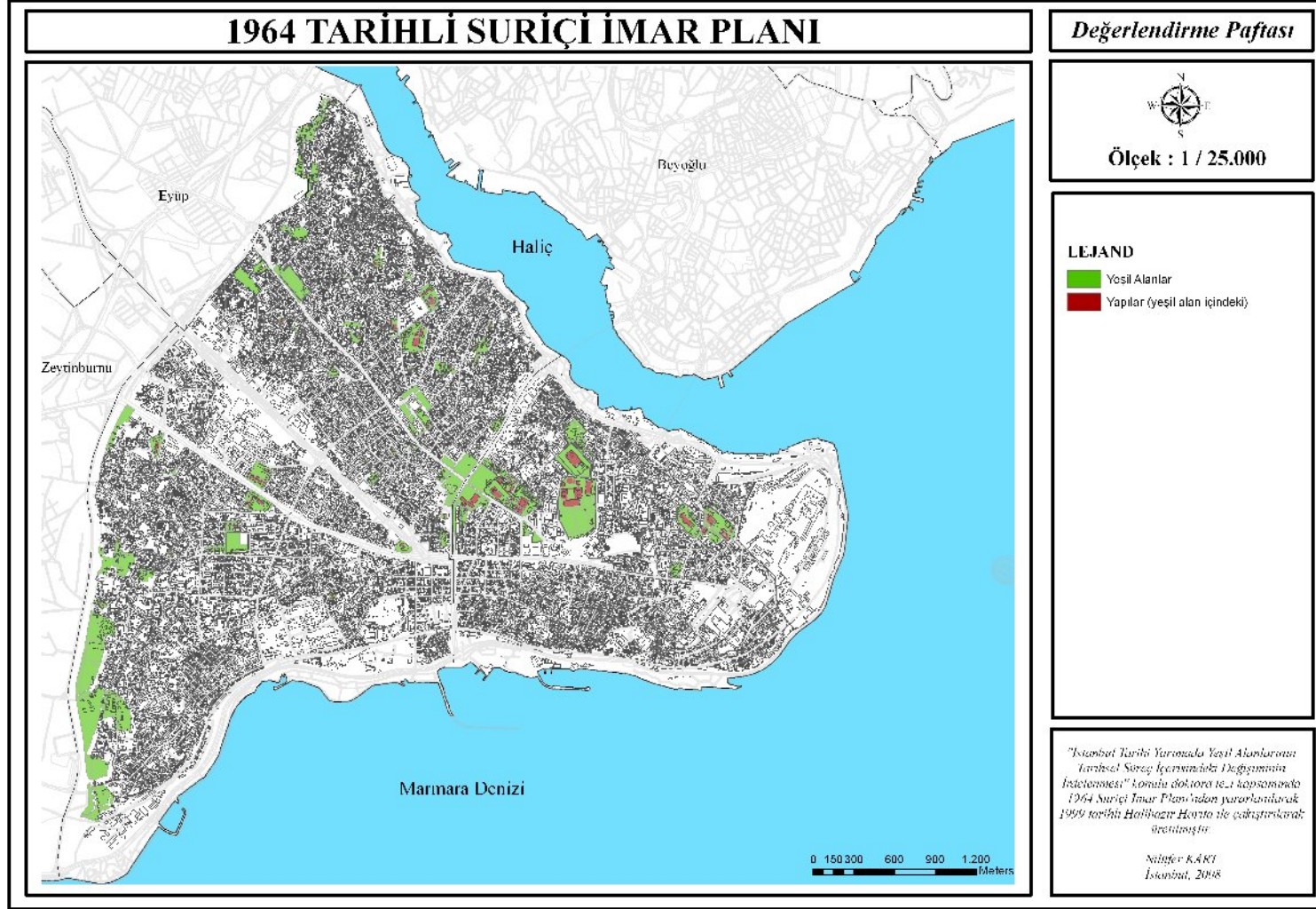
1964 Suriçi İmar Planı uygulanmamıştır. Sur İçi planı Yedikule sur dipleri çevresi, bugünkü İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Şehzadebaşı Camii ve Çevresi gibi büyük yeşil alanların yanında irili ufaklı pek çok yeşil alan önerilmiş fakat Prost planındaki gibi vurgulayıcı tematik yeşil alanlar bu planda görülmemiştir. Hatta Gülhane Parkı ve çevresi sadece koruma alanı lejandı altında verilmiş özel bir yeşil alan vurgusu yapılmamıştır. Bununla beraber günümüz halihazır haritası ile karşılaştırdığımızda küçük semt parkları dışında günümüzdeki dokuya yakın olduğu özellikle Ayvansaray bölgesindeki sur diplerinde öngörülen yeşil alanların hala konut alanı olarak kaldığı görülmüştür (Şekil 4.22).

Prost Planı'nda önerilen surlara paralel 500 m.lik sur tecrit sahası aynı şekilde bu planda da önerilmiştir.

Şekil 4.21: 1964 Tarihli Suriçi İmar Planı'nda önerilen yeşil alanlar

Şekil 4.21: 1964 Tarihli Suriçi İmar Planı'nda önerilen yeşil alanlar

Şekil 4.22: 1964 Tarihli Suriçi İmar Planı'nın 1999 Halihazır Harita ile karşılaştırılması

Şekil 4.22: 1964 Tarihli Suriçi İmar Planı'nın 1999 Halihazır Harita ile karşılaştırılması

4.1.3.3. 1990 Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı

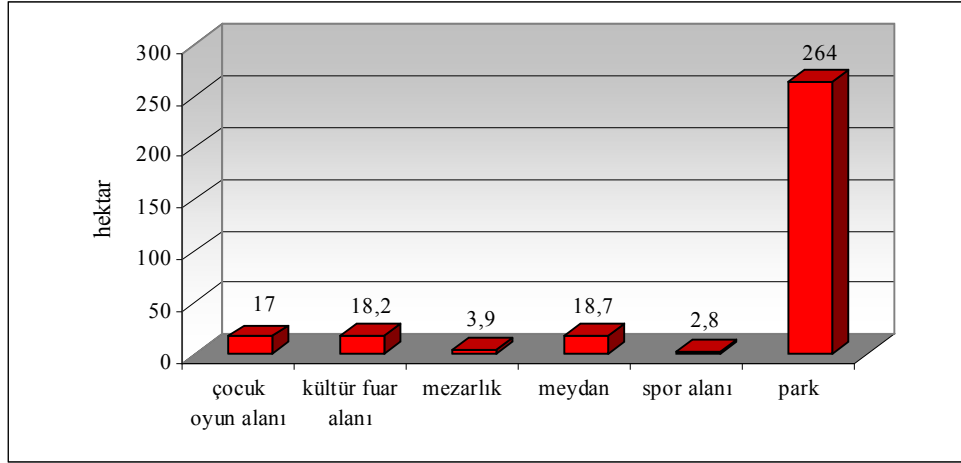
1990 tarih bu plan, bölgenin tarihi dokusuna zarar vereceği, nüfus yoğunluğunu arttıracığı, ulaşımı daha da karmaşık hale getireceği ve bölgenin eşsiz silüetini bozacağı gibi gerekçelerle oldukça yoğun bir eleştiri almıştır.

Özellikle Haliç Köprüsü üzerine önerdiği 2 köprü, açılacak olan yeni yollar ve yeni yolların çevresinde tasarlanan 7 adet alt geçit birçok eski esere vereceği gibi, bu yollar ile hem ulaşım ağını karmaşık hale getirecek hem de kullanımın yoğunlaşmasına neden olacağı endişelerini yaratmıştır. Prost Planı'nda öngörülen kara surları dışındaki 500 m'lik koruma bandının planda olmadığı görülmektedir.

Bu planda Marmara ve Haliç sahil dolgu bantları ile Yedikule-Topkapı ile Vatan Caddesi-Ayvansaray arasında kalan tüm sur dipleri yeşil alan olarak ayrılmıştır. Bununla beraber tüm eski haritalarda bostan olarak gösterilen bundan önce yapılan ve iptal edilen planlarda yeşil alan olarak gösterilen Yedikule sur dipleri ise çocuk oyun alanı olarak planlanmıştır. Bugünkü Sultanahmet meydanı ise bu planda meydan olarak planlanmıştır. Bununla beraber Yenikapı-Langa bölgesi planlarda kültür fuar alanı olarak ayrılmıştır. Bu planda bugünkü Eresin Oteli'nin olduğu bölge ile İ.E.T.T garajının bulunduğu yer büyük otopark alanları olarak planlanmıştır (Tablo 4.10) (Şekil 4.23) (Şekil 4.24) (Şekil 4.25).

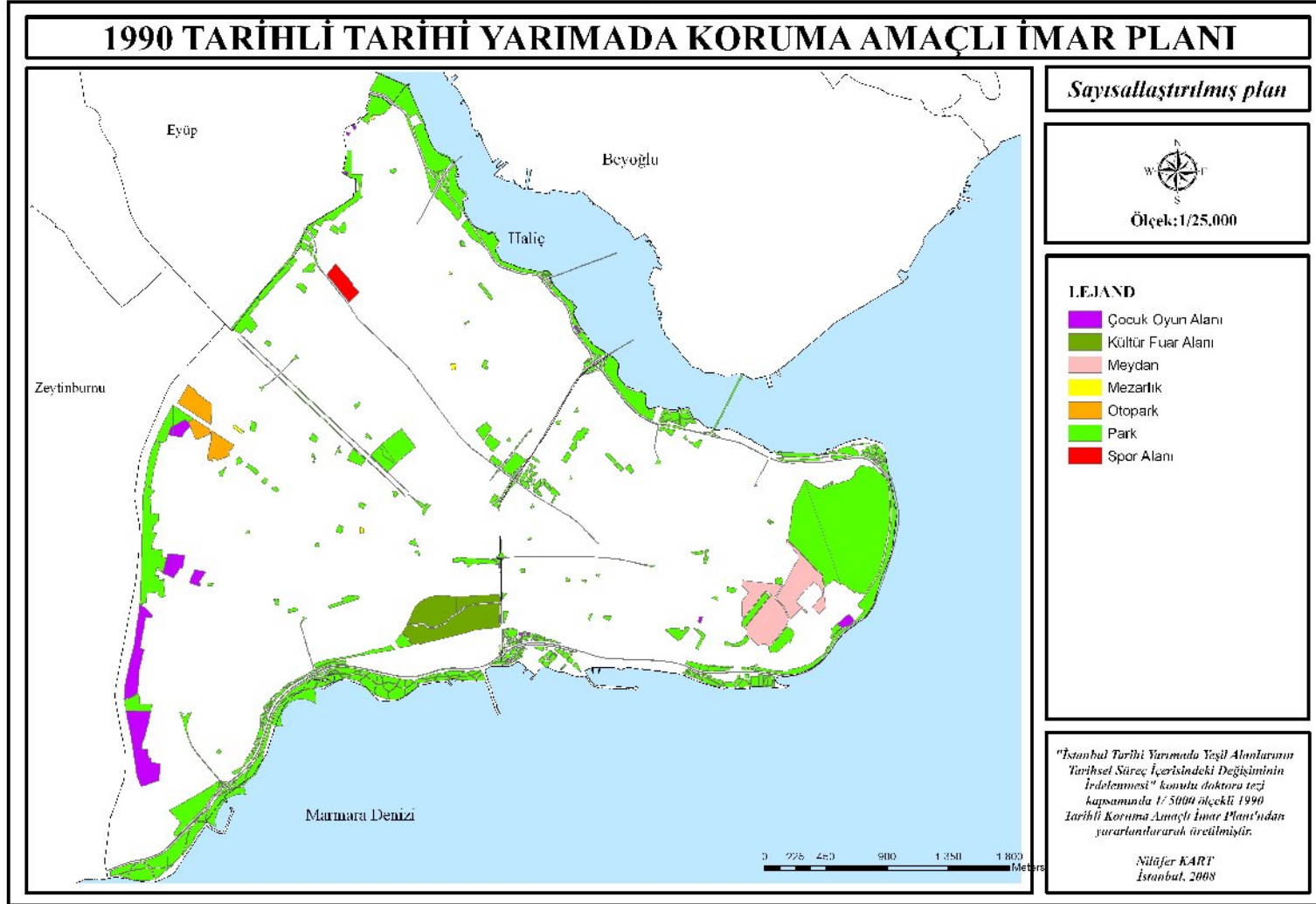
Tablo 4.10: 1990 Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı'nda önerilen yeşil alan fonksiyon ve miktarları

Fonksiyon	Nitelik	Miktarı (ha)	Yüzde (%)
Park	aktif	264	81,3
Çocuk oyun alanı	aktif	17	5,2
Spor alanı	aktif	2,8	0,9
Kültür fuar alanı	aktif	18,2	5,6
Mezarlık	pasif	3,9	1,2
Meydan	pasif	18,7	5,8
Toplam		324,6	100

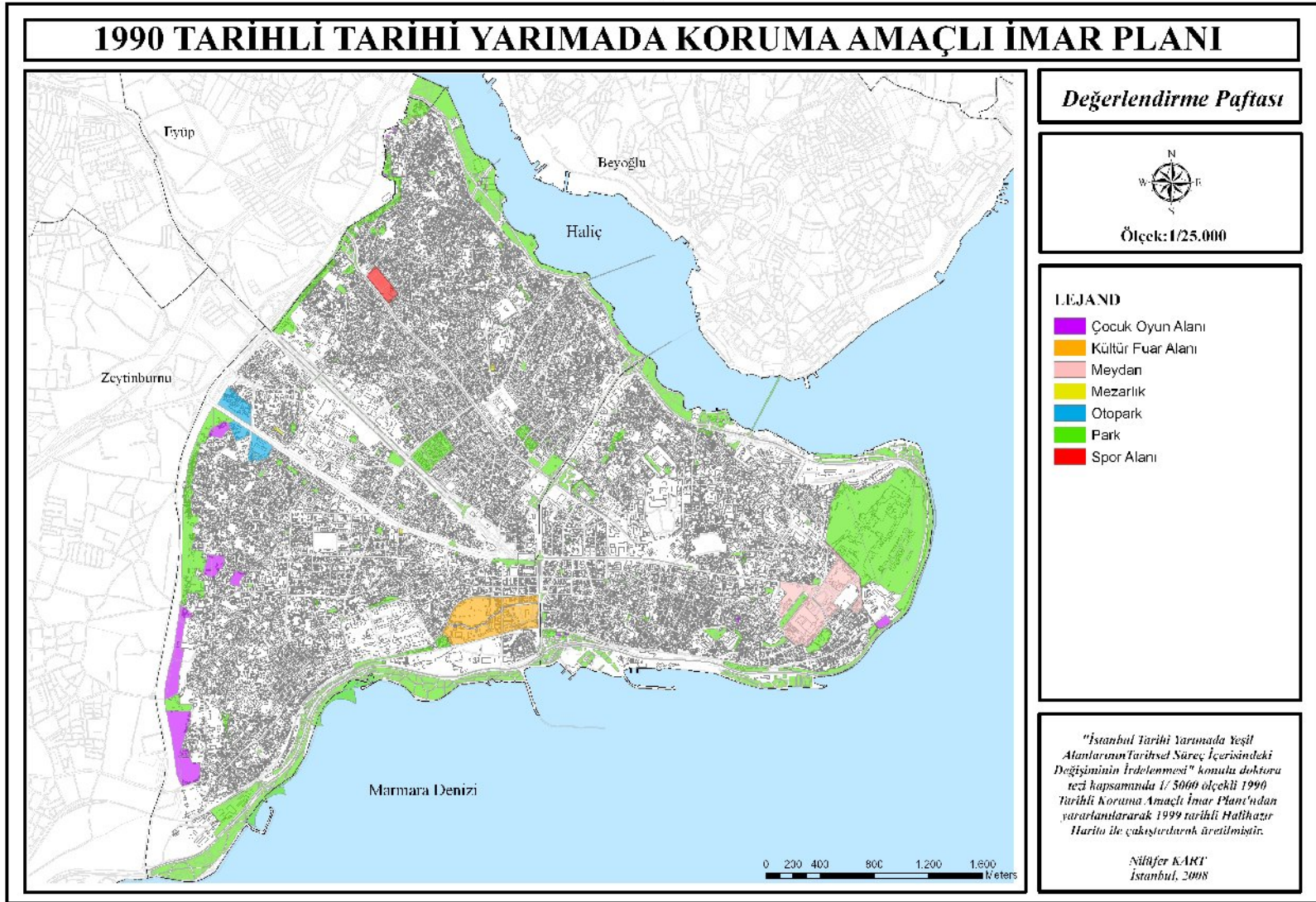
Şekil 4.23: 1990 Planı'nda önerilen yeşil alan miktarları

1990 tarihli Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı'nda 302 hektar aktif, 22,6 hektar pasif olmak üzere toplam 324,6 hektar yeşil alan önerilmiştir. 1990 nüfus sayımına göre 545.908 nüfuslu Tarihi Yarımada'da kişi başına 5,53 m² aktif yeşil alan olmak üzere 5,95 m² yeşil alan önerilmektedir. Ayrıca planların uygulanabilme süreci göz önüne alındığında 2000 tarihli nüfusa göre de değerlendirme yapmak mümkündür. Bu sonuca göre ise kişi başına 6,58 m² aktif yeşil alan olmak üzere 7,07 m² yeşil alan önerilmiş olmaktadır.

şekil 4.24: 1990 Tarihli Koruma Amaçlı İmar Planı'nda önerilen yeşil alanlar

şekil 4.24: 1990 Tarihli Koruma Amaçlı İmar Planı'nda önerilen yeşil alanlar

Şekil 4.25: 1990 Tarihli Koruma Amaçlı İmar Planı'nın 1999 Halihazır Harita ile karşılaştırılması

Şekil 4.25: 1990 Tarihli Koruma Amaçlı İmar Planı'nın 1999 Halihazır Harita ile karşılaştırılması

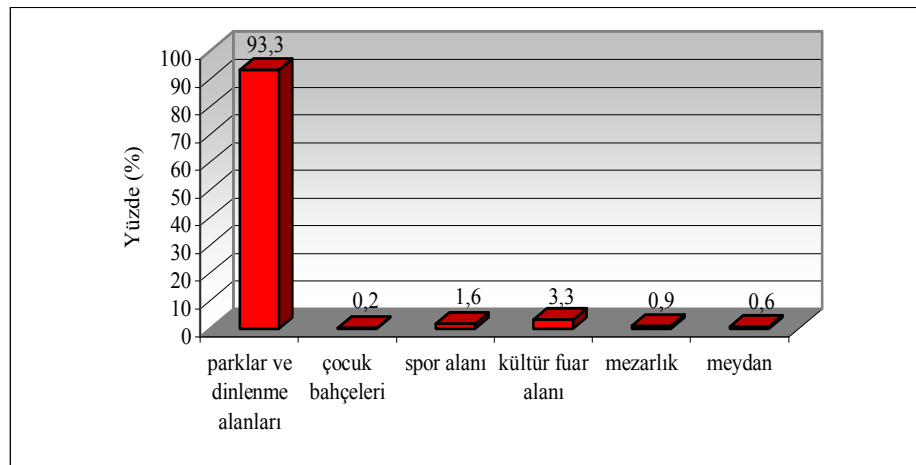
4.1.3.4. 1996 Tarihli Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı

Bu planda yeşil alan lejandı, parklar ve dinlenme alanları, çocuk bahçeleri, spor alanları, kültür fuar alanı, mezarlık ve meydan şeklinde gösterilmiştir (Tablo 4.11, Şekil 4.26). Önerilen yeşil alan miktarı 374 hektar olup, Prost Planı'ndan sonra önerilen en yüksek miktardır. Plandaki önerilen yeşil alan miktarı, 1997 nüfus sayımına göre değerlendirildiğinde 7,6 m²/kişi ve planlama süreci gözönüne alınarak 2000 nüfus sayım sonuçları gözönüne alınırsa 8,1 m²/kişi düşmektedir.

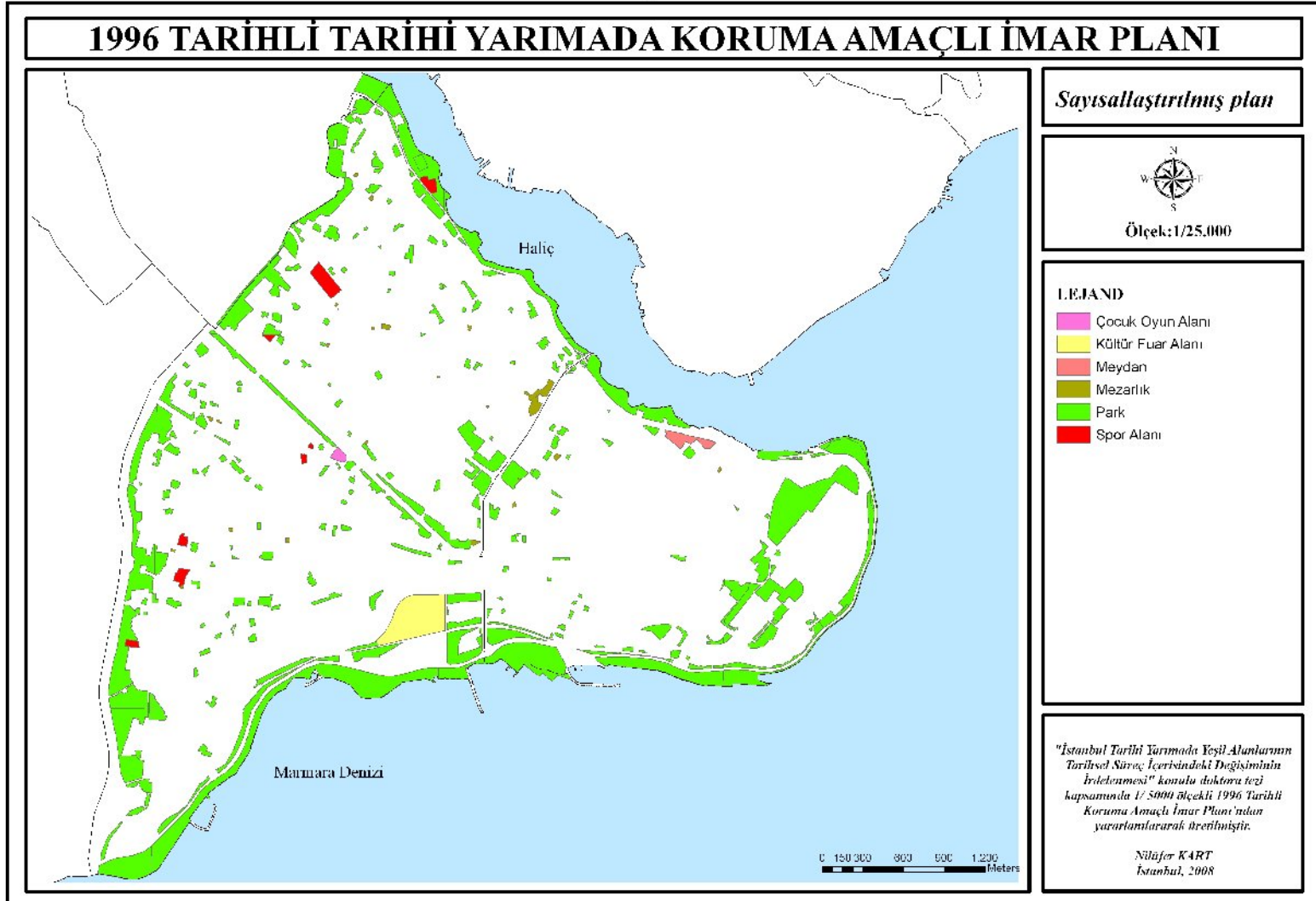
1996 Tarihli Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı İmar Nazım İmar Planı'nda önerilen hiçbir karar uygulanamadan plan iptal edilmiştir.

Tablo 4.11: 1996 Tarihli Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı'nda önerilen yeşil alan fonksiyon ve miktarları

Fonksiyon	Nitelik	Miktarı (ha)	Yüzde (%)
Parklar ve dinlenme alanları	aktif	349	93,3
Çocuk bahçeleri	aktif	0,8	0,2
Spor alanı	aktif	6,1	1,6
Kültür fuar alanı	aktif	12,4	3,3
Mezarlık	pasif	3,5	0,9
Meydan	pasif	2,2	0,6
Toplam		374	100

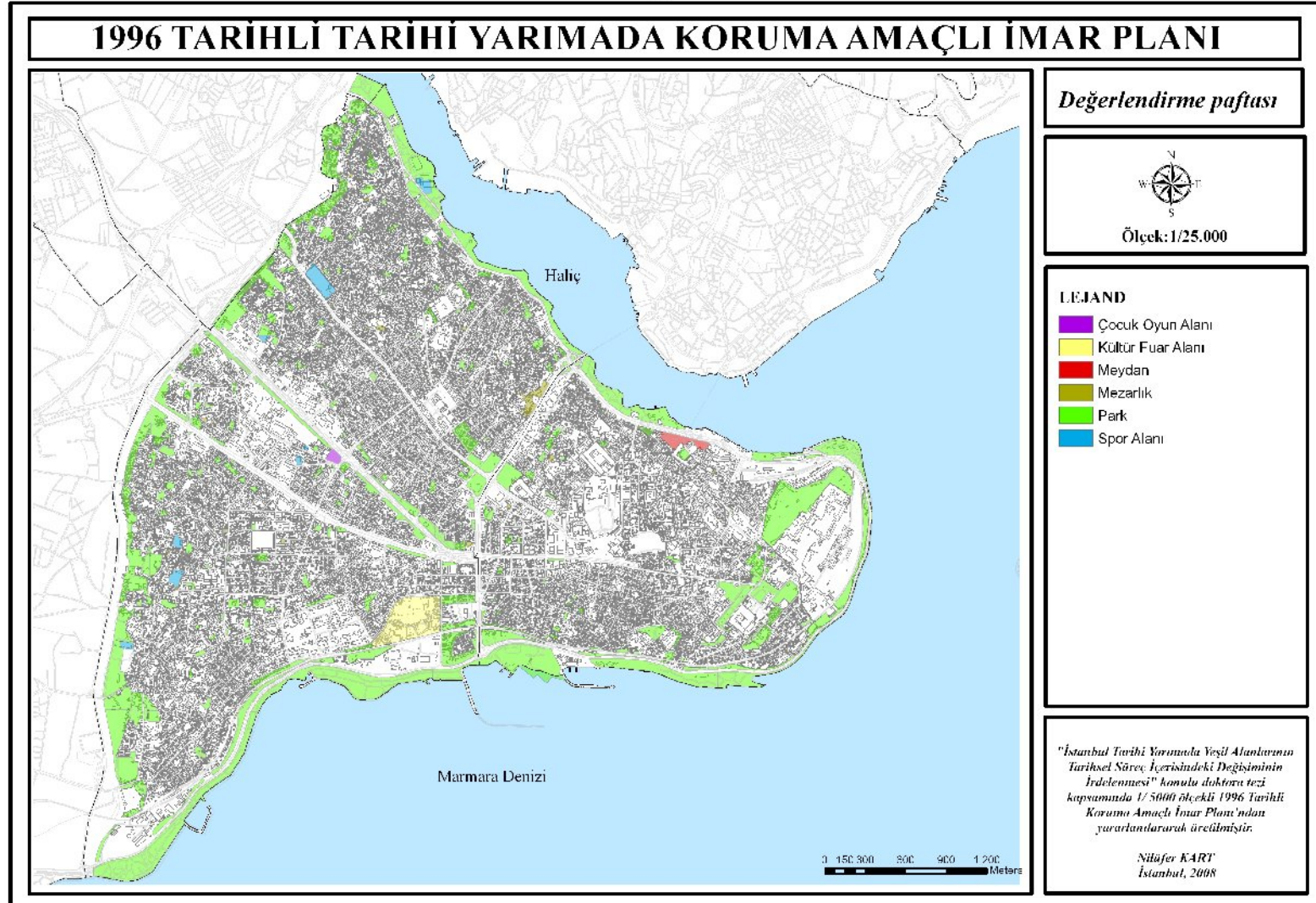

Şekil 4.26: 1996 Planı'nda öneri yeşil alan miktar ve dağılımları

Şekil 4.27: 1996 Tarihli Koruma Amaçlı İmar Planı'nda önerilen yeşil alanlar

Şekil 4.27: 1996 Tarihli Koruma Amaçlı İmar Planı'nda önerilen yeşil alanlar

Şekil 4.28: 1996 Tarihi Koruma Amaçlı İmar Planı'nın 1999 Halihazır harita ile çakıştırılması

Şekil 4.28: 1996 Tarihi Koruma Amaçlı İmar Planı'nın 1999 Halihazır harita ile çakıştırılması

4.1.3.5. 2004 Tarihli Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı

Suriçi'ndeki mevcut yeşil alanlar; askeri alanlar, külliye ve üniversite, hastane bahçeleri gibi kamuya doğrudan açık olmayan alanlar ile Gülhane Parkı, Saraçhane Parkı gibi alanlar ile geçmişte imar uygulaması ile gerçekleştirilen çok kısıtlı miktarda park-çocuk bahçeleri ve dolgu alanları gibi zamanla denizden kazanılmış ancak çok fonksiyonel kullanılmayan alanlardan oluşmaktadır. (Anon, 2004).

Bu çerçevede 12.07.1995 gün ve 6848 sayılı ve 06.12.1996 gün ve 7981 sayılı İstanbul I.No'lu Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kurulu kararları uyarınca halen boş ve yeşil dokusu korunmuş Bostan Alanları Yeşil Alan olarak planlara aktarılmış, mevcut yeşil alanların yanında Kara Surları İç Koruma Bandı alanı içinde kalan Bostan alanlarının, Yenikapı bölgesinde "Kültür Park" lejandı ile gösterilen alanda ve eski kullanımı bostan alanı olan mevcutta kısmen yapılaşmaya açılmış alanlarda, Çukurbostanlarda da kültürel ve rekreatif faaliyetlere dönük yeşil alanlar olarak düzenlenmiştir (Anon, 2004) (Tablo 4.12, Şekil 29).

Geleneksel konut dokusunun yoğun olduğu I. Derece Koruma Bölgelerinde ortak kullanım alanlarının geleneksel kullanımda bulunmadığı göz önünde bulundurularak eski eser parsellerin katılımı ile ada içi yeşil alanlar yerine ağırlıklı kamu parsellerinin bölge sosyal fiziksel kalitesinin artırılmasına yönelik yeşil alan düzenlemeleri öngörülmüştür.

Bu alanların dışında, kamu parsellerinde, ada ortalarında veya terk yoluyla, semt ve mahalle ölçeğinde, uygulanabilirliği olan aktif yeşil alanlar oluşturulmuştur. Böylece, mevcut arazi kullanımında 2000 nüfus sayımı göz önünde bulundurularak, kişi başına 3,08 m² ile toplam yaklaşık 143 hektar olan yeşil alanlar, planda yaklaşık 319 hektara ve kişi başı 8.83 m² lik standarda yükseltilmiştir.

Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı'nda gösterilen Parklar ve Dinlenme Alanlarının ekolojik etütler yapılarak mevcut yeşil dokusunun korunması, gerekli ise peyzaj kalitesi artırılarak arkeolojik sergileme-açık hava müzesi, parklar, gezi ve dinlenme alanları, manzara parkları-seyir terasları vb. olarak kullanılması öngörülmüştür.

Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı'nda gösterilen Parklar ve Dinlenme Alanları yeşil alanlar toplamının % 78,04'sini kapsamakta ve Suriçi'nin % 15,92'ünü içermektedir. Parklar ve Dinlenme Alanları toplamının % 62,33'ü Fatih İlçesi sınırları içinde yer almaktadır.

Kara Surları İç Koruma Yeşil Alanı'nda ise; alanda yer alan tescilli anıt eser ve sivil mimarlık örnekleri ve ihya edilecek kayıp eserler İst. 1 No'lu K.ve T.V.K. Kurulu olumlu görüşü alınarak, kültürel fonksiyonlara kavuşturulması, surlarının kültürel amaçlı kullanılması, Sur duvarları, burçları, kapıları, su hendekleri İst. 1 No'lu K. ve T.V.K. Kurulu görüşü alınarak, kültürel fonksiyonlara kavuşturulması ve alanın yeşil alan, arkeolojik sergileme-park, sergi-seyir terasları,gezi ve dinlenme alanları gibi kullanımlar ile bütünleştirilerek kamu yararına kullanılması öngörülmüştür. Bu alanlarda yaya düzenlemeleri ve meydanlar ile surların algılanması sağlanmalı çevresindeki yaya aksları ve meydanlar ile bütünleştirilmelidir.

Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı Nazım İmar Planında gösterilen Kültür Park alanında; Tarihi Yarımada'nın kimliğine ve geleneksel mimarisine uygun olarak projelendirilecek geleneksel el sanatları imalatına yönelik sembolik birimler ve pazarlama-eğitim birimleri, açık ve kapalı sergi alanları, tarihi çevreyi tanıtıcı ve canlandırıcı etkinlik alanları, tema parkları, kültür evleri, resim-heykel-minyatür-hat-tezhip-ebri vb. atölyeler, rekreasyon alanları, botanik bahçesi, nikah dairesi-düğün salonu ses ve ışıklı görsel etkinliklere dönük açık alanlar, açık otoparklar, İstanbul Metrosu Taksim-Yenikapı, Yenikapı-Bağcılar Metro Hattı güzergahına ait teknik gereklilik arz eden yer altı yapılarına ait servis çıkışları, üst yapılar yapılabileceği, ekolojik etütler yapılarak ve mevcut yeşil dokusu korunarak, Tarihi Yarımada ve İstanbul ile özdeşleşen bitki ağaç türleri ile peyzaj kalitesi zenginleştirilecek, mevcudiyetini devam ettiren tarihi bostan alanlarının tarımsal karakteri korunacağı öngörülmektedir.

Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı Nazım İmar Planında gösterilen Kültür Park (Bölge Parkı) yeşil alanlar toplamının % 3,86'ini kapsamakta ve Suriçi'nin % 0,79'unu içermektedir. Kültür Park (Bölge Parkı) Alanının tamamı Fatih İlçesi sınırları içinde yer almaktadır.

Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı Nazım İmar Planında gösterilen Arkeolojik Sergileme-Park Alanında; yapılmış arkeolojik kazı sonrası ortaya çıkarılan kalıntıların sergilenmesi amacı ile yapılacak düzenlemeler ile park, yeşil alan ile gezi ve dinlenme alanı olarak kullanılması öngörülmektedir. Bu alanlarda mevcut kalıntıların sergilenmesi, ışıklandırılması, korunması amacı ile şeffaf sökülüp takılabilir öğelerle sınırlandırılması ve üstlerinin kapatılması İst. 1 No'lu K.ve T.V.K. Kurulu'nca uygun görüş alınarak yapılabilecektir.

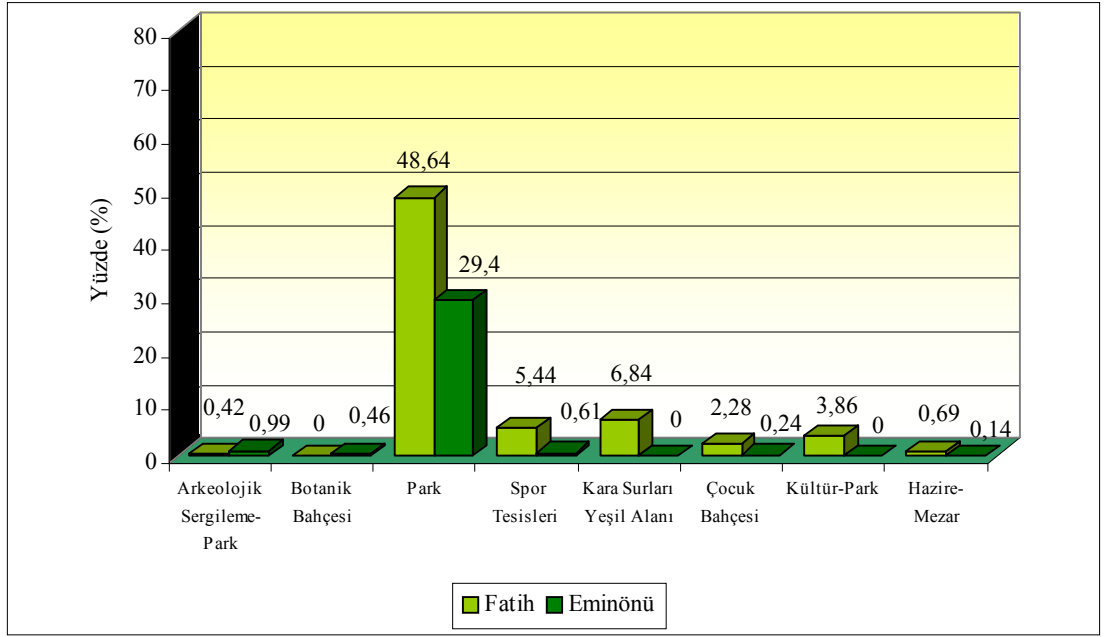
Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı Nazım İmar Planında gösterilen Arkeolojik Sergileme-Park Alanları yeşil alanlar toplamının % 1,41'ini kapsamakta ve Suriçi'nin %0,29'unu içermektedir. Arkeolojik Sergileme-Park Alanları'nın % 70'i Eminönü İlçe sınırları içinde yer almaktadır.

Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı Nazım İmar Planında gösterilen Mezarlık-Hazire Alanlarında; mevcut yeşil dokunun korunarak, gerekli ise yeşil kalitesi zenginleştirilerek, yeşil dokusu yok olmuş mezar alanlarına özgün ağaçlardan servi dikilmesi, türbe, hazire ve mezarlıkların mevcut orijinal duvarları ile birlikte korunacağı, kısmen mevcut veya olmayan duvarlar orijinal malzeme-biçim-oranında tamamlanarak duvarla çevrileceği, eski mezarlık ve hazirelerde; eski mezar taşları-kitabelerin restore edilecek, bakım ve onarımları yapılacağı, eksik mezar taşları ve kitabeler tamamlanarak ve alanlarda kentsel tasarım rehberlerinde tanımlanacak ölçü-malzeme-biçimlerde bu tür manzum eserleri tanımlayıcı panolar yer alacağı öngörülmektedir. Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı Nazım İmar Planında gösterilen Mezarlık-Hazire Alanları yeşil alanlar toplamının % 0,83'ünü kapsamakta ve Suriçi'nin % 0,17'ini içermektedir. Mezarlık-Hazire Alanlarının % 83,27'si Fatih İlçe sınırları içinde yer almaktadır.

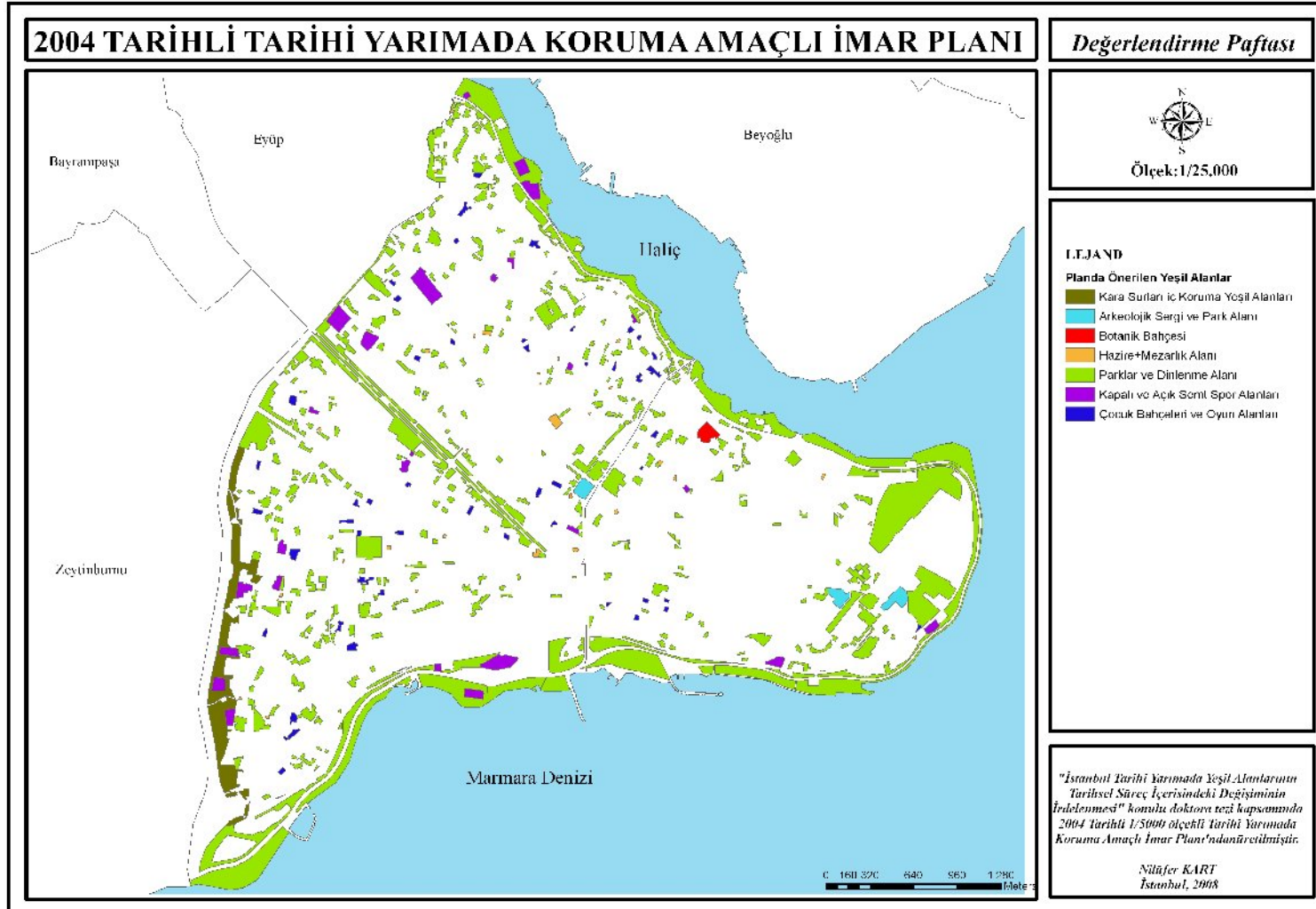
Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı Nazım İmar Planında yeşil alanları dağılımı genel olarak incelendiğinde; Tabloda görüldüğü gibi Suriçi'nin % 20,40'ını kapsayan yeşil alanlarında % 68,16 pay ve ilçe alanının % 20,67'si ile Fatih İlçesi öne çıkmaktadır. Suriçi genelinde yeşil alanlar içinde parklar ve dinlenme alanlarının % 78,04 değer ile en büyük paya sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 4.12: 2004 Tarihli Tarihi Yarımda Koruma Amaçlı İmar Planı'nda önerilen yeşil alan fonksiyon ve miktarları

YEŞİL ALANLAR	FATİH					EMİNÖNÜ					TOPLAM		
	Fonksiyon Geneli (%)	Yarımda Geneli Fonksiyon Payı (%)	İlçe Geneli (%)	Yeşil Alan Payı (%)	Ha	Fonksiyon Geneli (%)	Yarımda Geneli Fonksiyon Payı (%)	İlçe Geneli (%)	Yeşil Alan Payı (%)	Ha	Yarımda Geneli Fonksiyon Payı (%)	Yarımda Geneli (%)	Ha
Arkeolojik Sergileme-Park	0,42	0,09	0,13	30,00	1,35	0,99	0,20	0,62	70,00	3,15	1,41	0,29	4,5
Botanik Bahçesi	0,00	0,00	0,00	0,00		0,46	0,09	0,29	100,00	1,46	0,46	0,09	1,46
Park	48,64	9,92	14,75	62,33	155,03	29,40	6,00	18,32	37,67	93,70	78,04	15,92	248,73
Spor Tesisleri	5,44	1,11	1,65	89,90	17,35	0,61	0,12	0,38	10,10	1,95	6,06	1,24	19,3
Kara Surları Yeşil Alanı	6,84	1,39	2,07	100,00	21,79	0,00	0,00	0,00	0,00		6,84	1,39	21,79
Çocuk Bahçesi	2,28	0,46	0,69	90,41	7,26	0,24	0,05	0,15	9,59	0,77	2,52	0,51	8,03
Kültür-Park	3,86	0,79	1,17	100,00	12,29	0,00	0,00	0,00	0,00		3,86	0,79	12,29
Hazire-Mezar	0,69	0,14	0,21	83,27	2,19	0,14	0,03	0,09	16,73	0,44	0,83	0,17	2,63
TOPLAM	68,16	13,90	20,67	68,16	217,26	31,84	6,49	19,83	31,84	101,47	100,00	20,40	318,73
TOPLAM PLANLAMA ALANI	100,00				1051,02					511,60			1562,62

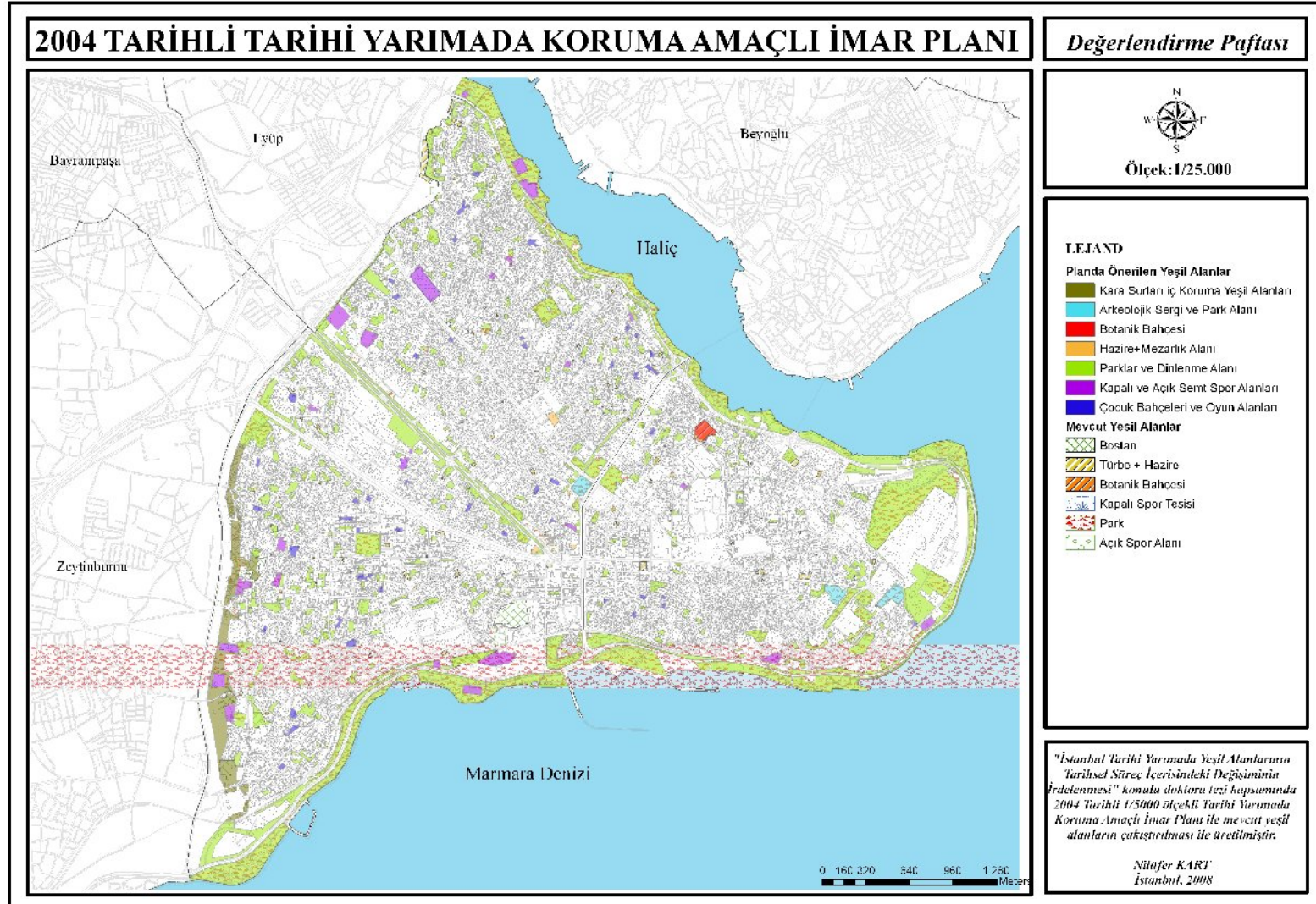

Şekil 4.29: 2004 Planı'nda öneri yeşil alan miktar ve dağılımları

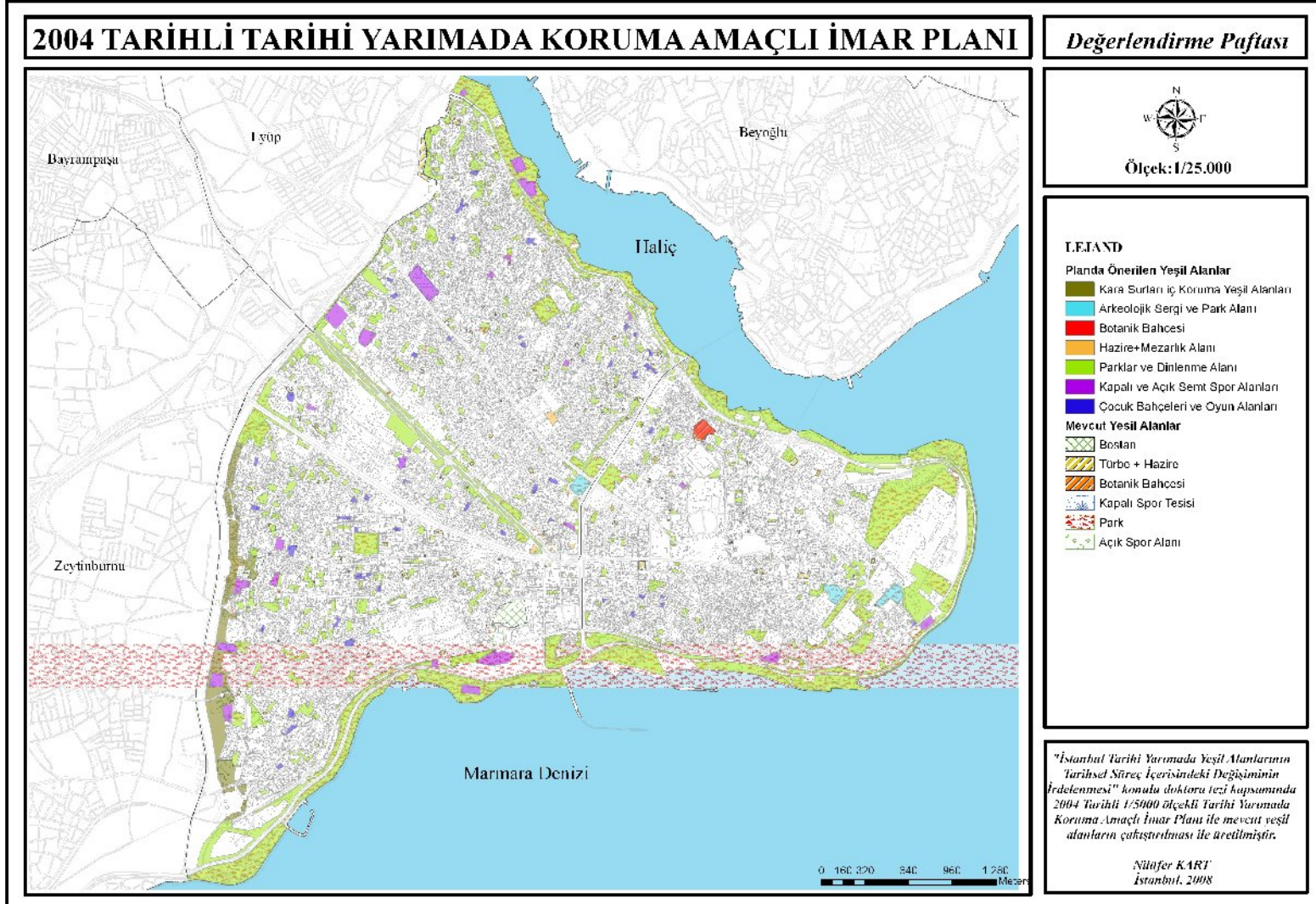
Şekil 4.30: 2004 Tarihli 1/5000 ölçekli Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı İmar Planı'nda önerilen yeşil alanlar

Şekil 4.30: 2004 Tarihli 1/5000 ölçekli Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı İmar Planı'nda önerilen yeşil alanlar

Şekil 4.31: 2004 Tarihli 1/5000 ölçekli Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı İmar Planı ile mevcut yeşil alanların çakıştırılması

Şekil 4.31: 2004 Tarihli 1/1000 ölçekli Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı İmar Planı'nda önerilen yeşil alanlar

Şekil 4.31: 2004 Tarihli 1/5000 ölçekli Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı İmar Planı ile mevcut yeşil alanların çalıştırılması

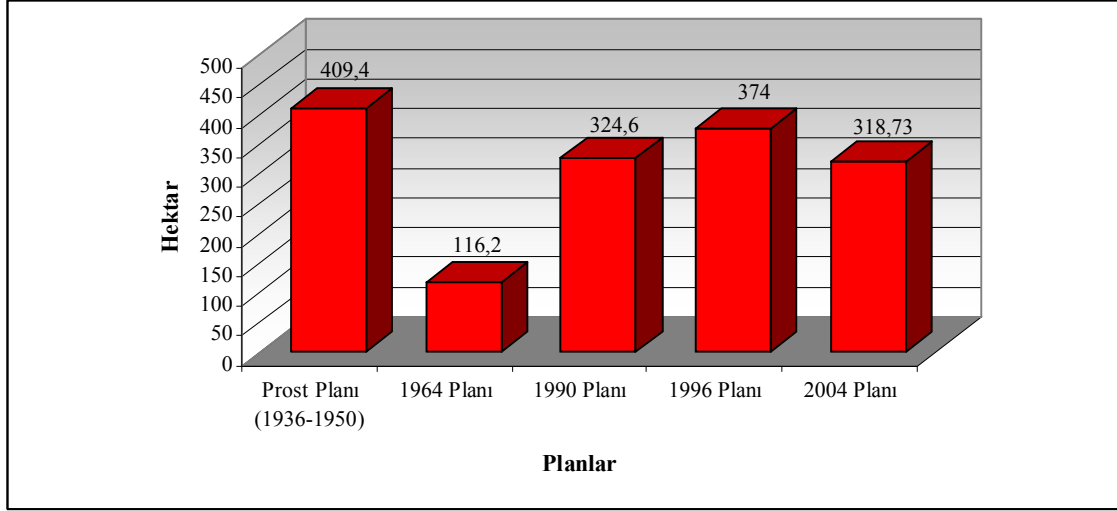
Şekil 4.32: 2004 Tarihli Tarihi Koruma Amaçlı İmar Planı'nda önerilen koruma bölgeleri

4.1.3.6. Planlama Çalışmaları Kapsamında Yeşil Alanların Değerlendirilmesi

14.07.2004 tarih ve 5226 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ile Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'da Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı; “Kanun uyarınca belirlenen sit alanlarında, alanın etkileşim-geçiş sahasını da göz önünde bulundurarak, kültür ve tabiat varlıklarının sürdürülebilirlik ilkesi doğrultusunda korunması amacıyla arkeolojik, tarihi, doğal, mimari, demografik, kültürel, sosyo-ekonomik, mülkiyet ve yapılaşma verilerini içeren alan araştırmasına dayalı olarak; halihazır haritalar üzerine, koruma (planlama) alanı içinde yaşayan hane halkları ve faaliyet gösteren iş yerlerinin sosyal ve ekonomik yapılarını iyileştiren, istihdam ve katma değer yaratan stratejileri, koruma esasları, kullanma şartları ile yapılaşma sınırlamalarını, sağlıklaştırma, yenileme alan ve projelerini, uygulama etap ve programlarını, açık alan sistemini, yaya dolaşımını ve taşıt ulaşımını, alt yapı tesislerinin tasarım esasları, yoğunluklar ve parsel tasarımlarını, yerel sahiplilik, uygulamanın finansmanı ilkeleri uyarınca katılımcı alan yönetimi modellerini de içerecek şekilde hazırlanan, hedefler, araçlar, stratejiler ile planlama kararları, tutumları ve plan notları ve açıklama raporu ile bir bütün olan nazım ve uygulama imar planlarının gerektirdiği ölçekteki planlardır.” şeklinde tanımlanmaktadır. Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere özellikle açık alan sisteminin, taşıt ulaşımı, yaya dolaşımı, yenileme alanlarının belirlenmesi ve projelendirilmesi safhalarında olmak üzere birçok aşamalarda mutlak surette peyzaj mimarlarının da katılımının sağlanması gereklidir. Açıklanan tüm planlarda hemen hemen aynı yerlerde, aynı fonksiyonlarda yeşil alan önerileri olmuş, yapılaşmaların bulunduğu hiçbir alanda radikal kararlar alınarak yeni yeşil alan önerileri geliştirilmemiştir. Hiçbir planda düzenli bir yeşil alan sistemi bulunmamakla birlikte, önerilen yeşil alanların bir kısmı uygulanması mümkün olmayan yerlerde, diğer kısmı da zaten mevcut olan yerleri kapsamaktadır.

Şekil 4.33'te görüldüğü üzere, değerlendirilen tüm planlar içerisinde yeşil alan bakımından en fazla miktarın önerildiği plan Prost Planı'dır. Prost Planı, Tarihi Yarımada'nın planlama süreci içerisinde bölgenin mekansal gelişimi açısından önemli etkileri olan bir plan olarak değerlendirebilmek mümkündür. Tarihsel süreç içerisinde yapılan planlar değerlendirildiğinde uygulanma oranı en yüksek plan olarak Prost Planı söylenebilir. Prost'un özellikle ulaşım sistemi, surların ve silüetin korunması konusunda

almış olduğu radikal kararlar bugün Tarihi Yarımada'nın şekillenmesinde büyük rol oynamıştır.

Şekil 4.33: Prost Planı (1936-1950), 1964, 1990, 1996 ve 2004 tarihli Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı İmar Planlarının yeşil alan miktarı açısından karşılaştırılması

4.2. TARİHİ YARIMADA YEŞİL ALANLARININ GÜNCEL DURUMU

Tarihi Yarımada bütününde mevcut yeşil alanlar, parklar, çocuk oyun alanları, spor alanları, külliye, cami, sinegog vb. gibi dini tesislerin bahçeleri, üniversite bahçeleri, hastane bahçeleri, askeri alanlar, refüjler, meydanlar, sur çevresi koruma alanları gibi yeşil alan tiplerinden oluşmaktadır. Ancak bu alanların geneline bakıldığında çoğunun halkın kentiçi yeşil alan gereksinmesini karşılayacak nicelik ve nitelikte olmadığı gözlenmektedir. Ayrıca rekreasyonel kullanımlar için de yetersiz durumdadırlar.

Bölgede park olarak en büyük alanı Gülhane Parkı ve sahil parkları oluşturmaktadır. Bu alanlar kent bütününe hizmet etmekte ve yoğun kullanım nedeniyle yerel halkın rekreasyonel ihtiyacını karşılayamamaktadır. Özellikle de mahalle parkları, spor alanları ve çocuk oyun alanları açığı bulunmaktadır.

Tarihi Yarımada bütününde, Fatih Belediyesi mülkiyetinde 212.538 m², Eminönü Belediyesi mülkiyetinde 668.113 m² ve İstanbul Büyükşehir mülkiyetinde 963.620 m² olmak üzere toplam 1.844.271 m² aktif yeşil alan ve Fatih Belediyesi mülkiyetinde

263.198 m², Eminönü Belediyesi mülkiyetinde 733.929 m² ve İstanbul Büyükşehir mülkiyetinde 1.155.573 m² olmak üzere toplam 2.119.193 m² pasif yeşil alan bulunmaktadır.

Dolayısıyla tüm Tarihi Yarımada ele alındığında toplam 3.541.396 m² yeşil alan bulunmaktadır (Tablo 4.13).

Tablo 4.13: Tarihi Yarımada yeşil alan fonksiyonları ve miktarları

Yeşil Alanlar	Mülkiyet (m ²)			Toplam (m ²)
	Fatih Belediyesi	Eminönü Belediyesi (m ²)	Büyükşehir Belediyesi (m ²)	
Aktif				
Park	209.778	666.905	963.620	1.840.303
Spor alanı	760	-	-	760
Çocuk oyun alanı	2000	1208	-	3208
Toplam	212.538	668.113	963.620	1.844.271
Pasif				
Refüj, meydan, sur dipleri vb.	263.198	65.816	1.155.573	1.484.587
Toplam Yeşil Alan	688.274	733,929	2.119.193	3.541.396

4.2.1. Fatih İlçesi Yeşil Alan Envanteri

Fatih İlçesi, Fatih Belediyesi mülkiyetinde 760 m² bağımsız spor alanı, 2000 m² bağımsız çocuk oyun alanı, 714.653 m² park alanı olmak üzere toplam 717.413 m² aktif yeşil alana sahiptir.

Fatih İlçesi sınırları içerisinde Fatih Belediyesi mülkiyetinde 209.775 m², İstanbul Büyükşehir Belediyesi mülkiyetinde ise 504.875 m² olmak üzere toplam 714.653 m² park alanı bulunmaktadır. Büyükşehir Belediyesi mülkiyetinde olan parkların büyük çoğunluğunu sahil parkları oluşturmakta ve bu alanlar aynı zamanda kent bütününe de hizmet etmektedirler.

2007 yılı nüfus bilgilerine göre Fatih İlçesi'nde toplam 422.941 kişi yaşamakta ve kişi başına 1,7 m² park alanı düşmektedir. İlçede 131.229 m² park alanı ve 0,31 m²'lik norm eksikliği bulunmaktadır.

2007 yılına Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi ile elde edilen sayım sonuçlarına göre Fatih İlçesi 0-4 yaş grubunda 25.150, 5-9 yaş grubunda 28.209 ve 10-14 yaş grubunda

29.577 kişi bulunmaktadı. 0-14 yaş grubuna dahil toplam 82.936 çocuk bulunmakta ve Fatih İlçesi sınırları içerisinde 6 adet ve toplam 2000 m² bağımsız çocuk oyun alanı bulunmaktadı. Buna göre Fatih İlçesi sınırları kapsamında çocuk başına 0,02 m² çocuk oyun alanı düşmektedir. Ancak, İmar ve İskan Bakanlığı'nın normlarına göre çocuk oyun alanı miktarı 3 m²/kişi olması gerekirken ilçede 2,08'lik bir norm eksiğı bulunmaktadı. Buna göre 124.404 m² çocuk oyun alanı olması gerekmekte ve 122.404 m² çocuk oyun alanı açığı ortaya çıkmaktadır.

Fatih İlçesi'nde Fatih Belediyesi mülkiyetinde olan toplam 760 m², 3 adet spor alanı bulunmaktadı. 422.941 kişinin kullandığı varsayımına göre 0.001 m²/kişi olmakta ve 2,99'luk bir norm eksiğı çıkmaktadır. İmar ve İskan Bakanlığı'nın standartlarına göre 1.268.823 m² spor alanı olması gerekmekte ancak sadece 760 m² bulunmaktadı.

Fatih İlçesi'nde bağımsız çocuk oyun alanı ve bağımsız spor alanı haricinde parkların içerisinde mevcut 12.716 m² çocuk oyun alanı ve 3.450 m² spor alanı bulunmaktadı. Bu alanlar ile birlikte çocuk oyun alanı ve spor alanı miktarını artmaktadır. Ancak bu durumda bile çocuk oyun alanı ve spor alanı açığı bulunmaktadı.

Pasif yeşil alan olarak; 254.953 m²'si refüj yeşili olmak üzere toplam 397.968 m² alana sahiptir. Refüj dışındaki diğer yeşil alanlar, cami bahçeleri gibi dini tesis yeşil alanları, hastane bahçeleri vb kamu ve özel mülkiyetli bina bahçeleri gibi çeşitli yeşil alanlardan oluşmaktadır.

İlçe bütününde toplam 717.413 m² aktif yeşil alan ve 397.968 pasif yeşil alan olmak üzere toplam 1.115.381 m² yeşil alan mevcut olup, 384.862 m² aktif yeşil alan açığı bulunmaktadı. (Tablo 4.14, Tablo 4.15, Tablo 4.16, Tablo 4.17, Tablo 4.18. Tablo 4.19).

Tablo 4.14: Fatih İlçesi yeşil alan dağılımları ve standartları

Yeşil Alanlar	Mülkiyet (m ²)		Toplam (m ²)	Kişi başına düşen yeşil alan (m ² /kişi)	Standart (m ²)	Norm açığı	
	Fatih Belediyesi (m ²)	Büyükşehir Belediyesi (m ²)					
Aktif	Park	208.776	504.875	713.651	1,69	2	0,31
	Spor alanı	760	-	760	0,001	3	2,999
	Çocuk oyun alanı	2000	-	2000	0,02	1,5	1,48
	Toplam	211.536	504.875	716.411			
Pasif	Refüj	800	254.153	254.953			
	Diğer	49.360	121.070	170.430			
	Toplam	50.160	375.223	425.383	1.01		
Toplam Yeşil Alan	261.696	880.098	1.141.794	2.70			

Tablo 4.15: Fatih İlçesi Aktif Yeşil Alan Dağılımı – Parklar

No	Fonksiyon	Parkın Adı	Mahalle Adı	Sokak Adı	Alanı (m ²)	Pafta	Ada	Parsel	Planda Önerilmiş Uygulanmış	Planda Önerilmiş Uygulanmamış	Planda Olmayıp Mevcut Olan	Kullanım Biçimi	Mülkiyet
1	Park	Recep Uraz Parkı	Ali Fakih	Recep Uras	500		1176	302	+			Park + Oyun Alanı (200 m ²)	Fatih Belediyesi
2	Park	Meyveci Sokak Parkı	Arabacı Beyazıt	Meyveci Sok. Çıkmazı	500		2449	75	+			Park + Oyun Alanı (100 m ²)	Fatih Belediyesi
3	Park	Meydan Parkları	Arabacı Beyazıt	K.Mustafa Paşa Cad.	1500		1191	-	+				Fatih Belediyesi
4	Park	Aytekin Kotil Parkı	Arpa Emni	Vatan Cad.	1675		1844	52	+				Fatih Belediyesi
5	Park	Sefa Bostanı Parkı	Arpa Emni	Sefa Bostanı	800		2115		+			Park + Oyun Alanı (300 m ²)	Fatih Belediyesi
6	Park	Gureba Parkı	Arpa Emni	Kaptan Sinan	520		1827		+			Park + Oyun Alanı (20 m ²)	Fatih Belediyesi
7	Park	Topkapı Bican Bağcı Parkı	Arpa Emni	Bican Bağcı	2200		1824		+			Park + Oyun Alanı (200 m ²)	Fatih Belediyesi
8	Park	Topkapı Kale İçi Kreş Yanı Parkı	Arpa Emni	Sefa Bostanı Çıkmazı	750		2113		+			Park + Oyun Alanı (150 m ²)	Fatih Belediyesi
9	Park	İvazağa Parkı	Atik Mustafa Paşa	Dervişzade Sok.	1500		2867	55	+			Park + Oyun Alanı (200 m ²)	Fatih Belediyesi
10	Park	Toklu İbrahim Dede Parkı	Atik Mustafa Paşa	Toklu İbrahim Dede	800		2867	109	+			Park + Oyun Alanı (100 m ²)	Fatih Belediyesi
11	Park	Avcı Bey Tekfur Sarayı Parkı	Avcı Bey	Hoca Çakır	1700		2701	5	+			Park + Oyun Alanı (250 m ²)	Fatih Belediyesi
12	Park	Avcı Bey Parkı	Avcı Bey		1373							Park + Oyun Alanı (150 m ²)	Fatih Belediyesi

Tablo 4.15'in devamı

No	Fonksiyon	Parkın Adı	Mahalle Adı	Sokak Adı	Alanı (m ²)	Pafta	Ada	Parsel	Planda Önerilmiş Uygulanmış	Planda Önerilmiş Uygulanmamış	Planda Olmayıp Mevcut Olan	Kullanım Biçimi	Mülkiyet
13	Park	Kalburcu Mehmet Parkı	Beyazıt Ağa	K. Mehmet Çeşmesi Çıkmazı	900		1573	4	+			Park + Oyun Alanı (200 m ²)	Fatih Belediyesi
14	Park	Hekimoğlu Ali Paşa Parkı	Davut Paşa	Esekapı Sok.	2000		1160	127	+				Fatih Belediyesi
15	Park	Çapa Parkı	Deniz Abdal	Gaspirali İsmail Sok.	1200		3022	54	+			Park + Oyun Alanı (200 m ²)	Fatih Belediyesi
16	Park	Çukurbostan Parkı	Deniz Abdal	Köprülüzade Sok.	850		1709		+			Park + Oyun Alanı (300 m ²)	Fatih Belediyesi
17	Park	Ahmet Refik Paşa Parkı	Deniz Abdal	Ahmet Vefik Paşa Cad.	850							Park + Oyun Alanı (200 m ²)	Fatih Belediyesi
18	Park	Sena Yokuşu Parkı	Derviş Ali	Sena Yokuşu Sok.	600		2537	1	+				Fatih Belediyesi
19	Park	Kurtağa Parkı	Derviş Ali	Kurtağa Çeşmesi Sok.	750		2570	10	+			Park + Oyun Alanı (150 m ²)	Fatih Belediyesi
20	Park	B.saray Meydanı Parkı	Ereğli	Saray Meydanı Cad.	1750			Yol Fazlası				Park + Oyun Alanı (200 m ²) + Spor Alanı (300 m ²)	Fatih Belediyesi
21	Park	Şeyhül İslam Parkı	Fatma Sultan	Şeyhül İslam Sok.	110		1902	72	+				Fatih Belediyesi
22	Park	Natuk Baytan Parkı	Fatma Sultan	Vatan Cad.	750			Yol Fazlası					Fatih Belediyesi
23	Park	Topkapı Kilise Önü Parkı	Fatma Sultan	Topkapı Cad.	1200		1856	4	+				Fatih Belediyesi
24	Park	Su İstasyonu Parkı	Fatma Sultan	Bıcan Bağcı Sok.	500		1900	27	+				Fatih Belediyesi
25	Park	Aksaray Muhtarlık Yanı Parkı	Guraba Hüseyin Ağa	Vatan Cad.	750		894	11	+				Fatih Belediyesi

Tablo 4.15'in devamı

No	Fonksiyon	Parkın Adı	Mahalle Adı	Sokak Adı	Alanı (m ²)	Pafta	Ada	Parsel	Planda Önerilmiş Uygulanmış	Planda Önerilmiş Uygulanmamış	Planda Olmayıp Mevcut Olan	Kullanım Biçimi	Mülkiyet
26	Park	Aksaray Şehitlik Parkı (Şehitler Parkı)	Guraba Hüseyin Ağa	Şekerci Sok.	2800		881	30	+				Fatih Belediyesi
27	Park	İmrahor Parkı (Emre Belezoglu Parkı)	Hacı Hüseyin Ağa	İmar Aşur Sok.	25000		1242	27 28 29 3	+			Park + Oyun Alanı (1000 m ²)	Fatih Belediyesi
28	Park	Yedikule Kuş Cenneti+Rekreasyon Alanı	Hacı Evhaddin	Hacı Evhaddin	5400		1288	25	+			Park + Oyun Alanı (300 m ²)	Fatih Belediyesi
29	Park	Şenol Güneş Parkı	Hasan Halife	Akdeniz Cad.	1000		2029	16	+			Park + Oyun Alanı (200 m ²)	Fatih Belediyesi
30	Park	İskenderpaşa Parkı	Hasan Halife	Ahmediye Cad.	850		2996	2 3	+			Park + Oyun Alanı (200 m ²)	Fatih Belediyesi
31	Park	Heykel Bitkiler	Hasan Halife	Akdeniz Cad.	300								Fatih Belediyesi
32	Park	Yunus Emre Parkı	Hatice Sultan	Eroğlu Sok.	4000		2497	26	+			Park + Oyun Alanı (500 m ²)	Fatih Belediyesi
33	Park	Ertem Eğilmez Parkı	Hatice Sultan		1350								Fatih Belediyesi
34	Park	Koca Dede Parkı	Hatice Sultan	Eski Altay Sok.	500		1531	23	+				Fatih Belediyesi
35	Park	Haydar Parkı	Haydar	Haydar Sok.	800		1007	75	+			Park + Oyun Alanı (200 m ²)	Fatih Belediyesi
36	Park	Hasan Baba Parkı	Haydar	İhtiyar Hasan Sok.	500		1006	2	+			Park + Oyun Alanı (150 m ²)	Fatih Belediyesi
37	Park	Haseki Kadın Parkı	Hobyar	Haseki Kadın Sok.	420		1132	86	+			Park + Oyun Alanı (200 m ²)	Fatih Belediyesi
38	Park	Cerrahpaşa Parkı	Hobyar	Cerrahpaşa Cad.	1250		1129	8	+			Park + Oyun Alanı (300 m ²)	Fatih Belediyesi

Tablo 4.15'in devamı

No	Fonksiyon	Parkın Adı	Mahalle Adı	Sokak Adı	Alanı (m ²)	Pafta	Ada	Parsel	Planda Önerilmiş Uygulanmış	Planda Önerilmiş Uygulanmamış	Planda Olmayıp Mevcut Olan	Kullanım Biçimi	Mülkiyet
39	Park	Şair Cem Parkı	Hoca Üveyz	Şair Cem Sok.	900		2079	32	+			Park + Oyun Alanı (100 m ²) + Spor Alanı (500 m ²)	Fatih Belediyesi
40	Park	Koyun Baba Parkı	Hoca Üveyz	Sarıgüzel Cad.	950		-	-	+			Park + Oyun Alanı (250 m ²)	Fatih Belediyesi
41	Park	Kocasinan Parkı	Hoca Üveyz	Kocasinan Cad.	1100		2055	32	+			Park + Oyun Alanı (300 m ²)	Fatih Belediyesi
42	Park	Hüsam Bey	Hüsam Bey	Tezgaçlılar Sok.	300		1951	9			+		Fatih Belediyesi
43	Park	Vezir Parkı	İbrahim Çavuş	Vezir Cad.	550		1468	41 42	+			Park + Oyun Alanı (150 m ²)	Fatih Belediyesi
44	Park	Yedikule Parkı	İmrahor İlyas Bey	Yedikule Cad.	1300		1265	9-10 12 17	+			Park + Oyun Alanı (200 m ²)	Fatih Belediyesi
45	Park	Narlıkapı Sur Parkı	İmrahor İlyas Bey	Kennedy Cad.	3679		1287	-	+				Fatih Belediyesi
46	Park	Miralay Reşat Çiyiltepe Parkı	İmrahor İlyas Bey	Kennedy Cad.	60834		1247	13	+				Fatih Belediyesi
47	Park	Yedikule Ekipler Parkı	İmrahor İlyas Bey	Yedikule Cad.	1100		1266	1	+				Fatih Belediyesi
48	Park	Mehmet Ağa Parkı	Katip Müslihittin	Mehmet Ağa Hamamı sok.	300		1790	1	+				Fatih Belediyesi
49	Park	Kariye Parkı	Kariye	Kariye Bostanı sok.	450		2606	16	+			Park + Oyun Alanı (200 m ²)	Fatih Belediyesi
50	Park	Kabakulak Parkı	Keçeci Karabaş	Kabakulak Sok.	650		1520	5	+			Park + Oyun Alanı (150 m ²)	Fatih Belediyesi
51	Park	Tütüncü Hasan Çıkmazı Parkı	Keçi Hatun	Tütüncü Hasan Çıkmazı	600		Yol fazlası				+		Fatih Belediyesi
52	Park	Fatih Anıt Parkı	Kırk Çeşme	İtfaiye Cad.	12000		2402	24	+				Fatih Belediyesi

Tablo 4.15'in devamı

No	Fonksiyon	Parkın Adı	Mahalle Adı	Sokak Adı	Alanı (m ²)	Pafta	Ada	Parsel	Planda Önerilmiş Uygulanmış	Planda Önerilmiş Uygulanmamış	Planda Olmayıp Mevcut Olan	Kullanım Biçimi	Mülkiyet
53	Park	Çarşamba Parkı	Koca Dede	Yavuz Selim Cad.	700		1377	27	+			Park + Oyun Alanı (200 m ²)	Fatih Belediyesi
54	Park	Koca Dede Parkı	Koca Dede	Eski Altay Sok.	500				+				Fatih Belediyesi
55	Park	Küçükmustafa Paşa Meydan Parkı	Küçükmustafa Paşa	Oduncu İşkesi Sok.	1000				+				Fatih Belediyesi
56	Park	Küçük Mustafa Paşa Parkı	Küçük Mustafa Paşa		2500		2205	20 21	+			Park + Oyun Alanı (700 m ²) + Spor Alanı (500 m ²)	Fatih Belediyesi
57	Park	Muhtar Osman Güven Parkı	Küçük Mustafa Paşa	Dimibütün Sok.	500		3031	1	+				Fatih Belediyesi
58	Park	Melek Hatun Parkı	Melek Hatun	Hasırcı Melek Sok.	350		1497	30	+			Park + Oyun Alanı (100 m ²)	Fatih Belediyesi
59	Park	Molla Aşkın Parkı	Molla Aşkın	Çınçın Çeşme Sok.	1150		2642	4	+			Park + Oyun Alanı (200 m ²) + Spor Alanı (300 m ²)	Fatih Belediyesi
60	Park	Sigortacı Parkı	Molla Şeref	Sigortacı Sok.	530		1980	47	+				Fatih Belediyesi
61	Park	Molla Şeref Parkı	Molla Şeref	Vatan Cad.	3500		1971 1972	-	+			Park + Oyun Alanı (350 m ²) + Spor Alanı (350 m ²)	Fatih Belediyesi
62	Park	Sülüklü Parkı	Murat Paşa	Vatan Cad.	1500		2010	121	+			Park + Oyun Alanı (300 m ²)	Fatih Belediyesi
63	Park	Zübeyde Hanım Parkı	Murat Paşa	Vatan Cad.	3679		2101	73	+				Fatih Belediyesi
64	Park	Selçuk Sultan Parkı	Murat Paşa	Selçuk sultan Camii Sok.	750		1099	13	+			Park + Oyun Alanı (100 m ²)	Fatih Belediyesi

Tablo 4.15'in devamı

No	Fonksiyon	Parkın Adı	Mahalle Adı	Sokak Adı	Alanı (m ²)	Pafta	Ada	Parsel	Planda Önerilmiş Uygulanmış	Planda Önerilmiş Uygulanmamış	Planda Olmayıp Mevcut Olan	Kullanım Biçimi	Mülkiyet
65	Park	Muhtesip İskender Parkı	Muhtesip İskender	Mütercim Asım sok.	80		1539	-	+				Fatih Belediyesi
66	Park	İbrahim Özgüven Parkı	Neslişah	Zeynelağa Sok.	640		2712	-	+			Park + Oyun Alanı (150 m ²)	Fatih Belediyesi
67	Park	Haşim Işcan Parkı	Neslişah	Sofalı Çeşme Sok.	3500		2712	-	+			Park + Oyun Alanı (400 m ²)	Fatih Belediyesi
68	Park	Şehit Vedat Kara Parkı (Mimar Sinan Parkı)	Neslişah	Zeynelağa Sok.	2200		-	-	+			Park + Oyun Alanı (200 m ²)	Fatih Belediyesi
69	Park	Tuna Sitesi Parkı	Neslişah	Niyazi Mısri Sok.	700		2484	67	+			Park + Oyun Alanı (150 m ²)	Fatih Belediyesi
70	Park	Doktor Metin Alatlı Parkı	Nevbahar	Tevfik Fikret Sok.	700		1803	22			+		Fatih Belediyesi
71	Park	Oğuzhan Heykel Bitkiler Parkı	Ördek Kasap	Oğuzhan Cad.	650		1937	-	+				Fatih Belediyesi
72	Park	Kara Koyunlu Parkı	Ördek Kasap	Kara Koyunlu Sok.	2500		1961	22	+			Park + Oyun Alanı (100 m ²)	Fatih Belediyesi
73	Park	Gayret Parkı	Sancaktar Hayrettin		3100		479	57	+			Park + Oyun Alanı (150 m ²) + Spor Alanı (450 m ²)	Fatih Belediyesi
74	Park	Veledi Karabaş Parkı	Veledi Karabaş	Güherciler Sok.	1360		1416	6	+			Park + Oyun Alanı (250 m ²)	Fatih Belediyesi
75	Park	Yoncalı Parkı	Seyit Ömer	Yoncalı Sok	326		1727	12	+			Park + Oyun Alanı (96 m ²)	Fatih Belediyesi
76	Park	Tutya Parkı	Seyit Ömer	Tutya Sok.	800		1723	26	+				Fatih Belediyesi

Tablo 4.15'in devamı

No	Fonksiyon	Parkın Adı	Mahalle Adı	Sokak Adı	Alanı (m ²)	Pafta	Ada	Parsel	Planda Önerilmiş Uygulanmış	Planda Önerilmiş Uygulanmamış	Planda Olmayıp Mevcut Olan	Kullanım Biçimi	Mülkiyet
77	Park	Esekapı Parkı	Seyit Ömer	Hekimoğlu Ali Paşa Cad.	300		1731	-	+				Fatih Belediyesi
78	Park	Kamil Başaran Parkı	Seyit Ömer	Altı Mermer Cad.	900		1758	4	+				Fatih Belediyesi
79	Park	Zeyrek Parkı	Sinan Ağa	Zeyrek Cad.	4000		2420	8	+				Fatih Belediyesi
80	Park	Kadı Çeşme Parkı	Sinan Ağa	Hattat İzzet Sok.	3000		2410	-	+			Park + Oyun Alanı (300 m ²) + Spor Alanı (300 m ²)	Fatih Belediyesi
81	Park	Silivrikapı Parkı	Veledi Karabaş	Hancı Değirmeni Sok.	950		1410	5	+			Park + Oyun Alanı (100 m ²)	Fatih Belediyesi
82	Park	Uzun Yusuf Parkı	Uzun Yusuf	Mustafa Nafi Sok.	700		1430	-	+			Park + Oyun Alanı (200 m ²)	Fatih Belediyesi
83	Park	Uzun Yusuf Rekreasyon Alanı	Uzun Yusuf	Lalezar Camii Sok.	5400		1431	33	+			Park + Oyun Alanı (700 m ²) + Spor Alanı (300 m ²)	Fatih Belediyesi
84	Park	Yalı Mah. Katip Çeşmesi Parkı	Yalı	Katip Çeşmesi Sok.	500		835	-	+			Park + Oyun Alanı (100 m ²)	Fatih Belediyesi
85	Park	Yenikapı Yalı Parkı	Yalı	Kennedy Cad.	3300		833	-	+				Fatih Belediyesi
86	Park	Sahil Parkı	Yalı	Kennedy Cad.	1600				+			Sahil dolgu	Fatih Belediyesi
87	Park	Karikatür Müzesi Önü Parkı	Kırkçeşme	Atatürk Bulvarı	1500		2406	-	+				Büyükşehir Belediyesi
88	Park	Edirnekapı Parkı	Hatice Sultan	Fevzi Paşa Cad.	4531		2622	4	+				Büyükşehir Belediyesi
89	Park	Fatih Parkı	Kırkçeşme	Fevzi Paşa Cad.	11550		2403	14	+				Büyükşehir Belediyesi

Tablo 4.15'in devamı

No	Fonksiyon	Parkın Adı	Mahalle Adı	Sokak Adı	Alanı (m ²)	Pafta	Ada	Parsel	Planda Önerilmiş Uygulanmış	Planda Önerilmiş Uygulanmamış	Planda Olmayıp Mevcut Olan	Kullanım Biçimi	Mülkiyet
90	Park	Mehmet Akif Ersoy Parkı			21600							Park + Oyun Alanı (400 m ²)	Büyükşehir Belediyesi
91	Park	Mermerkule Kara Parkı			9165								Büyükşehir Belediyesi
92	Park	Mermerkule Sahil Parkı		Kennedy Cad.	86479		-	-	+				Büyükşehir Belediyesi
93	Park	Macar Kardeşler Parkı			1736								Büyükşehir Belediyesi
94	Park	Nadir Nadi Parkı	Hacı Hüseyin Ağa		27852								Büyükşehir Belediyesi
95	Park	Oruç Gazi Parkı	Babahasan Alemi	Atatürk Bulvarı	5098		929	3	+				Büyükşehir Belediyesi
96	Park	Balat Parkı	Balat Karabaş	Ayvansaray Cad.	33470		2106	4	+				Büyükşehir Belediyesi
97	Park	Ayvansaray Cemil Meriç Görme Özürlüler Parkı	Balat Karabaş	Ayvansaray Cad.	66307		2835	2	+				Büyükşehir Belediyesi
98	Park	Hacı Hüseyin Camii Parkı			6112								Büyükşehir Belediyesi
99	Park	Koca Mustafa Paşa Parkı			49770								Büyükşehir Belediyesi
100	Park	Akşemsettin 1, 2, 3, 4 Parkı		Ayvansaray Cad.	59.273		-	-	+				Büyükşehir Belediyesi
101	Park	Aytekin Kotil			103.185								Büyükşehir Belediyesi
102	Park	Gayret Parkı	Kasap İlyas Mah.	Kennedy Cad.	2904							Park + Oyun Alanı (150 m ²) + Spor Alanı (450 m ²)	Büyükşehir Belediyesi
103	Park	Şehitler Parkı			9990								Büyükşehir Belediyesi
104	Park	Hava Şehitlik Parkı	Hüsambey	Büyük Karaman Cad.	4353		984	1	+				Büyükşehir Belediyesi

Tablo 4.16: Fatih İlçesi aktif yeşil alan dağılımı – çocuk oyun alanları

No	Fonksiyon	Parkın Adı	Mahalle Adı	Sokak Adı	Alanı (m ²)	Pafta	Ada	Parsel	Planda Önerilmiş Uygulanmış	Planda Önerilmiş Uygulanmamış	Planda Olmayıp Mevcut Olan	Kullanım Biçimi	Mülkiyet
1	Çocuk Oyun Alanı	Çocuk Parkı	Arabacı Beyazıt	K.Mustafa Paşa Cad. Ulufeci Sok.	150		1194	73	+				Fatih Belediyesi
2	Çocuk Oyun Alanı	Trafik Eğitim Pisti	Ereğli	Saray Meydanı Cad.	600								Fatih Belediyesi
3	Çocuk Oyun Alanı	Çocuk Parkı	Fatma Sultan	Beyazıt Yağhane Sok.	200		1931	1	+				Fatih Belediyesi
4	Çocuk Oyun Alanı	Kemancı Sitesi Oyun Alanı	Hacı Hamza	Kemancı Sitesi Sok.	250		2905	46			+		Fatih Belediyesi
5	Çocuk Oyun Alanı	Hanedan Çocuk Parkı	Müftü Ali	Hanedan Sok.	400							Oyun Alanı (100 m ²) + Park	Fatih Belediyesi
6	Çocuk Oyun Alanı	Bezmi Alem Çocuk Oyun Alanı	Ördek Kasap	Bezmi Alem Sok.	400		2579	-	+			Oyun Alanı (250 m ²) + Park	Fatih Belediyesi

Tablo 4.17: Fatih İlçesi aktif yeşil alan dağılımı – spor alanları

No	Fonksiyon	Parkın Adı	Mahalle Adı	Sokak Adı	Alanı (m ²)	Pafta	Ada	Parsel	Planda Önerilmiş Uygulanmış	Planda Önerilmiş Uygulanmamış	Planda Olmayıp Mevcut Olan	Kullanım Biçimi	Mülkiyet
1	Spor Alanı	Topkapı Basket Sahası	Fatma Sultan	Bey Yağhanesi Sok.	200		1860	10			+		Fatih Belediyesi
2	Spor Alanı	Basketbol Sahası	Hacı Evhaddin	Hacı Piri Cad.	360		2454	23	+				Fatih Belediyesi
3	Spor Alanı	Basketbol Alanı	Hoca Üveyz	Korkutata Sok.	200		2063	34			+		Fatih Belediyesi

Tablo 4.18: Fatih İlçesi pasif yeşil alan dağılımı – refüj

No	Fonksiyon	Parkın Adı	Mahalle Adı	Sokak Adı	Alanı (m ²)	Pafta	Ada	Parsel	Planda Önerilmiş Uygulanmış	Planda Önerilmiş Uygulanmamış	Planda Olmayıp Mevcut Olan	Kullanım Biçimi	Mülkiyet
1	Refüj	Yedikule Refüjü	İmrahor İlyas Bey	Yedikule Cad.	200	-	-	-			+		Fatih Belediyesi
2	Refüj	Cevdet Paşa Refüj	Nevbahar	Cevdet Paşa Cad.	200	-	-	-	+				Fatih Belediyesi
3	Refüj	Horhor Cad. Refüj	Sofular	Horhor Cad.	400	-	-	-	+				Fatih Belediyesi
4	Refüj	Fevzi Paşa Cad. Refüj	—	—	11.988	-	-	-	+				Büyükşehir Belediyesi
5	Refüj	Millet Cad. Refüj	—	—	12.107	-	-	-	+				Büyükşehir Belediyesi
6	Refüj	Vatan Cad. Refüj	—	—	76.254	-	-	-	+				Büyükşehir Belediyesi
7	Refüj	Cibali Orta Refüj	—	—	1803	-	-	-	+				Büyükşehir Belediyesi
8	Refüj	Ayvansaray Hastane Önü Orta ve Yan Refüj	—	—	8599	-	-	-	+				Büyükşehir Belediyesi
9	Refüj	Ayvansaray Kavşağı	—	—	59.733	-	-	-	+				Büyükşehir Belediyesi
10	Refüj	Yenikapı-Yedikule arası Orta Refüj	—	—	43.085	-	-	-	+				Büyükşehir Belediyesi
11	Refüj	İgdaş Karşısı Vatan Cad. Başı	—	—	22996	-	-	-	+				Büyükşehir Belediyesi
12	Refüj	Topkapı Kavşağı ve çevresi	—	—	6000	-	-	-	+				Büyükşehir Belediyesi
13	Refüj	Akşemsettin Bulvarı	—	—	1643	-	-	-	+				Büyükşehir Belediyesi
14	Refüj	Atatürk Bulvarı	—	—	9945	-	-	-	+				Büyükşehir Belediyesi

Tablo 4.19: Fatih İlçesi pasif yeşil alan dağılımı – yeşil alan

No	Fonksiyon	Parkın Adı	Mahalle Adı	Sokak Adı	Alanı (m ²)	Pafta	Ada	Parsel	Planda Önerilmiş Uygulanmış	Planda Önerilmiş Uygulanmamış	Planda Olmayıp Mevcut Olan	Kullanım Biçimi	Mülkiyet
1	Yeşil Alan	Muhtarlık Yanı Yeşil Alanı	Abdi Subaşı	Çeşme Arkası Sok.			2272	47			+		Fatih Belediyesi
2	Yeşil Alan	Yeşil Alan	Arabacı Beyazıt	Sümbül Efendi Camii Önü	750		1177	91	+				Fatih Belediyesi
3	Yeşil Alan	Oruç Baba Türbesi	Arpa Emimi	Kürkçü Bostan sok.	2210		1850	-	+				Fatih Belediyesi
4	Yeşil Alan	İvazağa Semt Konağı	Atik Mustafa Paşa	Dervişzade Sok.	500		2871	2	+				Fatih Belediyesi
5	Yeşil Alan	Evcil Hayvanlar Satış Yeri	Beyazıt Ağa	Millet Cad.	4000		1567	86	+				Fatih Belediyesi
6	Yeşil Alan	Atıkali Camii Çevresi	Beyceyiz	Fevzipaşa Cad.	3000		1071	4	+				Fatih Belediyesi
7	Yeşil Alan	Hekimoğlu Ali Paşa Arkası	Davut Paşa	Hekimoğlu Ali Paşa Avlusu Sok.	2000		1160	126 128	+				Fatih Belediyesi
8	Yeşil Alan	Kurtağa Yeşil Alanı	Derviş Ali	Kurtağa Çeşmesi Sok.	250		2570	1	+				Fatih Belediyesi
9	Yeşil Alan	Meydan Düzenlemesi	Fatma Sultan	Topkapı Cad.	2200		1575	3	+				Fatih Belediyesi
10	Yeşil Alan	Yedikule Müdürlük Bahçesi	Hacı Evhaddin	Hacı Evhaddin	3500		1074	10	+				Fatih Belediyesi
11	Yeşil Alan	Samatya Yeşil Alanı	Hacı Hüseyin Ağa	Büyük Kuleli Sok.	100		-	-			+		Fatih Belediyesi
12	Yeşil Alan	Yeşil Alan	Hacı Hüseyin Ağa	Hacı Hüseyin Camii Sok.	21600		1237	10	+				Fatih Belediyesi
13	Yeşil Alan	Mihriban Sultan Camii Çevresi	Hatice Sultan	Fevzipaşa Cad.	500		2497	23	+				Fatih Belediyesi
14	Yeşil Alan	Sofalı Çeşme Yeşil Alanı	Hatice Sultan	Sofalı Çeşme Cad.	400		-	-			+		Fatih Belediyesi
15	Yeşil Alan	Cerrahpaşa Adli Tıp Önü Yeşil Alanı	Hobyar	Cerrahpaşa Cad.	300		1158	73	+				Fatih Belediyesi

Tablo 4.19'un devamı

No	Fonksiyon	Parkın Adı	Mahalle Adı	Sokak Adı	Alanı (m ²)	Pafta	Ada	Parsel	Planda Önerilmiş Uygulanmış	Planda Önerilmiş Uygulanmamış	Planda Olmayıp Mevcut Olan	Kullanım Biçimi	Mülkiyet
16	Yeşil Alan	Eski Adliye Önü Yeşil Alanı	Hoca Üveyz	Akdeniz Cad.	300		2055	-	+				Fatih Belediyesi
17	Yeşil Alan	Odabaşı Meydanı	Deniz Abdal	Başvekil Cad.	100		1482	-	+				Fatih Belediyesi
18	Yeşil Alan	Yedikule Müze Çevresi Yeşil Alan	İmrahor İlyas Bey		1200		1265	18	+				Fatih Belediyesi
19	Yeşil Alan	Yedikule Sur Önü	İmrehor İlyas Bey		2400		-	-	+				Fatih Belediyesi
20	Yeşil Alan	İskenderpaşa Zabıta Karakolu	İskender Paşa	Ahmediye Cad.	500		2996	1	+				Fatih Belediyesi
21	Yeşil Alan	Meydan Yeşil Alanı	Keçeci Karabaş	Eski Ali Paşa Cad.	500		-	-	+				Fatih Belediyesi
22	Yeşil Alan	Yeşil Alan	Kirmasti	Hafızpaşa Sok.	500		1924	25			+		Fatih Belediyesi
23	Yeşil Alan	Adliye ve Kaymakamlık Vatan Cad. Yeşil Alan	Mimar Sinan	Vatan Cad.	750		2714	271	+				Fatih Belediyesi
24	Yeşil Alan	Vatan Cad. Yeşil Alan	Molla Şeref	Vatan Cad.	500		-	-	+				Fatih Belediyesi
25	Yeşil Alan	Merdiven Çevre Düzenlemesi	Seyit Ömer	İlyaszade Sok.	200		-	-			+		Fatih Belediyesi
25	Yeşil Alan	Kızıl Elma Yurt Önü	Seyit Ömer		250		1731	14	+				Fatih Belediyesi
26	Yeşil Alan	Cevdet Paşa Çevresi ve Yeşil Alanı	Seyit Ömer	Cevdet Paşa Cad.	800		-	-	+				Fatih Belediyesi
27	Yeşil Alan	Kıztaşı Çevresi Yeşil Alanı	Sofular	Dolap Sok.	50		2108	1	+				Fatih Belediyesi
28	Yeşil Alan	Ayvansaray Sur Dipleri			19.437		-	-	+				Büyükşehir Belediyesi

Tablo 4.19'un devamı

No	Fonksiyon	Parkın Adı	Mahalle Adı	Sokak Adı	Alanı (m ²)	Pafta	Ada	Parsel	Planda Önerilmiş Uygulanmış	Planda Önerilmiş Uygulanmamış	Planda Olmayıp Mevcut Olan	Kullanım Biçimi	Mülkiyet
29	Yeşil Alan	Fatih Camii ve çevresi	Kirmasti	Mihçılar Cad.	21.915		2126	24	+				Büyükşehir Belediyesi
30	Yeşil Alan	Anıtmezar çevresi			27.915		-	-	+				Büyükşehir Belediyesi
31	Yeşil Alan	Edirnekapi sur dipleri			36.653		-	-	+				Büyükşehir Belediyesi
32	Yeşil Alan	İtfaiye müfrezesi	Hüsam Bey	İtfaiye Cad.	7650		985	2	+				Büyükşehir Belediyesi
33	Yeşil Alan	Yavuz Sultan Selim Camii bahçesi	Hatip Musluhittin	Yavuz sultan Selim Cad.	7500		2210	23	+				Büyükşehir Belediyesi

4.2.2. Eminönü İlçesi Yeşil Alan Envanteri

Eminönü İlçesi'nde, 1.125.650 m² park alanı, 1208 m² bağımsız çocuk oyun alanı olmak üzere toplam 1.126.858 m² aktif yeşil alan bulunmaktadır. İlçede bağımsız spor alanı bulunmamaktadır.

Eminönü İlçesi'nde Eminönü Belediyesi mülkiyetinde 666.905 m² ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi mülkiyetinde 458.745 m² park alanı bulunmaktadır. 2007 nüfus bilgilerine göre Eminönü İlçesi'nde kişi başına 34,57 m² park alanı düşmektedir. İmar ve İskan Bakanlığı normlarına göre kişi başına 2 m² park alanı ihtiyacı bulunmaktadır. Buna göre ilçede park alanı olarak norm açığı bulunmamaktadır.

İlçede, 0-4 yaş grubu 2.378, 5-9 yaş grubu 2.582 ve 10-14 yaş grubu 2.718 çocuk bulunmaktadır. İlçede toplam 7678 çocuk bulunmakta ve 1208 m² bağımsız çocuk oyun alanı bulunmaktadır. Buna göre kişi başına 0,15 m² çocuk oyun alanı düşmektedir. İmar ve İskan Bakanlığı'nın 1,5 m²/kişi olarak belirlenmiş normlarına göre ilçede 1,35 m² bağımsız çocuk oyun alanı norm eksikliği bulunmaktadır.

Eminönü İlçesi'nde bağımsız spor alanı bulunmadığından, kişi başına 3 m²'lik norm eksikliği ortaya çıkmıştır.

Eminönü Belediyesi sınırları içerisinde Eminönü Belediyesi mülkiyetinde 65.816 m², İstanbul Büyükşehir mülkiyetinde 303.390 m² olmak üzere toplam 369.206 m² pasif yeşil alan mevcuttur.

Eminönü İlçesi'nde Eminönü Belediyesi mülkiyetinde 733.929 m², İstanbul Büyükşehir mülkiyetinde 762.135 m² olmak üzere toplam 1.496.064 m² yeşil alan bulunmaktadır. (Tablo 4.20, Tablo 4.21, Tablo 4.22, Tablo 4.23).

Tablo 4.20: Eminönü İlçesi yeşil alan fonksiyonları ve standartları

Yeşil Alanlar	Mülkiyet (m ²)		Toplam (m ²)	Kişi başına düşen yeşil alan (m ² /kişi)	Standart (m ²)	Norm açığı	
	Eminönü Belediyesi (m ²)	Büyükşehir Belediyesi (m ²)					
Aktif	Park	208.160	458.745	666.905	20,48	2	+18,48
	Spor alanı	-	-	-	-	3	-
	Çocuk oyun alanı	1208	-	1208	0,15	1,5	1,35
	Toplam	209.368	458.745	668.113			
Pasif	Refüj, meydan, sur dipleri vb.	65.816	303.390	369.206	11,34		
Toplam Yeşil Alan		275.184	762.135	1.037.319	31,86		

Tablo 4.21: Eminönü İlçesi aktif yeşil alan dağılımı – parklar

No	Fonksiyon	Parkın Adı	Mahalle Adı	Sokak Adı	Alanı (m ²)	Pafta	Ada	Parsel	Planda Önerilmiş Uygulanmış	Planda Önerilmiş Uygulanmamış	Planda Olmayıp Mevcut Olan	Kullanım Biçimi	Mülkiyet
1	Park	Kumkapı Kumluk Parkı			820				+				Eminönü Belediyesi
2	Park	Binbirdirek Parkı	Binbirdirek	Klodfarer Cad.	2280		234	1	+				Eminönü Belediyesi
3	Park	M.Paşa Şehnameci Parkı	Mimar Kemalettin	Şehnameci Sok.	756		748	1 37 41	+				Eminönü Belediyesi
4	Park	Beyazıt Şimşekhane Parkı	Mimar Kemalettin	Ordu Cad.	2255		626	92	+				Eminönü Belediyesi
5	Park	Nuruosmaniye Çemberlitaş Parkı			300		-	-	+				Eminönü Belediyesi
6	Park	Kazım Gürkan Yerebatan Cad. Parkı			300		-	-	+				Eminönü Belediyesi
7	Park	Sırkeci Meydanı Basın Parkı			5190		-		+				Eminönü Belediyesi
8	Park	Nuruosmaniye Parkı			800		-		+				Eminönü Belediyesi
9	Park	Çatladıkapı Parkı			3630		-	Yol fazla	+				Eminönü Belediyesi
10	Park	Şarapnel Sokak Parkı	Nişanca	Şarapnel Sok.	350		740	Yol fazla	+				Eminönü Belediyesi
11	Park	Beyazıt Türkiyat Parkı			3179		880	33	+				Eminönü Belediyesi
12	Park	Numune Park		Mektep Sok.	3235		998	9	+				Eminönü Belediyesi
13	Park	Çiçekçiler Parkı	Tahtakale		5000		381-384		+				Eminönü Belediyesi
14	Park	Hemşehri Sokak Parkı			615		1313	15	+				Eminönü Belediyesi
15	Park	Kumkapı İstasyon Parkı	Cankurtaran	Söğük Çeşme	150.250		2	38	+				Eminönü Belediyesi

Tablo 4.21'in devamı

No	Fonksiyon	Parkin Adı	Mahalle Adı	Sokak Adı	Alanı (m ²)	Fafta	Ada	Parsel	Planda Önerilmiş Uygulanmış	Planda Önerilmiş Uygulanmamış	Planda Olmayıp Mevcut Olan	Kullanım Biçimi	Mülkiyet
16	Park	Kadırga Parkı			12500	Meydan	-			+			Eminönü Belediyesi
17	Park	S.sayar Parkı			4700	Parsel dışı	121			+			Eminönü Belediyesi
18	Park	İ. Yusuf Alptekin Parkı			750	Yol fazlası	-			+			Eminönü Belediyesi
18	Park	Tavukhane Sokak Parkı			750	Parsel dışı	-			+			Eminönü Belediyesi
19	Park	Cankurtaran İst. Parkı			1450					+			Eminönü Belediyesi
20	Park	Cankurtaran İst. Parkı			1450					+			Eminönü Belediyesi
21	Park	Vefa Katip Çelebi Parkı			1100	-	-			+			Eminönü Belediyesi
22	Park	Cankurtaran Kültür Parkı			6000					+			Eminönü Belediyesi
23	Park	Yenikapı Oduncular Parkı			500	Yol fazlası	-			+			Eminönü Belediyesi
24	Park	Gülhane Parkı	Cankurtaran	Soğuk Çeşme	150.250		2	38		+			Büyükşehir Belediyesi
25	Park	Şehzadebaşı Parkı	Kalenderhane	Şehzadebaşı Cad.	19200					+			Büyükşehir Belediyesi
26	Park	Yerebatan Parkı	Alemdar	Yerebatan Cad.	3711		37	14		+			Büyükşehir Belediyesi
27	Park	Arkeoloji Parkı	Babahasan Alemi	Kavala Cad.	13.132					+			Büyükşehir Belediyesi
28	Park	Sarayburnu Parkı	Cankurtaran	Kennedy Cad.	25.477					+			Büyükşehir Belediyesi
29	Park	Türkmenistan Parkı			90.813					+			Büyükşehir Belediyesi
30	Park	İTO Parkı			45.742					+			Büyükşehir Belediyesi
31	Park	Yenikapı Gençlik Parkı			21350		S21	10		+			Büyükşehir Belediyesi
32	Park	M. Akif Ersoy Parkı			22000		101	48		+			Büyükşehir Belediyesi
33	Park	Kennedy Cad. Ahırkapı Parkı	Cankurtaran		67.070		2	34		+			Büyükşehir Belediyesi

Tablo 4.22: Eminönü İlçesi aktif yeşil alan dağılımı – çocuk oyun alanları

No	Fonksiyon	Parkın Adı	Mahalle Adı	Sokak Adı	Alanı (m ²)	Pafta	Ada	Parsel	Planda Önerilmiş Uygulanmış	Planda Önerilmiş Uygulanmamış	Planda Olmayıp Mevcut Olan	Kullanım Biçimi	Mülkiyet
1	Çocuk Oyun Alanı	Oğul Sokak Çocuk Parkı			280				+				Eminönü Belediyesi
2	Çocuk Oyun Alanı	Kenanbey Sokak Parkı			528				+				Eminönü Belediyesi
3	Çocuk Oyun Alanı	Oyuncu Sokak (Cankurtaran) Parkı	Cankurtaran		400				+				Eminönü Belediyesi
4	Çocuk Oyun Alanı	Amiral Taftıl Parkı	Cankurtaran	Amiral Taftıl sok.	324					+			Eminönü Belediyesi

Tablo 4.23: Eminönü İlçesi pasif yeşil alan dağılımı – yeşil alanlar

No	Fonksiyon	Parkın Adı	Mahalle Adı	Sokak Adı	Alanı (m ²)	Pafta	Ada	Parsel	Planda Önerilmiş Uygulanmış	Planda Önerilmiş Uygulanmamış	Planda Olmayıp Mevcut Olan	Kullanım Biçimi	Mülkiyeti
1	Yeşil Alan	Kumkapı Spor Tes. Balıkçılar Çarşısı	Kumkapı	Kennedy Cad.	20786	Dolma alan	-		+				Eminönü Belediyesi
2	Yeşil Alan	Işın Sokak (Fidanlık)			700		161	8	+				Eminönü Belediyesi
3	Yeşil Alan	K.bostan Sokak			650				+				Eminönü Belediyesi
4	Yeşil Alan	Cinci Meydanı ve Yanı			3258	Yol fazlası	-		+				Eminönü Belediyesi
5	Yeşil Alan	K. Ayasofya Camii Çevresi			850	Ada üzeri	116		+				Eminönü Belediyesi
6	Yeşil Alan	P. Caddesi Yeşil Alanı			720	Yol fazlası	-		+				Eminönü Belediyesi
7	Yeşil Alan	Çemberlitaş Tav. Pazarı			700	Yol fazlası	-		+				Eminönü Belediyesi
8	Yeşil Alan	Vilayet Önü Yeşil Alanları	Sirkeci	Ankara Cad.	1676	Yol fazlası	-		+				Eminönü Belediyesi
9	Yeşil Alan	Cafer Ağa Sok. Alemdar Cad. Yeşil Alanları		C.Ağa Medresesi Sk	250	Ada üzeri	100		+				Eminönü Belediyesi
10	Yeşil Alan	İsak Paşa Cd. Sur Dipleri		İsak Paşa Cd.	3020	Yol fazlası	2		+				Eminönü Belediyesi
11	Yeşil Alan	Ç.kaya Çıkmazı (Cankurtaran)			235				+				Eminönü Belediyesi
12	Yeşil Alan	Ordu Cad. Kent Otel. Önü			270	Yol fazlası	-		+				Eminönü Belediyesi
13	Yeşil Alan	Süleymaniye Hastanesi Önü			1050	Yol fazlası	-		+				Eminönü Belediyesi
14	Yeşil Alan	Küçükpazar H.kadın Cd. Yeşil Alanı		Hacı Kadın Cad.	1700	Yol fazlası	-		+				Eminönü Belediyesi
15	Yeşil Alan	Yeşil Alan		Ragıpğümüş pala Cad.	2080	Yol fazlası	200		+				Eminönü Belediyesi
16	Yeşil Alan	Kennedy Cad. Beld. Yanı			250				+				Eminönü Belediyesi

Tablo 4.23'ün devamı

No	Fonksiyon	Parkın Adı	Mahalle Adı	Sokak Adı	Alanı (m ²)	Pafta	Ada	Parsel	Planda Önerilmiş Uygulanmış	Planda Önerilmiş Uygulanmamış	Planda Olmayıp Mevcut Olan	Kullanım Biçimi	Mülkiyet
17	Yeşil Alan	Arasta Çarşısı Çevresi			300	-	-		+				Eminönü Belediyesi
18	Yeşil Alan	Rüstempaşa Medresesi yanı			200	-	-		+				Eminönü Belediyesi
19	Yeşil Alan	Bab-1 Hümayun Set Üstü			1563	Yol fazlası	-		+				Eminönü Belediyesi
20	Yeşil Alan	Cankurtaran M: Kemal Sokak			100	-	-		+				Eminönü Belediyesi
21	Yeşil Alan	Süleymaniye Müftülük Önü			140		1	160	+				Eminönü Belediyesi
22	Yeşil Alan	Keneddy Cad. Eski Müdürlük			7400	-	-		+				Eminönü Belediyesi
23	Yeşil Alan	Bab-u Humayun Set Üstü			1563	Yol fazlası	-		+				Eminönü Belediyesi
24	Yeşil Alan	Keneddy Cad. Cankurtaran yeşil alanları			9620	-	-		+				Eminönü Belediyesi
25	Yeşil Alan	Mimar Vedat Cad.			225				+				Eminönü Belediyesi
26	Yeşil Alan	Mimar Sinan Cad. yeşil alanlar			400				+				Eminönü Belediyesi
27	Yeşil Alan	Tavuk Pazarı yeşil alanı			500				+				Eminönü Belediyesi
28	Yeşil Alan	Keneddy Cad. Turizm Okulu yanı			3800				+				Eminönü Belediyesi
29	Yeşil Alan	Kumkapı Kennedy Caddesi			1810	Ada üzeri	709		+				Eminönü Belediyesi
30	Yeşil Alan	Ayasofya Önü	Cankurtaran	Bab-1 Humayun Cad.	13000		-	-	+				Büyükşehir Belediyesi

Tablo 4.23'ün devamı

No	Fonksiyon	Parkın Adı	Mahalle Adı	Sokak Adı	Alanı (m ²)	Pafta	Ada	Parsel	Planda Önerilmiş Uygulanmış	Planda Önerilmiş Uygulanmamış	Planda Olmayıp Mevcut Olan	Kullanım Biçimi	Mülkiyet
31	Yeşil Alan	Sultanahmet Atmeydanı	Binbirdirek	At Meydanı	15.995				+				Büyükşehir Belediyesi
32	Yeşil Alan	Beyazıt Meydanı			8.459				+				Büyükşehir Belediyesi
33	Yeşil Alan	Ordu Caddesi			2000				+				Büyükşehir Belediyesi
34	Yeşil Alan	Sirkeci Garı Önü			3.000				+				Büyükşehir Belediyesi
35	Yeşil Alan	Alemdar Caddesi			456				+				Büyükşehir Belediyesi
36	Yeşil Alan	M. Kemal Bulvarı			3.000				+				Büyükşehir Belediyesi
37	Yeşil Alan	İstanbul Üniversitesi Bahçesi	Süleymaniye	Bakırcılar Cad.	113.508		618	19	+				Büyükşehir Belediyesi
38	Yeşil Alan	Beyazıt Camii	Beyazıt	Yeniçeriler Cad.	300		613	18	+				Büyükşehir Belediyesi
39	Yeşil Alan	Sultanahmet Camii	Sultanahmet	At Meydanı	9.000		99	35	+				Büyükşehir Belediyesi
40	Yeşil Alan	Nuruosmaniye Camii			1.000				+				Büyükşehir Belediyesi
41	Yeşil Alan	Süleymaniye Camii	Süleymaniye	Mimarsinan Cad.	3.000		377	6	+				Büyükşehir Belediyesi
42	Yeşil Alan	Divanyolu Refüjü			6.000				+				Büyükşehir Belediyesi
43	Yeşil Alan	Sirkeci-Yenikapı Arası Sur Dipleri			23.000				+				Büyükşehir Belediyesi
44	Yeşil Alan	Şehzadebaşı Camii	Kalenderhane	Dede Efendi Sok.	11.360		950	2	+				Büyükşehir Belediyesi
45	Yeşil Alan	Yenikapı İDO Önü	Katip Kasım	Kennedy Cad.	7891				+				Büyükşehir Belediyesi
46	Yeşil Alan	Yenikapı İhlas Önü			5992				+				Büyükşehir Belediyesi
47	Yeşil Alan	Atatürk Cad.			13.638				+				Büyükşehir Belediyesi

Tablo 4.23'ün devamı

No	Fonksiyon	Parkın Adı	Mahalle Adı	Sokak Adı	Alanı (m ²)	Pafta	Ada	Parsel	Planda Önerilmiş Uygulanmış	Planda Önerilmiş Uygulanmamış	Planda Olmayıp Mevcut Olan	Kullanım Biçimi	Mülkiyet
48	Yeşil Alan	Sarayburnu Ahırkapı – Sur Dipleri	Cankurtaran		17.020				+				Büyükşehir Belediyesi
49	Yeşil Alan	Topkapı – Aksaray – Gülhane arası			14.655				+				Büyükşehir Belediyesi
50	Yeşil Alan	Yenikapı-Sarayburnu			14.385				+				Büyükşehir Belediyesi
51	Yeşil Alan	Sirkeci – Ukapanı arası orta ve yan refüjler			7425				+				Büyükşehir Belediyesi
52	Yeşil Alan	Unkapanı Kavşağı			9306				+				Büyükşehir Belediyesi

4.2.3. Tarihi Yarımada Yeşil Alanlarının Güncel Durum Değerlendirilmesi

Tarihi Yarımada aktif yeşil alanları, Fatih İlçesi'nde toplamı 713.651 m² olan 104 adet park, toplamı 2.000 m² olan 6 adet bağımsız çocuk oyun alanı, toplamı 760 m² olan 3 adet bağımsız spor alanı ile Eminönü İlçesi'nde toplamı 666.905 m² olan 33 adet park, toplamı olan 1.208 m² olan 3 adet çocuk oyun alanını kapsamaktadır. Eminönü İlçesi'nde bağımsız spor alanı bulunmamaktadır.

Tarihi Yarımada bütününde 1.380.556 m² olan 137 adet park, toplamı 3208 m² olan 9 adet bağımsız çocuk oyun alanı ve 760 m² olan 3 adet spor alanı bulunmaktadır. Böylelikle Tarihi Yarımada bütününde toplam 1.384.524 m² aktif yeşil alan bulunmaktadır.

Tarihi Yarımada toplam nüfusuna göre değerlendirildiğinde ise 422.941 kişiye hizmet ettiği düşünüldüğünde kişi başına 3,26 m² park alanı, 0-14 yaş grubuna dahil 90.614 çocuğa hizmet ettiği düşünüldüğünde çocuk başına 0,04 m² çocuk oyun alanı düşmektedir. Tarihi Yarımada bütününde değerlendirildiğinde 760 m²'lik spor alanı kişi başına 0.00 m² olarak sonuçlanmaktadır.

Tarihi Yarımada'da Fatih İlçesi'nde 425.383 m², Eminönü İlçesi'nde ise 369.206 m² olmak üzere 794.589 m² pasif yeşil alan bulunmaktadır.

4.3. ARAŞTIRMA ALANINDA YAPILAN ANKETLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Araştırma alanı, yerel halkın dışında yoğun şekilde alana gelen diğer kullanıcılar tarafından da kullanılmaktadır. Bunun sebebi bölgenin, ulaşım, sağlık, eğitim, ticaret ve turizm ağırlıklı bir merkez olmasıdır. Bu kadar çeşitli kullanıma ve kullanıcılara hitap eden bu alan da yapılan anket çalışması da alanın çeşitliliği ile kullanım potansiyelini ve tabii ki kullanıcı memnuniyetini değerlendirmek üzere belirlenen formlarla gerçekleştirilmiştir. Bu sebeple alanda yerel halk, kullanıcı grupları ve turistler olmak üzere toplam 1700 anket yapılmıştır.

4.3.1. Yerel Halk ile Yapılan Anketlerin Değerlendirilmesi

Bu bölümde Tarihi Yarımada bölgesinde Eminönü ve Fatih ilçelerinde ayrı ayrı olmak üzere seçilen belirli mahallelerde, yerel halk ile yapılan anketler değerlendirilmiştir. Anket yapılacak mahalleler belirlenirken nüfus yoğunluğu en çok olan ve farklı fonksiyonel nitelik taşıyan mahalleler seçilmiştir.

4.3.1.1. Yerel Halkın Sosyo-Ekonomik Yapısının Değerlendirilmesi

Bu bölümde yerel halkın, cinsiyet, yaş, eğitim durumu, meslek grubu, gelir durumu, yaşadığı yer gibi sosyal yapıları hakkında bilgiler edinilmeye çalışılmıştır (Tablo D.1).

Cinsiyet durumu

Yapılan bu anket çalışmasında ankete katılanların % 65'si erkek, % 35'i de kadın olarak belirlenmiştir.

Yaş grubu

Halkın yaş grubuna göre dağılımında, % 40'ı 41-60 yaş grubu, % 34'ü 26-40 yaş grubu, % 11'i 19-25 yaş grubu, % 8'i 61 yaş ve üzeri ve % 6'sı ise 15-18 yaş grubu olarak belirlenmiştir.

Eğitim durumu

Ankete katılan yerel halkın % 42'si ilköğretim mezunu, % 34'ü lise mezunu ve % 15'i üniversite mezunu, % 4'ü okur yazar, % 3'ü okur yazar değil ve % 2'si master/doktora eğitim düzeyi olarak belirlenmiştir.

Meslek dağılımları

Ankete katılan halkın çoğunluğu % 23 oranı ile esnaf, % 18 oranı ile ev hanımı, % 16'sı serbest meslek, % 11'i emekli, % 8'i öğrenci, % 7'si memur, % 5'i işçi ve % 2'si işsiz olarak belirlenmiştir. % 11 oranı ile de diğer meslek grupları dağılımı belirlenmiştir.

İşyerinin bulunduğu bölge dağılımı

Ankete katılan halka çalıştıkları yerin de Tarihi Yarımada bölgesinde bulunup bulunmadığı sorusuna verilen yanıtlara göre yerel halkın % 80'inin işyeri de Tarihi Yarımada bölgesinde bulunmaktadır. Bu sonucun özellikle Eminönü gibi ticaret ağırlıklı bir ilçenin çalışma alanı içerisinde bulunmasından kaynaklandığı düşünölmektedir.

Aylık gelir durumu

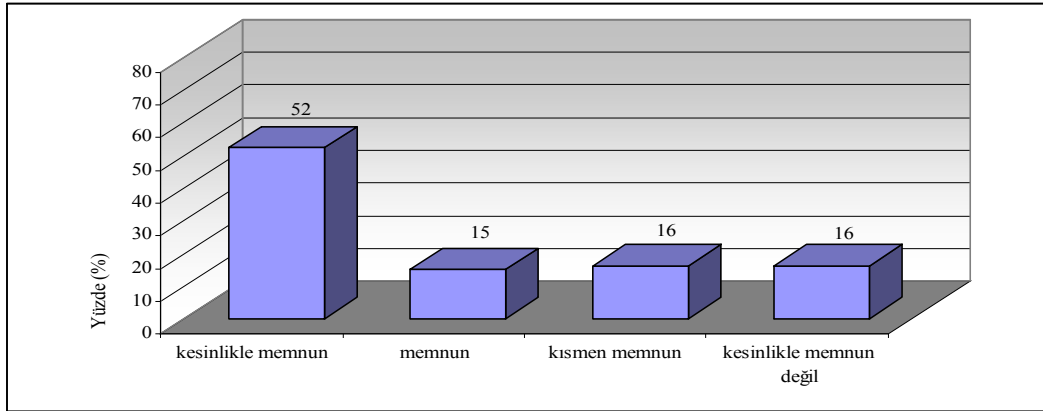
Tarihi Yarımada bölgesinde oturanların aylık ortalama gelir durumunun belirlenmesi amacıyla sorulan bu soruya verilen yanıtlara göre % 39 oranı ile en çok 501-1.000 YTL aylık geliri olanlar, ikinci olarak % 23 oranı ile 500 YTL ve daha düşük gelir düzeyine sahip olanlar ve üçüncü olarak da % 19 oranı ile 1.001-1.500 YTL gelir düzeyine sahip olanlar, % 10 oranı ile 1.501-2.500 YTL, % 6 oranı ile 2.501-5.000 YTL ve % 2 oranı ile 5.001 ve üzeri olarak saptanmıştır. % 2 oranı ile de ankete katılanlardan yanıt alınamamıştır. Bu sonuca göre bölgede oturanların gelir düzeyinin düşük-orta gelir düzeyi olduğu şeklinde söylenebilir.

İstanbul'da yaşama süresi

Yapılan ankete katılan halkın % 71'i 20 yıl ve üzeri İstanbul'da yaşadığını belirtirken, % 11 oranı ile 16-20 yıl, % 8 oranı 11-15 yıl, % 7 oranı ile 6-10 yıl, % 4 oranı ile de 0-5 yıldır İstanbul'da yaşadığını belirtmişlerdir.

Memnuniyet durumu

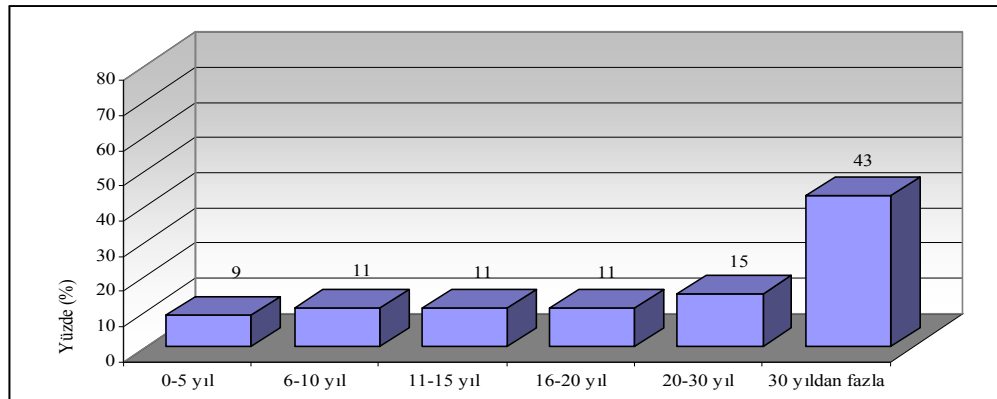
Ankete katılan halkın % 52'si Tarihi Yarımada bölgesinde yaşamaktan kesinlikle memnun, % 16'sı kısmen memnun olduklarını belirtirken, yine % 16'lık bir bölümü kesinlikle memnun olmadıklarını ve % 15'i büyük ölçüde memnun olduklarını belirtmişlerdir (Şekil 4.34). Yerel halkın % 67'sinin Tarihi Yarımada bölgesinde yaşamaktan memnun olduğu, % 16'sının ise memnun olmadığı belirlenmiştir.

Şekil 4.34: Bölgeden memnuniyet durumu

Semtte yaşama süresi

Ankete katılan halkın % 43'ü otuz yıldan fazla süreden beri Tarihi Yarımada bölgesinde yaşadıklarını belirtmişlerdir (Şekil 4.35). Ankete katılan yerel halkın % 58'inin yirmi yıl ve üzeri bir süre bölgede yaşadığı belirlenmiştir. Semtte yaşama süresinin uzun olması, bölge sorunlarına ve tarihsel süreç içinde bölgedeki değişimlere hakim olan bir katılımcı kitlesinin varlığını ortaya koymaktadır.

Şekil 4.35: Semtte yaşama süresi

Konut tipi

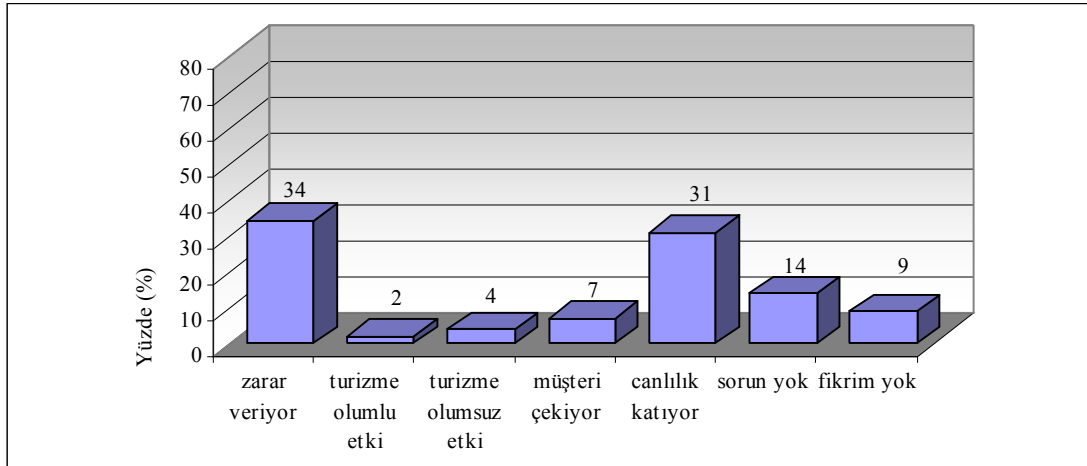
Ankete katılan yerel halkın % 82'si apartman dairesinde ve % 15'i müstakil evde, % 2'si toplu konutta ve % 1'i de gecekonduda yaşadığını belirtmiştir. Çok düşük bir oran ile olsa bile asırlar boyu imparatorluklara başkentlik etmiş Tarihi Yarımada Bölgesinde de gecekonduların varlığı gözler önüne serilmektedir.

4.3.1.2. Yerel Halkın Kullanımlarına Ait Bilgiler

Bu bölümde yerel halkın özellikle mahalle ve yakın çevresindeki kullanımlarına ait bilgiler elde edilmeye çalışılmıştır (Tablo Ek D 2).

Mevcut mağaza, işporta ve alışveriş merkezlerinin birarada bulunmasının değerlendirilmesi

Yerel halkın verdiği yanıtlara göre, mevcut mağaza, işporta ve alışveriş merkezlerinin bir arada bulunması, % 34 oranla bu bölgeye zarar veriyor ve % 31 oranla canlılık katıyor olarak değerlendirilmiştir. Yerel halkın % 14'ü sorun görmediğini ve % 9'u fikrinin olmadığını belirtirken, % 7'si ise müşteri çekiyor yanıtını vermişlerdir (Şekil 4.36).

Şekil 4.36: Alışveriş merkezlerinin değerlendirilmesi

Tarihi Yarımada'nın iş yoğunluklu olmasından duyulan memnuniyet durumu

Yerel halkın % 41 gibi büyük bir kısmı bu bölgenin iş yoğunluklu olmasından dolayı; kesinlikle memnun ve % 6'sı da büyük ölçüde memnun olduklarını belirtmişlerdir.

Halkın % 23'ü bölgenin iş yoğunluklu olmasından kısmen memnun olduğunu, % 29'u ise kesinlikle memnun olmadığını ve % 1'lik bir kısmı ise de bu konuda fikri olmadığını belirtmişlerdir. Buna göre halkın % 47'si bölgenin iş yoğunluklu olmasından memnuniyet duymaktadır. Bu soruda katılımcıların % 47'sinin memnun olduğunu belirtmesinin temelinde, bunların % 80'inin işyerinin Tarihi Yarımada'da olması gösterilebilir. Ulaşımın problem olarak görüldüğü İstanbul gibi büyük metropollerde ev-işyeri arasındaki ulaşılabilirlik gereğinin bu sonuca etkili olduğu söylenebilir. Ancak bu düşünce kapsamında bile kesinlikle memnun olmayanların oranı dikkat çekicidir.

Tarihi yapıların korunma gerekliliği

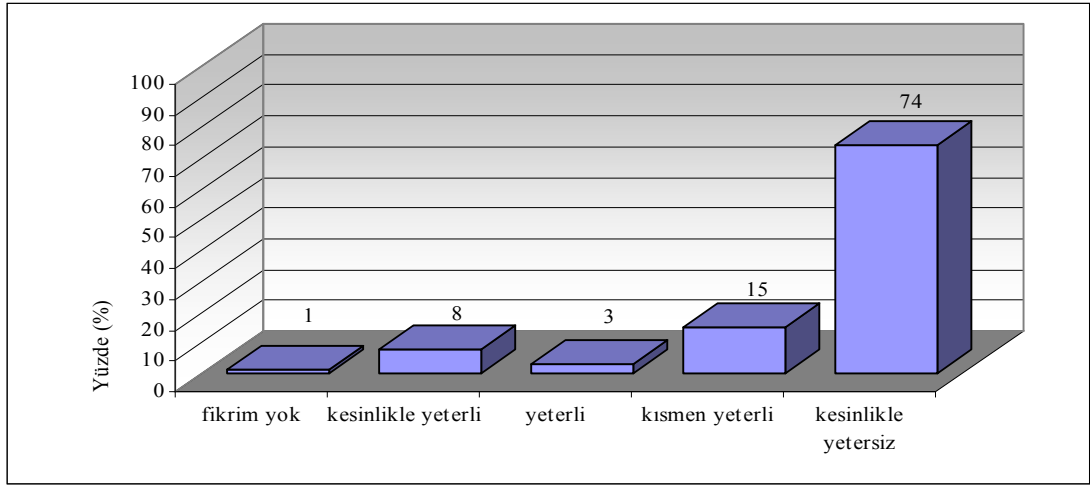
Yerel halkın bu bölgeye ve bu bölgede bulunan tarihi yapılara karşı bilinç düzeyinin değerlendirildiği bu soruda, halk % 87 oranı ile tarihi yapıların korunmasının kesinlikle gerekli olduğunu söylerken, % 7 oranı ile de korunması gerekli olduğunu belirtmiştir. % 3 oran ile kısmen gerekli ve yine % 3 oranla kesinlikle gerekli değil yanıtları alınmıştır. Buna göre yerel halk % 92'lik oranla bu yapıların korunmasının gerekli olduğunu söylemiştir. Bu sonuca göre halkın tarihi çevrelere duyarlı olduğu, koruma bilincine sahip olduğu ve bölgede yapılacak olan restorasyon çalışmalarında halkın büyük destek göstereceği sonucu söylenebilir.

Tarihi Yarımada'nın bilim, kültür, sanat ve turizm bölgesi olarak düzenlenme isteği

Halkın % 78'si bu bölgenin bir bilim, kültür, sanat ve turizm bölgesi olarak düzenlenmesini kesinlikle isterim şeklinde yanıtlarken % 8'i de isterim yanıtını vermişlerdir. % 7 oranı ile kısmen isterim yanıtını verirken, % 6 oranı ise kesinlikle istemem şeklinde yanıtlamışlardır. Bu durumda bölgede yapılacak olan planlama çalışmalarında halkın destek vereceği söylenebilir. Ayrıca, bu sonuç, iş yoğunluğundan % 80 oranı ile duyulan memnuniyetin ev-işyeri ulaşılabilirliği olgusundan kaynaklandığını ispatladığı söylenebilir. Çünkü bu sorudan çıkan sonuç % 78 gibi yüksek bir oranla bu bölgenin bir bilim, kültür, sanat ve turizm bölgesi olarak düzenlenmesinin kesinlikle istendiği şeklindedir.

Tarihi Yarımada yeşil alanlarının miktarının yeterliliği

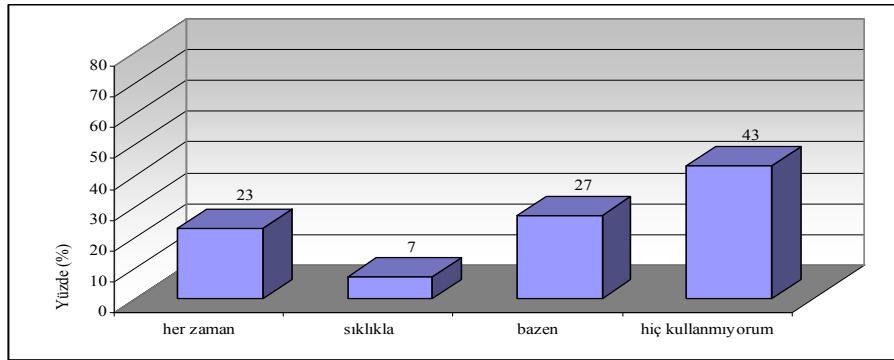
Yeşil alanların miktarının yeterliliğinin sorgulandığı bu soruya verilen yanıtlara göre parklar, çocuk oyun, spor alanları gibi yeşil alanlar bu bölgede kesinlikle yetersiz kalmaktadır (Şekil 4.37). Bu soruya verilen yanıtlar Tarihi Yarımada yeşil alan dağılımı ve miktarı ile kullanılabilirliği açısından çok vahim bir tablo çizmektedir. % 74 gibi yüksek bir oran ile “kesinlikle yetersiz” şeklinde görüş belirtmişlerdir. “Kesinlikle yeterli” şeklinde yanıt verenlerin oranı ise sadece % 8’de kalmaktadır.

Şekil 4.37: Yeşil alanların yeterlilik durumu

Eve en yakın parkı kullanma sıklığı

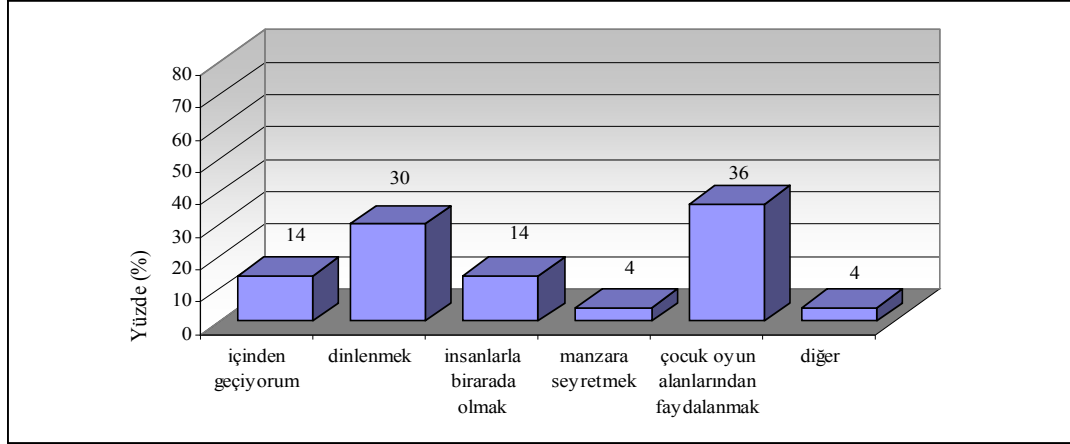
En yakın parkı kullanma sıklığının sorulduğu soruya verilen yanıtlara göre, % 43 oranı ile halk yakın çevresindeki yeşil alanları hiçbir zaman kullanmadığı, % 27 oranı ile bazen kullandığı, % 23 oranı ile her zaman ve % 7 oranı ile sıklıkla kullandığı saptanmıştır (Şekil 4.38).

Şekil 4.38: Yeşil alanları kullanma sıklığı

Eve en yakın parkı kullanma biçimi

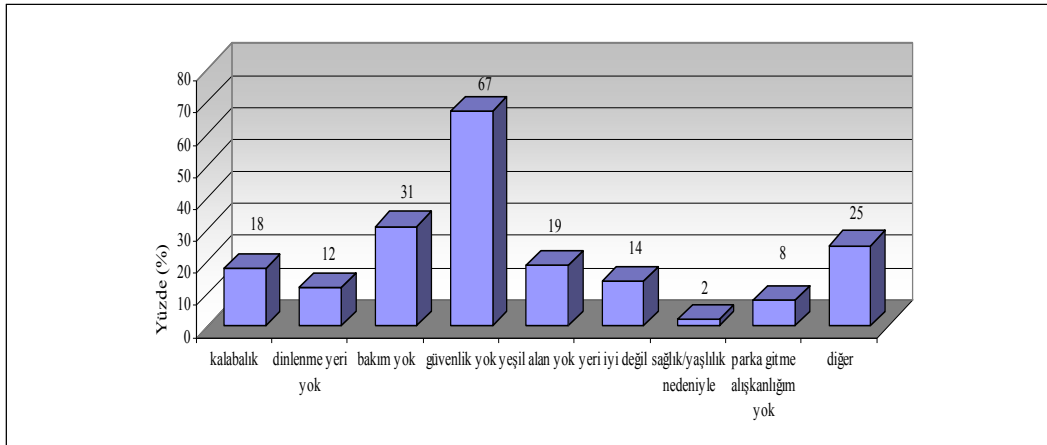
En yakın parkı kullanma biçiminin sorulduğu soruya yerel halkın verdiği yanıtlara göre, halk en yakın parkı en çok % 36 oranı ile çocuk oyun alanlarından faydalanma amaçlı ve % 30 oranı ile de dinlenme amaçlı olarak kullanmaktadır (Şekil 4.39).

Şekil 4.39: En yakın parkı kullanma biçimi

Eve en yakın parkı kullanmama nedenleri

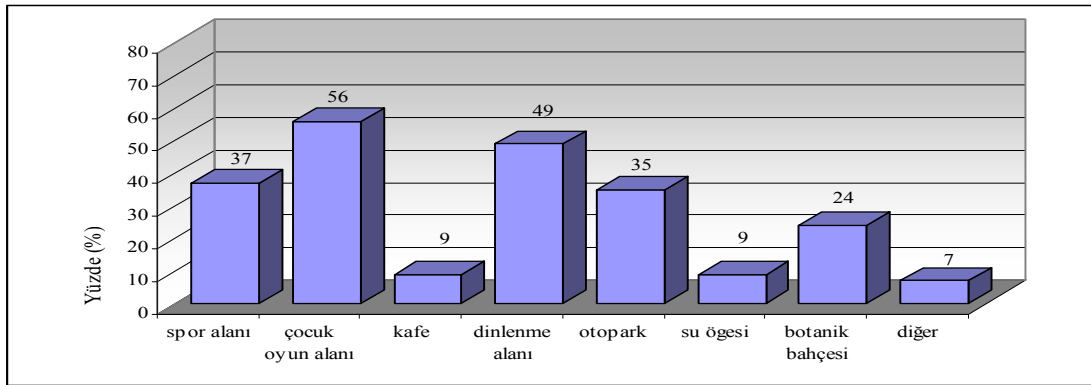
En yakın parkı kullanmama nedenlerinin sorguladığı bu soruda, yerel halk, en yakın parkı kullanmama nedeni olarak % 67 gibi büyük bir oranla güvenlik eksikliğini belirtmiştir. Bununla birlikte, % 31 oranı ile bakımsız olması, % 19 oranı ile yeşil alan olmadığından, % 18 oranı ile kalabalık, % 14 oranı ile yerinin uygun olmaması sebebiyle, % 12 oranı ile dinlenme yerinin olmaması, % 8 oranı ile parka gitme alışkanlıklarının olmaması, % 2 oranı ile de sağlık/yaşlılık nedeni ile parkı kullanmadıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca % 25 oranı ile de diğer çeşitli sebeplerle kullanmadıklarını belirtmişlerdir (Şekil 4.40).

Şekil 4.40: En yakın parkı kullanmama nedenleri

Mahalleye istenilen fonksiyon alanları

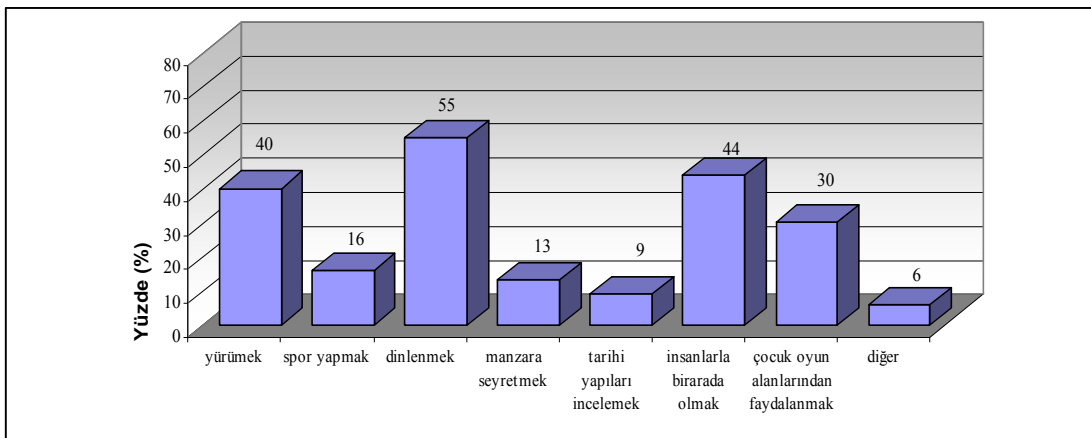
Halkın mahallelerine istediği fonksiyon alanlarının sorulduğu soruya verdiği cevaplara göre en çok istenilen fonksiyonlar % 56 ile çocuk oyun alanı, % 49 oranı ile dinlenme alanı, %37 oranı ile spor alanı ve % 35 otopark olduğu belirlenmiştir (Şekil 4.41). Bu dört sonuç, Tarihi Yarımada'da özellikle yerleşim alanları içerisindeki parklarda gözlemlenen en temel eksiklik olarak sadece anket sonucunda değil, arazi çalışmalarında da saptanmıştır.

Şekil 4.41: Mahallelere istenilen fonksiyon alanları

Bölgenin açık ve yeşil alanlarından faydalanma amacı

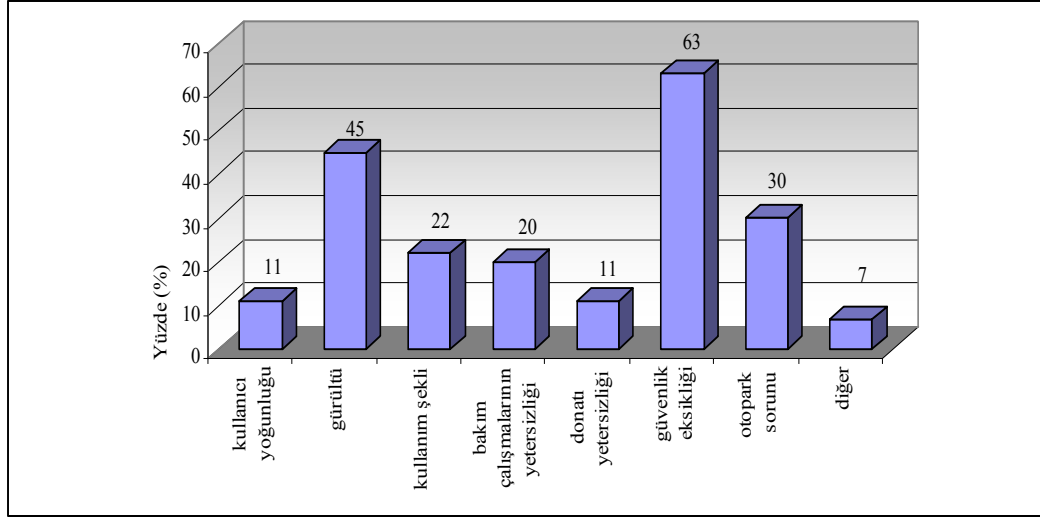
Bölgenin açık ve yeşil alanlarından faydalanma amaçlarının sorulduğu bu soruda yanıtlar en çok % 55 oranı ile dinlenmek, % 44 diğer insanlarla bir arada olmak ve % 40 oranı ile de yürümek olarak verilmiştir (Şekil 4.42).

Şekil 4.42: Bölgenin yeşil alanlarından faydalanma amacı

Yaşanılan bölgedeki açık ve yeşil alanlarda rahatsızlık veren faktörler

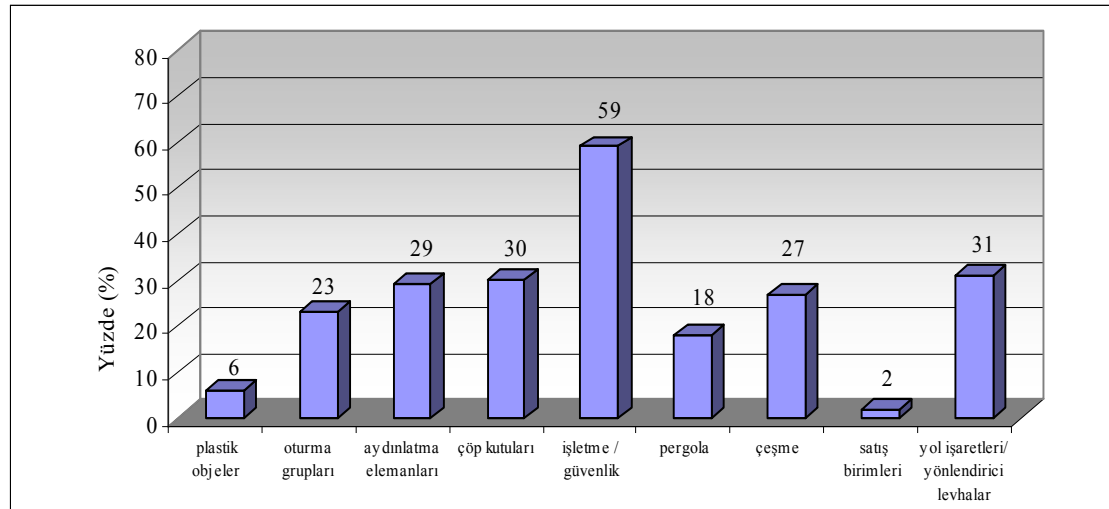
Yaşanılan bölgedeki açık ve yeşil alanlarda rahatsızlık veren faktörler sorulduğunda anketteki 8. soruyu destekler nitelikte yanıtlar alınmış olup, % 63 gibi yüksek oranda güvenlik eksikliği bulunduğu belirtilmiştir. Bu yanıtı da % 45'lik bir oranda gürültü, % 30 ile de otopark sorunu izlemiştir (Şekil 4.43).

Şekil 4.43: Yeşil alanlarda rahatsız eden faktörler

Mahallede eksik görülen donatı elemanları

Yerel halk tarafından bölgedeki açık ve yeşil alanlarda eksik görülen donatılar özellikle işletme ve güvenlik olmaktadır. % 59 oranı ile verilen bu yanıtlar 8. soruda güvenlik eksikliği sebebiyle kullanılmama nedenini ve 11. soruya verilen güvenlik eksikliği rahatsızlığını da tamamlayıcı niteliktedir (Şekil 4.44).

Şekil 4.44: Eksik görülen donatı elemanları

Yaya dolaşımı rahatlığı

“Yaşanılan bölgedeki açık ve yeşil alanlarda yaya dolaşımını rahat sağlayabiliyor musunuz?” sorusuna halkın % 38’i kesinlikle hayır, % 25’i kısmen, % 22’si kesinlikle evet, % 11’i evet ve % 4’ü ise fikrim yok cevabını vermiştir. Bu sonuç kişi başına düşen yeşil alan miktarının az olmasından kaynaklanan bir durum olarak değerlendirilebilir. Açık ve yeşil alanların bir kısmının yerel halkın geçiş güzergahı üzerinde bulunmasını, ve satıcılar ile zaten az olan yeşil alanlardaki aşırı kullanıcı kalabalığı vb etkenlerin yaya dolaşımını zorlaştırıcı unsurlar olmasını doğrular niteliktedir.

4.3.1.3. Yerel Halkın Ulaşımına Ait Bilgiler

Bu bölümde, yerel halka Tarihi Yarımada’ya ulaşım ve Tarihi Yarımada’nın içindeki ulaşım durumları ile karşılaştıkları sorunlar hakkında sorular sorulmuştur (Tablo Ek D 3).

Yerel halkın diğer bölgelere ulaşımında en çok tercih ettiği ulaşım araçları

Yerel halkın % 58’i otobüsleri, % 30’u raylı sistemi, % 23’ü özel araçları ve % 26’sı ise yaya ulaşımını tercih etmektedir.

Yaşanılan ulaşım problemleri

Yerel halkın en çok yaşadığı ulaşım problemi % 47’lik bir oranla otopark yetersizliği ve % 37 oran ile trafik yoğunluğu olarak saptanmıştır.

4.3.1.4. Yerel Halkın Bölgeye Ait Planlama Çalışmalarına Yönelik Bilgi Düzeyi

Bu bölümde, yerel halka yaşadıkları bölgeye ait planlama çalışmalarına ilişkin sorular sorulmuştur (Tablo Ek D 4).

Bölge ile ilgili imar planı bilgisi

Semt ya da mahalle ile ilgili imar planı hakkında bilginin sorgulandığı soruda; yerel halkın yalnızca % 25’inin bilgi sahibi olduğu ve %75’inin ise bu konuda herhangi bir bilgisinin olmadığı belirlenmiştir.

Bölge ile ilgili alınmış koruma kararları bilgisi

Yerel halkın, bölgeyle ilgili alınmış koruma kararlarına ilişkin bilgisinin olup olmadığının araştırıldığı bu soruda; % 51 oranı ile hiç bilgim yok, % 21 oranı ile kısmen bilgim var, % 20 oranı ile kesinlikle biliyorum, % 9 oranı ile de büyük ölçüde biliyorum cevabı verilmiştir.

Koruma Amaçlı İmar Planı yapılırken halkın katılımı

Koruma Amaçlı İmar Planı yapılırken halkın görüşünün alınıp alınmadığı yani plana halkın katılımının sağlanıp sağlanmadığının belirlenebilmesi amacıyla sorulan bu soruda % 97 oranı ile halkın katılımının sağlanmadığı belirlenmiştir.

Halkın yaşadığı bölgenin tarihi kimliği hakkında bilgisi

Halkın yaşadığı çevrenin tarihi kimliği hakkında bilgisinin olup olmadığının sorgulandığı bu soruda; halk, % 41 oranı ile kesinlikle bilgi sahibi olduğunu belirtirken, % 28 oranı ile kısmen, % 21 oranı ile büyük ölçüde bilgi sahibi olduğunu belirtmiştir. % 11 oranı ile bu konuda hiç bilgisi olmadığını belirtmişlerdir.

4.3.1.5. Yerel Halkın Sosyo-Ekonomik Özellikleri ile Tarihi Yarımada Kullanımlarına Ait Bilgilerin Karşılaştırılması

Bu çalışmada çeşitli veriler arasında $p \leq 0.05$ eşitliği sağlanarak anlamlı ilişkiler saptanmaya çalışılmıştır.

Cinsiyet-Bölgenin iş yoğunluklu olmasından duyulan memnuniyet durumu ilişkisi

Cinsiyet ile bölgenin iş yoğunluklu olmasından duyulan memnuniyet durumu çaprazlandığında anlamlı ilişki bulunmuştur. $p=0.000$ ve $p \leq 0.05$ olup, ankete cevap veren kadınların % 37'si bölgenin iş yoğunluklu olmasından dolayı kısmen memnunken, erkekler % 49 oranı ile kesinlikle memnun olduklarını belirtmişlerdir (Tablo 4.24).

Tablo 4.24: Cinsiyet-bölgenin iş yoğunluklu olmasından duyulan memnuniyet durumu ilişkisi

		Bölgenin İş Yoğunluklu Olmasından Memnuniyet Durumu İlişkisi						
		yanıt yok	kesinlikle memnunum	büyük ölçüde memnunum	kısmen memnunum	kesinlikle memnun değilim	Toplam	
Cinsiyet	Kadın	Sayı	3	96	30	129	95	353
		Satır (%)	,8%	27,2%	8,5%	36,5%	26,9%	100,0%
		Sütun (%)	23,1%	23,2%	50,8%	56,1%	33,3%	35,3%
		Toplam	,3%	9,6%	3,0%	12,9%	9,5%	35,3%
Erkek	Sayı	10	317	29	101	190	647	
	Satır (%)	1,5%	49,0%	4,5%	15,6%	29,4%	100,0%	
	Sütun (%)	76,9%	76,8%	49,2%	43,9%	66,7%	64,7%	
	Toplam	1,0%	31,7%	2,9%	10,1%	19,0%	64,7%	
Toplam	Sayı	13	413	59	230	285	1000	
	Satır (%)	1,3%	41,3%	5,9%	23,0%	28,5%	100,0%	
	Sütun (%)	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	Toplam	1,3%	41,3%	5,9%	23,0%	28,5%	100,0%	

Cinsiyet - Tarihi Yarımada'nın bilim, kültür, sanat ve turizm sektörlerinin olduğu bir bölge olarak düzenlenme isteği ilişkisi

Cinsiyet ile Tarihi Yarımada'nın bilim, kültür, sanat ve turizm sektörlerinin olduğu bir bölge olarak düzenlenme isteği ilişkisi çaprazlandığında anlamlı ilişki bulunmuştur. $p=0.000$ ve $p\leq 0.05$ olup, ankete cevap veren kadınların % 75'i ve erkeklerin ise % 80'i bölgenin bilim, kültür, sanat ve turizm sektörlerinin olduğu bir bölge olarak düzenlenmesini kesinlikle isterim şeklinde yanıtlayarak, bu bölgede yapılacak olan düzenlemelerde halkın desteğinin olduğunu açıkça göstermişlerdir. Bununla birlikte kadınların % 13'ü, erkeklerin % 6'sı isterim, Kadınların % 9'u, erkeklerin % 5'i kısmen isterim ve kadınların % 3'ü, erkeklerin % 8'i kesinlikle istemem şeklinde yanıt vermişlerdir. Erkeklerde % 1 oranı ile fikir beyanı olmamıştır (Tablo 4.25).

Tablo 4.25: Cinsiyet - Tarihi Yarımada'nın bilim, kültür, sanat ve turizm sektörlerinin olduğu bir bölge olarak düzenlenme isteği ilişkisi

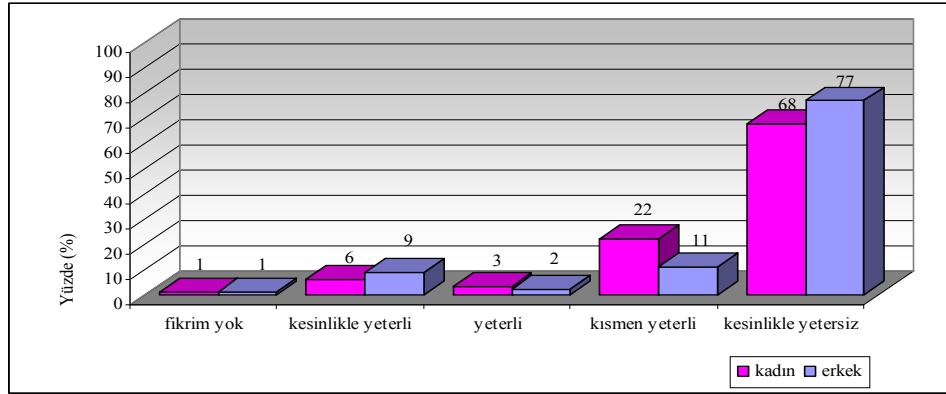
		Tarihi Yarımada'nın Bilim, Kültür, Sanat ve Turizm Sektörlerinin Olduğu Bir Bölge Olarak Düzenlenme İsteği						
		yanıt yok	kesinlikle isterim	büyük ölçüde isterim	kısmen isterim	kesinlikle istemem	Toplam	
Cinsiyet	Kadın	Sayı	0	264	47	31	11	353
		Satır (%)	,0%	74,8%	13,3%	8,8%	3,1%	100,0%
		Sütun (%)	,0%	33,8%	56,6%	47,0%	17,2%	35,3%
		Toplam (%)	,0%	26,4%	4,7%	3,1%	1,1%	35,3%
Erkek	Sayı	6	517	36	35	53	647	
	Satır (%)	,9%	79,9%	5,6%	5,4%	8,2%	100,0%	
	Sütun (%)	100,0%	66,2%	43,4%	53,0%	82,8%	64,7%	
	Toplam (%)	,6%	51,7%	3,6%	3,5%	5,3%	64,7%	
Toplam	Sayı	6	781	83	66	64	1000	
	Satır (%)	,6%	78,1%	8,3%	6,6%	6,4%	100,0%	
	Sütun (%)	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	Toplam (%)	,6%	78,1%	8,3%	6,6%	6,4%	100,0%	

Cinsiyet - Yeşil alanların miktarını yeterli bulma ilişkisi

Cinsiyet ile yeşil alanların miktarını yeterli bulma ilişkisi çaprazlandığında, $p=0.000$ ve $p \leq 0.05$ olup ankete cevap veren kadınların % 68'i ve erkeklerin ise % 77'si yeşil alanların miktarının kesinlikle yetersiz olduğunu belirtmişlerdir (Tablo 4.26, Şekil 4.45).

Tablo 4.26: Cinsiyet - yeşil alanların miktarını yeterli bulma ilişkisi

		Yeşil Alanların Miktarını Yeterli Bulma Durumu					Toplam	
		yanıt yok	kesinlikle yeterli	büyük ölçüde yeterli	kısmen yeterli	kesinlikle yetersiz		
Cinsiyet	Kadın	Sayı	2	21	12	78	240	353
		Satır (%)	,6%	5,9%	3,4%	22,1%	68,0%	100,0%
		Sütun (%)	25,0%	26,9%	40,0%	52,7%	32,6%	35,3%
		Toplam (%)	,2%	2,1%	1,2%	7,8%	24,0%	35,3%
Erkek	Sayı	6	57	18	70	496	647	
	Satır (%)	,9%	8,8%	2,8%	10,8%	76,7%	100,0%	
	Sütun (%)	75,0%	73,1%	60,0%	47,3%	67,4%	64,7%	
	Toplam (%)	,6%	5,7%	1,8%	7,0%	49,6%	64,7%	
Toplam	Sayı	8	78	30	148	736	1000	
	Satır (%)	,8%	7,8%	3,0%	14,8%	73,6%	100,0%	
	Sütun (%)	100%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	Toplam (%)	,8%	7,8%	3,0%	14,8%	73,6%	100,0%	

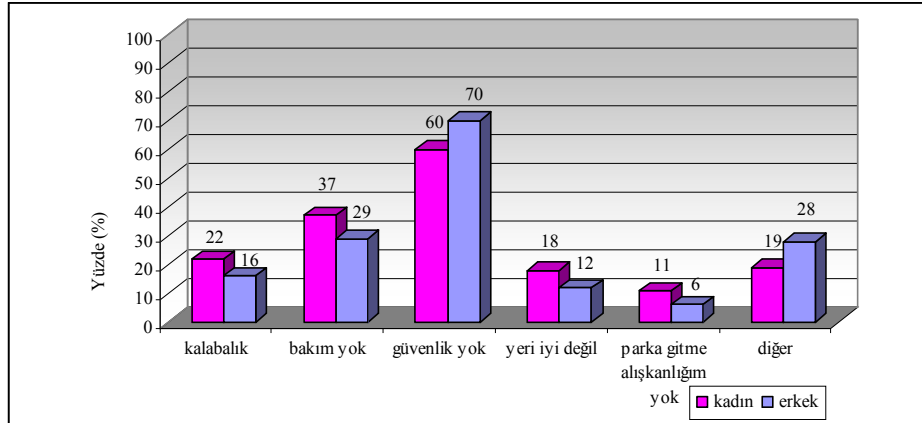

Şekil 4.45: Cinsiyet-yeşil alanların miktarını yeterli bulma ilişkisi

Cinsiyet - En yakın parkı kullanmama nedenleri ilişkisi

Cinsiyet ile en yakın parkı kullanmama nedenleri ilişkisi çaprazlandığında kalabalık, bakım yok, güvenlik yok, yeri iyi değil ve parka gitme alışkanlığım yok seçeneği ile diğer seçeneğinde anlamlı ilişki bulunmuştur. Sırası ile $p=0,006$, $p=0.010$, $p=0,001$, $p=0,007$, $p=0,002$, $p=0,002$ ve $p \leq 0.05$ olup ankete cevap veren kadınların % 22'si erkeklerin % 16'sı kalabalık nedeni ile, kadınların % 37'si, erkeklerin % 29'u

bakımsızlık nedeniyle, kadınların % 60'ı ve erkeklerin ise % 70'i en yakın parkı güvenlik olmaması nedeniyle, kadınların %18'i, erkeklerin %12'si parkın yerinin iyi olmaması sebebiyle ve kadınların % 11'i, erkeklerin % 6'sı parka gitme alışkanlığının olmaması sebebiyle en yakın parkı kullanmadıklarını belirtmişlerdir (Şekil 4.46). Oturma ve dinlenme yeri yok, yeşil alan yok, sağlık/yaşlılık nedeniyle seçenekleri ile anlamlı ilişki bulunamamıştır.

Şekil 4.46: Cinsiyet-en yakın parkı kullanmama nedenleri ilişkisi

Cinsiyet - Bölgede istenilen fonksiyonlar ilişkisi

Cinsiyet ile istenilen fonksiyonlar çaprazlandığında kafe, dinlenme alanı ve otopark seçeneği için anlamlı ilişki bulunmuştur. Sırasıyla $p=0,001$, $p=0,000$ ve $p=0.013$ ve $p \leq 0.05$ olup ankete cevap veren kadınların % 13'ü, erkeklerin % 7'si mahallelerinde kafeye, kadınların % 56'sı ve erkeklerin ise % 44'ü dinlenme alanlarına, kadınların % 30'u ve erkeklerin de % 38'i otopark alanına ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir. Spor alanı, çocuk oyun alanı, su ögesi, botanik bahçesi seçenekleri ile anlamlı ilişki bulunamamıştır.

Cinsiyet - Bölgenin açık ve yeşil alanlarından faydalanma biçimi ilişkisi:

Cinsiyet ile bölgenin açık ve yeşil alanlarından faydalanma biçimi çaprazlandığında dinlenmek, diğer insanlarla bir arada olmak ve çocuk oyun alanlarından faydalanmak ve diğer seçenekler için anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Sırasıyla, $p=0,014$, $p=0,000$, $p=0.000$ ve $p=0.004$ olup, $p \leq 0.05$ olması sağlandığından ankete cevap veren kadınların % 50'si, erkeklerin % 58'i dinlenmek, kadınların % 32'si ve erkeklerin ise % 51'i diğer insanlarla birarada olmak, kadınların % 37'si, erkeklerin % 26'sı çocuk oyun

alanlarından faydalanmak amacı ile bölgenin açık ve yeşil alanlarından faydalandıklarını belirtmişlerdir. Cinsiyet ile yürümek, spor yapmak, manzara seyretmek ve tarihi yapıları incelemek seçenekleri çaprazlandığında anlamlı ilişki bulunamamıştır.

Cinsiyet - Bölgedeki açık ve yeşil alanlarda eksik görülen donatı elemanları ilişkisi

Cinsiyet ile bölgedeki açık ve yeşil alanlarda eksik görülen donatı elemanları ilişkisi çaprazlandığında sadece plastik objeler, oturma grupları, işletmeler ve güvenlik, pergola ve yol işaretleri/yönlendirici levhalar seçenekleri için anlamlı ilişki bulunmuştur. Sırasıyla, $p=0.000$, $p=0.000$, $p=0,045$, $p=0,001$ ve $p=0.002$ olup $p\leq 0.05$ olması sağlanmıştır. Buna göre ankete cevap veren kadınların % 55'i ve erkeklerin ise % 61'i işletmeler ve güvenlik seçeneğini seçerek bu donatının bölge için ihtiyaç olduğunu belirtmişlerdir. Aydınlatma elemanları, çöp kutuları, çeşme ve satış birimleri seçenekleri ile anlamlı ilişki sağlanamamıştır.

Cinsiyet - Bölgeye ait planlama çalışmalarına yönelik bilgi düzeyi karşılaştırılması

Bu bölümde, cinsiyet ile yerel halkın yaşadıkları bölgeye ait planlama çalışmalarına yönelik bilgi düzeyleri hakkında karşılaştırmalar yapılmıştır.

Cinsiyet - Bölge ile ilgili koruma kararı hakkında bilgi ilişkisi

Cinsiyet ile bölge ile ilgili koruma kararı hakkında bilgi ilişkisi çaprazlandığında anlamlı ilişki bulunmuştur. $p=0.000$ olup, $p\leq 0.05$ olması sağlandığından ankete cevap veren kadınların % 58'i, erkeklerin % 47'si bölge için hazırlanmış olan koruma kararı hakkında bilgileri olmadığını belirtmişlerdir. Bununla birlikte, kadın ve erkeklerin %21'i soruya kısmen biliyorum şeklinde yanıt verirken, kadınların %10'u ve erkeklerin ise % 8'i koruma kararı hakkında büyük ölçüde bilgim var yanıtını vermişlerdir. Kadınların % 11'i, erkeklerin % 24'ü ise bu konuda kesinlikle bilgi sahibi olduğunu belirtmişlerdir (Tablo 4.27).

Tablo 4.27: Cinsiyet - bölge ile ilgili koruma kararı hakkında bilgi ilişkisi

		Bölge ile İlgili Koruma Kararı Hakkında Bilgi					
		Kesinlikle biliyorum	Büyük ölçüde bilgim var	Kısmen biliyorum	Hiç bilgim yok	Toplam	
Cinsiyet	Kadın	Sayı	39	34	74	206	353
		Satır (%)	11,0%	9,6%	21,0%	58,4%	100,0%
		Sütun (%)	19,9%	38,6%	35,6%	40,6%	35,3%
		Toplam (%)	3,9%	3,4%	7,4%	20,6%	35,3%
Erkek	Sayı	157	54	134	302	647	
	Satır (%)	24,3%	8,3%	20,7%	46,7%	100,0%	
	Sütun (%)	80,1%	61,4%	64,4%	59,4%	64,7%	
	Toplam (%)	15,7%	5,4%	13,4%	30,2%	64,7%	
Toplam	Sayı	196	88	208	508	1000	
	Satır (%)	19,6%	8,8%	20,8%	50,8%	100,0%	
	Sütun (%)	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	Toplam (%)	19,6%	8,8%	20,8%	50,8%	100,0%	

Cinsiyet - Yaşanılan bölgenin tarihi geçmişi hakkında bilgi ilişkisi

Cinsiyet ile yaşanılan bölgenin tarihi geçmişi hakkında bilgi ilişkisi çaprazlandığında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. $p=0.000$ olup, $p\leq 0.05$ olması sağlandığından, ankete cevap veren kadınların % 41'i bölgenin tarihi geçmişi hakkında kısmen bilgisi olduğunu belirtirken, erkeklerin % 51'i kesinlikle bilgi sahibi olduğunu belirtmişlerdir. Kadınlar sırasıyla % 24 oranı ile bu konuda bilgi sahibi olduğunu, % 21 oranı ile kesinlikle bilgi sahibi olduğunu ve % 14 oranı ile de kesinlikle bilgi sahibi olmadığını belirtmişlerdir. Erkekler ise sırasıyla % 21 oranı ile kısmen, % 19 oranı ile bilgi sahibi olduğunu ve % 9 oranı ile de kesinlikle bilgi sahibi olmadığını belirtmişlerdir (Tablo 4.28).

Tablo 4.28: Cinsiyet - yaşanılan bölgenin tarihi geçmişi hakkında bilgi ilişkisi

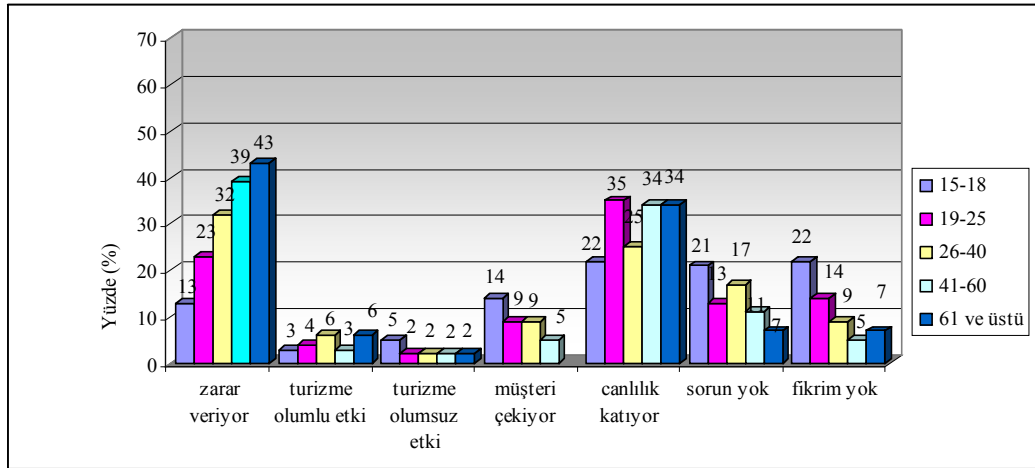
		Yaşanılan Bölgenin Tarihi Geçmişi Hakkında Bilgi					
		Kesinlikle biliyorum	Büyük ölçüde biliyorum	Kısmen biliyorum	Hayır bilmiyorum	Toplam	
Cinsiyet	Kadın	Sayı	74	86	145	48	353
		Satır (%)	21,0%	24,4%	41,1%	13,6%	100,0%
		Sütun (%)	18,3%	41,1%	51,8%	45,3%	35,3%
		Toplam (%)	7,4%	8,6%	14,5%	4,8%	35,3%
Erkek	Sayı	331	123	135	58	647	
	Satır (%)	51,2%	19,0%	20,9%	9,0%	100,0%	
	Sütun (%)	81,7%	58,9%	48,2%	54,7%	64,7%	
	Toplam (%)	33,1%	12,3%	13,5%	5,8%	64,7%	
Toplam	Sayı	405	209	280	106	1000	
	Satır (%)	40,5%	20,9%	28,0%	10,6%	100,0%	
	Sütun (%)	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	Toplam (%)	40,5%	20,9%	28,0%	10,6%	100,0%	

Yaş grubu ile Tarihi Yarımada Kullanımlarının Karşılaştırılması

Yaş grubu ile tüm sorular karşılaştırılmış ve $p \leq 0.05$ eşitliği sağlanarak anlamlı ilişki saptanan sorular aşağıda açıklanmıştır.

Yaş grubu - Mevcut mağaza, işporta ve alışveriş merkezlerinin bir arada bulunmasını değerlendirme ilişkisi

Yaş grubu ile mağaza, işporta ve alışveriş merkezlerinin birarada bulunmasının değerlendirilmesi ilişkisi çaprazlandığında anlamlı ilişki bulunmuştur. $p=0.000$ olup $p \leq 0.05$ olması sağlandığından, ankete cevap veren 15–18 yaş grubundakiler en çok %22 oranı ile mağaza, işporta ve alışveriş merkezlerinin bir arada bulunmasının bölgeye canlılık kattığını ve yine % 22 oranı ile bu konuda fikirlerinin olmadığını belirtirken, 19–25 yaş grubu denekler % 35 oranı ile canlılık kattığını, 26–40 yaş grubu denekler %32 oranı ile zarar verdiğini düşünürken, 41–60 yaş grubu denekler % 39 oranı ile zarar verdiğini ve 61 yaş ve üstü yaş grubu denekler ise % 48 oranı ile yine bölgeye zarar verdiğini düşünmektedirler (Şekil 4.47). Yaş aralığı büyüdükçe zarar verdiğini düşünenlerin oranı artmaktadır.

Şekil 4.47: Yaş grubu-mağaza, işporta ve alışveriş merkezlerinin birarada bulunmasının değerlendirilmesi ilişkisi

Yaş grubu - Bölgenin iş yoğunluklu olmasından duyulan memnuniyet durumu ilişkisi

Yaş grubu ile bölgenin iş yoğunluklu olmasından memnuniyet durumu ilişkisi çaprazlandığında anlamlı ilişki bulunmuştur. $p=0.000$ olup $p \leq 0.05$ olması sağlandığından ankete cevap veren 15-18 yaş grubundakiler en çok % 41 oranı ile

bölgenin iş yoğunluklu olmasından kesinlikle memnun olduklarını, 19-25 yaş grubu denekler % 41 oranı kesinlikle memnun olduklarını, 26-40 yaş grubu denekler % 37 oranı ile kesinlikle memnun olduklarını ve 41-60 yaş grubu denekler % 45 oranı ile kesinlikle memnun olduklarını belirtirken sadece 61 yaş ve üstü yaş grubu denekler % 43 oranı ile bu durumdan kesinlikle memnun olmadıklarını belirtmişlerdir. 15–18 yaş grubundakiler sırasıyla % 37 oranı ile kısmen memnun, % 18 oranı ile kesinlikle memnun değil ve % 5 oranı ile memnun olduklarını belirtmiş, 19–25 yaş grubundakiler, % 25 oran ile kısmen memnun ve kesinlikle memnun değilim ve % 8 oranı ile de memnun şeklinde yanıtlamış, 26–40 yaş grubundakiler % 29 oranı ile kısmen memnun, % 24 oranı ile kesinlikle memnun değilim, % 9 oran ile de memnunum yanıtını vermişlerdir. 41–60 yaş grubundakiler % 32 ile kesinlikle memnun değilim, % 17 ile kısmen memnunum ve % 3 oranı ile de memnunum şeklinde yanıtlamış, 61 yaş ve üstü yaş grubundakiler, % 39 oranı ile kesinlikle memnun, % 13 ile kısmen memnun ve % 2 oran ile de memnun şeklinde yanıtlamışlardır (Tablo 4.29).

Tablo 4.29: Yaş grubu - bölgenin iş yoğunluklu olmasından duyulan memnuniyet durumu ilişkisi

		Bölgenin İş Yoğunluklu Olmasından Duyulan Memnuniyet Durumu						
		yanıt yok	kesinlikle memnunum	büyük ölçüde memnunum	kısmen memnunum	kesinlikle memnun değilim	Toplam	
Yaş Grubu	15-18	Sayı	0	26	3	23	11	63
		Satır (%)	,0%	41,3%	4,8%	36,5%	17,5%	100,0%
		Sütun (%)	,0%	6,3%	5,1%	10,0%	3,9%	6,3%
		Toplam (%)	,0%	2,6%	,3%	2,3%	1,1%	6,3%
19-25		Sayı	0	46	9	28	28	111
		Satır (%)	,0%	41,4%	8,1%	25,2%	25,2%	100,0%
		Sütun (%)	,0%	11,1%	15,3%	12,2%	9,8%	11,1%
		Toplam (%)	,0%	4,6%	,9%	2,8%	2,8%	11,1%
26-40		Sayı	2	126	32	99	80	339
		Satır (%)	,6%	37,2%	9,4%	29,2%	23,6%	100,0%
		Sütun (%)	15,4%	30,5%	54,2%	43,0%	28,1%	33,9%
		Toplam (%)	,2%	12,6%	3,2%	9,9%	8,0%	33,9%
41-60		Sayı	8	183	13	69	131	404
		Satır (%)	2,0%	45,3%	3,2%	17,1%	32,4%	100,0%
		Sütun (%)	61,5%	44,3%	22,0%	30,0%	46,0%	40,4%
		Toplam (%)	,8%	18,3%	1,3%	6,9%	13,1%	40,4%
61 ve üstü		Sayı	3	32	2	11	35	83
		Satır (%)	3,6%	38,6%	2,4%	13,3%	42,2%	100,0%
		Sütun (%)	23,1%	7,7%	3,4%	4,8%	12,3%	8,3%
		Toplam (%)	,3%	3,2%	,2%	1,1%	3,5%	8,3%
Toplam		Sayı	13	413	59	230	285	1000
		Satır (%)	1,3%	41,3%	5,9%	23,0%	28,5%	100,0%
		Sütun (%)	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		Toplam (%)	1,3%	41,3%	5,9%	23,0%	28,5%	100,0%

Yaş grubu - Tarihi Yarımada bölgesindeki tarihi yapıların korunması gerekliliği ilişkisi

Yaş grubu ile Tarihi Yarımada bölgesindeki tarihi yapıların korunması gerekliliği ilişkisi çaprazlandığında anlamlı ilişki bulunmuştur. $p=0.001$ olup, $p\leq 0.05$ olması sağlandığından ankete cevap veren 15-18 yaş grubundakiler en çok % 76, 19-25 yaş grubu denekler % 86, 26-40 yaş grubu denekler % 85, 41-60 yaş grubu denekler % 91 ve 61 yaş ve üstü yaş grubu denekler % 87 oranları ile “Tarihi Yarımada bölgesindeki tarihi yapıların korunması gerekli midir?” sorusuna kesinlikle gerekli şeklinde cevap vermişlerdir. Tüm yaş gruplarının verdiği yanıtlara göre, tarihi yapıların korunması gerekliliğinin benimsendiği ortaya çıkmaktadır. Bu durum çok olumlu bir gelişme olarak değerlendirilebilir (Tablo 4.30).

Tablo 4.30: Yaş grubu - Tarihi Yarımada bölgesindeki tarihi yapıların korunması gerekliliği ilişkisi

		Tarihi Yarımada Bölgesindeki Tarihi Yapıların Korunması Gerekliliği					
		kesinlikle gerekli	büyük ölçüde gerekli	kısmen gerekli	kesinlikle gerekli değil	Toplam	
Yaş Grubu	15-18	Sayı	48	10	4	1	63
		Satır (%)	76,2%	15,9%	6,3%	1,6%	100,0%
		Sütun (%)	5,5%	14,7%	13,3%	3,0%	6,3%
		Toplam (%)	4,8%	1,0%	,4%	,1%	6,3%
19-25		Sayı	95	11	2	3	111
		Satır (%)	85,6%	9,9%	1,8%	2,7%	100,0%
		Sütun (%)	10,9%	16,2%	6,7%	9,1%	11,1%
		Toplam (%)	9,5%	1,1%	,2%	,3%	11,1%
26-40		Sayı	287	28	15	9	339
		Satır (%)	84,7%	8,3%	4,4%	2,7%	100,0%
		Sütun (%)	33,0%	41,2%	50,0%	27,3%	33,9%
		Toplam (%)	28,7%	2,8%	1,5%	,9%	33,9%
41-60		Sayı	367	14	9	14	404
		Satır (%)	90,8%	3,5%	2,2%	3,5%	100,0%
		Sütun (%)	42,2%	20,6%	30,0%	42,4%	40,4%
		Toplam (%)	36,7%	1,4%	,9%	1,4%	40,4%
61 ve üstü		Sayı	72	5	0	6	83
		Satır (%)	86,7%	6,0%	,0%	7,2%	100,0%
		Sütun (%)	8,3%	7,4%	,0%	18,2%	8,3%
		Toplam (%)	7,2%	,5%	,0%	,6%	8,3%
Toplam		Sayı	869	68	30	33	1000
		Satır (%)	86,9%	6,8%	3,0%	3,3%	100,0%
		Sütun (%)	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		Toplam (%)	86,9%	6,8%	3,0%	3,3%	100,0%

Yaş grubu - Tarihi Yarımada'nın bilim, kültür, sanat ve turizm sektörlerinin bulunduğu bir bölge olarak yeniden düzenlenme isteği ilişkisi

Yaş grubu ile Tarihi Yarımada'nın bilim, kültür, sanat ve turizm sektörlerinin bulunduğu bir bölge olarak yeniden düzenlenme isteği ilişkisi çaprazlandığında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. $p=0.000$ olup, $p\leq 0.05$ olması sağlandığından ankete cevap veren 15-18 yaş grubundakiler en çok % 48 oranı ile, 19-25 yaş grubu denekler % 71 oranı ile, 26-40 yaş grubu denekler % 76 oranı ile, 41-60 yaş grubu denekler % 84 oranı ve 61 yaş ve üstü yaş grubu denekler % 88 oranı ile “Tarihi Yarımada'nın bilim, kültür, sanat ve turizm sektörlerinin bulunduğu bir bölge olarak yeniden düzenlenmesini ister misiniz?” sorusuna “kesinlikle isterim” şeklinde cevap vermişlerdir. Yaş grupları büyüdükçe bu bölgenin yeniden düzenlenme isteği oranı artmaktadır. Fakat 15–18 yaş grubunun oranı % 50'nin altında kalmıştır. Bu durum düşündürücü bir sonuç olarak değerlendirilebilir (Tablo 4.31).

Tablo 4.31: Yaş grubu - Tarihi Yarımada'nın bilim, kültür, sanat ve turizm sektörlerinin bulunduğu bir bölge olarak yeniden düzenlenme isteği ilişkisi

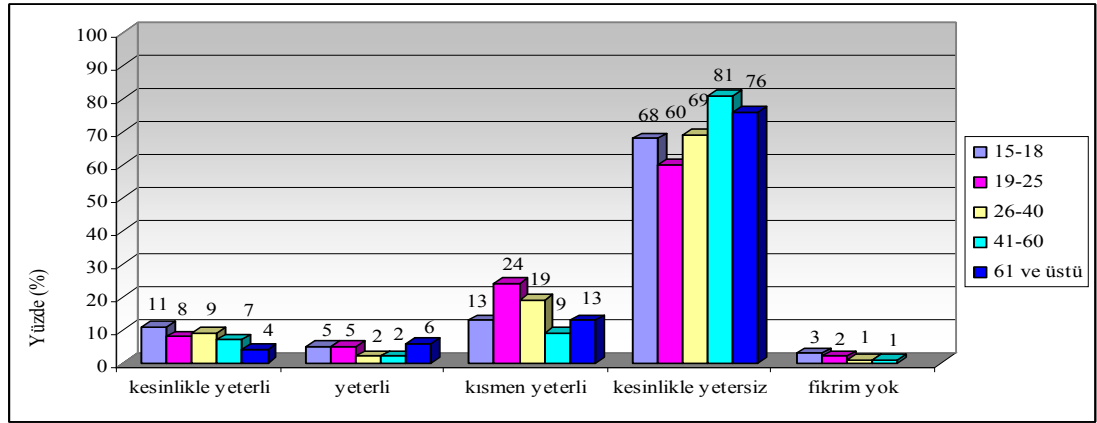
		Tarihi Yarımada'nın Bilim, Kültür, Sanat ve Turizm Sektörlerinin Bulunduğu Bir Bölge Olarak Yeniden Düzenlenme İsteği						
		yanıt yok	kesinlikle isterim	büyük ölçüde isterim	kısmen isterim	kesinlikle istemem	Toplam	
Yaş Grubu	15-18	Sayı	2	30	12	7	12	63
		Satır (%)	3,2%	47,6%	19,0%	11,1%	19,0%	100,0%
		Sütun (%)	33,3%	3,8%	14,5%	10,6%	18,8%	6,3%
		Toplam (%)	,2%	3,0%	1,2%	,7%	1,2%	6,3%
19-25		Sayı	0	79	15	6	11	111
		Satır (%)	,0%	71,2%	13,5%	5,4%	9,9%	100,0%
		Sütun (%)	,0%	10,1%	18,1%	9,1%	17,2%	11,1%
		Toplam (%)	,0%	7,9%	1,5%	,6%	1,1%	11,1%
26-40		Sayı	0	258	31	37	13	339
		Satır (%)	,0%	76,1%	9,1%	10,9%	3,8%	100,0%
		Sütun (%)	,0%	33,0%	37,3%	56,1%	20,3%	33,9%
		Toplam (%)	,0%	25,8%	3,1%	3,7%	1,3%	33,9%
41-60		Sayı	2	341	24	12	25	404
		Satır (%)	,5%	84,4%	5,9%	3,0%	6,2%	100,0%
		Sütun (%)	33,3%	43,7%	28,9%	18,2%	39,1%	40,4%
		Toplam (%)	,2%	34,1%	2,4%	1,2%	2,5%	40,4%
61 ve üstü		Sayı	2	73	1	4	3	83
		Satır (%)	2,4%	88,0%	1,2%	4,8%	3,6%	100,0%
		Sütun (%)	33,3%	9,3%	1,2%	6,1%	4,7%	8,3%
		Toplam (%)	,2%	7,3%	,1%	,4%	,3%	8,3%
Toplam		Sayı	6	781	83	66	64	1000
		Satır (%)	,6%	78,1%	8,3%	6,6%	6,4%	100,0%
		Sütun (%)	100%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		Toplam (%)	,6%	78,1%	8,3%	6,6%	6,4%	100,0%

Yaş grubu - Yeşil alanların miktarını yeterli bulma ilişkisi

Yaş grubu ile yeşil alanların miktarını yeterli bulma ilişkisi çaprazlandığında anlamlı ilişki bulunmuştur. $p=0.000$ olup, $p \leq 0.05$ olması sağlandığından ankete cevap veren 15-18 yaş grubundakiler en çok % 68 oranı ile, 19-25 yaş grubu denekler % 60 oranı ile, 26-40 yaş grubu denekler % 69 oranı ile, 41-60 yaş grubu denekler % 81 oranı ve 61 yaş ve üstü yaş grubu denekler % 76 oranı ile Tarihi Yarımada'nın yeşil alanlarının miktarının “kesinlikle yetersiz” olduğunu belirtmişlerdir (Tablo 4.32, Şekil 4.48). Tarihi Yarımada yeşil alan dağılımı açısından oldukça net bir sonuç; tüm sonuç yaş gruplarının % 60 ve üzerinde bir oranla yeşil alan miktarını yetersiz bulduklarını belirtmişlerdir. Bu durum kişi başına düşen yeşil alan miktarındaki azlığı gözler önüne seren ikinci bir parametre olarak dikkate alınmalıdır.

Tablo 4.32: Yaş grubu - yeşil alanların miktarını yeterli bulma ilişkisi

Yaş Grubu		Yeşil Alanların Miktarını Yeterli Bulma					Toplam
		yanıt yok	kesinlikle yeterli	büyük ölçüde yeterli	kısmen yeterli	kesinlikle yetersiz	
15-18	Sayı	2	7	3	8	43	63
	Satır (%)	3,2%	11,1%	4,8%	12,7%	68,3%	100,0%
	Sütun (%)	25,0%	9,0%	10,0%	5,4%	5,8%	6,3%
	Toplam	,2%	,7%	,3%	,8%	4,3%	6,3%
19-25	Sayı	2	9	6	27	67	111
	Satır (%)	1,8%	8,1%	5,4%	24,3%	60,4%	100,0%
	Sütun (%)	25,0%	11,5%	20,0%	18,2%	9,1%	11,1%
	Toplam	,2%	,9%	,6%	2,7%	6,7%	11,1%
26-40	Sayı	2	30	7	65	235	339
	Satır (%)	,6%	8,8%	2,1%	19,2%	69,3%	100,0%
	Sütun (%)	25,0%	38,5%	23,3%	43,9%	31,9%	33,9%
	Toplam	,2%	3,0%	,7%	6,5%	23,5%	33,9%
41-60	Sayı	2	28	9	37	328	404
	Satır (%)	,5%	6,9%	2,2%	9,2%	81,2%	100,0%
	Sütun (%)	25,0%	35,9%	30,0%	25,0%	44,6%	40,4%
	Toplam	,2%	2,8%	,9%	3,7%	32,8%	40,4%
61 ve üstü	Sayı	0	4	5	11	63	83
	Satır (%)	,0%	4,8%	6,0%	13,3%	75,9%	100,0%
	Sütun (%)	,0%	5,1%	16,7%	7,4%	8,6%	8,3%
	Toplam	,0%	,4%	,5%	1,1%	6,3%	8,3%
Toplam	Sayı	8	78	30	148	736	1000
	Satır (%)	,8%	7,8%	3,0%	14,8%	73,6%	100,0%
	Sütun (%)	100%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	Toplam	,8%	7,8%	3,0%	14,8%	73,6%	100,0%

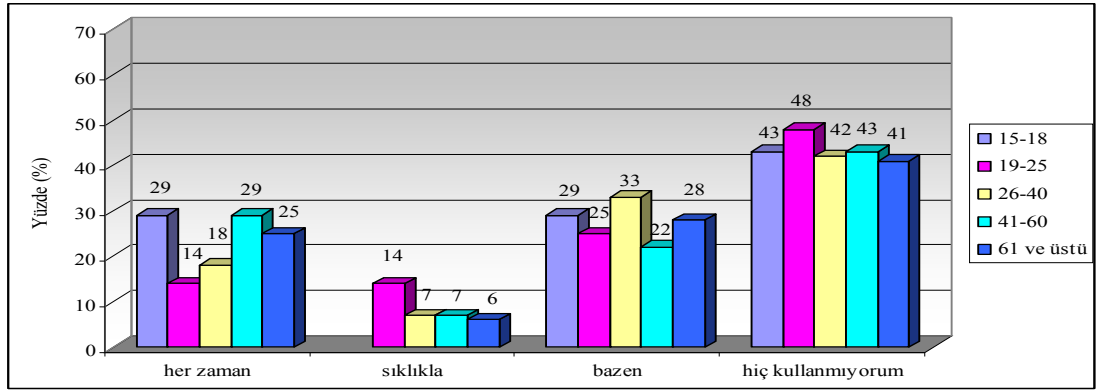
Şekil 4.48: Yaş grubu-yeşil alanların miktarını yeterli bulma ilişkisi

Yaş grubu - Eve en yakın parkı kullanma durumu ilişkisi

Yaş grubu ile eve en yakın parkı kullanma durumu ilişkisi çaprazlandığında anlamlı ilişki bulunmuştur. $p=0.000$ olup, $p \leq 0.05$ olması sağlandığından ankete cevap veren 15-18 yaş grubundakiler en çok % 43, 19-25 yaş grubu denekler % 48, 26-40 yaş grubu denekler % 42, 41-60 yaş grubu denekler % 43 ve 61 yaş ve üstü yaş grubu denekler %41 oranları ile evlerine en yakın parkı hiç kullanmadıklarını belirtmişlerdir (Tablo 4.33, Şekil 4.49).

Tablo 4.33: Yaş grubu - eve en yakın parkı kullanma durumu ilişkisi

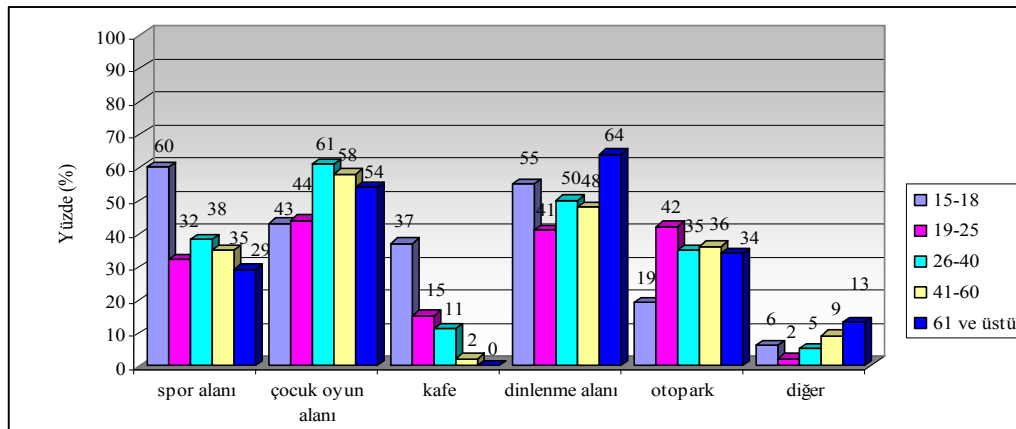
Yaş Grubu		Eve En Yakın Parkı Kullanma Durumu				Toplam
		her zaman	sıklıkla	bazen	hiç kullanmıyorum	
15-18	Sayı	18	0	18	27	63
	Satır (%)	28,6%	,0%	28,6%	42,9%	100,0%
	Sütun (%)	7,8%	,0%	6,7%	6,3%	6,3%
	Toplam (%)	1,8%	,0%	1,8%	2,7%	6,3%
19-25	Sayı	15	15	28	53	111
	Satır (%)	13,5%	13,5%	25,2%	47,7%	100,0%
	Sütun (%)	6,5%	21,4%	10,4%	12,3%	11,1%
	Toplam (%)	1,5%	1,5%	2,8%	5,3%	11,1%
26-40	Sayı	62	23	112	142	339
	Satır (%)	18,3%	6,8%	33,0%	41,9%	100,0%
	Sütun (%)	26,7%	32,9%	41,8%	33,0%	33,9%
	Toplam (%)	6,2%	2,3%	11,2%	14,2%	33,9%
41-60	Sayı	116	27	87	174	404
	Satır (%)	28,7%	6,7%	21,5%	43,1%	100,0%
	Sütun (%)	50,0%	38,6%	32,5%	40,5%	40,4%
	Toplam (%)	11,6%	2,7%	8,7%	17,4%	40,4%
61 ve üstü	Sayı	21	5	23	34	83
	Satır (%)	25,3%	6,0%	27,7%	41,0%	100,0%
	Sütun (%)	9,1%	7,1%	8,6%	7,9%	8,3%
	Toplam (%)	2,1%	,5%	2,3%	3,4%	8,3%
Toplam	Sayı	232	70	268	430	1000
	Satır (%)	23,2%	7,0%	26,8%	43,0%	100,0%
	Sütun (%)	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	Toplam (%)	23,2%	7,0%	26,8%	43,0%	100,0%

Şekil 4.49: Yaş grubu- eve en yakın parkı kullanma durumu ilişkisi

Yaş grubu - Mahallege istenilen fonksiyonlar ilişkisi

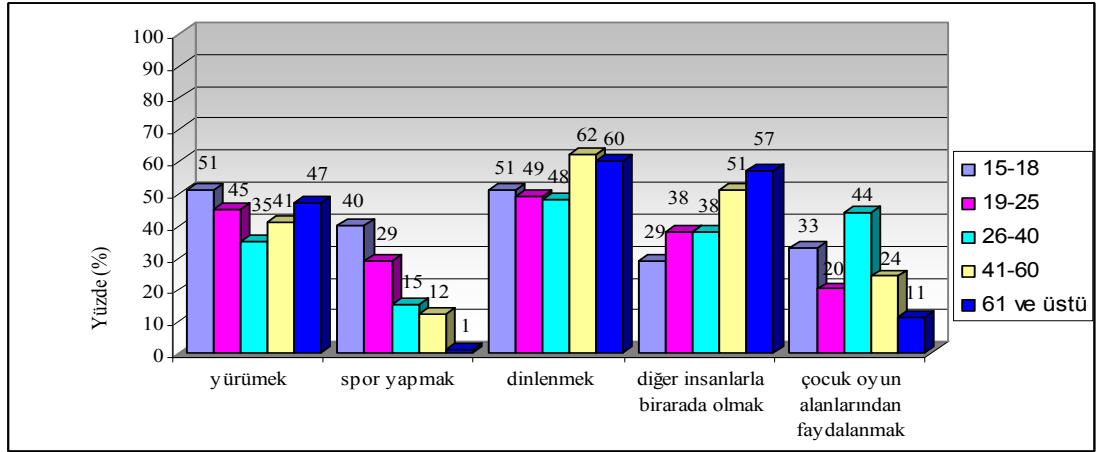
Yaş grubu ile mahallege istenilen fonksiyonlar ilişkisi çaprazlandığında spor alanı, çocuk oyun alanı, kafe, dinlenme alanı, otopark ve diğer seçenekleri için anlamlı ilişki bulunmuştur. Sırasıyla $p=0.001$, $p=0.006$, $p=0.000$, $p=0.004$, $p=0.044$ ve $p=0.006$ olup, $p \leq 0.05$ olması sağlandığından ankete cevap verenlerden en çok 15-18 yaş grubundakiler % 60 oranı ile mahallelerinde spor alanı, 26-40 yaş grubundakiler % 61 oranı ile çocuk oyun alanı, 15-18 yaş grubundakiler % 37 oranı ile kafe, 61 yaş ve üzeri yaş grubundakiler % 64 oranı ile dinlenme alanı ve 19-25 yaş grubundakiler % 42 oranı ile otopark ihtiyacının olduğunu belirtmişlerdir (Şekil 4.50). Ancak buradan çıkan net sonuç, bu fonksiyon alanlarının tümünün yetersizliği olarak söylenebilir.

Şekil 4.50: Yaş grubu-mahallege istenilen fonksiyonlar ilişkisi

Yaş grubu - Bölgenin açık ve yeşil alanlarından faydalanma amacı ilişkisi

Yaş grubu ile bölgenin açık ve yeşil alanlarından faydalanma amacı ilişkisi çaprazlandığında yürümek, spor yapmak, dinlenmek, diğer insanlarla birarada olmak ve çocuk oyun alanlarından faydalanmak seçenekleri için anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Sırasıyla $p=0.037$, $p=0.000$, $p=0.001$, $p=0,000$ ve $p=0,000$ olup $p\leq 0.05$ olması sağlanmıştır. Ankete cevap verenlerden en çok 61 ve üstü yaş grubundakiler % 51 oranı ile bölgenin açık ve yeşil alanlarından yürüyüş amaçlı, % 40 oranı ile spor amaçlı faydalandıklarını belirtirken, % 62 oranı ile 41-60 yaş grubundakiler dinlenme amaçlı, 61 yaş ve üstü yaş grubundakiler % 57 oranı ile diğer insanlarla birarada olma amaçlı ve % 44 oran ile 26-44 yaş grubundakiler çocuk oyun alanlarından faydalandıklarını belirtmişlerdir (Şekil 4.51).

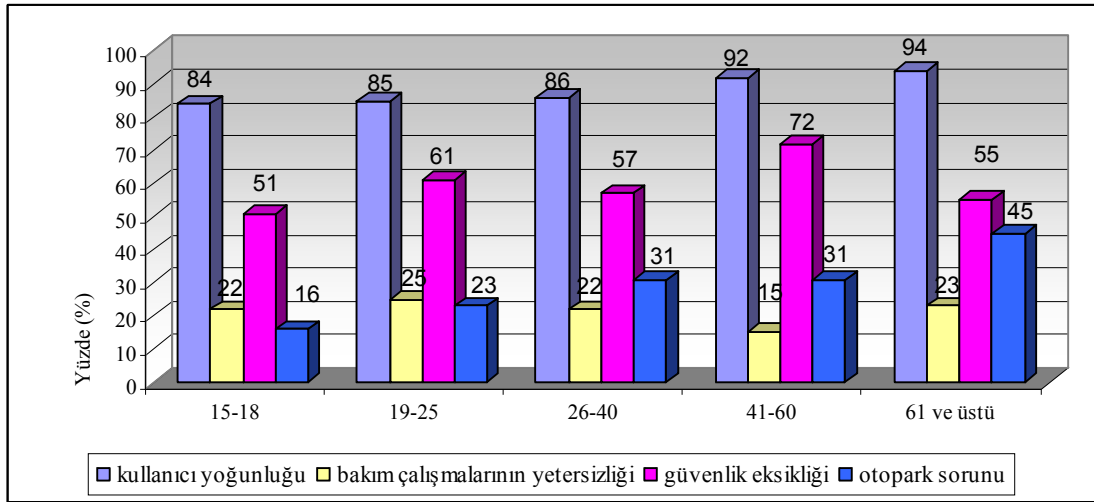

Şekil 4.51: Yaş grubu-bölgenin açık ve yeşil alanlarından faydalanma amacı ilişkisi

Yaş grubu-bölgenin açık ve yeşil alanlarında rahatsız eden faktörler ilişkisi

Yaş grubu ile bölgenin açık ve yeşil alanlarında rahatsız eden faktörler ilişkisi çaprazlandığında kullanıcı yoğunluğu, bakım çalışmalarının yetersizliği, güvenlik eksikliği ve otopark sorunu seçenekleri için anlamlı ilişki bulunmuştur. Sırasıyla $p=0,009$, $p=0,0049$, $p=0,000$ ve $p=0,002$ olup, $p\leq 0.05$ olması sağlanmıştır. Ankete yanıt verenlerden en çok 15-18 yaş grubundakiler % 94 oranı ile bölgenin açık ve yeşil alanlarından kullanıcı yoğunluğu sebebiyle rahatsızlık duyduklarını belirtmişlerdir. Bununla birlikte oldukça yüksek bir oranla tüm yaş grupları bu alanlardan kullanıcı yoğunluğu sebebiyle rahatsızlık duyduklarını belirtmişlerdir. Ankete cevap verenlerden en çok 19-25 yaş grubundakiler % 25'i, bölgenin açık ve yeşil alanlarından bakım

çalışmalarının yetersizliği nedeniyle, 41-60 yaş grubundakiler % 72'si güvenlik eksikliği sebebiyle ve 61 ve üzeri yaş grubundakiler % 45'i otopark sorunu sebebiyle rahatsızlık duyduklarını belirtmişlerdir (Şekil 4.52). Gürültü seçeneği için $p=0,298$, kullanım şekli seçeneği $p=0,076$, donatı yetersizliği seçeneği için $p=0,467$ ve diğer seçeneği için $p=0,548$ olarak bulunduğundan anlamlı ilişki sağlanamamıştır. Kullanıcı yoğunluğu ifadesi genel olarak yeşil alanların küçük olması ve çevresel ihtiyaçlara cevap verememesinin bir sonucu olarak değerlendirilebilir. Bu durum tüm kullanıcıları rahatsız etmektedir. Bununla beraber güvenlik eksikliği tüm kullanıcılarda ortaya çıkan ikinci temel sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

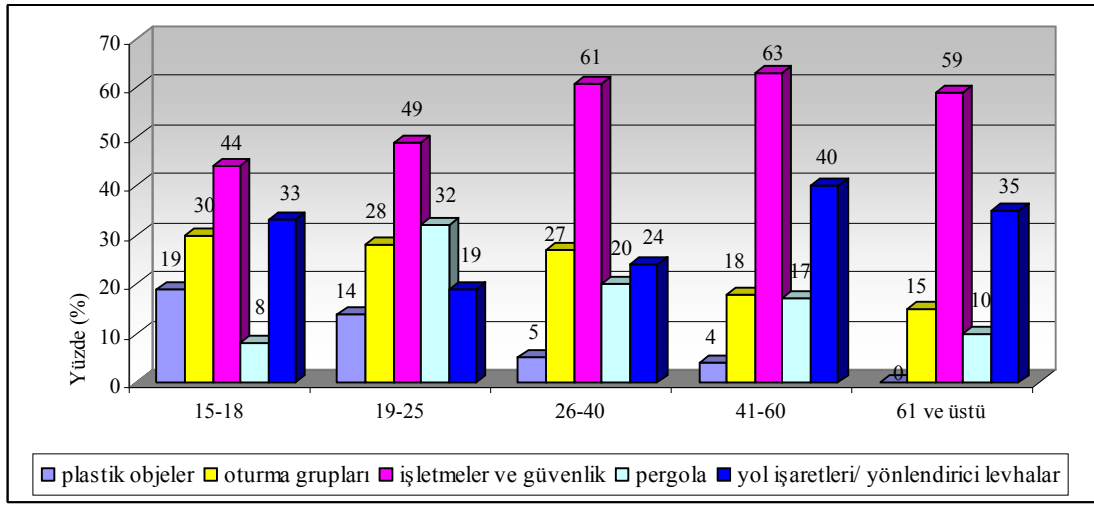
Şekil 4.52: Yaş grubu-bölgenin açık ve yeşil alanlarında rahatsız eden faktörler ilişkisi

Yaş grubu - Bölgenin açık ve yeşil alanlarında eksik görülen donatı elemanları ilişkisi

Yaş grubu ile bölgenin açık ve yeşil alanlarında eksik görülen donatı elemanları ilişkisi çaprazlandığında plastik objeler, oturma grupları, işletmeler ve güvenlik, pergola ve yol işaretleri yönlendirici/levhalar seçenekleri için anlamlı ilişki bulunmuştur. Sırasıyla $p=0,000$, $p=0,002$, $p=0,012$, $p=0,000$ ve $p=0,000$ olup $p \leq 0.05$ olması sağlanmıştır.

Ankete cevap verenlerden en çok % 19 oranı ile 15–18 yaş grubundakiler, bölgenin açık ve yeşil alanlarında plastik objelerin eksik olduğunu vurgularken, 61 ve üzeri yaş grubundan hiç kimse plastik obje eksikliğini belirtmemiştir. Yine ankete cevap verenlerden en çok % 30 oranı ile 15–18 yaş grubundakiler, bölgenin açık ve yeşil

alanlarında oturma grupları ve bankların eksik olduğunu belirtmişlerdir. 41–60 yaş grubundakiler en çok % 63 oranı ile, bölgenin açık ve yeşil alanlarında işletmeler ve güvenlik eksikliğini, 19–25 yaş grubundakiler ise en çok % 32 oranı ile, bölgenin açık ve yeşil alanlarında pergolanın eksik olduğunu ve yine 41–60 yaş grubundakiler % 40 oranı ile bölgenin açık ve yeşil alanlarında yol işaretleri ve yönlendirici levhaların eksik olduğunu belirtmişlerdir (Şekil 4.53).

Şekil 4.53: Yaş grubu-bölgenin açık ve yeşil alanlarında eksik görülen donatı elemanları ilişkisi

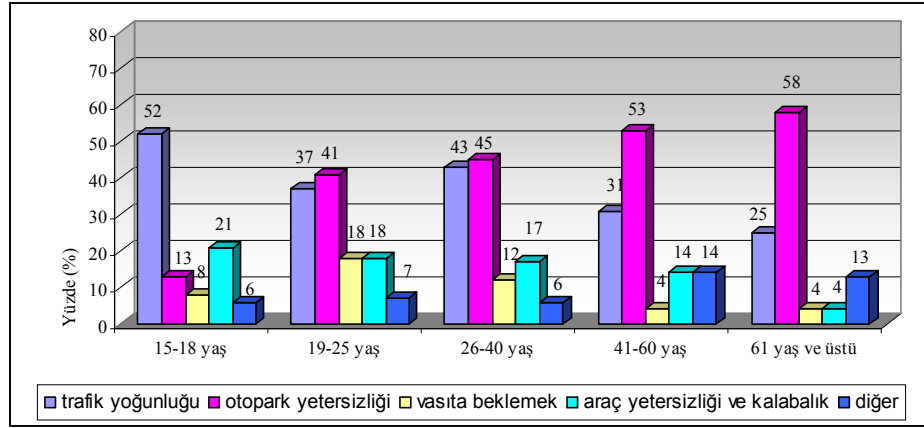
Yaş Grubu-Ulaşım Durumu Karşılaştırılması

Bu bölümde, yaş grubu ile Tarihi Yarımada'ya ulaşım ve Tarihi Yarımada'nın içindeki ulaşım durumları ve karşılaştıkları sorunlar hakkında karşılaştırmalar yapılmıştır.

Yaş grubu - bölgede yaşanan ulaşım problemleri ilişkisi

Yaş grubu ile bölgede yaşanan ulaşım problemleri ilişkisi çaprazlandığında tüm seçenekler için anlamlı ilişki bulunmuştur. Sırasıyla $p=0,000$, $p=0,000$, $p=0,000$, $p=0,015$ ve $p=0,003$ olup $p \leq 0.05$ olması sağlanmıştır. Ankete cevap verenlerden en çok % 52 oranı ile 15–18 yaş grubundaki denekler bölgede trafik yoğunluğundan rahatsızlık duyduklarını belirtmişlerdir. Ankete cevap verenlerden en çok % 58 oranı ile 61 ve üzeri yaş grubundaki denekler bölgede otopark yetersizliğinden rahatsızlık duyduklarını belirtmişlerdir. Ankete cevap verenlerden en çok % 18 oranı ile 19–25 yaş grubundakiler, ulaşım problemi olarak vasıta beklemek seçeneğini tercih etmişlerdir.

Ankete cevap verenlerden en çok % 21 oranı ile 15-18 yaş grubundakiler, ulaşım problemi olarak araç yetersizliği ve kalabalık seçeneğini tercih etmişlerdir (Şekil 4.54).

Şekil 4.54: Yaş grubu-bölgede yaşanan ulaşım problemleri ilişkisi

Yaş Grubu-Bölgeye Ait Planlama Çalışmalarına Yönelik Bilgi Düzeyi Karşılaştırılması

Bu bölümde, yaş grubu ile yerel halkın yaşadıkları bölgeye ait planlama çalışmalarına yönelik bilgi düzeyleri hakkında karşılaştırmalar yapılmıştır.

Yaş grubu ile yaşanan çevrenin tarihi geçmişi hakkında bilgi ilişkisi

Yaş grubu ile yaşanan çevrenin tarihi geçmişi hakkında bilgi ilişkisi çaprazlandığında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. $p=0,000$ olup, $p \leq 0.05$ olması sağlanmıştır. Ankete cevap verenlerden en çok % 64 oranı ile 61 ve üzeri yaş grubundakiler bölgenin tarihi geçmişi hakkında kesinlikle bilgi sahibi olduklarını söylemektedir (Tablo 4.34). Buradan çıkan en önemli sonuç yaş grupları azaldıkça bölgenin tarihi geçmiş hakkında kesinlikle bilgi sahibi olanların oranı azalmaktadır. 15-18 yaş grubundakilerin % 21 oranı ile kesinlikle biliyorum yanıtını vermesine karşılık, % 56'lık oranı kısmen biliyorum yanıtını vermişlerdir. Özellikle 15-18 yaş grubunun halen eğitim aldığı düşünüldüğünde, yaşadığı çevrenin tarihi geçmişi hakkında bilgi sahibi olmaması oldukça düşündürücü bulunmaktadır.

Tablo 4.34: Yaş grubu ile yaşanan çevrenin tarihi geçmişi hakkında bilgi ilişkisi

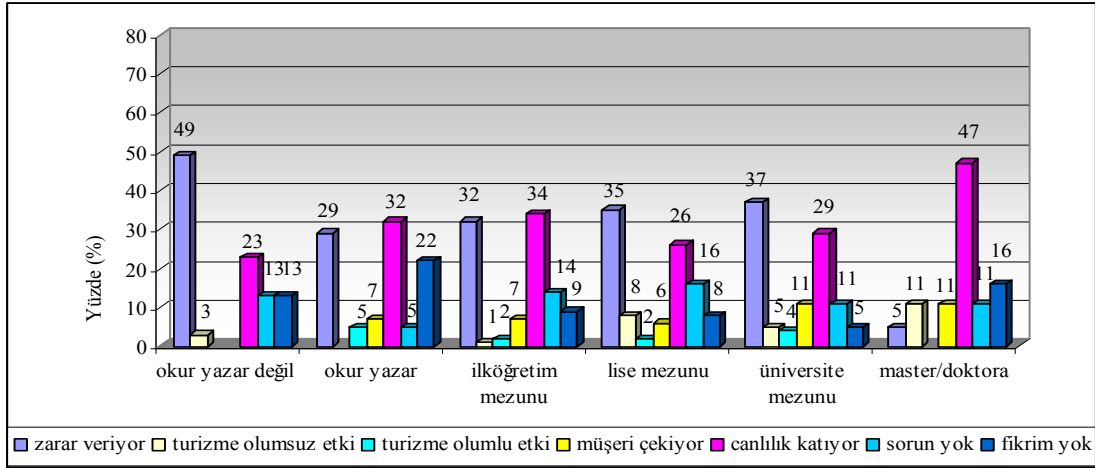
		Yaşanılan Çevrenin Tarihi Geçmişi Hakkında Bilgi					
		Kesinlikle biliyorum	Büyük ölçüde biliyorum	Kısmen biliyorum	Hayır bilmiyorum	Toplam	
Yaş Grubu	15-18	Sayı	13	8	35	7	63
		Satır (%)	20,6%	12,7%	55,6%	11,1%	100,0%
		Sütun (%)	3,2%	3,8%	12,5%	6,6%	6,3%
		Toplam	1,3%	,8%	3,5%	,7%	6,3%
	19-25	Sayı	25	25	46	15	111
		Satır (%)	22,5%	22,5%	41,4%	13,5%	100,0%
		Sütun (%)	6,2%	12,0%	16,4%	14,2%	11,1%
		Toplam	2,5%	2,5%	4,6%	1,5%	11,1%
	26-40	Sayı	98	86	107	48	339
		Satır (%)	28,9%	25,4%	31,6%	14,2%	100,0%
		Sütun (%)	24,2%	41,1%	38,2%	45,3%	33,9%
		Toplam	9,8%	8,6%	10,7%	4,8%	33,9%
	41-60	Sayı	216	78	79	31	404
		Satır (%)	53,5%	19,3%	19,6%	7,7%	100,0%
		Sütun (%)	53,3%	37,3%	28,2%	29,2%	40,4%
		Toplam	21,6%	7,8%	7,9%	3,1%	40,4%
	61 ve üstü	Sayı	53	12	13	5	83
		Satır (%)	63,9%	14,5%	15,7%	6,0%	100,0%
		Sütun (%)	13,1%	5,7%	4,6%	4,7%	8,3%
		Toplam	5,3%	1,2%	1,3%	,5%	8,3%
Toplam		Sayı	405	209	280	106	1000
		Satır (%)	40,5%	20,9%	28,0%	10,6%	100,0%
		Sütun (%)	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		Toplam	40,5%	20,9%	28,0%	10,6%	100,0%

Eğitim Durumu ile Tarihi Yarımada Kullanımlarının Karşılaştırılması

Eğitim Durumu ile tüm sorular karşılaştırılmış ve $p \leq 0.05$ eşitliği sağlanarak anlamlı ilişki saptanan sorular aşağıda açıklanmıştır.

Eğitim durumu - mevcut mağaza, işporta ve alışveriş merkezlerinin bir arada bulunmasını değerlendirme ilişkisi

Eğitim durumu ile mağaza, işporta ve alışveriş merkezlerinin birarada bulunmasının değerlendirilmesi ilişkisi çaprazlandığında anlamlı ilişki bulunmuştur. $p=0.000$ olup $p \leq 0.05$ olması sağlanmıştır. Bu değerlendirmeden çıkan en çarpıcı sonuç, mağaza, işporta ve alışveriş merkezlerinin bir arada bulunmasının bölgeye zarar verdiğini düşünenlerin % 48 oranı ile okur-yazar olmayan deneklerin oluşturması ve master/doktora düzeyindeki deneklerin ise % 47 oranı ile canlılık kattığını düşünmeleridir (Şekil 4.55).

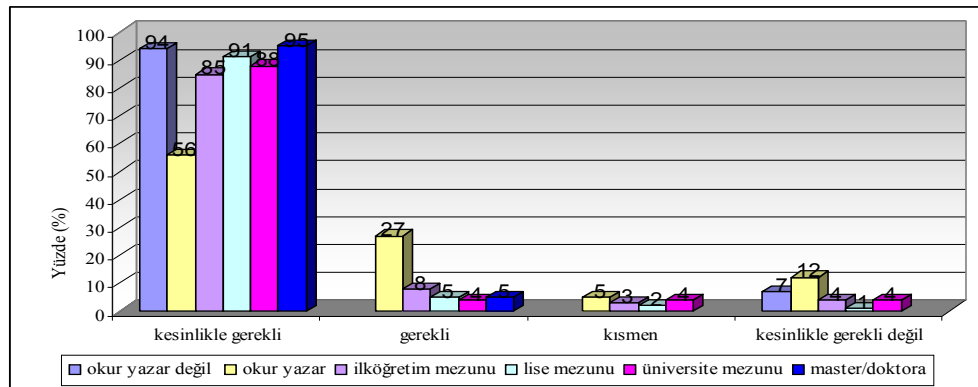
Şekil 4.55: Eğitim durumu-mağaza, işporta ve alışveriş merkezlerinin birarada bulunmasının değerlendirilmesi ilişkisi

Eğitim durumu-Tarihi Yarımada bölgesindeki tarihi yapıların korunması gerekliliği ilişkisi

Eğitim durumu ile Tarihi Yarımada bölgesindeki tarihi yapıların korunması gerekliliği ilişkisi çaprazlandığında anlamlı ilişki bulunmuştur. $p=0.001$ olup $p \leq 0.05$ olması sağlandığından ankete cevap veren okur yazar olmayanlar % 94 oranı ile, okur yazar denekler % 56 oranı ile, ilköğretim mezunu denekler % 85 oranı ile, lise mezunu denekler % 91 oranı, üniversite mezunu denekler % 88 oranı ve master/doktora eğitim düzeyindeki denekler % 95 oranı ile “Tarihi Yarımada bölgesindeki tarihi yapıların korunması gerekli midir?” sorusuna “kesinlikle gerekli” şeklinde cevap vermişlerdir (Tablo 4.35, Şekil 4.56).

Tablo 4.35: Eğitim durumu -Tarihi Yarımada bölgesindeki tarihi yapıların korunması gerekliliği ilişkisi

		Tarihi Yarımada Bölgesindeki Tarihi Yapıların Korunması Gerekliliği					
			kesinlikle gerekli	büyük ölçüde gerekli	kısmen gerekli	kesinlikle gerekli değil	Toplam
Eğitim Durumu	Okur yazar değil	Sayı	29	0	0	2	31
		Satır (%)	93,5%	,0%	,0%	6,5%	100,0%
		Sütun (%)	3,3%	,0%	,0%	6,1%	3,1%
		Toplam (%)	2,9%	,0%	,0%	,2%	3,1%
	Okuryazar	Sayı	23	11	2	5	41
		Satır (%)	56,1%	26,8%	4,9%	12,2%	100,0%
		Sütun (%)	2,6%	16,2%	6,7%	15,2%	4,1%
		Toplam (%)	2,3%	1,1%	,2%	,5%	4,1%
	İlköğretim mezunu	Sayı	358	32	14	17	421
		Satır (%)	85,0%	7,6%	3,3%	4,0%	100,0%
		Sütun (%)	41,2%	47,1%	46,7%	51,5%	42,1%
		Toplam (%)	35,8%	3,2%	1,4%	1,7%	42,1%
	Lise mezunu	Sayı	306	18	8	3	335
		Satır (%)	91,3%	5,4%	2,4%	,9%	100,0%
		Sütun (%)	35,2%	26,5%	26,7%	9,1%	33,5%
		Toplam (%)	30,6%	1,8%	,8%	,3%	33,5%
	Üniversite mezunu	Sayı	135	6	6	6	153
		Satır (%)	88,2%	3,9%	3,9%	3,9%	100,0%
		Sütun (%)	15,5%	8,8%	20,0%	18,2%	15,3%
		Toplam (%)	13,5%	,6%	,6%	,6%	15,3%
Master/doktora	Sayı	18	1	0	0	19	
	Satır (%)	94,7%	5,3%	,0%	,0%	100,0%	
	Sütun (%)	2,1%	1,5%	,0%	,0%	1,9%	
	Toplam (%)	1,8%	,1%	,0%	,0%	1,9%	
Total	Sayı	869	68	30	33	1000	
	Satır (%)	86,9%	6,8%	3,0%	3,3%	100,0%	
	Sütun (%)	100,0%	100%	100,0%	100,0%	100,0%	
	Toplam (%)	86,9%	6,8%	3,0%	3,3%	100,0%	

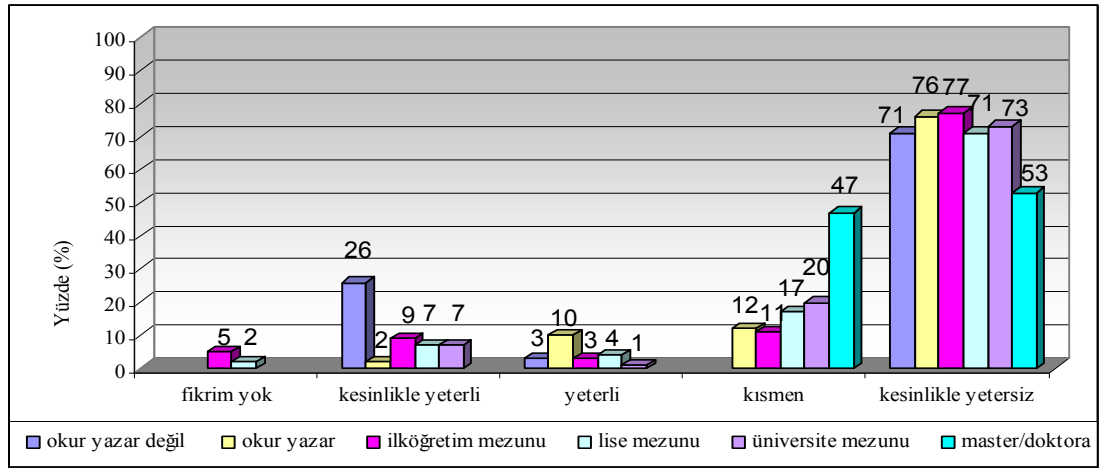
Şekil 4.56: Eğitim durumu -Tarihi Yarımada bölgesindeki tarihi yapıların korunması gerekliliği ilişkisi

Eğitim Durumu - Yeşil alanların miktarını yeterli bulma ilişkisi

Eğitim durumu ile yeşil alanların miktarını yeterli bulma ilişkisi çaprazlandığında anlamlı ilişki bulunmuştur. $p=0.000$ olup $p \leq 0.05$ olması sağlandığından ankete cevap veren okur yazar olmayan denekler % 71, okur yazar denekler % 76, ilköğretim mezunu denekler % 77, lise mezunu denekler % 71, üniversite mezunu denekler % 73 ve master/doktora düzeyindeki denekler % 53 oranları ile Tarihi Yarımada'nın yeşil alanlarının miktarının kesinlikle yetersiz olduğunu belirtmişlerdir (Tablo 4.36, Şekil 4.57).

Tablo 4.36: Eğitim durumu -yeşil alanların miktarını yeterli bulma ilişkisi

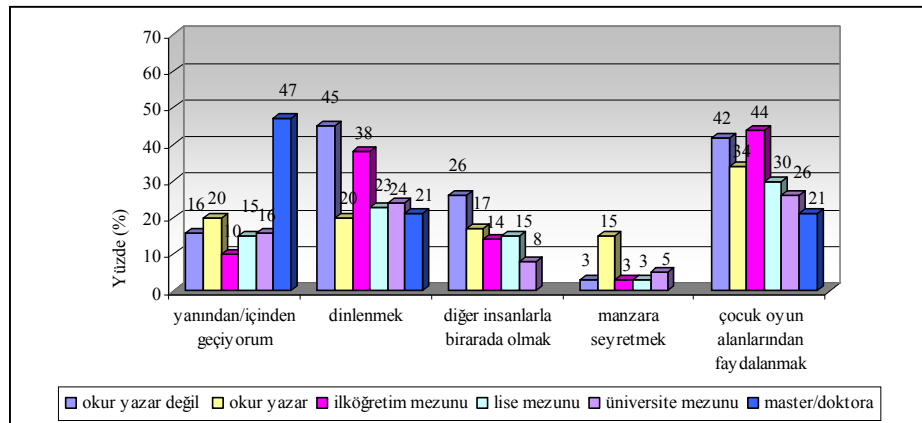
		Yeşil Alanların Miktarını Yeterli Bulma						
			yanıt yok	kesinlikle yeterli	büyük ölçüde yeterli	kısmen yeterli	kesinlikle yetersiz	Toplam
Eğitim Durumu	Okur yazar değil	Sayı	0	8	1	0	22	31
		Satır (%)	,0%	25,8%	3,2%	,0%	71,0%	100,0%
		Sütun (%)	,0%	10,3%	3,3%	,0%	3,0%	3,1%
		Toplam	,0%	,8%	,1%	,0%	2,2%	3,1%
	Okuryazar	Sayı	0	1	4	5	31	41
		Satır (%)	,0%	2,4%	9,8%	12,2%	75,6%	100,0%
		Sütun (%)	,0%	1,3%	13,3%	3,4%	4,2%	4,1%
		Toplam	,0%	,1%	,4%	,5%	3,1%	4,1%
	İlköğretim mezunu	Sayı	2	37	11	46	325	421
		Satır (%)	,5%	8,8%	2,6%	10,9%	77,2%	100,0%
		Sütun (%)	25,0%	47,4%	36,7%	31,1%	44,2%	42,1%
		Toplam	,2%	3,7%	1,1%	4,6%	32,5%	42,1%
Lise mezunu	Sayı	6	22	12	58	237	335	
	Satır (%)	1,8%	6,6%	3,6%	17,3%	70,7%	100,0%	
	Sütun (%)	75,0%	28,2%	40,0%	39,2%	32,2%	33,5%	
	Toplam	,6%	2,2%	1,2%	5,8%	23,7%	33,5%	
Üniversite mezunu	Sayı	0	10	2	30	111	153	
	Satır (%)	,0%	6,5%	1,3%	19,6%	72,5%	100,0%	
	Sütun (%)	,0%	12,8%	6,7%	20,3%	15,1%	15,3%	
	Toplam	,0%	1,0%	,2%	3,0%	11,1%	15,3%	
Master/ doktora	Sayı	0	0	0	9	10	19	
	Satır (%)	,0%	,0%	,0%	47,4%	52,6%	100,0%	
	Sütun (%)	,0%	,0%	,0%	6,1%	1,4%	1,9%	
	Toplam	,0%	,0%	,0%	,9%	1,0%	1,9%	
Toplam	Sayı	8	78	30	148	736	1000	
	Satır (%)	,8%	7,8%	3,0%	14,8%	73,6%	100,0%	
	Sütun (%)	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	Toplam	,8%	7,8%	3,0%	14,8%	73,6%	100,0%	

Şekil 4.57: Eğitim durumu -yeşil alanların miktarını yeterli bulma ilişkisi

Eğitim durumu - eve en yakın parkı kullanma biçimi ilişkisi

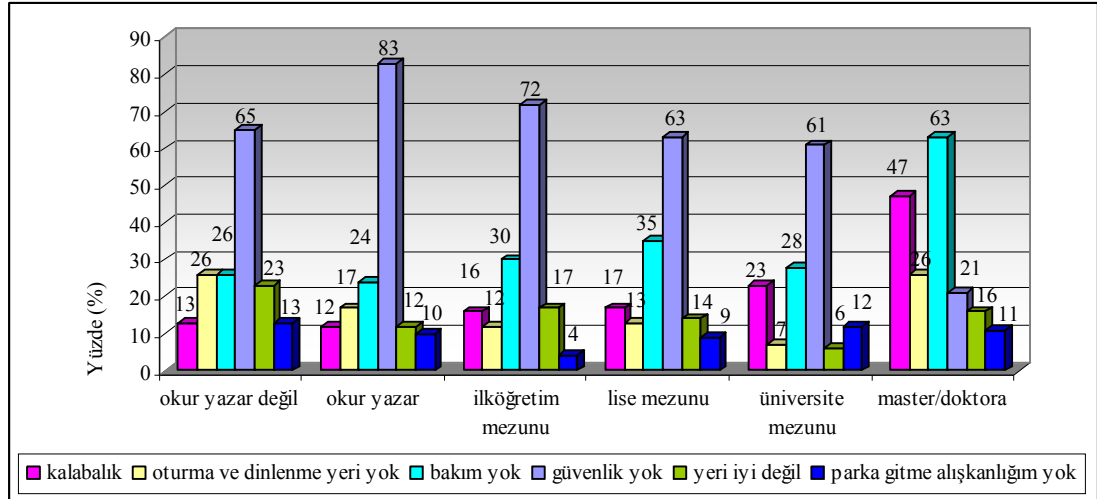
Eğitim durumu ile eve en yakın parkı kullanma biçimi ilişkisi çaprazlandığında yanından/içinden geçiyorum, dinlenmek, diğer insanlarla bir arada olmak, manzara seyretmek ve çocuk oyun alanlarından faydalanmak seçenekleri için anlamlı ilişki bulunmuştur. Sırasıyla $p=0,000$, $p=0,000$, $p=0,032$, $p=0,007$ ve $p=0,000$ olup, $p \leq 0,05$ olması sağlandığından ankete cevap veren okur yazar olmayan deneklerin % 45'i dinlenmek, % 42'si çocuk oyun alanlarından faydalanmak, okur yazar deneklerin % 34'ü, ilköğretim mezunu deneklerin % 44'ü ve lise mezunu deneklerin % 30'u çocuk oyun alanlarından faydalanmak, üniversite mezunu deneklerin % 26'sı dinlenmek, master /doktora düzeyindeki deneklerin % 21'i dinlenmek ve çocuk oyun alanlarından faydalanmak amaçları ile evlerine en yakın parkı kullandıklarını belirtmişlerdir (Şekil 4.58).

Şekil 4.58: Eğitim durumu - eve en yakın parkı kullanma durumu ilişkisi

Eğitim durumu - en yakın parkı kullanmama ilişkisi

Eğitim durumu ile en yakın parkı kullanmama ilişkisi çaprazlandığında kalabalık, oturma ve dinlenme yeri yok, bakım yok, güvenlik yok, yeri iyi değil ve parka gitme alışkanlığım yok seçenekleri ile anlamlı ilişki bulunmuştur. Sırasıyla $p=0,006$, $p=0,014$, $p=0,021$, $p=0,000$, $p=0,021$ ve $p=0,008$ olup, $p \leq 0,05$ olması sağlanmıştır. Master/doktora düzeyindeki denekler kalabalık, oturma ve dinlenme yeri yok ve bakım yok nedenleri ile evlerine en yakın parkı kullanmadıklarını belirtirken, okuryazar düzeyindeki denekler % 83 oranı ile güvenlik nedeniyle parkı kullanmadıklarını belirtmişlerdir (Şekil 4.59). Yeşil alan yok seçeneği $p=0,267$, sağlık/yaşlılık nedeniyle seçeneği $p=0,937$ olarak bulunduğundan anlamlı ilişki sağlanamamıştır. Tüm eğitim gruplarında güvenlik sorunu, en yakın parkı kullanmama nedeni olarak ön plana çıkmakta iken master-doktora eğitim düzeyindeki deneklerde bakım yok seçeneği ön plana çıkmaktadır.

Şekil 4.59: Eğitim durumu -en yakın parkı kullanmama nedenleri ilişkisi

Eğitim durumu - mahallede istenilen fonksiyonlar ilişkisi

Eğitim durumu ile mahallede istenilen fonksiyonlar ilişkisi çaprazlandığında spor alanı, çocuk oyun alanı, otopark seçenekleri için anlamlı ilişki bulunmuştur. Sırasıyla $p=0,039$, $p=0,000$, $p=0,000$ olup $p \leq 0,05$ olması sağlandığından ankete cevap verenlerden okuryazar olmayanlar % 19, okur yazar olan denekler % 54, ilköğretim mezunu denekler % 35, lise ve üniversite mezunu denekler % 39 ve master/doktora düzeyindeki denekler % 26 oranları ile spor alanı isterken, okuryazar olmayanların %58'i, okur yazar olanların % 81'i, ilköğretim mezunlarının % 62'si, lise mezunlarının

% 52'si, üniversite mezunlarının % 44'ü ve master/doktora düzeyindeki deneklerin % 37'si çocuk oyun alanı ve okuryazar olmayanların % 23'ü, okur yazar olanların % 12'si, ilköğretim mezunlarının % 33'ü, lise mezunlarının % 36'sı, üniversite mezunlarının %47'si ve master/doktora düzeyindeki deneklerin de % 37'si mahallelerinde otopark istemektedirler.

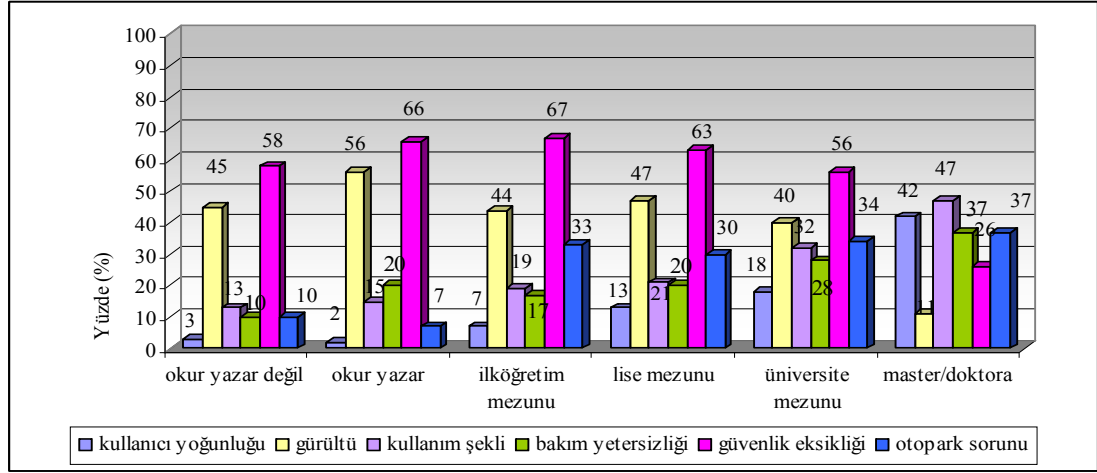
Eğitim durumu - bölgenin açık ve yeşil alanlarından faydalanma amacı ilişkisi

Eğitim durumu ile bölgenin açık ve yeşil alanlarından faydalanma amacı ilişkisi çaprazlandığında dinlenmek, tarihi yapıları incelemek ve diğer insanlarla birarada olmak seçenekleri için anlamlı ilişki bulunmuştur. Sırasıyla $p=0.000$, $p=0.000$, $p=0.000$ olup $p\leq 0.05$ olması sağlanmıştır. Ankete cevap verenlerden dinlenmek seçeneğini tercih edenler sırasıyla % 71 oranı ile okuryazar olmayanlar, % 56 oranı ile okur yazar, % 62 oranı ile ilköğretim mezunu, % 49 oranı ile lise mezunu, % 44 oranı ile üniversite mezunu ve % 53 oranı ile master/doktora düzeyindeki deneklerdir. Tarihi yapıları incelemek seçeneğini tercih edenler sırasıyla % 7 oranı ile okur-yazar, %8 oranı ile ilköğretim mezunu, % 9 oranı ile lise mezunu, % 11 oranı ile üniversite mezunu ve %42 oranı ile master/doktora düzeyindeki deneklerdir. Diğer insanlarla bir arada olmak seçeneğini tercih edenler sırasıyla % 61 oranı ile okuryazar olmayan, % 59 oranı ile okuryazar, % 47 oranı ile ilköğretim mezunu, % 43 oranı ile lise mezunu, % 34 oranı ile üniversite mezunu ve % 11 oranı ile master/doktora düzeyindeki deneklerdir.

Eğitim durumu-bölgenin açık ve yeşil alanlarında rahatsız eden faktörler ilişkisi

Eğitim durumu ile bölgenin açık ve yeşil alanlarında rahatsız eden faktörler ilişkisi çaprazlandığında kullanıcı yoğunluğu, gürültü, kullanım şekli, bakım çalışmalarının yetersizliği, güvenlik eksikliği ve otopark sorunu seçenekleri için anlamlı ilişki bulunmuştur. Sırasıyla $p=0,000$, $p=0,020$, $p=0,001$, $p=0,0024$, $p=0,005$ ve $p=0,002$ olup, $p\leq 0.05$ olması sağlanmıştır. Ankete cevap veren okuryazar olmayanların % 58'i, okuryazar olanların % 66'sı, ilköğretim mezunlarının % 67'si, lise mezunlarının % 63'ü ve üniversite mezunlarının da % 63'ü bölgenin açık ve yeşil alanlarında güvenlik eksikliği nedeniyle rahatsızlık duyduklarını belirtmişlerdir. Master/doktora eğitim düzeyindeki deneklerin % 47'si ise bölgenin açık ve yeşil alanlarında kullanım şekli nedeniyle rahatsızlık duyduklarını belirtmişlerdir (Şekil 4.61). Ayrıca gürültü sorunu, master/doktora eğitim düzeyindeki deneklerin dışındaki tüm gruplar tarafından ikinci

derecede tercih edilen seçenektir. Anket sonuçlarında, metropol merkezlerindeki en önemli sorunlardan birinin de gürültü olduğu ortaya çıkmıştır.

Şekil 4.60: Eğitim durumu-bölgenin açık ve yeşil alanlarında rahatsız eden faktörler ilişkisi

Eğitim durumu-bölgeye ait planlama çalışmalarına yönelik bilgi düzeyi karşılaştırılması

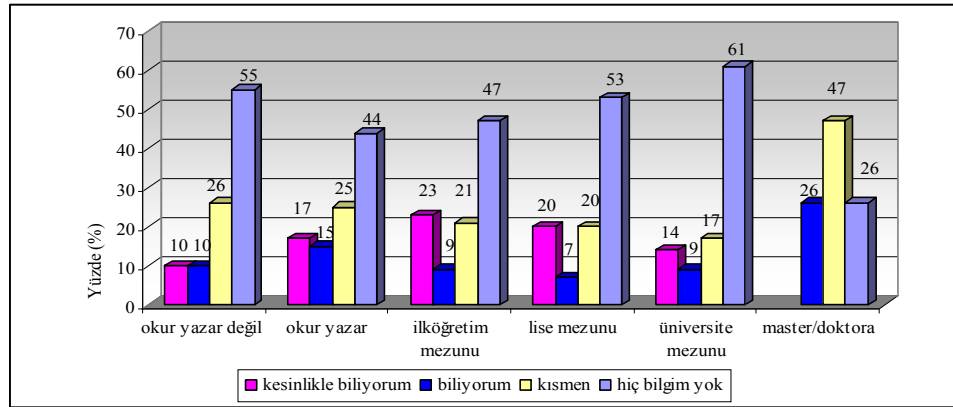
Bu bölümde, eğitim durumu ile yerel halkın yaşadıkları bölgeye ait planlama çalışmalarına yönelik bilgi düzeyleri hakkında karşılaştırmalar yapılmıştır.

Eğitim durumu - bölge ile ilgili alınmış koruma kararı hakkında bilgi ilişkisi

Eğitim durumu ile bölgenin koruma kararı hakkında bilgi ilişkisi çaprazlandığında anlamlı ilişki bulunmuştur. $p=0,001$ olup $p \leq 0,05$ olması sağlanmıştır. Ankete cevap verenlerden en çok % 23 oranı ile ilköğretim mezunu denekler koruma kararı hakkında bilgi sahibi olduklarını söylerken, % 26 oranı ile üniversite mezunu denekler bu konuda hiç bilgisi olmadığını belirtmiştir (Tablo 4.37, Şekil 4.61). Bu çapraz değerlendirmeden çıkan dikkat çekici bir sonuç ise master/doktora eğitim düzeyindeki deneklerden hiç kimsenin bu konuda kesinlikle bilgi sahibi olduğunu söylememesi ve % 47 gibi büyük çoğunluğun kısmen bilgi sahibi olduğunu belirtmesidir. Ancak diğer eğitim düzeyindeki tüm denekler, büyük oranlarla hiç bilgi sahibi olmadıklarını söylemişlerdir. Bu sonuç, yerel yönetimlerin, bu konuda halka hiç bilgilendirme yapmadığını, halkın bu kararlarda hiç etkisinin olmadığını ve halkın bu konu ile hiç ilgilenmediğinin de kanıtı olarak yorumlanabilir.

Tablo 4.37: Eğitim durumu -bölge ile ilgili alınmış koruma kararı hakkında bilgi ilişkisi

		Bölge ile İlgili Alınmış Koruma Kararı Hakkında Bilgi					
			Kesinlikle biliyorum	Büyük ölçüde bilgim var	Kısmen biliyorum	Hiç bilgim yok	Toplam
Eğitim Durumu	Okur yazar değil	Sayı	3	3	8	17	31
		Satır (%)	9,7%	9,7%	25,8%	54,8%	100,0%
		Sütun (%)	1,5%	3,4%	3,8%	3,3%	3,1%
		Toplam (%)	,3%	,3%	,8%	1,7%	3,1%
Okuryazar	Okuryazar	Sayı	7	6	10	18	41
		Satır (%)	17,1%	14,6%	24,4%	43,9%	100,0%
		Sütun (%)	3,6%	6,8%	4,8%	3,5%	4,1%
		Toplam (%)	,7%	,6%	1,0%	1,8%	4,1%
İlköğretim mezunu	İlköğretim mezunu	Sayı	98	39	88	196	421
		Satır (%)	23,3%	9,3%	20,9%	46,6%	100,0%
		Sütun (%)	50,0%	44,3%	42,3%	38,6%	42,1%
		Toplam (%)	9,8%	3,9%	8,8%	19,6%	42,1%
Lise mezunu	Lise mezunu	Sayı	67	22	67	179	335
		Satır (%)	20,0%	6,6%	20,0%	53,4%	100,0%
		Sütun (%)	34,2%	25,0%	32,2%	35,2%	33,5%
		Toplam (%)	6,7%	2,2%	6,7%	17,9%	33,5%
Üniversite mezunu	Üniversite mezunu	Sayı	21	13	26	93	153
		Satır (%)	13,7%	8,5%	17,0%	60,8%	100,0%
		Sütun (%)	10,7%	14,8%	12,5%	18,3%	15,3%
		Toplam (%)	2,1%	1,3%	2,6%	9,3%	15,3%
Master/doktora	Master/doktora	Sayı	0	5	9	5	19
		Satır (%)	,0%	26,3%	47,4%	26,3%	100,0%
		Sütun (%)	,0%	5,7%	4,3%	1,0%	1,9%
		Toplam (%)	,0%	,5%	,9%	,5%	1,9%
Toplam	Toplam	Sayı	196	88	208	508	1000
		Satır (%)	19,6%	8,8%	20,8%	50,8%	100,0%
		Sütun (%)	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		Toplam (%)	19,6%	8,8%	20,8%	50,8%	100,0%

Şekil 4.61: Eğitim durumu -bölge ile ilgili alınmış koruma kararı hakkında bilgi ilişkisi

4.3.1.6. Yerel Halkın Tarihi Yarımada Kullanımlarına Ait Bilgilerin Karşılaştırılması

Eve en yakın parkı kullanma durumu - eve en yakın parkı kullanma biçimi ilişkisi

Eve en yakın parkı kullanma durumu ile eve en yakın parkı kullanma biçimi ilişkisi çaprazlandığında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Buna göre eve en yakın parkı her zaman kullanıyorum şeklinde yanıtlayanlar, parkı % 72,8 oranı ile dinlenme, % 68,1 oranı ile çocuk oyun alanlarından faydalanma ve % 35,3 oranı ile de diğer insanlarla bir arada olma amaçlı kullandıklarını ifade etmişlerdir. Bunun yanında eve en yakın parkı sıklıkla kullanıyorum şeklinde yanıtlayanlar % 61,4 oranı ile çocuk oyun alanlarından faydalandıklarını belirtirken, % 48,6 oranı ile dinlenme ve % 24,3 oranı ile de diğer insanlarla bir arada olma amaçlı kullandıklarını belirtmişlerdir (Tablo 4.38).

Tablo 4.38: Eve en yakın parkı kullanma durumu – eve en yakın parkı kullanma biçimi ilişkisi

Eve En Yakın Parkı Kullanma Durumu		Eve En Yakın Parkı Kullanma Biçimi					
		sadece yanından / içinden geçiyorum	dinlenmek	diğer insanlarla bir arada olmak	manzara seyretmek	çocuk oyun alanlarından faydalanmak	diğer
her zaman	Sayı	5	169	82	14	158	19
	Satır (%)	2,2	72,8	35,3	6	68,1	8,2
	Sütun (%)	3,6	56,9	60,7	37,8	12	46,3
	Toplam (%)	0,5	16,9	8,2	1,4	4,3	1,9
sıklıkla	Sayı	4	34	17	9	43	0
	Satır (%)	5,7	48,6	24,3	12,9	61,4	0
	Sütun (%)	2,9	11,4	12,6	24,3	12	0
	Toplam (%)	0,4	3,4	1,7	0,9	4,3	0
bazen	Sayı	41	84	34	13	142	12
	Satır (%)	15,3	31,3	12,7	4,9	53	4,5
	Sütun (%)	29,7	28,3	25,2	35,1	39,8	29,3
	Toplam (%)	4,1	8,4	3,4	1,3	14,2	1,2
hiç kullanmıyorum	Sayı	88	10	2	1	14	10
	Satır (%)	20,5	2,3	0,5	0,2	3,3	2,3
	Sütun (%)	63,8	3,4	1,5	2,7	3,9	24,4
	Toplam (%)	8,8	1	0,2	0,1	1,4	1

Eve en yakın parkı kullanma durumu ile eve en yakın parkı kullanmama nedenleri

Eve en yakın parkı kullanma durumu ile eve en yakın parkı kullanmama nedenleri ilişkisi çaprazlandığında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Buna göre eve en yakın parkı hiç kullanmıyorum şeklinde yanıtlayanlar, % 66,5 oranı ile güvenlik eksikliği sebebi ile kullanmadıklarını belirtirken, % 30,2 oranı ile de bakımsızlık nedeni ile kullanmadıklarını ifade etmişlerdir (Tablo 4.39).

Tablo 4.39: Eve en yakın parkı kullanma durumu – eve en yakın parkı kullanmama nedenleri ilişkisi

Eve En Yakın Parkı Kullanma Durumu		Eve En Yakın Parkı Kullanmama Nedenleri						
		kalabalık	oturma yeri yok	bakım yok	güvenlik yok	yeşil alan yok	yeri iyi değil	parka gitme alışkanlığım yok
her zaman	Sayı	33	17	36	173	32	13	5
	Satır (%)	14,2	7,3	15,5	74,6	13,8	5,6	2,2
	Sütun (%)	18,4	13,7	11,5	25,9	16,6	9,2	6,7
	Toplam (%)	3,3	1,7	3,6	17,3	3,2	1,3	0,5
sıklıkla	Sayı	8	8	24	39	18	6	2
	Satır (%)	11,4	11,4	34,3	35,7	25,7	8,6	2,9
	Sütun (%)	4,5	6,5	7,6	5,8	9,3	4,3	2,7
	Toplam (%)	0,8	0,8	2,4	3,9	1,8	0,6	0,2
bazen	Sayı	63	35	124	170	59	57	11
	Satır (%)	23,5	13,1	46,3	63,4	22	21,3	4,1
	Sütun (%)	35,2	28,2	39,5	25,4	30,6	40,4	14,7
	Toplam (%)	6,3	3,5	12,4	17	5,9	5,7	1,1
hiç kullanmıyorum	Sayı	75	64	130	286	84	65	57
	Satır (%)	17,4	14,9	30,2	66,5	19,5	15,1	13,3
	Sütun (%)	41,9	51,6	41,4	42,8	43,5	46,1	76
	Toplam (%)	7,5	6,4	13	28,6	8,4	6,5	5,7
p		0,019	0,044	0,000	0,009	0,050	0,000	0,000

Eve en yakın parkı kullanma durumu – mahalleye istenilen fonksiyonlar ilişkisi

Eve en yakın parkı kullanma durumu ile mahalleye istenilen fonksiyonlar ilişkisi çaprazlandığında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Buna göre eve en yakın parkı her zaman kullanıyorum şeklinde yanıtlayanlar, % 36,2 ile dinlenme alanı isterken, % 31,9 oranı ile spor alanı ve % 28,4 oranı ile de çocuk oyun alanı istediklerini belirtmişlerdir (Tablo 4.40).

Tablo 4.40: Eve en yakın parkı kullanma durumu – mahalleye istenilen fonksiyonlar ilişkisi

Eve En Yakın Parkı Kullanma Durumu		Mahalleye İstenilen Fonksiyonlar					
		spor alanı	çocuk oyun alanı	kafe	dinlenme alanı	otopark	diğer
her zaman	Sayı	74	109	14	84	60	29
	Satır (%)	31,9	47	6	36,2	28,4	12,5
	Sütun (%)	20,1	19,4	16,3	17,3	18,8	42,6
	Toplam (%)	7,4	10,9	1,4	8,4	6,6	2,9
sıklıkla	Sayı	30	48	6	35	29	4
	Satır (%)	42,9	68,6	8,6	50	41,4	5,7
	Sütun (%)	8,1	8,6	7	7,2	8,3	5,9
	Toplam (%)	3	4,8	0,6	3,5	2,9	0,4
bazen	Sayı	122	168	36	140	92	8
	Satır (%)	45,5	62,7	13,4	52,2	34,3	3
	Sütun (%)	33,1	29,9	41,9	28,8	26,2	11,8
	Toplam (%)	12,2	16,8	3,6	14	9,2	0,8
hiç kullanmıyorum	Sayı	143	236	30	227	164	27
	Satır (%)	33,3	54,9	7	52,8	38,1	6,3
	Sütun (%)	38,8	42,1	34,9	46,7	46,7	39,7
	Toplam (%)	14,3	23,6	3	22,7	16,4	2,7

4.3.2. Kullanıcılar ile Yapılan Anketlerin Değerlendirilmesi

Kullanıcılar ile meydanlarda, kent parkı niteliğindeki Gülhane Parkı'nda ve sahil dolgu alanı olan Miralay Reşit Çiyiltepe Parkı'nda anketler yapılmıştır. Meydanlarda toplam 400, Gülhane Parkı'nda 100 ve Miralay Reşit Çiyiltepe Parkı'nda 100 olmak üzere kullanıcılarla toplam 600 anket yapılmıştır.

4.3.2.1. Meydanlarda Yapılan Anketlerin Değerlendirilmesi

Bu bölümde Beyazıt, Sultanahmet, Eminönü ve Fatih Anıt Meydanlarında yapılan anketlerin değerlendirilmesi yer almaktadır.

Kullanıcıların Sosyo-Ekonomik Yapısı

Beyazıt, Sultanahmet, Eminönü ve Fatih Anıt Meydanı'nda yapılan anketlerde öncelikle, meydan kullanıcılarının cinsiyet, yaş, eğitim durumu, meslek grubu, gelir

durumu, yaşadığı yer gibi sosyal yapıları hakkında bilgiler edinilmeye çalışılmıştır (Tablo Ek D 5).

Cinsiyet durumu

Yapılan bu anket çalışmasında ankete katılanların % 58'i erkek, % 43'ü de kadın olarak belirlenmiştir.

Yaş grubu

Yapılan anket çalışmasına katılan kullanıcıların yaş grubuna göre dağılımında, % 49'u 26–40 yaş grubu, % 23'ü 41–60 yaş grubu, % 20'si 19–25 yaş grubu, % 5'i 15–18 yaş grubu ve % 3'ü ise 61 yaş ve üzeri olarak belirlenmiştir.

Eğitim durumu

Ankete katılan kullanıcıların % 42'si lise mezunu, % 31'i üniversite mezunu, % 20'si ilköğretim mezunu, % 6'sı master/doktora ve % 1'i okur yazar olmayan eğitim düzeyi olarak belirlenmiştir.

Meslek grubu

Ankete katılan kullanıcıların çoğunluğu % 25 oranı ile serbest meslek, % 14 oranı ile öğrenci, % 10'u memur, % 10'u ev hanımı, % 8'i esnaf, % 7'si işçi, % 5'i emekli ve % 4'ü işsiz olarak belirlenmiştir. % 18 oranı ile de diğer meslek grupları dağılım belirlenmiştir.

Aylık gelir durumu

Meydan kullanıcılarının aylık ortalama gelir durumunun belirlenmesi amacıyla sorulan soruya verilen yanıtlara göre; en çok % 35 oranı ile 501-1.000 YTL aylık geliri olanlar, ikinci olarak % 34 oranı ile 1.001-3.000 YTL gelir düzeyine sahip olanlar ve üçüncü olarak da % 26 oranı ile 500 YTL veya daha düşük gelir grubundakiler ve son olarak da % 5 oranı ile 3.001 ve üzeri olarak saptanmıştır. Bu sonuca göre bölgedeki kullanıcıların gelir düzeyinin düşük-orta gelir düzeyi olduğu şeklinde söylenebilir.

İstanbul'da yaşama süresi

Yapılan ankete katılan halkın % 47'si 20 yıl ve üzeri İstanbul'da yaşadığını belirtirken, % 20 oranı 11–15 yıl, % 13 oranı ile 16–20 yıl, % 11 oranı ile 0–5 yıl, % 9 oranı ile de 6–10 yıldır İstanbul'da yaşadığını belirtmişlerdir.

Oturulan yer

Ankete katılanların % 25'i Eminönü- Fatih İlçelerini kapsayan Tarihi Yarımada bölgesinde, % 23'ü Beşiktaş-Beyoğlu-Şişli-Sarıyer bölgesinde, % 19'u Alibeyköy-Eyüp-Bayrampaşa-Gaziosmanpaşa bölgesinde, % 18'i Zeytinburnu-Bakırköy-Avcılar bölgesinde 12'si Kadıköy-Maltepe-Üsküdar-Kartal-Beykoz bölgesinde oturmaktadır. % 2 oran ile İstanbul dışında yaşayan kullanıcı ile de karşılaşmıştır.

Semtte yaşama süresi

Ankete katılan kullanıcıların % 21'i 11-15 yıl, % 20'si 0-5 yıl, % 16'sı 20-30 yıl ve 30 yıldan fazla, % 14'ü 6-10 yıl ve 16-20 yıldır şu an buldukları semtte yaşamakta olduklarını belirtmişlerdir.

Konut tipi

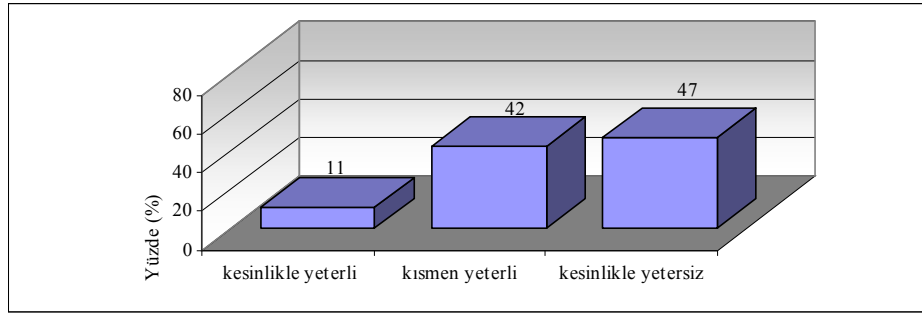
Ankete katılan kullanıcıların % 65'i apartman dairesinde, % 14'ü toplu konut apartman dairesinde, % 13'ü müstakil evde ve % 5'lik bir oran ile de gecekonduda yaşadığını belirtmiştir. Kullanıcılar % 3 oranı ile de diğer seçeneğini yanıtlamışlardır.

Ankete Katılan Kullanıcıların Kullanımlarına Ait Bilgiler

Bu bölümde kullanıcıların örnek olarak seçilmiş Sultanahmet, Beyazıt, Eminönü ve Fatih Anıt Meydanlarındaki kullanımlarına ait bilgiler elde edilmeye çalışılmıştır (Tablo Ek D 6).

Yeşil alanların yeterliliği

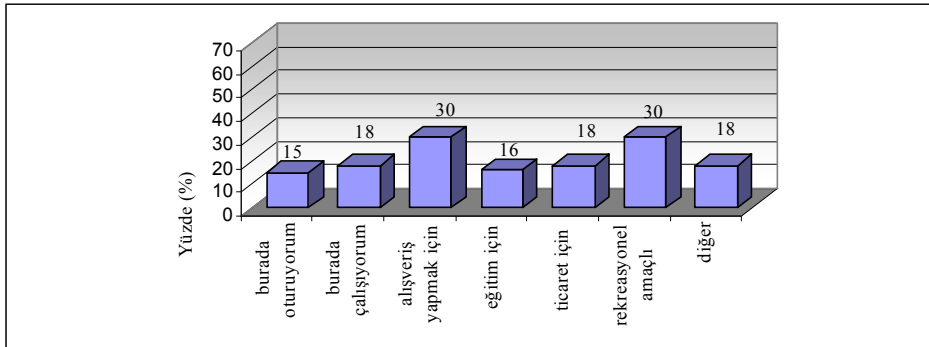
Ankete katılan kullanıcıların yeşil alanların miktarının yeterliliğinin sorulduğu soruya verdiği yanıtlara göre yeşil alanlar % 47 oranı ile kesinlikle yetersiz, % 42 oranı ile kısmen ve % 11 oranı ile de kesinlikle yeterli bulunmaktadır (Şekil 4.62).

Şekil 4.62: Yeşil alanların yeterlilik durumu

Meydanlarda bulunma nedenleri

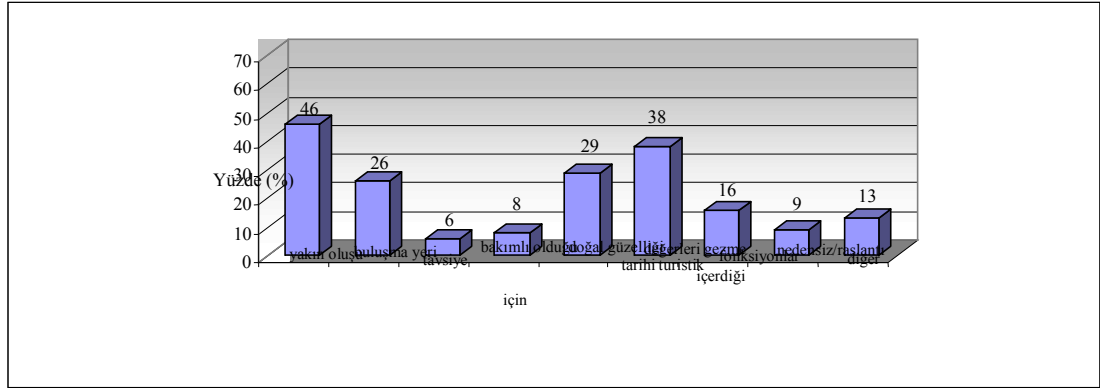
Kullanıcıların meydanlarda bulunma nedeninin sorulduğu soruya verdiği yanıtlara göre, % 30 oranı ile alışveriş ve rekreasyon amaçlı burada bulunurken, bunu sırasıyla, % 18 oranı ile burada oturuyorum ve ticaret için, % 16 oranı ile eğitim için ve %15 oranı ile burada oturuyorum seçenekleri tercih edilmiştir. % 18 oranı ile diğer seçeneği seçilerek bu alanlarda dini ve geçiş amaçlı gibi çeşitli kullanımlar da saptanmıştır (Şekil 4.63).

Şekil 4.63: Meydanlarda bulunma nedeni

Rekreasyonel kullanımlarda meydanları seçme nedeni

Kullanıcıların rekreasyonel kullanımlarda meydanları seçme nedeni sorulduğunda; kullanıcıların % 46'sı yakın oluşu, %38'si tarihi ve turistik değerleri gezme ve % 29'u da doğal güzelliği seçeneğini tercih etmişlerdir (Şekil 4.64).

Şekil 4.64: Rekreatiyonel kullanımlarda meydanları seçme nedeni

En Çok Gelen Mevsim

Kullanıcılara en çok hangi mevsimde geldikleri sorulduğunda, % 63 oranı ile her mevsim, % 20'si yaz, % 9'u ilkbahar, % 5'i sonbahar ve % 4'ü ise kış mevsiminde bu meydanları kullandıklarını belirtmişlerdir.

En çok gelen günler

Kullanıcılara en çok hangi günlerde geldikleri sorulduğunda, % 48 oranı ile değişik günlerde, % 20 oranı ile hafta sonu, % 19 oranı ile hafta içi ve % 14 oranı ile de her zaman bu meydanları kullandıklarını belirtmişlerdir.

En çok gelen vakitler

Kullanıcılara en çok hangi vakitlerde geldikleri sorulduğunda, % 54 oranı ile öğleden sonra, % 20 oranı ile sabah-öğle, % 18 oranı öğle arası ve % 9 oranı ile de akşamları bu meydanları kullandıklarını belirtmişlerdir.

Bölgede geçirilen süre

Kullanıcılara meydana geçirdikleri süre sorulduğunda, % 36 oranı ile 1-3 saat, % 34 oranı ile 3-5 saat, % 16 oranı 1 saatten az ve % 15 oranı ile de 5 saatten fazla bu meydana zaman geçirdiklerini belirtmişlerdir.

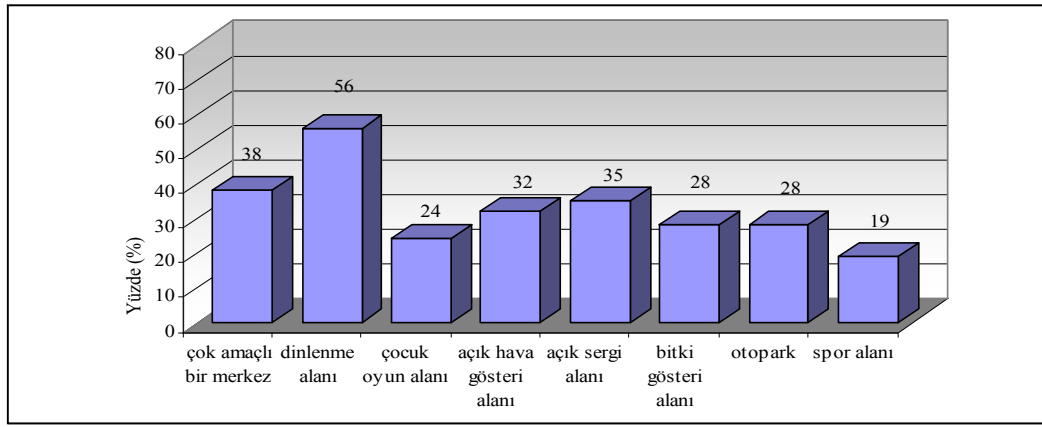
Alana geliş sıklığı

Kullanıcıların, bu meydanlara geliş sıklığı, % 22 oranı ile hergün, % 20 haftada bir, % 20 oranı ile ayda bir, % 12 oranı ile 15 günde bir, % 7 oranı ile 3 ayda bir, % 3 oranı ile 6 ayda bir, % 2 oranı ile yılda bir, % 1 oranı ile de ilk kez geldikleri belirlenmiştir. % 15

oranı ile de çeşitli zamanlarda kullandıklarını belirterek diğer seçeneğini tercih edenler oluşturmuştur.

Meydanlarda bulunması istenilen fonksiyonlar

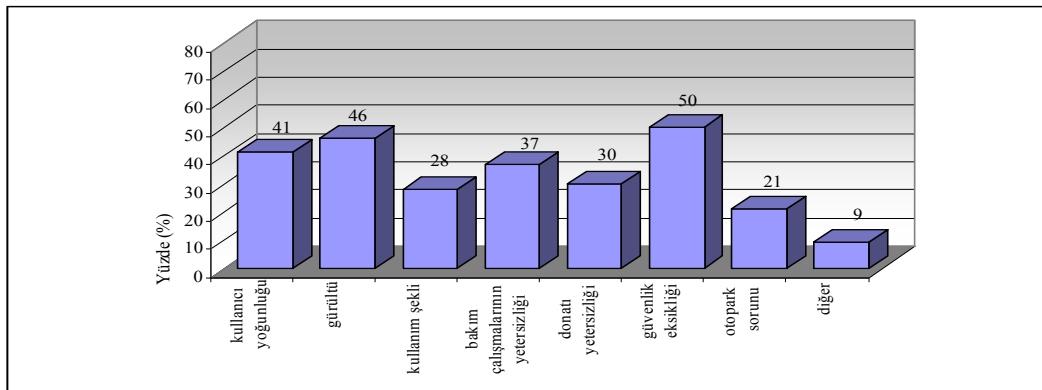
Kullanıcılara bu meydanlarda görmek istedikleri fonksiyonlar sorulduğunda sırasıyla, % 56 oranı ile dinlenme alanı, % 38 oranı ile çok amaçlı bir merkez, % 35 oranı ile açık sergi alanı, % 32 oranı ile açık hava gösteri alanı, % 28 oranı ile bitki gösteri alanı ve otopark, % 24 oranı ile çocuk oyun alanı, % 19 oranı ile de spor alanı istedikleri belirlenmiştir (Şekil 4.65).

Şekil 4.65: Meydanlarda bulunması istenilen fonksiyonlar

Meydanlarda rahatsız eden faktörler

Kullanıcılar, meydanlarda rahatsız oldukları faktörlerin sorulduğu soruya, sırasıyla %50 güvenlik eksikliği, % 46 gürültü, % 41 kullanıcı yoğunluğu, % 37 bakım çalışmalarının yetersizliği, % 30 donatı yetersizliği, % 28 kullanım şekli, % 21 otopark yetersizliği ve % 19 oranları ile diğer yanıtlarını vermişlerdir (Şekil 4.66).

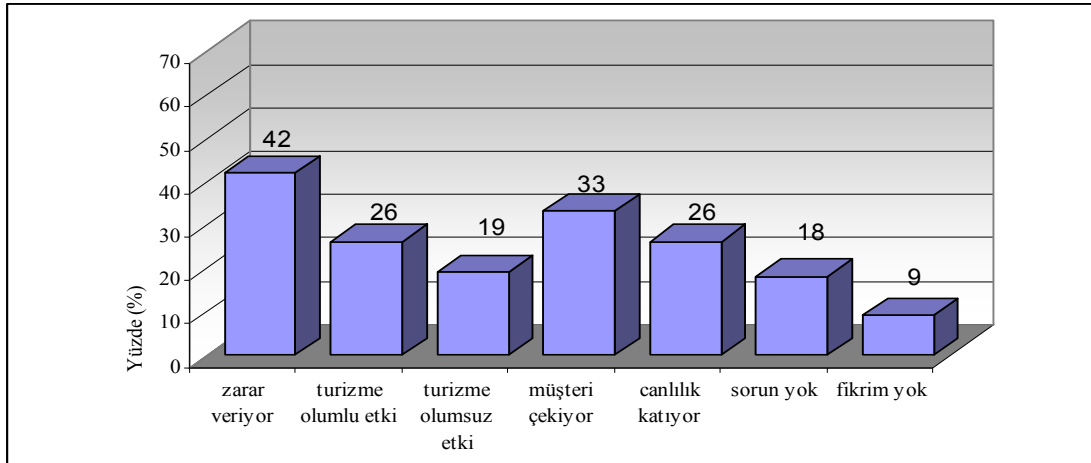
Şekil 4.66: Meydanlarda rahatsız eden faktörler

Yaya dolaşımı

Kullanıcılara, meydanlarda yaya dolaşımını rahat sağlayabiliyor musunuz şeklinde sorulan bu soruya % 68 oranı ile kısmen, % 25 oranı ile kesinlikle hayır ve % 7 oranı ile kesinlikle evet cevabı verilmiştir.

Mevcut mağaza, işporta ve alışveriş merkezlerinin bir arada bulunmasının değerlendirilmesi

Kullanıcıların, mevcut mağaza, işporta ve alışveriş merkezlerinin bir arada bulunmasının değerlendirilmesinin istenildiği soruya verdiği cevaplara göre, % 42 oranla bu bölgeye zarar veriyor ve % 33 oranla müşteri çekiyor, % 26 oranı ile canlılık katıyor ve turizmi olumlu etkiliyor, % 19 oranı ile turizmi olumsuz etkiliyor, % 18 oranı ile sorun yok ve % 9 oranı ile fikrim yok yanıtları vermişlerdir (Şekil 4.67).

Şekil 4.67: Alışveriş merkezlerinin değerlendirilmesi

Ankete Katılan Kullanıcıların Donatılara Ait Düşünceleri

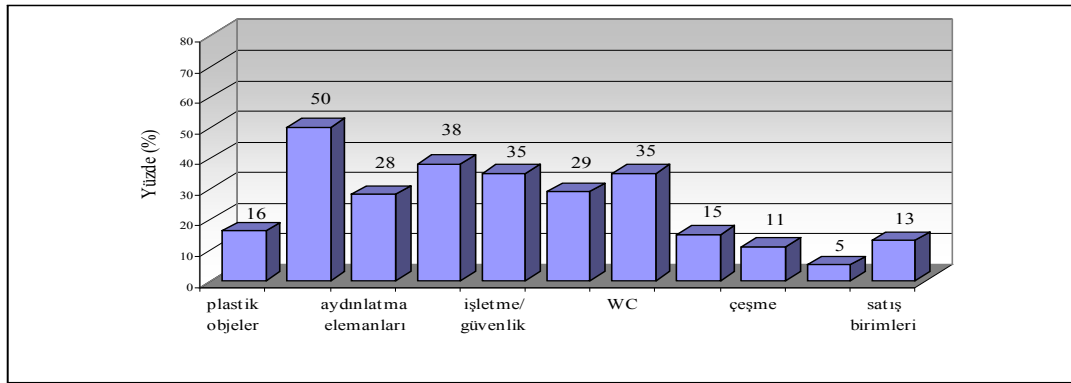
Bu bölümde, kullanıcılara parktaki donatı elemanlarının yeterlilik durumu ve eksik görülen donatılar hakkında sorular sorulmuştur (Tablo Ek D 7).

Donatı elemanlarının yeterlilik durumu

Ankete katılanlar kullanıcılar, meydanlardaki donatı elemanlarının % 56 oranı ile kısmen yeterli, % 35 oranı ile kesinlikle yeterli değil, % 6 oranı ile büyük ölçüde yeterli ve % 3 oranı ile de kesinlikle yeterli olduğunu söylemektedir.

Eksik görülen donatı elemanları

Ankete katılanlara meydana eksik gördükleri donatıların sorgulandığı çok seçenekli bu soru ile araştırma alanında % 50 oranı ile en çok oturma grupları ve banklar, % 38 oranı ile çöp kutularının, daha sonra sırasıyla, % 35 oranı ile WC ve işletme/ güvenlik, % 29 oranı ile pergola, % 28 oranı ile aydınlatma elemanı, % 16 oranı ile plastik objeler, % 15 oranı ile yol işaretleri ve yönlendirici levhalar, % 13 oranı ile satış birimleri, % 11 oranı ile çeşme % 5 oranı ile telefon kulübelerinin eksik olduğunu söylemektedirler (Şekil 4.68).

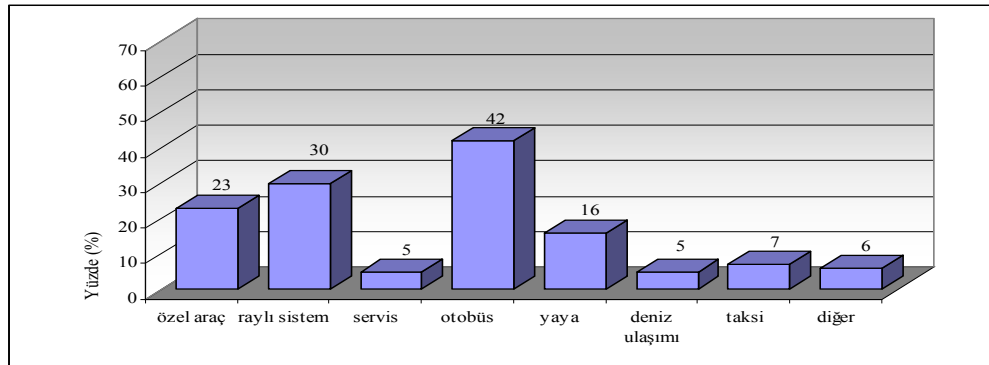
Şekil 4.68: Eksik görülen donatı elemanları

Ankete Katılan Kullanıcıların Ulaşımına Ait Bilgiler

Bu bölümde, kullanıcıların ulaşım durumları ve karşılaştıkları sorunlar hakkında sorular sorulmuştur (Tablo Ek D 8).

Ulaşım aracı tercihi

Kullanıcıların diğer bölgelere ulaşımında en çok hangi ulaşım araçlarını tercih ettiğinin sorulduğu soruda, % 42 oranı ile en çok otobüs ile diğer bölgelere ulaşımını sağladığını belirtmiştir (Şekil 4.69).

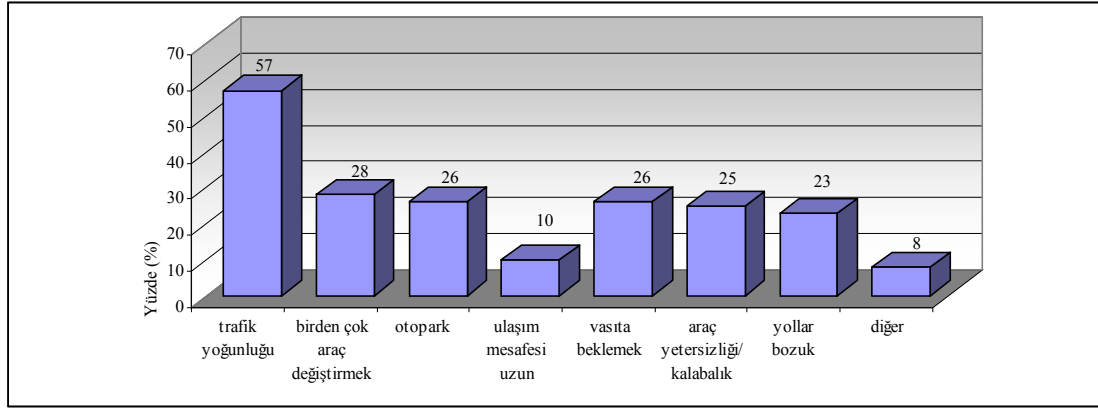
Şekil 4.69: Ulaşım aracı tercihi

Otopark tercihi

Kullanıcıların otopark tercihinin sorulduğu bu soruda, % 31 oranı ile en çok kaldırım/sokak aralarına,% 23 oranı ile belediye/özel otoparka araçlarını park atiklerini belirtmişlerdir.

Yaşanılan ulaşım problemleri

Kullanıcıların, en çok yaşadığı ulaşım problemi % 57'lik bir oranla trafik yoğunluğu ve % 28 oran ile birden çok araç değiştirmek, % 26 oran ile otopark yetersizliği ve vasıta beklemek, % 25 oran ile araç yetersizliği ve kalabalık, % 23 oran ile de yolların bozukluğu olarak saptanmıştır (Şekil 4.70).

Şekil 4.70: Yaşanılan ulaşım problemleri

Kullanıcıların Sosyo-Ekonomik Özellikleri ile Tarihi Yarımada Kullanımlarına Ait Bilgilerin Karşılaştırılması

Bu bölümde, Tarihi Yarımada'da bulunan meydanların kullanıcı sosyo-ekonomik özellikleri ile bu meydanların kullanımlarına ait bilgiler karşılaştırılmış ve anlamlı ilişki bulunanlar aşağıda açıklanmıştır.

Cinsiyet ile Tarihi Yarımada kullanımlarının karşılaştırılması

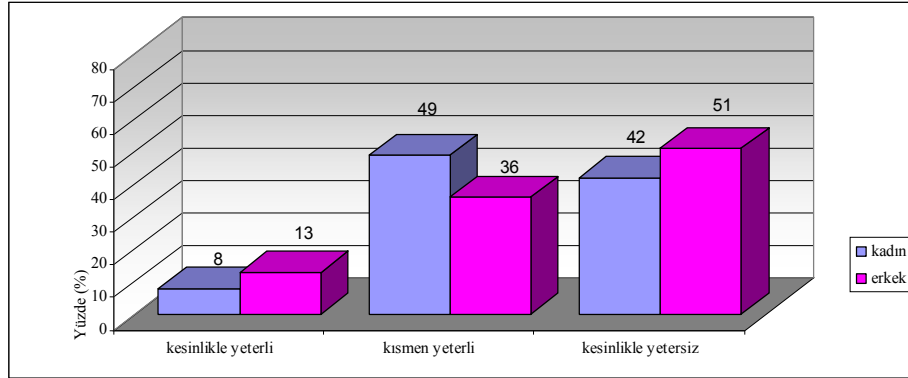
Cinsiyet durumu ile tüm sorular karşılaştırılmış ve $p \leq 0.05$ eşitliği sağlanarak anlamlı ilişki saptanan sorular aşağıda açıklanmıştır.

Cinsiyet – bölgenin yeşil alanlarının yeterlilik durumu ilişkisi

Cinsiyet ile Tarihi Yarımada yeşil alanlarının yeterlilik durumu çaprazlandığında anlamlı ilişki bulunmuştur. $p=0.015$ ve $p\leq 0.05$ olup, ankete cevap veren kadınların %42'si, erkeklerin % 51'i yeşil alanların miktarını kesinlikle yetersiz bulurken, kadınların % 49'u, erkeklerin % 36'sı kısmen yeterli bulmuştur (Tablo 4.41, Şekil 4.71).

Tablo 4.41: Cinsiyet – bölgenin yeşil alanlarının yeterlilik durumu ilişkisi

		Bölgenin Yeşil Alanlarının Yeterlilik Durumu				
		Kesinlikle yeterli	Kısmen yeterli	Kesinlikle yetersiz	Toplam	
Cinsiyet	Kadın	Sayı	14	84	72	170
		Satır (%)	8,2%	49,4%	42,4%	100,0%
		Sütun (%)	31,1%	50,6%	38,1%	42,5%
		Toplam (%)	3,5%	21,0%	18,0%	42,5%
Erkek	Sayı	31	82	117	230	
	Satır (%)	13,5%	35,7%	50,9%	100,0%	
	Sütun (%)	68,9%	49,4%	61,9%	57,5%	
	Toplam (%)	7,8%	20,5%	29,3%	57,5%	
Toplam	Sayı	45	166	189	400	
	Satır (%)	11,3%	41,5%	47,3%	100,0%	
	Sütun (%)	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	Toplam (%)	11,3%	41,5%	47,3%	100,0%	

Şekil 4.71: Cinsiyet- bölgenin yeşil alanların yeterlilik durumu ilişkisi

Cinsiyet-Mevcut Mağaza, İşporta ve Alışveriş Merkezlerinin Bir Arada Bulunmasını Değerlendirme İlişkisi

Cinsiyet ile mevcut mağaza, işporta ve alışveriş merkezlerinin bir arada bulunmasını değerlendirme ilişkisi çaprazlandığında sadece buraya canlılık katıyorlar seçeneği için anlamlı ilişki bulunmuştur. $p=0.034$ ve $p\leq 0.05$ olup ankete cevap veren kadınların

%21'i, erkeklerin % 30'u alışveriş merkezlerinin bir arada olmasının Tarihi Yarımada'ya canlılık kattığını belirtmişlerdir. Buraya zarar veriyorlar seçeneği için $p=0,743$, turizmi olumsuz etkiliyorlar seçeneği için $p=0,958$, turizmi olumlu etkiliyorlar seçeneği için $p=0,104$, buraya müşteri çekiyorlar seçeneği için $p= 0,904$, bir sorun görmüyorum seçeneği için $p=0,551$ ve fikrim yok seçeneği için $p=0,842$ olup $p\leq 0.05$ eşitliği sağlanamadığından anlamlı ilişki bulunamamıştır.

Cinsiyet-Donatı İlişkisi

Cinsiyet ile donatı ilişkisi karşılaştırılmış ve $p\leq 0.05$ eşitliği sağlanarak anlamlı ilişki saptanan sorular aşağıda açıklanmıştır.

Cinsiyet-Donatı Yeterliliği İlişkisi

Cinsiyet ile donatı yeterliliği ilişkisi çaprazlandığında $p=0,147$ olup $p\leq 0.05$ olması sağlandığından ankete cevap veren kadınlar % 3 oranı ile erkekler ise % 4 oranı bu meydanlardaki donatıların kesinlikle yeterli olduğunu söylerken, kadınlar % 4 oranı ile, erkekler % 8 oranı ile büyük ölçüde yeterli, kadınlar % 58, erkekler % 52 oranı ile kısmen yeterli ve kadınlar % 34, erkekler ise % 37 oranı ile mevcut donatıların kesinlikle yetersiz olduğunu belirtmişlerdir.

Cinsiyet-eksik görülen donatı elemanları ilişkisi

Cinsiyet ile eksik görülen donatı elemanları ilişkisi çaprazlandığında sadece yol işaretleri ve yönlendirici levhalar seçeneği için anlamlı ilişki bulunmuştur. $p=0.016$ olup $p\leq 0.05$ olması sağlandığından ankete cevap veren kadınlar % 19 oranı ile erkekler ise % 11 oranı ile yol işaretleri ve yönlendirici levhaların meydanlarda eksik olduğunu belirtmişlerdir.

Yaş grubu ile Tarihi Yarımada kullanımlarının karşılaştırılması

Yaş grubu ile tüm sorular karşılaştırılmış ve $p\leq 0.05$ eşitliği sağlanarak anlamlı ilişki saptanan sorular aşağıda açıklanmıştır.

Yaş grubu-meydanlarda bulunma nedenleri ilişkisi

Yaş Grubu ile meydanlarda bulunma nedenleri ilişkisi çaprazlandığında sadece eğitim için ve rekreasyonel amaçlı seçenekleri için anlamlı ilişki bulunmuştur. $p=0,000$ ve

$p=0.010$ olup $p\leq 0.05$ eşitliği sağlanmıştır. Ankete cevap veren 15-18 yaş grubundaki kullanıcıların % 57'si, 19-25 yaş grubundakilerin % 32'ü, 26-40 yaş grubundakiler %10 oran ile, 41-60 yaş grubundakiler % 7 ve 61 ve üzeri yaş grubundakiler % 8 oran ile alana eğitim için geldiklerini belirtmişlerdir. Rekreatif kullanımlar için ise 15-18 yaş grubundakiler % 19, 19-25 yaş grubundakiler % 15, 26-40 yaş grubundakiler % 35 oran ile, 41-60 yaş grubundakiler % 34 ve 61 ve üzeri yaş grubundakiler % 42 oran ile alanı tercih ettiklerini belirtmişlerdir.

Yaş grubu -Rekreatif kullanımlarda meydanları tercih nedeni ilişkisi

Yaş grubu ile rekreatif kullanımlarda meydanları tercih nedeni ilişkisi çaprazlandığında buluşma yeri, tavsiye ve nedensiz/rastlantı seçenekleri ile anlamlı ilişki bulunmuştur. Sırasıyla $p=0,000$, $p=0,043$ ve $p=0.040$ olup $p\leq 0.05$ ilişkisi sağlandığından ankete cevap veren 15-18 yaş grubundakilerin % 57'si, 19-25 yaş grubundakilerin % 41'i, 26-40 yaş grubundakiler % 23 oran ile, 41-60 yaş grubundakiler % 10 ve 61 ve üzeri yaş grubundakiler % 33 oran ile alana buluşma yeri olarak tercih ederken, 19-25 yaş grubundakiler % 3, 26-40 yaş grubundakiler % 12 oran ile ve 41-60 yaş grubundakiler % 11 oran ile nedensiz ve rastlantı seçeneğini tercih etmişlerdir. 15-18 yaş grubundakiler ve 61 ve üzeri yaş grubundakilerden hiç kimse bu seçeneği tercih etmemişlerdir.

Yaş grubu-en çok geline mevsimler ilişkisi

Yaş grubu ile en çok geline mevsimler ilişkisi çaprazlandığında, $p=0.012$ olup $p\leq 0.05$ eşitliği sağlandığından anlamlı ilişki bulunmuştur. Buna göre anket yapılan meydanlar kullanıcılar tarafından her mevsim kullanılmaktadır (Tablo 4.42, Şekil 4.72).

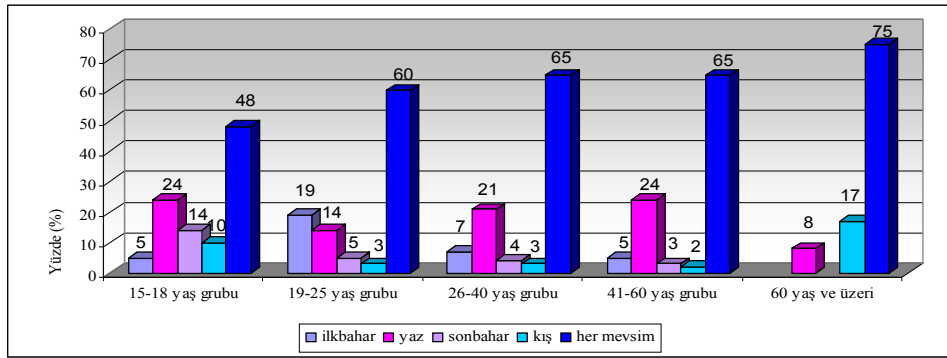
Yaş grubu-bölgede bulunması istenilen fonksiyonlar ilişkisi

Yaş grubu ile bölgede bulunması istenilen fonksiyonlar çaprazlandığında sadece çok amaçlı bir merkez ve spor alanı seçenekleri için anlamlı ilişki bulunmuştur. $p=0,001$ ve $p=0,000$ olup $p\leq 0.05$ olması sağlandığından ankete cevap veren 15-18 yaş grubundakiler % 52, 19-25 yaş grubundakilerin % 56, 26-40 yaş grubundakiler % 30 oran ile, 41-60 yaş grubundakiler % 35 ve 61 ve üzeri yaş grubundakiler % 42 oran ile alana çok amaçlı bir merkezin gerekli olduğunu düşünürken, 15-18 yaş grubundakiler % 48, 19-25 yaş grubundakiler % 26, 26-40 yaş grubundakiler % 18 oran ile ve 41-60 ve

61 ve üzeri yaş grubundakiler % 8 oran ile alanda spor alanı görmek istediklerini belirtmişlerdir

Tablo 4.42: Yaş grubu-en çok gelinen mevsimler ilişkisi

Yaş Grubu		En Çok Gelinen Mevsimler					Toplam
		İlkbahar	Yaz	Sonbahar	Kış	Her mevsim	
15-18 yaş grubu	Sayı	1	5	3	2	10	21
	Satır (%)	4,8%	23,8%	14,3%	9,5%	47,6%	100,0%
	Sütun (%)	2,9%	6,3%	16,7%	14,3%	4,0%	5,3%
	Toplam (%)	,3%	1,3%	,8%	,5%	2,5%	5,3%
19-25 yaş grubu	Sayı	15	11	4	2	48	80
	Satır (%)	18,8%	13,8%	5,0%	2,5%	60,0%	100,0%
	Sütun (%)	42,9%	13,8%	22,2%	14,3%	19,0%	20,0%
	Toplam (%)	3,8%	2,8%	1,0%	,5%	12,0%	20,0%
26-40 yaş grubu	Sayı	14	41	8	6	126	195
	Satır (%)	7,2%	21,0%	4,1%	3,1%	64,6%	100,0%
	Sütun (%)	40,0%	51,3%	44,4%	42,9%	49,8%	48,8%
	Toplam (%)	3,5%	10,3%	2,0%	1,5%	31,5%	48,8%
41-60 yaş grubu	Sayı	5	22	3	2	60	92
	Satır (%)	5,4%	23,9%	3,3%	2,2%	65,2%	100,0%
	Sütun (%)	14,3%	27,5%	16,7%	14,3%	23,7%	23,0%
	Toplam (%)	1,3%	5,5%	,8%	,5%	15,0%	23,0%
61 yaş ve üzeri	Sayı	0	1	0	2	9	12
	Satır (%)	,0%	8,3%	,0%	16,7%	75,0%	100,0%
	Sütun (%)	,0%	1,3%	,0%	14,3%	3,6%	3,0%
	Toplam (%)	,0%	,3%	,0%	,5%	2,3%	3,0%
Toplam	Sayı	35	80	18	14	253	400
	Satır (%)	8,8%	20,0%	4,5%	3,5%	63,3%	100,0%
	Sütun (%)	100,0%	100,0%	100,0%	100%	100,0%	100,0%
	Toplam (%)	8,8%	20,0%	4,5%	3,5%	63,3%	100,0%

Şekil 4.72: Yaş grubu-en çok gelinen mevsimler ilişkisi

Yaş grubu-Donatı ilişkisi

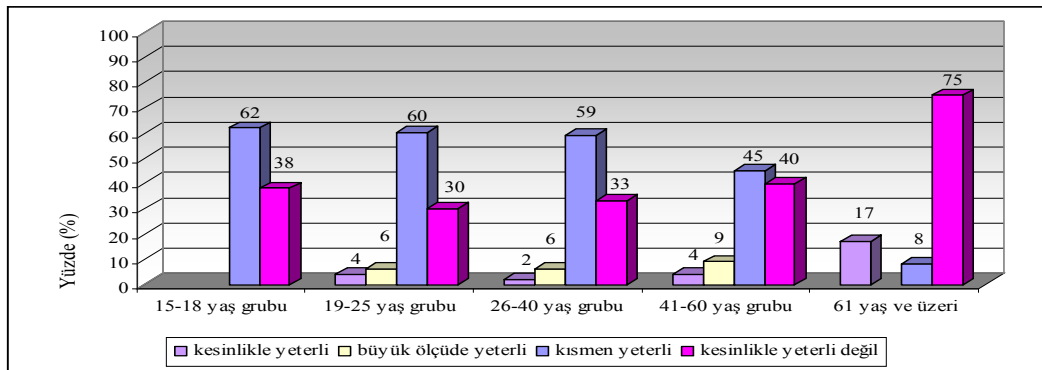
Yaş grubu ile donatı ilişkisi karşılaştırılmış ve $p \leq 0.05$ eşitliği sağlanarak anlamlı ilişki saptanan sorular aşağıda açıklanmıştır.

Yaş grubu-Donatı yeterliliği ilişkisi

Yaş grubu ile donatı yeterliliği ilişkisi çaprazlandığında $p=0.010$ olup $p \leq 0.05$ olması sağlanmıştır. Buna göre 15-18 yaş grubundakiler % 62, 19-25 yaş grubundakiler % 60, 26-40 yaş grubundakiler % 60 oran ile ve 41-60 yaş grubundakiler % 47 oran ile meydanlardaki donatı elemanlarının kısmen yeterli olduğunu söylerken, 61 ve üzeri yaş grubundakiler % 75 oran ile meydanlardaki donatı elemanlarının kesinlikle yetersiz olduğunu belirtmişlerdir (Tablo 4.43, Şekil 4.73).

Tablo 4.43: Yaş grubu-donatı yeterliliği ilişkisi

Yaş Grubu	Yaş	Sayı	Donatı Yeterliliği				Toplam
			Kesinlikle yeterli	Büyük ölçüde yeterli	Kısmen yeterli	Kesinlikle yetersiz	
15-18 yaş grubu	Sayı	0	0	13	8	21	
	Satır (%)	,0%	,0%	61,9%	38,1%	100,0%	
	Sütun (%)	,0%	,0%	5,9%	5,7%	5,3%	
	Toplam (%)	,0%	,0%	3,3%	2,0%	5,3%	
19-25 yaş grubu	Sayı	3	5	48	24	80	
	Satır (%)	3,8%	6,3%	60,0%	30,0%	100,0%	
	Sütun (%)	23,1%	20,8%	21,6%	17,0%	20,0%	
	Toplam (%)	,8%	1,3%	12,0%	6,0%	20,0%	
26-40 yaş grubu	Sayı	4	11	117	63	195	
	Satır (%)	2,1%	5,6%	60,0%	32,3%	100,0%	
	Sütun (%)	30,8%	45,8%	52,7%	44,7%	48,8%	
	Toplam (%)	1,0%	2,8%	29,3%	15,8%	48,8%	
41-61 yaş grubu	Sayı	4	8	43	37	92	
	Satır (%)	4,3%	8,7%	46,7%	40,2%	100,0%	
	Sütun (%)	30,8%	33,3%	19,4%	26,2%	23,0%	
	Toplam (%)	1,0%	2,0%	10,8%	9,3%	23,0%	
61 yaş ve üzeri	Sayı	2	0	1	9	12	
	Satır (%)	16,7%	,0%	8,3%	75,0%	100,0%	
	Sütun (%)	15,4%	,0%	,5%	6,4%	3,0%	
	Toplam (%)	,5%	,0%	,3%	2,3%	3,0%	
Toplam	Sayı	13	24	222	141	400	
	Satır (%)	3,3%	6,0%	55,5%	35,3%	100,0%	
	Sütun (%)	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	Toplam (%)	3,3%	6,0%	55,5%	35,3%	100,0%	

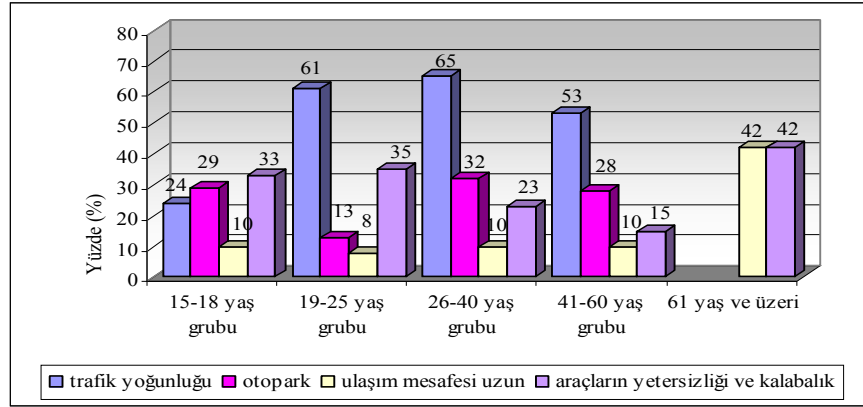
Şekil 4.73: Yaş grubu-donatı yeterliliği ilişkisi

Yaş grubu –Ulaşım İlişkisi

Yaş grubu ile ulaşım ilişkisi karşılaştırılmış ve $p \leq 0.05$ eşitliği sağlanarak anlamlı ilişki saptanan sorular aşağıda açıklanmıştır.

Yaş grubu -yaşanılan ulaşım problemleri ilişkisi

Yaş grubu ile yaşanan ulaşım problemleri çaprazlandığında trafik yoğunluğu seçeneği için $p=0,000$, otopark seçeneği için $p=0,003$, ulaşım mesafesi uzun seçeneği için $p=0.009$, araçların yetersizliği ve kalabalık seçeneği için $p=0,018$ olup $p \leq 0.05$ olması sağlanmıştır. Buna göre 15-18 yaş grubu, % 33 oranı ile araçların yetersizliği ve kalabalık, 19-25 yaş grubundakiler % 61 oranı ve 26-40 yaş grubundakiler % 65 oran ile trafik yoğunluğu, 41-60 yaş grubundakiler % 53 oran ile araçların yetersizliği ve kalabalık ve 61 ve üzeri yaş grubundakiler % 42 oran ile araçların yetersizliği ve kalabalık ve ulaşım mesafesinin uzun olmasını ulaşım problemi olarak belirtmişlerdir (Şekil 4.74).

Şekil 4.74: Yaş grubu- yaşanan ulaşım problemleri ilişkisi

Kullanıcıların Tarihi Yarımada Kullanımlarına Ait Bilgilerin Karşılaştırılması

Bu alanda bulunma nedeni ile Tarihi Yarımada kullanımlarının karşılaştırılması

Bu alanda bulunma nedeni ile çaprazlanması anlamlı olduğu düşünülen bazı sorular karşılaştırılmış ve $p \leq 0.05$ eşitliği sağlanarak anlamlı ilişki saptanan sorular aşağıda açıklanmıştır.

Bu alanda bulunma nedeni –en çok gelinen günler ilişkisi

Bu alanda bulunma nedeni sorusunun rekreasyonel amaçlı şıkkı ile–en çok gelinen mevsim soruları çaprazlandığında anlamlı ilişki bulunmuştur. $p=0,001$ ve $p\leq 0,05$ olup bu alanda rekreasyonel amaçlı bulunanların % 57’si değişken günlerde, % 26’i hafta sonu, % 11’i hafta içi ve % 7’i her zaman bu alana geldiklerini belirtmişlerdir (Tablo 4.44).

Tablo 4.44: Bu alanda bulunma nedeni –en çok gelinen günler ilişkisi

		En Çok Geline Günlr				Toplam
		Hafta içi	Haftasonu	Değişken	Her zaman	
Diğer	Sayı	62	50	122	46	280
	Satır (%)	22,1%	17,9%	43,6%	16,4%	100,0%
	Sütun (%)	82,7%	61,7%	64,2%	85,2%	70,0%
	Toplam (%)	15,5%	12,5%	30,5%	11,5%	70,0%
Rekreasyonel Kullanımlar	Sayı	13	31	68	8	120
	Satır (%)	10,8%	25,8%	56,7%	6,7%	100,0%
	Sütun (%)	17,3%	38,3%	35,8%	14,8%	30,0%
	Toplam (%)	3,3%	7,8%	17,0%	2,0%	30,0%
Toplam	Sayı	75	81	190	54	400
	Satır (%)	18,8%	20,3%	47,5%	13,5%	100,0%
	Sütun (%)	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	Toplam (%)	18,8%	20,3%	47,5%	13,5%	100,0%

Bu alanda bulunma nedeni –en çok gelinen vakit ilişkisi

Bu alanda bulunma nedeni sorusunun ‘rekreasyonel amaçlı’ şıkkı ile–en çok gelinen vakit soruları çaprazlandığında anlamlı ilişki bulunmuştur. $p=0,000$ ve $p\leq 0,05$ olup bu alanda rekreasyonel amaçlı bulunanların % 67,5’i öğleden sonra, % 17,5’i sabah-öğle arası, % 8,3’ü akşam ve % 6,7’si öğle arasında bu alana geldiklerini belirtmişlerdir (Tablo 4.45).

Tablo 4.45: Bu alanda bulunma nedeni –en çok gelinen vakit ilişkisi

		En Çok Geline Vakit				Toplam
		Sabah-öğle	Öğle arası	Öğleden sonra	Akşam	
Diğer	Sayı	58	64	134	24	280
	Satır (%)	20,7%	22,9%	47,9%	8,6%	100,0%
	Sütun (%)	73,4%	88,9%	62,3%	70,6%	70,0%
	Toplam (%)	14,5%	16,0%	33,5%	6,0%	70,0%
Rekreasyonel Kullanımlar	Sayı	21	8	81	10	120
	Satır (%)	17,5%	6,7%	67,5%	8,3%	100,0%
	Sütun (%)	26,6%	11,1%	37,7%	29,4%	30,0%
	Toplam (%)	5,3%	2,0%	20,3%	2,5%	30,0%
Toplam	Sayı	79	72	215	34	400
	Satır (%)	19,8%	18,0%	53,8%	8,5%	100,0%
	Sütun (%)	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	Toplam (%)	19,8%	18,0%	53,8%	8,5%	100,0%

Alanda bulunma nedeni –bölgede geçirilen süre ilişkisi

Bu alanda bulunma nedeni sorusunun ‘rekreasyonel amaçlı’ şıkkı ile bölgede geçirilen vakit sorusu çaprazlandığında anlamlı ilişki bulunmuştur. $p=0,000$ ve $p\leq 0,05$ olup bu alanda rekreasyonel amaçlı bulunanların % 52,5’i 3-5 saat, % 27,5’i 1-3 saat, % 10,8’i 1 saatten az ve % 9,2’si 5 saatten fazla bu alanda vakit geçirdiğini belirtmişlerdir (Tablo 4.46).

Tablo 4.46: Bu alanda bulunma nedeni –bölgede geçirilen süre ilişkisi

		Bölgede Geçirilen Süre				Toplam
		1 saatten az	1-3 saat	3-5 saat	5 saatten fazla	
Diğer	Sayı	51	109	71	49	280
	Satır (%)	18,2%	38,9%	25,4%	17,5%	100,0%
	Sütun (%)	79,7%	76,8%	53,0%	81,7%	70,0%
	Toplam (%)	12,8%	27,3%	17,8%	12,3%	70,0%
Rekreasyonel Kullanımlar	Sayı	13	33	63	11	120
	Satır (%)	10,8%	27,5%	52,5%	9,2%	100,0%
	Sütun (%)	20,3%	23,2%	47,0%	18,3%	30,0%
	Toplam (%)	3,3%	8,3%	15,8%	2,8%	30,0%
Toplam	Sayı	64	142	134	60	400
	Satır (%)	16,0%	35,5%	33,5%	15,0%	100,0%
	Sütun (%)	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	Toplam (%)	16,0%	35,5%	33,5%	15,0%	100,0%

Alanda bulunma nedeni –en çok gelinen vakit ilişkisi

Bu alanda bulunma nedeni sorusunun ‘rekreasyonel amaçlı’ şıkkı ile– alana geliş sıklığı soruları çaprazlandığında anlamlı ilişki bulunmuştur. $p=0,000$ ve $p\leq 0,05$ olup bu alanda rekreasyonel amaçlı bulunanların % 30,8’i ayda bir, % 20’si haftada bir, % 15,8’i değişik sıklıklarda, % 8,3’ü 3 ayda bir, % 7,5’i hergün, % 5’i ayda bir ve % 1,7’si de yılda bir bu alanı ziyaret ettiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca ankete cevap verenlerden hiç kimse bu alanda ilk defa geldiklerini söylememişlerdir (Tablo 4.47).

Tablo 4.47: Alanda bulunma nedeni –alana geliş sıklığı ilişkisi

		Alana Geliş Sıklığı									Diğer	Toplam
		İlk defa	Hergün	Haftada bir	15 günde bir	Ayda bir	3 ayda bir	6 ayda bir	Yılda bir			
Diğer	Sayı	4	78	56	34	40	17	6	5	40	280	
	Satır (%)	1,4%	27,9%	20,0%	12,1%	14,3%	6,1%	2,1%	1,8%	14%	100,0%	
	Sütun (%)	100%	89,7%	70,0%	72,3%	51,9%	63,0%	50,0%	71%	68%	70,0%	
	Toplam (%)	1,0%	19,5%	14,0%	8,5%	10,0%	4,3%	1,5%	1,3%	10%	70,0%	
Rekreasyonel Kullanımlar	Sayı		9	24	13	37	10	6	2	19	120	
	Satır (%)		7,5%	20,0%	10,8%	30,8%	8,3%	5,0%	1,7%	16%	100,0%	
	Sütun (%)		10,3%	30,0%	27,7%	48,1%	37,0%	50,0%	29%	32%	30,0%	
	Toplam (%)		2,3%	6,0%	3,3%	9,3%	2,5%	1,5%	,5%	4,8%	30,0%	
Toplam	Sayı	4	87	80	47	77	27	12	7	59	400	
	Satır (%)	1,0%	21,8%	20,0%	11,8%	19,3%	6,8%	3,0%	1,8%	15%	100,0%	
	Sütun (%)	100%	100,0%	100,0%	100,0%	100%	100%	100%	****	****	100,0%	
	Toplam (%)	1,0%	21,8%	20,0%	11,8%	19,3%	6,8%	3,0%	1,8%	15%	100,0%	

4.3.2.2. Araştırma Alanında Belirlenen Parklarda (Gülhane Parkı) Yapılan Anketlerin Değerlendirilmesi

Gülhane Parkı'nda Yapılan Kullanıcı Anketlerinin Değerlendirilmesi

Kullanıcıların sosyo-ekonomik yapısı

Gülhane Parkı'nda yapılan anketlerin sonucunda, bu park kullanıcılarının cinsiyet, yaş, eğitim durumu, meslek grubu, gelir durumu, yaşadığı yer gibi sosyal yapıları hakkında bilgiler edinilmeye çalışılmıştır (Tablo Ek D 9).

Cinsiyet durumu

Yapılan bu anket çalışmasında ankete katılanların % 56'sı erkek, % 44'ü de kadın olarak belirlenmiştir.

Yaş grubu

Yapılan anket çalışmasına katılan kullanıcıların yaş grubuna göre dağılımında, % 7'si 15–18 yaş grubu, % 18'i 19–25 yaş grubu, % 43'ü 26–40 yaş grubu, % 30'u 41–60 yaş grubu ve % 2'si ise 61 yaş ve üzeri olarak belirlenmiştir.

Eğitim durumu

Ankete katılan kullanıcıların % 34'ü lise mezunu, % 31'i üniversite mezunu, % 19'u ilköğretim mezunu, % 16'sı master/doktora eğitim düzeyi olarak belirlenmiştir. Gülhane Parkı'nda okur-yazar olmayan kullanıcıya rastlanmamıştır.

Meslek dağılımları

Ankete katılan kullanıcıların çoğunluğu % 43 oranı ile serbest meslek, % 17 oranı ile öğrenci, % 17'si ev hanımı, % 16'sı memur, % 4'ü işçi, % 3'ü de emekli olarak belirlenmiştir.

Aylık gelir durumu

Park kullanıcılarının aylık ortalama gelir durumunun belirlenmesi amacıyla sorulan bu soruya verilen yanıtlara göre en çok % 50 oranı ile 1.001-3.000 YTL aylık geliri olanlar, ikinci olarak % 35 oranı ile 501-1.000 YTL gelir düzeyine sahip olanlar, üçüncü olarak % 12 oranı ile 500 YTL veya daha düşük gelir grubundakiler ve son olarak da % 3 oranı ile 3.001 ve üzeri olarak saptanmıştır.

İstanbul'da yaşama süresi

Yapılan ankete katılan kullanıcıların % 56'sı 20 yıl ve üzeri İstanbul'da yaşadığını belirtirken, % 17 oranı 11-15 yıl, % 12 oranı ile 16-20 yıl, % 8 oranı ile de 6-10 yıl, % 7 oranı ile 0-5 yıldır İstanbul'da yaşadığını belirtmişlerdir.

Oturulan yer

Ankete katılanların % 41'i Zeytinburnu-Bakırköy-Avcılar bölgesinde, % 22'si Kadıköy-Maltepe-Üsküdar-Kartal-Beykoz bölgesinde, % 16'sı Alibeyköy-Eyüp-Bayrampaşa-Gaziosmanpaşa bölgesinde, % 12'si Beşiktaş-Beyoğlu-Şişli-Sarıyer bölgesinde, 9'u Eminönü- Fatih İlçelerini kapsayan Tarihi Yarımada bölgesinde oturmaktadır.

Semtte yaşama süresi

Ankete katılan kullanıcıların % 22'si 6-10 yıl, % 20'si 11-15 yıl, % 15'i 16-20 yıl, 20-30 yıl ve 30 yıldan fazla, % 13'ü de 0-5 yıldır şu an buldukları semtte yaşamakta olduklarını belirtmişlerdir.

Konut tipi

Ankete katılan kullanıcıların % 86'sı apartman dairesinde, % 8'i toplu konut apartman dairesinde, % 3'ü müstakil evde ve % 1'lik bir oran ile de gecekonduda yaşadığını belirtmiştir. Kullanıcılar % 2 oranı ile de diğer seçeneğini yanıtlamışlardır.

Ankete Katılan Kullanıcıların Kullanımlarına Ait Bilgiler

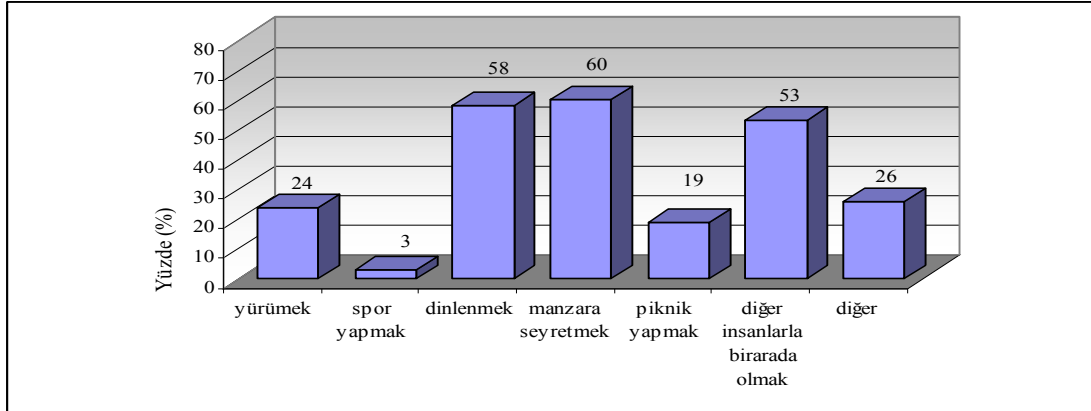
Bu bölümde kullanıcıların kullanımlarına ait bilgiler elde edilmeye çalışılmıştır (Tablo Ek D 10).

Yeşil alanların miktarının yeterliliği

Ankete katılan kullanıcıların bu soruya verdiği yanıtlara göre parklar, çocuk oyun, spor alanları gibi yeşil alanlar % 54 oranı ile kısmen yeterli, % 31 oranı ile kesinlikle yetersiz ve % 15 oranı ile kesinlikle yeterli bulunmaktadır.

Parkı kullanma amacı

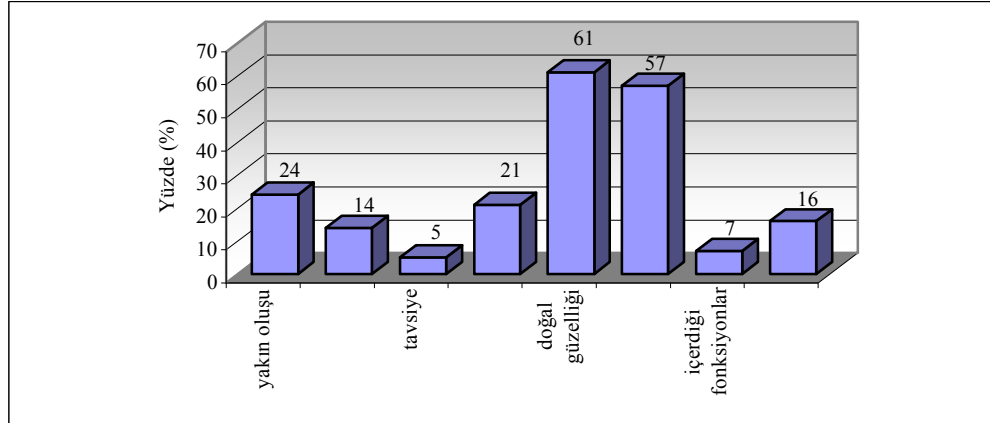
Kullanıcıların bu soruya verdiği yanıtlara göre, % 60 oranı ile manzara seyretmek, % 58 oranı ile dinlenmek, % 53 oranı ile diğer insanlarla bir arada olmak şeklinde belirlenmiştir (Şekil 4.75).

Şekil 4.75: Gülhane Parkı'nı kullanma amacı

Rekreasyonel kullanımlarda Gülhane Parkı'nı seçme nedeni

Kullanıcıların bu soruya verdiği yanıtlara göre, en çok % 61 oranı ile doğal güzelliği, % 57 ile tarihi ve turistik değerleri gezme ve % 24 oranı ile de yakın oluşu sebebiyle tercih etmektedir (Şekil 4.76).

Şekil 4.76: Rekreasyonel kullanımlarda Gülhane Parkı'nı seçme nedeni

En çok gelinen mevsim

Kullanıcılar, % 40 oranı ile yaz, % 26 oranı ile ilkbahar, % 25 oranı ile her mevsim, % 7 oranı ile sonbahar, % 2 oranı ile de kış mevsiminde bu parkı kullandıklarını belirtmişlerdir.

En çok gelinen günler

Kullanıcılar, % 51 oranı ile hafta sonu, % 28 oranı ile değişik günlerde, % 17 oranı ile hafta içi ve % 4 oranı ile de her zaman bu parka geldiklerini belirtmişlerdir.

En çok gelinen vakitler

Kullanıcılar, parkı % 63 oranı ile öğleden sonra, % 16 oranı ile öğle arası, % 14 oranı sabah-öğle ve % 7 oranı ile de akşamları kullandıklarını belirtmişlerdir.

Bölgede geçirilen süre

Kullanıcılar, % 54 oranı ile 1-3 saat, % 24 oranı ile 3-5 saat, % 16 oranı 1 saatten az ve % 6 oranı ile de 5 saatten fazla bu parkta vakit geçirdiklerini belirtmişlerdir.

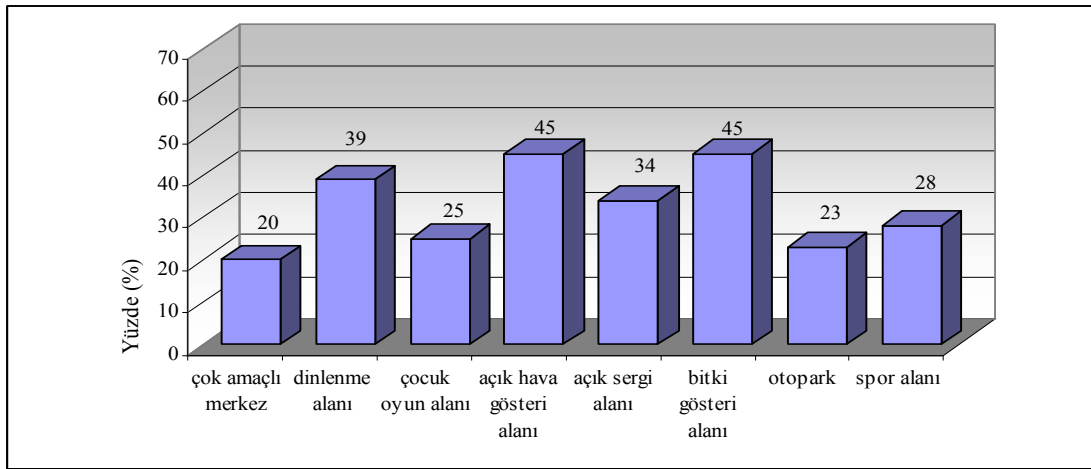
Alana geliş sıklığı

Kullanıcıların, Gülhane Parkı'na geliş sıklığı, % 23 oranı ile 6 ayda bir, % 19 oranı ile ayda bir, % 16 oranı ile 3 ayda bir, % 12 oranı ile yılda bir, % 9 haftada bir, % 7 oranı ile 15 günde bir ve % 5 oranı ile hergün geldikleri belirlenmiştir. % 9 oranı ile de çeşitli

zamanlarda kullandıklarını belirterek diğer seçeneğini seçenler oluşturmuştur. Parka ilk defa gelen kullanıcıya rastlanılmamıştır.

Parkta bulunması istenilen fonksiyonlar

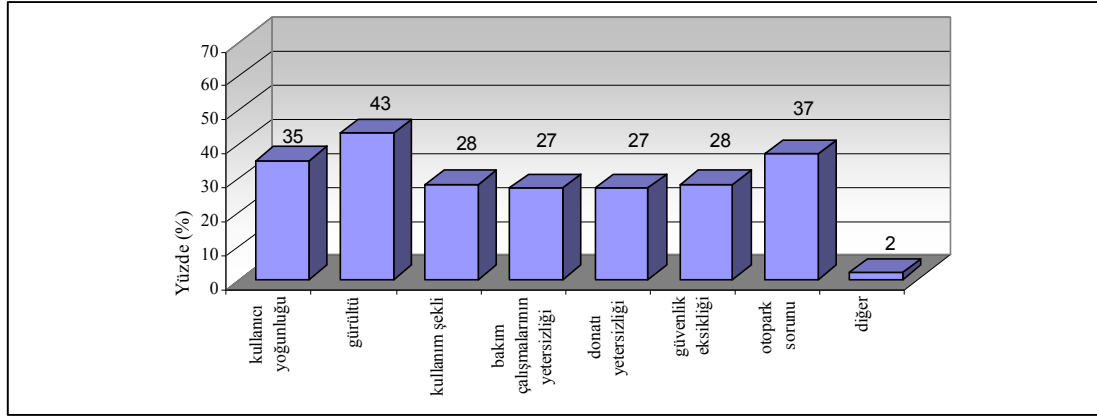
Kullanıcıların bu parkta görmek istedikleri fonksiyonlar sırasıyla, % 45 oranı ile bitki gösteri alanı ve açık hava gösteri alanı, % 39 oranı ile dinlenme alanı, % 34 oranı ile açık sergi alanı, % 28 oranı ile spor alanı, % 25 oranı ile çocuk oyun alanı, % 23 oranı ile otopark ve % 20 çok amaçlı bir merkez olarak belirlenmiştir (Şekil 4.77).

Şekil 4.77: Parkta bulunması istenilen fonksiyonlar

Parkta rahatsız eden faktörler

Kullanıcıların parkta rahatsız oldukları faktörler sırasıyla, % 43 oranı ile gürültü, % 37 oranı ile otopark sorunu, % 35 oranı ile kullanıcı yoğunluğu, % 28 oranı ile kullanım şekli ve güvenlik eksikliği, % 27 oranı ile bakım çalışmalarının yetersizliği ve donatı yetersizliği, % 2 oranı ile de diğer seçeneği olarak belirlenmiştir (Şekil 4.78).

Şekil 4.78: Parkta rahatsız eden faktörler

Güvenlik hizmetlerinden memnuniyet

Kullanıcılara parktaki güvenlik hizmetlerinden memnuniyet durumunun sorulduğu bu soru ile kullanıcılar % 42 oranı ile memnun, % 44 oranı ile kısmen memnun ve % 14 oranı ile memnun değilim yanıtı vermişlerdir.

Bakım çalışmalarından memnuniyet

Kullanıcılara parktaki bakım çalışmalarından memnuniyet durumunun sorulduğu bu soru ile kullanıcılar % 37 oranı ile memnun, % 52 oranı ile kısmen memnun ve % 11 oranı ile memnun değilim yanıtı vermişlerdir.

Yaya Dolaşımı

Kullanıcılara, parkta yaya dolaşımını rahat sağlayabiliyor musunuz şeklinde sorulan bu soruya % 47 oranı ile kısmen, % 46 oranı ile kesinlikle evet ve % 7 oranı ile kesinlikle hayır cevabı verilmiştir.

Ankete Katılan Kullanıcıların Donatılara Ait Düşünceleri

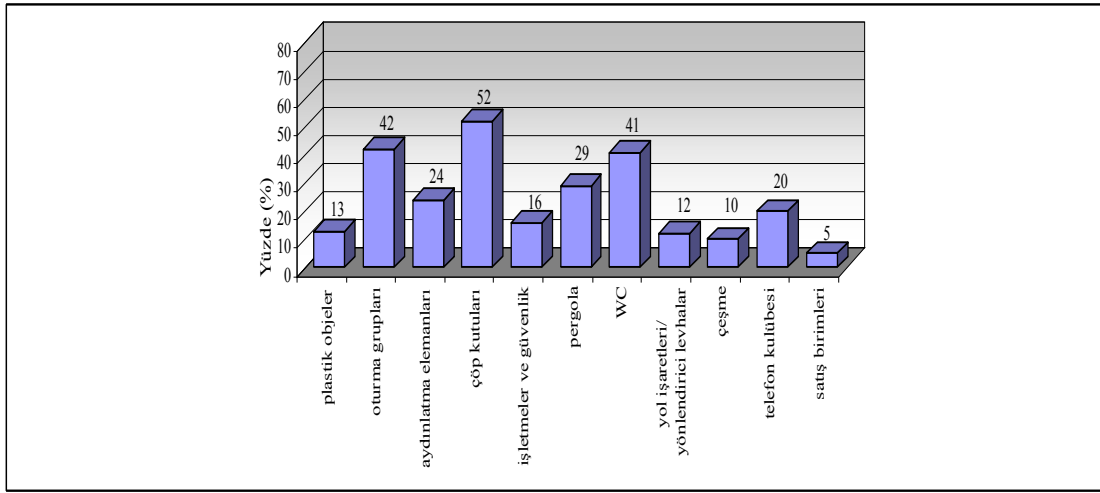
Bu bölümde, kullanıcılara parktaki donatı elemanlarının yeterlilik durumu ve eksik görülen donatılar hakkında sorular sorulmuştur (Tablo Ek D 10).

Donatı elemanlarının yeterlilik durumu

Ankete katılanlar kullanıcılar, parktaki donatı elemanlarının % 60 oranı ile kısmen yeterli, % 22 oranı ile kesinlikle yeterli değil, % 18 oranı ile de kesinlikle yeterli olduğunu söylemektedir.

Eksik görülen donatı elemanları

Ankete katılanlar, çok seçenekli bu soru ile araştırma alanında % 52 oranı ile en çok çöp kutularının, % 42 oranı ile oturma grupları ve banklar, daha sonra sırasıyla, % 41 oranı ile WC, % 29 oranı ile pergola, % 24 oranı ile aydınlatma elemanı, % 20 oranı ile telefon kulübeleri, % 16 oranı ile işletme/ güvenlik, % 13 oranı ile plastik objeler, % 12 oranı ile yol işaretleri ve yönlendirici levhalar, % 10 oranı ile çeşme ve % 5 ile de satış birimlerinin eksik olduğunu söylemektedirler (Şekil 4.79).

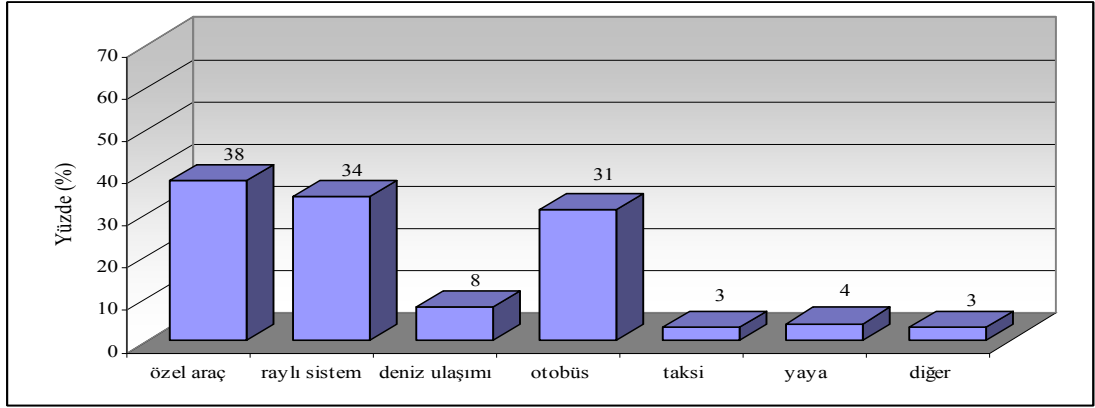
Şekil 4.79: Eksik görülen donatı elemanları

Ankete Katılan Kullanıcıların Ulaşımına Ait Bilgiler

Bu bölümde, kullanıcıların ulaşım durumları ve karşılaştıkları sorunlar hakkında sorular sorulmuştur (Tablo Ek D 11).

Ulaşım aracı tercihi

Kullanıcıların diğer bölgelere ulaşımında en çok hangi ulaşım araçlarını tercih ettiğinin sorulduğu bu soruda, % 38 oranı ile en çok özel araç ile % 34 ile raylı sistem ve % 31 oranı ile de otobüs ile diğer bölgelere ulaşımını sağladığını belirtmiştir (Şekil 4.80).

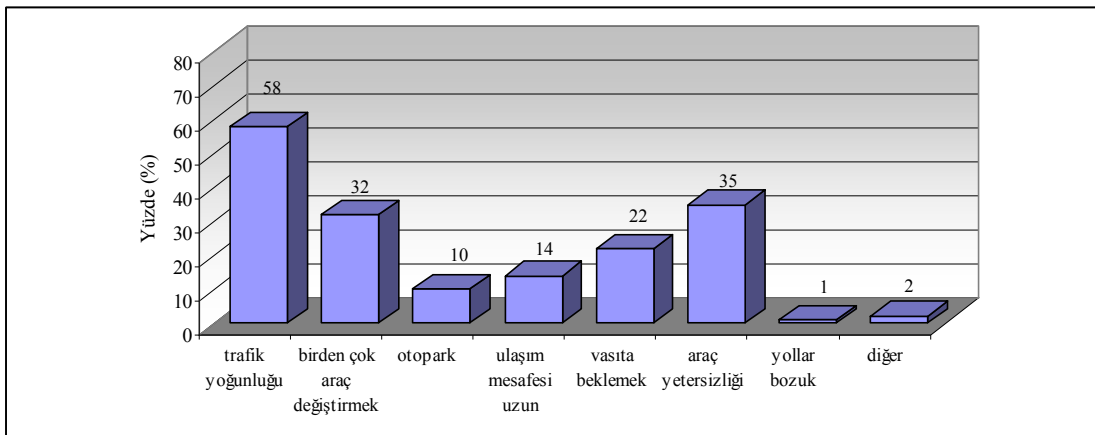
Şekil 4.80: Ulaşım aracı tercihi

Otopark tercihi

Kullanıcıların otopark tercihinin sorulduğu bu soruda, % 55 oranı ile belediye/özel otoparka, % 8 oranı ile en çok kaldırım/sokak aralarına araçlarını park ettiklerini belirtmişlerdir. % 37 oranı ile de diğer seçeneği tercih edilmiştir.

Yaşanılan ulaşım problemleri

Kullanıcıların en çok yaşadığı ulaşım problemi % 58'lik bir oranla trafik yoğunluğu ve % 35 oran ile araç yetersizliği ve kalabalık, % 32 oran ile birden çok araç değiştirmek, % 22 oran ile vasıta beklemek, % 14 oranı ile ulaşım mesafesi uzun, % 10 oran ile otopark yetersizliği, % 1 oran ile de yolların bozukluğu olarak saptanmıştır (Şekil 4.81).

Şekil 4.81: Yaşanılan ulaşım problemleri

Kullanıcıların Sosyo-Ekonomik Özellikleri ile Gülhane Parkı Kullanımlarına Ait Bilgilerin Karşılaştırılması

Cinsiyet ile Gülhane Parkı Kullanımlarının Karşılaştırılması

Cinsiyet durumu ile tüm sorular karşılaştırılmış ve $p \leq 0.05$ eşitliği sağlanarak anlamlı ilişki saptanan sorular aşağıda açıklanmıştır.

Cinsiyet-En çok gelinen mevsimler ilişkisi

Cinsiyet ile en çok gelinen mevsimler ilişkisi çaprazlandığında, $p=0.014$ olup $p \leq 0.05$ eşitliği sağlandığından anlamlı ilişki bulunmuştur. Buna göre kadınların, % 43'ü ilkbahar, % 30'u yaz, % 5'i sonbahar, % 2'si de kış mevsiminde ve % 21'i her mevsim parka gelirken, erkeklerin, % 13'ü, ilkbahar, % 48'i yaz, % 9'u sonbahar ve % 2'si kış mevsiminde ve % 29'u da her mevsim parka geldiklerini belirtmişlerdir (Tablo 4.48).

Tablo 4.48: Cinsiyet-en çok gelinen mevsimler ilişkisi

		En Çok Geline Mevsimler					Toplam	
		İlkbahar	Yaz	Sonbahar	Kış	Her mevsim		
Cinsiyet	Kadın	Sayı	19	13	2	1	9	44
		Satır (%)	43,2%	29,5%	4,5%	2,3%	20,5%	100,0%
		Sütun (%)	73,1%	32,5%	28,6%	50,0%	36,0%	44,0%
		Toplam	19,0%	13,0%	2,0%	1,0%	9,0%	44,0%
Erkek	Erkek	Sayı	7	27	5	1	16	56
		Satır (%)	12,5%	48,2%	8,9%	1,8%	28,6%	100,0%
		Sütun (%)	26,9%	67,5%	71,4%	50,0%	64,0%	56,0%
		Toplam	7,0%	27,0%	5,0%	1,0%	16,0%	56,0%
Toplam	Toplam	Sayı	26	40	7	2	25	100
		Satır (%)	26,0%	40,0%	7,0%	2,0%	25,0%	100,0%
		Sütun (%)	100,0%	100%	100,0%	100%	100,0%	100,0%
		Toplam	26,0%	40,0%	7,0%	2,0%	25,0%	100,0%

Cinsiyet- en çok kullanılan vakit ilişkisi

Cinsiyet ile en çok kullanılan günler ilişkisi çaprazlandığında, $p=0.006$ olup $p \leq 0.05$ eşitliği sağlandığından anlamlı ilişki bulunmuştur. Buna göre kadınların % 23'ü sabah-öğle, % 9'u öğle arası, % 68'i öğleden sonra gelirken, akşamları bu parkı kullandığını söyleyen kadın kullanıcıya rastlanılmamıştır. Erkeklerin % 7 sabah-öğle, % 21'i öğle arası, % 59'u öğleden sonra ve % 13'ü de akşamları bu parka geldiklerinin belirtmişlerdir (Tablo 4.49).

Tablo 4.49: Cinsiyet- en çok kullanılan vakit ilişkisi

		En Çok Kullanılan Vakit					
		Öğleden					
		Sabah-öğle	Öğle arası	sonra	Akşam	Toplam	
Cinsiyet	Kadın	Sayı	10	4	30	0	44
		Satır (%)	22,7%	9,1%	68,2%	,0%	100,0%
		Sütun (%)	71,4%	25,0%	47,6%	,0%	44,0%
		Toplam (%)	10,0%	4,0%	30,0%	,0%	44,0%
Erkek	Erkek	Sayı	4	12	33	7	56
		Satır (%)	7,1%	21,4%	58,9%	12,5%	100,0%
		Sütun (%)	28,6%	75,0%	52,4%	100,0%	56,0%
		Toplam (%)	4,0%	12,0%	33,0%	7,0%	56,0%
Toplam	Toplam	Sayı	14	16	63	7	100
		Satır (%)	14,0%	16,0%	63,0%	7,0%	100,0%
		Sütun (%)	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		Toplam (%)	14,0%	16,0%	63,0%	7,0%	100,0%

Cinsiyet-bölgede bulunması istenilen fonksiyonlar ilişkisi

Cinsiyet ile bölgede bulunması istenilen fonksiyonlar çaprazlandığında çok amaçlı bir merkez ve spor alanı seçenekleri için anlamlı ilişki bulunmuştur. Sırasıyla $p=0,009$ ve $p=0,017$ olup $p \leq 0.05$ olması sağlandığından ankete cevap veren kadınların % 32'si, erkeklerin % 11'ü bu parkta çok amaçlı bir merkez gerekliliğini belirtirken, kadınların % 16'sı, erkeklerin ise % 38'i spor alanı istediklerini belirtmişlerdir.

Cinsiyet-yaya dolaşımı rahatlığı ilişkisi

Cinsiyet ile yaya dolaşımı rahatlığı ilişkisi çaprazlandığında $p=0.019$ olup $p \leq 0.05$ eşitliği sağlandığından anlamlı ilişki bulunmuştur. Buna göre kadınların % 61'i, erkeklerin ise % 48'i yaya dolaşımını rahat sağlayabildiğini söylerken, kadınların % 32'si, erkeklerin % 59'u kısmen rahat sağlayabildiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca hem kadınların hem de erkeklerin % 7'si parkta yaya dolaşımını rahat sağlayamadıklarını belirtmişlerdir (Tablo 4.50).

Tablo 4.50: Cinsiyet-yaya dolaşımı rahatlığı ilişkisi

		Yaya Dolaşımı Rahatlığı				
			Evet	Kısmen	Hayır	Toplam
Cinsiyet	Kadın	Sayı	27	14	3	44
		Satır (%)	61,4%	31,8%	6,8%	100,0%
		Sütun (%)	58,7%	29,8%	42,9%	44,0%
		Toplam	27,0%	14,0%	3,0%	44,0%
Erkek	Sayı	19	33	4	56	
	Satır (%)	33,9%	58,9%	7,1%	100,0%	
	Sütun (%)	41,3%	70,2%	57,1%	56,0%	
	Toplam	19,0%	33,0%	4,0%	56,0%	
Toplam	Sayı	46	47	7	100	
	Satır (%)	46,0%	47,0%	7,0%	100,0%	
	Sütun (%)	100%	100,0%	100,0%	100,0%	
	Toplam	46,0%	47,0%	7,0%	100,0%	

Yaş grubu ile Tarihi Yarımada kullanımlarının karşılaştırılması

Yaş grubu ile tüm sorular karşılaştırılmış ve $p \leq 0.05$ eşitliği sağlanarak anlamlı ilişki saptanan sorular aşağıda açıklanmıştır.

Yaş grubu-bölgenin yeşil alanların yeterlilik durumu ilişkisi

Yaş Grubu ile Tarihi Yarımada yeşil alanlarının yeterlilik durumu çaprazlandığında, $p=0,001$ olarak bulunmuş olup $p \leq 0.05$ eşitliği sağlandığından anlamlı ilişki bulunmuştur. Buna göre ankete cevap veren 19–25 yaş grubundakilerin % 28’i, 26–40 yaş grubundakiler % 19 oran ile 41–60 yaş grubundakiler % 7’si bölgedeki yeşil alan miktarını kesinlikle yeterli bulurken, 15–18 yaş grubu ve 61 ve üzeri yaş grubundan hiç kimse kesinlikle yeterli seçeneğini seçmemişlerdir. 15–18 yaş grubundakilerin % 86’sı, 19–25 yaş grubundakilerin % 72’si, 26–40 yaş grubundakiler % 35 oran ile, 41–60 yaş grubundakiler % 67 oranla kısmen yeterli bulurken yine 61 ve üzeri yaş grubundan hiç kimse kısmen yeterli seçeneğini seçmemiştir. 15–18 yaş grubundakilerin % 14’ü, 26–40 yaş grubundakiler % 47 oran ile 41–60 yaş grubundakiler % 27 oranla ve 61 ve üzeri yaş grubunun % 100’ü yeşil alanların kesinlikle yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. 19–25 yaş grubundan hiç kimse kesinlikle yetersiz seçeneğini seçmemiştir (Tablo 4.51)

Tablo 4.51: Bölgenin yeşil alanların yeterlilik durumu

		Bölgenin Yeşil Alanlarının Yeterlilik Durumu			Toplam	
		kesinlikle yeterli	kısmen yeterli	kesinlikle yeterli değil		
Yaş Grubu	15-18 yaş grubu	Sayı	0	6	1	7
		Satır (%)	,0%	85,7%	14,3%	100,0%
		Sütun (%)	,0%	11,1%	3,2%	7,0%
		Toplam (%)	,0%	6,0%	1,0%	7,0%
	19-25 yaş grubu	Sayı	5	13	0	18
		Satır (%)	27,8%	72,2%	,0%	100,0%
		Sütun (%)	33,3%	24,1%	,0%	18,0%
		Toplam (%)	5,0%	13,0%	,0%	18,0%
	26-40 yaş grubu	Sayı	8	15	20	43
		Satır (%)	18,6%	34,9%	46,5%	100,0%
		Sütun (%)	53,3%	27,8%	64,5%	43,0%
		Toplam (%)	8,0%	15,0%	20,0%	43,0%
	41-60 yaş grubu	Sayı	2	20	8	30
		Satır (%)	6,7%	66,7%	26,7%	100,0%
		Sütun (%)	13,3%	37,0%	25,8%	30,0%
		Toplam (%)	2,0%	20,0%	8,0%	30,0%
	61 yaş ve üzeri	Sayı	0	0	2	2
		Satır (%)	,0%	,0%	100,0%	100,0%
		Sütun (%)	,0%	,0%	6,5%	2,0%
		Toplam (%)	,0%	,0%	2,0%	2,0%
Toplam		Sayı	15	54	31	100
		Satır (%)	15,0%	54,0%	31,0%	100,0%
		Sütun (%)	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		Toplam (%)	15,0%	54,0%	31,0%	100,0%

Yaş grubu-Gülhane parkı'nı kullanım amacı ilişkisi

Yaş grubu ile Gülhane Parkı'nı kullanım amacı ilişkisi çaprazlandığında dinlenmek, manzara seyretmek ve diğer insanlarla bir arada olmak için anlamlı ilişki bulunmuştur. $p=0,010$, $p=0,020$ ve $p=0,011$ olup $p \leq 0,05$ eşitliği sağlanmıştır. Ankete cevap veren 19-25 yaş grubundakilerin % 50'si, 26-40 yaş grubundakiler % 67 oran ile, 41-60 yaş grubundakiler % 60 ve 61 ve üzeri yaş grubundakilerin % 100'ü alana dinlenmek amacıyla geldiklerini belirtmişlerdir. 15-18 yaş grubundakilerin % 86'sı, 19-25 yaş grubundakilerin % 56'sı, 26-40 yaş grubundakilerin % 44'ü, 41-60 yaş grubundakilerin % 80'i ve 61 ve üzeri yaş grubundakilerin % 50'si manzara seyretmek amacıyla alanı tercih ettiklerini belirtmişlerdir. 15-18 yaş grubundakilerin % 100'ü, 19-25 yaş grubundakilerin % 67'si, 26-40 yaş grubundakilerin % 40'ı, ve 41-60 yaş grubundakilerin % 57'si diğer insanlarla bir arada olmak amacıyla alanı tercih ettiklerini belirtmişlerdir.

Yaş grubu -Rekreasyonel kullanımlarda Gülhane Parkı'nı tercih nedeni ilişkisi

Yaş grubu ile rekreasyonel kullanımlarda Gülhane Parkı'nı tercih nedeni ilişkisi çaprazlandığında buluşma yeri, tarihi turistik değerleri gezme, içerdiği fonksiyonlar, donatılar ve nedensiz/rastlantı seçenekleri ile anlamlı ilişki bulunmuştur. Sırasıyla $p=0,026$, $p=0,000$, $p=0,004$ ve $p=0.018$ olup $p\leq 0.05$ ilişkisi sağlandığından ankete cevap veren 15–18 yaş grubundakilerin % 43'ü, 19–25 yaş grubundakilerin % 28'i, 26–40 yaş grubundakilerin % 12'si, 41–60 yaş grubundakilerin % 4'ü alana geliş amacını buluşma yeri olarak belirtmekte, 15–18 yaş grubundakilerin % 57'si, 19–25 yaş grubundakilerin % 17'si, 26–40 yaş grubundakilerin % 54'ü, 41–60 yaş grubundakilerin % 83'ü ve 61 yaş ve üzeri yaş grubunun % 100'ü alana tarihi turistik değerleri gezme amacı ile geldiklerini belirtmişlerdir. 19-25 yaş grubundakilerin % 22'si, 26-40 yaş grubundakilerin % 5'i ve 60 ve üzeri yaş grubundakilerin % 50'si içerdiği fonksiyonlar, donatılar nedeniyle bu alana geldiklerini belirtmişlerdir. 15–18 yaş grubundakilerin % 29'u, 19–25 yaş grubundakilerin % 39'u, 26–40 yaş grubundakilerin % 14'ü ve 41–60 yaş grubundakilerin % 3'ü nedensiz ve rastlantı seçeneğini tercih etmişlerdir.

Yaş grubu-en çok kullanılan vakit ilişkisi

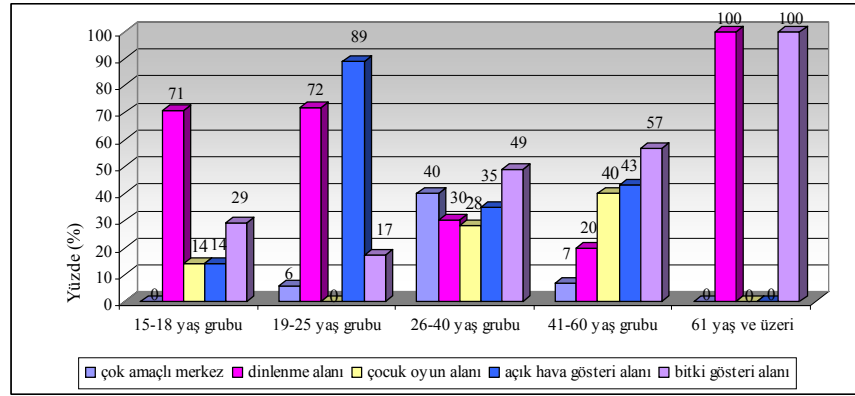
Yaş grubu ile en çok kullanılan günler ilişkisi çaprazlandığında, $p=0.003$ olup $p\leq 0.05$ eşitliği sağlandığından anlamlı ilişki bulunmuştur. Buna göre 15-18 yaş grubundakilerin, % 57'si öğle arası, % 29'u öğleden sonra ve % 14'ü akşam vakitlerinde, 19-25 yaş grubundakilerin % 33'ü sabah-öğle, % 6'sı öğle arası, % 61'i öğleden sonra, 26-40 yaş grubundakilerin % 14'ü sabah-öğle, % 23'ü öğle arası, % 61'i öğleden sonra, % 2'si akşam, 41-60 yaş grubundakilerin % 7'si sabah-öğle, % 3'ü öğle arası, % 73'ü öğleden sonra, % 17'si akşam, 61 yaş ve üzeri yaş grubundakilerin % 100'ü öğleden sonra parkı kullandıklarını belirtmiştir (Tablo 4.52).

Tablo 4.52: Yaş grubu-en çok kullanılan vakit ilişkisi

Yaş Grubu		En Çok Kullanılan Vakit				Toplam
		sabah-öğle	öğle arası	öğleden sonra	akşam	
15-18 yaş grubu	Sayı	0	4	2	1	7
	Satır (%)	,0%	57,1%	28,6%	14,3%	100,0%
	Sütun (%)	,0%	25,0%	3,2%	14,3%	7,0%
	Toplam (%)	,0%	4,0%	2,0%	1,0%	7,0%
19-25 yaş grubu	Sayı	6	1	11	0	18
	Satır (%)	33,3%	5,6%	61,1%	,0%	100,0%
	Sütun (%)	42,9%	6,3%	17,5%	,0%	18,0%
	Toplam (%)	6,0%	1,0%	11,0%	,0%	18,0%
26-40 yaş grubu	Sayı	6	10	26	1	43
	Satır (%)	14,0%	23,3%	60,5%	2,3%	100,0%
	Sütun (%)	42,9%	62,5%	41,3%	14,3%	43,0%
	Toplam (%)	6,0%	10,0%	26,0%	1,0%	43,0%
41-60 yaş grubu	Sayı	2	1	22	5	30
	Satır (%)	6,7%	3,3%	73,3%	16,7%	100,0%
	Sütun (%)	14,3%	6,3%	34,9%	71,4%	30,0%
	Toplam (%)	2,0%	1,0%	22,0%	5,0%	30,0%
61 ve üzeri	Sayı	0	0	2	0	2
	Satır (%)	,0%	,0%	100,0%	,0%	100,0%
	Sütun (%)	,0%	,0%	3,2%	,0%	2,0%
	Toplam (%)	,0%	,0%	2,0%	,0%	2,0%
Toplam	Sayı	14	16	63	7	100
	Satır (%)	14,0%	16,0%	63,0%	7,0%	100,0%
	Sütun (%)	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	Toplam (%)	14,0%	16,0%	63,0%	7,0%	100,0%

Yaş grubu-bölgede bulunması istenilen fonksiyonlar ilişkisi

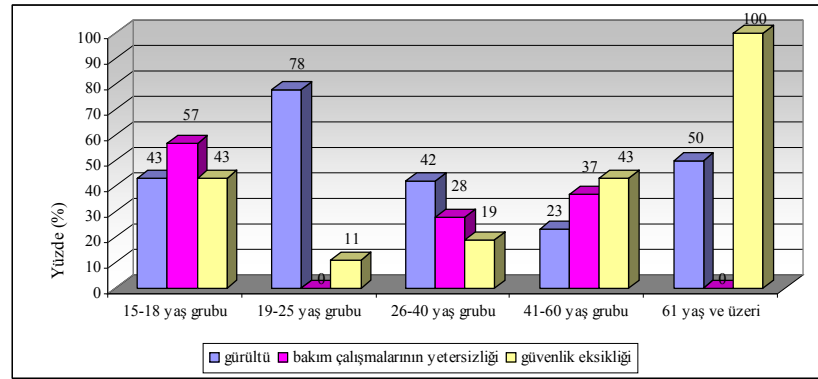
Yaş grubu ile bölgede bulunması istenilen fonksiyonlar çaprazlandığında çok amaçlı bir merkez, dinlenme alanı, çocuk oyun alanı, açık hava gösteri alanı ve bitki gösteri alanı seçenekleri için sırasıyla, $p=0,001$, $p=0,000$, $p=0,028$, $p=0,000$ ve $p=0,027$ olup $p \leq 0.05$ olması sağlandığından anlamlı ilişki bulunmuştur. Ankete cevap veren 15-18 yaş grubundakilerin % 71'i, ve 61 ve üzeri yaş grubundakilerin % 100'ü parkta dinlenme alanları isterken, 19-25 yaş grubundakilerin % 89'u açık hava gösteri alanı, 26-40 yaş grubundakilerin % 49'u ve 41-60 yaş grubundakilerin % 57'si bitki gösteri alanları istemişlerdir (Şekil 4.82).

Şekil 4.82: Yaş grubu- bölgede bulunması istenilen fonksiyonlar ilişkisi

Yaş grubu-Gülhane Parkı'nda rahatsız eden faktörler ilişkisi

Yaş grubu ile bölgedeki açık ve yeşil alanlarda rahatsız eden faktörler çaprazlandığında gürültü seçeneği için $p=0,008$, bakım çalışmalarının yetersizliği seçeneği için $p=0,017$, güvenlik eksikliği seçeneği için $p=0,008$ olup $p \leq 0,05$ olması sağlandığından anlamlı ilişki bulunmuştur. Buna göre ankete cevap veren 15-18 yaş grubundakilerin % 57'si bakım çalışmalarının yetersizliğinden, 19-25 yaş grubundakilerin % 78'i ve 26-40 yaş grubundakilerin % 42'si gürültüden, 41-60 yaş grubundakilerin % 43'ü ve 61 ve üzeri yaş grubundakilerin % 100'ü parktaki güvenlik eksikliğinden şikayetçi olmaktadır (Şekil 4.83).

Şekil 4.83: Yaş grubu-Gülhane Parkı'nda rahatsız eden faktörler ilişkisi

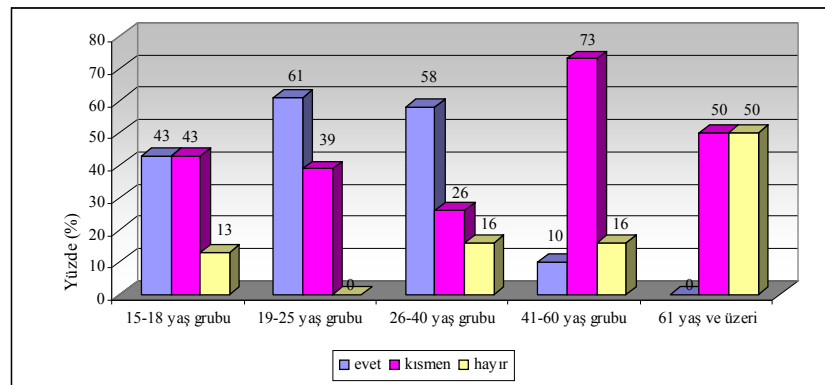
Yaş grubu -güvenlik hizmetlerinden memnuniyet ilişkisi

Yaş grubu ile park içindeki güvenlik hizmetlerinden memnuniyet ilişkisi çaprazlandığında $p=0,001$ olup $p \leq 0,05$ eşitliği sağlandığından anlamlı ilişki

bulunmuştur. Buna göre parktaki güvenlik hizmetlerinden en büyük şikayet % 73 oran ile 41–60 yaş grubundan gelmektedir (Tablo 4.53, Şekil 4.84).

Tablo 4.53: Yaş grubu -güvenlik hizmetlerinden memnuniyet ilişkisi

Yaş Grubu	Güvenlik Hizmetlerinden Memnuniyet		Güvenlik Hizmetlerinden Memnuniyet			Toplam
			Evet	Kısmen	Hayır	
15-18 yaş grubu	Sayı		3	3	1	7
	Satır (%)		42,9%	42,9%	14,3%	100,0%
	Sütun (%)		7,1%	6,8%	7,1%	7,0%
	Toplam (%)		3,0%	3,0%	1,0%	7,0%
19-25 yaş grubu	Sayı		11	7	0	18
	Satır (%)		61,1%	38,9%	,0%	100,0%
	Sütun (%)		26,2%	15,9%	,0%	18,0%
	Toplam (%)		11,0%	7,0%	,0%	18,0%
26-40 yaş grubu	Sayı		25	11	7	43
	Satır (%)		58,1%	25,6%	16,3%	100,0%
	Sütun (%)		59,5%	25,0%	50,0%	43,0%
	Toplam (%)		25,0%	11,0%	7,0%	43,0%
41-60 yaş grubu	Sayı		3	22	5	30
	Satır (%)		10,0%	73,3%	16,7%	100,0%
	Sütun (%)		7,1%	50,0%	35,7%	30,0%
	Toplam (%)		3,0%	22,0%	5,0%	30,0%
61 yaş ve üzeri	Sayı		0	1	1	2
	Satır (%)		,0%	50,0%	50,0%	100,0%
	Sütun (%)		,0%	2,3%	7,1%	2,0%
	Toplam (%)		,0%	1,0%	1,0%	2,0%
Toplam	Sayı		42	44	14	100
	Satır (%)		42,0%	44,0%	14,0%	100,0%
	Sütun (%)		100%	100,0%	100,0%	100,0%
	Toplam (%)		42,0%	44,0%	14,0%	100,0%

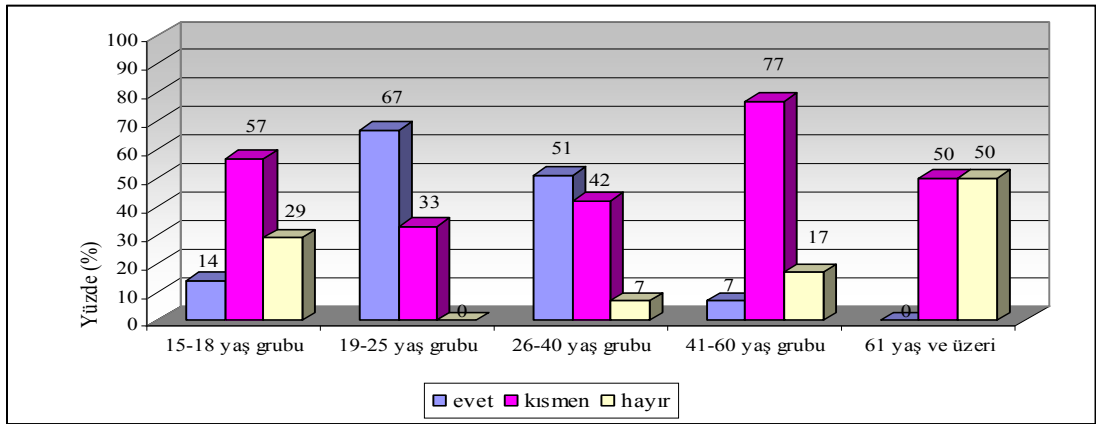
Şekil 4.84: Yaş grubu -güvenlik hizmetlerinden memnuniyet ilişkisi

Yaş grubu -bakım çalışmalarından memnuniyet ilişkisi

Yaş grubu ile park içindeki bakım çalışmalarından memnuniyet ilişkisi çaprazlandığında $p=0.000$ olup $p\leq 0.05$ eşitliği sağlandığından anlamlı ilişki bulunmuştur. Buna göre parktaki çalışmalarının yetersizliğinden en büyük şikayet % 50 oran ile 61 ve üzeri yaş grubu kullanıcılarından gelmektedir (Tablo 4.54, Şekil 4.85).

Tablo 4.54: Yaş grubu -bakım çalışmalarından memnuniyet ilişkisi

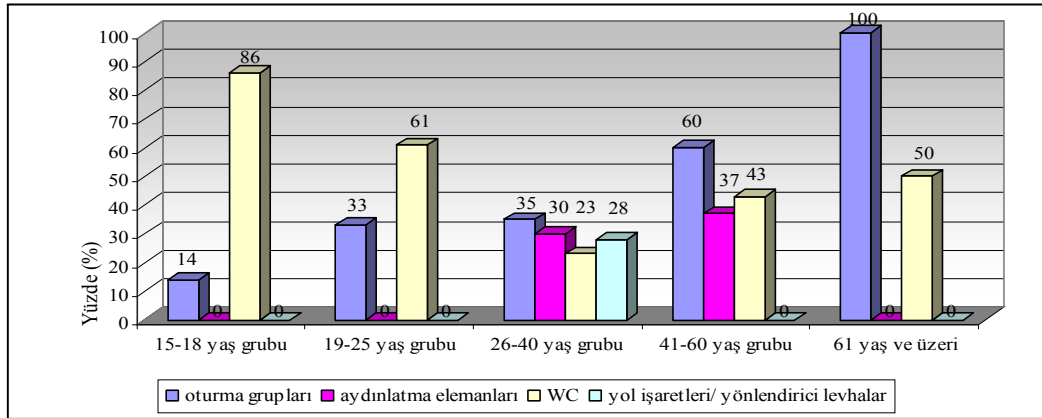
Yaş Grubu	Yaş	Bakım Çalışmalarından Memnuniyet	Bakım Çalışmalarından Memnuniyet			Toplam
			evet	kısmen	hayır	
15-18 yaş grubu	Sayı		1	4	2	7
	Satır (%)		14,3%	57,1%	28,6%	100,0%
	Sütun (%)		2,7%	7,7%	18,2%	7,0%
	Toplam (%)		1,0%	4,0%	2,0%	7,0%
19-25 yaş grubu	Sayı		12	6	0	18
	Satır (%)		66,7%	33,3%	,0%	100,0%
	Sütun (%)		32,4%	11,5%	,0%	18,0%
	Toplam (%)		12,0%	6,0%	,0%	18,0%
26-40 yaş grubu	Sayı		22	18	3	43
	Satır (%)		51,2%	41,9%	7,0%	100,0%
	Sütun (%)		59,5%	34,6%	27,3%	43,0%
	Toplam (%)		22,0%	18,0%	3,0%	43,0%
41-60 yaş grubu	Sayı		2	23	5	30
	Satır (%)		6,7%	76,7%	16,7%	100,0%
	Sütun (%)		5,4%	44,2%	45,5%	30,0%
	Toplam (%)		2,0%	23,0%	5,0%	30,0%
61 Yaş ve üzeri	Sayı		0	1	1	2
	Satır (%)		,0%	50,0%	50,0%	100,0%
	Sütun (%)		,0%	1,9%	9,1%	2,0%
	Toplam (%)		,0%	1,0%	1,0%	2,0%
Toplam	Sayı		37	52	11	100
	Satır (%)		37,0%	52,0%	11,0%	100,0%
	Sütun (%)		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	Toplam (%)		37,0%	52,0%	11,0%	100,0%

Şekil 4.85: Yaş grubu -bakım çalışmalarından memnuniyet ilişkisi

Yaş grubu-eksik görülen donatı elemanları ilişkisi

Yaş grubu ile eksik görülen donatı elemanları ilişkisi çaprazlandığında oturma grupları, aydınlatma elemanları, WC ve yol işaretleri ve yönlendirici levhalar, seçenekleri için anlamlı ilişki bulunmuştur. Sırasıyla, $p=0.034$, $p=0,017$, $p=0,006$ ve $p=0,001$ olup $p\leq 0.05$ olması sağlanmıştır. Buna göre. 15–18 yaş grubu ve 19-25 yaş grubu, % 86 oranı ile en çok WC'nin eksik olduğunu belirtirken, diğer tüm yaş grupları parkta en çok oturma gruplarının eksik olduğunu belirtmişlerdir (Şekil 4.86).

Şekil 4.86: Yaş grubu- eksik görülen donatı elemanları ilişkisi

Yaş grubu-Ulaşım ilişkisi

Yaş grubu ile ulaşım ilişkisi karşılaştırılmış ve $p\leq 0.05$ eşitliği sağlanarak anlamlı ilişki saptanan sorular aşağıda açıklanmıştır.

Yaş grubu-Tercih edilen vasıtalar ilişkisi

Yaş grubu ile tercih edilen vasıtalar ilişkisi çaprazlandığında özel araç ve raylı sistem seçenekleri için anlamlı ilişki bulunmuştur. Sırasıyla $p=0.000$ ve $p=0,017$ olup $p\leq 0.05$ olması sağlanmıştır. Buna göre, 19–25 yaş grubundakilerin % 78'i, 26–40 yaş grubundakilerin % 16'sı, 41–60 yaş grubundakilerin % 57'si özel araçları ile buraya geldiklerini belirtirken, 15–18 yaş grubundakilerin % 57'si, 19–25 yaş grubundakilerin % 6'sı, 26–40 yaş grubundakilerin % 30'u, 41–60 yaş grubundakilerin % 50'si ve 61 ve üzeri yaş grubundakilerin % 50'si raylı sistem ile geldiklerini belirtmişlerdir.

4.3.2.3. Araştırma Alanında Belirlenen Parklarda (Miralay Reşit Çiyiltepe Parkı) Yapılan Anketlerin Değerlendirilmesi-

Bu bölümde Miralay Reşit Çiyiltepe Sahil Parkı'nda yapılan anketler değerlendirilerek sonuçları ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Miralay Reşit Çiyiltepe Sahil Parkı'nda Yapılan Kullanıcı Anketlerinin Değerlendirilmesi

Kullanıcıların Sosyo-ekonomik yapısı

Miralay Reşit Çiyiltepe Sahil Parkı'nda yapılan anketlerin sonucunda, bu sahil parkı kullanıcılarının cinsiyet, yaş, eğitim durumu, meslek grubu, gelir durumu, yaşadığı yer gibi sosyal yapıları hakkında bilgiler edinilmeye çalışılmıştır (Tablo Ek D 9).

Cinsiyet durumu

Yapılan bu anket çalışmasında ankete katılanların % 60'ı erkek, % 40'ı de kadın olarak belirlenmiştir.

Yaş grubu

Yapılan anket çalışmasına katılan kullanıcıların yaş grubuna göre dağılımında, % 11'i 15-18 yaş grubu, % 19'u 19-25 yaş grubu, % 27'si 26-40 yaş grubu, % 39'u 41-60 yaş grubu, ve % 4'ü ise 61 yaş ve üzeri olarak belirlenmiştir.

Eğitim durumu

Ankete katılan kullanıcıların % 41'i lise mezunu, % 37'si üniversite mezunu, % 17'si ilköğretim mezunu, % 5'i de master/doktora eğitim düzeyi olarak belirlenmiştir. Miralay Reşit Çiyiltepe Sahil Parkı'nda okuryazar olmayan kullanıcıya rastlanmamıştır.

Meslek dağılımları

Ankete katılan kullanıcıların çoğunluğu % 30 oranı ile serbest meslek, % 26'sı ev hanımı, % 20 oranı ile öğrenci, % 7'si memur, % 5 oranı ile esnaf ve işsiz, % 4'ü emekli, % 3'ü de işçi olarak belirlenmiştir.

Aylık gelir durumu

Park kullanıcılarının aylık ortalama gelir durumunun belirlenmesi amacıyla sorulan bu soruya verilen yanıtlara göre en çok % 44 oranı ile 1.001-3.000 YTL aylık geliri olanlar, ikinci olarak % 38 oranı ile 500 YTL veya daha düşük gelir grubundakiler, üçüncü olarak % 18 oranı ile 501-1.000 YTL gelir düzeyine sahip olanlar olarak saptanmıştır. Bu parkta yapılan anket çalışmasında 3.000 YTL ve üzeri gelir düzeyine sahip kullanıcıya rastlanılmamıştır.

İstanbul'da yaşama süresi

Yapılan ankete katılan halkın % 52'si 20 yıl ve üzeri İstanbul'da yaşadığını belirtirken, % 33 oranı 16-20 yıl, % 8 oranı ile de 6-10 yıl, % 4 oranı ile 0-5 yıl, % 3 oranı ile de 11-15 yıldır İstanbul'da yaşadığını belirtmişlerdir.

Oturulan yer

Ankete katılanların % 52'si Eminönü- Fatih İlçelerini kapsayan Tarihi Yarımada bölgesinde, % 34'ü Zeytinburnu-Bakırköy-Avcılar bölgesinde, % 14'ü Alibeyköy-Eyüp-Bayrampaşa-Gaziosmanpaşa bölgesinde oturmaktadır. Parkın kullanıcıları arasında, Beşiktaş-Beyoğlu-Şişli-Sarıyer bölgesi ile Kadıköy-Maltepe-Üsküdar-Kartal-Beykoz bölgesinden gelen kullanıcılara rastlanılmamıştır.

Semtte yaşama süresi

Ankete katılan kullanıcıların % 4'ü 0-5 yıl, % 8'i 6-10 yıl, % 3'ü 11-15 yıl, % 33'ü 16-20 yıl, % 22'si 20-30 yıl ve % 30'u 30 yıldan fazla bir süredir şu an buldukları semtte yaşamakta olduklarını belirtmişlerdir.

Konut tipi

Ankete katılan kullanıcıların % 93'ü apartman dairesinde, % 5'i toplu konut apartman dairesinde ve % 2'si de gecekonduda yaşadığını belirtmiştir.

Kullanıcıların Kullanımlarına Ait Bilgiler

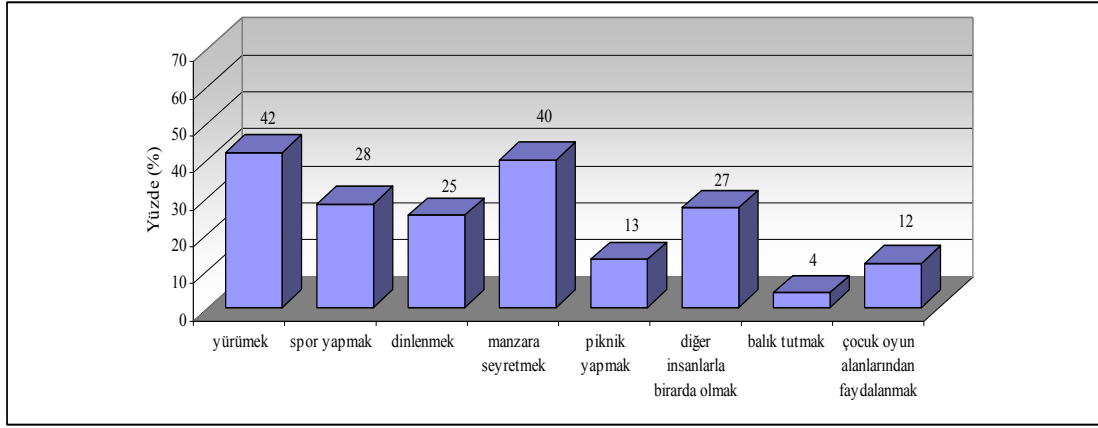
Bu bölümde kullanıcıların kullanımlarına ait bilgiler elde edilmeye çalışılmıştır (Tablo Ek D 10).

Yeşil alanların miktarının yeterliliği

Ankete katılan kullanıcıların bu soruya verdiği yanıtlara göre parklar, çocuk oyun, spor alanları gibi yeşil alanlar % 48 oranı ile kısmen yeterli, % 42 oranı ile kesinlikle yetersiz ve % 10 oranı ile kesinlikle yeterli bulunmaktadır.

Parkı kullanma amacı

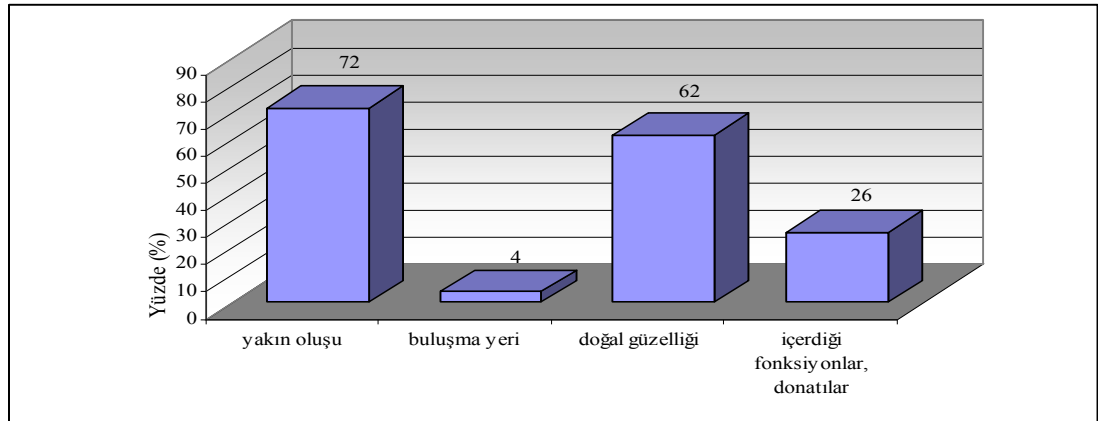
Kullanıcıların bu soruya verdiği yanıtlara göre, % 42 oranı ile yürümek, % 40 oranı ile manzara seyretmek, % 28 oranı ile spor yapmak, % 27 oranı ile diğer insanlarla bir arada olmak ve % 25 oranı dinlenmek şeklinde belirlenmiştir (Şekil 4.87).

Şekil 4.87: Parkı kullanma amacı

Rekreasyonel kullanımlarda Miralay Reşit Çiyiltepe sahil parkını seçme nedeni

Kullanıcıların bu soruya verdiği yanıtlara göre, en çok % 72 oranı ile yakın oluşu, %62 ile doğal güzelliği tarihi ve % 26 oranı ile içerdiği fonksiyonlar, donatılar ve % 4 oranı ile buluşma yeri olarak tercih etmektedir (Şekil 4.88).

Şekil 4.88: Rekreasyonel kullanımlarda Miralay Reşit Çiyiltepe Parkı'nı seçme nedeni

En çok gelinen mevsim

Kullanıcılar, % 22 oranı ile yaz, % 24 oranı ile ilkbahar, % 54 oranı ile her mevsim bu parkı kullandıklarını belirtmişlerdir.

En çok gelinen günler

Kullanıcılar, % 12 oranı ile hafta içi, % 36 oranı ile hafta sonu, % 45 oranı ile değişik günlerde ve % 7 oranı ile de her zaman bu parka geldiklerini belirtmişlerdir.

En çok gelinen vakitler

Kullanıcılar, parkı % 49 oranı ile öğleden sonra, % 43 oranı sabah-öğle, % 5 oranı ile öğle arası ve % 3 oranı ile de akşamları kullandıklarını belirtmişlerdir.

Bölgede geçirilen süre

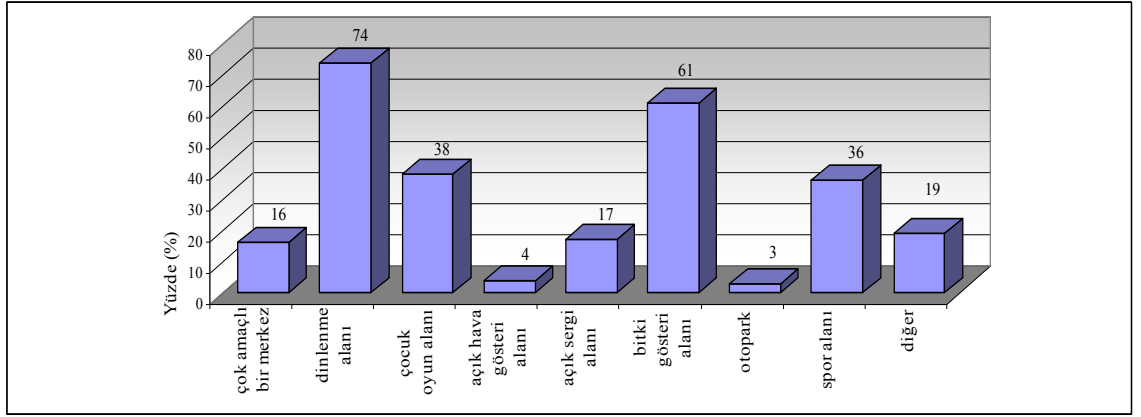
Kullanıcılar, % 71 oranı ile 1–3 saat, % 21 oranı ile 3–5 saat ve % 8 oranı ile de 5 saatten fazla bu parkta vakit geçirdiklerini belirtmişlerdir.

Alana geliş sıklığı

Kullanıcıların, parka geliş sıklığı, % 20 oranı ile haftada bir ve ayda bir, % 17 oranı ile 15 günde bir, % 10 oranı ile hergün, % 2 oranı ile 3 ayda bir geldikleri belirlenmiştir. % 31 oranı ile de çeşitli zamanlarda kullandıklarını belirterek diğer seçeneğini seçenler oluşturmuştur. Parka ilk defa, 6 ayda bir ve yılda bir gelen kullanıcıya rastlanılmamıştır.

Parkta bulunması istenilen fonksiyonlar

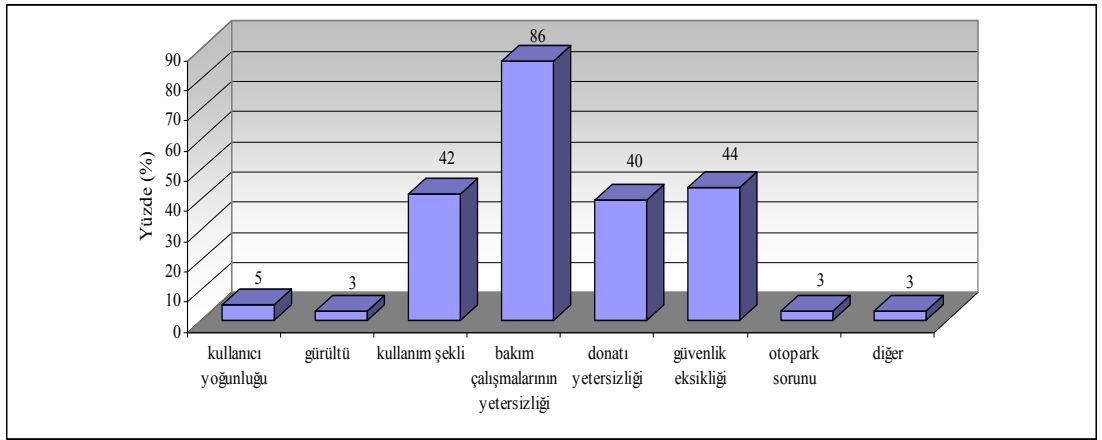
Kullanıcıların bu parkta görmek istedikleri fonksiyonlar sırasıyla, % 74 oranı ile dinlenme alanı, % 61 oranı ile bitki gösteri alanı, % 39 oranı ile, % 38 oranı ile çocuk oyun alanı ve % 36 oranı ile spor alanı, % 17 oranı ile açık sergi alanı, % 16 oranı ile çok amaçlı bir merkez, % 4 oranı ile açık hava gösteri alanı ve % 3 oranı ile otopark olarak belirlenmiştir. Kullanıcılar, % 19 oranı ile diğer seçeneğini tercih etmişlerdir (Şekil 4.89).

Şekil 4.89: Parkta bulunması istenilen fonksiyonlar

Parkta rahatsız eden faktörler

Kullanıcıların bu parkta rahatsız oldukları faktörler sırasıyla, % 86 oranı ile bakım çalışmalarının yetersizliği, % 44 oranı ile güvenlik eksikliği, % 42 oranı ile kullanım şekli gürültü, % 40 oranı ile donatı yetersizliği olarak belirlenmiştir (Şekil 4.90).

Şekil 4.90: Parkta rahatsız eden faktörler

Güvenlik hizmetlerinden memnuniyet

Kullanıcılara parktaki güvenlik hizmetlerinden memnuniyet durumunun sorulduğu bu soru ile kullanıcılar, % 49 oranı ile kısmen memnun ve % 51 oranı ile memnun değilim yanıtı vermişlerdir. Parktaki güvenlik hizmetlerinden kesinlikle memnun olan kullanıcıya rastlanılmamıştır.

Bakım çalışmalarından memnuniyet

Kullanıcılara parktaki bakım çalışmalarından memnuniyet durumunun sorulduğu bu soru ile kullanıcılar % 2 oranı ile memnun, % 39 oranı ile kısmen memnun ve % 59 oranı ile memnun değilim yanıtı vermişlerdir.

Yaya dolaşımı

Kullanıcılara, parkta yaya dolaşımını rahat sağlayabiliyor musunuz şeklinde sorulan bu soruya % 70 oranı ile kesinlikle evet, % 30 oranı ile kısmen cevabı verilmiştir. Bu soruya kesinlikle hayır şeklinde cevap veren kullanıcıya rastlanılmamıştır.

Kullanıcıların Donatılara Ait Fikirleri

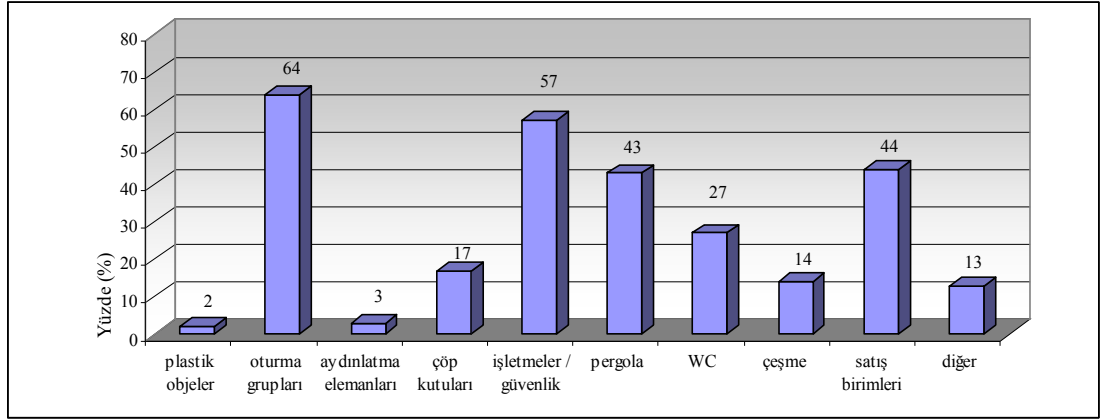
Bu bölümde, kullanıcılara parktaki donatı elemanlarının yeterlilik durumu ve eksik görülen donatılar hakkında sorular sorulmuştur (Tablo Ek D 10).

Donatı elemanlarının yeterlilik durumu

Ankete katılanlar kullanıcılar, parktaki donatı elemanlarının % 81 oranı ile kısmen yeterli, % 19 oranı ile kesinlikle yeterli değil şeklinde yanıtlamışlardır. Parktaki donatı elemanlarının kesinlikle yeterli olduğunu söyleyen kullanıcılara rastlanılmamıştır.

Eksik görülen donatı elemanları

Ankete katılanlar, çok seçenekli bu soru ile araştırma alanında % 64 oranı ile en çok oturma grupları ve bankların, daha sonra sırasıyla % 57 oranı ile işletme/ güvenlik, % 44 ile satış birimlerinin, % 43 oranı ile pergola, % 27 oranı ile WC, % 17 oranı ile çöp kutularının, % 14 oranı ile çeşme, % 3 oranı ile aydınlatma elemanı, % 2 oranı ile de plastik objelerin eksik olduğunu söylemektedirler. % 13 oranı ile de diğer seçeneğini seçerek çeşitli donatı elemanlarının eksikliğini belirtmişlerdir (Şekil 4.91).

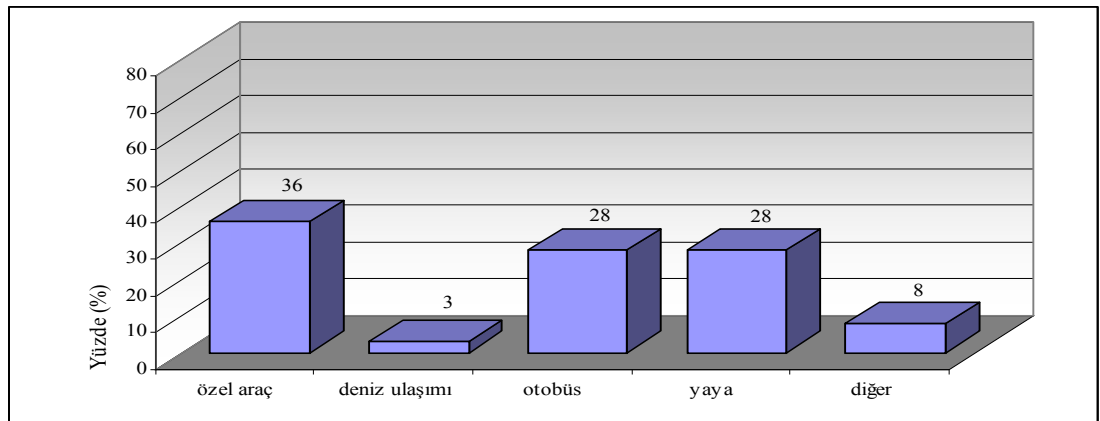
Şekil 4.91: Eksik görülen donatı elemanları

Kullanıcıların Ulaşımına Ait Bilgiler

Bu bölümde, kullanıcıların ulaşım durumları ve karşılaştıkları sorunlar hakkında sorular sorulmuştur. (Tablo Ek D 11)

Ulaşım aracı tercihi

Kullanıcıların diğer bölgelere ulaşımında en çok hangi ulaşım araçlarını tercih ettiğinin sorulduğu bu soruda, % 36 oranı ile en çok özel araç, % 28 oranı ile de otobüs ve yaya, % 3 deniz ulaşımı ve % 8 oranı ile de diğer ulaşım araçları ile diğer bölgelere ulaşımını sağladığını belirtmiştir (Şekil 4.92).

Şekil 4.92: Ulaşım aracı tercihi

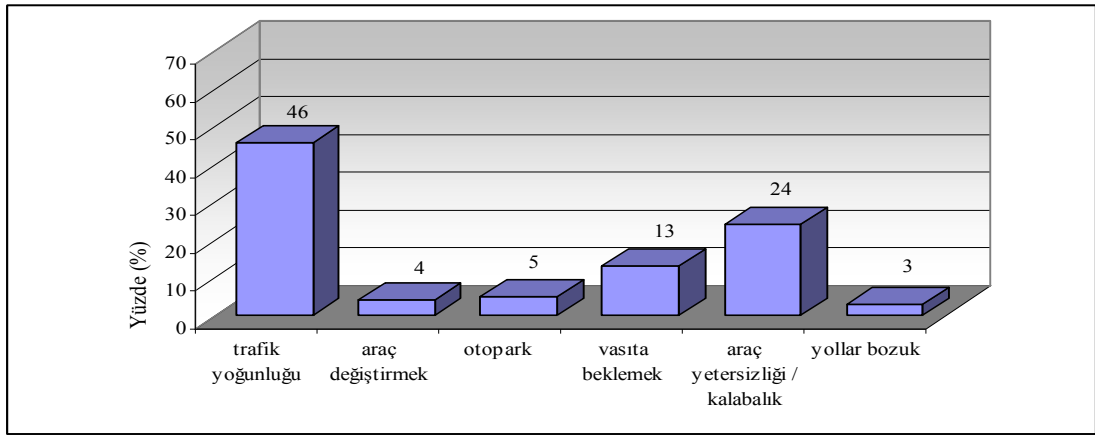
Otopark tercihi

Kullanıcıların otopark tercihinin sorulduğu bu soruda, % 41 oranı ile kaldırım/cep otoparklarını kullandıklarını belirtmişlerdir. % 6 oranı ile de diğer seçeneği tercih

edilmiştir. % 53 oranı ile de yanıt vermeyenler oluşturmuş olup bunlar parka yaya veya toplu taşıma araçlarını kullananlar kullanıcılarıdır.

Yaşanılan ulaşım problemleri

Kullanıcıların en çok yaşadığı ulaşım problemi % 46'lık bir oranla trafik yoğunluğu ve % 24 oran ile araç yetersizliği ve kalabalık, % 13 oran ile vasıta beklemek, % 5 oran ile otopark yetersizliği, % 4 oran ile birden çok araç değiştirmek, % 3 oran ile de yolların bozukluğu olarak saptanmıştır (Şekil 4.93).

Şekil 4.93: Yaşanılan ulaşım problemleri

Kullanıcıların Sosyo-Ekonomik Özellikleri ile Miralay Reşit Çiyiltepe Sahil Parkı Kullanımlarına Ait Bilgilerin Karşılaştırılması

Cinsiyet ile Miralay Reşit Çiyiltepe Sahil Parkı Kullanımlarının Karşılaştırılması

Cinsiyet durumu ile tüm sorular karşılaştırılmış ve $p \leq 0.05$ eşitliği sağlanarak anlamlı ilişki saptanan sorular aşağıda açıklanmıştır.

Cinsiyet- Miralay Reşit Çiyiltepe Sahil Parkı kullanım amacı ilişkisi

Cinsiyet ile Miralay Reşit Çiyiltepe Sahil Parkı kullanım amacı ilişkisi çaprazlandığında sadece yürümek ve spor yapmak seçenekleri için anlamlı ilişki bulunmuştur. $p=0,003$ ve $p=0.001$ olup $p \leq 0.05$ eşitliği sağlanmıştır. Ankete cevap veren kadınların % 60'ı, erkeklerin ise % 30'u yürümek için bu alanı seçerken, kadınların % 10'u, erkeklerin % 40'ı spor yapmak seçeneğini tercih etmişlerdir.

Cinsiyet-Rekreasyonel kullanımlarda Miralay Reşit Çiyiltepe Sahil Parkı'nı tercih nedeni ilişkisi

Cinsiyet-rekreasyonel kullanımlarda Miralay Reşit Çiyiltepe Sahil Parkı'nı tercih nedeni ilişkisi çaprazlandığında, sadece doğal güzelliği ve içerdiği fonksiyonlar, donatılar seçenekleri için anlamlı ilişki bulunmuştur. $p=0,009$ ve $p=0.000$ olup $p\leq 0.05$ eşitliği sağlanmıştır. Ankete cevap veren kadınların % 78'i, erkeklerin ise % 52'si bu parkı doğal güzelliği için tercih ederken, kadınların % 5'i, erkeklerin % 40'ı içerdiği fonksiyon ve donatıları için tercih etmişlerdir.

Cinsiyet-en çok gelinen mevsimler ilişkisi

Cinsiyet ile en çok gelinen mevsimler ilişkisi çaprazlandığında, $p=0.000$ olup $p\leq 0.05$ eşitliği sağlandığından anlamlı ilişki bulunmuştur. Buna göre kadınların % 33'ü ilkbahar, % 38'i yaz ve % 30'u her mevsim parka gelirken, erkeklerin % 15'i, ilkbahar, % 15'i yaz ve % 70'i de her mevsim parka geldiklerini belirtmişlerdir (Tablo 4.55).

Tablo 4.55: Cinsiyet-en çok gelinen mevsimler ilişkisi

		En Çok Gelinen Mevsimler				
		İlkbahar	Yaz	Her mevsim	Toplam	
Cinsiyet	Kadın	Sayı	13	15	12	40
		Satır (%)	32,5%	37,5%	30,0%	100,0%
		Sütun (%)	59,1%	62,5%	22,2%	40,0%
		Toplam (%)	13,0%	15,0%	12,0%	40,0%
Erkek		Sayı	9	9	42	60
		Satır (%)	15,0%	15,0%	70,0%	100,0%
		Sütun (%)	40,9%	37,5%	77,8%	60,0%
		Toplam (%)	9,0%	9,0%	42,0%	60,0%
Toplam		Sayı	22	24	54	100
		Satır (%)	22,0%	24,0%	54,0%	100,0%
		Sütun (%)	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		Toplam (%)	22,0%	24,0%	54,0%	100,0%

Cinsiyet-En çok kullanılan günler ilişkisi

Cinsiyet ile en çok kullanılan günler ilişkisi çaprazlandığında, $p=0.017$ olup $p\leq 0.05$ eşitliği sağlandığından anlamlı ilişki bulunmuştur. Buna göre kadınların, % 23'ü hafta içi, % 23'ü hafta sonu, % 50'si değişken ve % 5'i her zaman parka gelirken, erkeklerin, % 5'i, hafta içi, % 45'i hafta sonu, % 42'si değişken ve % 8'i de her zaman parka geldiklerini belirtmişlerdir (Tablo 4.56).

Tablo 4.56: Cinsiyet-en çok kullanılan günler ilişkisi

Cinsiyet		En Çok Kullanılan Günler				Toplam
		Hafta içi	Hafta sonu	Değişken	Her zaman	
Kadın	Sayı	9	9	20	2	40
	Satır (%)	22,5%	22,5%	50,0%	5,0%	100,0%
	Sütun (%)	75,0%	25,0%	44,4%	28,6%	40,0%
	Toplam (%)	9,0%	9,0%	20,0%	2,0%	40,0%
Erkek	Sayı	3	27	25	5	60
	Satır (%)	5,0%	45,0%	41,7%	8,3%	100,0%
	Sütun (%)	25,0%	75,0%	55,6%	71,4%	60,0%
	Toplam (%)	3,0%	27,0%	25,0%	5,0%	60,0%
Toplam	Sayı	12	36	45	7	100
	Satır (%)	12,0%	36,0%	45,0%	7,0%	100,0%
	Sütun (%)	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	Toplam (%)	12,0%	36,0%	45,0%	7,0%	100,0%

Cinsiyet- En çok kullanılan vakit ilişkisi

Cinsiyet ile en çok kullanılan günler ilişkisi çaprazlandığında, $p=0.020$ olup $p \leq 0.05$ eşitliği sağlandığından anlamlı ilişki bulunmuştur. Buna göre kadınların % 35'i sabah-öğle, % 65'i öğleden sonra gelirken, öğle arası ve akşamları bu parkı kullandığını söyleyen kadın kullanıcıya rastlanılmamıştır. Erkeklerin % 49'u sabah-öğle, % 8'i öğle arası, % 38'i öğleden sonra ve % 5'i de akşamları bu parka geldiklerini belirtmişlerdir (Tablo 4.57)

Tablo 4.57: Cinsiyet- en çok kullanılan vakit ilişkisi

Cinsiyet		En Çok Kullanılan Vakit				Toplam
		Sabah-öğle	Öğle arası	Öğleden sonra	Akşam	
Kadın	Sayı	14		26		40
	Satır (%)	35,0%		65,0%		100,0%
	Sütun (%)	32,6%		53,1%		40,0%
	Toplam (%)	14,0%		26,0%		40,0%
Erkek	Sayı	29	5	23	3	60
	Satır (%)	48,3%	8,3%	38,3%	5,0%	100,0%
	Sütun (%)	67,4%	100,0%	46,9%	100,0%	60,0%
	Toplam (%)	29,0%	5,0%	23,0%	3,0%	60,0%
Toplam	Sayı	43	5	49	3	100
	Satır (%)	43,0%	5,0%	49,0%	3,0%	100,0%
	Sütun (%)	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	Toplam (%)	43,0%	5,0%	49,0%	3,0%	100,0%

Cinsiyet- bölgede bulunması istenilen fonksiyonlar ilişkisi

Cinsiyet ile bölgede bulunması istenilen fonksiyonlar çaprazlandığında çocuk oyun alanı ve açık sergi alanı seçenekleri için anlamlı ilişki bulunmuştur. Sırasıyla $p=0,000$ ve $p=0,000$ olup $p\leq 0.05$ olması sağlandığından ankete cevap veren kadınların % 60'ı, erkeklerin % 23'ü bu parkta çocuk oyun alanı gerekliliğini belirtirken, kadınların % 35'i, erkeklerin ise % 5'i açık sergi alanı istediklerini belirtmişlerdir.

Cinsiyet-Bölgedeki açık ve yeşil alanlarda rahatsız eden faktörler ilişkisi

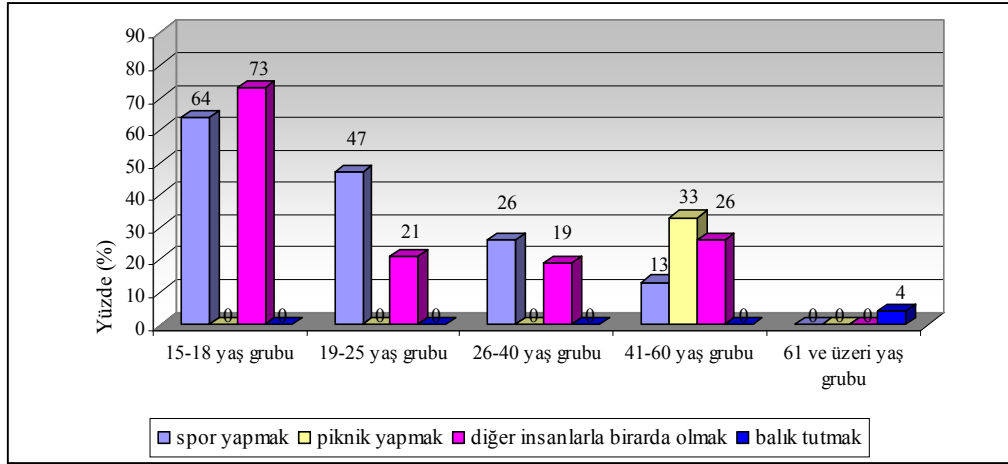
Cinsiyet ile bölgedeki açık ve yeşil alanlarda rahatsız eden faktörler çaprazlandığında sadece kullanım şekli ve güvenlik eksikliği seçeneği için $p=0,032$ ve $p=0,001$ olup $p\leq 0.05$ olması sağlandığından anlamlı ilişki bulunmuştur. Buna göre kadınların % 55'i, erkeklerin ise % 33'ü kullanım şeklinden ve kadınların % 65'i, erkeklerin ise % 30'u güvenlik eksikliğinden şikayet etmektedir.

Yaş grubu ile Miralay Reşit Çiyiltepe Sahil Parkı'nın kullanımlarının karşılaştırılması

Yaş grubu ile tüm sorular karşılaştırılmış ve $p\leq 0.05$ eşitliği sağlanarak anlamlı ilişki saptanan sorular aşağıda açıklanmıştır.

Yaş grubu- Miralay Reşit Çiyiltepe Sahil Parkı'nın kullanım amacı ilişkisi

Yaş grubu ile Miralay Reşit Çiyiltepe Sahil Parkı'nın kullanım amacı ilişkisi çaprazlandığında spor yapmak, piknik yapmak, diğer insanlarla bir arada olmak ve balık tutmak seçenekleri için anlamlı ilişki bulunmuştur. Sırasıyla $p=0,002$, $p=0,000$ $p=0,006$ ve $p=0,000$ olup $p\leq 0.05$ eşitliği sağlanmıştır. Ankete cevap veren 15-18 yaş grubundaki kullanıcılar, % 73 oranı ile diğer insanlarla bir arada olmak seçeneğini tercih ederken, 19-25 yaş grubundakilerin % 47'si ve 26-40 yaş grubundakiler % 26 oran ile spor yapmak, 41-60 yaş grubundakiler % 33 oranı ile piknik yapmayı tercih ederken, 61 ve üzeri yaş grubundakilerin % 4'ü alana balık tutmak amacıyla geldiklerini belirtmişlerdir (Şekil 4.94).

Şekil 4.94: Yaş grubu- Miralay Reşit Çiyiltepe Sahil Parkı'nın kullanım amacı ilişkisi

Yaş grubu-Rekreasyonel kullanımlarda Miralay Reşit Çiyiltepe Sahil Parkı'nın tercih nedeni ilişkisi

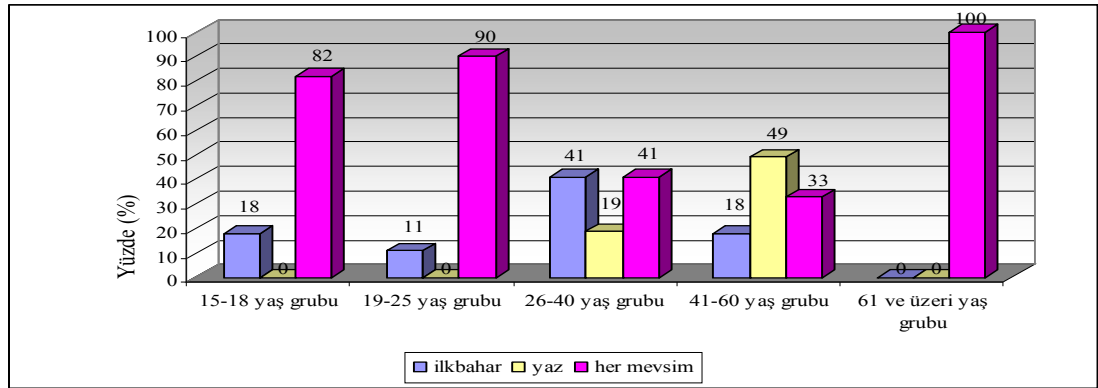
Yaş grubu -rekreasyonel kullanımlarda Miralay Reşit Çiyiltepe Sahil Parkı'nın tercih nedeni ilişkisi çaprazlandığında buluşma yeri ve içerdiği fonksiyonlar, donatılar seçenekleri ile anlamlı ilişki bulunmuştur. Sırasıyla $p=0,029$ ve $p=0,000$ olup $p \leq 0.05$ ilişkisi sağlandığından ankete cevap veren 15-18 yaş grubundakilerin % 18'i ve 19-25 yaş grubundakilerin % 11'i alana geliş amacını buluşma yeri olarak belirtmekte, 15-18 yaş grubundakilerin % 64'ü, 19-25 yaş grubundakilerin % 42'si, 26-40 yaş grubundakilerin % 7'si, 41-60 yaş grubundakilerin % 13'ü ve 61 yaş ve üzeri yaş grubunun % 100'ü alana içerdiği fonksiyonlar, donatılar sebebiyle ile alanı tercih ettiklerini belirtmişlerdir.

Yaş grubu-en çok gelinen mevsimler ilişkisi

Yaş grubu ile en çok gelinen mevsimler ilişkisi çaprazlandığında, $p=0.000$ olup $p \leq 0.05$ eşitliği sağlandığından anlamlı ilişki bulunmuştur. Buna göre 15-18 yaş grubundakiler en çok % 82 oran ile her mevsim, 19-25 yaş grubundakiler en çok % 90 ile her mevsim, 26-40 yaş grubundakiler en çok % 41 oranı ile ilkbahar ve her mevsim, 41-60 yaş grubundakiler en çok % 49 oranı ile yazın, 61 ve üzeri yaş grubundakiler en çok % 100 ile her mevsim parkı kullandıklarını belirtmişlerdir (Tablo 4.58, Şekil 4.95).

Tablo 4.58: Yaş grubu-en çok gelinen mevsimler ilişkisi

Yaş Grubu		En Çok Gelinen Mevsimler			Toplam
		İlkbahar	Yaz	Her mevsim	
15-18	Sayı	2	0	9	11
	Satır (%)	18,2%	,0%	81,8%	100,0%
	Sütun (%)	9,1%	,0%	16,7%	11,0%
	Toplam (%)	2,0%	,0%	9,0%	11,0%
19-25	Sayı	2	0	17	19
	Satır (%)	10,5%	,0%	89,5%	100,0%
	Sütun (%)	9,1%	,0%	31,5%	19,0%
	Toplam (%)	2,0%	,0%	17,0%	19,0%
26-40	Sayı	11	5	11	27
	Satır (%)	40,7%	18,5%	40,7%	100,0%
	Sütun (%)	50,0%	20,8%	20,4%	27,0%
	Toplam (%)	11,0%	5,0%	11,0%	27,0%
41-60	Sayı	7	19	13	39
	Satır (%)	17,9%	48,7%	33,3%	100,0%
	Sütun (%)	31,8%	79,2%	24,1%	39,0%
	Toplam (%)	7,0%	19,0%	13,0%	39,0%
61 ve üzeri	Sayı	0	0	4	4
	Satır (%)	,0%	,0%	100,0%	100,0%
	Sütun (%)	,0%	,0%	7,4%	4,0%
	Toplam (%)	,0%	,0%	4,0%	4,0%
Toplam	Sayı	22	24	54	100
	Satır (%)	22,0%	24,0%	54,0%	100,0%
	Sütun (%)	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	Toplam (%)	22,0%	24,0%	54,0%	100,0%

Şekil 4.95: Yaş grubu-en çok gelinen mevsimler ilişkisi

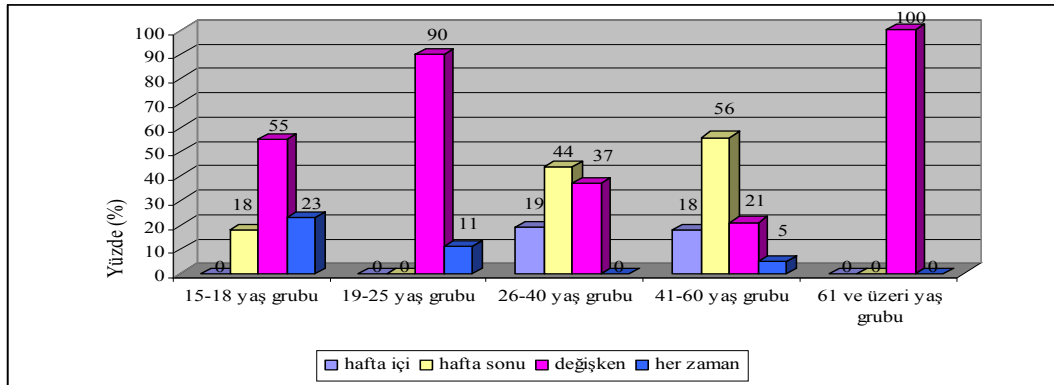
Yaş grubu-en çok kullanılan günler ilişkisi

Yaş grubu ile en çok kullanılan günler ilişkisi çaprazlandığında, $p=0.000$ olup $p \leq 0.05$ eşitliği sağlandığından anlamlı ilişki bulunmuştur. Buna göre 15-18 yaş grubundakiler en çok % 55 oranı ile değişken, 19-25 yaş grubundakiler en çok % 90 ile değişken, 26-

40 yaş grubundakiler en çok % 44 oranı ile hafta sonu, 41-60 yaş grubundakiler en çok % 56 oranı ile hafta sonu, 61 ve üzeri yaş grubundakiler en çok % 100 ile değişken günlerde parkı kullandıklarını belirtmişlerdir (Tablo 4.59, Şekil 4.96).

Tablo 4.59: Yaş grubu-en çok kullanılan günler ilişkisi

Yaş Grubu		En Çok Kullanılan Günler				Toplam
		Hafta içi	Hafta sonu	Değişken	Her zaman	
15-18	Sayı	0	2	6	3	11
	Satır (%)	,0%	18,2%	54,5%	27,3%	100,0%
	Sütun (%)	,0%	5,6%	13,3%	42,9%	11,0%
	Toplam (%)	,0%	2,0%	6,0%	3,0%	11,0%
19-25	Sayı	0	0	17	2	19
	Satır (%)	,0%	,0%	89,5%	10,5%	100,0%
	Sütun (%)	,0%	,0%	37,8%	28,6%	19,0%
	Toplam (%)	,0%	,0%	17,0%	2,0%	19,0%
26-40	Sayı	5	12	10	0	27
	Satır (%)	18,5%	44,4%	37,0%	,0%	100,0%
	Sütun (%)	41,7%	33,3%	22,2%	,0%	27,0%
	Toplam (%)	5,0%	12,0%	10,0%	,0%	27,0%
41-60	Sayı	7	22	8	2	39
	Satır (%)	17,9%	56,4%	20,5%	5,1%	100,0%
	Sütun (%)	58,3%	61,1%	17,8%	28,6%	39,0%
	Toplam (%)	7,0%	22,0%	8,0%	2,0%	39,0%
61 ve üzeri	Sayı	0	0	4	0	4
	Satır (%)	,0%	,0%	100,0%	,0%	100,0%
	Sütun (%)	,0%	,0%	8,9%	,0%	4,0%
	Toplam (%)	,0%	,0%	4,0%	,0%	4,0%
Toplam	Sayı	12	36	45	7	100
	Satır (%)	12,0%	36,0%	45,0%	7,0%	100,0%
	Sütun (%)	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	Toplam (%)	12,0%	36,0%	45,0%	7,0%	100,0%

Şekil 4.96: Yaş grubu-en çok kullanılan günler ilişkisi

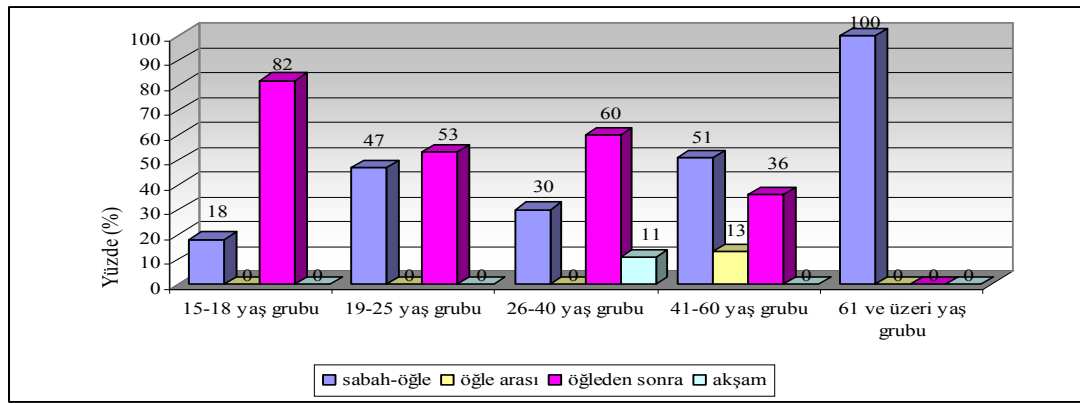
Yaş grubu-En çok kullanılan vakit ilişkisi

Yaş grubu ile en çok kullanılan günler ilişkisi çaprazlandığında, $p=0.004$ olup $p \leq 0.05$ eşitliği sağlandığından anlamlı ilişki bulunmuştur. Buna göre 15-18 yaş

grubundakilerin % 82'si öğleden sonra, 19–25 yaş grubundakilerin % 53'ü öğleden sonra, 26–40 yaş grubundakilerin % 60'ı öğleden sonra, 41–60 yaş grubundakilerin % 51'i sabah-öğle ve 61 yaş ve üzeri yaş grubundakilerin % 100'ü sabah-öğle vakitlerinde parkı kullandıklarını belirtmişlerdir (Tablo 4.60, Şekil 4.97).

Tablo 4.60: Yaş grubu-en çok kullanılan vakit ilişkisi

Yaş Grubu		En Çok Kullanılan Vakit				Toplam
		Sabah-öğle	Öğle arası	Öğleden sonra	Akşam	
15-18	Sayı	2	0	9	0	11
	Satır (%)	18,2%	,0%	81,8%	,0%	100,0%
	Sütun (%)	4,7%	,0%	18,4%	,0%	11,0%
	Toplam (%)	2,0%	,0%	9,0%	,0%	11,0%
19-25	Sayı	9	0	10	0	19
	Satır (%)	47,4%	,0%	52,6%	,0%	100,0%
	Sütun (%)	20,9%	,0%	20,4%	,0%	19,0%
	Toplam (%)	9,0%	,0%	10,0%	,0%	19,0%
26-40	Sayı	8	0	16	3	27
	Satır (%)	29,6%	,0%	59,3%	11,1%	100,0%
	Sütun (%)	18,6%	,0%	32,7%	100,0%	27,0%
	Toplam (%)	8,0%	,0%	16,0%	3,0%	27,0%
41-60	Sayı	20	5	14	0	39
	Satır (%)	51,3%	12,8%	35,9%	,0%	100,0%
	Sütun (%)	46,5%	100,0%	28,6%	,0%	39,0%
	Toplam (%)	20,0%	5,0%	14,0%	,0%	39,0%
61 ve üzeri	Sayı	4	0	0	0	4
	Satır (%)	100,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%
	Sütun (%)	9,3%	,0%	,0%	,0%	4,0%
	Toplam (%)	4,0%	,0%	,0%	,0%	4,0%
Toplam	Sayı	43	5	49	3	100
	Satır (%)	43,0%	5,0%	49,0%	3,0%	100,0%
	Sütun (%)	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	Toplam (%)	43,0%	5,0%	49,0%	3,0%	100,0%

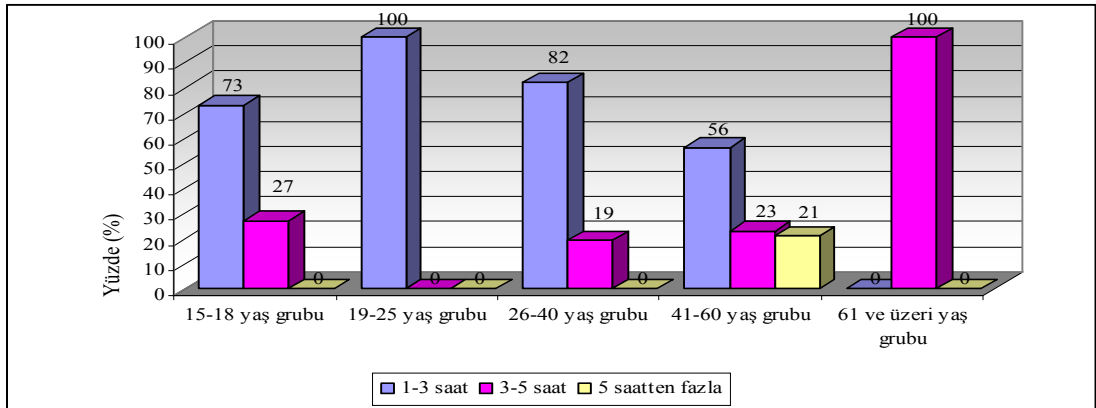
Şekil 4.97: Yaş grubu-en çok kullanılan vakit ilişkisi

Yaş grubu-Bölgede geçirilen zaman ilişkisi

Yaş grubu ile bölgede geçirilen zaman ilişkisi çaprazlandığında, $p=0.000$ olup $p \leq 0.05$ sağlandığından anlamlı ilişki bulunmuştur. Buna göre 15-18 yaş grubundakilerin %73'ü 1-3 saat, 19-25 yaş grubundakilerin % 100'ü 1-3 saat, 26-40 yaş grubundakilerin % 82'ı 1-3 saat, 41-60 yaş grubundakilerin % 56'sı 1-3 saat ve 61 yaş ve üzeri yaş grubundakilerin % 100'ü 3-5 saat süreyle bu parkı kullandıklarını belirtmişlerdir (Tablo 4.61, Şekil 4.98).

Tablo 4.61: Yaş grubu-bölgede geçirilen zaman ilişkisi

Yaş Grubu		Bölgede Geçirilen Zaman			Toplam
		1-3 saat	3-5 saat	5 saatten fazla	
15-18	Sayı	8	3	0	11
	Satır (%)	72,7%	27,3%	,0%	100,0%
	Sütun (%)	11,3%	14,3%	,0%	11,0%
	Toplam (%)	8,0%	3,0%	,0%	11,0%
19-25	Sayı	19	0	0	19
	Satır (%)	100,0%	,0%	,0%	100,0%
	Sütun (%)	26,8%	,0%	,0%	19,0%
	Toplam (%)	19,0%	,0%	,0%	19,0%
26-40	Sayı	22	5	0	27
	Satır (%)	81,5%	18,5%	,0%	100,0%
	Sütun (%)	31,0%	23,8%	,0%	27,0%
	Toplam (%)	22,0%	5,0%	,0%	27,0%
41-60	Sayı	22	9	8	39
	Satır (%)	56,4%	23,1%	20,5%	100,0%
	Sütun (%)	31,0%	42,9%	100,0%	39,0%
	Toplam (%)	22,0%	9,0%	8,0%	39,0%
61 ve üzeri	Sayı	0	4	0	4
	Satır (%)	,0%	100,0%	,0%	100,0%
	Sütun (%)	,0%	19,0%	,0%	4,0%
	Toplam (%)	,0%	4,0%	,0%	4,0%
Toplam	Sayı	71	21	8	100
	Satır (%)	71,0%	21,0%	8,0%	100,0%
	Sütun (%)	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	Toplam (%)	71,0%	21,0%	8,0%	100,0%

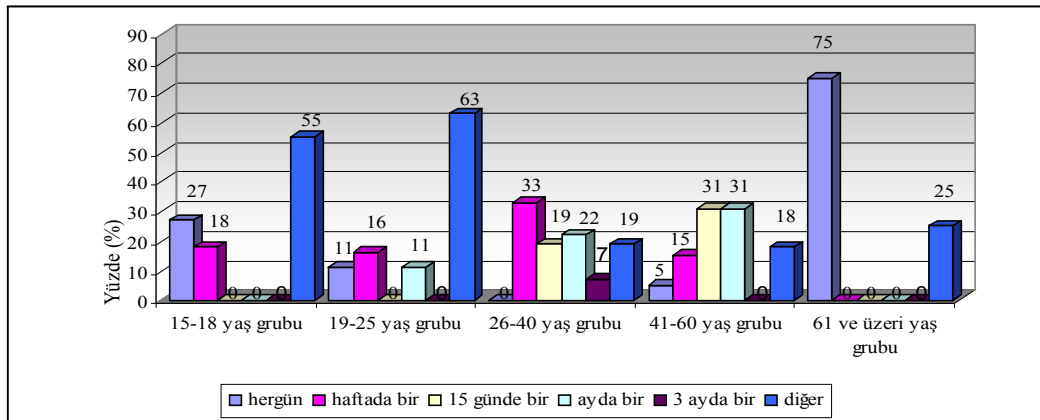
Şekil 4.98: Yaş grubu- bölgede geçirilen zaman ilişkisi

Yaş grubu-alana geliş sıklığı ilişkisi

Yaş grubu ile alana geliş sıklığı ilişkisi çaprazlandığında, $p=0.000$ olup $p \leq 0.05$ eşitliği sağlandığından anlamlı ilişki bulunmuştur. bu sonuçlara göre alanı düzenli olarak kullananlar % 100 oranı ile hergün kullandığını ifade eden 61 yaş ve üzeri yaş grubu, % 33 oranı ile haftada bir kullandığını belirten 26-40 yaş grubu ve % 31 oranı ile 15 günde bir ve ayda bir olmak üzere 41-60 yaş grubudur (Tablo 4.62, Şekil 4.99).

Tablo 4.62: Yaş grubu-alana geliş sıklığı ilişkisi

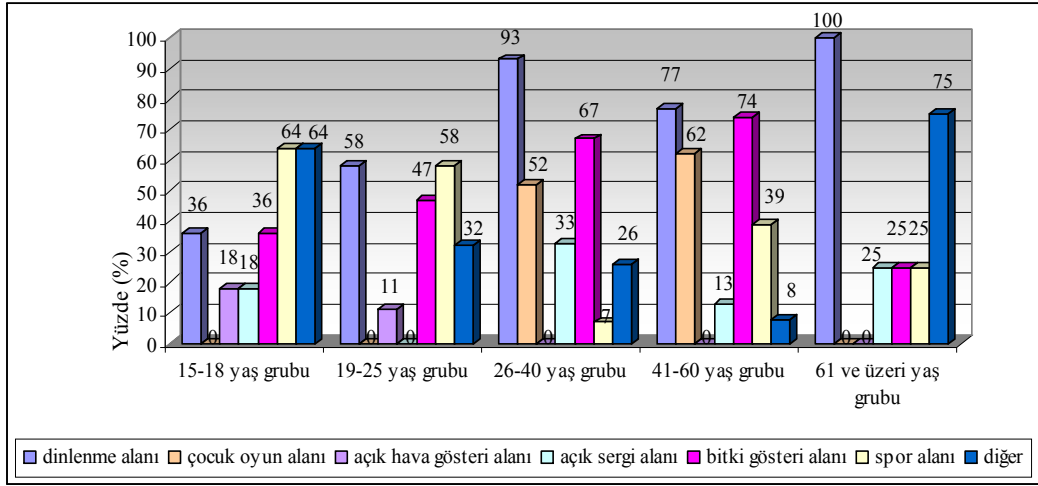
Yaş Grubu		Alana Geliş Sıklığı						Toplam
		Hergün	Haftada bir	15 günde bir	Ayda bir	3 ayda bir	Diğer	
15-18	Sayı	3	2	0	0	0	6	11
	Satır (%)	27,3%	18,2%	,0%	,0%	,0%	54,5%	100,0%
	Sütun (%)	30,0%	10,0%	,0%	,0%	,0%	19,4%	11,0%
	Toplam (%)	3,0%	2,0%	,0%	,0%	,0%	6,0%	11,0%
19-25	Sayı	2	3	0	2	0	12	19
	Satır (%)	10,5%	15,8%	,0%	10,5%	,0%	63,2%	100,0%
	Sütun (%)	20,0%	15,0%	,0%	10,0%	,0%	38,7%	19,0%
	Toplam (%)	2,0%	3,0%	,0%	2,0%	,0%	12,0%	19,0%
26-40	Sayı	0	9	5	6	2	5	27
	Satır (%)	,0%	33,3%	18,5%	22,2%	7,4%	18,5%	100,0%
	Sütun (%)	,0%	45,0%	29,4%	30,0%	100,0%	16,1%	27,0%
	Toplam (%)	,0%	9,0%	5,0%	6,0%	2,0%	5,0%	27,0%
41-60	Sayı	2	6	12	12	0	7	39
	Satır (%)	5,1%	15,4%	30,8%	30,8%	,0%	17,9%	100,0%
	Sütun (%)	20,0%	30,0%	70,6%	60,0%	,0%	22,6%	39,0%
	Toplam (%)	2,0%	6,0%	12,0%	12,0%	,0%	7,0%	39,0%
61 ve üzeri	Sayı	3	0	0	0	0	1	4
	Satır (%)	75,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	25,0%	100,0%
	Sütun (%)	30,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	3,2%	4,0%
	Toplam (%)	3,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	1,0%	4,0%
Toplam	Sayı	10	20	17	20	2	31	100
	Satır (%)	10,0%	20,0%	17,0%	20,0%	2,0%	31,0%	100,0%
	Sütun (%)	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	Toplam (%)	10,0%	20,0%	17,0%	20,0%	2,0%	31,0%	100,0%

Şekil 4.99: Yaş grubu-alana geliş sıklığı ilişkisi

Yaş grubu- Bölgede bulunması istenilen fonksiyonlar ilişkisi

Yaş grubu ile bölgede bulunması istenilen fonksiyonlar çaprazlandığında dinlenme alanı, çocuk oyun alanı, açık hava gösteri alanı, açık sergi alanı bitki gösteri alanı, spor alanı ve diğer seçenekleri için sırasıyla, $p=0,002$, $p=0,000$, $p=0,029$, $p=0,046$, $p=0,045$, $p=0,002$ ve $p=0,002$ olup $p \leq 0.05$ olması sağlandığından anlamlı ilişki bulunmuştur. Ankete cevap veren 15-18 yaş grubundakilerin % 64'ü spor alanı, 19-25 yaş grubundakilerin % 58'i dinlenme alanı, 26-40 yaş grubundakilerin % 93'ü, 41-60 yaş grubundakilerin % 77'si ve 61 yaş ve üzeri yaş grubu dinlenme alanı parkta istemişlerdir (Şekil 4.100).

Şekil 4.100: Yaş grubu- bölgede bulunması istenilen fonksiyonlar ilişkisi

Yaş grubu- Miralay Reşit Çiyiltepe Sahil Parkı'nda rahatsız eden faktörler ilişkisi

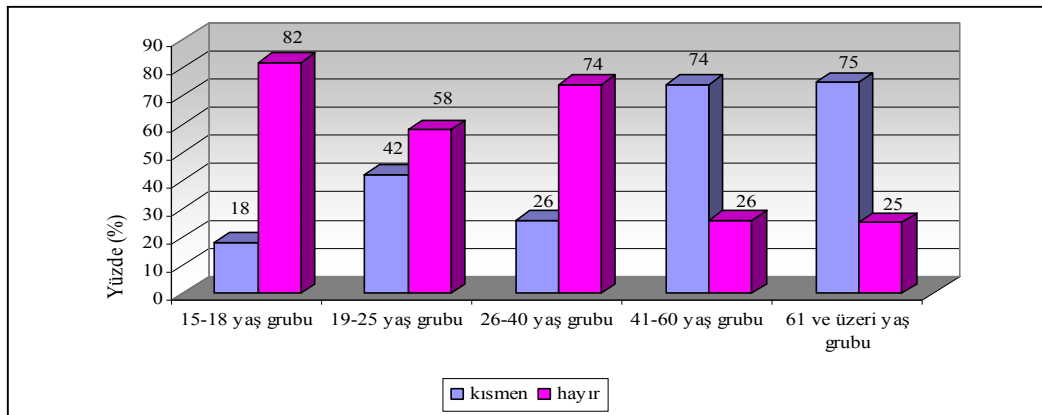
Yaş grubu ile bölgedeki açık ve yeşil alanlarda rahatsız eden faktörler çaprazlandığında donatı yetersizliği seçeneği için $p=0,010$, güvenlik eksikliği seçeneği için $p=0,009$ olup $p \leq 0.05$ olması sağlandığından anlamlı ilişki bulunmuştur. Buna göre ankete cevap veren 15-18 yaş grubundakilerin % 18'i, 19-25 yaş grubundakilerin % 21'i, 26-40 yaş grubundakilerin % 37'si, 41-60 yaş grubundakilerin % 51'i ve 61 ve üzeri yaş grubundakilerin % 100'ü donatı yetersizliğinden, 15-18 yaş grubundakilerin % 55'i, 19-25 yaş grubundakilerin % 58'i, 26-40 yaş grubundakilerin % 63'ü, 41-60 yaş grubundakilerin % 23'ü ve 61 ve üzeri yaş grubundakilerin % 25'i parktaki güvenlik eksikliğinden şikayetçi olmaktadır.

Yaş grubu -Güvenlik hizmetlerinden memnuniyet ilişkisi

Yaş grubu ile park içindeki güvenlik hizmetlerinden memnuniyet ilişkisi çaprazlandığında $p=0.000$ olup $p\leq 0.05$ eşitliği sağlandığından anlamlı ilişki bulunmuştur. Buna göre parktaki güvenlik hizmetlerinden en büyük şikayet % 82 oran ile 15-18 yaş grubundan gelmektedir (Tablo 4.63, Şekil 4.101).

Tablo 4.63: Yaş grubu -güvenlik hizmetlerinden memnuniyet ilişkisi

		Güvenlik Hizmetlerinden Memnuniyet			
		Kısmen	Hayır	Toplam	
Yaş Grubu	15-18	Sayı	2	9	11
		Satır (%)	18,2%	81,8%	100,0%
		Sütun (%)	4,1%	17,6%	11,0%
		Toplam (%)	2,0%	9,0%	11,0%
19-25		Sayı	8	11	19
		Satır (%)	42,1%	57,9%	100,0%
		Sütun (%)	16,3%	21,6%	19,0%
		Toplam (%)	8,0%	11,0%	19,0%
26-40		Sayı	7	20	27
		Satır (%)	25,9%	74,1%	100,0%
		Sütun (%)	14,3%	39,2%	27,0%
		Toplam (%)	7,0%	20,0%	27,0%
41-60		Sayı	29	10	39
		Satır (%)	74,4%	25,6%	100,0%
		Sütun (%)	59,2%	19,6%	39,0%
		Toplam (%)	29,0%	10,0%	39,0%
61 ve üzeri		Sayı	3	1	4
		Satır (%)	75,0%	25,0%	100,0%
		Sütun (%)	6,1%	2,0%	4,0%
		Toplam (%)	3,0%	1,0%	4,0%
Toplam		Sayı	49	51	100
		Satır (%)	49,0%	51,0%	100,0%
		Sütun (%)	100,0%	100,0%	100,0%
		Toplam (%)	49,0%	51,0%	100,0%

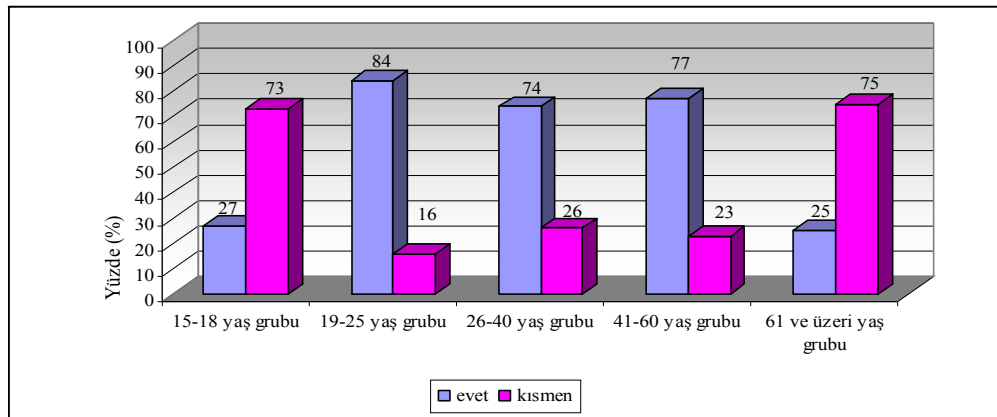
Şekil 4.101: Yaş grubu -güvenlik hizmetlerinden memnuniyet ilişkisi

Yaş grubu-yaya dolaşımı rahatlığı ilişkisi

Yaş grubu ile yaya dolaşımı rahatlığı ilişkisi çaprazlandığında $p=0.003$ olup $p \leq 0.05$ eşitliği sağlandığından anlamlı ilişki bulunmuştur. Buna göre 15-18 yaş grubundakilerin % 27'si, 19-25 yaş grubundakilerin % 84'ü, 26-40 yaş grubundakilerin % 74'ü, 41-60 yaş grubundakilerin % 77'si ve 61 yaş ve üzeri yaş grubundakilerin de % 25'i yaya dolaşımını rahat sağlayabildiklerini belirtmişlerdir (Tablo 4.64, Şekil 4.102).

Tablo 4.64: Yaş grubu-yaya dolaşımı rahatlığı ilişkisi

		Yaya Dolaşımı Rahatlığı			
		Kesinlikle yeterli	Kısmen yeterli	Toplam	
Yaş Grubu	15-18	Sayı	3	8	11
		Satır (%)	27,3%	72,7%	100,0%
		Sütun (%)	4,3%	26,7%	11,0%
		Toplam (%)	3,0%	8,0%	11,0%
19-25	Sayı	16	3	19	
	Satır (%)	84,2%	15,8%	100,0%	
	Sütun (%)	22,9%	10,0%	19,0%	
	Toplam (%)	16,0%	3,0%	19,0%	
26-40	Sayı	20	7	27	
	Satır (%)	74,1%	25,9%	100,0%	
	Sütun (%)	28,6%	23,3%	27,0%	
	Toplam (%)	20,0%	7,0%	27,0%	
41-60	Sayı	30	9	39	
	Satır (%)	76,9%	23,1%	100,0%	
	Sütun (%)	42,9%	30,0%	39,0%	
	Toplam (%)	30,0%	9,0%	39,0%	
61 ve üzeri	Sayı	1	3	4	
	Satır (%)	25,0%	75,0%	100,0%	
	Sütun (%)	1,4%	10,0%	4,0%	
	Toplam (%)	1,0%	3,0%	4,0%	
Toplam	Sayı	70	30	100	
	Satır (%)	70,0%	30,0%	100,0%	
	Sütun (%)	100,0%	100,0%	100,0%	
	Toplam (%)	70,0%	30,0%	100,0%	

Şekil 4.102: Yaş grubu-yaya dolaşımı rahatlığı ilişkisi

Yaş grubu-donatu ilişkisi

Yaş grubu ile donatı ilişkisi karşılaştırılmış ve $p \leq 0.05$ eşitliği sağlanarak anlamlı ilişki saptanan sorular aşağıda açıklanmıştır.

Yaş grubu-Donatı yeterliliği ilişkisi

Yaş grubu ile donatı yeterliliği ilişkisi çaprazlandığında $p=0.046$ olup $p \leq 0.05$ olması sağlanmıştır. Buna göre 15–18 yaş grubundakiler % 100, 19–25 yaş grubundakiler % 84, 26–40 yaş grubundakiler % 63 oran ile ve 41-60 yaş grubundakiler % 85 ve 61 ve üzeri yaş grubundakilerin % 100'ü parktaki donatı elemanlarının kısmen yeterli olduğunu belirtmişlerdir (Tablo 4.65, Şekil 4.103).

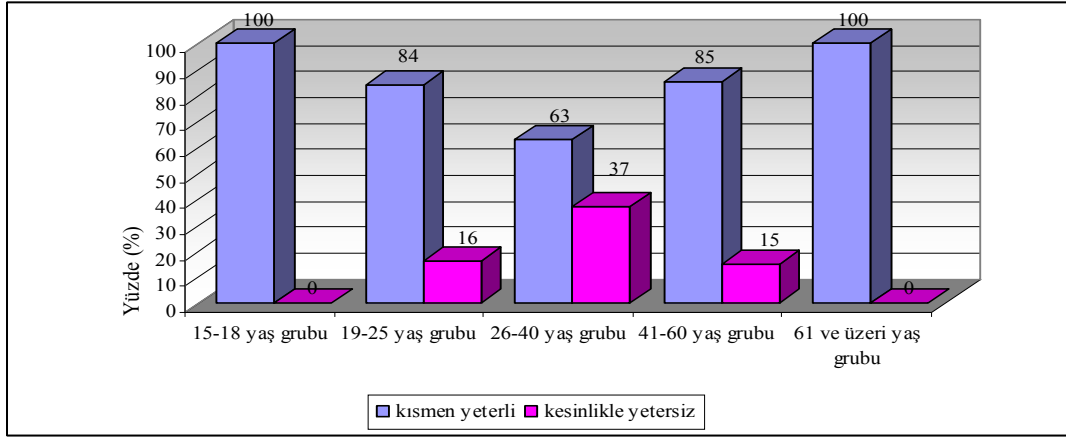
Tablo 4.65: Yaş grubu-donatu yeterliliği ilişkisi

		Donatı Yeterliliği			
		Kısmen yeterli	Kesinlikle yetersiz	Toplam	
Yaş Grubu	15-18	Sayı	11	0	11
		Satır (%)	100,0%	,0%	100,0%
		Sütun (%)	13,6%	,0%	11,0%
		Toplam (%)	11,0%	,0%	11,0%
	19-25	Sayı	16	3	19
		Satır (%)	84,2%	15,8%	100,0%
		Sütun (%)	19,8%	15,8%	19,0%
		Toplam (%)	16,0%	3,0%	19,0%
	26-40	Sayı	17	10	27
		Satır (%)	63,0%	37,0%	100,0%
		Sütun (%)	21,0%	52,6%	27,0%
		Toplam (%)	17,0%	10,0%	27,0%
	41-60	Sayı	33	6	39
		Satır (%)	84,6%	15,4%	100,0%
		Sütun (%)	40,7%	31,6%	39,0%
		Toplam (%)	33,0%	6,0%	39,0%
	61 ve üzeri	Sayı	4	0	4
		Satır (%)	100,0%	,0%	100,0%
		Sütun (%)	4,9%	,0%	4,0%
		Toplam (%)	4,0%	,0%	4,0%
Toplam		Sayı	81	19	100
		Satır (%)	81,0%	19,0%	100,0%
		Sütun (%)	100,0%	100,0%	100,0%
		Toplam (%)	81,0%	19,0%	100,0%

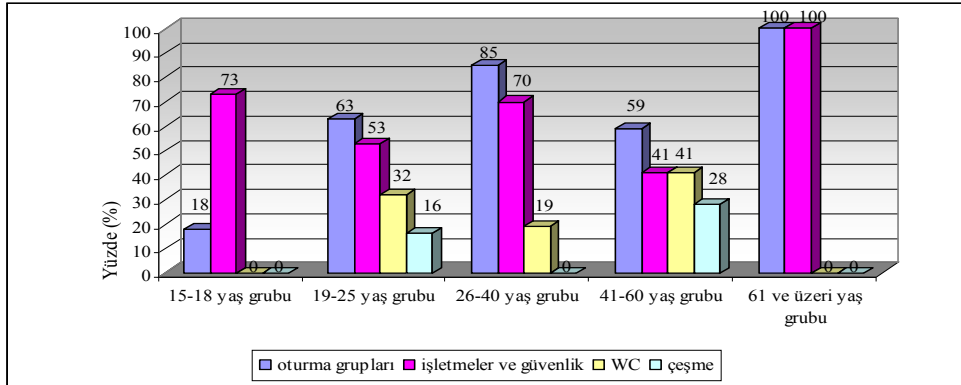
Yaş grubu-Eksik görülen donatı elemanları ilişkisi

Yaş grubu ile eksik görülen donatı elemanları ilişkisi çaprazlandığında oturma grupları, işletmeler ve güvenlik, WC ve çeşme seçenekleri için anlamlı ilişki bulunmuştur. Sırasıyla, $p=0.001$, $p=0,036$, $p=0,031$ ve $p=0,009$ olup $p \leq 0.05$ olması sağlanmıştır. Buna göre. 15–18 yaş grubu % 73 ve 61 yaş ve üzeri yaş grubu % 100 oranı ile en çok

işletmeler ve güvenlik eksikliğini ifade ederlerken, 19-25 yaş grubu % 63 oranı ile, 26-40 yaş grubu % 85 oranı ile, 41-60 yaş grubu % 59 oranı ile ve 61 yaş ve üzeri yaş grubu % 100 oranı ile parkta en çok oturma gruplarının eksik olduğunu belirtmişlerdir (Şekil 4.104).

Şekil 4.103: Yaş grubu-donatu yeterliliği ilişkisi

Şekil 4.104: Yaş grubu- eksik görülen donatu elemanları ilişkisi

4.3.2.4. Turistler ile Yapılan Anketlerin Değerlendirilmesi

Bu bölümde Tarihi Yarımada bölgesinde Beyazıt Meydanı, Sultanahmet Meydanı, Eminönü Meydanı ile Gülhane Parkı ve çevresi gibi çeşitli turistik alanlarda turistlerle yapılan anketler değerlendirilmiştir.

Ankete katılan turistlerin sosyo-ekonomik yapısı

Bu bölümde turistlerin ülkesi, cinsiyet, yaş, eğitim durumu, meslek grubu, gelir durumu gibi sosyal yapıları hakkında bilgiler edinilmeye çalışılmıştır (Tablo Ek D 12).

Turistin geldiği lke

Bu anket çalışmasına katılan turistlerin ülke dağılımları şu şekildedir; % 29'u Amerikalı, % 20'si İngiliz, % 15'i Alman, % 8 Kanadalı, % 5'i Rus, % 5'i Japon, % 4' İskoçyalı, % 4' İsveç, % 3' Avusturyalı, % 3' Bulgar, % 2 Yeni Zelanda ve % 2'si İspanyol olarak belirlenmiştir.

Cinsiyet durumu

Yapılan bu anket çalışmasında ankete katılan turistlerin % 46'sı erkek, % 54' de kadın olarak belirlenmiştir.

Yaş grubu

Yapılan anket çalışmasına katılan turistlerin yaş grubuna göre dağılımlarında, % 56'sı 26-40 yaş grubu, % 26'sı 41-60 yaş grubu ve % 20'si de 19-25 yaş grubu olarak saptanmıştır.

Eğitim durumu

Ankete katılan turistlerin % 64' niversite mezunu, % 19'u master/doktora eğitim düzeyinde ve % 15'i de lise mezunu olarak belirlenmiştir.

Meslek dağılımları

Ankete katılan turistlerin meslekleri sorulduğunda; % 38'i ğretmen, % 15'i yönetici, %9 satış-pazarlama, % 6'sı muhasebeci, % 6'sı mimar, % 5'i emekli, % 5'i bankacı, % 4' ğrenci, % 3' gazeteci, % 3' sekreter, % 3' fotoğrafçı ve % 1'i ekonomist olarak yanıtlamışlardır.

Aylık gelir durumu

Tarihi Yarımada'nın turistik bölgelerinde yapılan bu anket çalışması ile bölgeyi ziyaret eden turistlerin ortalama gelir durumunun belirlenmesi amacıyla sorulan bu soruya verilen yanıtlara göre % 4 oranı ile 500 € ve daha düşük gelir düzeyine sahip olanlar, % 3' 501-1.000 € aylık geliri olanlar, % 11 oranı ile 1.001-1.500 € gelir düzeyine sahip olanlar, % 36 oranı ile 1.501-2.500 €, % 25 oranı ile 2.501-3.000 € ve % 21 oranı ile 3.001 € ve üzeri olarak saptanmıştır.

Ankete Katılan Turistlerin Kullanımlarına Ait Bilgiler

Bu bölümde turistlerin Tarihi Yarımada'da ve özellikle turistik bölgelerdeki kullanımlarına ait bilgiler elde edilmeye çalışılmıştır (Tablo Ek D 13).

Daha önce Türkiye'de bulunma durumları

Bu soruya verilen cevaplara göre, turistlerin, % 55'i daha önce de Türkiye'de bulduklarını belirtirken, % 45'i de Türkiye'ye ilk kez geldiklerini ifade etmişlerdir.

Daha önce Tarihi Yarımada'da bulunma durumları

Tarihi Yarımada'ya ilk gelişiniz mi şeklinde yöneltilen bu soruya turistler, % 56 oranı ile ilk kez ziyaret ettiklerini belirtirken, % 44 oranı ile de daha önce de buraya geldiklerini belirtmişlerdir.

Tarihi Yarımada'yı ziyaret sıklığı

Turistler, ziyaret sıklığının sorulduğu ve sadece daha önce buraya gelenlerin yanıtlayacağı bu soruya, % 2 oranı ile senede 2 kere, % 6 oranı ile senede 1 kere, % 18 oranı ile düzensiz ziyaret ettiklerini belirtmişlerdir. % 18 oranı ile de diğer seçeneği yanıtlanmıştır. % 56 oranı ile yanıtı bırakılmıştır ki bu da bir önceki soruda ilk kez ziyaret ettiklerini belirten turistlerin yanıtları olmaktadır.

İstanbul'da kalma süresi

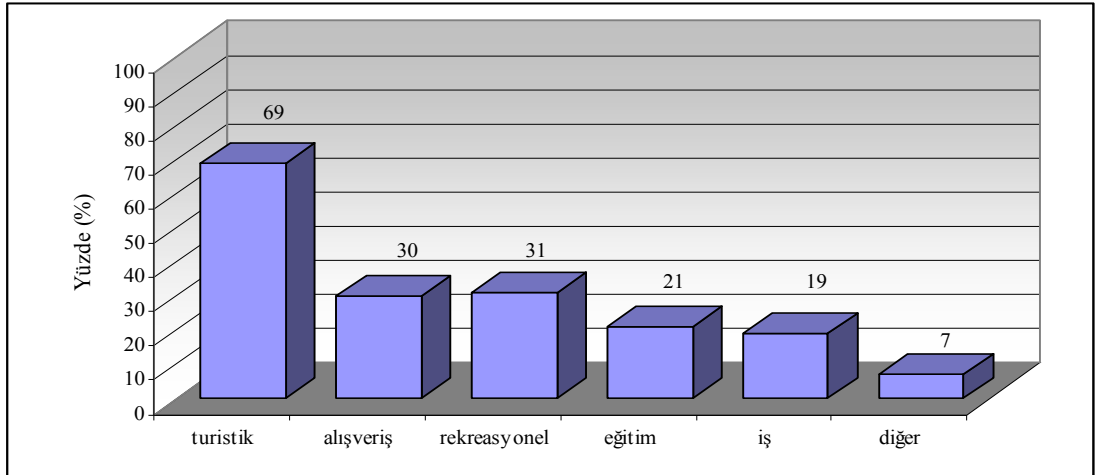
Ankete katılan turistler, % 29 oranı ile 1 hafta, % 27 oranı ile 3-5 gün, % 17 oranı ile 1 aydan fazla, % 15 oranı ile 10 gün, % 5 oranı ile 15 gün, % 5 oranı ile 1 ay ve % 2 oranı ile 1-3 gün İstanbul'da kalacaklarını belirtmişlerdir.

İstanbul'a birlikte gelen kişi

Turistler, İstanbul'a, % 39 oranı ile de arkadaşları, % 28 oranı ile ailesi, % 26 oranı ile yalnız ve % 7 oranı ile tur ile geldiklerini belirtmişlerdir.

İstanbul – Tarihi Yarımada'ya gelme nedeni

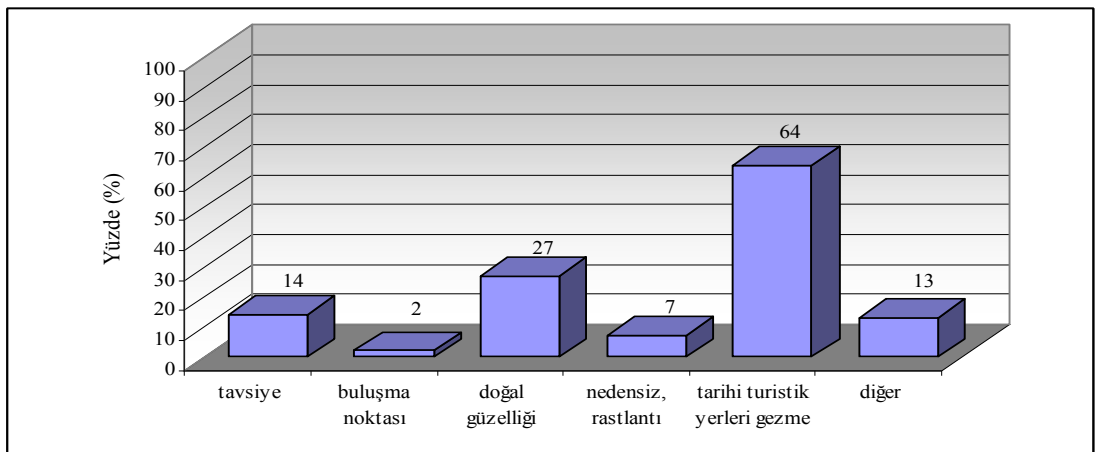
Turistlerin bu bölgeye % 69 oranı ile turistik, % 31 oranı ile rekreasyonel, % 30 alışveriş, % 21 eğitim, % 19 iş amaçlı geldiği belirlenmiştir (Şekil 4.105).

Şekil 4.105: İstanbul – Tarihi Yarımada’ya gelme nedeni

Tarihi Yarımada’yı tercih etme nedeni

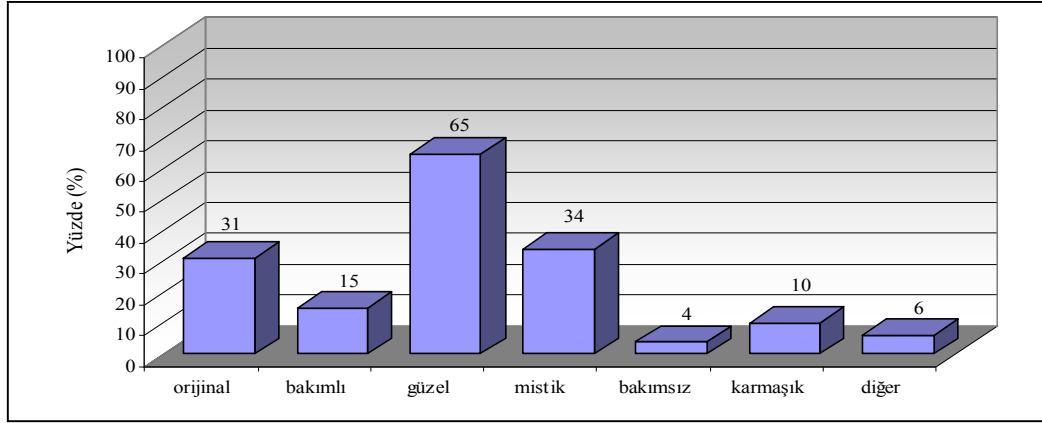
Turistler, Tarihi Yarımada’yı en çok % 64 oranı ile tarihi ve turistik yerleri gezme amacı ziyaret ettiklerini ifade ederlerken, daha sonra sırasıyla % 27 oranı ile doğal güzelliği, % 14 oranı ile tavsiye, % 7 oranı ile nedensiz rastlantı ve % 2 oranı ile de buluşma noktası olarak ziyaret etmektedirler (Şekil 4.106). Bu seçeneklerin dışında turistlerden İslam eserlerini tanıma, İslami düşüncüyü anlamak üzere, Türk hamamlarını görmek için ve bölgenin mimarisini incelemek ve anlamak üzere geldiklerini söyleyenler de olmuştur.

Şekil 4.106: Tarihi Yarımada’yı tercih etme nedeni

Tarihi Yarımda için ilk izlenim

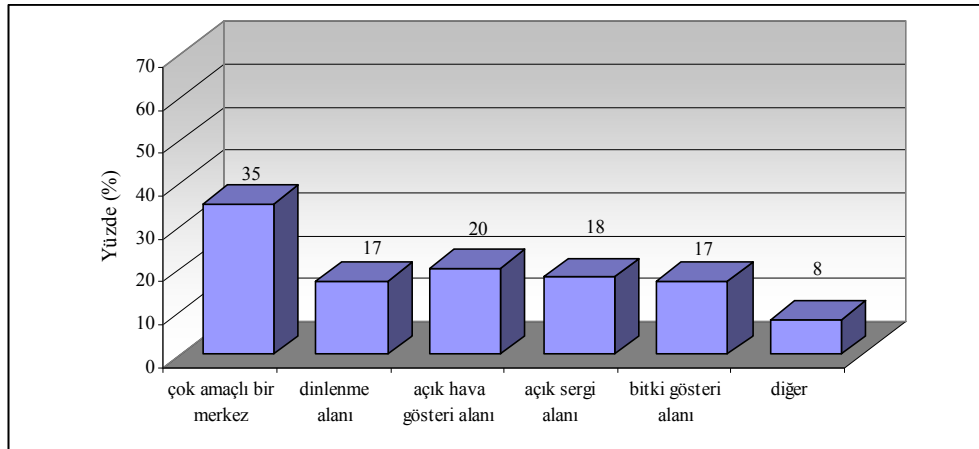
Bu bölgeye geldiğinizde size verdiği ilk etki, ilk izlenim nedir şeklinde sorulan bu soruya turistler, % 31 oranla orijinal, % 15 oranı ile bakımlı, % 65 oranı ile güzel, % 34 oranı ile mistik, % 4 oranı ile bakımsız, % 10 oranı ile karmaşık bulduklarını belirtmişlerdir. Ayrıca % 6 oranı ile de diğer seçeneğini tercih etmişlerdir. (Şekil 4.107). Diğer seçeneğini seçenler, gürültülü ve kalabalık, enerjik, hareketli olarak ifade etmişlerdir.

Şekil 4.107: Tarihi Yarımda için ilk izlenim

Tarihi Yarımda'da eksik görülen fonksiyonlar

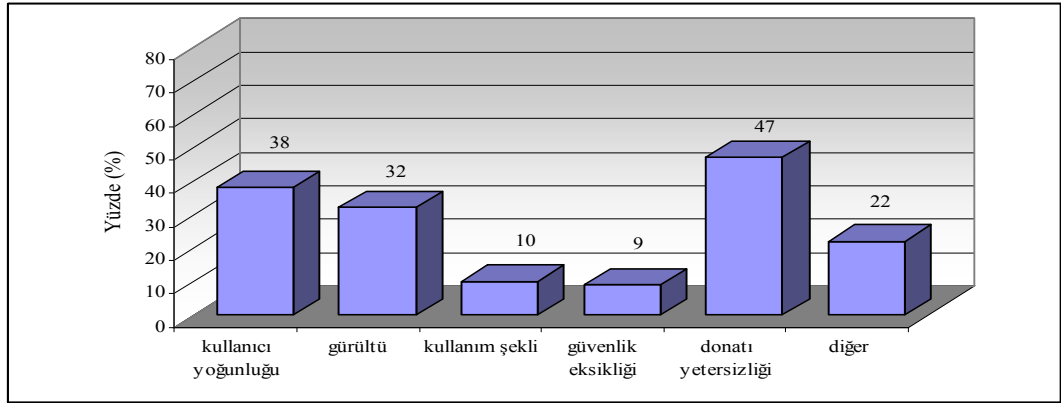
Turistlerin verdiği cevaplara göre en çok istenilen fonksiyonlar % 35 ile çok amaçlı bir merkez, % 20 oranı ile açık hava gösteri alanı, % 18 oranı ile açık sergi alanı, % 17 oranı ile dinlenme alanı ve bitki gösteri alanı olduğu belirlenmiştir (Şekil 4.108). Diğer seçeneğini seçenler özellikle temiz ve ücretsiz tuvaletlerin eksikliğinden şikayetçi olmaktadır.

Şekil 4.108: Tarihi Yarımda'da eksik görülen fonksiyonlar

Tarihi Yarımada'da rahatsız eden faktörler

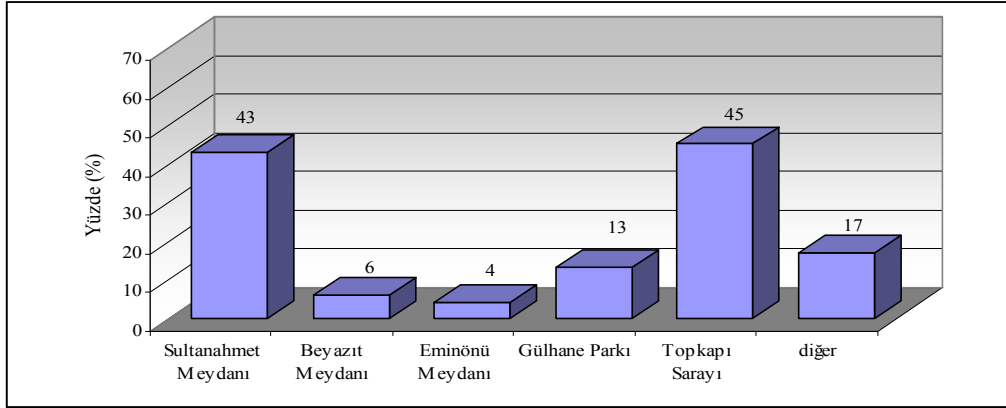
Bölgedeki açık ve yeşil alanlarda rahatsızlık veren faktörler sorulduğunda turistler, % 47 oranı ile donatı yetersizliği, % 38 oranı ile kullanıcı yoğunluğu, % 32 oranı ile de gürültü, % 10 oranı ile kullanım şekli, % 9 oranı ile de güvenlik yetersizliği nedeniyle rahatsızlık yaşadıklarını belirtmişlerdir. % 22 oranı ile de diğer seçeneği tercih edilmiştir. (Şekil 4.109). Diğer seçeneğini tercih edenlerin hemen hepsi satıcılardan şikayet etmektedirler. Sokak satıcıları ve halı satıcıları olarak ayırım yaptıkları satıcıların, baskıcı, rahatsız edici derecede ısrarcı ve bazılarının çok agresif olduğundan şikayetçi olmaktadır. Bununla birlikte arabaların ve özellikle taksilerin çok süratli kullanılmasından ve çok gürültülü olmasından rahatsızlık duyduklarını da belirtmişlerdir.

Şekil 4.109: Tarihi Yarımada'da rahatsız eden faktörler

Tarihi Yarımada'daki favori alanlar

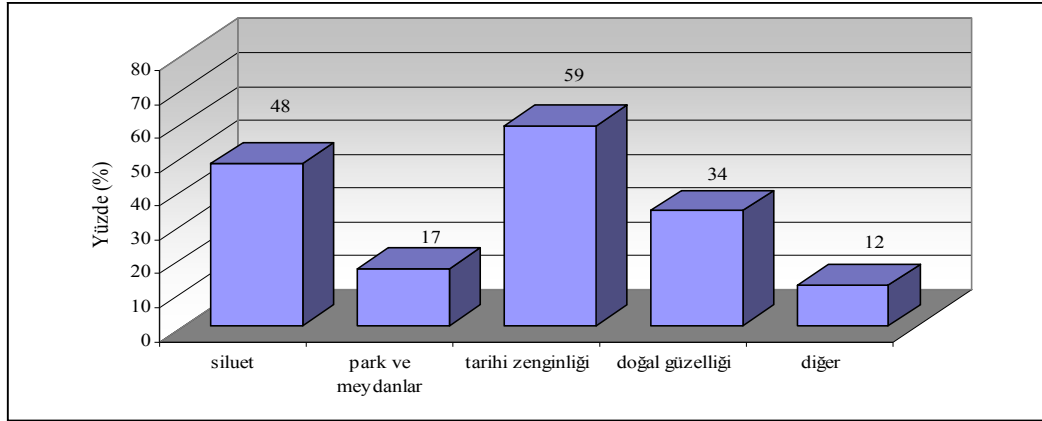
Tarihi Yarımada'daki en favori alanının sorulduğu bu soruya, turistler % 45 oranı ile Topkapı Sarayı, % 43 oranı ile Sultanahmet Meydanı, % 13'ü Gülhane Parkı, % 6'sı Beyazıt Meydanı ve % 4 oranı ile de Eminönü Meydanı olarak ifade edilmiştir. % 17 oranı ile de diğer seçeneği seçilmiştir (Şekil 4.110). Diğer seçeneğini yanıtlayanlar, özellikle Yerebatan Sarnıcı, Kapalı Çarşı ve Sultanahmet Camii olarak favori alanlarını belirtmişlerdir.

Şekil 4.110: Tarihi Yarımada'daki favori alanlar

Tarihi Yarımada'nın peyzajında etkileyici faktörler

Turistler bu soruya, % 59 oranı ile tarihi zenginliği, % 48 oranı ile siluet özellikleri, % 34 oranı ile doğal güzelliği, % 17 oranı ile park ve meydanları şeklinde yanıtlamışlardır. % 12 oranı ile de diğer seçeneği tercih edilmiştir (Şekil 4.111). Diğer seçeneğini tercih edenler, etkileyici mimari özelliklerden ve bölgenin atmosferinden etkilendiklerini belirtmişlerdir.

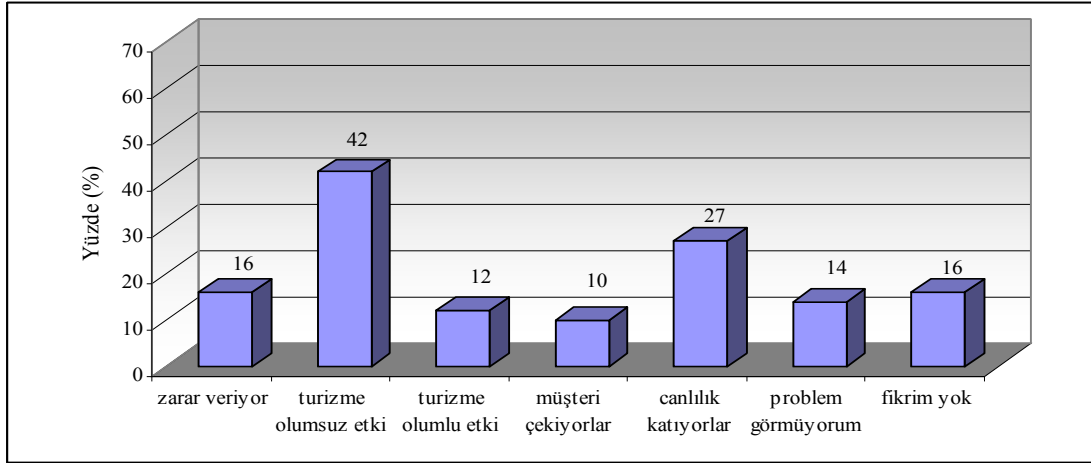
Şekil 4.111: Tarihi Yarımada'nın peyzajında etkileyici faktörler

Yaya dolaşımı

Bölgedeki açık ve yeşil alanlarda yaya dolaşımını rahat sağlayabiliyor musunuz şeklinde sorulan bu soruya turistler, % 29 oranı ile kesinlikle evet, % 51 oranı ile kısmen, % 20 oranı ile kesinlikle hayır cevabı verilmiştir.

Mevcut mağaza, işporta ve alışveriş merkezlerinin birarada bulunmasının değerlendirilmesi

Turistlerin bu soruya verdiği cevaplara göre, mevcut mağaza, işporta ve alışveriş merkezlerinin bir arada bulunması, % 42 oranı ile turizme zarar veriyor, % 21 oranla canlılık katıyor, % 16 oran ile bölgeye zarar veriyor, % 12 turizme olumlu etki yapıyor ve % 10 oranla da müşteri çekiyor şeklinde değerlendirilmiştir. % 14 oranı ile sorun görmediğini ve % 16 oranı ile fikrinin olmadığını belirtmişlerdir (Şekil 4.112).

Şekil 4.112: Tarihi Yarımada'da mağaza, işporta ve alışveriş merkezlerinin birarada bulunmasının değerlendirilmesi

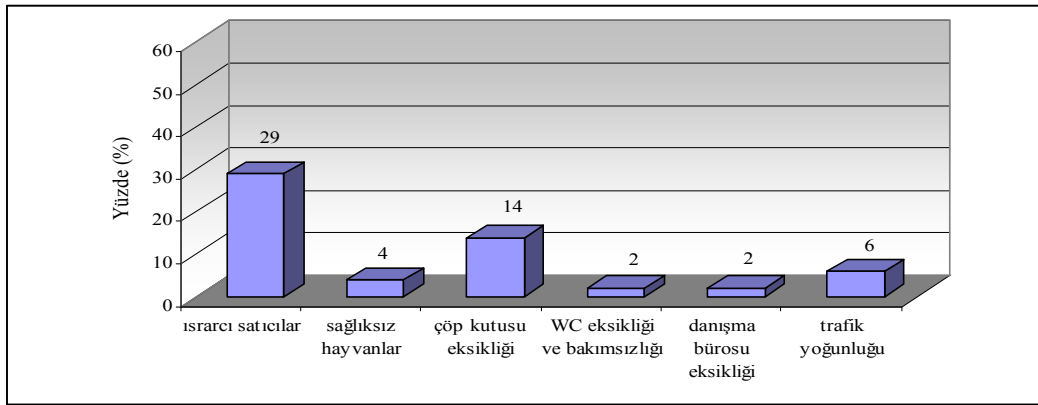
Tarihi Yarımada açık ve yeşil alanlarında sorunun varlığı

Bölgedeki açık ve yeşil alanlarda sorun olup olmadığının sorulduğu bu soruya turistler % 44 oranı ile evet sorun var, % 55 oranı ile hayır yok şeklinde yanıtlamışlardır.

Sorunların değerlendirilmesi

Açık ve yeşil alanlarda bulunan sorunların neler olduğu ve çözümlerin neler olduğunun sorulduğu bu açık uçlu soruda, turistlerin verdiği yanıtlara göre şıklar oluşturulmuş ve buna göre en öncelikli olarak şu sorunlar saptanmıştır. Buna göre % 29 oranı ile ısrarcı satıcılar, % 14 oranı ile çöp kutularının yetersizliği, % 6 oranı ile trafik yoğunluğu ve araçların çok hızlı kullanılması, % 4 oranı ile çevredeki sokak hayvanları, % 2 oranı ile WC eksikliği ile pis ve sağlıksız olmaları ve yine % 2 oranı ile de danışma bürolarının yetersizliği ve buralarda yabancı dil bilen görevlilerin bulunmaması turistler için en büyük sorunlar olarak gösterilmektedir (Şekil 4.113). Trafik yoğunluğundan şikayetçi olanlar, bazı bölgelerde hız limitlerinin oluşturulması ve yaya bölgelerinin tasarlanması

gerektiğini, rahatsız eden satıcıların, geçici çözüm olarak polis kontrolüyle ancak kesin sonuç için de eğitim ile önlenebileceğini, WC eksikliğinin biran önce çözümlenmesini danışma bürolarının yetersiz olduğu gibi burada çalışanların yabancı dil bilmediklerini ifade etmişlerdir. Bunların yanında kendilerini güvenli hissetmediklerini ve çevrede polis ya da güvenlik görevlilerin dolaşmasını, çevredeki tarihi alanlar hakkında bilgi panolarının, yeme-içme yerlerinin listelerinin olduğu bilgi panolarının yerleştirilmesini istemekte ve daha fazla yeşil alanların olması gerektiğini ifade etmektedirler.

Şekil 4.113: Sorunların değerlendirilmesi

Turistlerin kaldığı otellerin yeri

Tarihi Yarımada'da bulunan otellerde kalınıp kalınmadığının belirlenmesi amacıyla sorulan bu soruda, Tarihi Yarımada'yı ziyaret eden ve ankete katılan turistlerin %79'unun oteli Tarihi Yarımada'da, % 21'i de farklı bir bölgede bulunmaktadır.

Tarihi Yarımada'daki otellerden memnuniyet durumu

Turistlere Tarihi Yarımada'da kaldığınız otelinizden memnun musunuz şeklinde yöneltilen soruya, turistlerin % 62'si memnun, % 14'ü çok memnun, % 16'sı memnun olmadığını söylerken % 8'i de fikrim yok demiştir.

Tarihi Yarımada'daki kafe ve restoranlardan memnuniyet durumu

Turistlere Tarihi Yarımada'daki kafe ve restoranlardan memnun musunuz şeklinde yöneltilen soruya, turistlerin % 50'si memnun, % 20'si çok memnun, % 16'sı memnun olmadığını söylerken % 14'ü de fikrim yok demiştir. Ancak bölgenin İstanbul'un diğer bölgelerine kıyasla daha pahalı olduğunu da belirtmişlerdir.

Ankete katılan turistlerin donatılara ait düşünceleri

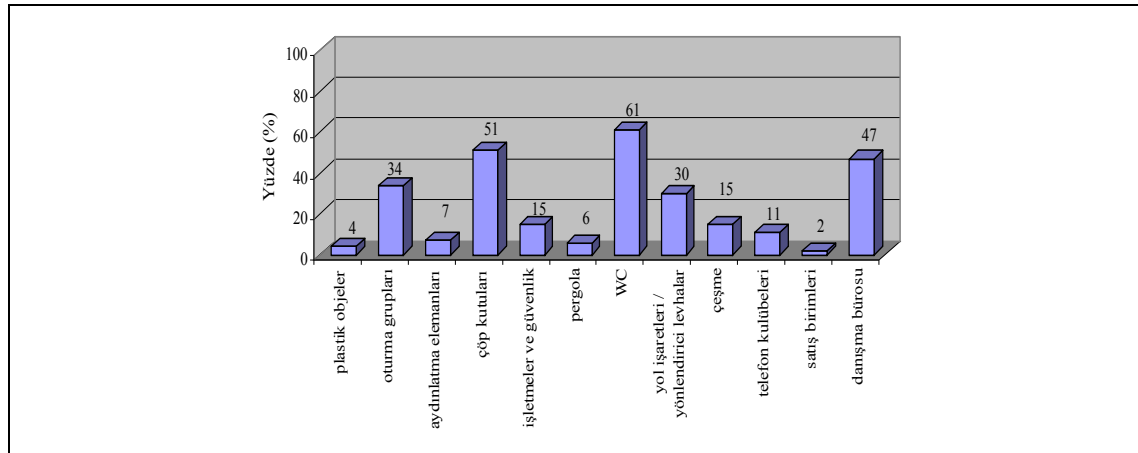
Bu bölümde turistlerin Tarihi Yarımada'da bulunan donatılara ait düşünceleri hakkında bilgiler elde edilmeye çalışılmıştır (Tablo Ek D 13).

Donatı yeterliliği

Tarihi Yarımada'daki donatıları yeterliliğinin sorulduğu bu soruda, turistler % 6 oranı ile kesinlikle yeterli, % 66 oranı ile kısmen yeterli, % 28 oranı ile kesinlikle yeterli değil şeklinde yanıtlamışlardır.

Eksik görülen donatı elemanları

Turistlerin, Tarihi Yarımada'da eksik gördükleri donatı elemanları % 61 oranı ile WC, % 51 ile çöp kutuları, % 47 ile danışma bürosu, % 34 ile oturma grupları, % 30 ile ol işaretleri ve yönlendirici levhalar, % 15 oranı ile işletmeler ve güvenlik ve çeşme, % 11 oranı ile telefon kulübeleri, % 7 oranı ile aydınlatma elemanları, % 6 oranı ile pergola, % 4 oranı ile plastik objeler ve % 2 oranı ile satış birimleri olarak ifade etmişlerdir (Şekil 4.114).

Şekil 4.114: Eksik görülen donatı elemanları

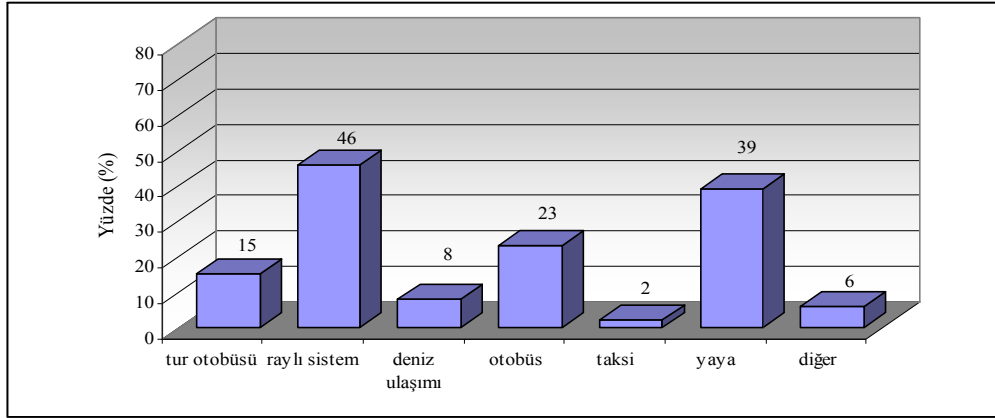
Ankete Katılan Turistlerin Ulaşımına Ait Bilgiler

Bu bölümde, turistlerin Tarihi Yarımada'ya ve Tarihi Yarımada'da ulaşım durumları ve karşılaştıkları sorunlar hakkında sorular sorulmuştur. (Tablo Ek D 14)

Ulaşım Aracı Tercihi

Bölgeye ulaşımında ve diğer bölgelere ulaşımında en çok hangi ulaşım araçlarını tercih ettiğinin sorulduğu bu soruda turistler, % 46 oranı ile en çok raylı sistem ile diğer

bölgelere ulaşımını sağladığını belirtmiştir. % 39 ile yaya ulaşımı da dikkat çekici bir durum olarak değerlendirilebilir (Şekil 4.115).

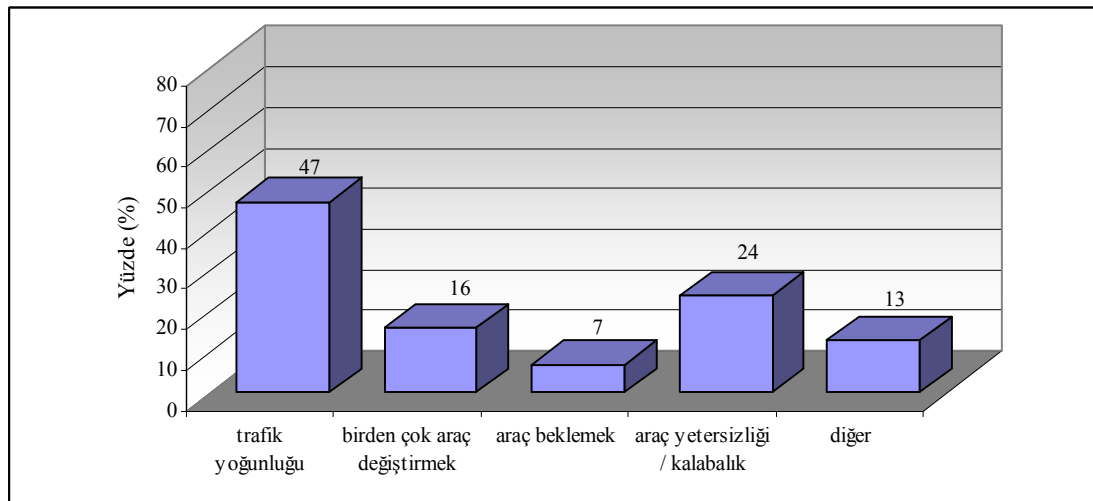
Şekil 4.115: Ulaşım aracı tercihi

Ulaşımında Problem Varlığı

Tarihi Yarımada'da ulaşımında problem var mı şeklinde sorulan soruya % 62 oranı ile evet, % 38 oranı ile hayır şeklinde cevaplandırılmıştır.

Yaşanılan Ulaşım Problemleri

Turistlerin en çok yaşadığı ulaşım problemi % 47'lik bir oranla trafik yoğunluğu ve % 24 oran ile araç yetersizliği ve kalabalık, % 16 oran ile birden çok araç değiştirmek, % 7 araç beklemek olarak saptanmıştır. % 13 oranı ile de diğer seçeneğini tercih etmişlerdir (Şekil 4.116).

Şekil 4.116: Yaşanılan ulaşım problemleri

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

Kentler, bugünün gereksinimlerini karşılayabilmek, kent insanının yaşam kalitesini arttırmak, teknolojiye ayak uydurmak gibi nedenlerle kaçınılmaz bir değişim süreci yaşamaktadırlar. Özellikle tarihi kent peyzajlarında yaşanan bu değişim, genellikle gelişim olmaktan çok sorun şeklinde ortaya çıkmaktadır.

Tarihi kent merkezlerinde, kültürel ve tarihi dokuya uygunluk, tarihi mimariye uygunluk, kısacası tarihi kent peyzajına uygunluğa dikkat edilerek yeni düzenlemelerin yapılması ve yaşanılabilir çevreler oluşturulması gerekirken, özellikle bu alanlarda sorunlar yumağı ortaya çıkmaktadır. Bu sorunlar, alanın asıl kullanıcılarının bölgeyi terk etmesi, bölgeye yaşanan yoğun göç, suç oranlarının artması, işsizlik ve güvenlik sorunu gibi sosyal sorunlar ile yoğun yapılaşma, ticaret merkezi olması, kentsel çöküntü alanlarının oluşması, ulaşım ve altyapı sorunları, planlama eksikliği ve yetersizliği gibi fiziksel sorunlardan oluşmaktadır.

Dünyanın birçok kent merkezinde olduğu gibi bu sorunların hemen hepsi Tarihi Yarımada bütününde de görülmektedir. Planlama sorunları, halkın ve yetkililerin ilgisizliği, halkın bilinçsizliği, maddi olanaksızlıklar gibi çok çeşitli nedenlerle yaşanan bu olumsuz değişimler ile Tarihi Yarımada kimliksiz ve karmaşık bir bölge haline gelmiştir.

Tarihi Yarımada bütününde yaşanan bu sorunlar sonucunda dikkat çekici birçok olumsuz değişimler de görülmektedir. Tarihi mirasımız olan tescilli veya tescilsiz ahşap evlerin aniden çıkan nedeni belli olmayan yangınlarla ciddi hasar görmesi veya tamamen yok olması, tarihi binaların, hanların vb. nitelikteki yapıların, niteliğine yakışmayacak şekillerdeki kullanımlarla işlev kazandırılması, sit alanı olan bu bölgede izinli veya kaçak yapılaşmaların olabilmesi, yeşil alanların otopark alanlarına yada gecekondulara dönüştürülmesi, yapılaşmaya açılabilmesi veya amaç dışı kullanımlara sahne olması gibi değişimlerle neredeyse hergün karşılaşılmaktadır. Oysa

ki İstanbul Tarihi Yarımada, UNESCO'nun dünya mirası listesinde olan, bütün olarak sit alanı ilan edilen, bölgenin büyük bir bölümünün altında arkeolojik eserler bulunan, tarihi süreç içerisindeki mekansal oluşumu açısından sadece İstanbul için değil tüm dünya için son derece önemli bir bölgedir. Ancak bu değişimler bölgenin imajına ve dolayısıyla kimliğine oldukça zarar vermektedir.

Tarihi Yarımada'nın tarihsel süreç içerisindeki değişimini etkileyen faktörlerin başında gerek nicelik gerekse niteliksel olarak nüfus değişimi ve planlama süreci gelmektedir.

Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'u fethi ile başlayan İstanbul'u müslümanlaştırma çabaları ile bölgeye yoğun bir şekilde yerleştirilen müslüman halk ve beraberinde getirdikleri fonksiyonlar ile tarihsel süreç içerisinde yapılan planlama çalışmaları ve bu bağlamda Tarihi Yarımada'ya yüklenen fonksiyonlar hem nüfus değişimi hem de fiziksel değişimleri beraberinde getirmiştir. Planlama sürecindeki parçacıl planlamalar (mevzi imar planları ve plan tadilatları) ve büyük ölçekteki fonksiyonel değişimler fiziksel mekanın karmaşasını oluşturmuştur.

İstanbul'un kuruluşundan itibaren farklı azınlıkların oluşturduğu Tarihi Yarımada'nın nüfusu 1477 yılı sayımına göre 14803 iken, 1927 sayımına göre 900 bin civarındadır. Bu nüfusun 250 bin kadarı İstanbul surlarının içinde yaşamakta ve surların dışında, bahçeli evler, bostanlar göze çarpıyordu.

Fetihten sonra ilk zamanlar, mahalleler eski kiliselerin etrafında gelişmiş, sonraları halk kendi ibadethanelerini inşa etmesiyle birlikte cami çevrelerinde mahalleler gelişme göstermiştir. Camiler ile birlikte külliye inşaa edilmiş, Hıristiyanların forum olarak nitelendirdikleri açık alanların yerini Müslüman toplumda külliyelerin açık alanları almıştır. Müslüman nüfusun toplanma noktaları bu alanlar olmuştur.

Toplanma alanı olarak cami meydanlarını kullanan halk, rekreasyon ihtiyacını ise mahremiyetin sağlandığı yüksek duvarlar ile çevrili geniş avlulu bahçeli evlerinde gidermekteydi. Duvar boyunca dikilmiş boylu ağaçlar da bahçenin gözden uzak olmasına katkı sağlamaktaydı. Bahçelerde her türlü sebze-meyve ağaçlarının yanında gölge mekanlar oluşturulması amacıyla düzenlenmiş alanlar ve su ögesi mutlaka

mevcuttu. Bu durum saray bahçelerinde de kendini göstermekteydi. Saray bahçelerinde bağlar, meyve bahçeleri, gül bahçeleri, su ögesi mutlaka bulunur, saray halkı burada dinlenir, burada eğlenir, burada avlanırlardı. Özellikle Kanuni Sultan Süleyman döneminde bahçe ve mesire alanlarının sayısı artmış, doğa ile iç içe dinlenme ve eğlenme kavramları oluşmuştu.

18. yüzyıl boyunca asayişsizliğin, nüfus fazlalığının, yangın ve salgın hastalıkların yoğunlaşması kent merkezinden Haliç kuzeyine kaçıışı arttırmıştır.

Halk, eğlenmek ve dinlenmek için bağ, bahçe ve mesire alanlarının sıralandığı Boğaziçi'ni tercih etmeye başlamış, tatil günlerinde buralarda piknik yaparak, sazlı sözlü eğlencelere katılarak, dinlenerek geçirmiş, padişahlar bile kendilerine burada yazlık saraylar yaptırmışlardır.

Zengin sınıfının konutları giderek Haliç'in kuzeyine ve Boğaz'ın iki yakasına doğru kaymıştır. III. Selim'den (1789-1807) başlayarak padişahların, zamanlarının büyük bölümünü Topkapı Sarayı'nın dışında Boğaziçi saraylarında geçirmesi bunu kanıtlamaktadır.

19. yüzyılın ortalarından itibaren kent büyümeye başlamış, varlıklı sınıfın Beyoğlu tarafına geçmesiyle birlikte özellikle Karagümrük, Haseki, Fener, Balat olmak üzere suriçi yavaş yavaş slum (sefalet mahallesi) bölgesine dönüşmüştür. Bu dönemde öncelikle bostan alanları olmak üzere bahçeli, avlulu konutların yerini ekonomik gelir getirecek apartmanlar almaya başlamış ve sonucunda açık alanlar azalmıştır. Bu dönemle birlikte 'belediye parkları' kavramı ortaya çıkmıştır.

Günümüzde İstanbul'un neredeyse genelinde yaşanan yapılaşma sorunu, Tarihi Yarımada yoğun bir şekilde yaşanmaktadır. Tarihi Yarımada'da avlulu olan konaklar, artık çok az sayıda kalmıştır. Bölge halkının rekreasyon ihtiyaçlarını giderebilmek için park, çocuk oyun alanı, spor alanı gibi aktif yeşil alanlara ihtiyaç duymakta ancak günümüz koşulları bunu karşılamamaktadır.

Tarihi Yarımada dışındaki İstanbul nüfusunun da artmasıyla birlikte, yerel ve uluslararası ölçekteki sosyal ve ekonomik gelişmeler Yarımada'nın gece ve gündüz değerlerinin değişmesinde önemli rol oynamıştır. İstanbul'da mamul maddelerinin pazarlandığı Eminönü bölgesine yakın Gedikpaşa'daki konut alanları deri imalathanelerine, Süleymaniye'nin bir kısmı İMÇ (İstanbul Manifaturacılar Çarşısı)'ye diğer kısımları ise plastik eşya üreten imalathanelere, Sirkeci ve daha sonraları Aksaray'da kurulan otogar ve nakliye ambarları nedeniyle Sirkeci ve Aksaray bölgeleri otellere, Cankurtaran bölgesi turizm nedeniyle konaklamaya, Laleli ise Doğu Bloğunun parçalanmasından sonra başlayan bavul ticareti ve buna bağlı olarak konaklama ve ticaret fonksiyonuna dönüşmüştür. Bununla birlikte, üniversite, ülke ölçeğinde hizmet veren hastaneler, çeşitli idari birimler nedeniyle İstanbul'un ve Türkiye'nin MİA (Merkezi İş Alanı)'sı konumuna gelen Tarihi Yarımada, kendi nüfusunun 25 katı fazlasına hizmet verir duruma gelmiş ve Yarımada'daki konut bölgeleri ve buna bağlı olarak yerleşik nüfus gün geçtikçe azalmaya başlamıştır.

Eminönü 1965 yılından itibaren nüfus kaybetmesine rağmen, Fatih'te 1975 yılından sonra nüfus azalması yaşanmaya başlanmıştır. Bu sonuç, Fatih'teki 1975'ten sonraki azalma ise Aksaray'dan başlayarak konut alanlarının otel ve diğer ticaret alanları tarafından yer değiştirmeye başlaması olarak açıklanabilmektedir.

2000 yılı nüfus sayım bilgilerine göre Eminönü İlçesi mahallelerinin nüfus yapısındaki en göze çarpan özellik, neredeyse tüm mahallelerde çoğunluğu erkeklerin oluşturması ve bazı mahallelerde ise (Rüstempaşa, Sarıdemir, Tahtakale ve Tayahatun) hiç kadın nüfusunun bulunmamasıdır.

2000 yılı itibariyle Fatih'te ikamet edenlerin % 55,8'ini Fatih dışında doğanlar oluştururken, Eminönü İlçesi'nde ikamet edenlerin sadece % 18,5'ini İstanbul doğumlular oluşturmaktadır.

Gerek Fatih, gerekse Eminönü bölgesi birçok işlevi bir arada barındırmış ve bu işlevlere merkez konumunda olmuşlardır. Fatih İlçesi, sağlık, yönetim, ticaret merkezi, Eminönü İlçesi de eğitim, turizm, eğlence ve kültür, ticaret ve imalat, ulaşım ve yönetim merkezi konumundadır.

Fatih tüm bu işlevlerin yanında yoğun bir yerleşim bölgesidir. Eminönü İlçesinde ise gece ve gündüz nüfusu arasında adeta uçurum göze çarpmakta, gündüz nüfusu 4 milyonu bulmaktadır.

Fatih İlçesi günümüzde, Eminönü ve Fatih İlçelerinin birleşmesi sonucunda, nüfusu 455.498 olan ve 22 mahalleden oluşan Tarihi Yarımada'nın tek ilçesidir.

Tarihi Yarımada'da oluşan bu nüfus dengesizliği ve çeşitliliği, fonksiyon dağılımlarında da çeşitliliğe yol açmıştır. Özellikle 1875 yılından itibaren incelenen haritalardan da belirlendiği üzere yeşil alanların değişimi oldukça olumsuz bir yönde ilerlemiştir.

Hazırlanma yılları, değişimlerin gözlemlenebilmesi açısından belirli periyotları oluşturması ve yeşil alanlarının okunabilirliğinin kriter alınarak seçilen haritalar üzerinde gerek nicelik gerekse niteliksel değişimler oldukça belirgin olarak görülmektedir.

1875-1882 yıllarına ait Ekrem Hakkı haritalarında, Tarihi Yarımada'da yeşil alanların toplamı 277,2 hektar olup, yeşil alan fonksiyon dağılımı % 63,7 ile en çok bostan alanlarından oluşmaktadır. Tüm fonksiyonlar nitelik bakımından pasif yeşil alanlar kapsamında olup, rekreasyonel nitelikten çok ekonomik faaliyetler için kullanılan yeşil alanlar olarak düşünülmelidir.

Ekrem Hakkı Ayverdi haritaları ile güncel durum karşılaştırıldığında, günümüzde yoğun olarak kamu idare binalarının (İstanbul Emniyet Müdürlüğü, Gelirler İdaresi Başkanlığı, Fatih Belediye Başkanlığı, yapımı devam eden İl Özel İdare Binası, Fatih Hükümet Konağı gibi) bulunduğu Vatan Caddesi aksı ve yine bu aks üzerinde bulunan Emlak Bankası konutları ve yakın çevresi Sulukule yerleşim alanına kadar Ekrem Hakkı Ayverdi haritalarında bostan alanı olarak gösterilmiştir.

1918 yılına ait Necip Bey haritalarında aktif yeşil alan olarak park ifadesi ile ilk kez karşılaşılmıştır. Dikkat çekici sonuçlardan biri meydanların Ekrem Hakkı haritasına göre % 10 dan % 2 seviyesine gerilemesidir. Ayrıca Tarihi Yarımada bölgesinde artan

nüfus ve yerleşmelere bağlı olarak ibadethanelerde artış gözlenmiş, bu durum cami bahçesi oranına yansımıştır.

1918 yılına ait net nüfus sayım sonuçları olmamakla birlikte 200.000 ile 250.000 arasında bir nüfus olduğu tespit edilmiştir. Bu nüfusa ve belirlenen yeşil alan miktarına göre kişi başına düşen yeşil alan miktarı 19-23 m²/kişi arasında değişmektedir. Ancak yeşil alan miktarından arsa, boş alan, bostan ve askeri alanlar çıkarıldığında yeşil alan miktarı 200 ha olup kişi başına düşen yeşil alan miktarı 8-10 m²/kişi arasında değişmektedir.

Aktif yeşil alan olarak nitelendirilebilecek açık alan, sadece park alanları olup, kişi başına düşen kent içi park alanı miktarı 5-6 m²/kişi arasında değişmektedir.

1875-1882 yıllarına ait Ekrem Hakkı Haritası ile 1918 yılına ait Necip Bey Haritası karşılaştırıldığında 36 yıllık süreçte toplam yeşil alan miktarının 188,1 hektarlık bir artışı söz konusu olmaktadır. Günümüzün önemli rekreasyon alanlarından Gülhane Parkı ile önemli turizm alanlarından Sultanahmet Meydanı ilk kez bu haritalarda park alanı olarak adlandırılmıştır.

1965 tarihli Taş Basması haritalarında sadece spor alanı, mezarlıklar ve diğer yeşil alanları bir bütün olarak gösteren yeşil alan ayrımı yapılmıştır. 1965 yılında Tarihi Yarımada nüfusu 482.451 olup, toplam yeşil alan miktarı ise 428,5 hektar olduğundan kişi başına düşen yeşil alan miktarı 9 m²/kişi olmaktadır. Ancak bu harita Tarihi Yarımada bütünü oluşturmadığından ve özellikle Topkapı Sarayının bulunduğu ve geçmişten günümüze kadar yeşil alan olarak korunan bu alanın yeşil alan miktarının içinde olmadığından kişi başına düşen yeşil alan miktarı bu sayının üstünde düşünülmelidir.

1965 yılına ait halihazır harita, Taşbasması haritaları ile yaklaşık olarak aynı bölgeyi göstermekte ancak bize daha detaylı bilgi vermektedir. Bu haritada cami bahçeleri, mezarlıklar, spor alanları, refüjler ve boş alanlar şeklinde sınıflandırma yapılmıştır. 1965 yılına ait bu harita da aktif yeşil alan olarak tanımlanan spor alanlarının bulunduğu

görülmektedir. Ayrıca araç ve araç yollarındaki artışa paralel refüj olarak adlandırılan yeşil alanlarda belirgin bir artış görülmektedir.

AKSOY (2001)'in, İstanbul'un yeşil alan durumunun irdelendiği çalışmasında Tarihi Yarımada'da 1975 yılında 51.045 m² çocuk oyun alanı, 288.590 m² park, 26.500 m² spor alanı ve 140.600 m² meydan, refüj gibi diğer yeşil alanlar olmak üzere toplam 506.735 m² yeşil alan, 1980 yılında 66.145 m² çocuk oyun alanı, 296.090 m² park, 34.510 m² spor alanı ve 143.029,60 m² meydan, refüj gibi diğer yeşil alanlar olmak üzere toplam 539.774,60 m² yeşil alan, 1985 yılında 67.630 m² çocuk oyun alanı, 423.390 m² park, 24.872,95 m² spor alanı ve 186.870 m² meydan, refüj gibi diğer yeşil alanlar olmak üzere toplam 702.762,95 m² yeşil alan, 1990 yılında 21.210 m² çocuk oyun alanı, 1.003.305 m² park, 32.980 m² spor alanı ve 350.364,40 m² meydan, refüj gibi diğer yeşil alanlar olmak üzere toplam 1.407.859,40 m² yeşil alan, 1995 yılında 25.635 m² çocuk oyun alanı, 1.352.725 m² park, 33.780 m² spor alanı ve 469.486,90 m² meydan, refüj gibi diğer yeşil alanlar olmak üzere toplam 1.881.626,90 m² yeşil alan, 2000 yılında ise Aksoy, 25.531,85 m² çocuk oyun alanı, 1.662.980 m² park, 32.980 m² spor alanı ve 956.944,35 m² meydan, refüj gibi diğer yeşil alanlar olmak üzere toplam 2.678.436,20 m² yeşil alan bulunduğunu öne sürmektedir.

Günümüzde hazırlanmış olan en güncel halihazır paftalar 1999 yılına ait Halihazır Haritalarıdır. Bu halihazır haritalarda belirlendiği üzere Tarihi Yarımada'nın mevcut fonksiyonel dağılım çeşitliliği gibi açık ve yeşil alanlarında da aynı çeşitlilik gözlenmektedir. Botanik bahçesi, parklar, spor alanları, bostan alanları, meydanlar gibi yeşil alan dağılımları 153,8 hektarlık alan kaplamaktadır.

Bu haritalardan ve çeşitli kaynaklardan anlaşıldığı üzere yeşil alanlar niceliksel olarak bazı dönemlerde artma, bazı dönemlerde ise azalma göstermiş, niteliksel olarak da güncel ihtiyaçlar doğrultusunda çeşitlilik göstermiştir. Niceliksel değişimin temel sebebi nüfus dengesizliği (nüfusun belli dönemlerde ani artış ve belirli dönemlerde ani azalma göstermesi, gece-gündüz nüfusunun arasındaki oldukça yüksek fark vb.) olurken niteliksel değişimin temel sebebi ise geçmişten bugüne kadar gelen planlama çalışmalarıdır. Ancak yeşil alan miktarlarının artma gösterdiği dönemlerde bile kişi

başına düşen yeşil alan miktarı İmar ve İskan Bakanlığı'nın normlarına uygunluk göstermemiştir.

Tarihi Yarımada'nın birçok fonksiyonun merkezi konumunda olması nedeniyle tüm planların aslında ortak amacı olan Tarihi Yarımada'nın yoğun kullanımının önlenmesi hedefi gerçekleştirilemez durumundadır.

1950'lere kadar büyük ölçüde korunmuş olan İstanbul, bu tarihten itibaren hızlı kentleşme ve sonucunda ortaya çıkan imar faaliyetleriyle değişim göstermeye başlamış ve kentin tarihi değerleri göz ardı edilerek pek çok düzenlemeler gerçekleştirilmiştir.

Tarihi Yarımada bölgesi için, gelişen süreç içerisinde her ne kadar da planlı yapılaşma için çalışmalar yapılırsa da Tarihi Yarımada plansızlık kaderini bir türlü yenememiştir. Yapılan imar planları hiçbir zaman uzun ömürlü olamamış ve imarsız parçacıl (mevzii imar planları veya plan tadilatları) yapılaşmalar, kurumlar arası koordinasyonsuzluk (İstanbul Büyükşehir Belediyesi, ilçe belediyeleri, anıtlar kurulu vb), planlama-donatı dengesini ve nüfusa göre donatı standartlarını olumsuz etkilemiştir.

Tarihi Yarımada kapsamında birçok planlama çalışmaları yapılmıştır. Bu planlar, Prost Planı, 1964 tarihli 1/ 5000 Suriçi İmar Planı, 1990 tarihli Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı İmar Planı, 1996 tarihli Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı İmar Planı ve 2004 tarihli Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı İmar Planı olup tümü bu çalışma kapsamında değerlendirilmiştir.

Prost, hazırlamış olduğu proje ile yaklaşık 409,4 hektar yeşil alan önerisi getirmiştir. Prost Planı tam anlamıyla uygulanmamış ancak planda alınan bazı kararlar sonraki planlar için zemin oluşturmuş olup, bugün hala geçerliliğini korumaktadır. Bu planın en önemli özelliği, Tarihi Yarımada'nın silüetinin bugüne kadar korunabilmesine büyük katkıda bulunmasıdır. Bununla beraber Prost Planı'nda, Sultanahmet, Cankurtaran, Kadırga, Sarayburnu bölgesini tamamen arkeolojik park ve bugünkü Vatan Caddesi, Sulukule ile Millet Caddesi'nin Topkapı ile Çapa Tıp Fakültesi arasında kalan oldukça büyük bir alanın botanik park olarak planlanmaktadır ki bu bölge Ekrem Hakkı Ayverdi ve Necip Bey haritalarında bostan olarak gösterilen alanın büyük bir kısmını da içine

almaktadır. Ayrıca Prost'un planda sur dışında 500 m, sur içinde 80-100 m yeşil alandan oluşan yapı yasağı önerisi, bugüne kadar hemen her planda tekrar önerilmiştir.

1964 Suriçi İmar Planı'nda ise 1162457,7 m²~ (116,2 ha) yeşil alan önerilmiştir. Yeşil alanların bütünlüğünü koruma anlayışı ve sur tecrit bölgesi kararları bu planda da aynen geçerliliğini korumuştur. 1964 Suriçi İmar Planı uygulanmamıştır. Bununla beraber, bu planı günümüz halihazır haritaları ile karşılaştırdığımızda, küçük semt parkları dışında günümüzdeki dokuya yakın olduğu özellikle Ayvansaray bölgesindeki sur diplerinde öngörülen yeşil alanların halen konut alanı olarak kaldığı bu ve benzeri yeşil alanların bazı konut alanlarında da kaldığı saptanmıştır.

1990 Tarihli Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı İmar Planı, tarihi dokusunun zarar göreceği, nüfus yoğunluğunun artacağı ve trafik sorununun daha da kalıcı hale geleceği gibi endişelerle oldukça yoğun eleştiri almıştır. Bu planda Marmara ve Haliç sahil dolgu alanları ile Yedikule-Topkapı ile Vatan Caddesi-Ayvansaray arasında kalan tüm sur dipleri yeşil alan olarak ayrılmıştır.

2004 Tarihli Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı İmar Planı, Suriçi'ndeki mevcut yeşil alanlar; askeri alanlar, külliye ve üniversite, hastane bahçeleri gibi kamuya doğrudan açık olmayan alanlar ile Gülhane Parkı, Saraçhane Parkı gibi alanlar ile geçmişte imar uygulaması ile gerçekleştirilen çok kısıtlı miktarda park-çocuk bahçeleri ve dolgu alanları gibi zamanla denizden kazanılmış ancak çok fonksiyonel kullanılmayan alanlardan oluşmaktadır. Söz konusu alanların yanında nüfusun ihtiyaçlarını karşılayacak aktif yeşil alanların tesis edilmesi bu plan kapsamında gerçekleştirilmiştir.

2000 nüfus sayımı göz önünde bulundurularak, kişi başına 3,08 m² ile toplam yaklaşık 143 hektar olan yeşil alanlar, planda yaklaşık 319 hektara ve kişi başı 8.83 m² lik standarda yükseltilmiştir.

Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı Nazım İmar Planında gösterilen "parklar ve dinlenme alanları"nın ekolojik etütler yapılarak mevcut yeşil dokusunun korunması, gerekli ise peyzaj kalitesi artırılarak arkeolojik sergileme-açık hava müzesi, parklar, gezi ve

dinlenme alanları, manzara parkları-seyir terasları vb. olarak kullanılması öngörülmüştür.

Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı Nazım İmar Planında gösterilen Mezarlık-Hazire Alanlarında; mevcut yeşil dokunun korunması ve gerekli ise yeşil kalitesinin zenginleştirilmesi önerilmiştir.

Açıklanan tüm planlarda hemen hemen aynı yerlerde, aynı fonksiyonlarda yeşil alan önerileri olmuş, yapılaşmaların bulunduğu hiçbir alanda radikal kararlar alınarak yeni yeşil alan önerileri geliştirilmemiştir. Hiçbir planda düzenli bir yeşil alan sistemi bulunmamakla birlikte, önerilen yeşil alanların bir kısmı uygulanması mümkün olmayan yerlerde olup, diğer kısmı da zaten mevcut olan yerleri kapsamaktadır.

Bugün, hem Eminönü hem Fatih bölgelerinde bu işlev karmaşısı içinde açık ve yeşil alanlara neredeyse yer kalmamıştır. Tarihi Yarımada'nın mevcut yeşil alanları, tarihi yapıların açık alanları (dini tesis alanları ve çevresi, saray bahçeleri gibi), meydanlar, büyük sahil parkları, sur koruma alanları, Marmara ve Haliç kıyıları, küçük ölçekli mahalle parkları, çocuk oyun alanları ve spor alanlarından oluşmaktadır. Eminönü için Gülhane Parkı, Sultanahmet, Beyazıt ve Eminönü Meydanları ve sahil parkları, Fatih için ise yine sahil parkları ve sur koruma bandı bölgeleri yeşil alan anlamında halkın nefes alma bölgeleridir. Ancak özellikle Eminönü bölgesi olmak üzere Tarihi Yarımada için küçük ölçekli yeşil alanlar ihtiyaca cevap verememektedir.

Bu durumun yerel halk ve kullanıcılar için etkilerini saptamak, önerilerini almak amacıyla anket çalışması yapılmıştır. Tarihi Yarımada yeşil alanlarının halkın rekreasyonel ihtiyacını karşılamadığı bu çalışma ile de tespit edilmiştir. Anket çalışması için seçilen bölgeler nüfus yoğunluğuna göre belirlenmiş ancak seçilen bazı mahallelerde yerel halkın yararlanabileceği yeşil alan bile bulunamamıştır. Yoğun konut dokusunun bulunduğu mahallelerde rastlanılan bu durum çok kaygı verici bir nitelik taşımaktadır.

Yapılan anket çalışması ile belirlenen ve öncelikle yerel halkın yeşil alanlar kapsamında genel olarak bölgede sıkıntı duyduğu durumlar;

- Parkların yetersizliği (gerek nitelik gerek nicelik olarak)
- Aşırı kalabalık
- Parklardaki güvenlik sorunu
- Parkların bakımsızlığı
- Otopark eksikliği

olarak sıralanabilir.

Araştırma alanında yerel halk ve kullanıcılar ile ayrı ayrı anket uygulaması yapılmıştır. Yerel halk ile kullanıcıların mekansal talep farklılıkları olduğu düşünüldüğünden, ayrıca kullanıcılar arasında da bu farklılıkların olduğu saptandığından meydan, park ve sahil parkında anket yapılmış ve ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Ayrıca bölgenin çok önemli bir turizm potansiyelinden dolayı turistlerle de ayrı bir anket yapılması uygun görülmüştür.

Yerel Halk ile Yapılan Anket Değerlendirmesi

Yerel halk ile yapılan anket çalışmasında ankete katılanların % 65'i erkek, % 35'i de kadın olarak belirlenmiştir. Yaş grubu dağılımına bakıldığında % 40'ı 41-60 yaş grubu, % 34'ü 26-40 yaş grubu olup anket yapılan halkın çoğunluğu orta yaş grubundadır. Yerel halkın eğitim durumu ise % 42'si ilköğretim mezunu, % 34'ü lise mezunu olarak belirlenmiştir. Yerel halkın meslek dağılımlarına bakıldığında ise halkın % 23 oranı ile esnaf, daha sonra ise % 18 oranı ile ev hanımı, % 16'sı serbest meslek, % 11'i emekli, % 8'i öğrenci, % 7'si memur, % 5'i işçi ve % 2'si işsiz olarak belirlenmiştir.

Ankete katılan yerel halkın % 80'inin işyeri Tarihi Yarımada bölgesinde bulunmaktadır ve aylık ortalama gelir durumu ise % 39 oranı ile en çok 501-1.000 YTL aylık geliri olanlar, ikinci olarak % 23 oranı ile 500 YTL ve daha düşük gelir düzeyine sahip olanlar ve üçüncü olarak da % 19 oranı ile 1.001-1.500 YTL gelir düzeyine sahip olanlar, % 10 oranı ile 1.501-2.500 YTL, % 6 oranı ile 2.501-5.000 YTL ve % 2 oranı ile 5.001 ve üzeri olarak saptanmıştır.

Yapılan ankete katılan halkın % 71'i 20 yıl ve üzeri İstanbul'da yaşadığını belirtirken, % 11 oranı ile 16-20 yıldır İstanbul'da yaşadığını belirtmişlerdir. Ayrıca, ankete katılan halkın % 43'ü otuz yıldan fazla ve % 58'i 20-30 yıldan beri Tarihi Yarımada bölgesinde yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Halkın % 52'si Tarihi Yarımada bölgesinde yaşamaktan kesinlikle memnun ve % 15'i büyük ölçüde memnun olduklarını belirtirken halkın sadece % 16'sı kesinlikle memnun olmadıklarını belirtmişlerdir.

Ankete katılan yerel halkın % 82'si apartman dairesinde ve % 15'i müstakil evde ikamet etmektedirler.

Yerel halkın kullanımlarla ilgili olarak düşüncelerine göre, mevcut mağaza, işporta ve alışveriş merkezlerinin bir arada bulunması, % 34 oranla bu bölgeye zarar vermekte ve % 31 oranla canlılık katmaktadır. Aynı zamanda halkın % 41 gibi büyük bir kısmı bu bölgenin iş yoğunluklu olmasından dolayı kesinlikle memnun ve % 6'sı da büyük ölçüde memnun olduklarını belirtmişlerdir. Buna göre halkın % 47'si bölgenin iş yoğunluklu olmasından memnuniyet duymaktadır. Ankete katılanların % 47'sinin memnun olduğunu belirtmesinin temelinde, bu kişilerin % 80'inin işyerinin Tarihi Yarımada'da olması gösterilebilir.

Yerel halkın bu bölgeye ve bu bölgede bulunan tarihi yapılara karşı bilinç düzeyinin değerlendirilmesi amaçlanan soruda, halk % 87 oranı ile tarihi yapıların korunmasının "kesinlikle gerekli" olduğunu söylerken, % 7 oranı ile de korunması gerekli olduğunu belirtmiştir. Buna göre yerel halk % 92'lik oranla bu yapıların korunmasının gerekli olduğunu söylemiş ve halkın % 78'i bu bölgenin bir bilim, kültür, sanat ve turizm bölgesi olarak düzenlenmesini "kesinlikle isterim" şeklinde yanıtlamıştır.

Yerel halk, yeşil alanların miktarının yeterliliğinin sorgulandığı soruya verdiği yanıtlara göre, halk % 74 gibi yüksek bir oran ile "kesinlikle yetersiz" şeklinde görüş belirtmişler ve en yakın parkı kullanma sıklığının sorulduğu soruya ise % 43 oranı ile yakın çevresindeki yeşil alanları hiçbir zaman kullanmadığını belirtmişlerdir. En yakın parkı kullananlar ise, en çok % 36 oranı ile çocuk oyun alanlarından faydalanma amaçlı ve %30 oranı ile de dinlenme amaçlı olarak kullandıklarını söylemektedirler.

En yakın parkı kullanmama nedenlerinin sorgulandığı soruda, yerel halk, en yakın parkı kullanmama nedeni olarak % 67 gibi büyük bir oranla güvenlik eksikliği ve % 31 oranı ile bakımsız olması gerekçelerini belirtmişlerdir.

Yerel halk, mahallelerine en çok % 56 ile çocuk oyun alanı, % 49 oranı ile dinlenme alanı, % 37 oranı ile spor alanı ve % 35 oranı ile otopark istediklerini belirtmişlerdir. Bölgenin açık ve yeşil alanlarından faydalanma amaçlarını ise en çok % 55 oranı ile “dinlenmek”, % 44 oranı ile “diğer insanlarla bir arada olmak” olarak belirtmişlerdir.

Yerel halk, yaşanılan bölgedeki açık ve yeşil alanlarda % 63 gibi yüksek oranda “güvenlik eksikliği” bulunduğu belirtilmiştir. Rahatsızlık veren faktörleri de sırasıyla % 45’lik bir oranda gürültü, % 30 ile de otopark sorunu izlemiştir.

Yerel halk, bölgedeki açık ve yeşil alanlarda eksik görülen donatıları özellikle işletmeler ve güvenlik olarak belirtmişlerdir.

“Yaşanılan bölgedeki açık ve yeşil alanlarda yaya dolaşımını rahat sağlayabiliyor musunuz?” sorusuna halkın % 38’i kesinlikle hayır, % 25’i kısmen, % 22’si kesinlikle evet cevabını vermiştir.

Yerel halk, diğer bölgelere ulaşımında % 58’i otobüsleri, % 30’u raylı sistemi, % 23’ü özel araçları ve % 26’sı ise yaya ulaşımını tercih etmektedir. Yerel halkın en çok yaşadığı ulaşım problemi % 47’lik bir oranla otopark yetersizliği ve % 37 oran ile trafik yoğunluğu olarak saptanmıştır.

Bölgeye ait planlama çalışmaları konusunda yerel halka sorular sorulmuştur. Buna göre bölge ile ilgili imar planı hakkında bilginin sorgulandığı soruda halkın % 75’inin bu konuda herhangi bir bilgisinin olmadığı belirlenmiştir. Yerel halkın, bölgeyle ilgili alınmış koruma kararlarına ilişkin bilgisinin olup olmadığının araştırıldığı soruda ise %51 oranı ile hiç bilgim yok cevabı verilmiştir.

Koruma Amaçlı İmar Planı yapılırken halkın görüşünün alınıp alınmadığı yani plana halkın katılımının sağlanıp sağlanmadığının belirlenebilmesi amacıyla sorulan soruda ise % 97 oranı ile halkın katılımının sağlanmadığı belirlenmiştir.

Halkın yaşadığı çevrenin tarihi kimliği hakkında bilgisinin olup olmadığının sorgulandığı soruda ise halk, % 41 oranı ile kesinlikle bilgi sahibi olduğunu belirtirken, % 28 oranı ile kısmen, % 21 oranı ile büyük ölçüde bilgi sahibi olduğunu belirtmiştir.

Kullanıcılar ile Yapılan Anket Değerlendirmesi

Kullanıcılar ile yapılan anket çalışması; meydanlar, kent parkı ve sahil parkı olmak üzere üç farklı grupta değerlendirilmiştir. Bu kapsamda meydanlar Eminönü Meydanı, Sultanahmet Meydanı, Beyazıt Meydanı ve Fatih Anıt Meydanı olarak, kent parkı kapsamında Gülhane Parkı ve Sahil Parkı kapsamında ise Miralay Reşit Çiyiltepe Parkı seçilmiştir.

Meydanlarda yapılan anket çalışmasında; ankete katılanların % 58'i erkek, % 43'ü de kadın, kullanıcıların yaş grubuna göre dağılımında, % 49'u 26-40 yaş grubu, % 23'ü 41-60 yaş grubu, % 20'si 19-25 yaş grubu, % 5'i 15-18 yaş grubu ve % 3'ü ise 61 yaş ve üzeri, eğitim durumuna göre dağılımında ise % 42'si lise mezunu, % 31'i üniversite mezunu, % 20'si ilköğretim mezunu olarak belirlenmiştir.

Ankete katılan kullanıcıların çoğunluğu % 25 oranı ile serbest meslek, % 14 oranı ile öğrenci, % 10'u memur ve ev hanımı, % 8'i esnaf, % 7'si işçi, % 5'i emekli ve % 4'ü işsiz olarak belirlenmiştir.

Kullanıcılarının aylık ortalama gelir durumu dağılımı ise; en çok % 35 oranı ile 501-1.000 YTL aylık geliri olanlar, ikinci olarak % 34 oranı ile 1.001-3.000 YTL gelir düzeyine sahip olanlar ve üçüncü olarak da % 26 oranı ile 500 YTL veya daha düşük gelir grubundakiler ve % 5 oranı ile 3.001 ve üzeri olarak saptanmıştır.

Ankete katılanların % 25'i Eminönü-Fatih İlçelerini kapsayan Tarihi Yarımada bölgesinde, % 23'ü Beşiktaş-Beyoğlu-Şişli-Sarıyer bölgesinde, % 19'u Alibeyköy-Eyüp-Bayrampaşa-Gaziosmanpaşa bölgesinde, % 18'i Zeytinburnu-Bakırköy-Avcılar

bölgesinde 12'si Kadıköy-Maltepe-Üsküdar-Kartal-Beykoz bölgesinde oturmaktadır. %2 oran ile İstanbul dışında yaşayan kullanıcı ile de karşılaşmıştır.

Kullanıcıların yeşil alanların miktarının yeterliliğinin sorulduğu soruya verdiği yanıtlara göre yeşil alanlar % 47 oranı ile kesinlikle yetersiz, % 42 oranı ile kısmen yeterli ve % 11 oranı ile de kesinlikle yeterli bulunmaktadır.

Meydanlarda bulunma nedeninin sorulduğu soruya verilen yanıtlara göre, % 30 oranı ile alışveriş ve rekreasyon amaçlı burada bulunurken, bunu sırasıyla, % 18 oranı ile burada oturuyorum ve ticaret için, % 16 oranı ile eğitim için ve % 5 oranı ile burada oturuyorum seçenekleri tercih edilmiştir. % 18 oranı ile diğer seçeneği seçilerek bu alanlarda dini ve geçiş amaçlı gibi çeşitli kullanımlar da saptanmıştır.

Kullanıcılara rekreasyonel kullanımlarda meydanları seçme nedeni sorulduğunda; kullanıcıların % 46'sı yakın oluşu, % 38'si tarihi ve turistik değerleri gezme ve % 29'u da doğal güzelliği seçeneğini tercih etmişlerdir.

Kullanıcılar, % 63 oranı ile her mevsim, % 20'si yaz, % 9'u ilkbahar, % 5'i sonbahar ve % 4'ü ise kış mevsiminde; % 48 oranı ile değişik günlerde, % 20 oranı ile hafta sonu, % 19 oranı ile hafta içi ve % 14 oranı ile de her zaman; % 54 oranı ile öğleden sonra, % 20 oranı ile sabah-öğle, % 18 oranı öğle arası ve % 9 oranı ile de akşamları; % 36 oranı ile 1-3 saat, % 34 oranı ile 3-5 saat, % 16 oranı ile 1 saatten az ve % 15 oranı ile de 5 saatten fazla bu meydana zaman geçirdiklerini belirtmişlerdir. Kullanıcılar, bu meydanlara, % 22 oranı ile hergün, % 20 haftada bir, % 20 oranı ile ayda bir, % 12 oranı ile 15 günde bir geldiklerini belirtmişlerdir.

Kullanıcılar bu meydanlarda, % 56 oranı ile dinlenme alanı, % 38 oranı ile çok amaçlı bir merkez, % 35 oranı ile açık sergi alanı, % 32 oranı ile açık hava gösteri alanı, % 28 oranı ile bitki gösteri alanı ve otopark, % 24 oranı ile çocuk oyun alanı, % 19 oranı ile de spor alanı istedikleri belirlenmiştir.

Kullanıcıları, meydanlarda % 50 güvenlik eksikliği, % 46 gürültü, % 41 kullanıcı yoğunluğu, % 37 bakım çalışmalarının yetersizliği, % 30 donatı yetersizliği, % 28 kullanım şekli, % 21 otopark yetersizliği rahatsız etmektedir.

Kullanıcılar, mevcut mağaza, işporta ve alışveriş merkezlerinin bir arada bulunmasının, % 42 oranla bu bölgeye zarar verdiğini ve % 33 oranla müşteri çektiğini, % 26 oranı ile canlılık kattığını ve turizmi olumlu etkilediğini düşünmektedirler.

Meydanlardaki donatı elemanlarının % 56 oranı ile kısmen yeterli, % 35 oranı ile kesinlikle yeterli olmadığını belirten kullanıcılar, % 50 oranı ile en çok oturma grupları ve banklar, % 38 oranı ile çöp kutuları, daha sonra sırasıyla, % 35 oranı ile WC ve işletme/ güvenlik, % 29 oranı ile pergola, % 28 oranı ile aydınlatma elemanlarının eksik olduğunu söylemektedirler.

Kullanıcılar, % 42 oranı ile en çok otobüs ile diğer bölgelere ulaşımını sağladığını, otopark alanı olarak ise tercihinin % 31 oranı ile en çok kaldırım/sokak araları, % 23 oranı ile belediye/özel otopark olduğunu ve en çok yaşanan ulaşım probleminin % 57 oranla trafik yoğunluğu ve % 28 oran ile birden çok araç değiştirmek, % 26 oran ile otopark yetersizliği ve vasıta beklemek, % 25 oran ile araç yetersizliği ve kalabalık, %23 oran ile de yolların bozukluğu olarak belirtmişlerdir.

Gülhane Parkı'nda yapılan kullanıcı anket sonuçlarına göre ankete katılanların % 56'sı erkek, % 44'ü de kadın, % 7'si 15–18 yaş grubu, % 18'i 19–25 yaş grubu, % 43'ü 26–40 yaş grubu, % 30'u 41–60 yaş grubu ve % 2'si ise 61 yaş ve üzeri olarak belirlenmiştir. Ayrıca kullanıcıların % 34'ü lise mezunu, % 31'i üniversite mezunu, % 19'u ilköğretim mezunu, % 16'sı master/doktora eğitim düzeyi olarak belirlenmiştir. Meslek dağılımlarına bakıldığında ise kullanıcıların çoğunluğu % 43 oranı ile serbest meslek, % 17 oranı ile öğrenci, % 17'si ev hanımı, % 16'sı memur, % 4'ü işçi, % 3'ünün de emekli olduğu saptanmıştır. Park kullanıcılarının aylık ortalama gelir durumuna verilen yanıtlara göre en çok % 50 oranı ile 1.001-3.000 YTL aylık geliri olanlar, ikinci olarak % 35 oranı ile 501-1.000 YTL gelir düzeyine sahip olanlar, üçüncü olarak % 12 oranı ile 500 YTL veya daha düşük gelir grubundakiler ve son olarak da %3 oranı ile 3.001 ve üzeri olarak saptanmıştır.

Gülhane Parkı'nı kullanan kullanıcıların % 41'i Zeytinburnu-Bakırköy-Avcılar bölgesinde, % 22'si Kadıköy-Maltepe-Üsküdar-Kartal-Beykoz bölgesinde, % 16'sı Alibeyköy-Eyüp-Bayrampaşa-Gaziosmanpaşa bölgesinde, % 12'si Beşiktaş-Beyoğlu-Şişli-Sarıyer bölgesinde, % 9'u Eminönü- Fatih İlçelerini kapsayan Tarihi Yarımada bölgesinde oturduğu saptanmıştır.

Ankete katılan kullanıcılara göre parklar, çocuk oyun, spor alanları gibi yeşil alanlar % 54 oranı ile kısmen yeterli, % 31 oranı ile kesinlikle yetersiz ve % 15 oranı ile kesinlikle yeterli bulunmaktadır.

Kullanıcıların parkı kullanma amacı, % 60 oranı ile manzara seyretmek, % 58 oranı ile dinlenmek, % 53 oranı ile diğer insanlarla bir arada olmak şeklinde belirlenmiştir. Rekreatif kullanımlarda Gülhane Parkı'nı tercih sebebi ise, % 61 oranı ile doğal güzelliği, % 57 ile tarihi ve turistik değerleri gezme ve % 24 oranı ile de yakın oluşu olmaktadır.

Kullanıcılar, % 40 oranı ile yaz, % 26 oranı ile ilkbahar, % 25 oranı ile her mevsim; % 51 oranı ile hafta sonu, % 28 oranı ile değişik günlerde, % 17 oranı ile hafta içi; % 63 oranı ile öğleden sonra, % 16 oranı ile öğle arası, % 14 oranı sabah-öğle ve % 7 oranı ile de akşamları kullandıklarını ve % 54 oranı ile 1-3 saat, % 24 oranı ile 3-5 saat, % 16 oranı 1 saatten az ve % 6 oranı ile de 5 saatten fazla bu parkta vakit geçirdiklerini belirtmişlerdir.

Kullanıcılar, Gülhane Parkı'na % 23 oranı ile 6 ayda bir, % 19 oranı ile ayda bir, % 16 oranı ile 3 ayda bir, % 12 oranı ile yılda bir gelirken, bu parkta görmek istedikleri fonksiyonlar % 45 oranı ile bitki gösteri alanı ve açık hava gösteri alanı, % 39 oranı ile dinlenme alanı, % 34 oranı ile açık sergi alanı, % 28 oranı ile spor alanı, % 25 oranı ile çocuk oyun alanı, % 23 oranı ile otopark ve % 20 çok amaçlı bir merkez olarak belirlenmiştir. Kullanıcıların parkta rahatsız oldukları faktörler sırasıyla, % 43 oranı ile gürültü, % 37 oranı ile otopark sorunu, % 35 oranı ile kullanıcı yoğunluğu, % 28 oranı ile kullanım şekli ve güvenlik eksikliği, % 27 oranı ile bakım çalışmalarının yetersizliği ve donatı yetersizliği olarak belirlenmiştir.

Kullanıcılar, parktaki güvenlik hizmetlerinden, % 44 oranı ile kısmen memnun, % 42 oranı ile memnun ve % 14 oranı ile memnun olmadıklarını ifade ederlerken, parktaki bakım çalışmalarından % 52 oranı ile kısmen memnun, % 37 oranı ile memnun ve % 11 oranı ile memnun değilim yanıtını vermişlerdir.

Parktaki donatı elemanlarının % 60 oranı ile kısmen yeterli, % 22 oranı ile kesinlikle yeterli değil, % 18 oranı ile de kesinlikle yeterli olduğunu ifade eden kullanıcılar, Gülhane Parkı'nda % 52 oranı ile en çok çöp kutularının, % 42 oranı ile oturma grupları ve banklar, daha sonra sırasıyla, % 41 oranı ile WC, % 29 oranı ile pergola, % 24 oranı ile aydınlatma elemanı, % 20 oranı ile telefon kulübeleri, % 16 oranı ile işletme/güvenliğin eksik olduğunu belirtmişlerdir.

Kullanıcılar diğer bölgelere ulaşımında en çok % 38 oranı ile en çok özel araç ile % 34 ile raylı sistem ve % 31 oranı ile de otobüs ile diğer bölgelere ulaşımını sağladığını, otopark tercihinin ise, % 55 oranı ile belediye/özel otopark, % 8 oranı ile kaldırım/sokak araları olduğunu belirtmişlerdir. Kullanıcıların en çok yaşadığı ulaşım problemi % 58'lik bir oranla trafik yoğunluğu ve % 35 oran ile araç yetersizliği ve kalabalık, % 32 oran ile birden çok araç değiştirmek, % 22 oran ile vasıta beklemek, olarak saptanmıştır.

Miralay Reşit Çiyiltepe Sahil Parkı'nda yapılan kullanıcı anketlerinde 60'ı erkek, % 40'ı de kadın olarak belirlenmiştir. Yaş grubuna göre dağılımında ise, % 11'i 15–18 yaş grubu, % 19'u 19–25 yaş grubu, % 27'si 26–40 yaş grubu, % 39'u 41–60 yaş grubu, ve % 4'ü ise 61 yaş ve üzeri olarak belirlenmiştir. Kullanıcıların eğitim durumu % 41'i lise mezunu, % 37'si üniversite mezunu, % 17'si ilköğretim mezunu, % 5'i de master/doktora eğitim düzeyi olarak belirlenmiştir.

Ankete katılan kullanıcıların çoğunluğu % 30 oranı ile serbest meslek, % 26'sı ev hanımı, % 20 oranı ile öğrenci, % 7'si memur, % 5 oranı ile esnaf ve işsiz, % 4'ü emekli, % 3'ü de işçi olarak belirlenmiştir. Park kullanıcılarının aylık ortalama gelir durumunun belirlenmesi amacıyla sorulan bu soruya verilen yanıtlara göre en çok % 44 oranı ile 1.001-3.000 YTL aylık geliri olanlar, ikinci olarak % 38 oranı ile 500 YTL veya daha düşük gelir grubundakiler, üçüncü olarak % 18 oranı ile 501-1.000 YTL gelir

düzeyine sahip olanlar olarak saptanmıştır. Ankete katılanların % 52'si Eminönü- Fatih İlçelerini kapsayan Tarihi Yarımada bölgesinde, % 34'ü Zeytinburnu-Bakırköy-Avcılar bölgesinde, % 14'ü Alibeyköy-Eyüp-Bayrampaşa-Gaziosmanpaşa bölgesinde oturmaktadır.

Ankete katılan kullanıcılar, parklar, çocuk oyun, spor alanları gibi yeşil alanları % 48 oranı ile kısmen yeterli, % 42 oranı ile kesinlikle yetersiz ve % 10 oranı ile kesinlikle yeterli bulunmaktadır.

Kullanıcıların Miralay Reşit Çiyiltepe sahil parkını kullanım amacı % 42 oranı ile yürümek, % 40 oranı ile manzara seyretmek, % 28 oranı ile spor yapmak, % 27 oranı ile diğer insanlarla bir arada olmak ve % 25 oranı dinlenmek şeklinde belirlenmiş olup, rekreasyonel kullanımlarda seçme nedeni ise % 72 oranı ile yakın oluşu, % 62 ile doğal güzelliği tarihi ve % 26 oranı ile içerdiği fonksiyonlar olmaktadır.

Kullanıcılar, parkı % 49 oranı ile öğleden sonra, % 43 oranı sabah-öğle, % 5 oranı ile öğle arası ve % 3 oranı ile de akşamları kullandıklarını ifade ederek, % 71 oranı ile 1-3 saat, % 21 oranı ile 3-5 saat ve % 8 oranı ile de 5 saatten fazla bu parkta vakit geçirdiklerini belirtmişlerdir. Kullanıcıların, parka geliş sıklığı % 20 oranı ile haftada bir ve ayda bir, % 17 oranı ile 15 günde bir, % 10 oranı ile hergün olarak belirlenmiştir.

Kullanıcıların bu parkta görmek istedikleri fonksiyonlar sırasıyla, % 74 oranı ile dinlenme alanı, % 61 oranı ile bitki gösteri alanı, % 38 oranı ile çocuk oyun alanı ve % 36 oranı ile spor alanı olarak belirlenmiştir. Kullanıcıların bu parkta rahatsız oldukları faktörler ise, % 86 oranı ile bakım çalışmalarının yetersizliği, % 44 oranı ile güvenlik eksikliği, % 42 oranı ile kullanım şekli gürültü, % 40 oranı ile donatı yetersizliği olmuştur.

Kullanıcılar, parktaki güvenlik hizmetlerinden % 51 oranı ile memnun değilim ve % 49 oranı ile kısmen memnun yanıtı vermişlerdir. Parktaki bakım çalışmalarından ise % 59 oranı ile memnun değilim ve % 39 oranı ile kısmen memnun yanıtı vermişlerdir.

Kullanıcılar, parktaki donatı elemanlarının % 81 oranı ile kısmen yeterli, % 19 oranı ile kesinlikle yeterli olmadığını ve % 64 oranı ile en çok oturma grupları ve bankların, daha sonra sırasıyla % 57 oranı ile işletme/ güvenlik, % 44 ile satış birimlerinin, % 43 oranı ile pergolanın eksik olduğunu belirtmişlerdir.

Kullanıcılar, diğer bölgelere ulaşımında % 36 oranı ile en çok özel araç, % 28 oranı ile de otobüs ve yaya olarak ulaşımını sağladığını belirtmiş ve % 41 oranı ile kaldırım/cep otoparklarını kullandıklarını belirtmişlerdir. Kullanıcıların en çok yaşadığı ulaşım problemi % 46'lık bir oranla trafik yoğunluğu ve % 24 oran ile araç yetersizliği ve kalabalık, % 13 oran ile vasıta beklemek, olduğu belirlenmiştir.

Yabancı Turistlerle Yapılan Anketlerin Değerlendirilmesi

Turistlerle yapılan anket çalışmasında ise, % 29'u Amerikalı, % 20'si İngiliz, % 15'i Alman, % 8 Kanadalı, % 5'i Rus, % 5'i Japon, % 4'ü İskoçyalı, % 4'ü İsveç, % 3'ü Avusturyalı, % 3'ü Bulgar, % 2 Yeni Zelanda ve % 2'si İspanyol turistle görüşülmüş, bu turistlerin % 46'sı erkek, % 54'ü de kadın olarak belirlenmiştir. Turistlerin yaş grubuna göre dağılımında, % 56'sı 26-40 yaş grubu, % 26'sı 41-60 yaş grubu ve % 20'si de 19-25 yaş grubu olarak saptanmıştır. Turistlerin % 64'ü üniversite mezunu, % 19'u master/doktora eğitim düzeyinde ve % 15'i de lise mezunu olarak belirlenmiştir

Ankete katılan turistlerin meslekleri ise; % 38'i öğretmen, % 15'i yönetici, %9 satış-pazarlama, % 6'sı muhasebeci, % 6'sı mimar, % 5'i emekli, % 5'i bankacı, % 4'ü öğrenci, % 3'ü gazeteci, % 3'ü sekreter, % 3'ü fotoğrafçı ve % 1'i ekonomist olarak saptanmıştır.

Tarihi Yarımada'nın turistik bölgelerinde yapılan bu anket çalışması ile bölgeyi ziyaret eden turistlerin ortalama gelir durumunun % 4 oranı ile 500 € ve daha düşük gelir düzeyine sahip olanlar, % 3'ü 501-1.000 € aylık geliri olanlar, % 11 oranı ile 1.001-1.500 € gelir düzeyine sahip olanlar, % 36 oranı ile 1.501-2.500 €, % 25 oranı ile 2.501-3.000 € ve % 21 oranı ile 3.001 € ve üzeri olarak saptanmıştır.

Ankete katılan turistler % 55 oranla daha önce de Türkiye'de bulunmuş ve % 56 oranı ile Tarihi Yarımada'yı ilk kez ziyaret ettiklerini belirlenmiştir. Ankete katılan turistler,

% 29 oranı ile 1 hafta, % 27 oranı ile 3–5 gün, % 17 oranı ile 1 aydan fazla, % 15 oranı ile 10 gün, % 5 oranı ile 15 gün, % 5 oranı ile 1 ay ve % 2 oranı ile 1–3 gün İstanbul'da kalacaklarını ve İstanbul'a, % 39 oranı ile de arkadaşları, % 28 oranı ile ailesi, % 26 oranı ile yalnız ve % 7 oranı ile tur ile geldiklerini belirtmişlerdir.

Turistlerin bu bölgeye % 69 oranı ile turistik, % 31 oranı ile rekreasyonel, % 30 alışveriş, % 21 eğitim, % 19 iş amaçlı geldiği ve Tarihi Yarımada'yı en çok % 64 oranı ile tarihi ve turistik yerleri gezme amacı ile ziyaret ettiklerini ifade ederlerken, daha sonra sırasıyla % 27 oranı ile doğal güzelliği, % 14 oranı ile tavsiye, % 7 oranı ile nedensiz rastlantı ve % 2 oranı ile de buluşma noktası olarak tercih etmişlerdir.

Turistler, Tarihi Yarımada'yı % 65 oranı ile güzel, % 34 oranı ile mistik, % 31 oranla orijinal, % 15 oranı ile bakımlı, % 10 oranı ile karmaşık, % 4 oranı ile bakımsız, bulduklarını ve bölgede % 35 ile çok amaçlı bir merkez, % 20 oranı ile açık hava gösteri alanı, % 18 oranı ile açık sergi alanı, % 17 oranı ile dinlenme alanı ve bitki gösteri alanının eksik olduğunu belirtmişlerdir.

Bölgedeki açık ve yeşil alanlarda rahatsızlık veren faktörler sorulduğunda turistler, %47 oranı ile donatı yetersizliği, % 38 oranı ile kullanıcı yoğunluğu, % 32 oranı ile de gürültü olarak yanıtlanmıştır.

Tarihi Yarımada'daki en favori alanını turistler % 45 oranı ile Topkapı Sarayı, % 43 oranı ile Sultanahmet Meydanı, % 13'ü Gülhane Parkı, % 6'sı Beyazıt Meydanı ve % 4 oranı ile de Eminönü Meydanı olarak ifade etmişlerdir.

Tarihi Yarımada'nın peyzajında etkileyici faktörler turistlere göre % 59 oranı ile tarihi zenginliği, % 48 oranı ile silüet özellikleri, % 34 oranı ile doğal güzelliği, % 17 oranı ile park ve meydanları şeklinde yanıtlamışlardır.

Turistlerin, mevcut mağaza, işporta ve alışveriş merkezlerinin bir arada bulunmasını % 42 oranı ile turizme zarar veriyor, % 21 oranla canlılık katıyor, % 16 oran ile bölgeye zarar veriyor, % 12 turizme olumlu etki yapıyor ve % 10 oranla da müşteri çekiyor şeklinde değerlendirilmiştir.

Açık ve yeşil alanlarda bulunan sorunların neler olduğu ve çözümlerin neler olduğunun sorulduğu soruya göre en öncelikli olarak şu sorunlar saptanmıştır. Buna göre % 29 oranı ile ısrarcı satıcılar, % 14 oranı ile çöp kutularının yetersizliği, % 6 oranı ile trafik yoğunluğu ve araçların çok hızlı kullanılması, % 4 oranı ile çevredeki sokak hayvanları, % 2 oranı ile WC eksikliği ile pis ve sağlıksız olmaları ve yine % 2 oranı ile de danışma bürolarının yetersizliği ve buralarda yabancı dil bilen görevlilerin bulunmaması turistler için en büyük sorunlar olarak gösterilmektedir.

Turistler Tarihi Yarımada'daki kafe ve restoranlardan memnun musunuz şeklinde yöneltilen soruya, turistlerin % 50'si memnun, % 20'si çok memnun, % 16'sı memnun olmadığını söylerken % 14'ü de fikrim yok demiştir. Ancak bölgenin İstanbul'un diğer bölgelerine kıyasla daha pahalı olduğunu da belirtmişlerdir.

Turistler Tarihi Yarımada'daki donatıları % 66 oranı ile kısmen yeterli, % 28 oranı ile kesinlikle yeterli değil ve % 6 oranı ile kesinlikle yeterli şeklinde yanıtlamışlar ve % 61 oranı ile WC, % 51 ile çöp kutuları, % 47 ile danışma bürosu, % 34 ile oturma grupları, % 30 ile ol işaretleri ve yönlendirici levhaların eksikliğini belirtmişlerdir.

Turistler, bölgeye ulaşımında ve diğer bölgelere ulaşımında en çok % 46 oranı ile raylı sistem ile diğer bölgelere ulaşımını sağladığını belirtmiştir. % 39 ile yaya ulaşımı da dikkat çekici bir durum olarak değerlendirilebilir. % 62 oranı ile ulaşım probleminin yaşandığını ifade eden turistler, bu problemleri % 47'lik bir oranla trafik yoğunluğu ve % 24 oran ile araç yetersizliği ve kalabalık, % 16 oran ile birden çok araç değiştirmek, % 7 araç beklemek olarak ifade etmişlerdir.

Tüm bu saptamalar ışığında Tarihi Yarımada'nın kimliğine yaraşır bir durumda olmadığı görülmektedir. Bu derece önemli bir alanın mekansal bütünlüğünü oluşturan tüm sistemlerin gerek birbirleriyle gerekse açık ve yeşil alan sistemi ile bütünlük taşıması ve kalite kriterlerini taşıması gerekmektedir.

Ancak, yeşil alanların dünyada yada ülkemizde kabul gören kentiçi yeşil alan standartlardan çok uzak olduğu görülmektedir. Yeşil alanlar, standartlara uygun

olmaması yanında planlama kriterleri açısından da (çeşitlilik, yeterlilik, hiyerarşi, ulaşılabilirlik ve süreklilik) uygun koşulları taşımamaktadır.

Bölge için yapılan planlama çalışmalarında, bölgenin tarihi dokusunun, mimari özelliklerinin, arkeolojik eserlerinin ve silüetinin tam anlamıyla korunarak gelecek nesillere miras bırakılması, imajının düzeltilmesi ve gerçek kimliğine kavuşturulması ana amaç olmalıdır. Ancak günümüzde koruma planlarına rağmen, uygulamalar yeterli olmamakta ve bölge için gerekli hassasiyet gösterilmemektedir.

Sonuç olarak;

Tarihsel süreç içerisinde incelen Tarihi Yarımada'nın yeşil alanlarının değişimi ile Türklerin bahçe ve rekreasyon anlayışının değişimi de ortaya konmuştur. Yerleşik hayata geçmeden önce yaylalara çıkan, yerleşik hayata geçmesi ile kendine ait topraklarda tarım ile birlikte rekreasyon ihtiyacını gideren Türk halkının yeşil alanlarla ilişkisi mutlaka mevcuttur.

Türk bahçe kültürünü diğer ülkelerin bahçe anlayışlarından ayıran en büyük özellik Türklerin bahçede hem estetiğe hem de kullanıma (yani bahçeden fayda sağlama isteği) önem verme anlayışıdır. Öyle ki saray bahçelerinde dahi görsel peyzaj öğelerinin (su oyunları, gül bahçesi vb.) yanında meyve bahçeleri ve bostanlar mutlaka bulunmaktaydı. Sarayın ihtiyaçları dışındaki meyve ve sebzeler ise halk pazarlarında ticari amaçla satılmaktaydı. Bir dönem saray bahçelerinde bile görülen pasif yeşil alandan ürün elde etme arzusu, hızlı betonlaşma sonucu kaybolmuş, içerisinde bostanı, gül bahçeleri, su ögesi olan veya olmayan irili ufaklı bahçeli konutların yerini betonarme, bitişik nizam apartmanlar almıştır. Günümüzde kaybolan bu değerlere ulaşmak isteyen kent insanı ancak bulabildiği balkon köşelerinde ve varsa teraslarında oldukça küçük çapta çiçek ve sebze yetiştirerek yeşile olan özlemini dar bir çerçevede gidermeye çalışmaktadır.

Doğal alanları tahrip eden kent insanı yıllar boyu tarımsal açıdan nitelikli bostan alanlarını yapılaşmaya açmış, kaybolan yeşil alan ihtiyacını karşılamak için ise yine betona başvurmuş, doğaya tahrip etmiş denizi doldurarak yeşil alanlar yaratmıştır. Bu

durum ilginç bir tezat oluşturmuş, insanoğlu yeşil alan kazanmak için yine doğayı tahrip etmiştir.

Geçmişten günümüze kadar kentsel açık alanlarda ve özellikle Tarihi Yarımada da yaşanan değişim, Tarihi Yarımada'nın farklılaşan işlevleri ile yaşanan göçler doğrultusunda konut ihtiyacının artması, bununla beraber halkın bu talebine karşılık toprak sahiplerinin ve müteahhitlerin rant elde etme isteği, bu yoğunluğun sonucunda ise yol, okul, hastane, ibadethane, kentsel altyapı ihtiyaçlarının ortaya çıkması ve bu hizmetlerin hayata geçirilmesi, yıllar boyu peyzaj alanlarının önemini göz ardı ederek yapılan insan odaklı çalışmalar, peyzaj değerlerini nicelik ve nitelik olarak azaltmıştır.

Son 10-15 yıllık süreçte kentsel açık alanların iyice tükenmesi ile peyzaj değerlerinin önemi anlaşılmış fakat geç kalınmıştır. Geç kalınmışlığın sonucunda 1/1000 ölçekli koruma amaçlı uygulama imar planlarında ada ortaları bile yeşil alan olarak plana işlenmiş en azından plan üzerinde İmar ve İskan Bakanlığı'nın yeşil alan standartları yakalanmaya çalışılmıştır. Dünya da örnekleri olan bu yeşil alanların fiili olarak uygulanması zor görünmektedir.

Tarihi Yarımada'nın tamamının sit alanı olduğu ve Dünya Kültür Mirası Alanı olduğu unutulmadan, taşıdığı evrensel değerlerin korunmasına öncelik verilen planlama çalışmaları yapılmalıdır. Bu planlama çalışmasında 'tarihi kentsel peyzaj' kavramının benimsenmesi, korunması ve geliştirilmesine yönelik hedefler olmalıdır. Planlama çalışmalarında yapılacak her türlü hata, geçmiş uygarlıklardan günümüze kalan izlerin silinmesine, kimliğini kaybetmiş bir fiziksel çevre oluşumuna neden olacaktır.

Kentlerin sorunlarına çözüm getirebilmek, kent peyzajının sürdürülebilirliğini sağlamak için uzman görüşü kadar halk görüşü ve katılımına önem verilmelidir. Bu nedenle, her türlü planlamanın, halk, belediye ve sivil toplum kuruluşları ile beraber gerçekleştirilmesi gereklidir.

Tarihi Yarımada, İstanbul'un merkezi konumundadır. Bu nedenle bölge, öncelikli olarak "eğitim, kültür ve sanat merkezi" niteliği taşımaktadır.

Bölgenin kimliğini belirleyici unsurlar, peyzaj, landmark ve silüet özellikleri olarak sayılabilir. Günümüzde artık “tarihi yapıların korunması” değil “tarihi çevrenin korunması” yani “tarihi yapıların çevresel nitelikleri ile korunması” kavramı önem kazanmıştır. Bu tarihi kentsel alanlar, mimari miras ile uyumlu peyzaj ile değer kazanmaktadır. Bu nitelikteki çalışmalar Tarihi Yarımada’da gerçekleştirilmelidir.

Tarihi Yarımada’da bugün yeni yeşil alanlar tasarlamak artık çok zor görünmektedir. Ancak mevcut yeşil alanların tasarımının öncelikli olarak bu tarihi bölgeye uygun şekilde yapılması ve acilen uygulanması gereklidir.

Doğal peyzaj öğelerinden topoğrafya, bölgenin mekansal oluşumu açısından çok kuvvetli bir etken olmuştur. Bu nedenle, topoğrafyanın korunması gereklidir. Özellikle tepe noktalarda oluşturulacak manzara seyir alanları, bölgenin cazibe noktaları olacaktır.

Günümüzde Tarihi Yarımada bütününde çocuk başına düşen 0,04 m² çocuk oyun alan miktarı oldukça yetersiz kalmaktadır. Bölgenin eğitim merkezi olduğu ve eğitimin başlangıç noktasının da ilköğretim okulları olduğu düşünüldüğünde ilköğretim okul bahçeleri de çocukların rekreasyonel ihtiyaçlarına göre düzenlenerek, sadece öğretim değil, bedensel ve ruhsal eğitimin yapılabileceği alanlar olarak değerlendirilmelidir. Günümüzde en çok 300-400 m² olan okul bahçeleri sadece beton zeminden oluşmaktadır. Bu bahçelerin bir kısmının çocukların yaratıcılığını geliştirecek oyun elemanları, bir bölümünün ise spor alanları olarak düzenlenmesi gereklidir. Ayrıca, niceliksel olarak yeterli alan bulunabildiği takdirde aynı zamanda doğa eğitiminin de başlangıcı sayılabilecek şekilde buralara seralar kurulması, çocukların, bölgede neredeyse hiçbir zaman gerçekleşemeyecek doğayla bütün olma şansı yaratacaktır.

Bölgenin eğitim merkezi niteliği taşımasının diğer bir göstergesi ise, İstanbul Üniversitesi’nin burada bulunmasıdır. Üniversite gençliğinin yoğun olarak bulunduğu bu bölgede, gençlerin rekreasyonel ihtiyaçlarını karşılayabilecek alan yok denecek kadar azdır. Bölge içerisindeki mevcut yeşil alanlardan olan Gülhane Parkı ve sahil parkları sözkonusu rekreasyon gereksinimini belli oranlarda karşılamaktadırlar. Bu parkların yanısıra Sultanahmet Meydanı ve çevresi gibi bir bölgenin varlığı da asla

unutulmamalıdır. Üniversite gençliğini bölgeye çekecek, bölgenin tarihi niteliğini tanıttacak çeşitli aktivitelerin (müzelerin cazip hale getirilmesi, konser ve tiyatro alanlarının oluşturulması gibi) tasarlanması da uygun olacaktır.

Tarihi Yarımada'nın aynı zamanda "turizm merkezi" özelliği bulunmaktadır. Bu bölgede özellikle Sultanahmet bölgesinde turistler için yaya güzergahları oluşturulup, bölgeyi yaya olarak dolaşmaları sağlanmalıdır. Yapılan anketlerin sonuçlarına göre turistlerin en çok rahatsız olduğu durum, satıcıların verdiği rahatsızlık olmaktadır. Ayrıca donatıların yetersizliği ve bakımsızlığı da rahatsız edici diğer unsurlardandır. Özellikle WC'lerin bakımsız olması ve sağlıklı koşullarda görülmesi, Tarihi Yarımada gibi bir turizm merkezi için olmaması gereken bir durumdur.

Bölgenin yaklaşık 2700 yıllık geçmişi bulunduğundan, burada anıtsal değeri olan ağaçlar da yer almaktadır. Koruma amaçlı imar planı kapsamında bu ağaçların tescilleri tamamlanmalı ve tüm anıt ağaçlar, koruma altına alınmalı ve bir pano ile yaşı, türü ve tarihsel geçmişi yazılarak, halka neden korunması gerektiği hakkında bilgi verilmelidir. Ancak bu şekilde, ağaçların korunması ve halkın da koruma konusunda sorumluluk sahibi olması sağlanacaktır.

Tarihi Yarımada gibi geçmişi olan yerlerde, geçmişten günümüze kadar gelen yol ve sokak dokuları özenle korunmalı, yayalaştırma çalışmalarına önem verilmeli, dönemi yansıtan orijinal malzemeler ile peyzaj öğeleri (su, oturma elemanları, aydınlatma elemanları, ağaç, çiçek vb.) kullanılmalıdır. Bu tip alanlar konut alanlarına yakın yürüme mesafesindeki ticari bölgelerde ve akslarda oluşturulmalıdır.

Koruma amaçlı imar planlarında mimar, şehir plancısı, restorasyon, sanat tarihçisi, arkeolog gibi pek çok meslek grubunun yanında peyzaj mimarları da mutlaka bulunmalıdır. Açık alan sisteminin oluşturulması, peyzaj planlarının yapılması, bölgenin bitki tesbitinin yapılması, anıt ağaçların belirlenmesinde peyzaj mimarları söz sahibi olmalıdır. Özellikle 1/1000 ölçekli koruma amaçlı uygulama imar planlarına mutlaka peyzaj planları da eklenmeli ve Tarihi Yarımada gibi önemli bir alanda 1/200, 1/100 gibi ölçeklerde kentsel tasarım projeleri yapılmalıdır.

Bu çalışmada incelenen yeşil alan değişimlerinin tarih boyunca azalma gösterdiği göz önünde bulundurulduğunda,bugün yerel otorite olan (eski Eminönü ve Fatih Belediyelerinin birleşmesi sonucunda) Fatih Belediyesi ve İstanbul Büyükşehir Belediyesine, bölgenin peyzaj değerlerini koruması bakımından çok büyük görev ve sorumluluk düşmektedir.

KAYNAKLAR

- ABAMA, M., 1987, *İmar Kanunu Mevzuatı ve Uygulaması*, Seçkin Kitapevi, İstanbul.
- AKDOĞAN, G., 1984, *Doğa Düzenleme Ders Notları*, Yıldız Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü Baskı İşliğı, İstanbul.
- AKESEN, A., 1978a, Açık hava Rekreasyonunda Yaş ve Öğrenim Etkenlerinin Rekreasyonel Eylemler Üzerindeki Etkileri, *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi Seri B*, 28 (1).
- AKESEN, A., 1978b, *Türkiye'deki Ulusal Parkların Açık hava Rekreasyonu Yönünden Nitelikleri ve Sorunları (Örnek: Uludağ Ulusal Parkı)*, İ.Ü. Orman Fakültesi Yayınları No: 2484, Çelik Cilt Matbaası, İstanbul.
- AKSOY, B., 2003, Ulusallık ve Evrensellik Arasında Türkiye'nin Özeti İstanbul, *İstanbul Dergisi*, Temmuz 2003, Sayı 46, ISBN 1300-7033
- AKSOY, Y., 2001, *İstanbul Kenti Yeşil Alan Durumunun İrdelenmesi*, İstanbul Teknik Üniversitesi, Doktora Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- AKSOY, Y., 2004, Geçmişten Günümüze İstanbul'un Park ve Bahçeleri, *İstanbul Dergisi*, Mas Matbaacılık A.Ş., Sayı 51, 14-21.
- AKTAN, C., 2003, *Modernite'den Postmodernite'ye Değişim*, Çizgi Yayınları, İstanbul, 975-815-687-X, 424 s.
- ALTINÇEKİÇ, H., 1988, Haliç'in Tarihi Perspektifi ve Günümüzde Peyzaj Planlaması Açısından Değerlendirilmesi, *İ.Ü. Orman Fakültesi Dergisi*, Seri:A, 38 (2), İstanbul.
- ALTINÇEKİÇ, H. ve Y. AKSOY, 2002, Eminönü (İstanbul) İlçesi Yeşil Alanların İrdelenmesi, *Çevre Koruma Hizmetleri Dergisi*, Yıl:10, Sayı: 42, Ankara.
- ALTINÇEKİÇ, S., 2000, *İstanbul Metropolü'nde Meydanların Rekreasyonel İşlev Yönünden Önemi Üzerine Araştırmalar*, Doktora Tezi, İ.Ü.Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- ANONİM, 1956, *İstanbul İmar Planı İzah Raporları, 2. İstanbul Ciheti*, Belediye Matbaası, İstanbul.

ANONİM, 1961, *İstanbul Büyükşehir Belediyesi İmar Planlama Müdürlüğü 1961-1962-1963 Senelerine Ait Planlama Faaliyeti Ana Programı*, Belediye Matbaası, İstanbul.

ANONİM, 1990, *1990 Tarihli Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı İmar Plan Raporu*, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Planlama Müdürlüğü, İstanbul.

ANONİM, 1996a, *1996 Tarihli Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı İmar Plan Raporu*, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Planlama Müdürlüğü, İstanbul.

ANONİM, 1996b, *Avrupa Kentli Hakları Deklerasyonu*, Avrupa Konseyi Avrupa Yerel ve Bölgesel Yönetimler Konferansı Deklarasyonu, Avrupa Kentsel Şartı, İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü Yayını, Ankara, Çev. Zerrin Yener, Kumru Arapkirlioğlu.

ANONİM, 2004, *2004 Tarihli Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı Nazım İmar Plan Raporu*, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Planlama Müdürlüğü.

ANONİM, 2006, *Dünya Başkenti Eminönü*, Eminönü Belediyesi Yayınları, İyi İşler Matbaacılık, 6.

ANONİM, 2007, *Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi*, Devlet İstatistik Enstitüsü, <http://www.tuik.gov.tr> [Ziyaret Tarihi: 02 Nisan 2008].

ANTROP, M., 2005, Why Landscapes of the Past are Important for the Future? *Landscape and Urban Planning*, 70, 21-34.

AREL, 2002, Sergüzeşt-i Atmeydanı ve İbrahim Paşa, *İstanbul Dergisi*, Mas Matbaacılık A.Ş., Sayı 40, 34-43.

ASHWORTH G. J. ve J. E. TUNBRIDGE, 1990, *The Tourist-Historic City*, London, Belhaven.

AYDIN, M., İSTEKLİ, S., ER, Y. ve HACIOĞLU, H., 2003, *Fatih'in Sosyo-Ekonomik Yapısı*, FSF Matbaacılık Reklam Hizmetleri Ltd. Şti., İstanbul.

BAKAN, K. ve KONUK, G., 1987, *Türkiye'de Kentsel Dış Mekanların Düzenlenmesi*, TÜBİTAK Yapı Araştırma Enstitüsü Yayınları, Yayın No: U5, Ankara, 104s.

BAKIR, İ. ve BALA, H.A., 1999, İmar Planlarında Yoğunluk Belirleme Araçlarının Kentsel Oluşumuna Etkileri, *Ulusal Kentsel Tasarım Kongresi, Kentsel Tasarım: Bir Tasarımlar Bütünü, 26-28 Mayıs 1999, İstanbul*, Mimar Sinan Üniversitesi Şehir Bölge Planlama Bölümü 174-192.

BAYER, Z., 1977, *Peyzaj Mimarlığı. Bölüm 1*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.

CANSEVER, T., 1993, İstanbul Planlamasında Geçmiş ve Gelecek, Ülke Ölçeğinde İstanbul'u Planlamak, *İstanbul Dergisi*, Sayı: 4, 48-59.

COATES, J.F., 1988, Changing Urban Development. Housing and Community in the 21st Century, *Vital Speeches of the Day*, 65, 22.

CONSEN, L., 1981, Geography and Townscape Conservation in Whitehand, *The Urban Landscape Institute of British Geographers Special Publication*, London Academic Press., No: 13, 75-86.

ÇELİK, Z., 1998, *19. Yüzyılda Osmanlı Başkenti Değişen İstanbul*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, Numune Matbaacılık, 975-333-036-7.

ÇETİNER, A., 1991. *Şehircilik Çalışmalarında Donatım İlkeleri*, İ.T.Ü. Baskı Atölyesi, İstanbul.

ÇUBUK, M., 2001, *Kentsel Peyzaj*, MSÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Şehircilik Anabilim Dalı Kentsel Tasarım Y.Lisans Programı Ders Notları, İstanbul.

ÇUBUK, M.,1997, Kentsel Mekanlar ve Kentsel Turizm Üzerine, *Planlama Dergisi*, TMMOB Şehir Plancıları Odası Yayını. Yıl 1, Sayı 4.

DİE, 2007, Devlet İstatistik Enstitüsü, 2007 yılı. Yıllığı.

DUBEN, A. ve C. BEHAR, 1998: *İstanbul Haneleri*, İletişim Yayınları, 48-52.

DURANAY, N., GÜRSEL, E. ve URAL, S., 1972, Cumhuriyetten Bu Yana İstanbul Planlaması, *Mimarlık Dergisi*, İstanbul, Sayı 7, 65-118

ELDEM, S., 1984, *Topkapı Sarayı Dış Çevresi Hakkında Notlar*, İstanbul'dan Göreme'ye Kültür Mirasımız, 4. Fasikül.

ELGÖTZ, H., 1934, *İstanbul Şehrinin Umumi Planı*, Ahmet Sait Matbaası, İstanbul.

ER, 2005, *Tarihi Kent Merkezlerinden Beklentiler, Tarihi Kent Merkezlerinde Yenileme: Beklentiler, Sorunlar, Uygulamalar*, TMMOB Şehir Plancıları Odası Yayını, İstanbul, 975-395-919-2, 22.

ERGUN, N., 2003, İstanbul Şehir Merkezi Yakın Çevresinde Kullanım ve Kullanıcı Farklılaşması, *Uluslararası 14. Kentsel Tasarım ve Uygulamalar Sempozyumu, Kentsel Yenileşme ve Kentsel Tasarım, 28-29 Mayıs 2003, İstanbul*, Mimar Sinan Üniversitesi, 346-356.

ERKUT, G., 1995, *Bilgi Enformasyon Teknolojisinde Gelişmelerin Şehir Bölge Mekansal Organizasyonunun Yeniden Yapılanması Üzerindeki Etkileri*, İ.T.Ü. Basımevi,

ERKUT, G., 1995, Kentsel Mekan ve Yaşam Kalitesi. *Mimari ve Kentsel Çevrede Kalite Arayışları Sempozyumu, 5-7 Haziran 1995*, İstanbul, 39-44

ERSES, 2002, Mahalle Kimliği, *İstanbul Dergisi*, Sayı 40, 59-65.

- ERSOY, M., 1994, *Kentsel Alan Kullanım Normları*, Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Ankara.
- EYİCE, S., 2006, *Tarih Boyunca İstanbul*, Etkileşim Yayınları: 17, Nesil Matbaacılık, ISBN: 975-269-193-5.
- FOSTER, L., 1995, Access to Historic Properties: A Look Forward; *Journal of Architectural Conservation*, No:3
- GİRİTLİOĞLU, C.,1991, *Şehirselle Mekan Ögeleri ve Tasarımı 1*, İ.T.Ü Kütüphanesi, Sayı 1459. İ.T.Ü Mimarlık Fakültesi Baskı Atölyesi, İstanbul.
- GİRİTLİOĞLU, C., F. BÖLEN, N. ERGUN, F. YİRMİBEŞOĞLU ve M. A. YÜZER, 1995, *İstanbul Metropolitan Alanında İkinci ve Üçüncü İlçe Merkezi Nitelikleri ile Şehir Eski Merkezi Niteliklerinin Karşılaştırılması*, Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu, İnşaat Teknolojileri Araştırma Grubu, Proje No: INTAG 407, Temmuz 1995, İstanbul.
- GUGLER, J., FLANAGAN, W., 1978, *Urbanization and Social Change in West Africa*, The Urban Institute Press, Washington. D.C.
- GÜLER, 1993, Necdet İşli'yle Vakıflar Üzerine, *İstanbul Dergisi*, Sayı: 13, 91, Dünya Dağıtım.
- GÜREL, S., 1978, *Kent Planlama Kuramına Doğru*, Ege Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, İzmir.
- HEALEY, P., S. DAVOUDI, MO O'TOOLE, S. TAVŞANOĞLU ve D. USHER, 1992, *Rebuilding the City*, E&Fn Spoon.
- KAYRA, C., 1990, *İstanbul Haritaları*, Türkiye Sınai Kalkınma Bankası Yayınları, İstanbul.
- KELEŞ, R., 1980, *Kent Bilimleri Sözlüğü*, TDK Yayınları, Ankara.
- KELEŞ, R., 2002, *Kentleşme Politikaları*, İmge Kitapevi, Ankara.
- KIRGIZOĞLU, I., 1995, *Peyzaj Kavramı ve Şehir Planlamasında Kullanımı*, A. Ü. Ziraat Fakültesi Ders Yayınları No: 175, A Ü Ziraat Fakültesi Ofset Tesisi, Erzurum.
- KUBAN, D, 1993, Koloni Şehrinden İmparatorluk Başkentine, *İstanbul Dergisi*, Sayı:4, 10-25.
- KUBAN, D, 1996, *İstanbul Bir Kent Tarihi, Bizantion, Konstantinopolis, İstanbul*, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları, Numune Matbaacılık, İstanbul, ISBN 975-7306-27-3.

KÜÇÜKERBAŞ E.ve B. ÖZKAN, 1994, *Bir Meydan Tasarımı Sürecinin Germencik Örneğinde Ortaya Konulması*, E.Ü. Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Bilim Ofset, İzmir.

LYNCH, K., 1960, *The Image of the City*, The Technology and Harvard University Pres, Cambridge.

MANGO, C., 1997, The Urbanism of Byzantium-Constantinople, *Rassegna (İstanbul, Constantinople, Byzantium)*, Querterly year XIX, 72-1997/IV, Bologna, Italy: Editrice Compository srl., 16-24.

MICHTTA, P. and S. SCHRUIJER, 2001, The Modern City as a Community, *Journal of Community&Applied Social Psychology*, Volume II, 401-406.

MURAT, S. ve diğerleri, 2006, *Eminönü Sosyo-Ekonomik Yapısı*, Eminönü Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul.

MUMFORD, L., 1961, *The First Urban Transformation, Classic Readings in Urban Planning*. [in STEIN J. M. 1995], Mc Graw Hill. INC.

MULLER WIENER, W., 2001, *İstanbul'un Tarihsel Topoğrafyası: 17. Yüzyıl Başlarına Kadar Byzantion-Konstantinopolis-İstanbul*, [Çev: Ülkü Sayın], Yapı Kredi Yayınları 1419, Toplumsal Tarih Araştırmaları Dizisi:7, İstanbul.

NEUMAN. M., 1998, Does Planning Need The Plan?. *Journal of American Planning Association*, 64 (2), 208.

NUHOĞLU H. ve O. ÇOLAK, 2007, Geçmiş Yüzyılın Gezginleri, Osmanlı'ya Fotoğrafın Girişi,Sayı 6 (34-70), Temmuz, 2007, Özbay Yayıncılık San. Tic. Ltd. Şti., ISBN 1307-2129.

ODABAŞI, A., 1997, *Ankara Kenti Mezarlıklarının Yeşil Alan Açısından İrdelenmesi*, Basılmamış Doktora Tezi, A. Ü. Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Ankara.

ORHUNBİLGE, N., 2000, Örneklemeye Yöntemleri ve Hipotez Testleri, İşletme İktisadı Yayın No: 8, Avcıol Basım Yayın, syf: 5, İstanbul.

ORTAYLI, İ., 2007, *İstanbul'dan Sayfalar*, Alkım Yayınevi, İstanbul, ISBN 9944-148-01-6.

ORUÇ, G. D. ve C. GİRİTLİOĞLU, 2006, Şehir Eski Merkezlerinde Yeniden Canlandırma: İstanbul-Eminönü Örneği, *İTÜ Dergisi*, Planlama ve Tasarım Serisi, Seri A, 5 (2), 233-241.

ÖZTAN, 1990, *Kent Parklarının Nitelikleri* Ders Notları, A.Ü. Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Ankara.

PAMAY, B., 1976, Kentlerde Yeşil Alan Tesisleri, *Kentlerdeki Yeşil Alanlar Korunması ve Geliştirilmesi Sempozyumu*, Çevre Koruma ve Yeşillendirme Derneği Yayın No: 4, 43-48.

PAMAY, B., 1978, *Kentsel Peyzaj Planlaması*, İ.Ü. Orman Fakültesi Yayınları, İ.Ü. Yayın No: 2487, O.F. No: 265, Çağlayan Basımevi, İstanbul.

PERLOFF, H. S., 1969, *A Framework for Dealing with the Urban Environment: Introductory Statement*, The Quality of the Urban Environment, Resource for The Future, Washington D. C.

PROST, H., 1937, *İstanbul'un Nazım Planının İzah Eden Rapor*, İstanbul.

PROST, H., 1938, *İstanbul Hakkında Notlar*, İstanbul Belediye Matbaası, İstanbul.

REICHL, A.J., 1997, Historic Preservation and Progrowth Politics in U.S. Cities, *Urban Affairs Review*, 32 (4), 513.

RESMİ GAZETE, 2008, 22 Mart 2008 Tarihli, 26824 Sayılı Resmi Gazete, <http://rega.basbakanlik.gov.tr/eskiler/20080/030/20080322M1-1.htm>, [Ziyaret Tarihi 09 Haziran 2008].

RICHARDS, L. ve I. BIDDICK, 1994, Sustainable Economic and Environmental Auditin a Local Authority Perspective, *Journal of Environmental Planning and Management*, 37 (4).

SASSEN, S., 1994, *Cities in a World Economy*, Thousand Oaks, Pine Forge Press.

SCHILDING, K., 1981, Decentralization and Decline of the Central City, A Case of Demografic and Economic Change in Bridgeport. *Conn, American Journal of Economy Sociology INC.*, 40 (4).

SIMONDS, J.O., 1961, *Landscape Architecture*, F.W. Dodge Corporation, New York.

SUHER, H., 1996, *Şehircilik*, İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Baskı Atölyesi, İstanbul, ISBN 975-561-076-6.

SUHER, H., 1998, Kent Planlama Sürecinde Kent Meydanlarının Yeri ve İşlevi. *Peyzaj Mimarlığı Dergisi*, Sayı:4, Mayıs-Haziran 1998, Özdemir Ofset, İstanbul.

SUHER, H., OCAKÇI, M. ve KARABAY, H., 1996, İstanbul Metropolitan Kent Planlama Sürecinde Kent Kimliği ve Kent İmgesi, Metropolün Geleceğine Yönelik Öneriler, *Habitata Doğru İstanbul 2020 Sempozyumu, İstanbul, 17-19 Nisan 1996*, İTÜ Mimarlık Fakültesi, 57-72.

ŞENLİER, N., 1995, Yaya Mekanında Sanat Objelerinin Çevre/Yaşam Kalitesine Etkisi-Paris'ten Bir MİA Örneği. *Mimari ve Kentsel Çevrede Kalite Arayışları Sempozyumu, 5-7 Haziran 1995*, İstanbul, 133-139.

TEKELİ, İ., 1993, 1839-1980 Arasında İstanbul'un Planlama Deneyimleri, İcabında Plan, *İstanbul Dergisi*, Sayı 4, 26-37.

TEKELİ, İ., 1994, *Bir Kentsel Tasarım Kavramının Geliştirilmesi Üzerine Düşünceler*, Kent Planlama, Politika ve Sanat, ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yayını, Ankara.

TEKİN, O., 1996, *Eski Çağda İstanbul: Byzantion, Dünya Kenti İstanbul*, Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul, 108-130.

THORNS, D., 2002, *The Transformation of Cities*, Palgrave Macmillan Press, New York.

UZUN, G., 1990, *Kentsel Rekreasyon Alan Planlaması*, Çukurova Üniversitesi, Ziraat Fakültesi Ders Kitabı No: 48. Çukurova Üniversitesi, Ziraat Fakültesi Ofset Ve Teksir Atölyesi, Adana.

ÜSTÜNDAĞ, K., 2000, Yaya Öncelikli Ulaşım İstanbul Toplutaşıma Sisteminde Metro, *İstanbul Dergisi*, Sayı 35, 27-29.

WAGNER, M., 1937, İstanbul Havalisinin Planı, *Arkitekt Dergisi*, İstanbul.

WEBER, M., 1921, *The City*, The Free Press, New York.

WILBERG, U., 1993, Medium Sized Cities and Renewal Strategies. The Journal of the Region Science Association Intenational. Papers in Regional science. Volume 72. number 2. April 1993.

YALTIRIK, F., A. EFE ve A. UZUN, 1997, *Tarih Boyunca İstanbul'un Park, Bahçe ve Koruları, Egzotik Ağaç ve Çalıları*, İsfalt Yayını, İstanbul, 244 s.

YERASİMOS, S., 1995, En Az Hasarla Çölü Geçmek, Cengiz Kahraman Arşivi, *İstanbul Dergisi*, Sayı 13, Ana Basım A.Ş., İstanbul.

YERASİMOS, S., 1996, Batılılaşma Sürecinde İstanbul, Dünya Kenti İstanbul, *Habitat II Kent Zirvesi İstanbul '96 Uluslararası Bilimsel Toplantılar 3-12 Haziran 1996*, ISBN 9758215019.

YILDIZCI, A. C., 1978, *İstanbul'da Kentsel Doku ile Yeşil Doku Arasındaki İlişkiler ve İstanbul Yeşil Alan Sistemi İçin Bir Öneri*, Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

YILDIZCI, A.C., 1982, *Kentsel Yeşil Alan Planlaması ve İstanbul Örneği*, Doçentlik Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, İstanbul.

YILMAZ, N, 2006, *Kent Merkezlerindeki Kentsel Sit Alanlarında Değişim Sürecinin Değerlendirilmesi Kayseri Kentsel Sit Alanı ve Talas Kentsel Sit Alanı Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

ZEREN, N., 1982, *Koruma Politikaları Seminer Notları-I*. İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi.

<http://www.azizistanbul.com> [Ziyaret Tarihi: 18 Mayıs 2008].

<http://www.tuik.gov.tr> [Ziyaret Tarihi: 20 Nisan 2008]

<http://www.unc.edu/awmc/downloads/connorConstLblMed.jpg> [Ziyaret Tarihi: 6 Temmuz 2008]

<http://videosoftware.com> [Ziyaret Tarihi: 16 Mayıs 2008]

<http://tr.wikipedia.org/wiki/Konstantinopolis> [Ziyaret Tarihi: 10 Mayıs 2008]

<http://www.istanbulfotoqlari.org> [Ziyaret Tarihi: 10 Mayıs 2008]

<http://www.wowturkey.com> [Ziyaret Tarihi: 10 Mayıs 2008]

(<http://www.eminonu.bel.tr>) [Ziyaret Tarihi: 04 08 2006]

(<http://www.fatih.bel.tr>) [Ziyaret Tarihi: 04 08 2006]

EKLER

**EK A. İ.B.B. PROJELER MÜDÜRLÜĞÜ YATIRIM PLANLAMA ŞUBE
MÜDÜRLÜĞÜ BÜNYESİNDE YAPTIRILAN PROJELER**

Tablo Ek A.1 İBB Projeler Daire Başkanlığı Yatırım Planlama Şube Müdürlüğü bünyesinde Tarihi Yarımada kapsamında yaptırılan projeler

İŞİN ADI	YERİ	BAŞLAMA-BİTİŞ TARİHİ
Millet Caddesi İle Yakın Çevresi Düzenleme ve Rehabilitasyon Projesi	Fatih	2000-2002
Fatih-Vatan Caddesi ile Yakın Çevresi Düzenleme ve Rehabilitasyon Projesi	Fatih	2000-2004
Eminönü-Ordu Cad. ile Yakın Çevresi (Aksaray ve Sultanahmet Meydanları Arası) Düzenleme ve Rehabilitasyon Projesi	Eminönü	2001- Devam Ediyor
Eminönü-Sarayburnu -Unkapanı Arası Sahil Koridoru ve Yakın Çevresi Rehabilitasyon İmaj ve Peyzaj Düzenleme Projesi	Eminönü	2001- Devam Ediyor
Yenikapı-Beşiktaş Meydanı Arası Sahil Yolu Rehabilitasyon Projesi	Eminönü Beyoğlu Beşiktaş	2001- Devam Ediyor
Topkapı Kaleiçi Meydanı ve Yakın Çevresi, Ulaşım, Rehabilitasyon, İmaj ve Peyzaj Düzenleme Projesi	Fatih	2001- Devam ediyor
Eminönü Sultanahmet Meydanı ile Alemdar Caddesi ve yakın Çevresi Rehabilitasyon Projesi	Eminönü	2001- Devam ediyor
İBB.Belediye Binası Çevresinin Tanzimi Projesi	Eminönü	1986-1986
Nuruosmaniye Meydanı Yer altı Kat Otoparkı ve Üstünün Düzenlenmesi Projesi	Eminönü	1987-1988
Gelik - Ahırkapı Arası Sahil Düzenleme Projesi	Eminönü-Fatih- Zeytinburnu-Bakırköy	1988-1989
İstanbul Turizm Rekreasyon Master Planı Hazırlama Projesi	Şehir Geneli	1988-1988
Eminönü Gülhane Parkı Yeni Düzen.Projesi	Eminönü	1996-1999
Topkapı Şehir Parkı Düzenleme Projesi	Fatih	1996-1998
Süleymaniye Kentsel Sit Alanını Koruma Amaçlı Kentsel Tasarım Projesi	Eminönü	1997-2004 (fesh edildi)
Beyazıt Meydanı Kentsel Tasarım Projesi Avan Projesi	Eminönü	1997- 2000
Fatih ve Yavuzselim Camii Külliyesi Çevresi ve Fevzipaşa Cad. Haliç Arası Kentsel Tasarım Avan Projesi	Fatih	1998-2001
Fatih Şehzade Camii Çevre Düzenleme Projesi	Fatih	1998-1998
K.Mustafa Paşa-Cerrahpaşa Cad. Meydanı ile Cerrahpaşa Cad. Rehabilitasyon Projesi	Fatih	2004- devam ediyor
Yeni Galata Köprüsü,Sirkeci,Karaköy Meydan ve Bağlantıları Düzenleme Projesi	Eminönü Beyoğlu	1990
Kumkapı Yaya Bölgesi Düzenleme Projesi	Eminönü	1989-1989

İŞİN ADI	YERİ	BAŞLAMA-BİTİŞ TARİHİ
İstanbul Galata Köprüsü Eminönü,Sirkeci,Karaköy Meydanı Bağlantı Yolu Projesi	Eminönü Beyoğlu	1990-1992
Beyazıt Meydanı Yeni Kullanım Projesi	Eminönü	1990-1990
Yemişkapanı Eski Eser Restorasyonu ve Çevre Düzenleme Projesi	Eminönü	1991-1993
Karaköy-Azapkapı Arası Haliç Sahil Şeridi Düzenleme Projesi	Eminönü	1991-1991
Surboyları Peyzaj Düzenleme Projesi	Zeytinburnu	1991-1991
Gülhane Parkı Hayvanat Bahçesi Revizyon Projesi	Eminönü	1991-1991
Sultanahmet Yaya Bölgesi Düzenleme Projesi	Eminönü	1992-1992
Beyazıt Kulesi Yeni Kullanım Projesi	Eminönü	1992-1992
Aksaray Meydanının Düzenlenmesi Projesi	Fatih	1992-1992
Şehzadebaşı Parkı Çevre Düzenleme Projesi	Eminönü	1994-1994
Aksaray Meydanı Düzenlemesi Avan Projesi	Fatih	1994-1994

EK B. ARAŞTIRMA ALANINA İLİŞKİN DİĞER FOTOĞRAFLAR

Şekil 1: Beyazıt Meydanı (1900)

Şekil 2: Beyazıt Meydanı

Şekil 3: Beyazıt Meydanı

Şekil 4: Beyazıt Meydanı (1940)

Şekil 5: Beyazıt Meydanı (1958)

Şekil 6: Beyazıt Meydanı (2006)

Şekil 7: Seraskerlik Dairesi, Seraskerlik Kulesi ve Beyazıt Camii 1800'lü yıllar

[Foto:Gülmez Biraderler (Nuhoğlu ve Çolak, 2007)]

Şekil 8: Beyazıt Yangın Kulesi'nden İstanbul Üniversitesi bahçesi ve Beyazıt Meydanı (2008)

Şekil 9: Eminönü Meydanı, 1860'lar [Foto:Gülmez Biraderler (Nuhoğlu ve Çolak, 2007)]

Şekil 10: Eminönü Meydanı (1890)

Şekil 11: Eminönü Meydanı (2006)

Şekil 12: Eminönü Meydanı (2008)

Şekil 13: Ayasofya Camii

Şekil 14: Ayasofya Camii (2008)

Şekil 15: Sultanahmet Camii (1870)

Şekil 16: Sultanahmet Meydanı (2008)

1 Constantinople. Fontaine Guillaume II. et l'Hippodrome

Şekil 17: Sultanahmet Meydanı

Şekil 18: Sultanahmet Meydanı (2008)

Şekil 19: Seraskerlik Binası ve Süleymaniye Camii (1920)

Şekil 20: İstanbul Üniversitesi Rektörlük Binası ve Süleymaniye Camii (2008)

Şekil 21: Gülhane Parkı girişi (2007)

Şekil 22: Gülhane Parkı (2008)

Şekil 23: Marmaray çalışması ortaya çıkarılanYenikapı'daki arkeolojik kazı alanı [(Foto: Mustafa Kumbar) (<http://www.wowturkey.com>)]

Şekil 24: Tarihi Yarımada ve sahil parkından bir görünüm [(Foto: Mustafa Kumbar) (<http://www.wowturkey.com>)]

Şekil 25: Sahil parkından bir görünüm

Şekil 26: Sahil parkında spor alanından bir görünüm

Şekil 27: Sahil parkında çocuk oyun alanlarından bir görünüm

Şekil 28: Topkapı Sarayı ve Tarihi Yarımada (1940)

Şekil 29: Topkapı Sarayı ve Tarihi Yarımada (2006)

Şekil 30: Sultanahmet Meydanı [(Foto: Ara Güler) (Ekinci, 1995)]

Şekil 31: Eminönü [(Foto: Mustafa Kumbar) (<http://www.wowturkey.com>)]

Şekil 32: Tarihi Yarımada

Şekil 33: Tarihi Yarımada

EK C. ANKET FORMLARI

EK C.1. Yerel Halk ile Yapılan Anket Uygulaması Formları

Bu anket formu “İstanbul Tarihi Yarımada Yeşil Alanlarının Tarihsel Süreç İçerisindeki Değişiminin İrdelenmesi” konulu bilimsel bir araştırmaya veri toplamak amacıyla yapılmaktadır, elde edilen bilgiler gizli tutulacaktır. Göstereceğiniz ilgi ve yardımlarınıza şimdiden teşekkür ederiz.

Anket No:

Tarih: /...../ 2006

Anket Yeri (Mahalle/Semt Adı):

BÖLÜM I. KULLANIMLAR

1. Mevcut mağaza, işporta ve alışveriş merkezlerinin bir arada bulunmasını nasıl değerlendiriyorsunuz?

- a. Buraya zarar veriyorlar d. Buraya müşteri çekiyorlar g. Fikrim yok
b. Turizmi olumsuz etkiliyorlar e. Buraya canlılık katıyorlar
c. Turizmi olumlu etkiliyorlar f. Bir sorun görmüyorum

2. Bu Bölgenin İş Yoğunluklu Olmasından Memnun musunuz?

- a. Kesinlikle memnunum c. Kısmen memnunum
b. Büyük ölçüde memnunum d. Kesinlikle memnun değilim

3. Sızce Eminönü Fatih İlçelerinin İçinde Bulunduğu Tarihi Yarımada Bölgesindeki Tarihi Yapıların Korunması Gerekli midir?

- a. Kesinlikle gerekli b. Büyük ölçüde gerekli c. Kısmen gerekli d. Kesinlikle gerekli değil

4. Eminönü-Fatih İlçelerini kapsayan“Tarihi Yarımada”nın bilim, kültür, sanat ve turizm sektörlerinin olduğu bir bölge olarak yeniden düzenlenmesini ister misiniz?

- a. Kesinlikle isterim c. Kısmen isterim
b. Büyük ölçüde isterim d. Kesinlikle istemem

5. Parklar, çocuk oyun alanları, spor alanları gibi yeşil alanların miktarını yeterli buluyor musunuz?

- a. Kesinlikle yeterli b. Büyük ölçüde yeterli c. Kısmen yeterli d. Kesinlikle yetersiz

6. Evinize en yakın parkı kullanıyor musunuz? (Cevabınız d şıkkı ise 8. soruya geçiniz.)

- a. Her zaman kullanıyorum c. Bazen kullanıyorum
b. Sıklıkla kullanıyorum d. Hiç kullanmıyorum

7. Evinize en yakın parkı kullanma biçiminiz?

- a. Sadece yanından/içinden geçiyorum d. Manzara seyretmek
b. Dinlenmek e. Çocuk oyun alanlarından faydalanmak
c. Diğer insanlarla birarada olmak f. Diğer

8. Evinize en yakın parkı kullanmama nedenleriniz nelerdir? (En fazla 3 seçenek)

- a. Kalabalık d. Güvenlik yok g. Sağlık / Yaşlılık nedeniyle
b. Oturma ve dinlenme yeri yok e. Yeşil alan yok h. Parka gitme alışkanlığım yok
c. Bakım yok f. Yeri iyi değil i. Diğer

9. Oturduğunuz mahalleye sizce hangi fonksiyonlar getirilmelidir? (En fazla 3 seçenek)

- a. Spor alanı d. Dinlenme alanları g. Botanik bahçesi
b. Çocuk oyun alanı e. Otopark h. Diğer
c. Kafe f. Su ögesi

10. Bölgenin açık ve yeşil alanlarından (parklar, spor alanları, çocuk oyun alanları vb.) hangi amaçla faydalanıyorsunuz? (En fazla 3 seçenek)

- a. Yürümek d. Manzara seyretmek g. Çocuk oyun alanlarından faydalanmak
b. Spor yapmak e. Tarihi yapıları incelemek h. Diğer
c. Dinlenmek f. Diğer insanlarla birarada olmak

11. Yaşadığınız bölgedeki açık ve yeşil alanlarda sizi rahatsız eden faktörler nelerdir ?

- a. Kullanıcı yoğunluğu d. Bakım çalışmalarının yetersizliği g. Otopark sorunu
b. Gürültü e. Donatı yetersizliği (bank, çöp kutusu, vb.) h. Diğer
c. Kullanım şekli f. Güvenlik eksik

12. Yaşadığınız bölgedeki açık ve yeşil alanlarda eksik gördüğünüz donatı elemanları hangileridir? (En fazla 3 tercih)

- a. Plastik objeler (Heykel gibi) d. Çöp kutuları g. Çeşme
b. Oturma grupları, banklar e. İşletmeler ve güvenlik h. Satış birimleri
c. Aydınlatma elemanları f. Pergola (gölgelik) i. Yol işaretleri, yönlendirici levhalar

13. Yaşadığınız bölgedeki açık ve yeşil alanlarda yaya dolaşımını rahat sağlayabiliyor musunuz?

- a. Kesinlikle evet b. Büyük ölçüde c. Kısmen d. Kesinlikle hayır

BÖLÜM II. ULAŞIM**14. Bu bölgeden diğer bölgelere ulaşımında hangi vasıtaları tercih ediyorsunuz?**

a. Özel araç	d. Servis	g. Yaya
b. Raylı sistem	e. Otobüs	h. Diğer
c. Deniz ulaşımı	f. Taksi	

15. Bu bölgede yaşadığınız ulaşım problemleri nelerdir?

a. Trafik yoğunluğu	c. Vasıta beklemek	e. Diğer
b. Otopark yetersizliği	d. Araçların yetersizliği ve kalabalık	

BÖLÜM III.**16. Belediye Meclisince onaylanmış semt yada mahallenizle ilgili imar planı hakkında bilginiz var mı?**

a. Evet	b. Hayır

17. Bölgeyle ilgili alınmış olan koruma kararı ile ilgili bilginiz var mı?

a. Kesinlikle bilğim var	c. Kısmen bilğim var
b. Büyük ölçüde bilğim var	d. Hiç bilğim yok

18. Koruma Amaçlı İmar Planı yapılırken görüşünüz alındı mı?

a. Evet	b. Hayır

19. Yaşadığınız çevrenin tarihi geçmişi hakkında bilginiz var mı?

a. Kesinlikle biliyorum	c. Kısmen biliyorum
b. Büyük ölçüde biliyorum	d. Hayır bilmiyorum

BÖLÜM IV. SOSYO - EKONOMİK YAPI**20. Cinsiyetiniz?**

a. Kadın	b. Erkek

21. Kaç yaşındasınız?

a. 15-18	c. 26- 40	e. 61 ve üstü
b. 19- 25	d. 41- 60	

22. Eğitim durumunuz ?

a. Okur yazar değil	c. İlköğretim mezunu	e. Üniversite mezunu
b. Okuryazar	d. Lise mezunu	f. Master/doktora

23. Mesleğiniz ?

a. İşçi	d. Serbest meslek	g. İşsiz
b. Memur	e. Ev Hanımı	h. Öğrenci
c. Emekli	f. Esnaf	g. Diğer

24. İşyeriniz de Eminönü-Fatih ilçelerini kapsayan 'Tarihi Yarımada' bölgesinde mi bulunuyor?

a. Evet	b. Hayır

25. Ailenizin aylık ortalama geliri nedir ?

a. 0-500 YTL	c. 1.001-1.500 YTL	e. 2.501-5.000 YTL
b. 501-1.000 YTL	d. 1.501-2.500 YTL	f. 5.001 YTL ve üstü

26. Kaç yıldır İstanbul'da yaşıyorsunuz?

a. 0-5 yıl	c. 11-15 yıl	e. 20 yıl ve üstü
b. 6-10 yıl	d. 16-20 yıl	

27. Nerede oturuyorsunuz? (cevabınız a şıkkı ise 28, 29 ve 30. soruları da yanıtlayınız)

a. Fatih- Eminönü	d. Beşiktaş- Beyoğlu- Şişli- Sarıyer
b. Zeytinburnu-Bakırköy-Avcılar	e. Kadıköy- Maltepe- Üsküdar- Kartal-Beykoz
c. Alibeyköy-Eyüp-Bayrampaşa-Gaziosmanpaşa	f. İstanbul dışı

28. Bu Bölgede Oturmaktan Memnun musunuz?

a. Kesinlikle memnunum	b. Kısmen memnunum
b. Büyük ölçüde memnunum	d. Kesinlikle memnun değilim

29. Kaç yıldan beri bu semtte yaşıyorsunuz?

a. 0-5 yıl	c. 11-15 yıl	e. 20-30 yıl
b. 6-10 yıl	d. 16-20 yıl	f. 30 yıldan fazla

30. Konut tipiniz nedir?

a. Apartman dairesi	c. Müstakil ev	e. Diğer
b. Toplu konut apartman dairesi (Site)	d. Gecekondu	

31. Yaşadığınız süre içinde bölgenizde gözünüze çarpan değişiklikler nelerdir?

.....

.....

EK C.2. Kullanıcılar ile Yapılan Anket Uygulaması Formları

EK C.2.1. Meydanlara İlişkin Anket Formları

Bu anket formu "İstanbul Tarihi Yarımada Yeşil Alanlarının Tarihsel Süreç İçerisindeki Değişiminin İrdelenmesi" konulu bilimsel bir araştırmaya veri toplamak amacıyla yapılmaktadır, elde edilen bilgiler gizli tutulacaktır. Göstereceğiniz ilgi ve yardımlarınıza şimdiden teşekkür ederiz.

Anket No:

Tarih: /...../ 2007

Anket Yeri:Meydanı

BÖLÜM I. KULLANIMLAR

1. Tarihi Yarımada Bölgesindeki park, çocuk oyun alanı, spor alanı gibi yeşil alanların miktarını yeterli buluyor musunuz?

- a. Kesinlikle yeterli b. Kısmen yeterli c. Kesinlikle yetersiz

2. Genellikle burada hangi nedenlerle bulunuyorsunuz? (en fazla 3 seçenek)

- a. Burada oturuyorum d. Eğitim için g. Diğer
b. Burada çalışıyorum e. Ticaret için
c. Alışveriş yapmak için f. Rekreatif amaçlı

3. Rekreatif kullanımlarda burayı tercih etmemizin en önemli sebebi nedir? (En fazla 3 seçenek)

- a. Yakın oluşu d. Bakımlı olduğu için g. İçerdiği fonksiyonlar, donatılar
b. Buluşma yeri e. Doğal güzelliği h. Nedensiz, rastlantı
c. Tavsiye f. Tarihi turistik değerleri gezme i. Diğer

4. En çok hangi mevsimlerde geliyorsunuz ?

- İlkbahar b. Yaz c. Sonbahar d. Kış e. Her mevsim

5. En çok haftanın hangi günlerinde kullanıyorsunuz?

- Hafta içi b. Hafta sonu c. Değişken d. Her zaman

6. En çok hangi vakitlerde kullanıyorsunuz?

- Sabah-Öğle b. Öğle arası c. Öğleden sonra d. Akşam

7. Bu bölgede ne kadar zaman geçiriyorsunuz ?

- a. 1 saatten az b. 1-3 saat c. 3-5 saat d. 5 saatten fazla

8. Bu alana geliş sıklığınız nedir ?

- a. İlk defa c. Haftada bir e. Ayda bir g. 6 Ayda bir i. Diğer
b. Her gün d. 15 günde bir f. 3 ayda bir h. Yılda bir

9. Burada sizce hangi fonksiyonlar bulunmalı? (en fazla 3 seçenek)

- a. Çok amaçlı bir merkez d. Açık hava gösteri alanı g. Otopark
b. Dinlenme alanı e. Açık sergi alanı h. Spor alanı
c. Çocuk oyun alanı f. Bitki gösteri alanı

10. Sizi burada rahatsız eden faktörler nelerdir? (en fazla 3 seçenek)

- a. Kullanıcı yoğunluğu d. Bakım çalışmalarının yetersizliği e. Otopark sorunu
b. Gürültü e. Donatı yetersizliği (çöp kutusu vb.) f. Diğer
c. Kullanım şekli f. Güvenlik eksik

11. Burada yaya dolaşımını rahat sağlayabiliyor musunuz?

- a. Kesinlikle evet b. Kısmen c. Kesinlikle hayır

12. Mevcut mağaza, işporta ve alışveriş merkezlerinin bir arada bulunmasını nasıl değerlendiriyorsunuz?(En fazla 3 seçenek)

- a. Buraya zarar veriyorlar d. Buraya müşteri çekiyorlar g. Fikrim yok
b. Turizmi olumsuz etkiliyorlar e. Buraya canlılık katıyorlar
c. Turizmi olumlu etkiliyorlar f. Bir sorun görmüyorum

BÖLÜM II. DONATILAR

13. Buradaki donatı elemanları (oturma bankaları, aydınlatma elemanları, çöp kutuları, vb.) yeterli midir?

- a. Kesinlikle yeterli c. Kısmen yeterli
b. Büyük ölçüde yeterli d. Kesinlikle yeterli değil

14. Aşağıdaki donatı elemanlarından eksik gördükleriniz hangileridir? (En fazla 3 tercih)

- a. Plastik objeler (Heykel gibi) e. İşletmeler ve güvenlik ı. Çeşme
b. Oturma grupları, bankalar f. Pergola (gölgelik) j. Telefon kulübeleri
c. Aydınlatma elemanları g. WC h. Satış birimleri
d. Çöp kutuları k. Yol işaretleri, yönlendirici levhalar

BÖLÜM III. ULAŞIM**15. Buraya genellikle hangi vasıtalarla geliyorsunuz?**

a. Özel araç	d. Servis	g. Yaya
b. Raylı sistem	e. Otobüs	h. Diğer
c. Deniz ulaşımı	f. Taksi	

16. Özel araçla gelerseniz nereye park ediyorsunuz?

a. Belediye/Özel otoparka	b.Kaldırım/sokak aralarına	c. Diğer

17. Buaya gelirken yaşadığınız ulaşım problemleri nelerdir? (en fazla 3 seçenek)

a. Trafik yoğunluğu	e.Vasıta beklemek
b. Birden çok araç değiştirmek	f. Araçların yetersizliği ve kalabalık
c. Otopark	g.Yollar bozuk
d. Ulaşım mesafesi uzun	h.Diğer

BÖLÜM IV. SOSYO - EKONOMİK YAPI**18. Cinsiyetiniz?**

a. Kadın	b. Erkek

19. Kaç yaşındasınız?

a. 15-18	c. 26- 40	e. 61 ve üstü
b. 19- 25	d. 41- 60	

20.Eğitim durumunuz ?

a. Okur yazar değil	c. Lise mezunu	e. Master/doktora
b. İlköğretim mezunu	d. Üniversite mezunu	

21. Mesleğiniz ?**22. Aylık ortalama geliriniz?**

a. 0-500 YTL	b. 501-1.000 YTL	c. 1.001-3.000 YTL	d. 3.001 YTL ve üstü

23. Kaç yıldır İstanbul'da yaşıyorsunuz?

a. 0-5 yıl	c. 11-15 yıl	e. 20 yıl ve üstü
b. 6-10 yıl	d. 16-20 yıl	

24. Nerede oturuyorsunuz?

a. Fatih- Eminönü	d. Beşiktaş- Beyoğlu- Şişli- Sarıyer
b. Zeytinburnu-Bakırköy-Avcılar	e. Kadıköy- Maltepe- Üsküdar- Kartal-Beykoz
c. Alibeyköy-Eyüp-Bayrampaşa-Gaziosmanpaşa	f. İstanbul dışı

25. Kaç yıldan beri bu semtte yaşıyorsunuz?

a. 0-5 yıl	c. 11-15 yıl	e. 20-30 yıl
b. 6-10 yıl	d. 16-20 yıl	f. 30 yıldan fazla

26. Konut tipiniz nedir?

a. Apartman dairesi	c. Müstakil ev	e. Diğer
b. Toplu konut apartman dairesi (Site)	d. Gecekondu	

EK C.2.2.Parklara (Gülhane Parkı) İlişkin Anket Formları

Bu anket formu “İstanbul Tarihi Yarımada Yeşil Alanlarının Tarihsel Süreç İçerisindeki Değişiminin İrdelenmesi” konulu bilimsel bir araştırmaya veri toplamak amacıyla yapılmaktadır, elde edilen bilgiler gizli tutulacaktır. Göstereceğiniz ilgi ve yardımlarınıza şimdiden teşekkür ederiz.

Anket No:

Tarih: /...../ 2007

Anket Yeri:.....Parkı

BÖLÜM I. KULLANIMLAR

1. Tarihi Yarımada Bölgesindeki park, çocuk oyun alanı, spor alanı gibi yeşil alanların miktarını yeterli buluyor musunuz?

- a. kesinlikle yeterli b. kısmen yeterli c. kesinlikle yetersiz

2. Bu parkı hangi amaçla kullanıyorsunuz?

- a.Yürümek d. Manzara seyretmek g.Diğer
b.Spor yapmak e. Piknik yapmak
c.Dinlenmek f. Diğer insanlarla bir arada olmak

3. Rekreasyonel kullanımlarda burayı tercih etmeniz en önemli sebebi nedir ? (En fazla 3 seçenek)

- a. Yakın oluşu d. Bakımlı olduğu için g. İçerdiği fonksiyonlar, donatılar
b. Buluşma yeri e. Doğal güzelliği h. Nedensiz, rastlantı
c. Tavsiye f. Tarihi turistik değerleri gezme i. Diğer.....

4. En çok hangi mevsimlerde geliyorsunuz ?

- a. İlkbahar b.Yaz c.Sonbahar d. Kış e.Her mevsim

5. En çok haftanın hangi günlerinde kullanıyorsunuz?

- a. Hafta içi b.Hafta sonu c. Değişken d. Her zaman

6. En çok hangi vakitlerde kullanıyorsunuz?

- Sabah-Öğle b.Öğle arası c. Öğleden sonra d.Akşam

7. Bu alanda ne kadar zaman geçiriyorsunuz ?

- a. 1 saatten az b. 1-3 saat c. 3-5 saat d. 5 saatten fazla

8. Bu alana geliş sıklığınız nedir ?

- a. İlk defa c.Haftada bir e.Ayda bir g.6 Ayda bir i.Diğer
b. Her gün d.15 günde bir f.3 ayda bir h.Yılda bir

9. Burada sizce hangi fonksiyonlar bulunmalı? (en fazla 3 seçenek)

- a. Çok amaçlı bir merkez d. Açık hava gösteri alanı g. Otopark
b. Dinlenme alanı e. Açık sergi alanı h. Spor alanı
c. Çocuk oyun alanı f. Bitki gösteri alanı i.Diğer

10. Sizi burada rahatsız eden faktörler nelerdir ? (en fazla 3 seçenek)

- a. Kullanıcı yoğunluğu d. Bakım çalışmalarının yetersizliği e. Otopark sorunu
b. Gürültü e. Donatı yetersizliği (çöp kutusu vb.) f. Diğer
c. Kullanım şekli f. Güvenlik eksik

11. Buradaki güvenlik hizmetlerinden memnun musunuz?

- a. Evet b. Kısmen c. Hayır

12. Buradaki bakım çalışmalarından memnun musunuz?

- a. Evet b. Kısmen c. Hayır

13. Burada yaya dolaşımını rahat sağlayabiliyor musunuz?

- a. evet b. Kısmen c. Hayır

BÖLÜM II. DONATILAR

14.Buradaki donatı elemanları (oturma bankları, aydınlatma elemanları, çöp kutuları, vb.) yeterli midir?

- a. Kesinlikle yeterli b. Kısmen yeterli c. Kesinlikle yeterli değil

15.Aşağıdaki donatı elemanlarından eksik gördükleriniz hangileridir? (En fazla 3 tercih)

- a. Plastik objeler (Heykel gibi) e.İşletmeler ve güvenlik 1.Çeşme
b. Oturma grupları, banklar f.Pergola (gölgelik) j.Telefon kulübeleri
c. Aydınlatma elemanları g.WC h.Satış birimleri
d. Çöp kutuları k.Yol işaretleri, yönlendirici levhalar

BÖLÜM III. ULAŞIM**16. Buraya genellikle hangi vasıtalarla geliyorsunuz?**

a. Özel araç	d. Servis	g. Yaya
b. Raylı sistem	e. Otobüs	h. Diğer
c. Deniz ulaşımı	f. Taksi	

17. Özel araçla gelerseniz nereye park ediyorsunuz?

a. Belediye/Özel otoparka	b. Kaldırım/sokak aralarına	c. Diğer

18. Buraya Gelirken yaşadığınız ulaşım problemleri nelerdir? (en fazla 3 seçenek)

a. Trafik yoğunluğu	e. Vasıta beklemek
b. Birden çok araç değiştirmek	f. Araçların yetersizliği ve kalabalık
c. Otopark	g. Yollar bozuk
d. Ulaşım mesafesi uzun	h. Diğer

BÖLÜM IV. SOSYO - EKONOMİK YAPI**19. Cinsiyetiniz?**

a. Kadın	b. Erkek

20. Kaç yaşındasınız?

a. 15-18	c. 26- 40	e. 61 ve üstü
b. 19- 25	d. 41- 60	

21. Eğitim durumunuz ?

a. Okur yazar değil	c. Lise mezunu	e. Master/doktora
b. İlköğretim mezunu	d. Üniversite mezunu	

22. Mesleğiniz ?**23. Aylık ortalama geliriniz?**

a. 0-500 YTL	b. 501-1.000 YTL	c. 1.001-3.000 YTL	d. 3.001 YTL ve üstü

24. Kaç yıldır İstanbul'da yaşıyorsunuz?

a. 0-5 yıl	c. 11-15 yıl	e. 20 yıl ve üstü
b. 6-10 yıl	d. 16-20 yıl	

25. Nerede oturuyorsunuz?

a. Fatih- Eminönü	d. Beşiktaş- Beyoğlu- Şişli- Sarıyer
b. Zeytinburnu-Bakırköy-Avcılar	e. Kadıköy- Maltepe- Üsküdar- Kartal-Beykoz
c. Alibeyköy-Eyüp-Gaziosmanpaşa	f. İstanbul dışı

26. Kaç yıldan beri bu semtte yaşıyorsunuz?

a. 0-5 yıl	c. 11-15 yıl	e. 20-30 yıl
b. 6-10 yıl	d. 16-20 yıl	f. 30 yıldan fazla

27. Konut tipiniz nedir?

a. Apartman dairesi	c. Müstakil ev	e. Diğer
b. Toplu konut apartman dairesi (Site)	d. Gecekondu	

EK C.2.3. Parklara (Miralay Reşit Çiyiltepe Sahil Parkı) İlişkin Anket Formları

BÖLÜM III. ULAŞIM**16. Buraya genellikle hangi vasıtalarla geliyorsunuz?**

a. Özel araç	d. Servis	g. Yaya
b. Raylı sistem	e. Otobüs	h. Diğer
c. Deniz ulaşımı	f. Taksi	

17. Özel araçla gelerseniz nereye park ediyorsunuz?

a. Belediye/Özel otoparka	b. Kaldırım/cep otoparkları	c. Diğer

18. Buraya gelirken yaşadığınız ulaşım problemleri nelerdir? (en fazla 3 seçenek)

a. Trafik yoğunluğu	e. Vasıta beklemek
b. Birden çok araç değiştirmek	f. Araçların yetersizliği ve kalabalık
c. Otopark	g. Yollar bozuk
d. Ulaşım mesafesi uzun	h. Diğer

BÖLÜM IV. SOSYO - EKONOMİK YAPI**19. Cinsiyetiniz?**

a. Kadın	b. Erkek

20. Kaç yaşındasınız?

a. 15-18	c. 26- 40	e. 61 ve üstü
b. 19- 25	d. 41- 60	

21. Eğitim durumunuz ?

a. Okur yazar değil	c. Lise mezunu	e. Master/doktora
b. İlköğretim mezunu	d. Üniversite mezunu	

22. Mesleğiniz ?**23. Aylık ortalama geliriniz?**

a. 0-500 YTL	b. 501-1.000 YTL	c. 1.001-3.000 YTL	d. 3.001 YTL ve üstü

24. Kaç yıldır İstanbul'da yaşıyorsunuz?

a. 0-5 yıl	c. 11-15 yıl	e. 20 yıl ve üstü
b. 6-10 yıl	d. 16-20 yıl	

25. Nerede oturuyorsunuz?

a. Fatih- Eminönü	d. Beşiktaş- Beyoğlu- Şişli- Sarıyer
b. Zeytinburnu-Bakırköy-Avcılar	e. Kadıköy- Maltepe- Üsküdar- Kartal-Beykoz
c. Alibeyköy-Eyüp-Gaziosmanpaşa	f. İstanbul dışı

26. Kaç yıldan beri bu semtte yaşıyorsunuz?

a. 0-5 yıl	c. 11-15 yıl	e. 20-30 yıl
b. 6-10 yıl	d. 16-20 yıl	f. 30 yıldan fazla

27. Konut tipiniz nedir?

a. Apartman dairesi	c. Müstakil ev	e. Diğer
b. Toplu konut apartman dairesi (Site)	d. Gecekondu	

EK C.2.4. Turistlere İlişkin Anket Formları

This questionnaire form is being done in order to collect data for a scientific research on “The Change Analysis of the Green Spaces of İstanbul Historical Peninsula in Historical Process” The data collected will be kept confidential. Thanks in advance for your attention and assistance.

Questionnaire No:

Date: /...../ 2008

SECTION I. USAGES

1. Have you ever been in Turkey?

- a. Yes b. No

2. Is this your first visit İstanbul, Historical Peninsula?

- a. Yes b. No

3. If no, how often do you come to İstanbul?

- a. Three times a year b. Twice a year c. Once a year d. Irregular e. Other.....

4. How long are you going to stay in İstanbul?

- a. 1-3 days c. 1 week e. 15 days g. 1 month
b. 3-5 days d. 10 days f. 20 days h. More than 1 month

5. Who did you come with

- a. Alone c. Family e. Other.....
b. On tour d. Friends

6. What is the reason for coming to İstanbul/Historical Peninsula? (Maximum 3 options)

- a. Touristic c. Recreation e. Business
b. Shopping d. Education f. Other

7. Why do you prefer come to Historical Peninsula?

- a. Recommendation c. Its natural beauty e. Its historic and touristic value
b. It is a meeting point d. No reason, coincidence f. Other.....

8. What is your first impression about this place?

- a. Original c. Well cared e. Mystic g. Composite
b. Monotonous d. Beautiful f. Uncared h. Other.....

9. What kind of facilities you couldn't find here? (Maximum 3 options)

- a. A multipurpose centre (Information etc.) c. Open area show venue e. Plant show area
b. Resting place d. Open exhibition area f. Other.....

10. Are there any case that bothered or disturbed you in this place? (maximum 3 options)

- a. Intensity of the users c. Way of usage e. Insufficiency of the equipment (bench, litter etc.)
b. Noise d. Insufficient security f. Other.....

11. What is your favourite place in Historical Peninsula?

- a. Sultanahmet Square c. Eminönü Square e. Topkapı Palace
b. Beyazıt Square d. Gülhane Park f. Other

12. What is/are the impressive thing(s) in the landscape of Historical Peninsula in your opinion?

- a. Silhouette c. Historical abundance e. Other.....
b. Parks and squares d. Natural beauty

13. Can you easily walk around in the streets of the Historical Peninsula?

- a. Yes, definitely b. Yes, partially c. No, definitely

14. What do you think about shops, street sellers and shopping centers are being together in surrounding area?

- a. They harm here d. They attract customers here g. No idea
b. They affect tourism negatively e. They bring activity
c. They affect tourism positively f. I don't think that there is a problem

15. Do you see any problems associated with outdoor environment in Historical Peninsula?

- a. Yes b. No

16. If yes, what are they and what are the solution?

- problem(s) solution(s)
a/
b/
c/
d/

17. Where is your hotel?**18. If your hotel is in Historical Peninsula, what is your satisfaction about your hotel?**

- a. Satisfied b. Very satisfied c. Not satisfied d. No idea

19. What is your satisfaction about cafe and restaurants in Historical Peninsula?

- a. Satisfied b. Very satisfied c. Not satisfied d. No idea

SECTION II. EQUIPMENT**20. Are the facilities (sitting benches, lighting elements, litter bins, etc.) sufficient in this place?**

- a. Yes, definitely b. Yes, partially c. No, definitely

21. Which facilities are absent or missing in this place? (Maximum 3 options)

a. Plastic objects (like statues)	e. Administration and security	i. Fountain
b. Sitting groups, benches	f. Pergola	j. Telephone booths
c. Lighting equipment	g. WC	k. Selling units
d. Litter bins	h. Road signs, direction plates	l. Information office

SECTION III. TRANSPORTATION**22. What is your preference for transportation in Historical Peninsula?**

a. Tour bus	d. Bus	g. Other
b. Rail system	e. Taxi	
c. Sea Transport	f. Pedestrian	

23. Is there any problem about transportation you faced while you are in Historical Peninsula?

- a. Yes b. No

24. If yes, what kind of problems do you face with when traveling in Historical Peninsula? (maximum 3 options)

a. Busy traffic	d. Waiting for vehicles
b. Changing more than one vehicle	e. Lack of vehicles and crowd
c. Long transport distance	f. Other

SECTION IV. SOCIO - ECONOMIC STRUCTURE**25. What is your nationality?****26. What is your gender?**

- Female b. Male

27. What is your age?

a. 15-18	c. 26- 40	e. 61 and older
b. 19- 25	d. 41- 60	

28. What is your education?

a. Noneducated	c. High school	e. Master/doctorate
b. Primary school	d. University graduate	

29. What is your profession?**30. What is your average income?**

a. 0-500 €	c. 1.001-1.500 €	e. 2.501-3.000 €
b. -1.000 €	d. 1.501-2.500 €	f. 3.000 € and more

EK D. ANKET DEĞERLENDİRME TABLOLARI

Tablo Ek D.1: Yerel halkın sosyo- ekonomik yapısı

SOSYO-EKONOMİK YAPI		FATİH		EMİNÖNÜ		TOPLAM	
		SAYI	YÜZDE (%)	SAYI	YÜZDE(%)	SAYI	YÜZDE (%)
CİNSİYET	Kadın	261	34,2	92	39	353	35,3
	Erkek	503	65,8	144	61	647	64,7
YAŞ GRUBU	15-18	49	6,4	14	5,9	63	6,3
	19-25	80	10,5	31	13,1	111	11,1
	26-40	248	32,5	91	38,6	339	33,9
	41-60	315	41,2	89	37,7	404	40,4
	61 ve üstü	72	9,4	11	4,7	83	8,3
EĞİTİM DURUMU	Okur yazar değil	22	2,9	9	3,8	31	3,1
	Okuryazar	24	3,1	17	7,2	41	4,1
	İlköğretim mezunu	324	42,4	97	41,1	421	42,1
	Lise mezunu	252	33	83	35,2	335	33,5
	Üniversite mezunu	125	16,4	28	11,9	153	15,3
	Master / Doktora	17	2,2	2	0,8	19	1,9
MESLEK GRUBU	İşçi	33	4,3	18	7,6	51	5,1
	Memur	46	6,0	27	11,4	73	7,3
	Emekli	92	12,0	15	6,4	107	10,7
	Serbest meslek	107	14,0	50	21,2	157	15,7
	Ev Hanımı	133	17,4	43	18,2	176	17,6
	Esnaf	186	24,3	40	16,9	226	22,6
	İssiz	16	2,1	1	0,4	17	1,7
	Öğrenci	54	7,1	27	11,4	81	8,1
	Diğer	97	12,7	15	6,4	112	11,2
	İŞYERİ BÖLGESİ	Evet	603	78,9	194	82,2	797
Hayır		161	21,1	42	17,8	203	20,3
GELİR GRUBU	Yanıt Yok	15	2,0	-	-	15	1,5
	0-500 YTL	168	22	60	25,4	228	22,8
	501-1.000 YTL	284	37,2	108	45,8	392	39,2
	1.001-1.500 YTL	147	19,2	43	18,2	190	19,0
	1.501-2.500 YTL	89	11,6	13	5,5	102	10,2
	2.500-5.000 YTL	47	6,2	11	4,7	58	5,8
	5.001 YTL ve üstü	14	1,8	1	0,4	15	1,5

Tablo Ek D.1'in devamı

SOSYO-EKONOMİK YAPI	FATİH		EMİNÖNÜ		TOPLAM		
	SAYI	YÜZDE (%)	SAYI	YÜZDE(%)	SAYI	YÜZDE (%)	
İSTANBUL'DA YAŞAMA SÜRESİ	0-5 Yıl	19	2,5	20	8,5	39	3,9
	6-10 Yıl	38	5,0	30	12,7	68	6,8
	11-15 Yıl	44	5,8	36	15,3	80	8,0
	16-20 Yıl	76	9,9	29	12,3	105	10,5
	20 Yıl ve Üstü	587	76,8	121	5,3	708	70,8
BÖLGEDE OTURMAKTAN DUYULAN MEMNUNİYET	Kesinlikle memnun	427	55,9	97	41,1	524	52,4
	Büyük ölçüde memnun	106	13,9	45	19,1	151	15,1
	Kısmen memnun	121	15,8	41	17,4	162	16,2
	Kesinlikle memnun değil	110	14,4	53	22,5	163	16,3
OTURMA SÜRESİ	0-5 Yıl	51	6,7	38	16,1	89	8,9
	6-10 Yıl	71	9,3	35	14,8	106	10,6
	11-15 Yıl	64	8,4	44	18,6	108	10,8
	16-20 Yıl	88	11,5	26	11,0	114	11,4
	20-30 Yıl	123	16,1	30	12,7	153	15,3
	30 Yıldan fazla	367	48,0	63	26,7	430	43,0
KONUT TİPİ	Apartman Dairesi	628	82,2	193	81,8	821	82,1
	Toplu Konut	17	2,2	1	0,4	18	1,8
	Müstakil Ev	112	14,7	40	16,9	152	15,2
	Gecekondu	7	0,9	2	0,8	9	0,9

Tablo Ek D.2: Yerel halkın kullanımlarına ait bilgiler

KULLANIMLAR	FATİH		EMİNÖNÜ		TOPLAM		
	SAYI	YÜZDE (%)	SAYI	YÜZDE (%)	SAYI	YÜZDE (%)	
	Zarar veriyorlar	276	36,1	62	26,3	338	33,8
MAĞAZA, İŞPORTA VE ALIŞVERİŞ MERKEZLERİNİN BİRARADA BULUNMA DURUMU	Turizmi olumsuz etkiliyor	21	2,7	21	8,9	42	4,2
	Turizmi olumlu etkiliyor	16	2,1	5	2,1	21	2,1
	Müşteri çekiyorlar	53	6,9	17	7,2	70	7,0
	Canlılık katıyorlar	259	33,9	47	19,9	306	30,6
	Bir sorun görmüyorum	90	11,8	46	19,5	136	13,6
	Fikrim yok	49	6,4	38	16,1	87	8,7
BÖLGENİN İŞ YOĞUNLUKLU OLMASINDAN DUYULAN MEMNUNİYET	Yanıt yok	13	1,7	-	-	13	1,3
	Kesinlikle memnun	316	41,4	97	41,1	413	41,3
	Büyük ölçüde memnun	46	6,0	13	5,5	59	5,9
	Kısmen memnun	169	22,1	61	25,8	230	23,0
	Kesinlikle memnun değilim	220	28,8	65	27,5	285	28,5
T. YARIMADA'DA BULUNAN TARİHİ YAPILARIN KORUNMA GEREKLİLİĞİ	Kesinlikle gerekli	681	89,1	188	79,7	869	86,9
	Büyük ölçüde gerekli	35	4,6	33	14,0	68	6,8
	Kısmen gerekli	22	2,9	8	3,4	30	3,0
	Kesinlikle gerekli değil	26	3,4	7	3,0	33	3,3
TARİHİ YARIMADA'NIN BİLİM KÜLTÜR SANAT VE TURİZM SEKTÖRLERİNİN OLDUĞU BİR BÖLGE OLARAK YENİDEN DÜZENLEME İSTEĞİ	Yanıt yok	6	0,8	-	-	6	0,6
	Kesinlikle isterim	624	81,7	157	66,5	781	78,1
	Büyük ölçüde isterim	53	6,9	30	12,7	83	8,3
	Kısmen isterim	41	5,4	25	10,6	66	6,6
	Kesinlikle istemem	40	5,2	24	10,2	64	6,4
TARİHİ YARIMADA'DA YEŞİL ALAN MİKTARI	Yanıt yok	8	1,0	-	-	8	0,8
	Kesinlikle yeterli	59	7,7	19	8,1	78	7,8
	Büyük ölçüde yeterli	10	1,3	20	8,5	30	3,0
	Kısmen yeterli	106	13,9	42	17,8	148	14,8
	Kesinlikle yetersiz	581	76,0	155	65,7	736	73,6

Tablo Ek D.2'nin devamı

KULLANIMLAR	FATİH		EMİNÖNÜ		TOPLAM		
	SAYI	YÜZDE (%)	SAYI	YÜZDE (%)	SAYI	YÜZDE (%)	
EVE EN YAKIN PARKI KULLANMA DURUMU	Her zaman kullanıyorum	193	25,3	39	16,5	232	23,2
	Sıklıkla kullanıyorum	44	5,8	26	11,0	70	7,0
	Bazen kullanıyorum	184	24,1	84	35,6	268	26,8
	Hiç kullanmıyorum	343	44,9	87	36,9	430	43,0
EVE EN YAKIN PARKI KULLANMA BİÇİMİ	Sadece yanından /içinden geçiyorum	83	10,9	55	23,3	138	13,8
	Dinlenmek	240	31,4	57	24,2	297	29,7
	İnsanlarla birarada olmak	113	14,8	22	9,3	135	13,5
	Manzara seyretmek	20	2,6	17	7,2	37	3,7
	Çocuk oyun alanlarından faydalanmak	270	35,3	87	36,9	357	35,7
	Diğer	35	4,6	6	2,5	41	4,1
EVE EN YAKIN PARKI KULLANMAMA NEDENLERİ	Kalabalık	125	16,4	54	22,9	179	17,9
	Dinlenme yeri yok	84	11,0	40	16,9	124	12,4
	Bakım yok	223	29,2	91	38,6	314	31,4
	Güvenlik yok	510	66,8	158	66,9	668	66,8
	Yeşil alan yok	124	16,2	69	29,2	193	19,3
	Yeri iyi değil	102	13,4	39	16,5	141	14,1
	Sağlık/ yaşlılık nedeniyle	19	2,5	4	1,7	997	99,7
	Parka gitme alışkanlığı yok	61	8,0	14	5,9	75	7,5
	Diğer	220	28,8	28	11,9	248	24,8
	Spor Alanı	270	35,3	99	41,9	369	36,9
OTURULAN MAHALLEYE İSTENİLEN FONKSİYONLAR	Çocuk oyun alanı	404	52,9	157	66,5	561	56,1
	Kafe	68	8,9	18	7,6	86	8,6
	Dinlenme alanı	349	45,7	137	58,1	486	48,6
	Otopark	273	35,7	78	33,1	351	35,1
	Su ögesi	73	9,6	13	5,5	86	8,6
	Botanik bahçesi	174	22,8	65	27,5	239	23,9
	Diğer	59	7,7	9	3,8	68	6,8

Tablo Ek D.2'nin devamı

KULLANIMLAR	FATİH		EMİNÖNÜ		TOPLAM		
	SAYI	YÜZDE (%)	SAYI	YÜZDE (%)	SAYI	YÜZDE (%)	
BÖLGENİN AÇIK VE YEŞİL ALANLARINDAN FAYDALANMA AMACI	Yürümek	294	38,5	108	45,8	402	40,2
	Spor yapmak	108	14,1	49	20,8	157	15,7
	Dinlenmek	433	56,7	115	48,7	548	54,8
	Manzara seyretmek	81	10,6	50	21,2	131	13,1
	Tarihi yapıları incelemek	48	6,3	42	17,8	90	9,0
	İnsanlarla birarada olmak	383	50,1	56	23,7	439	43,9
	Çocuk oyun alanı. Fayda.	208	27,2	89	37,7	297	29,7
	Diğer	48	6,3	13	5,5	61	6,1
	Kullanıcı yoğunluğu	79	10,3	32	13,6	111	11,1
	Gürültü	341	44,6	104	44,1	445	44,5
RAHATSIZ EDEN FAKTÖRLER	Kullanım şekli	155	20,3	63	26,7	218	21,8
	Bakım yetersizliği	147	19,2	53	22,5	200	20,0
	Donatı yetersizliği	64	8,4	50	21,2	114	11,4
	Güvenlik eksikliği	498	65,2	131	55,5	629	62,9
	Otopark sorunu	248	32,5	56	23,7	304	30,4
	Diğer	62	8,1	6	2,5	68	6,8
	Plastik objeler	50	6,5	11	4,7	61	6,1
EKSİK GÖRÜLEN DONATI ELEMANLARI	Oturma grupları, banklar	151	19,8	76	32,2	227	22,7
	Aydınlatma elemanları	201	26,3	88	37,3	289	28,9
	Çöp kutuları	160	20,9	138	58,5	298	29,8
	İşletmeler ve güvenlik	470	61,5	119	50,4	589	58,9
	Pergola (gölgelik)	146	19,1	38	16,1	184	18,4
	Çeşme	194	25,4	72	30,5	266	26,6
	Satış birimleri	10	1,3	7	3,0	17	1,7
	Yol işaretleri ve yönlendirici levhalar	294	38,5	18	7,6	312	31,2
	Yanıt yok	31	4,1	1	0,4	32	3,2
YAYA DOLAŞIM RAHATLIĞI	Kesinlikle evet	194	25,4	27	11,4	221	22,1
	Büyük ölçüde	84	11,0	30	12,7	114	11,4
	Kısmen	173	22,6	79	33,5	252	25,2
	Kesinlikle hayır	282	36,9	99	41,9	381	38,1

Tablo Ek D.3: Ankete katılan yerel halkın ulaşımına ait bilgiler

ULAŞIM	FATİH		EMİNÖNÜ		TOPLAM		
	SAYI	YÜZDE (%)	SAYI	YÜZDE (%)	SAYI	YÜZDE (%)	
PARKA GELİNEREN ARAÇ	Özel araç	188	24,6	45	19,1	233	23,3
	Raylı sistem	205	26,8	94	39,8	299	29,9
	Deniz ulaşımı	27	3,5	9	3,8	36	3,6
	Servis	8	1,0	13	5,5	21	2,1
	Otobüs	494	64,7	82	34,7	576	57,6
	Taksi	87	11,4	27	11,4	114	11,4
	Yaya	181	23,7	78	33,1	259	25,9
Diğer	9	1,2	-	-	9	0,9	
ULAŞIM PROBLEMLERİ	Trafik yoğunluğu	237	31,0	129	54,7	366	36,6
	Otopark yetersizliği	381	49,9	85	36	466	46,6
	Vasıta beklemek	65	8,5	18	7,6	83	8,3
	Araç yetersizliği ve kalabalık	100	13,1	48	20,3	148	14,8
	Diğer	86	11,3	13	5,5	99	9,9

Tablo Ek D.4: Ankete katılan yerel halkın bölgeye ait planlama çalışmalarına yönelik bilgi düzeyi

BÖLGEYE AİT PLANLAMA ÇALIŞMALARINA YÖNELİK BİLGİ DÜZEYİ	FATİH		EMİNÖNÜ		TOPLAM		
	SAYI	YÜZDE (%)	SAYI	YÜZDE (%)	SAYI	YÜZDE (%)	
İMAR PLANI BİLGİSİ	Evet	214	28,0	37	15,7	251	25,1
	Hayır	550	72,0	199	84,3	749	74,9
KORUMA KARARI BİLGİSİ	Kesinlikle bilgin var	163	21,3	33	14,0	196	19,6
	Büyük ölçüde bilgin var	66	8,6	22	9,3	88	8,8
	Kısmen bilgin var	149	19,5	59	25,0	208	20,8
	Hiç bilgin yok	386	50,5	122	51,7	508	50,8
İMAR PLANINA KATILIM	Evet	17	2,2	17	7,2	34	3,4
	Hayır	747	97,8	219	92,8	966	96,6
ÇEVRENİN TARİHİ GEÇMİŞİ HAKKINDA BİLGİ	Kesinlikle bilgin var	323	42,3	82	34,7	405	40,5
	Büyük ölçüde bilgin var	168	22,0	41	17,4	209	20,9
	Kısmen bilgin var	205	26,8	75	31,8	280	28,0
	Hiç bilgin yok	68	8,9	38	16,1	106	10,6

Tablo Ek D.5: Meydan kullanıcılarının sosyo-ekonomik yapısı

SOSYO-EKONOMİK YAPI		FATİH		EMİNÖNÜ				TOPLAM			
		ANIT MEYDANI		EMİNÖNÜ MEYDANI		BEYAZIT MEYDANI		SULTANAHMET MEYDANI			
		SAYI	YÜZDE (%)	SAYI	YÜZDE (%)	SAYI	YÜZDE (%)	SAYI	YÜZDE (%)		
CİNSİYET	Kadın	54	54,0	44	44,0	33	33,0	39	39,0	170	42,5
	Erkek	46	46,0	56	56,0	67	67,0	61	61,0	230	57,5
YAŞ GRUBU	15-18	5	5,0	5	5,0	3	3,0	8	8,0	21	5,3
	19-25	16	16,0	19	19,0	22	22,0	23	23,0	80	20,0
	26-40	45	45,0	46	46,0	49	49,0	55	55,0	195	48,8
	41-60	30	30,0	27	27,0	23	23,0	12	12,0	92	23,0
	61 ve üstü	4	4,0	3	3,0	3	3,0	2	2,0	12	3,0
EĞİTİM DURUMU	Okur yazar değil	1	1,0	1	1,0	1	1,0	1	1,0	4	1,0
	İlköğretim mezunu	28	28,0	24	24,0	13	13,0	15	15,0	80	20,0
	Lise mezunu	35	35,0	42	42,0	49	49,0	43	43,0	169	42,3
	Üniversite mezunu	28	28,0	29	29,0	30	30,0	38	38,0	125	31,3
	Master/Doktora	8	8,0	4	4,0	7	7,0	3	3,0	22	5,5
MESLEK GRUBU	İşçi	11	11,0	3	3,0	3	3,0	11	11,0	28	7,0
	Memur	10	10,0	11	11,0	6	6,0	14	14,0	41	10,3
	Emekli	5	5,0	6	6,0	5	5,0	3	3,0	19	4,8
	Serbest meslek	12	12,0	34	34,0	21	21,0	31	31,0	98	24,5
	Ev Hanımı	11	11,0	15	15,0	8	8,0	5	5,0	39	9,8
	Esnaf	8	8,0	6	6,0	9	9,0	8	8,0	31	7,8
	İşsiz	3	3,0	5	5,0	3	3,0	3	3,0	14	3,5
	Öğrenci	13	13,0	19	19,0	16	16,0	9	9,0	57	14,3
Diğer	27	27,0	1	1,0	29	29,0	16	16,0	73	18,3	
GELİR GRUBU	0-500 YTL	32	32,0	30	30,0	21	21	20	20,0	103	25,8
	501-1.000 YTL	37	37,0	35	35,0	31	31	37	37,0	140	35,0
	1.001-3.000 YTL	28	28,0	30	30,0	40	40	38	38,0	136	34,0
	≥3.001 YTL	3	3,0	5	5,0	8	8	5	5,0	21	5,3

Tablo Ek D.5'in devamı

SOSYO-EKONOMİK YAPI		FATİH		EMİNÖNÜ				TOPLAM			
		ANIT MEYDANI		EMİNÖNÜ MEYDANI		BEYAZIT MEYDANI		SULTANAHMET MEYDANI		SAYI	YÜZDE (%)
		SAYI	YÜZDE (%)	SAYI	YÜZDE (%)	SAYI	YÜZDE (%)	SAYI	YÜZDE (%)		
İSTANBUL'DA YAŞAMA SÜRESİ	0-5 Yıl	7	7,0	9	9,0	11	11	17	17,0	44	11,0
	6-10 Yıl	15	15,0	5	5,0	7	7	7	7,0	34	8,5
	11-15 Yıl	23	23,0	15	15,0	22	22	21	21,0	81	20,3
	16-20 Yıl	25	25,0	12	12,0	9	9	7	7,0	53	13,3
	20 Yıl ve Üstü	30	30,0	59	59,0	51	51	48	48,0	188	47,0
İKAMETGAH YERİ	Fatih-Eminönü	30	30,0	34	34,0	21	21	16	16,0	101	25,3
	Zeytinburnu-Bakırköy-Avcılar	19	19,0	15	15,0	22	22	17	17,0	73	18,3
	Alibeyköy-Eyüp-Bayrampaşa-G.O.Paşa	8	8,0	21	21,0	24	24	22	22,0	75	18,8
	Beşiktaş-Beyoğlu - Şişli-Sarıyer	27	27,0	20	20,0	21	21	25	25,0	93	23,3
	Kadıköy-Kartal-Üsküdar-Beykoz	16	16,0	9	9,0	9	9	15	15,0	49	12,3
	İstanbul dışı	-	-	1	1,0	3	3	5	5,0	9	2,3
OTURMA SÜRESİ	0-5 Yıl	17	17,0	22	22,0	18	18	21	21,0	78	19,5
	6-10 Yıl	26	26,0	8	8,0	15	15	8	8,0	57	14,3
	11-15 Yıl	23	23,0	15	15,0	19	19	25	25,0	82	20,5
	16-20 Yıl	20	20,0	17	17,0	9	9	10	10,0	56	14,0
	20-30 Yıl	4	4,0	19	19,0	16	16	26	26,0	65	16,3
	30 Yıldan fazla	10	10,0	19	19,0	23	23	10	10,0	62	15,5
KONUT TİPİ	Apartman Dairesi	67	67,0	72	72,0	64	64	58	58,0	261	65,3
	Toplu Konut	17	17,0	9	9,0	15	15	16	16,0	57	14,3
	Müstakil Ev	9	9,0	13	13,0	16	16	15	15,0	53	13,3
	Gecekondu	7	7,0	4	4,0	-	-	7	7,0	18	4,5
	Diğer	-	-	2	2,0	5	5	4	4,0	11	2,8

Tablo Ek D.6: Meydan kullanıcılarının kullanımlara ait bilgiler

KULLANIMLAR		FATİH		EMİNÖNÜ				TOPLAM			
		ANIT MEYDANI		EMİNÖNÜ MEYDANI		BEYAZIT MEYDANI		SULTANAHMET MEYDANI			
		SAYI	YÜZDE (%)	SAYI	YÜZDE (%)	SAYI	YÜZDE (%)	SAYI	YÜZDE (%)		
TARİHİ YARIMADA'DA YEŞİL ALAN MİKTARI	Kesinlikle yeterli	8	8,0	9	9,0	15	15,0	13	13,0	45	11,3
	Kısmen yeterli	46	46,0	34	34,0	43	43,0	43	43,0	166	41,5
	Kesinlikle yetersiz	46	46,0	57	57,0	42	42,0	44	44,0	189	47,3
BÖLGEDE BULUNMA NEDENLERİ	Burada oturuyorum	22	22,0	10	10,0	19	19,0	9	9,0	60	15,0
	Burada çalışıyorum	19	19,0	14	14,0	18	18,0	22	22,0	73	18,3
	Alışveriş amaçlı	11	11,0	47	47,0	33	33,0	29	29,0	120	30,0
	Eğitim amaçlı	9	9,0	12	12,0	25	25,0	18	18,0	64	16,0
	Ticaret amaçlı	13	13,0	17	17,0	17	17,0	23	23,0	70	17,5
	Rekreasyonel amaçlı	21	21,0	37	37,0	19	19,0	43	43,0	120	30,0
	Diğer	28	28,0	13	13,0	14	14,0	16	16,0	71	17,8
REKREASYONEL KULLANIMLARDA TERCİH ETME NEDENİ	Yakın oluşu	50	50,0	45	45,0	50	50,0	37	37,0	182	45,5
	Buluşma yeri	21	21,0	30	30,0	28	28,0	24	24,0	103	25,8
	Tavsiye	15	15,0	3	3,0	-	-	5	5,0	23	5,8
	Bakımlı	5	5,0	4	4,0	8	8,0	15	15,0	32	8,0
	Doğal güzelliği	31	31,0	17	17,0	30	30,0	39	39,0	117	29,3
	Tarihi turistik değerleri gezme	17	17,0	40	40,0	47	47,0	48	48,0	152	38,0
	İçerdiği fonksiyon ve donatılar	13	13,0	22	22,0	16	16,0	13	13,0	64	16,0
	Nedensiz, raslantı	7	7,0	10	10,0	10	10,0	8	8,0	35	8,8
	Diğer	5	5,0	15	15,0	16	16,0	17	17,0	53	13,3
		İlkbahar	7	7,0	15	15,0	7	7,0	6	6,0	35
EN ÇOK GELİNEREN MEVSİM	Yaz	20	20,0	24	24,0	22	22,0	14	14,0	80	20,0
	Sonbahar	3	3,0	1	1,0	8	8,0	6	6,0	18	4,5
	Kış	6	6,0	2	2,0	3	3,0	3	3,0	14	3,5
	Her mevsim	64	64,0	58	58,0	60	60,0	71	71,0	253	63,3

Tablo Ek D.6'nın devamı

KULLANIMLAR		FATİH		EMİNÖNÜ				TOPLAM			
		ANIT MEYDANI		EMİNÖNÜ MEYDANI		BEYAZIT MEYDANI		SULTANAHMET MEYDANI		SAYI	YÜZDE (%)
		SAYI	YÜZDE (%)	SAYI	YÜZDE (%)	SAYI	YÜZDE (%)	SAYI	YÜZDE (%)		
EN ÇOK GELİNEREN GÜNLER	Hafta içi	21	21,0	18	18,0	18	18,0	18	18,0	75	18,8
	Hafta sonu	17	17,0	23	23,0	19	19,0	22	22,0	81	20,3
	Değişken	54	54,0	47	47,0	46	46,0	43	43,0	190	47,5
	Her zaman	8	8,0	12	12,0	17	17,0	17	17,0	54	13,5
EN ÇOK KULLANILAN VAKİTLER	Öğle arası	14	14,0	32	32,0	17	17,0	16	16,0	79	19,8
	Öğleden sonra	28	28,0	12	12,0	17	17,0	15	15,0	72	18,0
	Akşam üstü	46	46,0	48	48,0	63	63,0	58	58,0	215	53,8
	Akşam	12	12,0	8	8,0	3	3,0	11	11,0	34	8,5
PARKTA GEÇİRİLEN ZAMAN	1 Saatten az	28	28,0	4	4,0	15	15,0	17	17,0	64	16,0
	1-3 Saat	42	42,0	43	43,0	32	32,0	24	24,0	142	35,5
	3-5 Saat	26	26,0	38	38,0	32	32,0	38	38,0	134	33,5
	5 Saatten fazla	3	3,0	15	15,0	21	21,0	21	21,0	60	15,0
PARKA GELİŞ SIKLIĞI	İlk defa	2	2,0	1	1,0	1	1,0	-	-	4	1,0
	Her gün	11	11,0	17	17,0	31	31,0	28	28,0	87	21,8
	Haftada bir	21	21,0	22	22,0	18	18,0	19	19,0	80	20,0
	15 Günde bir	18	18,0	9	9,0	15	15,0	5	5,0	47	11,8
	Ayda bir	14	14,0	24	24,0	16	16,0	23	23,0	77	19,3
	3 Ayda bir	7	7,0	7	7,0	7	7,0	6	6,0	27	6,8
	6 Ayda bir	5	5,0	6	6,0	1	1,0	-	-	12	3,0
	Yılda bir	2	2,0	3	3,0	1	1,0	1	1,0	7	1,8
Diğer	20	20,0	11	11,0	10	10,0	18	18,0	59	14,8	

Tablo Ek D.6'nın devamı

KULLANIMLAR		FATİH		EMİNÖNÜ				TOPLAM			
		ANIT MEYDANI		EMİNÖNÜ MEYDANI		BEYAZIT MEYDANI		SULTANAHEMET MEYDANI			
		SAYI	YÜZDE (%)	SAYI	YÜZDE (%)	SAYI	YÜZDE (%)	SAYI	YÜZDE (%)		
BULUNMASI İSTENİLEN FONKSİYON	Çok amaçlı merkez	48	48,0	42	42,0	28	28,0	33	33,0	151	37,8
	Dinlenme alanı	62	62,0	54	54,0	54	54,0	54	54,0	224	56,0
	Çocuk oyun alanı	17	17,0	31	31,0	24	24,0	22	22,0	94	23,5
	Açık hava gösteri alanı	22	22,0	31	31,0	27	27,0	48	48,0	128	32,0
	Açık sergi alanı	35	35,0	38	38,0	31	31,0	35	35,0	139	34,8
	Bitki gösteri alanı	42	42,0	22	22,0	20	20,0	26	26,0	110	27,5
	Otopark	16	16,0	38	38,0	27	27,0	31	31,0	112	28,0
	Spor alanı	23	23,0	15	15,0	12	12,0	24	24,0	74	18,5
RAHATSIZ EDEN FAKTÖRLER	Kullanıcı yoğunluğu	26	26,0	56	56,0	44	44,0	38	38,0	164	41,0
	Gürültü	43	43,0	51	51,0	49	49,0	42	42,0	185	46,3
	Kullanım şekli	32	32,0	34	34,0	21	21,0	26	26,0	113	28,3
	Bakım çalışmalarının yetersizliği	60	60,0	32	32,0	32	32,0	23	23,0	147	36,8
	Donatı yetersizliği	19	19,0	33	33,0	32	32,0	35	35,0	119	29,8
	Güvenlik eksikliği	49	49,0	48	48,0	38	38,0	63	63,0	198	49,5
	Otopark sorunu	20	20,0	21	21,0	13	13,0	30	30,0	84	21,0
	Diğer	13	13,0	44	44,0	9	9,0	9	9,0	35	8,8
YAYA DOLAŞIM RAHATLIĞI	Evet	8	8,0	4	4,0	9	9,0	8	8,0	29	7,3
	Kısmen	59	59,0	73	73,0	68	68,0	72	72,0	273	68,3
	Hayır	33	33,0	23	23,0	22	22,0	20	20,0	98	24,5
MAĞAZA, İŞPORTA VE ALIŞVERİŞ MERKEZLERİNİN BİRARADA BULUNMA DURUMU	Zarar veriyorlar	43	43,0	31	31,0	38	38,0	56	56,0	168	42,0
	Turizmi olumsuz etkiliyorlar	17	17,0	25	25,0	27	27,0	34	34,0	103	25,8
	Turizmi olumlu etkiliyorlar	35	35,0	16	16,0	16	16,0	9	9,0	76	19,0
	Müşteri çekiyorlar	43	43,0	41	41,0	30	30,0	19	19,0	133	33,3
	Canlılık Katıyorlar	19	19,0	33	33,0	33	33,0	19	19,0	104	26,0
	Bir sorun yok	11	11,0	20	20,0	25	25,0	15	15,0	71	17,8
Diğer	16	16,0	3	3,0	6	6,0	9	9,0	34	8,5	

Tablo Ek D.7: Kullanıcıların donatı elemanlarına ait düşünceleri

DONATILAR	FATİH				EMİNÖNÜ				TOPLAM		
	ANIT MEYDANI		EMİNÖNÜ MEYDANI		BEYAZIT MEYDANI		SULTANAHMET MEYDANI		SAYI	YÜZDE (%)	
	SAYI	YÜZDE (%)	SAYI	YÜZDE (%)	SAYI	YÜZDE (%)	SAYI	YÜZDE (%)			
DONATI ELEMANI YETERLİLİĞİ	Kesinlikle yeterli	4	4,0	2	2	5	5,0	2	2,0	13	3,3
	Büyük ölçüde yeterli	9	9,0	2	2	7	7,0	6	6,0	24	6,0
	Kısmen yeterli	48	48,0	65	65	56	56,0	53	53,0	222	55,5
	Kesinlikle yeterli değil	39	39,0	31	31	32	32,0	39	39,0	1451	35,3
EKSİK GÖRÜLEN DONATI ELEMANLARI	Plastik objeler	17	17,0	13	13	14	14,0	19	19,0	63	15,8
	Oturma grupları, banklar	49	49,0	58	58	36	36,0	58	58,0	201	50,3
	Aydınlatma elemanları	18	18,0	28	28	38	38,0	29	29,0	113	28,3
	Çöp kutuları	19	19,0	34	34	51	51,0	46	46,0	150	37,5
	İşletmeler ve güvenlik	44	44,0	35	35	29	29,0	33	33,0	140	35,0
	Pergola (gölgelik)	37	37,0	31	31	23	23,0	24	24,0	115	28,8
	WC	43	43,0	31	31	31	31,0	35	35,0	139	34,8
	Yol işaretleri ve yönlendirici levhalar	11	11,0	21	21	11	11,0	15	15,0	58	14,5
	Çeşme	22	22,0	10	10	4	4,0	7	7,0	43	10,8
	Telefon kulübeleri	3	3,0	6	6	7	7,0	4	4,0	20	5,0
Satış birimleri	25	25,0	16	16	2	2,0	9	9,0	52	13,0	

Tablo Ek D.8: Kullanıcıların ulaşımına ait bilgiler

ULAŞIM	FATİH		EMİNÖNÜ				TOPLAM				
	ANIT MEYDANI		EMİNÖNÜ MEYDANI		BEYAZIT MEYDANI		SULTANAHMET MEYDANI				
	SAYI	YÜZDE (%)	SAYI	YÜZDE (%)	SAYI	YÜZDE (%)	SAYI	YÜZDE (%)			
PARKA GELİNEREN ARAÇ	Özel araç	21	21,0	24	24,0	23	23,0	24	24,0	92	23,0
	Raylı sistem	5	5,0	37	37,0	37	37,0	42	42,0	121	30,3
	Servis	5	5,0	-	-	10	10,0	5	5,0	20	5,0
	Otobüs	25	25,0	52	52,0	43	43,0	48	48,0	168	42,0
	Yaya	34	34,0	11	11,0	11	11,0	9	9,0	65	16,3
	Diğer	12	12,0	1	1,0	6	6,0	3	3,0	22	5,5
	Deniz ulaşımı	3	3,0	6	6,0	4	4,0	5	5,0	18	4,5
	Taksi	-	-0	7	7,0	6	6,0	15	15,0	28	7,0
	Yanıt yok	60	60,0	-	-	20	20,0	5	5,0	85	21,3
	Belediye/özel otopark	15	15,0	27	27,0	19	19,0	30	30,0	91	22,8
ÖZEL ARAÇ PARK YERİ	Kaldırım/sokak arası	16	16,0	41	41,0	35	35,0	33	33,0	125	31,3
	Diğer	9	9,0	32	32,0	26	26,0	32	32,0	99	24,8
ULAŞIM PROBLEMLERİ	Trafik yoğunluğu	43	43,0	69	69,0	62	62,0	55	55,0	229	57,3
	Birden çok araç değiştirmek	13	13,0	33	33,0	34	34,0	30	30,0	110	27,5
	Otopark yetersizliği	22	22,0	33	33,0	21	21,0	29	29,0	105	26,3
	Ulaşım mesafesi uzun	19	19,0	8	8,0	6	6,0	8	8,0	40	10,0
	Vasıta beklemek	10	10,0	28	28,0	28	28,0	36	36,0	102	25,5
	Araç yetersizliği ve kalabalık	17	17,0	31	31,0	22	22,0	29	29,0	99	24,8
	Yollar bozuk	42	42,0	23	23,0	9	9,0	19	19,0	93	23,3
	Diğer	12	12,0	4	4,0	8	8,0	7	7,0	31	7,8

Tablo Ek D.9: Araştırma alanı olarak seçilen parkların sosyo-ekonomik yapı özellikleri

SOSYO-EKONOMİK YAPI		GÜLHANE PARKI								MİRALAY REŞİT ÇİVİLTEPE SAHİL PARKI								TOPLAM	
		İlkbahar		Yaz		Sonbahar		Kış		İlkbahar		Yaz		Sonbahar		Kış		Sayı	Yüzde (%)
		Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)		
CİNSİYET	Kadın	9	36	13	52	15	60	7	28	9	36	10	40	10	40	11	44	84	42
	Erkek	16	64	12	48	10	40	18	72	16	64	15	60	15	60	14	56	116	58
YAŞ GRUBU	15-18	3	12	-	-	-	-	4	16	4	16	3	12	4	16	-	-	18	9
	19-25	6	24	2	8	7	28	3	12	5	20	2	8	8	32	4	16	37	18,5
	26-40	10	40	17	68	9	36	7	28	6	24	5	20	8	32	8	32	70	35
	41-60	6	24	6	24	9	36	9	36	10	40	12	48	5	20	12	48	69	34,5
	61 ve üstü	-	-	-	-	-	-	2	8	-	-	3	12	-	-	1	4	6	3
EĞİTİM DURUMU	Okur yazar değil	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	İlköğretim mezunu	3	12	4	16	3	12	9	36	9	36	8	32	-	-	-	-	36	18
	Lise mezunu	9	36	7	28	9	36	9	36	10	40	8	32	16	64	7	28	75	7,5
	Üni. mezunu	10	40	12	48	6	24	3	12	6	24	9	36	6	24	16	64	68	34
	Master/Doktora	3	12	2	8	7	28	4	16	-	-	-	-	3	12	2	8	21	11,5
MESLEK GRUBU	İşçi	-	-	2	8	-	-	2	8	-	-	3	12	-	-	-	-	7	3,5
	Memur	-	-	10	40	3	12	3	12	2	8	2	8	3	12	-	-	23	11,5
	Emekli	-	-	-	-	-	-	3	12	-	-	3	12	-	-	1	4	7	3,5
	Serbest meslek	13	52	11	44	12	48	7	28	2	8	6	24	5	20	17	68	73	36,5
	Ev Hanımı	3	12	2	8	6	24	6	24	7	28	8	32	5	20	6	24	43	21,5
	Esnaf	-	-	-	-	-	-	-	-	3	12	-	-	2	8	-	-	5	2,5
	İşsiz	-	-	-	-	-	-	-	-	2	8	-	-	3	12	-	-	5	2,5
	Öğrenci	9	36	-	-	4	16	4	16	9	36	3	12	7	28	1	4	37	18,5
Diğer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
GELİR GRUBU	0-500 YTL	3	12	-	-	-	-	9	36	16	64	6	24	9	36	7	28	50	25
	501-1.000 YTL	6	24	11	44	6	24	12	48	4	16	10	40	3	12	1	4	53	26,5
	1.001-3.000 YTL	16	64	12	48	19	76	3	12	5	20	9	36	13	52	17	68	94	47
	≥3.001 YTL	-	-	2	8	-	-	1	4	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1,5

Tablo Ek D.9'un devamı

SOSYO-EKONOMİK YAPI		GÜLHANE PARKI								MİRALAY REŞİT ÇİYİLTEPE SAHİL PARKI								TOPLAM	
		İlkbahar		Yaz		Sonbahar		Kış		İlkbahar		Yaz		Sonbahar		Kış		Sayı	Yüzde (%)
		Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)		
İSTANBUL'DA YAŞAMA SÜRESİ	0-5 Yıl	-	-	2	8	-	-	5	20	2	8	-	-	2	8	-	-	11	5,5
	6-10 Yıl	-	-	6	24	-	-	2	8	5	20	-	-	3	12	-	-	16	8
	11-15 Yıl	6	24	6	24	3	12	2	8	-	-	3	12	-	-	-	-	20	10
	16-20 Yıl	3	12	2	8	4	16	3	12	8	32	13	52	6	24	6	24	45	22,5
	20 Yıl ve Üstü	16	64	9	36	18	72	13	52	10	40	9	36	14	56	19	76	108	54
İKAMETGAH YERİ	Fatih-Eminönü	-	-	6	24	-	-	3	12	11	44	6	24	19	76	16	64	61	30,5
	Zeytinburnu- Bakırköy- Avcılar	19	76	5	20	16	64	1	4	11	44	11	44	6	24	6	24	75	37,5
	Alibeyköy-Eyüp- Bayrampaşa- G.O.Paşa	3	12	-	-	3	12	10	40	3	12	8	32	-	-	3	12	30	15
	Beşiktaş- Beyoğlu -Şişli- Sarıyer	3	12	2	8	-	-	7	28	-	-	-	-	-	-	-	-	12	6
	Kadıköy-Kartal- Üsküdar-Beykoz	-	-	12	48	6	24	4	16	-	-	-	-	-	-	-	-	22	11
	İstanbul dışı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	İstanbul	3	12	2	8	3	12	5	20	2	8	-	-	2	8	-	-	17	8,5
OTURMA SÜRESİ	0-5 Yıl	3	12	2	8	3	12	5	20	2	8	-	-	2	8	-	-	17	8,5
	6-10 Yıl	10	40	10	40	-	-	2	8	5	20	-	-	3	12	-	-	30	15
	11-15 Yıl	6	24	2	8	12	48	-	-	-	-	3	12	-	-	-	-	23	11,5
	16-20 Yıl	3	12	6	24	4	16	2	8	8	32	13	52	6	24	6	24	48	24
	20-30 Yıl	3	12	-	-	6	24	6	24	7	28	4	16	8	32	3	12	37	18,5
30 Yıldan fazla	-	-	5	20	-	-	10	40	3	12	5	20	6	24	16	64	45	22,5	
KONUT TİPİ	Apartman Dairesi	25	25	21	84	22	88	18	72	21	84	25	100	25	100	22	88	179	89,5
	Toplu Konut	-	-	2	8	3	12	3	12	2	8	-	-	-	-	3	12	13	6,5
	Müstakil Ev	-	-	2	8	-	-	1	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Gecekondu	-	-	-	-	-	-	1	4	2	8	-	-	-	-	-	-	3	1,5
	Diğer	-	-	-	-	-	-	2	8	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1

Tablo Ek D.10: Araştırma alanı olarak seçilen parkların kullanım özellikleri

KULLANIMLAR		GÜLHANE PARKI								MİRALAY REŞİT ÇİYİLTEPE SAHİL PARKI								TOPLAM		
		İlkbahar		Yaz		Sonbahar		Kış		İlkbahar		Yaz		Sonbahar		Kış		Sayı	Yüzde (%)	
		Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)			
TARİHİ YARIMADA'DA YEŞİL ALAN MİKTARI	Kesinlikle yeterli	3	12	-	-	7	28	5	20	4	16	-	-	-	-	6	24	25	12,5	
	Kısmen yeterli	15	60	12	48	15	60	12	48	12	48	7	28	15	60	14	56	102	51	
	Kesinlikle yetersiz	7	28	13	52	3	12	8	32	9	36	18	72	10	40	5	20	73	36,5	
MEYDANI KULLANIM AMACI	Yürümek	6	24	8	32	3	12	7	28	11	44	3	12	8	32	20	80			
	Spor yapmak	-	-	2	8	-	-	1	4	12	48	5	20	8	32	3	12			
	Dinlenmek	19	76	19	76	13	52	7	28	-	-	9	36	9	36	7	28			
	Manzara seyretmek	12	48	15	60	19	76	14	56	4	16	7	28	12	48	17	68			
	Piknik yapmak	6	24	8	32	3	12	2	8	5	20	8	32	-	-	-	-			
	Diğer insanlarla bir arada olmak	12	48	11	44	16	64	14	56	12	48	7	28	6	24	2	8			
	Bahk tutmak	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	12	-	-	1	4			
	Çocuk alanlarından faydalanmak	-	-	-	-	-	-	-	-	6	24	2	8	4	16	-	-			
	Diğer	3	12	4	16	6	24	13	52	-	-	-	-	-	-	-	-			
	Yakın oluşu	-	-	2	8	10	40	12	48	20	80	18	72	23	92	11	44			
REKREASYONEL KULLANIMLARDA TERCİH ETME NEDENİ	Buluşma yeri	-	-	4	16	4	16	6	24	4	16	-	-	-	-	-	-			
	Tavsiye	-	-	-	-	3	12	2	8	-	-	-	-	-	-	-	-			
	Bakımlı	12	48	8	32	-	-	1	4	-	-	-	-	-	-	-	-			
	Doğal güzelliği	16	64	13	52	16	64	16	64	16	64	9	36	15	60	22	88			
	Tarihi turistik değerleri gezme	16	64	16	64	12	48	13	52	-	-	-	-	-	-	-	-			
	İçerdiği fonksiyon ve donatılar	3	12	2	8	-	-	2	8	10	40	10	40	5	20	1	4			
	Nedensiz, raslantı	6	24	2	8	3	12	5	20	-	-	-	-	-	-	-	-			
	Diğer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
	İlkbahar	6	24	10	40	3	12	7	28	13	52	-	-	7	28	2	8	48	24	
	Yaz	13	52	8	32	12	48	7	28	5	20	17	68	-	-	2	8	64	32	
Sonbahar	3	12	2	8	-	-	2	8	-	-	-	-	-	-	-	-	7	3,5		
Kış	-	-	-	-	-	-	2	8	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1		
Her mevsim	3	12	5	20	10	40	7	28	7	28	8	32	18	72	21	84	79	39,5		

Tablo Ek D.10'un devamı

KULLANIMLAR	GÜLHANE PARKI								MİRALAY REŞİT ÇİYİLTEPE SAHİL PARKI								TOPLAM		
	İlkbahar		Yaz		Sonbahar		Kış		İlkbahar		Yaz		Sonbahar		Kış		Sayı	Yüzde (%)	
	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)			
EN ÇOK GELİNE GÜNLER	Hafta içi	3	12	4	16	6	24	4	16	5	20	-	-	-	-	7	28	29	14,5
	Hafta sonu	16	64	14	56	12	48	9	36	11	44	12	48	7	28	6	24	87	43,5
	Değişken	6	24	6	24	7	28	9	36	9	36	8	32	18	72	10	40	73	36,5
EN ÇOK KULLANILAN VAKİTLER	Her zaman	-	-	1	4	-	-	3	12	-	-	5	20	-	-	2	8	11	5,5
	Öğle arası	6	24	6	24	-	-	2	8	10	40	8	32	11	44	14	56	57	28,5
	Öğleden sonra	7	28	2	8	3	12	4	16	2	8	3	12	-	-	-	-	21	10,5
MEYDANDA GEÇİRİLEN ZAMAN	Akşam üstü	12	48	17	68	19	76	15	60	13	52	14	56	14	56	8	32	112	56
	Akşam	-	-	-	-	3	12	4	16	-	-	-	-	-	-	3	12	10	5
	1 Saatten az	9	36	2	8	3	12	2	8	-	-	-	-	-	-	-	-	16	8
MEYDANA GELİŞ SIKLIĞI	1-3 Saat	13	52	14	56	18	72	9	36	20	80	6	24	21	84	24	96	125	62,5
	3-5 Saat	3	12	6	24	4	16	11	44	3	12	13	52	4	16	1	4	45	22,5
	5 Saatten fazla	-	-	3	12	-	-	3	12	2	8	6	24	-	-	-	-	14	7
MEYDANA GELİŞ SIKLIĞI	İlk defa	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Her gün	-	-	2	8	-	-	3	12	-	-	8	32	-	-	2	8	15	7,5
	Haftada bir	-	-	6	24	-	-	3	12	11	44	3	12	6	24	-	-	29	14,5
	15 Günde bir	3	12	2	8	-	-	2	8	2	8	5	20	2	8	8	32	24	12
	Ayda bir	10	40	-	-	7	28	2	8	3	12	7	28	5	20	5	20	39	19,5
	3 Ayda bir	6	24	2	8	3	12	5	20	-	-	-	-	-	-	2	8	18	9
	6 Ayda bir	3	12	6	24	12	48	2	8	-	-	-	-	-	-	-	-	23	11,5
	Yılda bir	3	12	6	24	-	-	3	12	-	-	-	-	-	-	-	-	12	6
Diğer	-	-	1	4	3	12	5	20	9	36	2	8	12	48	8	32	40	20	
BULUNMASI İSTENİLEN FONKSİYON	Çok amaçlı bir merkez	3	12	6	24	9	36	2	8	14	56	-	-	-	-	2	8	-	-
	Dinlenme alanı	9	36	10	40	10	40	10	40	12	48	15	60	22	88	25	100	-	-
	Çocuk oyun alanı	9	36	6	24	3	12	7	28	9	36	15	60	7	28	7	28	-	-
	Açık hava gösteri alanı	12	48	11	44	13	52	9	36	4	16	-	-	-	-	-	-	-	-
	Açık sergi alanı	10	40	8	32	6	24	10	40	7	28	2	8	3	12	5	20	-	-
	Bitki gösteri alanı	9	36	10	40	12	48	14	56	14	56	12	48	17	68	18	72	-	-
	Otopark	7	28	2	8	6	24	8	32	-	-	-	-	-	-	3	12	-	-
	Spor alanı	6	24	8	32	10	40	4	16	5	20	12	48	5	20	14	56	-	-
Diğer	-	-	-	-	-	-	-	-	2	8	5	20	9	36	3	12	-	-	

Tablo Ek D.10'un devamı

KULLANIMLAR	GÜLHANE PARKI								MİRALAY REŞİT ÇİYİLTEPE SAHİL PARKI								TOPLAM		
	İlkbahar		Yaz		Sonbahar		Kış		İlkbahar		Yaz		Sonbahar		Kış		Sayı	Yüzde (%)	
	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)			
RAHATSIZ EDEN FAKTÖRLER	Kullanıcı yoğunluğu	6	24	6	24	9	36	14	56	-	-	-	-	-	-	5	20		
	Gürültü	16	64	3	12	16	64	8	32	-	-	-	-	-	-	3	12		
	Kullanım şekli	9	36	2	8	9	36	8	32	9	36	5	20	21	84	7	28		
	Bakım çalışmalarının yetersizliği	6	24	10	40	6	24	5	20	22	88	25	0	22	88	17	68		
	Donatı yetersizliği	10	40	-	-	13	52	4	16	7	28	14	56	3	12	16	64		
	Güvenlik eksikliği	3	12	4	16	3	12	18	72	8	32	7	28	18	72	11	44		
	Otopark sorunu	7	28	14	56	10	40	6	24	-	-	-	-	-	-	3	12		
	Diğer	-	-	2	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
GÜVENLİK HİZMETLERİNDEN MEMNUNİYET	Evete	16	64	11	44	13	52	2	8	-	-	-	-	-	-	-	-	42	21
	Kısmen	9	36	10	40	12	48	13	52	19	76	13	52	4	16	13	52	93	46,5
BAKIM ÇALIŞMALARINDAN MEMNUNİYET	Hayır	-	-	4	16	-	-	10	40	6	24	12	48	21	84	12	48	65	32,5
	Evete	9	36	13	52	13	52	2	8	-	-	-	-	-	-	2	8	39	19,5
YAYA DOLAŞIM RAHATLIĞI	Kısmen	16	64	8	32	12	48	16	64	11	44	11	44	6	24	11	44	91	45,5
	Hayır	-	-	4	16	-	-	7	28	14	56	14	56	19	76	12	48	70	35
YAYA DOLAŞIM RAHATLIĞI	Evete	9	36	15	60	19	76	3	12	19	76	10	40	17	68	24	96	116	58
	Kısmen	16	64	10	40	6	24	15	60	6	24	15	60	8	32	1	4	77	38,5
YAYA DOLAŞIM RAHATLIĞI	Hayır	-	-	-	-	-	-	7	28	-	-	-	-	-	-	-	-	7	3,5

Tablo Ek D.10'un devamı

KULLANIMLAR	GÜLHANE PARKI								MİRALAY REŞİT ÇİYİLTEPE SAHİL PARKI								TOPLAM			
	İlkbahar		Yaz		Sonbahar		Kış		İlkbahar		Yaz		Sonbahar		Kış		Sayı	Yüzde (%)		
	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)				
DONATI ELEMANI YETERLİLİĞİ	Kesinlikle yeterli	6	24	3	12	6	24	3	12	25	100	-	-	-	-	-	-	43	21,5	
	Kısmen yeterli	19	76	14	56	16	64	11	44	-	-	17	68	19	76	20	80	116	58	
	Kesinlikle yeterli değil	-	-	8	32	3	12	11	44	-	-	8	32	6	24	5	20	41	20,5	
EKSİK GÖRÜLEN DONATI ELEMANLARI	Plastik objeler	-	-	8	32	-	-	5	20	-	-	-	-	-	-	2	8			
	Oturma grupları, banklar	3	12	18	72	12	48	9	36	9	36	17	68	17	68	21	84			
	Aydınlatma elemanları	6	24	6	24	6	24	6	24	-	-	-	-	3	12	-	-			
	Çöp kutuları	21	84	6	24	12	48	13	52	3	12	5	20	7	28	2	8			
	İşletmeler ve güvenlik	6	24	4	16	-	-	6	24	16	64	7	28	18	72	16	64			
	Pergola (gölgelik)	4	16	8	32	13	52	4	16	15	60	14	56	5	20	9	36			
	WC	13	52	2	8	10	40	16	64	9	36	7	28	6	24	5	20			
	Yol işaretleri ve yönlendirici levhalar	-	-	8	32	3	12	1	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
	Çeşme	-	-	6	24	-	-	4	16	5	20	6	24	3	12	-	-			
	Telefon kulübeleri	7	28	1	4	-	-	2	8	-	-	-	-	-	-	-	-			
	Satış birimleri	-	-	2	8	-	-	3	12	16	64	11	44	11	44	6	24			
	Diğer	-	-	-	-	-	-	-	-	2	8	5	20	3	12	3	12			

Tablo Ek D.11: Araştırma alanı olarak seçilen parkların ulaşım özellikleri

ULAŞIM	GÜLHANE PARKI								PARKI								TOPLAM		
	İlkbahar		Yaz		Sonbahar		Kış		İlkbahar		Yaz		Sonbahar		Kış		Sayı	Yüzde (%)	
	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)			
PARKA GELİNEREN ARAÇ	Özel araç	12	48	5	20	16	64	5	20	5	20	4	16	13	52	14	56		
	Raylı sistem	6	24	8	32	3	12	17	68	-	-	-	-	-	-	-	-		
	Deniz ulaşımı	-	-	4	16	3	12	1	4	-	-	-	-	-	-	3	12		
	Servis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
	Otobüs	10	40	8	32	6	24	7	28	6	24	13	52	4	16	5	20		
	Taksi	-	-	-	-	-	-	3	12	-	-	-	-	-	-	-	-		
	Yaya	-	-	2	8	-	-	2	8	9	36	8	32	8	32	3	12		
	Diğer	-	-	2	8	-	-	1	4	5	20	3	12	-	-	-	-		
ÖZEL ARAÇ PARK YERİ	Yanıt yok	-	-	-	-	-	-	-	-	20	80	21	84	6	24	6	24	53	26,5
	Belediye/özel otopark	22	88	12	48	19	76	2	8	-	-	-	-	-	-	-	-	55	27,5
	Kaldırım/sokak arası	-	-	2	8	-	-	6	24	5	20	4	16	13	52	19	76	48	24,5
	Diğer	3	12	11	44	6	24	17	68	-	-	-	-	6	24	-	-	43	21,5
ULAŞIM PROBLEMLERİ	Trafik yoğunluğu	12	48	17	68	16	64	13	52	7	28	10	40	14	56	15	60		
	Birden çok araç değiştirmek	3	12	6	24	9	36	14	56	4	16	-	-	-	-	-	-		
	Otopark yetersizliği	-	-	4	16	3	12	3	12	-	-	2	8	-	-	3	12		
	Ulaşım mesafesi uzun	-	-	4	16	6	24	4	16	-	-	-	-	-	-	-	-		
	Vasıta beklemek	10	40	2	8	-	-	10	40	3	12	3	12	2	8	5	20		
	Araç yetersizliği ve kalabalık	10	40	8	32	6	24	11	44	2	8	13	52	4	16	5	20		
	Yollar bozuk	-	-	-	-	-	-	1	4	-	-	-	-	3	12	-	-		
	Diğer	-	-	1	4	-	-	1	4	-	-	-	-	-	-	-	-		

Tablo Ek D.12: Turistlerin sosyo-ekonomik yapı özellikleri

SOSYO-EKONOMİK YAPI			SOSYO-EKONOMİK YAPI				
	SAYI	YÜZDE (%)		SAYI	YÜZDE (%)		
GELİNER ÜLKE	Amerikalı	29	29	MESLEK GRUBU	Ekonomist	3	3
	Kanadalı	8	8		Öğretmen	38	38
	Avusturyalı	3	3		Satış –Pazarlama	9	9
	Alman	15	15		Muhasebe	6	6
	Rus	5	5		Emekli	5	5
	İngiliz	20	20		Öğrenci	4	4
	Yeni Zelandalı	2	2		Gazeteci	3	3
	Japon	2	2		Bankacı	5	5
	İskoç	4	4		Sekreter	3	3
	İspanyol	2	2		Fotoğrafçı	3	3
	İsveçli	4	4		Mimar	6	6
	Bulgar	3	3		Yönetici	15	15
	CİNSİYET	Kadın	54			0-500 €	4
Erkek		46		501-1.000 €	3	3	
YAŞ GRUBU	15-18	-	-	1.001-1.500 €	11	11	
	19-25	20	20	1.501-2.500 €	36	36	
	26-40	56	56	2.500-3.000 €	25	25	
	41-60	24	24	3.001 € ve üstü	21	21	
	61 ve üstü	-	-				
EĞİTİM DURUMU	Eğitimsiz	-	-				
	İlköğretim mezunu	-	-				
	Lise mezunu	17	17				
	Üniversite mezunu	64	64				
	Master / Doktora	19	19				

Tablo Ek D.13: Turistlerin Tarihi Yarımada kullanımlarına ve donatılara ait bilgiler

KULLANIMLAR		SAYI	YÜZDE (%)	KULLANIMLAR		SAYI	YÜZDE (%)
Türkiye'ye İlk Gelişiniz mi?	Evet	55	55	Tarihi	Tavsiye	14	14
	Hayır	45	45		Buluşma Noktası	2	2
T. Yarımada'ya İlk Gelişiniz mi?	Evet	56	56	Yarımada'ya Tercih Etme Nedeni	Doğal Güzelliği	27	27
	Hayır	44	44		Nedensiz, rastlantı	7	7
Tarihi Yarımada'ya Geliş Sıklığı	Yanıt yok	56	56	Bölge ile İlgili İlk İzlenim	Tarihi turistik yerleri gezme	64	64
	Yılda 3 kere	2	2		Diğer	13	13
	Yılda 1 kere	6	6		Orijinal	31	31
	Değişken	18	18		Monoton	-	-
	Diğer	18	18		Bakımlı	15	15
İstanbul'da Kalma Süresi	1-3 gün	2	2	Eksik Görülen Fonksiyonlar	Güzel	65	65
	3-5 gün	27	27		Mistik	34	34
	1 hafta	29	29		Bakımsız	4	4
	10 gün	15	15		Karmaşık	10	10
	15 gün	5	5		Diğer	6	6
	20 gün	-	-		Çok amaçlı merkez	35	35
	1 ay	5	5		Dinlenme alanı	17	17
1 aydan fazla	17	17	Açık hava gösteri alanı	20	20		
İstanbul'a Geline Kisi	Yalnız	26	26	Rahatsız Eden Faktörler	Açık sergi alanı	18	18
	Turla	7	7		Bitki gösteri alanı	17	17
	Ailemle	28	28		Diğer	8	8
	Arkadaşlarımla	39	39		Kullanıcı yoğunluğu	38	38
Tarihi Yarımada'ya Gelme Nedeni	Diğer	-	-	Rahatsız Eden Faktörler	Gürültü	32	32
	Turistik	69	69		Kullanım şekli	10	10
	Alışveriş	30	30		Güvenlik eksikliği	9	9
	Rekreasyonel	31	31		Donatı yetersizliği	47	47
	Eğitim	21	21		Diğer	22	22
	İş	19	19				
	Diğer	7	7				

Tablo Ek D.13'ün devamı

KULLANIMLAR		SAYI	YÜZDE (%)	KULLANIMLAR		SAYI	YÜZDE (%)
Favori Mekanınız?	Sultanahmet Meydanı	43	43	Oteliniz Tarihi	Evet	79	79
	Beyazıt Meydanı	6	6	Yarımada'da mı?	Hayır	21	21
	Eminönü Meydanı	4	4	Otelde Memnun musunuz?	Memnunum	62	62
	Gülhane Parkı	13	13		Çok memnunum	14	14
	Topkapı Sarayı	45	45		Hiç memnun değilim	16	16
	Diğer	17	17		Fikrim yok	8	8
Tarihi Yarımada Peyzajında Etkileyici Unsurlar	Siluet	48	48	Kafe/Restoranlardan Memnuniyet Durumu	Memnunum	50	50
	Park ve meydanlar	17	17		Çok memnunum	20	20
	Tarihi zenginlik	59	59		Hiç memnun değilim	16	16
	Doğal güzellik	34	34		Fikrim yok	14	14
	Diğer	12	12		DONATILAR		SAYI
Yaya Dolaşım Rahatlığı	Kesinlikle evet	29	29	Donatı	Kesinlikle evet	6	6
	Kısmen	51	51	Elemanların	Kısmen	66	66
	Kesinlikle hayır	20	20	Yeterliliği	Kesinlikle hayır	28	28
Mağaza, İşporta ve Alışveriş Merkezlerinin Birarada Bulunma Durumu	Zarar veriyorlar	16	16	Eksik Olan Donatı Elemanları	Plastik objeler	4	4
	Turizme olumsuz etki	42	42		Oturma birimleri ve banklar	34	34
	Turizme olumlu etki	12	12		Aydınlatma elemanları	7	7
	Müşteri çekiyorlar	10	10		Çöp kutuları	51	51
	Canlılık katıyorlar	27	27		İşletme ve güvenlik	15	15
	Problem görmüyorum	14	14		Pergola	6	6
Dış Mekan ile İlgili Sorun	Evet	44	44		WC	61	61
	Hayır	56	56		Yol işaretleri / yönlendirici levhalar	30	30
Dış Mekan ile İlgili Sorunlar	Israrlı satıcılar	29	29		Çeşme	15	15
	Sağlıksız hayvanlar	4	4		Telefon Kulübeleri	11	11
	Çöp kutusu eksikliği	14	14		Satış birimleri	2	2
	WC eksikliği	2	2	Danışma büroları	47	47	
	Danışma eksikliği	2	2				
	Trafik yoğunluğu	6	6				

Tablo Ek D.14: Turistlerin Tarihi Yarımada ulaşımına ait bilgiler

ULAŞIM		SAYI	YÜZDE (%)
Tarihi Yarımada'da Tercih Edilen Vasıtalar	Tur otobüsü	15	15
	Raylı Sistem	46	46
	Deniz ulaşımı	8	8
	Otobüs	23	23
	Taksi	2	2
	Yaya	39	39
	Diğer	6	6
Ulaşım Problemlerinin Varlığı	Evet	62	62
	Hayır	38	38
Ulaşım Karşılaşılan Problemler	Trafik Yoğunluğu	47	47
	Birden çok araç değiştirmek	16	16
	Ulaşım mesafesi uzun	-	-
	Araç beklemek	7	7
	Araç yetersizliği ve kalabalık	24	24
	Diğer	13	13

ÖZGEÇMİŞ

24 Haziran 1975 yılı İstanbul, Fatih’te doğdu. İlkokulu Hırka-i Şerif İlkokulu’nda, orta ve liseyi Özel Akasya Lisesi’nde okudu. 1994 yılında İ.Ü. Orman Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü’nü kazandı. Beyazıt Meydanı’nın Peyzaj Mimarlığı Açısından İrdelenmesi konulu lisans tezini Peyzaj Planlama ve Tasarım Anabilim Dalı’nda Doç. Dr. Hakan ALTINÇEKİÇ danışmanlığında yaptı. Daha sonra İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin yaptırmış olduğu “Fatih ve Yavuzselim Camii Külliyesi Çevresi ve Fevzi Paşa Caddesi - Haliç Arası Kentsel Tasarım Avan Projesi”nde peyzaj mimarı olarak görev aldı. Tüm bölgenin bitki tespit çalışmasını ve bu çalışma kapsamında Anıtlar Kurulu için “Anıt Ağaç Bitki Tespit Çalışması”nı ve 1/500 ölçekli peyzaj projelerinin hazırlanması görevini yaptı. Daha sonra İtalyan ortaklı Verde & Detay firmasında (Dott. Beathrice Caldani yönetiminde) çalıştı. Bu çalışmanın ardından serbest olarak peyzaj proje ve uygulamaları yaptı. Peyzaj Mimarları Odası’nda faal olarak çalıştı ve Peyzaj Mimarlığı Dergisi’nin çıkarılması aşamasında yazı işlerinde görev aldı. 1999 yılında İ.Ü. Orman Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü’nün açmış olduğu sınavı kazanarak Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı’nda yüksek lisansa başladı. 2000 yılında İ.Ü. Orman Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü Peyzaj Planlama ve Tasarım Anabilim Dalı’nda araştırma görevlisi olarak göreve başladı. 2002 yılında “Emirgan Parkı’nda Kullanıcıların Memnuniyet Derecelerinin Değerlendirilmesi” konulu yüksek lisans tezini tamamlayarak peyzaj yüksek mimarı ünvanını aldı. 2002 yılında başladığı doktora eğitimini 2008 yılında tamamladı. İyi derece İngilizce bilmektedir.